Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

typis Elsevir.

KW 224
G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

De Olao Magno vid. Molleri bi
blioth. Septentr. erud. part. 2.
pag. 367.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ÆQUO LECTORI
Editores Librarii S.

DAmus in præſens novam hanc HISTORIÆ OLAI MAGNI DE GENTIBUS SEPTENTRIONALIBUS Editionem; Hiſtoriæ, quæ ut in rerum natura temporali maneat, digniſſimæ. Huic Editioni noſtræ, quantum fieri poſſet, ſedulo excolendæ, exemplar Editionis Plantinianæ, alterumque vetuſtius Forſterianæ, adhibuimus. Fidem illud mereri videbatur quod tutò ſequeremur. Alterum iſtud in haud paucis nominibus, & dictione, magis idoneum rei videbatur. Ea quando in reliquis rarius aliquidpiam differebant, cujuſdam viri judicio rem, qui in tali literatura ſubactos habet & exercitatos ſenſus, commiſimus. Quem tantum, quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tum per tempus & operas licuit, præſtitiſſe autumamus. Linguæ fœdus habitus, orthographiæ ſyntacticæ & periodorum atque ſenſuum ſtupor, hoc eſt, moleſtiſſima lectoribus interpunctio, amplius quid exigere, imo extorquere, videbatur; id nempe, quod tam multa ætate à nemine obtinere potuit. Quis iſte Nemo? Illi, qui nimis longe diſtant à permagno ſæculi noſtri viro, qui in Monumentis ſuis elaboratiſſimis frequenter urget, *Libros, non minùs atque liberos, indies fieri debere meliores*. Inſtas: Qui nam hi? Ii qui verentur bene agere quando uſus eſt, aut qui uſum non habent. Num-ne huic laudatiſſimo Operi, (ſic enim cogitabis forſitan, ô æquiſſime lector.) Nunquid huic laudatiſſimo Operi, veſte Septẽtrionali horridâ que induto, vis facta eſt? Minime gentium. Politio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tio non contemnenda veſtẽ hanc ei liberavit ab ingrato ſtatu, cui hactenus, ſeu inter provectos, ſeu incipienteis lectores, inter omneis obnoxium fuit. Veſtis ipſa manet ſalva; lingua, verba, periodi, ſenſus. Ut nos capias, Lector, ſique diffidis; percurre caput aut locum, qui tibi in aliis Editionibus moleſtus eſt in legendo; & quem, ſi forte, bis ter-ve recurris cum tædio, eundem apud nos legito ſemel; certum eſt, te ſtudiis noſtris faviturum. Summa; Veſtẽ non abſtulimus, ſed excoluimus, exterſimus; à ſortibus unguium, quibus hæc ab inſcitis à manu operis inhumaniter tractata fuit, expurgavimus. Accedit veterũ in ſcribendo abbreviaturarum conſuetudo. Ubi indoctæ operæ, exſcribentes, notulas particularum, *per*, *præ*, *pro*, item *qui*, *quid*, *quo*, *quod*, ut & caſuum, modorum, atque

 tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

temporum, facillime nonnunquã confundunt. Quibus omnibus heic attente invigilatum. Ut adeo hanc noſtram Editionem omnibus anterioribus antecellere, aſſeverare poſſimus. De reliquo, ſiquæ literaria ſphalmata inter feſtinationes operarum irrepſerunt (à quâ conditione nullus liber immunis) tam minuta erunt, tamq; pauca, credas, ut ea aut non ſis animadverſurus, aut illa te non turbatura; quæ-que ipſe ullâ abſque moleſtiâ, ſi voles, emendabis. Indicem Capitum, Rerumque item; cum Elencho Regnorum, Provinciarum, Regionum, Dominiorum, Inſularum; & cum Catalogo Gothorum Sueonumque Regum, quales invænimus, tales addidimus. Vale.

ELEN-

ELENCHVS REGNORUM,

Provinciarum, Regionum, Dominiorum, ac Inſularum principaliorum, in Septentrione conſiſtentium.

ALandiæ inſulæ.
Angermania olim regnum.
Biormia olim regnum.
Blechingia.
Bothnia Occidentalis.
Bothnia Septentrionalis, in qua ultima Eccleſia S. Andreæ.
Carelia.
Curonia.
Dalecarlia.
Dalia.
Dania, ſive Dacia, regnum inſulare & potens.
Eſthia.
Faroë inſula.
Finlandia olim regnum.
Finmarchia olim regnum.
Geſtricia.
Giſſemarchia.
Gothia regnum fortiſſimum.
Gothlandia inſula.
Gronlandia, in qua olim IIII. Epiſcopatus, ſub Archiepiſcopo Nidroſienſi regni Norvegiæ.
Hallandia.
Helſingia olim regnum.
Hetlandia inſula.
Hetmarchia.
Hybernia regnum populoſum.
Iempthia olim regnum.
Iſlandia inſula.
Iuthia.
Lapponia Occidentalis.
Lapponia Orientalis.

Li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Livonia.
Moringia.
Middelpadia.
Nericia.
Norvegia regnum vaſtiſſimum.
Nylandia.
Oplandia.
Orcades inſulæ XXIII. olim regnũ ſub Norvegia.
Oſtrogothia.
Pruſſia.
Ruſſia alba.
Samogethia olim regnum Gepidarum.
Schoningia.
Scotia regnum ampliſſimum.
Scricfinnia olim regnum.
Selandia.
Smalandia.
Sudermannia.
Suecia regnum latiſſimum.
Taveſtia.
Tylemarchia.
Vermelandia olim regnum.
Veſtrogothia.
Vichia olim regnum.

Sunt & aliæ regiones quam plurimæ & latiſſimæ: è quibus tumultuarie 5. 10. 15. 20. millia ſagittariorum tempore hoſtili ingruente educi poſſunt: ſed earum nomina hic non ſunt expreſſa, partim quod non occurrebant, partim quod minime neceſſe videbatur, ne videlicet lector ſuperflua nomenclatura obrueretur.

GO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

GOTHORUM SUEONUMQUE
Regum tam externorum quàm internorum
CATALOGUS.

Interni, qui domi & in patria regnarunt.

M*Agogus, Noa ex filio Iapheto nepos, primus Gothorum Rex internus.*
2. *Suenno.*
3. *Gethar ſive Gogus.*
4. *Ubbo.*
5. *Siggo.*
6. *Ericus.*
7. *Uddo.*
8. *Alo.*
9. *Othen.*
10. *Carolus.*
11. *Biorne.*
12. *Gethar.*
13. *Siggo.*
14. *Berico, internus & ab egreſſu primus.*
15. *Humulphus.*
16. *Humelus.*
17. *Gothilas.*
18. *Sigthunius, ſive Sigtrugus.*
19. *Scarinus.*
20. *Sibdagerus.*
21. *Aſmundus.*
22. *Uffo.*
23. *Hunnigus, ſive Hundingus.*
24. *Regnerus.*
25. *Hothebrotus.*
26. *Attilus.*
27. *Hotherus.*
28. *Rodericus.*
29. *Attilus.*
30. *Botuildus.*
31. *Carolus.*
32. *Grimmerus.*
33. *Tordo.*
34. *Gotharus.*
35. *Adulphus.*
36. *Algothus.*
37. *Ericus.*
38. *Lindormus, ſive Lidorus.*
39. *Geſtillus, ſive Geſtiblindus.*
40. *Ericus diſertus.*
41. *Getricus.*
42. *Haldanus.*
43. *Vilmerus.*
44. *Nordianus.*
45. *Sivardus.*
46. *Carolus.*
47. *Ericus.*

48. Hal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

48. *Haldanus.*
49. *Euginus ſive Uginus.*
50. *Ragnaldus.*
51. *Amundus.*
52. *Hacho.*
53. *Sivardus.*
54. *Ingo.*
55. *Nearchus.*
56. *Frotho, ſive Froë.*
57. *Urbarus.*
58. *Oſtenus.*
59. *Fliolmus, ſive Siolmus.*
60. *Suercherus.*
61. *Valander.*
62. *Visbur.*
63. *Domalder.*
64. *Domarus.*
65. *Attilus.*
66. *Dignerus.*
67. *Dagerus.*
68. *Alaricus, ſive Alverus*
69. *Ingemarus ſive Ingo*
70. *Ingellus.*
71. *Germundus.*
72. *Haquinus Ringo.*
73. *Egilus Vendilkraca.*
74. *Gotharus.*
75. *Faſto.*
76. *Gudmundus.*
77. *Adelus.*
78. *Oſtanus.*
79. *Ingemarus.*
80. *Holſtanus.*
81. *Biorno.*
82. *Ravaldus.*
83. *Suartmannus.*
84. *Tordo.*
85. *Rodulphus.*
86. *Hathinus.*
87. *Attilus.*
88. *Tordo.*
89. *Algothus.*
90 *Goſtagus, ſive Oſtanus*
91. *Arthus.*
92. *Haquinus.*
93. *Carolus.*
94. *Carolus.*
95. *Birgerus.*
96 *Ericus.*
97. *Torillus, ſive Totillus.*
98. *Biornus.*
99 *Alaricus.*
100. *Biornus, ſive Bero.*
101. *Bratemundus Fro.*
102. *Sivardus Fro.*
103. *Herotus.*
104. *Carolus, ſive Sorlus.*
105. *Biornus.*
106. *Ingevallus, ſive Ingellus.*
107. *Olaus Tretelia.*
108. *Ingo.*
109. *Ericus à ventoſo pileo cognominatus.*
110. *Ericus Segerſel, cognomento Victorioſus.*
111. *Ericus Aorſel, ſive Stenchillus.*

112. O-

112. *Olaus Schotkonung.*
113. *Amundus annoſus, ſive Carbonarius.*
114. *Amundus.*
115. *Haquinus Rodo, ſive Rufus.*
116. *Stenchillus.*
117. *Ingo.*
118. *Halſtanus.*
119. *Philippus.*
120. *Ingo.* (hofde.
121. *Ragualdus Knap-*
122. *Magnus.*
123. *Suercherus.*
124. *S Ericus.*
125. *Carolus.*
126. *Canutus.*
127. *Suercherus,*
128. *Ericus.*
129. *Ioannes cognomento Iuvenis, ſive Pius.*
130. *Ericus cognomento Blæſus, ſive Balbus.*
131. *Valdemarus.*
132. *Magnus Ladalaos.*
133. *Birgerus.*
134. *Magnus Smeech.*
135. *Albertus.*
136. *Margareta Regina.*
137. *Ericus Pomeranus.*
138. *Chriſtoph. Bavarus.*
139. *Carolus Canuti,*
140. *Steno Sture ſenior.*
141. *Suanto.*
142. *Steno Sture junior.*
143. *Goſtavus noſtro ſæculo Rex.*

Externi qui foris & extra patriam regnarunt.

B*Erico primus Gothorum Rex externus.*
2. *Gaptus.*
3. *Augis.*
4. *Amalus.*
5. *Baltus.*
6. *Gadaricus dictus Magnus.*
7. *Philmerus.*
8 *Tannauſius.*
9. *Zentes Philoſophus.*
10. *Sagillus.*
11. *Penaxagoras.*
12. *Telephus.*
13. *Euriphilus.*
14. *Thamyris Regina.*
15. *Anthinus.*
16. *Antheas.*
17. *Gothilas.*
18. *Sitalchus.*
19. *Dromgethes.*
20. *Tanabonta.*
21. *Boroiſta.*
22. *Commoſitus.*
23. *Corillus.*
24. *Dorpaneus.*
25. *Decibalus.*
26. *Oſtrogotha.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

27. *Sinna, quem alii Echinam, alii Ombram vocant.*
28. *Cannabas, ſive Cannabandes.*
29. *Hildericus.*
30. *Gebericus.*
31. *Armanaricus.*
32. *Vinnitarius.*
33. *Hunimundus.*
34. *Toriſmundus.*
35. *Valamirus.*
36. *Theodemirus.*
37. *Vindemirus ſenior.*
38. *Vindemirus junior.*
39. *Theodoricus.*
40. *Amalaſuenta Regina*
41. *Atalaricus.*
42. *Theodatus, ſive Theodeatus.*
43. *Vitiges.*
44. *Ildovadus, ſive Ildibaldus.*
45. *Ataricus.*
46. *Totilas.*
47. *Teias.*
48. *Fridigernus.*
49. *Alatheus.*
50. *Safra.*
51. *Atanaricus.*
52. *Radagaſius.*
53. *Alaricus.*
54. *Athaulphus.*
55. *Sigericus.*
56. *Vallia.*
57. *Theodoricus.*
58. *Thoriſmundus.*
59. *Theodoricus.*
60. *Euricus.*
61. *Alaricus.*
62. *Amalricus.*
63. *Geſalaricus.*
64. *Teudes, ſive Teuda.*
65. *Teudiſclus, ſive Teudegillus,*
66. *Agilaus.*
67. *Atanagildus.*
68. *Luiba.*
69. *Leonegildus.*
70. *Recaredus.*
71. *Luiba.*
72. *Vitericus.*
73. *Gundemarus, ſive Gunnarus.*
74. *Siſebutus.*
75. *Ricardus.*
76. *Cintila.*
77. *Siſenandus.*
78. *Cintila.*
79. *Tulgas.*
80. *Cindaſuindus.*
81. *Recinſuindus.*
82. *Bamba.*
83. *Eurigius.*
84. *Egita.*
85. *Vitiſa.*
86. *Acoſta.*
87. *Rodericus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALENSIS,

DE

Ritu Gentium, & natura rerum, ac uſu bellandi populorum Septentrionalium.

EPITOME LIBRI PRIMI.

CAP. I.

Biarmiæ deſcriptio.

BIARMIA eſt regio Septentrionalis, cujus zenith eſt in ipſo polo arctico, ejuſque horizon eſt idem cum circulo æquinoctiali: qui Zodiacum in duas partes æquales interſecans, efficit, ut una medietas totius anni ſit unus dies artificialis, & altera medietas una nox: & ita totus annus eſſet ibi unus dies naturalis. Dividitur autem Biarmia, ſecundum Saxonem Sialandicum, in ulteriorem, & citeriorem. In hac citeriore ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

montes perpetuis, ſed innocuis nivibus offuſi, æſtivique ardoris expertes, inter quos inviis nemoribus & ſaltibus abundat, paſcuorum feraciſſima, inuſitatiſque alibi beſtiis frequens. Crebri in ea fluvii, ob inſitas alveis cautes, ſtridulo ſpumantique volumine proferuntur. In ulteriore vero Biarmia ſunt quidam monſtroſæ novitatis populi, ad quos aditus invius & inſuperabilibus periculis obfuſus eſt, nec facile mortalibus patere poteſt. Major ſiquidem itineris pars prææaltis nivibus perenniter obſidetur: quas ſi quis ſuperare velit, cervis jugalibus (quorum maxima copia illic eſt, ut apud Italos aſinorum) currum inſtruit, cujus incredibili celeritate, eximio gelu rigentia juga tranſcendat. Meminit Saxo, Memmingum quendam ſylvarum Satyrum, inſignibus divitiis præditum, illic manſionem tenuiſſe: ad quem Hotherus Suetiæ Rex domitorum cervorum curſu perveniens, maximorum ſpoliorum, opumque adeptione ditatus & felix evaſit. Utraque tamen hæc terra vallibus, campiſque diſtincta, fruges, ſi ſeminarentur, haud negaret: ſed inexhauſta piſcium ubique copia, & ferarum frequentiſſima venatio, efficit, ne ibi panis uſus magnopere concupiſcatur. Pugnaturi Biarmienſes, arma artibus plerunque permutant, carminibuſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in nimbos, ſolvere cœlum, ac lætam aëris faciem triſti imbrium aſpergine confundere cõſueverunt. Sunt Biarmi idololatræ & Hamaxobii, Scytharum more, atque in faſcinandis hominibus inſtructiſſimi. Quippe aut oculorum aut verborum, aut alicujus alterius rei maleficio, homines ita ligant, ut liberi non ſint, nec mentis compotes, ſæpeque ad extremam maciem deveniant, & tabeſcendo diſpereant.

CAP. II.

Finmarchiæ deſcriptio.

FInmarchia regio eſt Septentrionalis, partis Norvegiæ, olim ob ſui amplitudinem Regio titulo decorata. Hæc rigidiore orbis parte, culturam ac manſionem ſortita eſt, attamen homines robuſtis corporibus, & animo magno habet, qui ab hoſtium incurſu ſe ſtrenue defendere ſolent. Aër illius regionis, ſicuti & vicinarum, ſemper frigidus eſt, ſerenus, innocuus tamen humanis corporibus, rariſſimas pluvias tempore æſtivo admittens: tantaque eſt illic aëris temperies, ut piſces nullo ſale conditi, ſed ſolo aëre ſiccati, toto decennio à putrefactione durent. Ab octavo Calend. Aprileis, uſque ad ſextum Idus Septembris, eſt illic continuus dies, nul-

lis intervenientibus tenebris, videturque ſol à IIII. Nonas Maji uſque ad Calend. Auguſti, nulla intercedente nocte. Ab hac Finmarchia Septentrionali ad Auſtraliora Gothorum ultra CCCL. milliarium Gothicorum eſt diſtantia: ubi mediis noctibus ſolſtitii æſtivalis in diſtinctis locis, Lincopiæ, videlicet, & Scaris, minutiſſimæ litteræ ſine lumine legi, ac ſcribi, imo pecuniæ numerari poſſunt. Quibus etiam in locis ſub elevatione poli Arctici gradibus 60. à principio Maji ad initium Auguſti, nullæ penitus conſpiciuntur ſtellæ, præter lunare corpus, quod in plenilunio veluti ardens rubus, penes terræ ſuperficiem paululum, eo temporis intervallo (omnium admiratione, & horrore) pervidetur.

Cap. III.

Scricfinniæ deſcriptio.

SCricfinnia regio eſt inter Biarmiam, ac Finmarchiam ſita, angulum tamen longiorem verſus Auſtrum, & mare Bothnicum mittens, quaſi cauda ſit principaliter appellata, quia incolæ ejus admirabili quadam celeritate, certis planis lignis inſtar arcuum in anteriori parte curvatis, ac pedibus affixis, directione manualis baculi utuntur, qui-

quibus ſeſe arbitraria voluntate ſurſum deorſumque vel oblique, ſuper nivium cacumina transferunt: eo tamen modo ſervato, ut unum lignum altero ſit longius menſura unius pedis, juxta virorum, vel mulierum proceritatem: utpote ſi vir, vel mulier ſit octo pedum longitudine, lignum unius pedis totidem habebit pedes in longitudine juſta, reliquum vero novem. Præterea provident, quo ligna illa ſubducta ſint tenerrima pelle vituli Rangiferorum: cujus forma & color cervino colori aſſimilatur, ſed longe procerior, & major eſt. Cur autem pellibus tam teneris hæc ligna ſubducantur, variæ redduntur cauſæ, ut videlicet celeriori lubricitate ſeſe transferant per altas nives, ut expeditius rupium voragines, & præcipitia tranſverſo motu evitent, ut ſurſum dirigentes curſum, retrorſum non excidant: quia pili inſtar ſudium, aut echinorum ſe erigunt, miraque naturæ potentia, ne relabantur, obſiſtunt. Talibus igitur inſtrumentis cum ingenio currendi inſtructi, montium inacceſſa, valliumque ima, hyberno præſertim tempore aſſequuntur. Sed non æque facile in æſtate, licet habeant nives: quia impreſſioni lignorum citiſſimè cedunt. Neque etiam ulla rupes adeo prominet, quin ad ejus faſtigium callida curſus ambage perveniant. Primo ſiquidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vallium profunda relinquentes, ſcopulorum radices tortuoſa gyratione perlabuntur: ſicque meatum crebræ declinationis obliquitate perflectunt, donec per ſinuoſos collium anfractus deſtinatum loci cacumen exuperent: id ipſum interdum venationis ardore facientes, nonnunquam de ingenio, & artis magiſterio contendentes, veluti ſtadiorum curſores conſtitutum bravium ſuſcepturi.

Cap. IV.

De vehementia venti Circii.

POrtus eſt in Iſlandia (terra ſcilicet mari Glaciali vicina, ſub dominio regni Norvegiæ, vulgari ſermone *Veſtrabort*) Occidentalis dictus, penes quem in littoralibus ſpatiis & campis, obequitantes armati, potenti flatu hujus venti Circii quaſi ſtupa proſternuntur in terram. Similiter penes portucrypticos, id eſt, in cavernoſis rupibus, & antris habitantes, eo præcipue tempore brumæ, quo Sol regreditur ad ſolſtitialia ſigna, quando in marinis fluctibus venti ſunt temperatiores. Sunt præterea montes in Hybernia mediocri ſublimitate in pluribus locis eminentes: in quibus, ſi quis iter hoc Circio vento flante perficere tentaverit, nedum periculum, &

rui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ruinam expectare cogetur, ſed ſpiritus ſuffocationem in præcipitiis voraginoſis. Præterea quam formidabiles & noxii ſint venti, in occidentalioribus Norvegiæ ripis, ipſi incolæ, imo & alienigenæ eo confluentes, non ignorant. Nullum enim lignum, neque fruticem, ob violentiam hujus venti, ibidem germinare intuentur. Quo fit, ut ob eorum defectum, in ignibus inſtruendis cibiſque coquendis, oſſibus magnorum piſcium utantur. Quantum etiam ſæviat ventus iſte in Occidentalioribus Bothniæ littoribus, ipſi habitantes magno incommodo ſuo ſæpius experiuntur. Rapit enim integra tecta domorum, eaque per immenſa terrarum ſpatia diſſoluta diſpergit.

CAP. V.

De Septentrionalium ventorum violentia.

TUrbines ac tempeſtates Septentrionalium locorum, vim habere terribilem ac periculoſam, nemo qui ſecreta naturæ didicit aut ſcrutatur, ignorat: præſertim cum multiplex ac indeficiens ejus originis cauſa materiaque reperiatur. Ex mari itaque ſæpe auferunt aquas ſub navibus, naveſque ſubvehunt in ſublime: etiam ex terra lapides ac alia animalia, & paululum erepta dimittunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Nec ſolum ea, ſed plumbea tecta templorum ac ædium diverſarum, imo & fortiſſima tigna, quæ ad aëra rapiunt, atque alio accidente ſpiritu vehementiore, tranſvehunt in ſpatia longiora. Sæpiſſimè etiam integra molendina ventorum, cum ingentibus ſaxis turbine involuta, ſalvis hominibus in loca remota evehuntur: imo adeo ingens turbo deſcendit, ut urbes, caſtella, & villas involvens, tecta longius (ut dictum eſt) ad campos diſpergat. Æſtate ab occidente, Septentrioneque, perflant tanta vi impetuque venti, ut lapides, quantos manus poſſit continere, à terra rapiant, ac veluti arenæ, lapillorum acervos haud parvos cumulent: &, ut aliquando ab hominibus arma, & veſtes, quandoque aſcenſorem vi ab equo auferant. Quinimo in Vichia Norvegiæ aliquando accidit, ut aëre, Soleque maximi piſces torrendi, è perticis inſtar tabularum, ut turbinum, in magna congerie à divitum piſcatorum locis in ædes pauperum ejecti, tanquam donum divinitus datum recipiantur.

CAP. VI.

Diverſi effectus tonitruum, fulminum, & coruſcationũ in locis Septentrionalibus.

FOrmidabilem vim, & effectum habent tonitrua, fulmina, atque coruſcationes

in

in Septentrionalibus terris, præſertim verſus loca oppoſita Meridiei. Apparent ſæpiſſime in partibus Aquilonis, ſub ſereno cœlo, totis noctibus, in Septembri, clara atque continua fulmina, quæ magis minantur, quam lacerant inſpectores. Fulmen vero natura nubium exortum, tonitruque elapſum, graviſſima damna mortalibus, aliiſque rebus ibidem infert. Plures etenim homines ſublimiora loca inhabitantes, cum jumentis interimit: excelſas etiam turres, & ædes dura pice linitas (quod mirum non eſt) inextinguibili flamma conſumit: altas arbores, vel ex ſummo vertice directe findit: vel obliqua corroſione contundit.

CAP. VII.

De frigoris aſperitate.

QUantam potentiam gelu, ſeu frigus, in Septentrione tanquam proprio loco poſſideat, multis rationibus potius, quam autoritatibus per ſenſum oſtendi poteſt. Sentit enim vim & uredinē ejus, trepida animantium multitudo, pluribus ſtadiorum millibus inde diſtans, corpuſque & reliqua membra modico ejus allapſu comprimit, & perhorret. Quid non faceret, ubi propriis viribus, & naturæ legibus imperat ipſum frigus? Sub quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quia natus, & verſatus ſum, (etiam circa elevationem graduum poli Arctici 86) arbitror me poſſe hoc, & multis ſequentibus capitulis, nonnihil cæteris vaga opinione ſcribentibus clarius demonſtrare, quam vehemens & horrendum ſit illic frigus: quod inde ſucceſſive, veluti radii, ex centro tandem per totum orbem ampliatur, quemadmodum omnes nationes, quas penetrat, ejus aſperitate commotæ atteſtantur.

CAP. VIII.

De pruinis, & caſu nivium.

TAnta eſt plerumque in Aquilonaribus terris vis pruinæ & caſus nivium, tamque dira tempeſtas, vehementesque caligines aërem obſcurantes, ut viatores proximum quemque obvium, etiam ſi amicus vel inimicus ſit, agnoſcere vel evitare non poſſint. Quod omnimodam parit difficultatem, eo quod in utroque latere, vel alta præcipitia imminent, vel condenſatæ nives tam elevatæ ſint, ut ferentes ſarcinas dextrorſum vel ſiniſtrorſum vix ſeſe extricare poſſint. Attamen quia contra præcipitia raro conceditur optabile remedium, pro ſtatione jumentorum mutuo labore nives exolvunt, plauſtraque ſuper eas evertunt, ut inſtitutum iter ab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

abſolvant: hocque ea celeritate faciunt, quaſi rapido incendio, moleſtiſſimoque periculo celerrime avertendo urgerentur: ne longiore interveniente mora, ex ſubito caſu nivium, & pruinarum, repletio fiat itinerum, & ſylvarum, ut quæ ſit via, vel campus, difficilius agnoſci poſſit. In glacie vero nulla, vel rara difficultas occurrit, eo quod omnia placabili æqualitate itinerantibus offeruntur, ſalvo quo caveant à ruptura glacierum per oppoſita ſigna ad os rupturæ. Quæ ſigna, vel cruſtatis glaciei particulis ad os aperturæ relictis, vel virentibus abietum ſeu juniperorum ramis in glacie congelatis & eminentibus oſtenduntur: idque longo ordine, & milliaribus multis, ſumptu & diligentia piſcatorum, ne viatores aberrare contingat, fideliter obſervatur. In ſylvis autem non levia quandoque mutuo ſibi obviantibus obſtacula è ruptura, ſeu motione arborum occurrunt. Stant enim præſertim populeæ arbores, ob denſitatem nivium, veluti arcus extenti, nivibus oneratæ: quarum leviſſimo motu maxima nivium moles in viatores deſcendens, eos non parum retardat: imo & ipſæ arbores cancellato caſu, gravitate nivis, abruptæ, viam omnino immeabilem faciunt, ut non niſi ſecuribus ad eum uſum comportatis, ſibi exitum parare poſſint, prout mihi, meoque comitatui ſæpius accidiſſe conteſtor.

Cap. IX.

De nivium & vitrorum varietate.

VNo eodemque die, ac nocte, xv. vel xx. aut plures quandoque diſtinctæ nivium formæ reperiuntur. Præterea non minor varietas in vitris contingit, quæ arcendi frigoris cauſa, æſtuariorum feneſtris imponuntur. Dum enim loca hujuſmodi, caloribus contra immenſum gelu tepidius inſtaurantur, forinſeco frigore, atque miro naturæ artificio ſub diverſis imaginibus ita depicta videntur illa vitra, ut quivis artifex talibus inſpectis, naturæ excellentiam potius poſſit admirari, quam imitari. Ingenio tamen adhibito, plurima ex his pro domeſtico ornatu, ac decore, artificum induſtria excogitantur, ac perficiuntur, qualia ab aliis nationibus prece, vel pretio vix acquiruntur. Unde evenerat, ut eo ingenio plurimi argentei crateres excellenter fabricati, viderentur. Prætereà laneæ, lineæque texturæ pretioſæ, atque picturæ mirabiles, & decentes, quemadmodum inferius nonnihil dicetur de pictoribus, ac texturis.

Cap. X.

De caſtellis nivalibus juvenum.

MOs eſt Septentrionalium populorum, provida quadam ſagacitate adoleſcentes,

tes, diverſis bellandi exercitiis & artibus caſtella impugnandi exercere, & excitare, qui præſertim tirocinia ſine cæde, & ſanguine, ac quovis vitæ periculo, hæc aggredi putant voluptuoſum: & ob id quotannis hyeme durantibus nivibus, loco aliquo eminenti turmatim à majoribus excitati congrediuntur adoleſcentes, conformi labore immenſas nivium moles comportantes: è quibus propugnacula ad formam caſtrenſium mœniorum, feriatis ſaltem diebus ſolicitè fabricant, aqua ſtructuram hujuſmodi feneſtris diſtinctam continuò aſpergentes, ut nix cum aqua taliter congeſta, accedente frigore validius induretur. Qua diligentia adeo fortificantur, ut non ſolùm leves ictus, ſed æreos globos, atque impulſum teſtudinum (quatenus opus eſſet) poſſent ſuſtinere. Quibus paratis, adoleſcentes prædicti in diverſas turmas ſegregati, pars mænia ingreditur contuenda, pars foris remanet ad eadem impugnanda. Nec deſunt in candidis caſtris atra ſeu fuſca vexilla, aut virides Juniperorum rubi: ſub quibus non pecuniæ, ſed ſolius laudis appetitu, voluptuoſum ingrediuntur certamen: quod aliis armis utrobique non committitur, niſi niveis globis in alterutrum è manibus projectis. Statuta enim pœna eſt nudi corporis in gelidam aquam immergendi, ne quis globis hu-

juſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

juſmodi nivalibus ſaxum, ferrum, lignum, aut glaciem projecturus involvat. Sunt præterea inter oppugnantes, qui more cuniculorum inferiores nivium baſes perforant, ac ingrediuntur, ut propugnaculi defenſores coërceant à ſtationibus ſuis. Nec ſegnior intercedit mora, qua pugnis certatur cominus, donec vexillo rapto pars victa ſuccumbat, alio tempore reſtaurato prælio contra partem victricem in eiſdem caſtellis (ſi poterit) triumphatura. Neque ſegnius, aut debilius ludos hujuſmodi committunt, aut perferunt, quam ſi pro patria, pro legibus, pro focis (ut dicitur) & aris, publico ſpectaculo in agone certarent. Profugos vero, & meticuloſos pugnam excedentes, nivibus dorſotenus inter cutem, veſtemque immiſſis, ubi deprehenſi fuerint, inſolentibus verbis ac vocibus punitos abſolvunt, ut alias fortius reverſuri perſiſtant, & acrius defendant caſtra. Quoſdam aquis congelatis, in caput & collum tempore horrendi frigoris guttatim demiſſis, caſtigant, prout inferius, de pœnis glacialibus manifeſtiùs exponetur. Et hæc omnia veluti voluptuoſa ſpectacula, ad irrogandum rebellibus & ſtupidis mitiores pœnas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XI.

De curſu glaciali equorum pro palliis.

OLim apud veteres Gothos mos erat, brumali tempore ad finem menſis Decembris (dum nivibus & frigore lacus, ſtagna, atque terræ omnes validiſſima glacie conſtringerentur) optimos quoſque equos, forda elegantiores, in ſingulis provinciis ad emenda publica ſpectacula colligere: quantum verò ad voluptuoſa ſpectacula attinet, die 26. Decembris ſuper ſtagna, ac flumina congelata, inſtar ſpeculi micantia, infiniti terrarum incolæ in qualibet provincia (diſtinctis licet communitatibus) pro bravio ac gloria, in agilioribus equis certaturi congrediuntur. Terminus verò, ſeu meta curſus hujuſmodi, longitudinem quatuor, aut ſex milliarium continet Italicorum. Bravium autem aliquot menſuræ, ſeu modii annonæ ſeminandæ, & nova veſtimenta apponuntur, & denique, ut equus metam non attingens, victori cedat. Verùm hæc ſpectacula nullibi frequentius in toto Septentrione ſuper glaciem, quam apud Oſtrogothos, ac Veſtrogothos committuntur. Abundat enim terra eorum uberrimis paſcuis pro equitiis ad multa millia, in electiſſimis herbis naturaliter convenientibus equis enutriendis, licet valde ſpacioſis, & diſper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſperſis campis, & non in uno prato.

CAP. XII.

De curſu glaciali hominum pro bravio.

DUo genera hominum ad ſtadia, & bravia, celerrime ſub præſignatæ artis compendio currentium, in his locis reperiuntur. Primum ſylveſtre, ſeu Lapponicum, quod pandis trabibus, ſive longis ſtipitibus plantis pedum affixis, ſupra nives in vallibus ac montibus flexuoſo ac arbitrario motu curſum præcipitem dirigendo ſe transfert: idque perfectiſſima arte facit, ſive adverſis caſibus congrediendum ſit, ſive venationibus voluptuoſis, quarum quæſtu vivunt, & fortuna aſſequuntur uberiores, ſive bravii, aut gloriæ cauſa hoc ipſum ſit attentandum. Hocque genus præcipuum inter Scricfinnos. Hic ſatis eſt, dixiſſe, eos homines talem, tamque celerem in percurrendis cacuminibus nivoſorum montium, etiam pro bravio, habere agilitatem, qualem vix reliqui planioribus, ac brevioribus inſtrumentis innixi, in plana, & lubrica glacie pertingere valent. Quinimo qui nives calcant, & conſtitutam metam attingunt, feram occurrentem ſagittis occidunt. Qui vero ſervat glacialem curſum, vix ab hiatibus ſubtus latentibus eſt ſecurus, prout infra de glacialibus bellis dicetur. Aliud vero

ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

genus, quod ferro plano, & polito, ſive planis oſſibus cervinis vel bovinis, ſcilicet tibiis, naturalem lubricitatem ob innatam pinguedinem habentibus, pedali longitudine ſub plantis affixis, in ſola glacie lubrica curſum intendit velociſſimum, quemque in glaciali æqualitate ſemper currendo continuat. In quo etiam genere ubique reperiuntur homines voluptuosè pro bravio curſitantes; quorum meta ſuper congelatos lacus inſtar ſpeculi glaridos, ſpatio VIII. vel XII. milliarium Italicorum ab utriſque partibus eſt conſtituta, vel minus. Bravium vero cochlearia argentea, amphoræ æreæ, gladii, & novæ veſtes, ac juvenes equi: ſed hi frequentius cæteris, bravium lucraturi, currendo præveniunt, qui cervinas tibias latè limatas plantis affigunt, porcina axungia perunctas, quia gelidis aquæ guttis velut per poros glaciei, in vehementi frigore ſurgentibus, tibiæ ſic unctæ impediri, aut conſtringi non poſſunt, ſicuti ferrum quantumcunque politum aut unctum. Nulla nempe unctio ferro conformior eſt, quam oſſium tibiarum cervinarum, aut taurinarum, connaturalem habentium lubricitatem. Eoque modo quotieſcunque glacies clara fuerit, ac nivibus dicooperta, duobuſque, vel tribus digitis ſpiſſa, tunc hujuſmodi ſpectacula facilius, ſecuriuſque exercentur. Sed alias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

lias nequaquam, quia nunquam periculoſior, mortique vicinior caſus eſt, quam curſum intendere, dum glacies tenuiſſima nive ſit cooperta, Amnes etenim, ſeu rivuli tacita celeritate è littoribus lacum intrantes, corroſione, & motu continuo agunt, ne glacies inſpiſſari, ſolidarique poſſit, niſi gelu fortiſſimo conſtringatur. Sed interim contingit, temerarios curſores, glacierum naturam ignorantes vel contemnentes, audacius quam cautius occurrentes, glacie confracta (corpore deorſum, atque capite ſurſum, acumine glaciei velut ſecuri, abſciſſo, miſereque derelicto) ſubmergi. Veruntamen eo periculo, vel ſimili, rarò pereunt indigenæ, ſed peregrini terrarum exploratores: qui dum celerius proditionibus perficiendis compendioſo itineri inſerviunt, ſubita glacierum doloſitate ac fragilitate abſumuntur.

CAP. XIII.

De glacialibus hoſpitiis itinerantium.

VSus habet, ut publicæ viæ tempeſtatibus lignorum ſylvarumque caſu obſtructæ, communi ſumptu, & labore, dolabris ac ſecuribus reficiantur: denſitate verò nivium occluſæ, jumentorum vehiculorumque nivalium tranſitu viritim aperiantur, vel penes littora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

littora marina, aut ſuper ipſum mare congelatum ſignis in glacie conſtitutis viæ generales deducantur, è quibus ad humanas habitationes pateat apertum iter. Ne autem ſimili ratione, inferiores Germani Vandalicas urbes ac regiones inhabitantes, magnitudine nivium ſylveſtres ſeu campeſtres vias replentium, in maximis commerciis negotiatorum impediantur, hoſpitia ſuper littus maris & planis ſcopulis, vel ipſa aperta glacie, mira quadam induſtria collocant. Trabes enim oblongas duorum vel trium pedum ſuper glaciem elevatas ad fundamentorum & ædium diſtinctionem ordinant, ac deſuper domos neceſſarias, haſque tabulatas lateraliter imponunt, foco carbonario in æſtuariis abundanter (quemadmodum omnibus aliis ad læta convivia requiſitis) utentes, nulliuſque exploratoris, aut latronis, inſidiatoriſve verſutias formidantes, quoniam plus ſecuritatis in glacie quam palatio gaudent ſe adeptos: eoque ſecuriores alacrioreſque permanent, quo frigora ſurrexerint acriora, & venti fortiores: qui fundamenta hoſpitiorum ſubtus perflantes, firmiora efficiunt atque ſolidant, & conſervant, donec calidis auſtri ſpiraculis tota hæc domorum machina circa vernale æquinoctium diſſoluta, in continentem terram, nulla penſione localis hoſpitii perſolu-

ta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ta, deportetur. De frigoribus autem illi
Germanici, ſeu Getici maris, plura men
nit Albertus Crantzius, diligentiſſimus har
regionum ſcriptor. Ait enim: Anno M.CC
XXIII. gelidiſſimo frigore conſtringeba
mare, ut pedeſtri itinere per glaciem de l
tore Lubecenſi in Daniam & in Pruſſia
mare tranſiretur, diſpoſitis per loca oppo
tuna in glacie hoſpitiis. Anno Domini M
CCC.XCIX. per brumam gelu terras ac m
tia conſtrinxit, ut ſicco veſtigio è Lube
per mare in urbem Sundenſem, & inde
Daniam perveniretur. Anno Dom. M. I
XXIII. gelu fuit per brumam incompar
bile & inauditum, quod equites è Gedan
Pruſſiæ in Lubecam per viam navigantiu
tranſirent incolumes, & deinde à Magnopo
per mare in Daniam, hoſpitia habentes i
glacie. Anno M. CC, XCIIII. congelatu
eſt mare Cimbricum, ut à Juthia in Aſlogia
equitaretur. Præterea, etſi multis ſeculis po
ſtea ſecuta ſunt aſperrima frigora, & mari
norum fluminum congelationes, tamen qui
frequentius acciderant, vix annotata repe
riuntur.

CAP

CAP. XIV.

De tranſitu glaciali inter voragines.

CUm ſuperiore capitulo de glacialibus hoſpitiis minus expreſſum ſit, quibus ſignis iatores nivoſo aut pruinoſo tempore dirigantur, ut hoſpitia pertingant deſtinata: ex quo tam amplus & planus undique imminet ranſitus, ut nihil præter cœlum, & glacies, c nives, plerunque inſpiciatur, utputa dum odem itinere ſub brumæ rigore jumentoum agilitate contendunt incedere, ubi æſtio tempore maximæ claſſes ventorum impulſu celerrimè navigarunt: Idcirco advertendum eſt, quod glacie paululùm perforata, rbores Juniperorum, ſeu Abietum, ſingulo tadiorum ſpatio, ut erectæ ſtantes congelentur, mari ſecus viam imponi ſolent, maximè bi fortior ſit glacies à viarum ſcrutatoribus xplorata. Et ubi hæc ſigna non eſſent, non minor formido, aut vitæ periculum inter glaiales voragines immineret, quam in aperto mari inermibus nautis inter crudeles piratas, ut in horrida ſolitudine inter beluas truculentas. Lege ergo ſeveriſſima cautum eſt, ne quis hujuſmodi ſigna, niſi tempore hoſtii, propter proditores, ac exploratores, alteret aut exportet. Quàm prætereà periculoſus ſit hominum tranſitus inter voragines glaciales ſu-

ſuperius annotatas, ſequentibus cauſis oſten-
detur. Ante omnia tamen præmittendum
eſt, quod generaliter omnes lacus, & ſtagna-
les aquæ in menſe Octobri incipiunt conge-
lari, glacieſque aucto frigore in pleriſque lo-
cis tantum condenſari, ut ubi venæ lacus, &
ſtagna viventis aquæ non intrant, piſces ſuf-
focati tempore reſolutionis glaciei inſpician-
tur. Verum ne hæc ſuffocatio tam diſpen-
dioſa fiat, diligentia piſcatorum continuè gla-
cies ipſa perfringitur, ne congeletur, prou
inferius libro de piſcaturis hyemalibus oſten-
detur. Glacies itaque primæ, ac mediæ hye-
mis adeò fortis, & tenax eſt, ut ſpiſſitudine
ſeu denſitate duorum digitorum, ſufferat ho-
minem ambulantem, trium verò digitorum
equeſtrem armatum: unius palmæ & dimi-
diæ, turmas, vel exercitus militares: trium
vel quatuor palmarum, integram legionem,
vel myriadem populorum, quemadmodum
inferius de hyemalibus bellis memorandum
erit. Hæc glaciei fortitudo, etſi tam valida
cernitur, naturalibus tamen venis, & exhala-
tionibus ſubtùs in pleriſque locis æſtuanti-
bus, ita diverſis rimis, ſeu aperturis finditur,
ut longiſſimo tractu hiatum relinquat quaſi
campeſtris viæ, vel plateæ: quam tamen fiſ-
ſuram prudens viator gyrando penetrat, ne
inſtitutum iter, & tempus amittat. Cum au-
tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tem fiſſuræ hujuſmodi, præcipuè de nocte, contigerint, non aliter, quàm ſæva tonitrua, vel ſonoroſi terræ motus à longè percipiuntur. Sed ob hoc ſolicitus viator nihil intentatum relinquit, quin inter voragines conficiat iter. Liqueſcente tamen glacie ad principium Aprilis, nullus ejus ſpiſſitudini, minus fortitudini, niſi in aurora ambulando, confidit: quia Solis diurno aſpectu tam fragilis redditur, ut quæ equeſtres armatos paulo antè portaverat, vix hominem nunc ſufferre poſſit inermem. Viæ autem hyemales, ob inductam frigoris duritiem, qua factæ ſunt ſpiſſiores, ac ſolidiores, diutius tanquam pontes in lacubus manent. Deſcenſuri tamen viatores à glacie in terram, vel è contrà, neceſſum erit, ut habeant tabulatum pontem. Sol enim calefacto littore, decoquit omnem glaciei connexionem. Nec prætereundum hic puto, lacum eſſe LX. milliarium in longitudine, & XX. in latitudine Italicorum, *Veter* appellatum, in regno Oſtrogothorum: qui talis eſt naturæ, quòd, cum tempeſtuoſo vento congelatus fuerit, & tempus reſolutionis immineat, vehementiſſimo ſtrepitu incipit in fundo ebullire, & commoveri, magnaque violentia prorumpere in parvas rimas, vel ſciſſuras, quæ fiunt in glacie: & has in modico temporis ſpatio faciens valde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

de latas, licet pro tunc glacies in ſpiſſitudine habuerit pluſquam unum vel duo brachia. Tuncque cooperante ſuperiore impetu, dividitur tota glacies in plures particulas: in quibus viatores conſtituti, vix aliter, quam Dei præſervatione ad littora dimittuntur, eo quòd ibi vis naturæ fecretius, & mirabilius quam alibi in lacubus operetur. Eſt etiam lacus prope Metropolim regni Norvegiæ Nidroſiam, qui nunquam congelatur.

CAP. XV.

De glacialibus inſtrumentis.

QUemadmodum calidæ, aut temperatæ regionis gentes à gelu, frigore, nive, pruina, glacie, & hyemali ſtridore videntur liberæ: ita vix deprehendere poſſunt, quam diverſis artibus, remediis, & inſtrumentis adverſus hujuſmodi auſteritates, ſub ipſo frigidiſſimo Septentrione habitantes ſe muniant, & dirigant, utpote cum impoſſibile ſit, lubricam percurrere glaciem, aut per eam onera graviſſima, ſub maxima diſtantia, ad loca deducere deſtinata, niſi id arte fieret, pro viribus ſublevandis. Apparent ſuperius calcei lignei, ferreis ſubducti cuſpidibus, quoniam viatorum, piſcatorum, ac bellantium congruunt uſibus opportunis. Præterea tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tricuſpides, ſeu trianguli ferreos ſtylos habentes, tribus angulis, pro firmiori greſſu fabricati: demum circuli flexibiles undique aculeos habentes, dentato more acuatos: quibus omnibus, ut pedibus adhæreant, fortiſſimæ ligulæ ſunt annexæ, ut ea firmitate quivis curſus vel tranſitus ſit ſecurior, & onus quodlibet, unius vel duorum hominum vi ducibilius: quod alioquin in arena vel nivibus, fortitudine equorum non traheretur. Sunt & dolabræ, ſive ſecures, omni glaciei perfindendæ prima atque aptiora inſtrumenta: quia talibus inſtrumentis aperiuntur gelata flumina plurium ſtadiorum, dum claſſica fieri debeat expeditio in piratas: vel quod Reipublicæ ita videntur urgere negotia, ut nuntii ultra maria emittantur. Quo etiam caſu, navigia jumentorum opera, in vehiculis ab urbibus, & caſtellis ſuper glaciem ad apertum mare repentè educuntur, ut agilitate ventorum, ac velorum, ſubito curſu iter aquarum abſolvant, quod plurimis diebus haud perficerent in jumentis. Videntur præterea ferrei ligones certa ratione fabricati, quia his ſpiſſa, atque indurata glacies, cæteris inſtrumentis ferreis non cedens, facilius infringitur, dum aliæ ſecures, chalybe permixtæ, in vehementi frigore, ad ſolum glaciei vel virentis arboris

ictum, inſtar vitri rumpuntur, ubi ligones prædicti ſive ferreæ haſtæ, fortiſſimi manent. Cæterum videntur harpagines adunco mucrone formatæ, quibus glacialia fruſta prædictis inſtrumentis confracta, quo opus fuerit, facilius trahantur, vel extrudantur, etiam in aperto mari tempore hyemalis ſolſtitii, quando non tantum contra molem glacialem arcendam, ne naves rumpat, providendum erit, ſed contra latentia ſaxa, ſed denique contra crudeles inimicos ſit congrediendum. Cernuntur deinde ſotularia, vel ſocculi, quibus aptius ad arbitrarium motum in glaciali pugna ad fortiter reſiſtendum, vel cautè fugiendum, lubrica glacies ſecurius calcari poſſit.

CAP. XVI.

De bellicis Gothorum obeliſcis, & erectis ſaxis.

VEterum Gothorum, ac Sueonum antiquiſſimus mos erat, ut ubi acriores in campis ſeu montibus inſtituiſſent & perfeciſſent pugnas, illic erectos lapides quaſi Ægyptiacas pyramides collocare ſoliti ſint: quibus hujuſmodi præclara geſta breviſſimo aliquo titulo inſculpentes, memoriam nominis & geſtorum ſuorum perpetuari puta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

putabant, prout eorundem temporum uſitatæ cantiones rhytmicis compendiis compoſitæ, continuatiſque ſeculis in præſentem uſque diem derivatæ, hanc rem ad poſterorum memoriam propagarunt Extant enim in Septentrionalibus locis duriſſimi montes cinericii coloris, marmoream duriciem longe exuperantes: hi plerunque terræ motu, fulgure vel alio naturæ impulſu ita concuti ſolent, ut exciſa, deorſumque cadentia ſaxa partim formam pyramidis, partim quadratarum columnarum, partim quadrangulorum, & obeliſcorum, quaſi inſigni naturæ opificio forent fabricatæ, ſuſcipiant, ut inutile vanumque aliquid his ſuperaddere videatur. Sed hæ pyramides ſeu columnæ, apud Heſlingos plures quam alibi reperiuntur in Aquilone. Obeliſci vero, ſeu ſublimia ſaxa, viribus gigantum ac pugilum erecta, nullibi frequentius, quam apud Oſtrogothos, & Veſtrogothos, ac ſuperiores Sueones, in biviis ſeu triviis conſpiciuntur: atque etiam in vaſtis ſolitudinibus, quæ dudum peſte, fame, & bellis, habitatoribus evacuatæ, nec dum ob inertiam ſeu negligentiam incolarum, ad priſtinum cultum (terra ultro exultante hactenus, niſi rariſſimè, in formam novalium) ſunt reductæ. Habent itaque hæc ſaxa in pleriſq; locis erecta lon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gitudinem x. vel xv. xx. aut xxx. & amplius, ac latitudinem quatuor, vel ſex pedum, mirabili ſitu, ſed mirabiliori ordine, ac mirabiliſſimo charactere, ob plurimas rationes collocata: literato, rectoque, & longo ordine, videlicet pugilum certamina: quadrato turmas bellantium: & ſphærico familiarium deſignantia ſepulturas: ac cuneato, equeſtrium ac pedeſtrium acies ibidem, vel propè fortunatius triumphaſſe: Scripturæ verò à dextro latere in pede ſaxorum inchoatæ, uſque in verticem, & tandem reflectendo in ſiniſtro pede finitæ, vel iterum eodem ordine interius elevatæ, depreſſæque, terminantur. Habentque ſingulæ literæ ſpiſſitudinem atque longitudinem digiti majoris humani. Licet verò imbrium atque luti injuria, multæ earum in imo ſaxorum, ob immemorabilem antiquitatem, ſint exeſæ, attamen ſimiles earum effectus clariſſime eo modo leguntur: Ego Uffo pro patria certans, 32. pugiles occidi, & tandem à Rolvone pugile occiſus hic requieſco. Præterea: Domitor violentorum, ac deſenſor oppreſſorum, cicatricibus, & ſenectute plenus, gladioque cinctus, hic ſitus ſum Ingolvus. Cum alii bellicis rebus gloriam quærerent, ego Halſtenus paci operam navans, laudem merui immortalem.

CAP.

CAP. XVII.

De obeliſcis ſepulchralibus.

SEd neque veteribus Gothis, aliiſque gentibus in Septentrione defuit memoria majorum, quin & eis exhiberent, quos humi recondere placuit, honorabiles ſtatuas lapidum excelſorum, prout hodie cernuntur mira compagine immenſa ſaxa, in modum altiſſimæ latiſſimæque januæ, ſurſum tranſverſumque viribus gigantum erecta, præſertim duobus milliaribus magnis à civitate Scarenſi ad rupalem Eccleſiam *Kelby* proficiſcendo. Ibi enim in quodam trivio tria ingentiſſima ſaxa (ut præmittitur) characteribus Gothicis pulcherrimè ſculpta videntur. Si quis etiam curioſus indagator de ſimilibus ſaxis, tam ſolitudines, quam apertos campos ſcrutandi gratia peragrare voluerit, infinita ſpectacula comperiet, quæ præſentibus haud opus eſt tædioſius inſinuare. Una tamen cauſa promptior eſſe poſſit, quod non longa diſtantia ab ea vetuſtiſſima urbe Scarenſi erat arx regia *Aaranes* dicta, (de qua ſpecialiter alibi dicetur) circa quam ſucceſſivis ſeculis, & generationibus, committebantur acerrima bella: de quibus chariſſimus frater & anteceſſor meus Joannes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Archiepiſcopus Upſalienſis mirifica ſcripſit. Sunt & apud Oſtrogothos itidem, & ſuperiores Sueones, magnatum ac nobilium arces latè per regiones in locis natura munitis extructæ: penes quarum muros, & agros, veterum ingentia ſaxa, cuneato, rotundo, oblongo, & erecto ſitu terris infixa cernuntur: quorum ſublimiora Gothicis ſcriptis inſignita, quaſi viventis alicujus Ducis imperio edocent, quid ſequi, vel fugere debeant eorum ſucceſſores, virtutem ſcilicet amplecti, & vitia deteſtari, &c. Nec dubitandum eſt, quin eo ævo edictum ſimile ſervatum ſit in Aquilonaribus regnis contra malignorum principum & tyrannorum condienda corpora, ne honeſta potirentur ſepultura. Bonorum principum obeliſci, & ſaxa, multis ſeculis ante plantatam fidem Catholicam in Septentrionalibus regnis ſigno Crucis inſignita adhuc apertè videntur, ſimilem habentia inſcriptionem: Poſtquam dæmonum fallacia ſeductus erraveram, ad Chriſtianorum Deum converſus morior, & hic ſepultus judicium ejus expecto Germundus. Præterea alibi in ſaxo hæc verba reperiuntur: Relicta idolorum cultura mortuus, & in Chriſti fide vivus, ſub hoc lapide requieſco Holmſtanus.

CAP.

CAP. XVIII.

De ſaxis figuratis, &c.

REperiuntur etiam alibi lapideæ tabulæ admodum latæ, & excelſæ, gigantum robore terris impreſſæ, imagines habentes draconum, ſerpentum, ac urſorum inſculptas: contra quos non minores ſumpſere triumphos, quam hoſtes armatos, prout inferius lib. de gigantibus & pugilibus oſtendetur. Præterea inſignes petræ ſunt in littoribus aquarum immiſſæ, quę veteri charactere monſtrant, ibidem illuſtres perſonas vario eventu fluminum, tempeſtatum, fulgurum, turbinum, vel inſidiatorum impulſu fuiſſe necatos. Indeque nomen indiputum ævo perpetuo perſeverat. Sunt & lapides alti, quorum aſpectu & ſigno provinciarum, præfecturarum, arcium, communitatum, nobilium, ac plebejorum antiquiſſimæ poſſeſſiones, ſine legibus, ſine litibus, ſine judiciis unicuique pacificæ permittuntur: documento cæteris nationibus oſtenſo, quod inter has ſimplices gentes plus juris, & æquitatis ex limitaneis ſaxis habetur, quam alibi in multis legum voluminibus, ubi homines ſe reputant doctiores, & civiliores. Sunt & lapides littorales ſatis ſublimes, ſine ſcripturis majorum induſtria ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſus inſidos portus reflexi, notabili ſigno nautas informantes, ut naufragia evitent. Eſt etiam lapis ingens, & rotundus, circa duodecim minores adjacentes habens, cuneatis petris paululum è terra elevatus, non procul à metropoli Upſalienſi, *Moraſten* dictus: ſuper quem novus Rex eligendus infinita populi multitudine præſente ſuſcipitur, ac poſtmodum ſacrioribus ceremoniis à Catholicis Epiſcopis, juramento defendendæ fidei præmiſſo, confirmatur.

Cap. XIX.

De horologiis umbroſis.

Sciendum eſt, incolas extremi Septentrionis ultra gradum elevationis poli Arctici 86. habitantes, nullum habere ſolaris horologii uſum, quale Anaximenes Mileſius Lacedæmonienſis primum (teſte Plinio) inveniſſe dicitur: neque alterius cujuſvis horologii ponderum, rotarum, aquarum, menſurarum, per lineas & interſtitia fabricati: ſed tantummodo eos uti præaltis, ac depreſſis rupium cautibus, partim natura, partim ingenio diſpoſitis, qui radios ſolares infallibili conjectura obumbrant; parteſque dierum diſtinguunt, veluti hieme, noctibus & diebus (luna non ſplendente) volatilium

&.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& campeſtrium animalium vocibus& geſtis (quorum copia illic eſt infinita) clariſſimè per experientiam temporum rationem metiuntur. Talibuſque, velut obeliſcis, aut ſylveſtribus ſignis ſunt contenti.

CAP. XX.

De baculis temporum deſignatoribus.

QUemadmodum Latini, & Græci authores aſſerunt, Gothos in armis, & militaribus diſciplinis conſummatam habere experientiam, & cautelam: ita & Gothici ſcriptores ajunt, eos domi foriſque multarum & utilium rerum tenere notitiam, & experimentum, & præſertim aſtrorum ſcientiam, qua plurimum poſſint divinare futura. Gothi enim cum ſenes, tum adoleſcentes, baculum Gothicis characteribus inſignitum habent, tali ratione inſculptum, ut videatur, quibus inſtrumentis vetuſtiſſimo tempore, dum librorum uſus non eſſet, Lunæ, Soliſve & cæterorum ſyderum virtutes & influentias infallibili eventu cognoverint, prout hoc tempore ferè incolæ omnes agnoſcunt. Baculus itaque humana longitudine formatus eſt, utroque latere numero hebdomadarum anni, pro qualibet hebdomada Gothicas literas ſeptem habens, quibus aurei numeri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

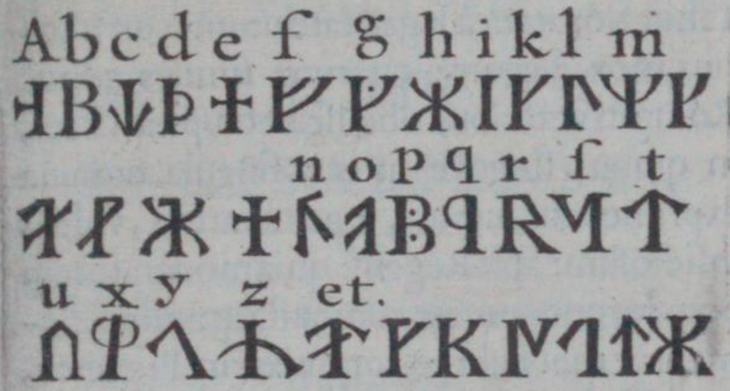
& literæ Dominicales) poſt acceptum Chriſtianiſmum) patria voce, ac figuris diſtinguuntur. Nec aliis libris multiplici temporum circulo in aſtrorum interpretationibus utebantur. Cæterum parentes filios ſuos laicos, imo matres filias, vel domi feriatis diebus, vel in acceſſu Eccleſiarũ, ita inſtruunt, ut non minus eruditione, quam experientia artis indies efficiantur perfectiores. Vetuſta enim gentis conſuetudine, baculis his rurales Eccleſias viſitando in prolixis itineres laici ſe ſuſtentant, atque pariter convenientes, certis adductis rationibus, verioribus venturi anni indicant qualitates, quam forſitan alii ſpeculativis ſcientiis, aut præſtigioſis prognoſticationibus inhærentes. Præterea polum Arcticum mirè obſervant, uti gnomonem totius cœleſtis horologii. Item Plauſtra, ſeu Urſas, Colum ac Fuſum Veneris, tanquam familiaria antiqui Numinis ſigna: quorum natura inſpecta, mire provident caſibus eventuris.

CAP. XX.

De Alphabeto Gothorum.

AB antiquiſſimo tempore cum eſſent gigantes in Septentrionalibus terris, hoc eſt, longè ante inventas literas Latinas, & antequam Carmenta ex Gręcia ad oſtia Tyberis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ALPHABETVM
GOTHICVM.

beris & Romanum ſolum cum Euandro pervenitet, expulſiſque Aboriginibus, gentem illam rudem, ac plane ſylveſtrem mores & litteras docerent, habuerunt Aquilonaria regna ſuas literas. Cujus rei indicium præſtant eximiæ magnitudinis ſaxa, veterum buſtis ac ſpecubus affixa. Quod ſi quis vi gigantea, & vetuſtiſſimo ſeculo patratum ambigat, cò accedat, miraque majora ad ſtuporem uſque videat, quam ſcriptura aliqua polliceatur, vel præſtet. His itaque (ut in hiſtoria chariſſimi fratris mei Joannis Magni anteceſſoris Archiepiſcopi Upſalienſis libro primo capite ſeptimo habetur) res geſtas lapidibus imprimentes, ſempiternæ memoriæ tradiderunt. Nonnulli etiam pro privatis computis inſtar Ægyptiorum, variis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

animalium figuris pro literis utebantur, & adhuc domeſtica ſagacitate utuntur, ut inferius mox dicetur: quarum ſimiles adhuc Romę in veteribus obeliſcis conſpicari licet, in quibus ſingulæ litteræ ſingula nomina exprimebant, utputa, lupus avarum, vulpes inſidioſum: apis Regem: quia moderatorem populorum oportet cum juſtitię aculeo, clementiæ mel habere commixtum. Præterea, ut epiſtolæ papyro inſcriptæ nunc inter homines mittuntur, ita olim Aquilonares incolæ, literas ligno inſculptas pro celebri genere chartarum ad invicem deſtinabant: imò & nunc non ſuppetente papyro, in militaribus caſtris, aut obſidione urbium, cortice ſeu codice arboris Betullæ, in laminas, imò ſubtiles bracteas diſciſſo, pro ſcribendis epiſtolis opportunè utuntur, eoque ſecurius, quo cortex hujuſmodi nulla imbrium aut nivium injuria devaſtatur. Reperiuntur etiam homines Septentrionalis plagæ adeò ſagacis ingenii, ut cum neque Gothicas, neque Latinas literas unquam didicerint, ſibi ipſis ex rerum figuris & inſtrumentis alphabeta componant: eiſq; pro ſublevanda memoria in pelle, charta, vel cortice ſingulariter ſcribendo utuntur. Hocq; ſecretum nullis niſi domeſticis communicant, atramentum fieri jubentes ex carbone trito, & lacte, vel cōmuni aqua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

DE Mira natura rerum Septentrionalium.

EPITOME LIBRI SECVNDI.

CAP. I.

De venis ſulfureis, & combuſtione aquarum.

SUnt quædam ſulphureæ venæ rivis aquarum vicinæ, quæ plerunque accenſæ latius, in modum flammarum, cuncta in circuitu depopulaturæ vagantur. Quod ſpectaculum in Iſlandia, & Scotia, terris frigidiſſimis, continuo ardoris incremento habitatores intuentur. Præterea in Meridionali Gothia, non procul à civitate Vexionenſi, campeſtris & limoſus lacus eſt, qui ignea ſua virtute, quodcunque coctile in eo dimiſſum, chordaque extractum, quaſi momentaneo vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

exiguo temporis momento coctum vel aduſtum remittit. Hancque naturam, lacum ſimilem, prope metropolim Nidroſienſem regni Norvegiæ, habere compertum eſt, eo præcipue argumento, quod in mediis frigoribus nunquam congelatur.

CAP. II.

De quorundam montium admirabili natura.

IN Iſlandia qualis naturæ montes ſint, jam arbitror fere toti mundo compertum, eo quod ultra veterum relationem, in charta noſtra Gothica deſcriptionem Ptolemæi ſupplendo, horum montium ſitum & naturam oſtendimus eſſe ſingularem, ſcilicet in eorum vertice nivem fere quaſi perpetuam, & in baſe ignem ſulphureum continuo ſine ſui conſumptione exardeſcentem. Qui propius accedunt, vi pulveris & favillæ ſcaturientis facilè ſuffocantur, & maximè cum in multis locis torridæ voragines cum cinere apparent montium combuſtorum & vallium: quæ iterum tacitis incrementis ſulphureis ſuccreſcentibus, quaſi circulari temporum ſpatio diſponuntur ad combuſtionem. Sunt etiam intra Norvegiæ limites vaſtiſſimi, altiſſimique montes: ſpatio quatuor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tuor dierum aſcenſuros, totidemque è vertice deſcenſuros admittentes.

CAP. III.

Iſlandiæ & ejus gentis deſcriptio.

ISlandia terra eſt ſubjecta polo Arctico, vento præſertim Circio oppoſita, ac mari Glaciali propinqua, atque ob id dici meretur Terra glacialis, ſeu ultima Thule, nulli veterum non celebrata: cujus incolæ à Saxone Sialandico continentiſſimi dicuntur, religione ſatis Chriſtiani, propriam ſcripturam, hiſtoriamque rerum magnificè geſtarum habentes. Suique temporis adhuc acta conſcribunt: quæ cantibus ac rhythmis recolunt, atque promontoriis, ſeu ſcopulis inſculpunt, ut nulla, niſi cum naturæ injuria intercidant apud poſteritatem. Situs inſulæ extenditur inter Auſtrum, & Boream, longitudine centum milliarium Germanicorum. Pro majori parte montoſa eſt, & inculta, præſertim verſus plagam Septentrionalem, ob auſtera ſpiracula prædicti venti Circii, qui nec frutices elevare permittit. Inſula eſt inſolitis miraculis prædicanda. Rupes etenim, ſive promontorium in ea eſt, quod inſtar Ætnæ perpetuis ignibus æſtuat. Ibique locus eſſe creditur pœnæ,

ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

expiationiſque ſordidarum animarum. Illic nempe ſpiritus, ſeu umbræ, comperiuntur, ſe exhibentes manifeſtos humanis miniſteriis ſive alio violento caſu enectorum. Spectra ſeſe offerunt congreſſibus notorum hominum tam manifeſta, ut tanquam viventes accipiantur ab ignaris mortis illorum, data dextra. Nec deprehenditur error, priuſquam diſparuerint umbræ. Incolæ plurimum præſagiunt fata principum: quidve remotius in orbe peragatur, revelationibus apparentium ſpectrorum non ignorant.

CAP. IV.

De ſonitu horribili littoralium cavernarum.

EſSt præterea in Septentrionalibus plagis inſignis quædam provincia Angermannia appellata, cujus incolæ peritiſſimi ſunt venatores: eo etenim quæſtu, videlicet pellium pretioſarum venditione, ingentes divitias conſequuntur. Sunt & agricultores optimi, ita ut præter planos ac declives agros, ſublimia montium latera, beneficio ignis ac nivis, in naturam fertiliſſimorum agrorum adaptare norint. Ignem namque in denſum fruticem, atque herbas, autumnali æquinoctio immittunt, cineremque, & pul-

& pulverem exinde productum, ſuperve-nienti nivium caſui ſtudioſe diſponunt, ut ejus viſcoſitate veluti bovino ſtercore pingueſcant. Quo fit, ut latiorem ſegetem, meſſemque uberiorem exinde reportent. Sed de his inferius de agricultura dicetur. Habet etiam hæc provincia plures altiſſimos montes: quorum vertices continuo candore nivium, toto anni tempore, excelſum aſpectum navigantibus in Bothnico mari præbent, ita ut eminentiſſimo ſigno perſpecto, plurima portentoſa pericula evadere, atque ſecuriores portus attingere poſſint. Præterea ubi ad baſes eorum in profundiſſimo gurgite ſtantes, caſu aliquo vel propoſito naturæ acceſſerint, tantum horrorem ex alta fluctuum colliſione percipiunt, ut niſi præcipiti remigio, aut valido vento evaſerint, ſolo pavore ferè exanimes fiant, multoque dierum curriculo, ob capitis turbationem, priſtinæ mentis, & ſanitatis compotes vix evadant. Habent baſes illorum montium in fluctuum ingreſſu & regreſſu tortuoſas rimas, ſive ſciſſuras, ſatis ſtupendo naturæ opificio fabricatas: in quibus longa voragine formidabilis ille ſonitus quaſi ſubterraneum tonitru generatur. Cujus cauſam ut improba juventus aliquando curioſius, quam ſecurius ſcrutabunda, ag-

greſſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

greſſa eſt, ita ilico oppletis aqua navigiis ex ſuperioribus rimis, ac ventorum ſtrepitu, cum admiratione vitam amiſere. Ut tamen periculum hoc evitetur, immenſa montium altitudo nivoſo verticis ſui candore ſignum remotius navigantibus lucidè oſtendit, monetque anticipare fugam, ne natura inſcrutabilis ſoni parens, nullum remedium contra latens & inſidioſum malum conceſſiſſe videatur. Imò etiam ad plura milliaria per aëra ab eiſdem montibus exhalatus terribilis ille ſonus aures navigantium allabitur, admonens triſtiſſimæ garrulitatis ejus ruinam procul effugere, quam cominus poſiti nequeant ſuſtinere. Quid autem Vincentius in Spe. hiſt. lib. trigeſimoprimo capite vigeſimoquarto de ſimili materia ſentiat, verbis ejus, ut jacent, oſtendetur. Apud Tartaros mons quidam exiguus eſt, in quo foramen quoddam eſſe dicitur, unde in hyeme tam magnæ tempeſtates ventorum exeunt, quo homines inde vix, & cum magno periculo tranſire poſſint. In æſtate verò ſemper quidam ibi ventorum ſonitus auditur, ſed de foramine tenuiter egreditur. In Septentrionalibus autem lacubus congelatis ſub ipſa glacie, ob ventum incluſum, non minor auditur ſonus quam ſævi tonitrui ex denſitate nubium in lateribus coarctati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tati. De quo infra capite de piſcaturis gla-
ialibus aliquid oſtendetur.

CAP. V.

De rupe Monachi marini.

SUb dominio quondam ditiſſimi regni Norvegiæ prope inſulam Farenſem, nons eſt eminens in Oceano, quem appel-atione conformi navigantes Monachum ocant. Habet enim naturali ſuo ſitu, & ncıſione partium, præſertim verticis, cap-pam contextam, imò & proprietatem, ut omnes in dira tempeſtate ad eum confu-gientes, tutiſſimè ſuſceptos conſoletur. Quinimò væ omnibus his, qui vi vento-rum agitati non attingunt fimbriam, vel ſinum ejus: quoniam ibidem adeò ſæviunt venti Circii, & Septentrionales, ut ejus a-ſperitatem evaſuri naturæ, cogantur inten-tiſſima arte, & viribus, labore, & ſumma experientia omni momento attendere, & vigilare, qualiter effugiant ad Monachum illum, tanquam portum ſecuriorem. Præ-tereà in ſeptentrionalibus aquis plurimi ex-celſi montes quaſi ſigna ſecuri portus, in qualicunque tempeſtate vel tranquillitate petendi videntur. Sed ante eorum introi-tum plura latent cæca ſaxa, quæ ut remiſ-
ſiore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſiore vento plura navigia obruunt, ita te peſtate prodita, ob elevatas undarum ſp mas, mirabilius ſalvant. Sunt præter montes falconum, aquilarum, & corv rum, nautis receſſuris ſecuritatem, vel fu gientibus cautelam, ne appropinquent, o ſtendentes. Inſuper montes litium, im arces fortiſſimæ, præſertim in orientali Fin landia, occaſione præliorum Moſcovitico-rum ſuper fauces rupium erectæ, talique munitione artis & naturæ firmatæ, ut facicilius montes, quàm ipſas arces, undecunque emergat inſultus, intercipiant obſidentes.

CAP. VI.

De rupe Coronata, & multitudine piſcium.

NE ullum ſileatur rerum naturæ opus, monſtratur hic, in occidentali Bothnia verſus extremas Septentrionis partes in parochia Lula Upſalienſis diœceſis, rupem eſſe maritimam, *Bivraklubben* vulgariter appellatam, quæ excelſo ſuo vertice à longè navigantibus tridentata, ſeu coronata videtur, Cujus aſpectu, umbra, aut portu, ſi non fruerentur indigenæ, maris expertiſſimi piſcatores, neque tutam habe-

rent

rent viam, neque commodum victum invenirent. Sua etenim mira celſitudine, orta denſiſſima nubium caligine, proſpecta in mediis undis (prout anno Domini M. D. XIX. expertus fui) ſalvantur errantes. Tanta etenim condenſati aeris ac caliginis ſolet eſſe obſcuritas, ut vix in exigua navi proram tenens è puppi reſpiciatur. Applicando tamen ad littus, tanta in baſe ejus piſcium multitudo hinc inde inſpicitur, ut magnum ſtuporem viſui generet, & omnimodam ſtomacho adferat ſatietatem. Pars etenim hujuſmodi piſcium, marini laticis ſalſugine in planitie montani pedis aſperſa, ventoque torrefacienda, ſpatio duorum vel trium jugerum dilatari ſolet ſuper tellurem planam: pars haſtis erigi, perguliſque extendi, præcipuè piſces majoris ſpeciei, ut ſole & aëre deſiccentur. Omnes tamen vel domeſtico uſui, vel negotiatorum lucroſo quæſtui, etiam ultramarinis neceſſitatibus ac voluptatibus reſervantur, maxime ut horum commutatione copiam annonæ (quæ tenuiter ibidem ob circumſtans frigus matureſcit) acquirant, ac his, qui ſolitudines inhabitant. loco deliciarum, ut rurſum ſylveſtres opulentias in pellibus pretioſis recipiant, valeant exhibere. In pede igitur hujus Coronati montis tantus o-

dor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dor ſuſpenſorum piſcium exoritur, ut lo go maris intervallo eundem adnavigant ſentiant præcurrentem. Eoque odore pe cepto, ſub tempeſtuoſa caligine laboran tes, ab imminente naufragio ſe ipſos bona præſervare noverunt.

Cap. VII.

De fluxu & refluxu Oceani.

SUnt in charta mea Gothica, ſeu deſcri ptione Septentrionalium regionum, cer ti ſinus Oceani, littoribus Norvegicis h inſculpti, ſcilicet *Roeſt*, & *Loffoeth*: inte quos tantus eſt maris hiatus vel Charybdis ut incaute appropinquantes nautas ſua re pentina circumvolutione, vi & induſtri gubernatoris adempta, abſorbeat in mo mento, maxime naturam loci ignorantes vel alias vi tempeſtatum appulſos, aut pe riculum imminens per contemptum parvi pendentes. Quocirca volentes ex Germanicis oris eo navigare, peritiſſimos quoſque conducunt Naucleros, ſeu Gubernatores, qui longa experientia, quomodo obliquando dirigendoque tutius pericula evadere poſſint, didicerunt. Hique longo maris ſpatio Gnomonis directione, ne in Charybdim incidant, iter variando inſtituere ſolent:

lent: & maxime circa populoſiſſimas villas Andanes, & Trondanes, & tres alias inſulas, ubi pars maris *Moſtaſtroom* appellatur: quo loco æſtus eſt altior cæteris adjacentibus aquis. Mare etenim ibidem intra cavernas accedente fluxu inflatur, & effluxu reflatur, quanto maximo impetu deferuntur torrentes, vel rapidi fluctus. Navigatur hoc mare (ut dictum eſt) periculoſiſſimo eventu, quia iniquo tempore naviгantes ſubito rapiuntur in voragines circulares. Naufragiorum reliquiæ perraro redduntur: & ſi redduntur, ita colliſione ſcopulorum attrita robora videntur, ut quaſi lanugine obducta appareant, & comminuta.

CAP. VIII.

De Charybdi, & mira natura glacierum.

PRoxime præcedenti capite dictum eſt, quam periculoſa ſit navigatio Norvegici Oceani, maxime ubi inſcrutabili ratione vaſta Charybde, niſi valde præviderint, periclitantur. Hic igitur longiſſimæ nautæ periclitantur. Hic igitur longiſſimæ noctes, frigora intenſiſſima, rupes alicubi quaſi turres latentes, beluæ truculentæ, & formidabiles, ut infra de monſtris oſtendetur. Præterea cruſtatæ glacies, quaſi parie-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tes ingentium domorum tempeſtatibus dirutarum, tanquam inevitabilia naufragia è proximo producturæ. Sed hæc omnia tolerabiliora ſunt in quavis periclitatione ſubeunda, quam experiri commiſerationem Hybernicæ gentis, quæ (ut plurimis probari poteſt exemplis hic omiſſis) per lachrymas invitare ſolet afflictos, ut bonis nudatos, ſemivivos dimittant ad laceras naves. Quantum vero admirari glacierum naturam attinet, hoc pro certo ſervatur, quod littori Iſlandico (teſte Saxone) magnis molibus glacies appellitur: cujus ſi cruſta in vaſe aſſervetur, quanvis magna diligentia, tamen diſparet ſtatim, atque reliqua ejus generis glacies recedit à promontorio in altum. In vaſtis autem ſolitudinibus, maxime ſub ſpinis Juniperorum, itidem & ſub paleis ingentium horreorum, & ſcandulis picearum arborum, adhuc Sole in Leone ſtationem habente, conſervatur: eaque inde extracta voluptuoſi potatores, æſtu Solis durante, in vino vel cerviſia immerſa utuntur. Nulli tamen nivem epotandis calicibus cujuſcunque liquoris, ob viſcoſitatem ejus haud depuratam, immiſcent: tineas enim habet ſecretas, & cannatas, veluti lanei panni.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IX.

De ſcorteis, ſeu coriariis navibus piratarum Grunlandiæ.

HInc oſtendendum erit iter à portu *Veſtrabord* ejuſdem Iſlandiæ ad marinam excelſamque rupem *Hutiſark* dictam, quæ mediam navigationem continet ad Grunlandiam: in qua genus piratarum reperitur ſcorteis navibus utens, arbitrariaque navigatione non tam ſuperne quam inferne, forinſecus ſentinas negotiatorum terebrando inſidians. Vidi ego binas hujuſmodi naviculas coriarias Anno M D. V. ſuper Occidentalem portam intus in Eccleſia Cathedrali Aſloenſi, Divo Halvardo dedicata, quaſi pro ſpectaculis muro appenſas: quas ejuſdem regni rex Haquinus, bellica claſſe littora Grunlandiæ pertranſiens, dicebatur acquiſiviſſe, fortè navigia ſua ſuffocare mediantes. Incolæ enim illius regionis, non exilem ſpoliorum quæſtum ſibi comparare ſolent, per has & ſimiles artes inſidioſas, per quas furtivo ingenio, tacitè tabulas navium inferius (ut dictum eſt) terebrando, aquæ ingreſſum procurant, & illico præſentiſſimam ſuffocationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. X.

De inſcrutabili profundidate littorum Norvegiæ.

TAnta eſt in pleriſque montoſis littoribus Norvegiæ immenſurabilis profunditas, ut funibus quantis repleri poſſit navi ingentiſſima, bolide plumbea infernè demiſſa, fundum aliquod nequeat inveniri: eaque naturæ vis eſt, ut quanto ſublimius montes in excelſum promineant, tantò in eorum radicibus inſcrutabilior profunditas appareat: licet eorum ſublimitas reſpectu cœli minima ſuper terram reputatur. Pedes etiam horum montium ita cavernoſi, profundique, & obliqui ſunt, ut funibus immiſſis, quorſum tendat eorum hiatus, difficillime cognoſci poſſit. Præterea in inſula *Bornholm* Regi Danorum ſubjecta, lacus non admodum ampli reperiuntur, quorum profunditas non invenitur. Demum apud montanos *Dalacarlos*, id eſt, viros vallium, lacus *Runden*, ideo rotundus dictus eſt, quia menſurabile fundum non concedit. Deinde non longe à regia Holmenſi Suetiæ, locus in ſcopulis marinis eſt Rundiſvalia vulgariter appellatus, id eſt, rotunda vorago, ut neque ibi rimari poſſit, quàm

altum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

altum ſit ejus fundum. Putei præterea plures reperiuntur & exigui lacus, quorum profunditas ſæpiſſime explorata inveſtigari non poſſit. Apparent etiam longiſſimæ, ſed valde anguſtæ rupium ac montium ſpecus, quaſi ferro cavatæ, vel exciſæ, in opacos currentes receſſus: in quibus conſtrepentibus aquis, tranquillitate vel tempeſtate accedentibus, ſonus terribilis excitatur: à quo niſi celeriter aures retraxerint appropinquantes, tam vehementi tinnitu obruuntur, ut pluribus horis ſine auditu, ob excelſiſſimum objectum, remaneant tabeſcentes.

Cap. XI.

De portubus annulorum ferreorum.

Dicto ſuperiore capite, quam inſcrutabilis in littoribus Norvegicis inter excelſiores montes ſit profunditas: nunc oſtendendum erit, quomodo inter ſinuoſas ſcopuloſaſque voragines, adnavigantes ſecurius abſque anchoris invenire firmareque poterunt ſuas ſtationes. Quocirca cernuntur hic annuli ferrei, clypeo militari ampliores, fuſo plumbo lateribus multorum montium, ſucceſſivo maris tractu, quondam bonorum Regum magnificentia, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſumptu, præcipue verſus opulentam civitatem Bergenſem, infixi, ut æſtu vel tempeſtate vigente, ſubito funibus immiſſis, quaſi inter abditas cavernas ſolidentur navigia magna. Sed oportebit ut ignari viarum non ſint, qui tam periculoſo labyrintho ſeſe committere velint. Littus enim ſcopulis & rupibus ita obvium eſt, ut inde egredi vel progredi nequaquam valeant inexperti: imo propter ejus & ſimilium locorum (ut infra de inimicis claſſibus, ſpecialius dicetur) difficultatem, & aſperitatem, naufragabuntur. Et ſi bellicæ naves eò vel piratarum hoſtili impetu, vel tempeſtatum impulſu appulerint, conſiliis auxiliiſque deſtitutæ, ſæpiſſime tum fame, tum frigore, tum aggreſſu incolarum, miſerabili ſpectaculo veluti contra elementa pugnaturæ conſumuntur. Hujuſque calamitoſi eventus in ſimili caſu, ſi quis legerit Norvegianorum Danorumque annales præſertim Regis Chriſtiani Secundi, horribilem in omnibus reperiet infelicitatem. Ideoque ſæpiſſime terrentur hoſtes ab ingreſſu horum ſcopulorum, ne ſeverius & ſecretius ab apertis vel latentibus ſaxis inter montes, quàm patentibus inimicis, in gurgite conterantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XII.

De periculoſo tranſitu montium Scars & Sula, inter Suetiam & Norvegiam.

PRovincia eſt in Septentrionalibus regnis Jemphthia dicta, Archiepiſcopo Upſalienſi cum *manerie* ſeu curia Veſterhuſia appellata, ex immemoriali tempore ſubjecta. De qua Jemphthia per excelſiſſimos montes prædictos in titulo, non minus terribile quàm periculoſum iter æſtivo tempore conficiunt incolę terrarum & peregrini viatores: qui alias hyeme per congelatas paludes, ſtagna & amnes brevioribus compendiis & ſemitis, quocunque placuerit proficiſcuntur. Montes enim illi vaſtiſſimi, quales in Europa vix ſunt, Orientali parte ſub pedis ingreſſu portas ſeu aperturas habent duriſſimo ſilice, partim naturali ſciſſura, partim antiquorum principum ſumptu, pro publica utilitate exciſas aut perforatas. Poſt quas inter montium latera tantum etiam in media æſtate ſentitur frigus, ut niſi viatores more hyemis multiplicato veſtitu ſeſe munierint, ferè irremediabile periculum ſubita aëris mutatione incurrant, donec ea montana viſcera valleſque frigidas exire contingat. Deinde à montibus plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rium dierum itinere deſcenſuris, majus quandoque periculum imminet, ubi penduli pontes ligneis montium fulcimentis lateribus affixi, propter caſum nivium ac tempeſtatem arborum evulſarum aut cadentia ſaxa confracti vel ſemirupti videntur. Nec alia perplexis ſpes ſuffragatur, quam quod pontium reparationem communi opera incolarum expectent, cum nullus per altiſſimas valles viarum circuitus inveniatur. Hęc & ſimilia cum viatores imminere providerint, expenſas ſecum afferunt ſufficientes, ac ſi caſtrenſem aliquam obſidionem illicò ſubituri, ac ſervaturi eſſent: jumentorum alioquin paucam curam, ob herbarum copiam & aquarum commoditatem habentes. Scaturiunt enim toto viarum tranſitu ex brachiis montium abundantiſſimi fontes, ſatis grato ſapore ab omnibus commendati. Quod vero tantam difficultatem illic patiuntur itinerantes, mirum non eſt: quia propter excelſa rupium præcipitia, quæ difficilime evitari, vel reparari poſſunt, omnia ſagaciſſimo ingenio penetranda videntur, & maxime cum in uno ſitus ſit invius, & in altero ruinis aut ſaxis oppletus. Præterea limites adeo anguſti, ut viatoribus, ac jumentis, præſertim inſuetis, vertiginem capitis, & oculorum caliginem afferant, &

ple-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

plerunque irreparabilem lapſum.

CAP. XII.

De ſtatuis viarum in montibus nivoſis.

MOntes etiam ſunt alio vocabulo vulgari *Doffraſiel*, ſive malueris, Doffrini appellati, Sueciam à Norvegia dividentes, tantæ molis, & ſublimitatis, ut multorum dierum itinere verſus Occidentem ſeu Orientem proficiſcentibus, ob indigeſtas nives, perpetuo appareant albicantes, quaſi candidæ nubes in altiſſimo aëre condenſatæ. Quo evenire ſolet, ut eò itinerantes, ob repentinum caſum nivium, per vias intueantur concludi, è quibus tandem laborioſis viribus non minus ſeſe explicare contendunt, quam ſi inter glaciales undas conſtricti conarentur exire. Quocirca veterum Regum (qui quondam piiſſimi in Norvegia erant, provida magnificentia factum eſt, ut excelſæ ſtatuę è vivis lapidibus exciſæ, per cacumina montium videantur erectæ, ac fortiſſimè, ne vi ventorum decidant, plumbo vel ferro firmatæ. Compertum etiam eſt in Sueticis terris, aviculas volatu excitaſſe globulos nivium, quorum augmento, caſuque, flante Auſtrali vento, arces, & villæ ſunt proſtratæ. Habetur tamen in his

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Doffrinis montibus hoſpitium, quo recreentur hujus periculoſi itineris viatores: non tamen vino proviſi.

CAP. XIV.

De tranſitu tenebroſo.

QUandoque etiam utilitate, vel neceſſitate urgente, ſatis ingenioſum modum habent populi Septentrionales, in nemoribus nocturno tempore pertranſeundis, imo & diurno, quando in remotioribus Aquilonis partibus ante & poſt Solſtitium hyemale continuæ noctes habentur. Quique his remediis indigent, cortices quercinos inquirunt putres, eoſque collocant certo interſtitio itineris inſtituti, ut eorum ſplendore, quo voluerint, perficiant iter. Nec ſolum hoc præſtat cortex, ſed & truncus putrefactus, ac fungus ipſe Agaricus appellatus, in ſummitate arboris glandiferæ creſcens: cujus virtus, & natura eſt, ut noctu reluceat, ſicuti & vermes alati, volantes ad æquinoctium autumnale: hi tamen, quia frigore correpti mox deficiunt, ad nullum uſum deputantur. Ideoque frequentius quercum putridam, agaricumque (ſe ipſos propria luce prodentes) colligunt, ad prædictum ſylveſtrem, imo domeſticum uſum,

ſcili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſcilicet ut ejus luce tanquam ardenti lumine, ſecurius accedant loca combuſtibili materia plena, ut ſunt horrea hyemalia, matura meſſe, fœnoque repleta. Inveniuntur etiam homines eo acumine oculorum prædit, ut ſine quovis lumine materiali fere omnia videre tractareque ſe poſſe glorientur.

Cap. XV.

De luminibus, & tedis piceis.

POpulus Septentrionalis longiſſimis noctibus ſubjectus vario utitur genere luminum, quo neceſſaria exerceat officia pro domeſtica commoditate. Igitur fatendum eſt, Suppolares homines tempore hyemali uſu pinguedinis marinarum belluarum, in omni ſua commoditate perficienda vivere. Quam quidem pinguedinem vulgari vocabulo *Traan* aut *lyſe* vocant, à lucendo, quia lampadibus immiſſa, clariſſimè ac ampliſſimè lucet, maxime in ædibus magnarum familiarum, & Eccleſiarum, ubi perpetuum pro reverentia corporis Dominici requiritur luminare. Sed ne corvis nocturnis ſeu noctuis aut veſpertilionibus abſorbeatur, ferreis craticulis os lampadum occluſum ſervant. Præterea tedis pineis connatura-

lem picem habentibus, univerſali carita[te] quemadmodum uſualibus candelis in tot[o] Septentrione utuntur, eo videlicet mod[o] ut ambabus manibus occupatis, diviſas ſub tiliter ſcandulas piceas baltheis certo nume ro ſubmiſſas, ori vel capitis tegumento, [a] fine altero ardentes imponant: ſicque, qu[o] libuerit nulla ventorum injuria impedit[i] proficiſcuntur, atque alia quæcunque pla cuerit operantur. Parsque candelis com munibus brachiali longitudine, juxta no ctium prolixitatem, accenſis utuntur. Tem pore autem bellorum, quæ frequentius ob ſcura longaque hyeme, quam æſtiva com mittuntur, tædis exquiſitæ picis, per eque ſtres pedeſtres turmas, facilius etiam abieti na reſina confectis, incedunt.

Cap. XVI.

De irruptione aquarum ſtagnantium.

INter mirabilia Septentrionalis plagæ a quarum ſpectacula unum eſt, non tam frequens quàm noxium habitantibus in provincia Middelpadenſi verſus Boreales partes Suetiæ ſuperioris, ubi fere major pars virorum Huni nomine appellantur, tanquam populi clarius contra Hunos olim belligerantes ac triumphantes. In ea pro-

vincia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vincia vaſtus amnis eſt, cujus aquæ lapſus tam præcipiti volumine defertur, ut animalia nandi vigore defecta plerumque peſſundare ſoleat. Ex ſummis enim montium cacuminibus manans, dum per clivorum prærupta ſaxis exceptus eliditur, in profunda vallium multiplicato aquarum ſtrepitu cadit. Verum continuo ſaxorum obſtaculo repercuſſus, celeritatem impetus eadem ſemper æqualitate conſervat. Itaque toto alvei tractu undis uniformiter turbidatis, ſpumeus ubique candor exuperat. Hæc tamenconſideranda eſt ejus natura terribilis, quod ſingulis annis paululum ante Solſtitium æſtivale, tanta glacierum arborumque connexa congerie tribus locis oppletur & conſtringitur, ut inferiores alvei ejus ripas inhabitantes, imminente ejus irruptione, fugere cogantur ad loca elevatiora. Interea tamen nuntiis, quo in termino formidabilis ille lapſus maneat, explorant, ne rapidus ejus curſus improbas exerceat vires. Amnis itaque ipſe, etſi in omni ſua irruptione cunctis vicinis imminet, tamen ubertate electorum piſcium ſalmonum ſcilicet ac aliorum, omnibus affert opulentum quæſtum: qui nedum illius terræ incolis ad uſum domeſticum ſufficiunt, ſed & ultra marinas partes ingentibus navigiis exportantur. Hancque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que virtutem perpetuo retinet, ut quanto marinis alveis vicinior extenditur, tanto melioribus piſcibus ſuperabundet. Nec deeſt offerentium liberalis & grata piſcium exhibitio ac donatio, ſi quis occurrerit hoſpes donaria recepturus.

CAP. XVII.

De tribus famoſis lacubus Gothorum.

PLurimi inſignes lacus ſunt in Aquilonaribus terris, magnitudine, & ſitu mirabiles: quorum præcipuus eſt in regione Veſtrogothorum *Vener* dictus, 130. miliaria Italica in longitudine, & fere totidem in latitudine habens, in multas variaſque diviſus inſulas, & vaſtis illabentibus fluviis iiſque maximis oneratus ultra viginti quatuor, unum ſolummodo exitum (de quo mox infra dicetur) continens. In hoc lacu, & circa hunc plures ſunt magnificæ ædes nobilium: quarum præcipua eſt arx Leckio in alta rupe, opera epiſcoporum Scarenſium fabricata, puteum habens ſaxo duriſſimo inciſum ſuper altitudinem 200. pedum. Inciſio hæc facta non ferro tantum, ſed flamma, trecentis porcorum pinguiſſimis lateribus igne ſucceſſivis diebus immiſſo & extracto enutrita. Nil enim celerius petrarum duriciem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

riciem gentibus illis penetrare compertum eſt, quam laridum, vel axungiam porcellorum. Adjacent præterea huic lacui oppida vetuſtiſſima, Lindecopia, & Tinguallia, ex mineris electiſſimi ferri & chalybis retinentia quæſtum opulentum. Eſt præterea lacus alius *Vether* dictus, adeo claras & perſpicuas aquas habens licet virenti colori conformes, ut obolus in profundo ſitu videri poſſit. Super hunc lacum eſt inſigne monaſterium divæ Brigittæ, alias Brigidæ, & filiæ ejus ſanctæ Catharinæ, utriuſque opulentia, & devotione fundatum, & dotatum. Præterea aliud oppidum Jonacopia dictum in Auſtraliori parte, magnificis Regum comitiis memorabile in omni ævo ſecuturo. Extant & mineræ inexhauſtæ hujus lacus verſus littus oppoſitum Septentrioni. Demum monaſterium Alvaſtra divi Bernardi temporibus ſumptuoſe ædificatum, & dotatum. Prope hunc locum in villa Tolſtada, Rex Suercherus in nocte natalis Chriſti à proprio ſtabulario, freno pro armis utente, occiſus fuit. Tertius lacus *Meler* dictus: in cujus littoribus civitates, arces, & nobilium magnificæ ædes ſitæ ſunt. Præterea non longe inde in terra firma, mineræ argenti inexhauſtæ, cuprique, ac ferri, ultra humanam æſtimationem pre-

tioſæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tioſæ. Et hinc provenit, Regem Suetiæ, ac Gothiæ, reliquis Europæ principibus in omni theſauro & opulentia nunquam eſſe aut fuiſſe inferiorem. Sunt etiam lacus recentis aquæ in montibus Lapponiæ, *Lulatreſch* dicti, longitudine 300. miliarium Italicorum, 120. latitudine. Præterea alia multa collateralia ſtagna, & lacus paullo breviores, ac latiores, adeo piſcoſi, ut in tota Europa, ne dicam orbe integro, vix habeant pares. Deinde famoſiſſimus lacus Albus ſub polo: demum *Pienthen* in Finlandia, cum ſimilibus infinitis lacubus, ſtagnis, fluviis, & altis venis.

CAP. XVIII.

De ſpecubus inſidioſis.

DIctum eſt ſuperiori capite, in unum lacum *Vener* altiſſimis montibus Norvegiæ & Suetiæ viginti quatuor maxima flumina ingredi. Et licet eorum introitus valde ſtridulus, & verticoſus ſit in omni deſcenſu, tamen montibus tam amplo circuitu reſiſtentibus nuſquam niſi unicum inveniunt exitum: huncque tam rapidum, & ſonorum, ut ultra viginti Italica miliaria audiri poſſit. Nomenque vulgare habet *Trolhetta*, hoc eſt, caputium dæmonis, forte pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

propter horrorem, quem ſono, ſtridoreque generat, in paludinoſam planiciem cadens: vel quia ſub ejus deſcenſu præcipiti, reperitur inſignis ſpelunca latronum: ad quam anguſto tramite fit acceſſus, ſolum ab ipſis latronibus ac furibus frequentatus, eo quod fluvius ille rapidus, & verticoſus ſit, ſuſpicionem omnibus adimens, quod nequaquam ibidem malefactorum collectio fiat, præſertim tempore æſtatis. Sed hyeme ob exhalationem fumi deprehenſi, velociſſime rapiuntur ad pœnam, ſpoliaque pretioſiſſimæ ſupellectilis, argenti, auri, & pellium pretioſarum ad Principis fiſcum. Unde nullo intra ſemeſtre tempus legitimo comparente accuſatore, cui bonorum ablatorum, lege & conſuetudine reſtitutio fiat, juſſu Principis pro tuenda publica pace, exinde confecta navigia, fluminibus maris influentibus immittuntur, vel aliis munitionibus foſſarum, ſeu murorum, ſagacitate præfectorum provincialium deputantur.

CAP. XVIII.

De excellenti antiquitate Regiæ arcis Veſtrogothorum Aaranes.

ETſi Gothicis Principibus major olim inerat bellorum ardor, quam delectatio

qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quarumcunque aliarum voluptatum, cum ſummum animi corporiſque exiſtimarent ſolatium, rigida arma tractare, ac arduiſſimis præliis varios comparare triumphos: attamen plerique eorum voluptati huic magnificentius aliquid ſuperaddere meditantes, poſteris ſumptuoſa, ſimulque utilia ædificia reliquerunt: quemadmodum Scarinus quidam, totius Gothici principatus Monarcha potentiſſimus, ſingulari exemplo deprehenditur perfeciſſe, præſertim in Veſtrogothorum regione, quam frequentiore ſua præſentia illuſtrabat: idque ob vicinum Norvegiæ Regem Sidagerum: cui ut erat ſanguine conjunctus, ita etiam terrarum ſitu, & amicitia propinquior eſſe volebat. Hic ex ſuo nomine Scaram civitatem Veſtrogothorum in loco ſtagnis & paludibus admodum munito, tam prudenter erexit, quam imprudenter ejus ſucceſſores ipſam deſolari ac collabi permiſerunt. Antiqua hæc erat regni Gothorum ſedes. Verum non procul ab ea adhuc extant veſtigia alterius Regiæ arcis *Aaranes* dictæ, cujus ſitus, muri, & ſtructuræ quoſlibet inſpectores ita in admirationem alliciunt, ut firmiter judicent, nullum præſtantius ædificium ea tempeſtate in toto Septentrione, vel Europa repertum fuiſſe: Sed quid non

mutat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mutat ævi longæva vetuſtas? At ſaltem ſigna ruinarum poſteritatem urgent magnificentiam meminiſſe heroum antiquorum. Habebat hæc arx in circuitu omnes commoditates, quas unquam felix mortalium ſedes à ſuperis impetrare potuerat, & obtinere. Siquidem uno latere verſus Occidentem & Boream, vaſtum ac piſcoſum lacum *Vener* ante dictum pro regiis & menſalibus deliciis habuit: altero verſus Meridiem longiſſimo ſpatio, pro perpetua ſecuritate cœnoſam ac limoſam paludem, cujus ſuperficies tenero veſtita gramine, ac frutice, non ſolum veſtigia negat, ſed modice calcantes abſorbet. Nam limo funditus ſubſidente, in luteas voragines, ſordidamque colluviem liqueſcens, attrahit accedentes. Nec minus rivuli plures & profundi, uti venæ per paludes diſcurrentes, arcis acceſſum denegant, ut impoſſibile eſſet, niſi multitudine pontium (qui olim quadraginta erant) longis ambagibus, veluti labyrintho, illuc pervenire. Eaque difficultas in aſperrima hyeme perſeverat. Nam rariſſime propter calidas venarum ſulphurearum exhalationes, paludes illæ congelantur. Ab Orientali vero latere ex oppoſito primæ portæ arcis, quæ unicum terreſtri itinere habebat acceſſum, adeo amœna prata ac fertilitas

agri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

agri pro ſolatio caſtrenſi erant,ut nihil amplius naturæ beneficio potuerit concupiſci: etiam paſcua & venationes in campis & ſaltibus optimæ, quod & præſens humi ejus facies oſtendit. Quæ licet horrendam nemorum denſitatem, multis retroactis annis & ſeculis cultore vacua, ob bella, famem, peſtem, & domeſticam diſcordiam, induerat: tamen ſulcorum vomerumque veſtigia quibuſvis eam intuentibus ultro oſtentat, frequenteſque lapidum congeries (quibus agri ob majorem feracitatem purgari ampliarique ſolent) ibidem inter altiſſimas arbores offert conſpiciendas, argumento fideli ad poſteros relicto, multo numeroſiorem prioris ævi fuiſſe populum, ſtrictioribuſque agellis contentum, quam cernitur hac ætate præſenti. Hæc igitur arx felicius florere viſa eſt circa annum Domini nongenteſimum quinquageſimum quintum, quando magnificentiſſimus Rex Olaus cognomento *Schotkonung* baptizatus eſt à Sancto Sigfrido Eboracenſi Archiepiſcopo, ex Anglia, ob fidem Chriſti prædicandam, ad eundem Olaum Regem, Eldredi ſive Mildredi Regis Angliæ exhortatione ac petitione, proficiſcente: qui & in hac arce pauliſper moratus eſt, donec alia ſedes regia *Huſaby* dicta, pro uſu ejuſdem

ſancti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſancti Sigfridi & cleri ejus parari poterat & conſecrari. Quo facto paganos ac idololatras in fide Catholica inſtructos baptizabat: quod & tres nepotes ejuſdem Archiepiſcopi, Unamannus, Sunamannus, ac Vinamannus, (quorum unus fungebatur ſacerdotis officio, ſecundus diaconi & tertius ſubdiaconatus) alibi in Verendia poſt tergum relicti, faciebant. Omnes tamen, uti beatus Joannes Baptiſta, ob adulteræ mulieris indignationem, gladio interempti fuerunt: quorum corpora in Cathedrali Eccleſia Vexionenſi magno honorē ab omnibus venerantur. Sed de hac re latius in Hiſtoriis chariſſimi fratris, & anteceſſoris mei Jo. Magni Gothi, ſuis locis eſt oſtenſum.

CAP. XX.

De mirabili horto montis Kindaberg prope prædictam arcem.

MOns eſt eminentiſſimus apud Veſtrogothos, non longe à prædicta arce Regia, & lacu *Vener*, vulgari gentis ſermone *Kindakulle* dictus, tantæ altitudinis, ut à longe navigantibus ultra 40. miliaria Italica in eodem lacu, quaſi atra nubes inter cœli hiatus appareat. Ideoque multi tempeſtatibus, vique ventorum agitati, ſummis

viri-

viribus conantur ejus pedes attingere, ubi tranquilliſſimum portum adeſſe noverunt. In hujus montis ſummitate ea amœnitas frondium, herbarum, fructuum diverſarum arborum (excepta vite) ſuapte ſponte naſcentium, non raritate magis, quam ſuavitate, velut ſatarum, aut plantatarum, reperitur, ut vix delectabilior in tota Septentrionali plaga inveſtigari poſſit, aut inveniri. Illic ſuavitas inenarrabilis, etiam concentu variarum avium, præter Papagallos, multiplicata. Sed valde paucis, iiſque ſolum ſenibus notus eſt amœniſſimus ille locus. Neque laſciviori ætati perfacile monſtrandus, ne forte ſeveriori diſciplina ſoluta, in omnem voluptatem, vel verius ſpurcitiem ſeſe proſterneret, difficillime vel nunquam ad honeſtatem & bonos mores reverſura. Voluptas enim ipſa uſum & conſuetudinem: conſuetudo neceſſitatem: neceſſitas deſperationem inducit, & coarctat. Extra hunc montanum locum, imo & alibi latius per Aquilonem ſatis boni ſuaveſque fructus pirorum, pomorum, ceraſorum, prunorum, ſed nulli ante medium Julii, vixque tunc in debita maturitate reperiuntur. Imo quædam horum fructuum genera tam domeſtica, quam ſylveſtria ſolo frigore accedente matureſcunt, durant-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que pendentia majori parte hyemis etiam in ramis foliis omnibus denudatis. Sed hi fructus quovis aceto (pro gratiori ſapore) ſunt eligibiliores, licet exiguæ magnitudinis, ob frigus continue circumſtans. Exoticos vero fructus per mare à Germanicis oris, ut ſunt poma, celerrime portatos, ob ſuavitatem inhærentis muſti, quam avide manducant incolæ, ut nunquam, vel raro, ſine diſcrimine variorum morborum (præſertim Gallicorum) vel mortis evadant.

Cap. XXI.

De pulchritudine, & ubertate inſulæ Gothorum Elandiæ.

ELandia, ſive Oelandia, una eſt ex inſulis Gothici maris, breviſſimo maris interjectu à Gothia meridionali diviſa, omnium inſularum pulcherrima. multis enim bonis adeo referta eſt, quo ſpatii brevitatem (duorum dierum itinere abſolvendam) ſoli fertilitas recompenſet. Prata & campi, odore herbifico, indicibili ſuavitate mirabundi. Ibi plurimi greges equorum parvorum, ſed validiſſimorum, utputa qui fortitudine & agilitate multis eximii corporis equis prævaleant: quoſque domeſtici & exotici negotiatores pro voluptate emunt, atque in ter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

terras remotas, veluti naturæ miracula vænales exportant. Ingenioſiſſimi enim ſunt, ut ſaltibus & choreis ad buccinæ vel tympani ſonum per eos adaptari poſſint, quorum exercitium eſt, hujuſmodi ſpectaculis acquirere quæſtum. Inſuper inſtruuntur, ut circulos ferreos aut ligneos non admodum amplos, more canum tranſiliant, ſaltatumque vivaciſſima pernicitate ſeſe gyrando revolvant. Proprio etiam nomine moniti, magis vel minus id faciunt, juxta arbitrium imperantis. Paſcuntur hujuſmodi equi, ubi opus eſt, piſcibus ſole toſtis, & lignis abietinis: cerviſiaque & vino uſque ad ebrietatem potantur, prout infra de Alcibus oſtendetur. Hæc igitur inſula frugibus, paſcuis, pecudibus, armentis, & piſcibus tantum abundat, ut propriis commoditatibus ſufficiat & alienis, eamque gratiam & æſtimationem boves & pecora ac butyrum ultra mare exportata, habent, quaſi medicinalia forent. Habuit olim hæc inſula arces plures, tam naturæ quam artis præſidio locis opportuniſſimis fabricatas, & munitas, quarum aliquæ in templa Chriſtiani ritus commutatæ ſunt, hodie non minus patriæ defenſioni, quam religioni deſervientes: aliquæ bellorum turbine penitus deſolatæ. Una tamen uſque in præſen-

tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tem ætatem omnium altior & fortior *Borcholm* dicta, permanſit: cujus celſitudine Gothicum mare eminus navigantes, veluti ſpecula, pro ventorum ac portuum directione adhuc utuntur, præſertim Angli, Scoti, Zelandi, Hollandi, quibus admodum neceſſaria eſt illuſtrium locorum cognitio in eo mari. Hæc inſula fere tota ambitur marmoreis ſaxis ſurſum, deorſumque, penes littora 20. vel 30. pedum altitudine, quaſi artificum manu ex induſtria collocatis. Imo & in oris ejus Orientalibus aperto mari objectis, plures amœniſſimi portus ſunt: ad quos non minus curioſitatis quàm neceſſitatis cauſa extranei navigantes, veluti naturæ ſpectaculum viſuri accedere ſolent. In hac inſula tempore pacis reges Gothorum, & Sueonum, ob inſignem ejus amœnitatem & venandi exercitium, æſtates tranſigere conſtituerunt. Etiam quia viciniori maris tractu ultramarini principes commodius cum eis in arduis cauſis expediendis ibidem congredi poſſunt. Præterea prope Aquilonare littus ejus exurgit mons excelſus, quem nauticum vulgus, vitandi infelicis ominis & marinæ tempeſtatis gratia, Virginem vocat: Nam in ejus portu manentes, certis munuſculis puellis dari ſolitis, utpote chirothecis, ſericeis zonis, & ſimili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

milibus, eas tanquam amico munere placant. Nec ingratum montis numen ſentire videntur, prout aliquando factum meminit antiquitas, voce lapſa juſſum fuiſſe donantem mutare portum, ne periclitaretur: & ita faciendo ſalvus factus eſt, ubi alii ſunt periclitati. In eo monte certis anni temporibus dicitur eſſe conventus Aquilonarium maleficarum, ut examinent præſtigia ſua. Tardius miniſterio dæmonum accedens, dira afficitur correptione. Sed hæc opinioni, non aſſertioni cedant.

Cap. XXII.

De famoſiſſima inſula Gothorum, Gothlandia dicta.

ORientalis Gothiæ pars eſt, ſic dicta, quaſi Gothorum terra vel bona patria. *Goth* quippe bonum ſive Deum lingua Gothica ſignificat, & *Landia* terram. Eſt enim multis rationibus bona: bonus in in ea populus, boni & ſecuri in circuitu ejus portus: bonus & electus in ea ager: bona armentis, equis, bobus, piſcatione, venatione, aquis, ſylvis, paſcuis, pulcherrimo marmore, & omnibus rebus humano uſui neceſſariis. Eſt in ejus Boreali parte præclarum oppidum *Visby*, in quo eſt arx munitiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

niciſſima. Fuit hæc urbs quondam Gothorum, & multarum regionum emporium, tantis opibus, & negotiatorum mercimoniis frequens, ut vix illi par in Europa ſimile haberetur. Confluxêre illuc Gothi, Suedi, Ruſſi, ſeu Rutheni, Dani, Pruſſi, Angli, Scoti, Flandri, Galli, Finni, Vandali, Saxones, Hiſpani, ſinguli ſingulæque gentes ſuos proprios vicos & plateas incolentes: nulli præcluſum municipium. Ingredientesque terra & mari omnia pacata invenerunt, donec diſcordia, quæ omnium regnorum & hominum perniciosiſſima deſolatrix eſt, ſubverteretur: ſicut infinitæ aliæ nationes, quæ ab initio floruerunt. Extant hodie marmoreæ ruinæ, quæ teſtantur veterem ejus claritatem, amplitudinem, & vetuſtatem. Sunt adhuc teſtudinatæ domus, portæ ferreæ, aut cupreæ aut æreæ feneſtræ, olim argentatæ atque deauratæ, argumentum inæſtimabilium divitiarum exhibentes. Unde poſtmodum ortis odiis & dolis ex tumido earum rerum uſu, diſgregati incolæ abierunt in Vandalicas civitates: quæ non parum ex opibus hujuſmodi hoſpitum ſunt ditatæ, uti olim Roma Carthagine deſolata. In hanc inſulam prima Gothorum armata caſtra, poſt exitum è ſua terra, in Europa & Aſia novas terras, ob

importabilem gentis ſuæ multitudinem, quæſitura, deſcenderunt. Demum multis ſeculis evolutis, Longobardi ex Scandiana inſula ob ſimilem, vel graviorem cauſam exeuntes, per hanc inſulam in Rugiam agmine vaſtiſſimo in exteras regiones abierunt: & tandem regno conſtituto in Italia ſedes firmavêre: quod & Paulus Diaconus eorum Hiſtoricus Lib. I. atteſtatur. Præterea Magnus Rex Suetiæ anno Domini MCC LXXXVIII. ſedavit periculoſum bellum, quod erat inter cives Viſbycenſes, & plebem illius inſulæ, permiſitque civibus inſtaurare collapſos muros civitatis, mœnibuſque, & propugnaculis communire. Albertus Rex Suetiæ rogatus à principibus inferioris Germaniæ, ut à mari eorum ejiceret potentiſſimos piratas Vitalianos, impignoravit hanc inſulam Gotlandiæ Magiſtro Pruſſiæ, pro viginti millibus Duplonum, id eſt, Nobilionum, quorum ſummam Regina Margareta eidem ſuccedens, ex Suetia collegit, atque eam inſulam regni Suetiæ juribus, & proprietatibus reſtitüit, jure perpetuo poſſidendam. Hancque inſulam Saxo Grammaticus, Danorum inſignis hiſtoricus, in pluribus ſuis ſcriptis ad Suetiam ſine quavis hæſitatione ſpectare atteſtatur. Et hoc ex multis argumentis: quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quia eadem lingua, legibus, conſuetudinibus & morum conformitate & vicinitate perpetuo utuntur: etiam quia Gothorum Epiſcopo Lincopenſi, tanquam primo fidei plantatori ſunt ſubjecti: à quo & Epiſcopalia jura petunt, & conſequuntur. Ab hac etiam inſula in omni navigantium controverſia, præſertim à conſulatu Viſbycenſi, petitur & datur jus, & ſententia diffinitiva, quid unicuique permittendum, vel auferendum erit. Certe jus hoc mercatorum, ac nautarum, valde prudenter digeſtum, citius lites adimit pro fluidis aquis, quàm aliorum deciſio pro terra firma.

CAP. XXIII.

De Clypeis principum montibus Hangœ inſculptis.

QUantam olim Reges, ac Principes Gothorum, de perpetuanda nobili fama, ac bellica claritate, curam habuere, arma, ſignaque, & clypei eorum illuſtribus locis inſculpta, ac poſteris relicta, evidenter oſtendunt, præſertim in Oſtrogothia, ac Veſtrogothia, & Auſtrali Finlandia, in magnifico portu Hangœ appellato: qui tam lætus, ac ſecurus eſt, ut in toto Septentrionali mari, & forſitan amplo Oceano, parem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

non habeat, qui eidem valeat comparari. Omnes enim undecunque navigantes libere recipit in ſuum ſinum, ſecureque introrſum tam à tempeſtatibus, quam hoſtili claſſe, ſua naturali munitione (modo ipſi ſibi deeſſe non velint) protegit, & conſervat. Portus etenim iſte in modum ampliſſimæ arcis, in mediis montibus ac vallibus amœne ſitus eſt: habetque in cautibus vetuſtiſſima heroum Gothorum ac Sueonum inſiſinia, literato ordine, ſed antiqua ſimplicitate inſculpta, maxime ad oſtendendum poſteris, ibi olim claſſem pro regnorum defenſione contra quoſcunque hoſtiles inſultus continua expeditione ſtationem tenuiſſe, atque inde ad aperta arma, quoties opus fuerat, prodiiſſe. Hodieque frequentius in eodem portu, ob ſimilem cauſam, armatas claſſes tam Princeps, quam Nobiles habent, præſertim quia vicina loca omnia ſuppeditare poſſunt, quæ ſubito requiri videntur ad conſœderatorum armatam claſſem: omniaque in hoſtes contraria verti, ſi perniciem ſtructuri in hunc acceſſerint portum. Olim divus Ericus, Gothorum Sueonumque Rex, oblata pace & contempta, Taveſtos, Carelos, ac Bothnienſes, bellica claſſe, & equeſtri expeditione devictos, ad fidem & Chriſti religionem accelerare coëgit. In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

docile enim genus Barbarorum, niſi per arma ad jugum Chriſti cogi, vel pertrahi vel invitari non potuit: nimirum (ut Albertus Crantzius lib. 9. cap. 37. Vandaliæ refert) magnus eſt amor paternarum traditionum. In hoc portu Suetici Reges gravi injuria laceſſiti, ultramarinis principibus, claſſe inſtructa, vel inſtruenda, hoſtilitatem indicere ſolent, præſertim Ruthenis, ſeu Moſcovitis: rurſumque in eodem portu, ſub æquis conditionibus, eorundem principum nuntiis pacis fœdera præſcribere, & accipere conſueverunt. Quod autem eo loco frequentius, quam alio id fieri contingit, urget antiquata majorum obſervantia, qui illic in montibus impreſſerant inſignia ſua, ut eorum perenni firmitate perſpecta, quæ Reipublicæ utilia fore crediderint, poſteris eodem unanimi conſenſu, & juramento per arma, ac libertatem majorum, ſtabiliant obſervanda. Quibus autem armis, clypeisque veteres Gothi, Sueciq; ſint intus & extra patriam uſi, ſignis præſentibus adverti poterit, imo & rationibus oſtendi: leonem ſcilicet coronatum, ſuper tres aquas candidas in campo cœleſtini coloris impetuoſe ſalientem, ac retroſpicientem, olim habuete Gothi, atque nunc habent, ſolum originis inhabitantes, ut vincendo parcant, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

retroſpiciendo caveant, quam citò ſalientes ab impetu ceſſant. Methodio tamen placet aſſerere, Gothorum Principes in exteris terris militantes, ac dominantes, urſam in vexillis habuiſſe. At ex eiſdem Gothis veluti parentibus originem trahentes, varietate ſignorum ſecundum diverſitatem gentium diſtinguebantur: ut Cimbri tauro, Sclavi dracone, Gepidæ navicula, Alani, Burgundi, ac Suevi catto in militaribus ſignis, ut Plutarcho videtur. Suecis autem, ſive Sueonibus antiquitus erant arma, videlicet duæ virgines coronatæ, aureo veſtitu ſeſe mutuo in virenti ſylva amplexantes, tanquam dearum nympharum excellentiam in regione oſtendentes. Nunc verò Suecorum Principes tribus aureis coronis in campo cœleſtini coloris, ob inſcrutabilem dominiorum amplitudinem, magnifica bellorum geſta, & inexhauſtam minerarum ubertatem, utuntur. Sunt & privatorum nobilium inſignia mira varietate diſtincta: ſimiliter & urbium, ac provinciarum, quatenus in bellicis expeditionibus pro patria & legibus ſuſceptis, tot hominum turbæ diſtinctius ad unum tandem finem dirigantur, prout infra de directione armatæ multitudinis, diffuſius erit oſtendendum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXIV.

De rupibus Galeatis.

NAvigando è Germanico mari verſus Septentrionem tribus diætis, antequam introitus appareat ad Regiam civitatem Holmenſem regni Suetiæ, occurrit admirabilis portus lingua vulgari gentis *Hielmſnabben*, vel *Elgxnabben* appellatus: eo quod onagri, qui *Elgæ* dicuntur, propter attractum ſuavis venti eo concurrere conſueverunt: vel etiam quia montes, in quorum lateribus portus ſunt, ita à natura formati videntur, ut galeæ militares putentur inſculptæ: quaſi ars non ſufficeret in armis fabricandis, niſi & natura monſtraret, quid bellicoſis populis Aquilonem inhabitantibus conveniat in armorum tractatione. Sed revera, uti portus is ob omnes ventos, & tempeſtates arcendas inſignis eſt, ut vix ſimilem in tota Europa habeat: ita & hoſtili ſanguine reſperſus, ut ibidem quaſi omnium Aquilonarium bellorum initium, medium, & finis inveniatur. Sæpe etenim claſſis hoſtilis, quæ violentia tempeſtatum, in vaſto mari vario marte congredi non poterat, huc depulſa, vel inducias ab adverſario petere, vel ipſa ſua ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

te, vel ſimulatione cogitur offerre, vel inevitabile mortis aut captivitatis diſcrimen inire: quo enim ut ſalvus evadat armatus non invenit. Si enim littus, aut portum exierit, cæca ſaxa, rupeſque minaces apparent: quæ eum levi motu in gurgitem, ut pacem præſtet, immittunt. Si vero in apertum mare exire voluerit, obſtat horrenda tempeſtas, ne viſu quidem ad ictum oculi toleranda: quia Aquilonaris, Orientaliſque ventus ea in loca totaliter eſt procelloſus. Præterea tempore hoſtili terrarum incolæ ſubtrahunt littoralia ſigna, ne hoſtis accipiat tantillulum quidem ſpatium, ut effugiat pœnam: alioqui inceſſabili ferocia impetu facto, latronum claſſis, manuſque impiorum, hunc portum occuparet: ubi nihilominus claſſica bellorum præludia frequentius inchoari ſolent.

Cap. XXV.

De anguſtiis portuum lapidoſorum.

SUnt præterea non exiguæ formidinis anguſti exitus & introitus æquoris Aquilonaris, præſertim ab aperto mari navigando verſus Holmenſem civitatem: quæ regia eſt, & inſigniter à natura ac arte munita, ut meritò trepidare cogantur aggreſſuri,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quæ fides, vel fraus ſit nautarum, in imminentibus periculis proſperius exuperandis. Præcipuus tamen, & periculoſior eſt locus *Steendor*, id eſt, porta lapidum appellatus, eo quod arctis faucibus, & lunatis cornibus, quoquoverſum obliquatur, hoc eſt, quandoque per modum Scythici arcus, quandoque mucronis aſpectu evitatur à nautis: in quibus longe periculoſius, ob exortas denſiſſimas nebulas, & caligines, errare contingit, quàm in ampliſſimo Oceano, ſuborta validiſſima tempeſtate. Nec procul ab eo ſinu ſaxoſæ rupes imminent, ſub aquis latitantes: in quas quicunque inciderint, quaſi vivi ſepulchro teguntur. Nec ſilent annales Gothici, quondam in eiſdem rupibus multa millia Germanorum ac Danorum repentino deſcenſu fuiſſe perempta. Magis namque præſumptuoſa, quam experta navigatione, ſaxeas has anguſtias ſunt ingreſſi: veluti etiam in alios ſinus Septentrionales, qui non ſecus in mari navigantibus apparent, quam ingentiſſimæ trabes eminentes in aquis, quæ ſolo aſpectu territant inſpectores: nomen ab eventu, cauſa, geſtis & natura (prout ſuperius de irruptione aquarum eodem libro eſt oſtenſum) aſſumentes. Terribilioresque hoſtibus piraticis videntur, quam acies aliquæ milita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ribus armis inſtructæ.

Cap. XXVI.

De ſcopulis lapidoſis, & via, per Idebenckia, periculoſa.

SUnt inſuper in littoribus Oſtrogothorum, & Sueonum, ingentia ſaxa, partim apparentia, partimque latentia, longiſſimo ordine, quaſi ſcamna arte vel induſtria collocata, vulgariter *Idebenckia* nominata: ſuper quæ infeliciſſimi naufragantes quandoque ſedere ſolent, mihique, niſi Deus in gravi tempeſtate anno Domini M. D. XVII. opem tuliſſet, parata fuerunt. Vehementia enim ventorum navis urgebatur in ea latentia ſaxa: quæ velut declives muri oppidorum, vel caſtrorum, longo tractu apparent. In quos lapides qui negligentia vel inevitabili tempeſtate inciderint, maxime hoſtiles claſſes, aviditatem prædæ in littoralem populum (ſatis opulentum) meditantes, profecto omnium infeliciſſimi reputabuntur, dum terra marique horribilius, quam in carcere, circundantur inimicis. Terra quidem (quia fugientibus incolis cum armentis, pecudibus, ac ſuppellectili, ob ſubitum hoſtilem incurſum) fame, quæ omnibus hoſtilior eſt, & frigore, omni-

tor-

tormento graviore, citiſſime conſumentur. Mari etiam, quoniam eo in loco (ut dictum eſt) ſæviſſima ſolet eſſe tempeſtas: à qua etiam ſi arte, & labore vellent evadere, naturæ tamen ſeveritati reſiſtere non valebunt. Ubique enim præter aëris impetum (ut dictum eſt) ſaxa, ſeu rupes, in acutum apicem inſtar turrium elevata, periculum adminiſtrant: quæ, arcuatam flexilitatem & circuitum ſpuma prodente, ſagaciter ſunt circumeunda. Solent in his locis ſtrategematibus utentes bellicæ claſſis præfecti, aliquot præliares naves, vel ſimulatas, ex induſtria, tempore hoſtili, ſignis inimicorum ornatas ſtatuere, ut claſſis hoſtilis, eiſdem viſis, ſecurius in periculum ruat. De quibus, quando videlicet ſic interceptæ ſint inimicæ naves, patriæ annales me tacente atteſtantur, atque hoſtilia oſſa in ſcopulos disjecta, diligentius, quid cavendum ſit, aperte demonſtrant.

CAP. XVII.

De torrentibus rapidis.

TOrrentes rapidi quaſi infiniti, præcipue tempore reſolutionis nivium ac glacierum, poſt finem Aprilis in Septentrionalibus terris maximam ruinam indigenis affe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rentes reperiuntur. Suo etenim impetu, qui vehemens, & horridus eſt, tam villas, ædes, & pontes lapideos, quam ſuffoſſas arte arbores, vel naturali propagine in terra radicatas, rapiunt, & exportant, quemadmodum de ſtagnorum irruptione & ſuperius alio caſu fuerat enarratum. Qui torrentes juxta impetuoſam naturam ſuam nomen imprimunt urbibus, ac locis, ubi elabuntur: uti antiquiſſimum Oſtrogothorum oppidum Scheningia dicitur ab amne, vel verius torrente, qui ob rapidiſſimum curſum vulgariter Schena appellatur, quaſi equus abjectis habenis ad omnem præcipitem curſum accenſus. Præterea fluvio non longe exinde diſtanti, à continuo ſtridore Dentium nomen impoſitum eſt. Ita & rapido torrenti in provincia Middelpadiæ, ut ſupra dictum eſt, nomen Nodi impoſitum eſt: quia inſtar nodorum cruſtata mole glacierum arbores compreſſas, imo & ingentiſſimos lapides, in ſui diſſolutione ſecum impetuoſiſſime rapit & portat: eoque formidabilius hoc accidit, quo celerius provincias, & populos terrere, atque obruere ſolet. Nec aliud remedium hujus horrendæ depopulationis hactenus repertum eſt, quam viritim publica manu, collibuſque effoſſis, aliorſum divertere curſum: quem etſi Septen-

pten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ptentrionales populi in pleriſque locis avertunt, impetum tamen hunc ſinunt, ut temerarium hoſtem cataractis adhibitis præcipiti ruina, laxatisque nodis involvant. Licet autem ſuperius nomina torrentibus ab infelici eventu impoſita ſint, (ut alibi etiam dicetur de ſubmerſis Epiſcopis euangelizantibus, & ſponſalibus ludis, & raptu virginum) tamen prudentioribus placuit, ut à triumphis & victoriis, non à calamitatibus rei appellatio fiat.

Cap. XXVIII.

De diverſis formis littoralium ſaxorum.

IN littoribus Oſtrogothorum, id eſt, Orientalium, freti *Broviken* dicti, ubi etiam torrens vehementiſſimus per oppidum Norcopenſe illabitur, variæ admodum Littoralium ſaxorum figuræ, quaſi humana arte ſculptæ, vel politæ forent, reperiuntur: quod procul dubio cæli, & elementorum ſecreto influxu fieri æſtimatur. Quidam etenim horum lapidum, formam capitis humani, manus, pedes, & digitos habent: non tamen integro corpore compaginatam, ſed diſtinctione naturæ taliter expoliti. Gens autem illa talibus aſſueta ſpectaculis,

nil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nil hæc & ſimilia curat, niſi in quantum ſolidis eorum muris, & ſtructuris poterunt inſervire. Reperiuntur etiam in montibus longe à mari diſtantibus, rupes naturali compagine, & rotunda concavitate formatæ, ut maximum aliquod caldarium æreum, vel thermarum concha putetur: prout videre licet apud Oſtrogothos in monte *Ketilberg* vulgariter dicto (id eſt, monte cacabi) prope civitatem Lincopenſem: unde mihi origo eſt. Cernuntur etiam in multis vallibus montium, infiniti lapides globali formati figura, quantitate capitis vitulini, vel ovi anſerini, vel majoris, aut minoris: qui nulla artificum appoſita arte bombardis aptantur. Item cotes plana longitudine repertæ ilico bono uſui applicantur. Similiter & petræ marmorei generis apud Veſtrogothos, tam varii coloris & quantitatis habentur: ut ſine dolabris quaſi ſculptæ ſepulchrorum uſibus adaptentur, quemadmodum libro duodecimo dicetur de naturali varietate ſaxorum ad quaſvis ſtructuras applicandorum. Sunt & Cryſtallini lapides, non longe ab Oſtrogothorum opido Sudercopenſi, hexagona forma, quantitate pugillari vel digitali, dependentes: quorum ſplendore utique ad majorem ornatum fabricari poſſent ædes: ſi incolæ plus attenderent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

derent ad pulchritudinem, quam firmitatem. Imo perpendentes, hoſtilem rabiem crudelius poſſe & velle, ob decorem ſtructuræ, omnia devaſtare, magis fortificant, quam exornant quævis ædificia ſua, quamvis introrſum inſigni curioſitate communiter ſunt ornata: ſed præcipue, ut infra dicetur, micantibus armis, thoracibus ſcilicet, & galeis, ac clypeis: inquibus gens illa omnem exiſtimat ineſſe decorem, quia magna pars tuendæ ſecuritatis ex his dependet: licet aliqua ſunt atro colore picata, ob rationes inferius de bellis aſſignandas.

CAP. XXIX.

De ſaxis gigantum, & ſcaturigine fontium.

QUemadmodum ſuperius libro primo dictum eſt de obeliſcis gentilium, Regum, pugilum, & gigantum, quibus geſta eorum magnifica putabant fieri notiſſima perpetuæ poſteritati, prout Saxo Sialandicus meminit de ſuo Regnero Danorum Rege, qui quinquennali prælio contra Moſcos, Ruſſosque, in Aquilone commiſſo, res geſtas reliquerit in rupibus altis, ne oblivione evaneſceret, quod eas tot anguſtiis & difficultatibus pro claritudine honoris ſui perpetraſſet: Ita & de compluribus Gothorum, Sueonumque Regibus, ac heroi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cis viris: quorum adhuc magnitudo geſtorum diſcernitur in eminentiſſimis locis Septentrionalium regionum. Inter quos præclarioris memoriæ recenſentur, & æſtimantur, qui curam bellicæ gloriæ ſic moderati ſunt, ut publicæ omnium commoditati profuiſſe viderentur. Qualis erat excellentiſſimus ille Rex Ubbo, conditor antiquiſſimæ civitatis Upſalienſis, atque Scarinus: & Ericus, cum pleriſque aliis: quorum indelebilis memoria nedum in ſaxis campeſtribus aut montanis conſcripta videtur, ſed patriis carminibus, ac muſicis inſtrumentis celebrioribus locis ac diebus, ſempiternis tripudiis continuatur. Horum nanque fidelior cura fuit, provincialibus præfectis (pace ubique data) committere, ut prȩter arma, etiam venarum ſcaturigines præcipiti caſu labentes, incolarum miniſterio ſubderent molēdinis, aut neceſſariis fontibus, ad publicam utilitatem ubilibet conſtruendis. Manant inſuper ex rupibus, multis in locis tam abundantes & copioſi latices, ut naturæ, artiſq; agilitate deducti, longo ſed pulcherrimo aſpectu, xv. aut. xxx. aquea molendina revolvant. Falonia Veſtrogothorum nobilis provincia, ac populoſa Helſingia, prout inferius de ferrariis artificibus oſtendetur, talia tamq; commoda ſpectacula monſtrant.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

DE Superſtitioſa cultura dæmonum populorum Aquilonarium,

EPITOME LIBRI TERTII.

CAP. I.

De ſuperſtitioſa cultura Lituanorum paganorum.

ALBERTVS Crantzius, fidelis Germanorum Hiſtoricus, qui claruit anno M. D. & poſt eum Mechovita Polonus, aſſerunt, Lituanos tempore paganiſmi, dum Gentilitatis errore detinerentur, tria numina principaliter coluiſſe, ignem videlicet, ſylvas & ſerpentes. Ignem, quia omni ſacrificio præfertur: vel ritu Perſarum ſeducti, qui ignem ipſum Deum arbitrabantur, teſte Herodoto: vel Ægyptiorum opinione ducti, qui perſuaſum habebant, ignem animatam beſtiam eſſe, & omnia quæ naſcuntur, devorare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

re, & poſtquam devorando fuerit expleta una cum ipſa re devorata emori. Sylvas putabant ſacras: omnesque beſtias, more Ægyptiorum, eas incolentes, deos exiſtimabant: poëta referente:

Habitarunt dii quoque ſylvas.

Imo & hac fiducia multæ nationes ductæ, Reges ac principes ſuos, fatis exutos, ut vel dii fierent, vel inter deos eveherentur, combuſſerunt, aut in ſylvis ac lucis aureo torque ſolenniter ſuſpenderunt, quaſi talibus ſacrificiis laudem ſceleris, mentiti numinis divinitatem, mererentur. Præterea ſerpentes ut ſacros colebant, dum nemini nocere videbantur; ædium ſervatores, atque penates exiſtimantes. Verum hæc ſuperſtitioſa cultura etſi penitus ſublata videtur, reliquiæ tamen ejus, dæmonum inſtinctu, in nonnullis ſecretis ſolitudinum ædibus perſeverat, ſicuti in Septentrionalibus regnis Norvegiæ ac Vermelandiæ. Ab eo tamen impio errore Anno 1386. prædicti Lituani purgati leguntur. tunc enim fortiſſimus eorum princeps Jagello cum octo fratribus ſuis (teſte Mechovita) ad fidem Chriſti pervenit: in qua adhuc hodierno tempore religionis incrementis perſeverat. Meminit præterea hiſtoricus antedictus, in confinibus Lituanorum ac Moſcovitarum, ſtatuam
eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

eſſe publico itineri impoſitam, quæ patria lingua *Zlotababa* dicitur, id eſt, aurea vetula: quam ſinguli viatores certis munuſculis placant, etiam ſi pili valorem non excedant, alioqutu ſuſcepti itineris nullam habituri ſecuritatem.

CAP. II.

De Suppolarium hominum ſuperſtitioſa cultura.

NEc extrema Septentrionis portio (quam pleriq; ob intenſiſſima frigora inhabitabilem putant) immunis eſt à ſacrilegis ritibus culturaq; dæmoniorum, ſtatuto eorum tempore impendendis. Habent etenim gentes illæ ſylveſtres (uti reliquæ orbis nationes, quæ videntur his civiliores) non exiles cauſas, quibus publicum errorem, & mentitam in rebus etiam frivolis divinitatem quærant, & tueantur. Solem igitur toto æſtatis curſu eis lucentem adorant, gratias ei offerentes, quod lumen contra tenebras perpeſſas, & calorem contra immenſa frigora adducit: quæ quantumcunque intolerabilia videntur, nunquam tamen improperiis, more quorundam Indorum execrantur, ſed tantum dicunt: Hæc fatua, ac ſtulta ſunt frigora, atque tenebræ menſuram exce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

excedentes, &c. Simili etiam ratione Lunam adorant, quia hyeme remoto Sole continue ejus utuntur lumine: quo propter interlunium deficiente, ſub lucidiſſimis ſtellis, nivium candore clarius micantibus, quæcunque negotia ſua etiam diurno tempore diſponunt. Præterea gentes illæ ſuppolares ſtupidiore quodam errore dæmonum illuduntur. Rubrum etenim pannum pertica vel haſta ſurſum appenſum, attentis precationibus, & cultiore ritu venerantur, divinam quandam virtutem, propter colorem rubeum animalium ſanguini ſimilem, eidem ineſſe putantes. Similiter quia ejus inſpectione arbitrantur ſe fortunatiores fore beluarum interemptores, earum ſanguinem ebibentes, prout inferius dicetur de moribus Lappomannorum. Eſt etiam nonnullis gentibus Septentrionis mos quicquid primo diei diluculo in cælo, terra, vel aquis vivum apparuerit, hoc ipſum uſque crepuſculum ejuſdem diei pro numine fideliter adorare, utpote aves, animalia, piſces, ac ipſos ſerpentes & vermes, & præcipue cervum volantem: quem ob cornua, quibus capita juvenum exornantur, inter nobiliora reptilia honorant. Ne etiam prædicti Septentrionales homines in conſpectu ſuorum numinum appareant vacui, certas obla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

oblationes ex oſſibus ſylveſtrium animalium, & grandium cetorum ac piſcium, venatione quæſitorum, faciunt: tamen oſſa æſtivo tempore non incendunt, (ne ſolis lumini, vel ardori videantur illudere) ſed horrenda ſurgente hyeme ſub publica congreſſione pro honore dierum comburunt, eo ſacrificio debitam reverentiam numinibus afferre credentes. Tanta gentium in rebus frivolis religio eſt.

CAP. III.

De tribus Diis majoribus Gothorum.

ERant apud veteres Gothos paganos, quemadmodum clare clariſſimus frater & anteceſſor meus Joannes Magnus Archiepiſcopus Upſalienſis in principio ſuarum hiſtoriarum aſſerit, tres dii prima veneratione obſervati. quorum primus erat potentiſſimus *Thor*: qui in medio triclinio ſtrato pulvinari colebatur: cujus hinc inde latera duo alia numina, *Odhen* videlicet, & *Frigga*, cingebant. *Thor*, inquiunt, præſidet in aëre tonans, & fulgurans, ventos & nubes ſerenitatemque gubernans, fruges adminiſtrans cum fructibus univerſis, peſteſque tollens. Alter *Odhen*, hoc eſt, fortior, bellis præſidet, hominibus in ho-

ſtes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſtes auxilia ſubminiſtrans, ipſi *Thor* à dextris collocatus: tanto opinionis fulgore clarus, ut ipſum non ſecus, quam datum mundo lumen omnes gentes amplecterentur, nec ullus orbis locus extaret (Saxone teſtante) qui numinis ejus potentiæ non pareret. Tertius *Friga* pacem, voluptatemque moderabatur: cujus etiam ſimulachrum turpitudinem ſexus præ ſe ferebat: & ob id tantum apud Gothos, quantum Venus apud Romanos venerabatur: diemque Veneris uſque ad noſtra tempora ſibi retinet conſecratum. Pingebatur gladio & arcu cum armis, quod in illis terris uterque ſexus ſemper ad arma promptiſſimus eſſet. Thor autem cum corona & ſceptro ac XII. ſtellis deſignabatur: cujus magnitudini nihil digna æqualitate conferri poſſe exiſtimatum eſt. Obtinuitque diem hebdomadatim, imo & menſem primum totius anni, quem Januarium dicimus. Odhen vero armatus ſculpitur, uti Mars, ſimili gentilium ſuperſtitione apud Romanos: diemque obtinuit æterna memoria ſuo nomini conſecratum. Et quia vivus tota Europa divinitatis titulum, quod nulli in arte militari cederet, aſſecutus fuiſſet, hinc eveniſſe creditur, ut Gothi (ſicut Dio Græcus, Ablabius & Jornandes teſtantur) Martem, quem

Deum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Deum belli putavit antiquitas, apud ſe dicerent progenitum, prout etiam aſſerit Poëta.

Gradivumque patrem Geticis qui præſidet armis.

Quem Gothi ſemper aſperrima placavere cultura, morte ſcilicet captivorum, opinantes, bellorum præſidem aptius humano cruore placari. à quo viciſſim omnem belligerandi induſtriam adeo perfecte didicerunt, ut devictis Europæ & Aſiæ potentiſſimis imperiis, ſummum fortitudinis gradum reportarint.

CAP. IIII.

De tribus Diis minoribus.

PRæter hos tres Deos ſupradictos colebantur & alii complures: qui (ut ait Saxo) miranda præſtigiarum machinatione fallentes, obtentis ſimplicium animis, divinitatis ſibi faſtigium arrogarunt. Quippe non ſolum Gothos, verum etiam omnes Aquilonares provincias, vaniſſimæ credulitatis laqueis circumventas, ad cultus ſibi rendendi ſtudium concitantes, præcipuo ſuæ ludificationis contagio reſperſerunt. Adeo nanque fallaciæ eorum effectus percrebuit, ut in ipſis cæteri quandam numi-

num

num potentiam venerantes, eoſque deos vel deorum complices autumantes, veneficiorum autoribus ſolennia vota dependerent, & ſacrilego errori reſpectum ſacris debitum exhiberent. Inter quos quidam Methotin, arte Magica inſignis, excellentem fictæ dignitatis opinionem ſibi arripiens, ſimplicium hominum animos præſtigioſæ artis fama ſeductos, ad præſtigioſa libamenta ſibi pendenda adduxit. Hic, cum eſſet ſummus deorum pontifex, ſacrificia cæremoniaſque ita diſtinxit, & ordinavit, ut diſcretus ſuperûm cuique cultus, & libatio obſervaretur: aſſerens, deorum offenſas communibus ſacrificiis, aut permixtis cæremoniis, expiari non poſſe. Tandem ſceleribus ejus detectis, concurſu populi occiditur, occiſuſque peſtifera cadaveris ſui contagione plurimos perimens, tumulo extrahitur, ac palo infigitur, uti vanitatis ſuæ præſtigia meruêre. Froë quoque deorum ſatrapa ſedem haud procul ab Upſalia habuit: ubi veterem libationis morẽ tot gentibus ac ſeculis uſurpatum, triſti infandoque piaculo mutavit. Siquidem humani generis hoſtias mactare aggreſſus fœda ſuperis libamenta perſolvit. Cui tandem in numerum deorum relato, & quia Deus ſanguinis haberetur, furvæ hoſtiæ immolabantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tur, lectiſterniaque & ludi nocturni annuo feriarum circuitu (uti aliquando Romæ Diti,& Proſerpinæ)conſecrabantur. Vagnoſthus & Hadingus non impari æſtimatione venerabantur, quia præcipuam opem in arduis bellis promptius adhibere credebantur. Roſthicphum Finnonicum, quod exquiſitis præſcientiæ ſtudiis vivus excelluiſſet, poſt fata in deorum ſocietatem tranſlatum crediderunt. Roſtarus additur his: cujus ſtupenda immanitas humani ſanguinis ſacrificio ita placari voluit, ut ſibi illorum, quos cultores ſui oppreſſuri eſſent, animas dedicarent. Demum complures alii, potentiſſimi Thoronis aut Othini filii exiſtimati, honoribus à populo donabantur, ac publico digni libamine cenſebantur. Quomodo autem, aut quibus artibus hi, ſimileſque, tantam divinitatis opinionem cultumque obtinuerint, videatur inferius Lib. v. de gigantibus, & pugilibus, cap. 1, verſus finem.

CAP. V.

De magnifico templo Deorum Septentrionalium.

CUm fere totus orbis olim innumeris ſuperſtitionibus, dæmonum inſtinctu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ubique illuderetur, non incongruum putavi, adhuc evidenter oſtendere, quibus locis Gothica, ſeu Suetica, ac Septentrionalis natio, pagana ſuperſtitione ſeducta, paruerit idolis inſenſatis: ut agnoſcatur, multa loca (ſicuti dæmoniorum genera) fuiſſe quibus indebitus cultus offerebatur. Templum igitur (de quo chariſſimus frater & anteceſſor meus D. Joannes Archiepiſcopus Upſalienſis lib. 1. Hiſtor. meminit) nobiliſſimum à tempore Nini prope fluvium Sala erat. ubi hodie Upſalia Sueonum ac Gothorum primatialis & archiepiſcopalis ſedes eſt. Quod adeo magnifico apparatu conſtructum venerabantur, ut nihil in ejus parietibus, laqueariis, aut columnis, niſi auro ſplendidum videretur. Tectum præterea totum auro fulgebat: à quo aurea catena dependens, totum templum ad mœnia, domuſque faſtigia, cinxiſſe memoratur. Quo factum erat, ut templum in ampla planicie ſitum, admirando ſui fulgore venerandam religionis majeſtatem acceſſuris ingeneraret. Aſtabat ejus foribus arbor ingens ignoti generis, patulis diffuſa ramis, æſtate & hyeme juxta virens, non tamen de earum arborum genere, quæ ſuapte natura, ut laurus, oliva, palma & myrtus, virere videntur: quin in Aquilone nulla unquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quam oliva, vel laurus, niſi in parvo frutice pro ſpectaculo Vaſtenis exurgere viſa eſt. Eratque fons huic templo propinquus qui ſcaturiit in locum ſacrificiorum: de quo mox infra dicetur. Et hæc ſufficiant exteris nationibus de tali ritu Gothorum nonnihil vanitatis intellexiſſe. Nunc rurſus Aquilonaribus indicare congruit, quod ſoli illi irretiti vel illuſi non fuerint hac vanitate. Nunc autem Deo propitio fatendum eſt, eo in loco, ſcilicet Upſaliæ, perpetuis temporibus, die præſertim XIX. Maji, divinæ religionis ad populum quaſi innumerabilem, præſente Rege ac principibus & nobilibus utriuſque ſexus, fieri catholicas prædicationes: ubi olim tot ac tam impiæ factæ ſunt ſpurcitiæ & abominationes, ac hominum, imo charorum parentum & amicorum, mactationes.

CAP. VI.

De ſacris & ſacrificiis Gothorum.

ERat olim in ſacrificiis Gothorum, ut in hiſtoria Sueonum Gothorumque lib. I. cap. 12. comprehenditur, numeri novenarii obſervatio admodum accepta: forte quia Pythagorica philoſophia (quam à Salmoxe & Diceneo didicerant) monuerit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

numerum imparem in omnibus præpon
oportere. Et quamvis diis ſuis ſummur
cultum hebdomadatium & quotidie exhi
berent: tamen omni nono menſe ſolennio
rem venerationem ipſis impendentes, no
vem dies ſacrificiis rite ac religioſe abſol
vendis tribuerunt: ſingulisque diebus no
vem animantium genera immolabant, qui
bus etiam humanas hoſtias adjungebant
At poſt novendium per ſummam totius re-
gni celebritatem templum Upſaliæ ante-
dictum frequentiſſimo incolarum acceſſu
viſitabatur, ibique novendialibus feriis &
præſcripto ſacrificiorum numero diis liba-
menta ad aram mactabantur. Homo au-
tem quem ſors immolandum obtulerat, in
fontem, qui ad locum ſacrificiorum ſcatu-
riebat, vivus immergebatur: qui ſi facile
efflaret animam, fauſtum renunciabant ſa-
cerdotes votum: moxque inde ereptum in
vicinum nemus, quod ſacrum credebant,
ſuſpendentes inter Deos tranſlatum affir-
mabant. Quo factum erat, ut beatum ſe
crederet, qui ea immolatione è vivis exce-
deret. Accidit nonnunquam Reges ipſos
ſimili ſorte delectos victimari. Quod quia
fauſtiſſimum regno libamen æſtimabatur,
totius populi multitudo cum ſumma con-
gratulatione tam inſignem victimam proſe-
que-

quebatur. Enimvero ſic defunctos non omnino mori, ſed tam illos quam ſe ipſos immortales eſſe, perſuaſum habebant: maxime ex Salmoxe, Zenta, Diceneo, ut Dion, Ablabius, Jornandes, Strabo, & alii referunt: qui & aſſerunt, Gothos multis rationibus excellentius ſapientiæ ſtuduiſſe, ideoque opinionem de immortalitate animæ induiſſe, quod (ut ait Herodotus lib. 4.) ſe mori non putantes dicerent: eos qui vita functi eſſent, in alium quempiam locum amœniorem demigrare. In quo Deum quendam Bleyxen præſidere affirmabant, ad quem aſſidue præter ſuperius expreſſum modum, cum nave quinque remigum nuncium quempiam ex ſe ipſis forte delectum mittebant, præcipientes, ut ea, quibus indigerent, à liberalitate Numinis impetrarent. Modus mittendi nuncii is erat. Quidam eorum aliquot lanceas acutas in altum tenebant, ſuper quas alii ipſum, qui deſtinandus erat, manibus pedibuſque correptum injiciebant, qui ſi ſtatim cadens extinguebatur, propitium ſibi Deum arbitrabantur, quod nuncium facilè exceperit. Si autem ſecus accidiſſet, ipſum nuncium inſimulabant malum eſſe virum, qui indignus eſſet ad Deos deſtinari. Itaque eo abjecto alium mittebant, dantes adhuc viventi man-

data, quæ apud ipſum numen proſequatu[r]
Deinde præmiſſa jactatione extinctum, ma-
rinæ voragini opera eorundem quinqu[e]
remigum tradiderunt.

CAP. VII.

De ſuperſtitionibus Gothorum circa tonitrua.

PRæterea tam obſtinato animo deorum ſuorum cultum (ut etiam in eadem hiſt. Gothorum & Sueon. lib. 1. cap. 12. habetur) obſervabant, ut concitato in nubibus fragore, ſagittas ex arcubus in aëra excutientes oſtenderent, ſe opem afferre velle Diis ſuis, quos tunc ab aliis oppugnari putabant. Nec ea temeraria ſuperſtitione contenti, inuſitati ponderis malleos (quos Joviales vocabant) ingenti ære complexos, magnaque religione cultos, ad eum uſum habebant, ut per eos tanquam per Claudiana tonitrua & per uſitatam rerum ſimilitudinem, cœli fragores (quos malleis cieri credebant) exprimerent, tantique ſonitus vim, fabrilium ſpeciem imitando, deorum ſuorum bellis ſic adeſſe, admodum religioſum exiſtimarent. Durabat is Jovialium malleorum uſus uſque ad annum à Chriſto nato milleſimum centeſimum trigeſimum,

cum

cum Magnus Gothorum Rex Chriſtianæ diſciplinæ ſtudio paganam ſuperſtitionem peroſus, & fanum cultu, & Jovem inſignibus ſpoliare, ſanctitatis loco habuit: qui propterea ad multa tempora à Gothis perinde ac cœleſtium ſpoliorum ſacrilegus raptor reputatus eſt. Solebant etiam Gothi proceſſuri in prœlium, equos ad aras immolare, quorum abſcindentes capita conditiſque excipientes, ſubjectis ſtipitibus diſtentos faucium rictus ante acies præferebant. Nec tantum victimas ante bellum, verum etiam poſt ſuperatos hoſtes hoſtias immolabant, magnificoſque ludos in honorem Deorum faciebant: in quibus effœminati corporum motus ſcenicique mimorum plauſus, ac mollia nolarum ſive æreum crepitacula oſtendebantur. Hæc & alia eximia ſacrificiorum genera potiſſimum faciebant, ut diis juvantibus nulla bellorum vi ſuperari poſſent. Adeo eis arma in deſiderio & continuo uſu erant, ut reliqua omnia humana ſtudia, nequicquam comparanda rei militari putarent. Præerant his ſacris diſparium graduum ſacerdotes, Pontifices, Archiflamines, Flamines, Salii, Augures: quorum primis, utpote Pontificibus, permiſſa erat par cum Regibus poteſtas, tantaque authoritas, ut quicquid illi vel ſuade-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rent vel juberent, quaſi de cœlo ſonuiſſet, mox ipſe Rex & populus alacres exequerentur. Inſtruxerunt gentem plurima ſapientia, ſelegerunt ſacerdotes, religionem fundaverunt. Teſtatur Dion Græcus, huic genti nulla ætate defuiſſe Pontifices, qui eos in ſapientia erudirent. Erat quoque inter eos genus Pontificum illuſtrius, quos Pileatos, & Pios vocaverunt, ex quibus Reges & Sacerdotes ſibi cooptabant, prout Jornandes latius proſequitur: qui dicit, eos vocari Pios, & exire ſolitos urbium portas cum citharis & veſtibus candidis obviam ſuis Gothis triumphantibus, ut Deos placarent.

Cap. VIII.

De impugnatione Deorum.

Rurſus in aliam devenêre ſtultitiam & ſuperſtitionem, ut Deos bellicis ſuis expeditionibus non faventes aut non juvantes diverſis armorum generibus contra cœlum extenſis, putarent opprimere ſe poſſe, vel minis & terroribus, ut imperata facerent, coërcere. Et hoc inaniter facientes, exiſtimabant, ſe non minoris potentiæ in terra timendos venerandoſve fore, quam hos apud ſuperos vel inferos collocatos. Sed non advertunt vetus proverbium Gotho-

thorum, Ne projiciendus ſit contus in cœlum, unde denſior remittitur clava.

CAP. IX.

De fatalibus Sororibus & Nymphis.

ERant præterea in Aquilonaribus terris nonnulla templa Dianæ & Cereri conſecrata, ædeſque fatalium ſororum, abſque humana ope præſtigioſo quodam artificio extructæ, quas antiqui ſuper futuris liberorum eventibus parcarum oracula conſulturi, nuncupatis ſolenniter votis precabundi accedere conſueverunt, ubi introſpecto ſacello, quandoque ternas, quandoque plures ſedes totidem Nymphis occupari cognovere: quarum aliæ liberalem pueris formam, uberemque humani favoris copiam erogabant: aliæ vero liberalitatis aut aliarum virtutum excellentiam condonabant: demum aliæ protervioris ingenii reliquarum donis officere cupientes, futuris puerorum moribus parſimoniæ aut aliud crimen affixerunt. Nec ſolum pueris, verumetiam ætate provectis: & quandoque Regibus, hujuſmodi præſtigioſarum artium commentis ludificatum fuiſſe comperitur. Hotherus ſiquidem Rex Suetiæ & Daniæ, inter venandum errore nebulæ à retiariis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

longius avulſus, in quoddam ſylveſtrium virginum conclave incidit, à quibus proprio nomine ſalutatus, quænam eſſent perquirit. Illæ ſuis ductibus auſpiciiſque, maxime bellorum fortunam gubernari teſtantur. Sæpe enim ſe nemini conſpicuas præliis intereſſe, clandeſtiniſque ſubſidiis optatos amicis præbere ſucceſſus: quippe conciliare proſpera, adverſa infligere poſſe pro libito, memorabant: hortatæ eum, ne Balderum arcano ſuperum ſemine procreatum, armis laceſſeret. Quo accepto Hotherus labentis hoſpitii tegmine defectus, ſub dio ſe relictum, totiuſque expertem umbraculi, mediis repente campis expoſitum conſpicatur. præcipuè tamen puellarum præpetem fugam, locique verſatilem ſitum, ac fallacem ædis imaginem mirabatur. Ignorabat enim quæ circa ſe geſta fuerant: ludibrium tantum inaneque præſtigioſarum artium extitiſſe commentum. Deinde aliquot evolutis annis, idem Hotherus acerrimis contritus bellis, extrema locorum devia pervagatus, inſuetumque mortalibus nemus emenſus, ignotis virginibus habitatam fortè reperit ſpecum. Eaſdem eſſe conſtabat, quæ eum inſecabili veſte quondam donaverant. A quibus cur eo locorum venerit interrogatus, infauſtos belli declarat eventus. Itaque

que fide earum damnata, geſtarum infeliciter rerum fortunam triſteſque caſus deflere cœpit, ſecus ſibi ceſſiſſe queſtus, quam ab ipſis promiſſum accepit. At Nymphæ eum, quanquam rarò victor extiterit, æquam tamen hoſtibus cladem ingeſſiſſe dicebant: nec minoris ſtragis authorem fuiſſe quam complicem: cæterum affuturam victoriam, ſi edulium augendis inimici viribus excogitatum præripere potuiſſet; quo eveniret, ut omnia votis ſuis proſpiceret ſucceſſura. Sicque dimiſſus vires reparat, militiamque conſcribit in hoſtem. Cujus caſtra dum pervigil obſervabat, vidit exceſſiſſe tres Nymphas arcanæ dapis gerulas, quas curſim inſequens (nam earum fugam roſida prodidere veſtigia) tandem tecta quibus aſſueverant ſubit, citharæque (cujus peritiſſimus erat) dulciſſimo miniſterio accurati nitoris cingulum potentemque victoriæ zonam ab eis obtinuit: atque itinere quo venerat repetito, hoſtem obvium ilicò lethifero vulnere fudit, ut poſtridie Proſerpinæ, quæ ſibi per quietem aſtare aſpecta eſt, tranſmitteretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. X.

De Elvarum, id eſt, ſpectrorum nocturna chorea.

SOlent quoque nocturni viatores, gregumque & armentorum excubiis intenti, portentis diverſi generis circunſundi. Velut Hotherus Rex (teſte Saxone) tres Nymphas ad earum antra ſecutus, victoriæ zonam & cingulum impetravit. Quandoque verò ſaltum adeò profundè in terram imprimunt, quod locus cui aſſueverant, inſigni ardore orbiculariter pereſus, non parit arenti redivivum ceſpite gramen. Hunc nocturnum monſtrorum ludum vocant incolæ Choream Elvarum: de quibus eam habent opinionem, quod animi eorum hominum, qui ſe corporeis voluptatibus dedunt, earumq; quaſi miniſtros ſe præbent, impulſuique libidinum obediunt, ac divina & humana jura violant, corporibus elapſi circum terram ipſam volutantur. E quorum numero credunt eos eſſe, qui ſe adhuc noſtro ſeculo in effigie humana accommodare ſolent miniſteriis hominum, nocturnis horis laborando, equoſque & jumenta curando, ut infra de miniſterio dæmonum hoc eodem libro oſtendetur.

CAP. XI.

De pugna contra Faunos.

CUm varia portenta innumeraque præſtigia penè per totum orbem olim fuiſſe tranſacta teſtetur antiquitas, lemures videlicet & faunos, ſatyros, larvas, aquilas, ſtriges, lamias, manes, panumque catervas, quibus homines aut indicibili terrore & laniatu ad extrema fata crudeliter rapiebantur: non putavi ſilendum fore, quibus ingeniis & armis hujuſmodi ſpectris apud Aquilonares occurrebatur. Traditur enim, nobiles Gothorum athletas cum monſtris, & inuſitatæ feritatis beluis, vel ob imbecillorum hominum liberationem, vel experiendæ virtutis gratia, ſæpe ſolos pugnaviſſe: cavebantque, ne comitatiores beluam aliquam aggrederentur, quam fortium virorum permitteret conſuetudo. Regnerus Sueticus pugil & Rex, adverſus obſcœniſſimas nocturnorum portentorum catervas, à Thorilda noverca muliere crudeliſſima immiſſas, noctem dimicando permenſus, luce reddita, in varias larvarum formulas & inuſitata ſpecierum figmenta, paſſim in arvis incidiſſe cognoſcit: inter quas Thorildæ etiam ipſi crebris obfuſa vulneribus effigies

viſe-

viſebatur. Quo facto & athleticam ſibi claritatem accivit,& paternum regnum ab inimicis eripuit. Præterea Broderus quidam & Buchi cum Rege Gormone, novum audaciæ genus complexi, hæreditarium Gothicæ fortitudinis ſpiritum, ſcrutandis rerum naturæ veſtigiis, exculturi, iter omni refertum periculo ac penè mortalibus invium aggrediebantur. Ambitorem nanque terrarum Oceanum navigantes, Solem poſtponentes, ac ſydera ſub chaos pervagantes, ac demum ultra terram Biarmiæ in loca lucis expertia (prout capite primo libri primi oſtenſum eſt) jugibuſque tenebris obnoxia pervenientes, cum incredibili monſtrorum grege pugnam conſeruerunt. Siquidem incurſantes ſe Lamias, abactis undique ſpiculis inceſſabant, arcuumque & fundarum tormentis agmen obtrivere monſtroſum, prout Saxo Danorum hiſtoricus, antiquitatum diligentiſſimus indagator, libro octavo de Rege Gormone præfatur. Extat etiam inter veteres hiſtorias relatum, quomodo Hotherus Regis Suetię filius pernox attenta curis mente langueſcens, obumbrantem tabernaculo ſuo Satyrum Memmingum haſta petivit, obrutumque ictu, nec ſatis fugæ potentem, vinculis intercepit: ultimo deinde per ſummam

ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

verborum atrocitatem minatus, enſem ar-
millaſque, quorum notitiam habuit, depo-
ſcit. Nec ſegniter Satyrus ſalutis redemtio-
nem, quæ ab ipſo petebatur, exhibuit. Ad-
eò cunctis rebus prior eſt vita, cum nihil
apud mortales ſpiritu charius exiſtere ſo-
leat.

Cap. XII.

De Divinitatione.

SAtisfaciendo huic titulo, præmittere oportebit verbum Catholici doctoris Chryſoſtomi, dicentis in Homilia: *Erunt ſigna in Sole & Luna, &c.* quod nulla creatura eſt, quæ tantum futura ſcire deſiderat, ut homo, &c. Quo conſiderato, inſuper fatendum erit, nullam unquam gentem tam humanam tamque doctam, imo nec tam immanem aut barbaram fuiſſe, quæ non ſignificare futura, & à quibuſdam intelligere ac prædicere conſueverit: maxime tamen Aquilonares homines, quos ſtudio futura præſciendi occupatos fuiſſe comperio: quandoquidem volatibus avium, ſaltu, ſonoque piſcium, cantibuſq; & exhalationibus montium, &c. ut certiſſimis ſignis declarari res futuras putabant. Nullum bellum, nullum negotium publicum, nec domi, nec militiæ ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſine auſpiciis gerebatur. Nec ſola aruſpicum diſciplina, ſed ſortilegium, aëromantia, geomantia, pyromantia, necromantia insuper etiam ſomnia graviora, ſi quæ ad Rempub. pertinere viſa ſunt, à ſummis præſidibus acceptabantur. Othinus, Hadingo Regi, contra Jocherum Curetum tyrannum bella moturo, captivitatem prædixit, quæ non aliter quam eo ordine quo prædixit evenit. Govarus Norvegiæ Rex adeo doctiſſimus divinandi erat, induſtriaque præſagiendi excultus, ut quicquid in Saxonia contra ſe tentaretur, prævideret in Norvegia ultra 100. miliaria Germanica conſtitutus. Gormo cognomento Impius, profuſo in ſomnum animo, exiſtimavit conjugem ſuam duos alites genuiſſe, ſed alterum altero grandiorem: corpora ſuperne librantes præpeti cœlum volatu petere, exiguoque tempore interjecto reverſos, ſuis altrinſecus manibus inſediſſe: ſecundo quoque ac tertio parvula quiete recreatos, propanſis alis aëri ſe crediddiſſe, tandemque minorem ex his, ad ſe (pennis cruore oblitis) comite vacuum remeaſſe. Cujus ſomnii veritas ſic declarata eſt. Duo ejus filii ſubactis Anglis, Sclavis & Hybernis, proſpera uſi ſunt fortuna, donec natu major in bello concideret, minor vero fratre orbatus pennas cruo-

re oblitas referre videretur. Magnus Norvegiæ & Daniæ Rex cum nocte, qua bellum Sclavicum inſecutum eſt, ſe ſopori dediſſet, imago cujuſdam dormienti obverſata prædixit, eum hoſte ſuperiorem futurum, inque aquilæ nece, victoriæ fidem auſpiciaque ſumpturum. Expergefactus Rex, viſionis ordinem magna cum admiratione vulgavit, progreſſoque exercitu Aquilam, quæ in quiete monſtrata fuerat, cominus conſpectam pernici equo advolans haſta petivit, fugamque alitis veloci jaculo præcucurrit. Arripuit igitur omen exercitus, & primum pugnandi occaſionem corripiens, eodemque eventu quo omine dimicans, inimicos ſuperavit. Valdemari Regis exercitum ad bella progredientem, tam celeriter corvorum greges intervolaſſe produntur, ut complures ſe erectis militum haſtis feriendos objecerint. Victus ab eo Sueno rex & totus ejus exercitus, corvorum laniatui ſubſtratus augurii declaravit eventum. Biorno inſignis athleta inſulam quandam incitatiſſimi fluminis ambitu munitam, cum electa pugilum manu complexus, vidit per quietem egreſſam undis beluam, quæ triſtes ore flammas egerens, continenter cuncta incendio daret. Sequenti luce Fridlevus rex ſuperatis impetuoſi amnis vorticibus,

pugi-

pugiles omnes (Biornone excepto) ferro conſumens, ſomni modum explevit.

Cap. XIII.

De arte magica Erici Ventoſi pilei, & aliorum.

HIc Ericus Rex Suetiæ in arte magica nulli ſuo tempore ſecundus habebatur: tamque familiaris erat malis dæmoniis, quorum cultui ſummopere vacabat, ut quocunque verteret pileum ſuum, confeſtim inde oblatus ventus aſpiraret. Quo eventu inditum illi nomen fuit, ut Ventoſus pileus diceretur. Creditumque à multis erat, Regnerum Daniæ regem, hujus Erici nepotis ſui ductu, in remotiſſimas orbis partes piraticam feliciter extendiſſe, multaſque regiones & munitiſſimas urbes ejus ingenio ſubjugaſſe: demum cooperatorem fuiſſe, ut procerum conſenſu & electione in Regem Suetiæ aſſumeretur: quod ei diuturnum felixque permanſit donec ſenio moreretur. Præterea alter quidam Ericus cognomine Emundus, cum navigare ſtatuiſſet, & quidam nautarum per quietem vidiſſet, per inculta montium juga laſcivo admodum equo ſe provehi, eoque curſum citante, inter vallium opaca præcipitatum crebris noctua-

ctuarum unguibus laniari : idque mane per jocum ſodalibus retuliſſet : Rex ipſe non minus in divinatione quam magia peritus, ea viſione veluti periculi præmonitus, ne eum navigationis comitem haberet, in aliud ſe navigium conferri præcepit : Et ita pereuntibus ſociis, regis navigium eſt ſalvatum. Cæterum Frotho Danorum Rex, proprio fratre Haraldo inſidioſe perempto, ne & innocentes pueros nepotes ſuos Haraldum & Haldanum truculenter perderet, tutores eorum in ſpecu ſubterraneo catulorum ſpecie (Saxone teſte) eos ſervabant ac nutriebant, variis figmentis affirmantes, eos à lupis noctu fuiſſe devoratos. At Frotho, mortis eorum fide repudiata, latebræ locum ex perita augurii fœmina cognoſcere inſtitit : cujus carminum tanta vis erat, ut rem quantalibet nodorum conſertione perplexam, è longinquo ſolo ſibi conſpicuam, ad contactum evocare poſſe videretur. Hæc Regnonem quendam, occulte circa illos educationis officium peregiſſe, eoſque tegendæ rei gratia caninis cenſuiſſe nominibus aſtruebat. Qui cum inuſitata carminum violentia latibulis egeſtos, incantantis obtutibus admoveri ſe conſpicerent, ne tam horrendo coactionis imperio proderentur, gremium ejus, accepti à tutoribus

bus auri incuſſione perfundunt: quæ recepto munere repentina morbi ſimulatione par exanimi concidit. Perquirentibus Regis miniſtris cauſam tam ſubiti lapſus, inſcrutabilem puerorum fugam exiſtere memorabat: quorum eximia vis etiam atrociſſimos carminum temperat effectus. Ita parvulo contenta beneficio, majus à rege præmium præſtolari deſiit. His itaque & ſimilibus argumentis deprehenditur, quantopere divinationis & magicæ artis potentia apud antiquos venerabatur: quæ nunc certa negligentia remittitur & annihilatur, efficientibus id prognoſticationibus, auguriis, extiſpiciis, igniſpiciis, hydraulicis, ſortibus veſtigiariis, & mille aliis ritibus ſacrilegis, dæmoniorum illuſionibus adinventis. Utuntur nihilominus adhuc certis divinationibus, (cauſis naturalium rerum approbatis) etiam ſortibus, ligni particulis duabus, tribus, vel pluribus in urnam projectis, ut earum colore candido, fuſco vel rubro, hæreditates diſtribuant perſonarum.

Cap. XIV.

De magicis mulieribus.

ARtem magicam apud Septentrionales populos quantum calluerint olim mulieres

lieres aliquot, paucis exemplis oſtendetur. Hagberta Vagnoſti gigantis filia inſolito ſuæ granditatis aſpectu, nunc contractioris, nunc exilis, nunc defluentis ſubſtantiæ, modo corrugata, modo explicati corporis, ſitum arbitraria mutatione transformare ſolebat: atque nunc proceritate cœlis invecta, nunc in hominem anguſtioris habitus compoſita, cælum deponere, terram ſuſpendere, fontes durare, montes diluere, naves ſublimare, deos infimare, ſidera extinguere, tartarum illuminare poſſe credebatur. Hadingo rege cœnante, alia ejuſdem artis fœmina, cicutarum gerula, propter foculum humo caput extuliſſe conſpecta eſt, porrectoque ſinu percontari viſa, qua mundi parte tam recentia gramina brumali tempore fuiſſent exorta: cujus cognoſcendi cupidum Regem, proprio obvolutum amiculo, refuga ſecum ſub terras abduxit: oſtenſiſque infernalium regionum monſtris, tandem mundo reſtituit. Craca Norvegiana mulier, futuri filii ſui Rolleri fortunæ conſultura, pulmentum parat: cui tabificum humorem trium colubrorum ſuperne tenui reſte depenſorum inſtillabat. Sed Ericus Cracæ privignus, dapem filio Rollero paratam ad ſe tranſtulit: fauſtaque dape refectus, interna ipſius opera ad ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mum humanæ ſapientiæ pondus evaſit Quippe epuli vigor ſupra quam credi poterat, omnium illi ſcientiarum copiam ingeneravit, ita etiam, ut ferinarum pecudaliumque vocum interpretationem calleret Præterea tam comis atque ornati eloquii erat, ut quicquid diſſerere cuperet, continuo proverbiorum lepore poliret. Hujus conſilio Frotho Rex, potentiſſimorum Hunnorum exercitum, 170. Regum ope ſuccinctum, devicit. Hunc tandem Ericum Geſtiblindus Gothorum Rex ſibi & regno Suetiæ ſucceſſorem effecit: idque tempore nativitatis Chriſti. Frotho vero Rex à malefica in bovem converſa, dum ejus cornibus in quodam maris littore impetitur, exanimatus occubuit. Guthruna Larmerici regis propugnatores ſubito oculis captos, in ſe ipſos arma convertere procuravit. Olla autem omnium maleficarum commune ſolet eſſe inſtrumentum, quo ſuccos, herbas, vermes, & exta decoquant, atque ea venefica dape ignavos ad vota alliciunt, & inſtar bullientis ollæ, navium & equitum aut curſorum excitant celeritatem.

CAP. XV.

De magis & maleficis Finnorum.

QUæ etiam vis ſit magorum & maleficorum in cogendis elementis, tam ſua, quam aliena manu incantatis, ut mitius vel rigidius naturalem ordinem temperent quam poterimus breviſſime oſtendemus, hoc præmiſſo, quod hæc extremi Aquilonis regio Finlandia ac Lapponia, ita erat docta maleficiis olim in paganiſmo, ac ſi Zoroaſtren Perſam in hac damnata diſciplina doctorem habuiſſet: licet & alii Oceani incolæ ea veſania faſcinati dicerentur: adeo enim attonite hanc maleficam artem totus orbis in hoc & ſimili malo plurimum concors celebrat. Solebant aliquando Finni, inter cæteros Gentilitatis errores, negociatoribus in eorum littoribus contraria ventorum tempeſtate impeditis, ventum vænalem exhibere, mercedeque oblata, tres nodos magicos, non Caſſioticos, loro conſtrictos, eiſdem reddere: eo ſervato moderamine ut ubi primum diſſolverint, ventos haberent placidos: ubi alterum, vehementiores: at ubi tertium laxaverint, ita ſævas tempeſtates ſe paſſuros, ut nec oculo extra proram in evitandis ſcopulis, nec pe-

de

de in navi ad vela deprimenda, aut in puppi pro clavo dirigendo integris viribus potirentur. Hique infelicius rem experti ſunt qui vim ejuſcemodi nodis per contemptum ineſſe negarunt. Sed hæc gens Aquilonaris arte hac poſt ſuſceptum Chriſtianiſmum legis coerctione, nunquam in aperto viſa eſt uti, Præterea Sivaldo Suetico Haldani Regis æmulo, ſeptem fuere filii, tanto veneficiorum uſu callentes, ut ſæpe ſubiti furoris viribus inſtincti, ſolerent ore torvo infremere, ſcuta morſibus attrectare, torridas fauce prunas abſumere, extructa quævis incendia penetrare: nec potuiſſet conceptus dementiæ motus alio remedii genere, quam aut vinculorum injuriis, aut humanæ cædis piaculo temperari.

CAP. XVI.

De magicis inſtrumentis Bothniæ.

INter Bothnicos homines Septentrionis, paſſim reperiebantur malefici ac magi, tanquam in proprio loco: qui per ſummam ludificandorum oculorum peritiam, ſuos alienoſque vultus variis rerum imaginibus adumbrare callebant, fallacibuſque formis veros obſcurare conſpectus. Nec ſolum pugiles, verum etiam fœminæ & teneræ vir-

gines,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gines, pro voto ſuo larvas livido ſqualore terribiles, facieſque adulterino pallore diſtinctas, ab aëris teneritudine mutuari conſueverunt, & rurſus ablegato nubilæ inumbrationis vapore, prætentas ori tenebras ſudi perſpicuitate diſcutere. Tantamque vim carminibus eorum adfuiſſe conſtat, ut rem remotiſſime poſitam, & quantalibet nodorum conſertione perplexam, conſpicuam, & præſentiſſimam efficerent. Talibuſque præſtigiis id ipſum hoc modo demonſtrant: Scire cupientes ſtatum amicorum, aut inimicorum, longinquo terrarum ſpacio, quingentorum vel mille milliarium nde diſtantium, Lapponem ſeu Finnonem hujus rei peritum, dato munere, lineæ ſcilicet veſtis aut arcus, rogant experientiam fieri, ubinam fuerint & quid agant amici vel inimici. Quocirca conclave ingreditur, uno comite uxoreque contentus: ranam æneam aut ſerpentem malleo ſuper incudem præſcriptis ictibus contundit, carminumque murmure hinc inde revolvit, continuoque cadens in extaſim rapitur: jacetque brevi ſpatio velut mortuus. Interea diligentiſſime à prædicto comite, ne quodvis vivens, culex aut muſca, vel aliud animal eum contingat, cuſtoditur. Carminum nanque potentia, ſpiritus ejus, malo dæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mone ductore, è longinquis ſigna (annulum vel cultellum) in teſtimonium expeditæ legationis ſeu commiſſionis reportat. Illicoque reſurgens eadem ſigna cum cæteris circumſtantiis conductori ſuo declarat. Nec minoris efficaciæ perhibentur in hominibus diverſa ægritudine proſternendis. Faciunt nanque de plumbo jacula magica, brevia ad modum digiti: ea emittunt per quævis diſſita loca, in eos de quibus vindictam expetunt. Hi oborto carcinomate in crure vel brachio intra triduum vehementia doloris exanimantur. Extant etiam præſtigia ſeu maleficia Helſingorum: quorum princeps Vitolfus, quos voluit, ita videndi officio ſpoliavit, ut propinquas ædes nec proſpectu capere, nec certis poſſent veſtigiis indagare; adeò luminum uſum nubilo quodam errore obtundere callebat. Præterea Viſinus eximiæ opinionis gladiator omnem telorum aciem ad hebetudinem ſolo conſpectu redigere ſolebat. Gladio tamen Suetici Gigantis Starchateri (de quo inferius dicetur) interemptus eſt. Tenuiſſima enim pelle (quod unicum contra hebetandi vim remedium perhibetur) gladium ſuum ſemper ſervavit obtectum. Verũ projectibilia ſaxa nulla arte vel carmine, ne fortiter emiſſi noceant, hebetari poſſunt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XVII.

De Magis Marinis.

COlebatur etiam inter alia Aquilonis numina, magus quidam Hollerus nomine, non minori fraude quam ſingulari ſuperſtitione, divinitatis opinionem & cultum ſibi in gente curioſa vendicans. Is ſiquidem parem cum Othino amplitudinem in medio deorum aſſecutus, adeo armorum & præſtigiorum uſu clarus evaſerat, ut ad trajicienda maria oſſe quod diris carminibus obſignaviſſet, navigii loco uteretur: nec ſegnius eo, quam celerrimo velorum ventorumque uſu, præjecta aquarum obſtacula ſuperaret. Tandemque ut divinitas ejus oſtenderetur eſſe mortalis, ab æmulis ſuis truculentiſſima morte eſt interemptus. Præterea Oddo Danicus, pirata maximus, tam magicè doctus extitit, ut abſque carina altum pererrans, hoſtilia ſæpe navigia concitatis carmine procellis everteret. Itaque ne cum piratis in maritimarum virium certamen deſcenderet, exaſperatos maleficio fluctus & ventos ad naufragia eiſdem infligenda perducere ſolebat. Hic ut negociatoribus atrox, ita ruricolis extitit clemens, aliter ruſticas munditias, aliter ſordidos ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

minum quæſtus æſtimans. Is etiam in hebetando carminibus ferro, miro ingenio pollebat: & tandem peritiore hoſte circunventus, gurgite ſubmergitur, qui marinos vortices præſtigioſis carminibus olim calcare conſuevit.

CAP. XVIII.
De eiſdem Magis, & ſimilibus.

DEinde Othinus, major atque ſenior inter magos, Hadingum quendam Daniæ regem magicis præſtigiis turpiter illuſum, atque longius à ſuis familiaribus avulſum, equo per vaſta maris ſpatia ad propria reduxit. Cum tamen Hadingus duceretur, amiculi ejus rimas, ſub quo trepidus deliteſcebat per ſummam rerum admirationem, viſus perſpicuitate trajiciens, animadvertit equinis freta patere veſtigiis: prohibituſque rei inconceſſæ captare conſpectum, plenos ſtuporis oculos à terribili itinerum ſuorum contemplatione deflexit. Demum Haquinus Norvegiæ princeps contra Danos pugnaturus, coorti imbris maleficio, ita hoſtium vertices inuſitatis grandinis ictibus converberavit, ut eorum oculi, veluti quibuſdam nimborum ſpiculis laceſſiti, proſpiciendique penitus facultate defecti, gravio-

rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rem ab elementis pugnam, quam ab hoſte ſentirent. Præterea Biarmenſes polo Arctico viciniores, in Septentrione contra potentiſſimum Regem Regnerum pugnaturi, carminibus aggreſſi cœlum, ſolicitatas nubes ad ſummam uſque nimborum violentiam impulerunt. Deinde Danos, ſubitò remiſſa tempeſtate, tempeſtuoſiſſimi fervoris flagrantia torruit. Ita anceps geminæ intemperantiæ malum, viciſſim affecta corpora ſalute & victoria ſpoliavit.

CAP. XIX.

De Mago ligato.

APud Oſtrogothos lacus eſt maximus recentium aquarum, Veter dictus, (de quo ſuperius ſatis dictum eſt) amœnam, ſed oblongam inſulam in umbilico ſuo habens, duas tenentem Eccleſias parochiales: ſub quarum altera ſpecus cavernoſo longoque introitu & exitu immenſæ profunditatis reperitur: quam ſpecum, non niſi vanæ oſtentationis & curioſitatis homines, laternis accenſis, filiſque glomeratis, repetendi regreſſus cauſa, proviſi deſcendunt: ea potiſſimum ratione, ut quendam magum Gilbertum nomine videant, arte magica (unde calamitas ejus orta eſt) à vetuſtiſſimo tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

pore per proprium præceptorem Catillum, cui inſultare præſumpſerat, ſuperatum atque ligatum. Id eo factum eſt ſcilicet modo, ut exiguo fuſte certis characteribus Gothicis ſeu Ruthenicis ſculpto, atque à præceptore projecto & manibus apprehenſo, ipſe Gilbertus immobilis maneret & obſtrictus, ut nec dentibus ad ſolvendum adhibitis, (quaſi tenaciori bitumine aſtrictis) nec pedibus doloſo præceptoris conſilio admotis diſſolvi poſſet. Cujus ſpectaculi cauſa viſendi, etſi plures temerarii ſpiritus inſpectores vehementi admiratione accurrere ſoleant, tamen non propius, ob fœtorem cavernæ & noxios vapores, aggredi præſumunt, ne ſpiritu obſtructo clauſoque ſtomacho ſuffocentur. Arcentur etiam appoſitis aggeribus & repagulis incolarum, ne proprii periculi contemptores, velut inſanientes (nunquam egreſſuri) ingrediantur. Præterea lege graviſſima, tanquam de his qui ſibi mortem conſciverunt, proviſum eſt, ne hæc pericula agnoſcentes, alios inexpertos ad hujuſmodi ſpectaculum perſcrutandum alliciant aut allectos inducant. Hæc igitur ſupradicta inſula *Viſingxæ* valde inſignis reputatur ob amænam & ſecuram ſtationem Regum, qui in ea mortui ſunt ac tumulati.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XX.

De caſtigatione Maleficarum.

NE videantur Septentrionales malefi-cæ ſolum hic ad triſtia ſpectacula ad-duci, occurrit Vincent. in ſpec. hiſt. lib. 25. cap. 26. aſſerens, Anglicanam fœminam arte Magica illuſam, à dæmonibus poſt dira tormenta, ad aëra cum clamoribus horrendis fuiſſe raptam. Cujus verba hæc ſunt: Mulier quædam apud Berheliam Angliæ villam auguratrix & malefica, cum quadam die convivaretur, cornicula quam habebat in deliciis, vocalius ſolito neſcio quid cornicata eſt. Quo audito, cultellus dominæ de manu excidit, ſimul & vultus expalluit. Et ingemiſcens diutiſſime ait: Hodie ad ultimum ſulcum pervenit aratrum meum: hodie audiam & accipiam grande incommodum. Adhuc ea loquente, venit ad eam nuncius, dicens: Hodie mortuus eſt filius tuus, & tota familia ſubita morte interiit. Quo audito, continuo dolore ſaucia decubuit: vocarique præcepit ſuperſtites liberos, monachum & monacham. quibus ſingultiendo ait: Ego miſerabili quodam fato meo, dæmoniacis actibus ſemper inſervivi: ego vitiorum omnium ſentina & illecebra-

rum magiſtra fui, & ſuperabam tantum in religione veſtra, & à me ipſa deſperavi. Nunc ergo, quia ſcio me dæmones habituram exactores in pœna, quos habui ſuaſores in culpa: rogo vos per materna viſcera, ut mea tentetis alleviare tormenta: nam de anima ſententiam damnationis non revocabitis. Corpus ergo meum inſuite in corio cervino, & includite in lapideo ſarcophago, & operculum ferro & plumbo conſtringite, & lapidem ipſum tribus magnis catenis circundate. Si tribus noctibus ita ſecure jacuero, quarta die infodietis me in humo: quanquam verear ne terra nolit me recipere pro maleficiis meis. Pſalmicines quinquaginta ſint noctibus, & miſſæ cantentur pro me tot diebus. Factum igitur eſt ut præceperat, & nihil valuit. Primis enim duabus noctibus, cum chori clericorum pſalmos canerent circa corpus, ſinguli dæmones, oſtium Eccleſiæ immani obice clauſum levi negotio confringentes, duas catenas diruperant: media vero quæ operoſius elaborata erat, illibata duravit. Tertia nocte circa galli cantum, ſtrepitu advenientium hoſtium, omne monaſterium viſum eſt à fundamentis moveri. Unus nempe vultu cæteris terribilior & ſtatura celſior, januas majori vi concuſſas in fragmenta,

ta dejecit, & arroganti geſtu acceſſit ad ſarcophagum, inclamatoque nomine, ut ſurgeret, imperavit. Qua reſpondente, Nequeo præ vinculis: Solveris, inquit, & malo tuo. Statimque catena, quæ cæterorum ferociam eluſerat, nullo conamine ut ſtupam dirupit, operculumque tumbæ pede depulit, & apprehenſa manu palam omnibus, ab Eccleſia extraxit ad fores. ubi paratus erat equus niger ſuperbè hinniens, uncis ferreis per totum protuberantibus, ſuper quem miſera illa mulier impoſita, ab oculis intuentium cum toto ſodalitio diſparuit. Audiebantur tamen clamores, per quatuor fere milliaria, miſerabiles ſuppetias deprecantis. Quale etiam diaboli ludibrium ob dæmonum cultum acciderit infelicibus Rugianis in urbe Karentina, refert Saxo lib. 14. ubi dæmonum illuſione, primum ſtupra hominum provocata erant, & tandem ilico ſub ipſo ſpurciſſimo actu deteſtabiliter punita. Siquidem mares in ea urbe cum fœminis in concubitum accitis, canum exemplo cohærere ſolebant, nec ab ipſis morando divelli poterant. Interdum utrique perticis è diverſo appenſi, inuſitato nexu ridiculum populo ſpectaculum præbuere. Ea miraculi fœditate ſolennis cultus ignobilibus ſtatuis acceſſit. Creditumque

eſt, earum viribus effectum, quod dæm
num erat præſtigiis adumbratum. Ta
ergo teſtante S. Auguſtino libr. 8. de civ
Dei, alto juſtoque Dei judicio ſinuntur p
meritis eorum, quos ab eis vel affligi ta
tum, vel etiam ſubjici ac decipi juſtum e
Qui autem nec felicem in futuro vitam, n
modò habere vult piam, talibus ſacris mo
tem quærat apud inferos. Qui autem cu
malignis dæmonibus non vult habere ſo
cietatem, non ſuperſtitionem qua coluntu
noxiam pertimeſcat, ſed veram religionem
qua produntur, & vincuntur, agnoſcat.

CAP. XXI.

De damnis à dæmonibus datis.

IN Septentrionalibus ſive Aquilonaribu
locis (ubi literali ſenſu ſedes eſt Satanæ)
indicibili ludificatione, variiſque formis,
habitatoribus eorum locorum applaudunt,
imo & damna inferunt, ædium videlicet e-
verſionem, pecudum interitum, agrorum
deſtructionem, caſtellorum aquarumque
omnimodam deſolationem.

FINIS LIB. III.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De

Bellis & moribus ſylveſtrium paganorum ac vicinorum.

EPITOME LIBRI QVARTI.

Cap. I.

De infelici pugna Regis Danorum Regneri.

Refert clariſſimus Danicæ hiſtoriæ author Saxo Grammaticus, Regnerum Regem Danorum, integro luſtro in oris Ruthenicis piratica expleta, animum induxiſſe, vicinos Biarmenſes, homines ſcilicet Septentrionales, montes & loca campeſtria inhabitantes, hoſtilibus armis & incomparabili potentia ſua humiliandos aggredi. Qui cum adventum ejus compertum haberent, carminibus aggreſſi cœlum, ſolicitatas nubes ad ſummam uſque nimborum violentiam impleverunt. Quæ res Regne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rum aliquandiu navigatione prohibitum alimentorum facultate defecit, eundemque, ſubito remiſſa tempeſtate, æſtuoſiſſimi fervoris flagrantia torruit. Nec ea quidem peſtis concitati frigoris magnitudine intolerabilior extitit. Itaque anceps geminæ intemperantiæ malum, viciſſim affecta corpora ſuorum militum immoderata utriuſque ſtatus acceſſione corrupit. Verum ut Rex ſe adulterina magis, quam vera aëris vi impeditum animadverterat, Biarmorum inſolentiam ulturus, iterum eoſdem inopinato repetivit aſſultu. Quorum Rex, peritiſſima ſagittariorum vicini ducis Finmarchiæ opera fretus, Regneri in Biarmia hybernantis impune laceravit exercitum. Quippe Finni (ut in principio primi libri tactum eſt) lubricorum ſtipitum celeri allapſu curſum intendere ſoliti, arbitraria velocitatis potentia rapiuntur, promptiſſimamque propinquitatis vel abſentiæ facultatem obtinent, Mox enim ut hoſtem læſerint, eadem celeritate qua ſubeunt, avolant, nec procurſu languidius reditum tentant. Itaque & vehiculorum & corporum agilitate, inſtandi fugiendique expertiſſimam habent poteſtatem. Credendum, (ut idem Saxo refert) potentiſſimum Regem fortunæ ſuæ imbecillitatem admiranter tuliſſe

liſſe, cum ſe olim Romani culminis triumphatorem, ab inermi inconditoque agmine, ad ultimum uſque diſcrimen abripi perviderct. Itaque qui ſplendidiſſimum Romanæ militiæ decus, maximique ac ſereniſſimi ducis inſignes copias excellenter obtriverat, agreſtis & ignobilis vulgi ſordidiſſimo atque tenuiſſimo apparatui ceſſit: iſque cujus bellicam antea claritatem fortiſſimæ gentis vis hebetare nequiverat, deſpicabilis populi parvulam manum ſuſtinere non valuit. Quo evenit, ut ea manu, qua clariſſimam orbis pompam ac graviſſimum militaris roboris inſtrumentum fortiſſime contudit, qua tot peditum, tot caſtrorum, tanti equitatus fragorem apertiſſime ſubivit, vilem obſcuramque plebeculam, furtim, & quaſi per latrocinium inceſſere ſuſtineret, illuſtremque gloriam ſuam, palam atque interdiu partam, nocturna fallacia maculare non erubeſceret, manifeſtæ fortitudinis loco clandeſtinas amplexatus inſidias. Quæ res ut opere deformis, ita exitu vilis fuit. Potuitq; uſitatum carmen dicere:

Eheu quam brevibus pereunt ingentia cauſis.

Prætereo, quod Arngrimus, Tengildum Finmarchorum & Egbertum Biarmorum Reges, Frothoni Danorum Regi tam obſti-

nato

nato animo & viribus reſiſtentes, device-
rit. Ipſe Frotho filiam, quam unice dilige-
bat, eidem Arngrimo Suetico pugili, qui Eg-
bertum duello provocatum devicit, ma-
trimonio copulavit: haud incongruum du-
cens, ejus ſe ſocerum exhibere, qui ſibi tan-
tis operum titulis ſublato hoſte acerrimo,
potentem late claritatem ſtruxiſſet.

CAP. II.

De immanitate ſylveſtrium incolarum.

QUemadmodum Orientales populi Caſpios montes inhabitantes, ob vehementem orituri Solis ſtrepitum, ac horrendum ſonum, ſecretis exhalationibus è terræ viſceribus excitatum, ad cavernas vitam conſervaturi refugiunt, auresquè ambas obturant, ut urgente tempore tutiores fiant: ita gentes in ultimis Norvegici Oceani littoribus conſtitutæ, ob validiſſimum ventum Circium, & denſitatem nivium in excelſis montibus ſuſcitatam, ſpecus ſubterraneas habent, piſciumque ac ferarum uſu vivunt. Hique aliorum aliunde adnavigantium congreſſum tanquam prædonum, ne forte in captivitatem redigantur, abhorrent. Attamen profugos tyrannica crudelitate

op-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

oppreſſos,pro ſua defenſione conſortes admittunt inſtruuntque, quomodo piratas, littora eorum accedentes, poſitis inſidiis ſuſcipere vel interimere poſſint. Poſſunt quidem, dum refugas ſe ſimulant,vel obſequium portuum ignaris exhibent, ne periclitentur quos volunt periculis claudi. Ubi vero exoticis hominibus non occurrentibus, hæc & ſimilia ob congelatum mare inferre nequeunt, in ergaſtulis ſeu cavernis, beluarum marinarum oſſibus ac coſtis conſtructis,propter ventos ac nives commorari coguntur. Hæ etenim cavernæ in ſuperficie tectorum ex alga factorum, more carinæ everſæ, ſatis ingenioſæ videntur extructæ: idque ob vehementiam ventorum, qui non minus formidabiles ſunt ibidem, quam diræ tempeſtates è gurgite ſuſcitatæ. Sunt etiam inter eos certi homines, quaſi Nomades, littus maris Caſpii inhabitantes: qui ceſpitibus vel algis, aut muſco montano conjunctis fruticibus, aditum ad eorum tuguriola claudunt,ne quis è mari proveniens eos eorumque ſecreta ſcrutaturus accedat. Et forſitan hanc cœli ſolique & antrorum duritiem non gravatim ſufferunt, ut liberi ſint ab importabili inſatiabilique tributo crudelium tyrannorum, quibus immenſurabilis Oceanus videtur exilis urna. De gen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gentibus etiam Septentrionem verſus, ad Oceani æſtum, in tumulis habitantibus, ſatis multa & mira, Plinius lib. 16. capite ſecundo recenſet: Gentem ſcilicet miſeram eſſe, quæ tumulos obtinet altos, aut tribunalia manibus conſtructa, ad experimenta altiſſimi æſtus, caſis ita impoſitis naviganti-bus ſimiles, cum integuntur aquæ circundatæ naufragiis. Cum vero receſſerint, fugientes cum mari piſces circa tuguria venantur: quos ſic acceptos vento magis quam Sole deſiccant.

Cap. III.

Adhuc de ſylveſtrium hominum ferocitate, &c.

VErſus lacum album extremi Septentrionis, ubi Regis & regni Sueciæ dominium latiſſime extenditur, circunquaque ferociſſimæ gentes habitant, aliis non utentes thoracibus, quam pellibus onagrinis vel alcinis: ſimiliter & arcubus, ac lanceis minutiſſimo conto antrorſum retrorſumque obfirmatis. Agilitate enim admiranda (uti ſuperius lib. 1. de Scricfinnis dictum eſt) in omne latus ſe volventes gyrantesque, quemcunque impetum fallere vel avertere norunt: idque præcipue ſuper

cacu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cacuminibus vallium, perpetua denſitate nivium ubique repletis. Fereque de eiſdem gentibus expedit hic dicere, quod ſummus Scytharum philoſophus Anacharſis de eorum moribus ſcripſit: id eſt, ut neque quiſpiam qui ad eos ſe contulerit, aufugere queat, neque ipſi capi poſſint, aut ne inveniri quidem, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa: domos ſecum ferunt ſinguli: pedeſtres ſagittarii nullo pane victitantes, ſed ex piſcibus & venatione ferarum, pro domibus plauſtra habentes ac tentoria, vel ex induratis animalium coriis, vel arborum corticibus cooperta. Hyeme tamen ad ripas aquarum, & æſtate inter frutices arborum & opaca loca variata ſtatione quieſcunt. Tegumenta capitum pro frequentiori uſu habent exuvia anſerum ſeu anatum ſylveſtrium ac gallorum, qui, ut cætera volatilia, ibidem reperiuntur innumerabili quantitate. Pelles illic pretioſæ nimis multiplicatæ, potius commutatione rerũ quam uſu numeroque nummorum reperiuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. IV.

De quintuplici lingua Septentrionalium regnorum.

HAc diverſitate habituum & armorum declaratur, quanta ſit differentia regionum, linguarum, ætatum & exercitiorum. Regiones itaque multæ magnæ ac potentes ſunt, ut Lapponum, Moſcovitarum, Sueonum, Gothorum, Vermorum, Dalenſium, Montanorum ac Norvegianorum: quarum amplitudo in longum latumque extenſa, major eſt quam ſimul ſumpta Italia, Hiſpania ac Gallia: ut Plinius fruſtra eas non vocaverit, ob incompertam magnitudinem, alterum orbem. Ideoque mirandum non eſt, quod in ea quintuplicis linguæ uſus reperiatur, Septentrionalium ſcilicet, Lapponum ſeu Bothnienſium, Moſcovitarum, Ruthenorum, Finningorum, Sueonum ac Gothorum & Germanorum. Aetas verò hominum ibidem in nationibus frigidis eo provenit, ut centum ſexaginta & amplius annos vivant, etiam in Anglia & Scotia: ubi quidem venerandus Epiſcopus David vixit ultra CIXX. annos. Exercitia etiam (ſcilicet ſolitudines Aquilonis inhabitantium) ſunt, ut venationibus & piſcaturis intenti,

Mo-

Moſcovitarum commutationibus vivant. Finni ſive Finningi, agriculturæ, piſcationi, ac lignorum dolaturæ: Gothi, Sueones, prædictis exercitiis etiam operam præſtant: advenæ Germani diverſis rerum mercimo-niis intenti, ex quæſtu vivunt: leges terri-genarum acceptant: omniaque quæ ad mi-tioris vitæ genus ſpectare videntur, ut pan-nos ſericeos, aureas texturas, & vina diver-ſa, important. Armorum generibus quibus & qualibus utantur, partim hic, partim in-fra, & fuſius quidem, de campeſtribus præ-liis, oſtendetur. Hic autem manifeſtum relinquitur, inter omnes Septentrionales populos in arte ſagittatoria Gothos eſſe ex-pertiores, ac agiliores in baliſtis, ut Finni in arcubus comprobantur. Sueones ſecuri-bus ac bipennibus ac haſtis præliari ſolent. Habitus more vetuſto brevis ſolet eſſe, ac ſtrictus, præter caligas, quæ ſunt laxiores. Sueones amplioribus, quaſi Germanico ri-tu, utuntur veſtimentis. Moſcovitæ longis, more Græcorum: quorum omnium ſunt valde Boreales. Sylveſtres vero Lappones variarum ferarum pretioſis pellibus, nulla ornatus ſed neceſſitatis cauſa, veſtiuntur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. V.

De commutationibus rerum & mercium ſine nummis.

CUm omnis fraus gravis & deteſtabilis in omni rerum pertractatione eſſe videatur, tamen eo iniquior & importabilior ac amarior eſt quo magis inter ſimplices intentari probatur, maxime falſato vel adulterato numiſmate interveniente, prout inferius de diverſitate monetarum lib. 6. oſtendetur. Propterea gens hæc Lapponum, ſive Bothnienſium & ſylveſtrium locorum, uti quieta domi, ita & reliquo orbi foris ignota cenſetur. Hoc diſcrimine falſitatis haud concutitur, dum potius rerum, quam numorum computa reſpiciens, amœna tranquillitate quod optat acquirit. Et ita ſtrepitum furoris neſciens, ſine ſeditione vivit, ſine invidia cohabitat, & ſine dolo omnia communicat: cui ſola contentio eſt paupertatem fugere, & divitias non amare. Neſciunt populi illi eſſe lucripetæ, ne ſe aliqua negociationis calliditate diſcrucient. Ideo ſine tumultu viventes, ſic fortunas mediocrium cupiunt, ut ſana divitum conſcientia non priventur, quibus inſigne piaculum eſt aliquid rapere, qui neſciunt aliena fraudare.

e. Attamen cum non ſint ex omni parte
eati, quin alterius ope rebusque indigeant
ro ſua meliori commoditate: idcirco com-
nercia rerum abſque pecunia, bonæ & fi-
leli permutationi inhærentes, mutuo con-
enſu, nullo communicato ſermone fideli-
er agunt: non propter ingenii inopiam &
arbaros mores, ſed quod linguam habeant
eculiarem cæteris vicinis parum notam.
Loca quoque conſtituta, vel in campeſtri
lanicie vel ſtagnata glacie, ſingulo anno
d hæc peragenda negotia, quaſi nundina-
ia retinent, ut univerſis exhibeant, quod
rivatis ingeniis domi vel foris agnoverint
e conquiſiviſſe. Nec interea à ſimilibus
bſtinent commerciis, dum offertur quod
cupiunt ab alienis. Præſides communi ple-
bis conſenſu *Bergchara*, id eſt, viros mon-
ium appellatos, habent & venerantur, qui-
bus etiam pelles pretioſas piſciumque mul-
ta genera, tam vice tributorum regi Suetiæ
pendenda, quam propria liberalitate dona-
ta pendunt. Et hi rubeo veſtitu præ cæte-
ris agnoſcuntur induti. Regi etiam Norve-
giæ, ac principi Moſcovitarum ſimilia tri-
buta pendent, & obtemperant. Bella nun-
quam, niſi gravi injuria, provocati, in pro-
prios vicinos vel longe diſtantes inferunt.
Tuncque nedum armis, quæ furor accom-

mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

modat, ſed & diris incantationibus inimicos quaſi implacabiles adoriuntur, membra hoſtium in ſtuporem vertendo, ut nec manum levare, nec enſe ferire, & vix effugere ſit conceſſum.

CAP. VI.

De nundinis glacialibus.

HAc imagine demonſtratur antiquiſſimus ritus glacialium nundinarum in multis provinciis & locis, ſuper planam apertamque glaciem, opulentiſſimo mercatorum congreſſu obſervatarum: quorum celebrior locus eſt in Archiepiſcopali civitate Upſalienſi regni Suetiæ: per cujus medium vaſtiſſimus amnis tranſiens, in tantum ſpiſſa glacie frequentius circa initium Februarii congelatur, ut infinitam hominum multitudinem, jumentorum pariter & omnigenarum mercium ſuſtineat gravitatem. Taleſque nundinas uſque in hunc diem, antiquitas vocaverat & adhuc vocat *Dyſting*, id eſt, Judiciarium locum prudentiſſimæ Reginæ Dyſæ: eo quod excelſi ſpiritus & ſagaciſſimi conſilii fœmina, videns, populi infinitam multitudinem, ob cæli rigidiſſimum influxum, ſegetes ac fruges exhauſtas, famis acerbitate periclitari, potius

ſorte

ſorte declarata, natale ſolum exeundo, ſedes in alienis terris ultra mare pacifico convictu perſuaſit inquirere, & inquiſitas diligenter colere, quam truculentiſſima quorundam improvidorum hominum cenſura è vita deleri. Nec tamen is exitus gentium eſt à peninſula Scanziana, cujus Paulus Diaconus meminit de Longobardis. Similis quidem cauſa eſſe potuit, ſed longiſſimo temporum intervallo: hujus Dyſæ reginæ imperio, ordine, modo, & numero infinitæ multitudinis & potentia variata. Cum vero chariſſimus frater & anteceſſor meus, Joannes Magnus Archiepiſc. Upſalienſis, in ſua Hiſtoria hujus rei meminit, ſolicitum Lectorem ad ejus remittens, ad nundinas glaciales revertens, dico, quod invariabili ſigno & tempore, cuncti Septentrionales populi, ac eorum vicinæ nationes, nundinas hujuſmodi ſtrictiſſime ſervare ſolent: hoc ſcilicet modo, quod primæ incenſionis (quę fit poſt diem & mediam noctem Trium Regum in Januario) Plenilunium, infallibile ſignum & tempus præſcribat, quo omnes ad prædictas nundinas loco cunctis notiſſimo valeant pervenire: eo tamen obſervato puncto, ut ante, & in ea, ac poſt, ejus lucem obſervent commercia inſtituta, ut luna decreſcens ſuo lumine unicuique reditum

tum præbeat ad locum unde ſit profectus. Res igitur, quæ pro negotiatorum voto uſuque ibidem contrectantur, omnigenæ ſunt: pelles ſcilicet pretioſæ diverſorum animalium: deinde argentea vaſa pro uſu menſarum, atque inſatiabili ornamento mulierum: demum res frumentariæ, metallorum, ferri, cupri, pannorum, ac eſualium rerum: quæ frequentius juſta æſtimatione quam ponderum gravitate, pro mutuo hilarique conſenſu diſtrahuntur: exceptis rebus quas ſagax præſidum providentia pro præſentibus vel futuris neceſſitatibus intuetur indigenas poſſe rogare: quales ſunt fruges & equi præliares, & liquidæ eſcæ butyri, caſeorum, & laridi: quarum ſpecies, ſi bellum immineat, peregrinis negociatoribus vel eorum agentibus publico edicto pœnis vallato, prohibentur educi. Præterea alio in lacu congelato, *Meler* dicto, circa finem Februarii, ad mœnia urbis Strengenenſis fiunt nundinæ glaciales. Deinde in medio Martii, territorii Jemphthiæ, in montanis Suetiæ & Norvegiæ, loco *Oviken* dicto, etiam ſuper glaciem nundinę celebrantur: imo in pleriſque locis, in medio vel in fine Maji, ſuper congelatas aquas, eaſque latiſſimas, equeſtres turmæ, ſive ad pacem ſive ad bellum incedunt, dum Romæ delicatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

catis fructibus veſci ſolent.

CAP. VII.

De nuptiis Lapponum per ignem & ſilicem.

PRæſentibus amicis & ſanguine junctis, parentes per ignem fœderant conjugia natorum: & hoc, ferro & ſilice per excuſſionem. In igne namque & ſilice, quaſi conugali conſortio, auſpicatiora & aptiora nectuntur connubia, quam quovis altrinſeco igno. Sed nec ſine igne civiliores Chritiani populi nuptiales ritus alibi in Aquione exornant. Unuſquiſque enim ſponus & ſponſa, juxta eminentiam ſuæ digniatis ac generis, altas faculas, mira arte vaioque colore è molli cera variique coloris ericeis pannis appendentibus confectas, ro ſacerdotali benedictione Eccleſiam aceſſuri, ante ſe portari jubent: quas & ibi, olennibus peractis, una cum eximiis oblaonibus perſiſtere ſinunt: ubi interim ceeorum portitores, quaſi prædam opulenam, pannos ſericeos, veluti furore pleni, artiuntur. Præterea mulieres enixa prole, oſt partum cereis accenſis Deo gratias aturæ accedunt: imo & cuncti Chriſti fides luminibus accenſis in tumulum reportantur,

tantur, uti olim baptiſmo & lampade accenſa mundum ſunt ingreſſi. Quantum vero ad prædictos Lappones & eorum ritum attinet, ſuperaddendum erit, quod nuptiis his more præmiſſo per ignem celebratis, ſponſam armelinis pellibus ac zebellinis ornatam, rangifero, quaſi domeſtico cervo, (amicorum inſigni caterva, juxta germinis excellentiam, comitatam) agnati imponunt: atque ita in thalamum vel tentoria, mediantibus tripudiis, fœcunditatem & ſanitatem precantes, inducunt. Maritus vero lynceis ornatus pellibus, aut mardurinis, tanquam patricius vir Venetus aliquis incedit: pretio pellium æque æſtimandus ut alii gemmis onuſti, vel torquibus deauratis. Sed pro tanto ſponſus miris laudibus proſequendus eſt, cum ſponſa ſua, imo tota gente illa, quod non vaga libidine, ſed honorabili matrimonio, tantis celebritatibus ſeſe permittunt conjungendos.

Cap. VIII.

De choreis luctuoſis.

NEque gens hæc ſub rigidiſſimo Septentrionis climate alternata luce & tenebris habitans, ſine gaudio mœrore commixto, quaſi eremi cultrix, remanere videtur.

In-

Inſtruit enim alacria convivia, citharœdis accitis, ut convivantes hilariores (licet uſu duriſſimarum dapium) effecti, excitentur ad ſaltum: quem vehementius citharœdo ſonante ducentes, veterum heroum ac gigantum præclara geſta patrio rhythmo & carmine, quid ſcil. gloriæ laudiſque virtute ſua meruere, canunt. Hinc in gemitus & alta ſuſpiria revoluti, dimiſſo ordine in terram ruunt. Similiter & multi aſtantes efficiunt, ut geſtibus eorum videantur eſſe conformes. Tandemque citharœdis excitantibus, ad amœniora convivia ſurgunt, nil amplius reſonantes quod provocet luctum: qui ea potiſſimum ratione motus eſt, quod clara majorum geſta in nullis vel paucis effectibus imitari nequeunt, vel eorum nominibus aſſimilari, ſcilicet in virginum pudicitia defendenda, & violentia oppreſſorum avertenda, ubi doloſa præſidum diſſimulatione hæc impia flagitia fiunt, vel fieri permittuntur impune. Ideoque prædictæ gentes, longè ſecurius moriendum eſſe arbitrantur, quam vivendum: puerperia luctu, funeraque feſtivo cantu, ut plurimum celebrantes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. IX.

De exercitiis ſublunaribus.

FRequens eſt quæſtio, quid faciant populi Septentrionales, quando profundæ continuæque ſunt noctes ante & poſt ſolſtitium hyemale, dum beneficio ſolaris luminis homines, præſertim ſuppolares, aliquid debeant operari: rurſumque tempore continuæ lucis in æſtate, quando nulla omnino nox fere menſibus ſex apparet. Quocirca hic animadvertendum erit, quod Ptolomæus in II. Almageſti cap. 6. atteſtatur, quod in XXXIX. parallelo maxima dies ſex menſium eſt: & huic parallelo ſubjiciuntur gentes ſeu regiones extremè polares, Lapponienſes ſcilicet, & Bothnienſes, & Iſdalenſes inſulares. In XXXVIII. parallelo maximus eſt dies quinque menſium, cui ſubjiciuntur, Suetia, Helſingia, Angermanniæ & Norvegiæ Borealiora. In XXXVI. parallelo maximus habetur dies trium menſium: cui ſubjiciuntur Gothia, Moſcovia, Ruſſia, & Livonia. Qui igitur habitant in ea immenſa æſtatis luce, aut oppoſitis tenebris ejus, optime noverunt, utiliterque ſolent ſuas continuas operationes in tenebris variare, ſcilicet ut loco diur-

næ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

næ lucis, pinguedine marinarum beluarum incenſa, ſuo lychno ſuppoſito, in domibus vel campis, aut ſylvis utantur: nervos animalium, præcipue rangiferorum, (de quibus infra de animalibus dicetur) pro filis telisque, ac veſtibus (præſertim lanoſarum pellium) conſuendis, ſubtiliantes & adaptantes: eò quòd linum in extremis regionibus illis ob excellentiſſimum frigus non ſeminatur, neque creſcit. Præterea qui in locis campeſtribus laborant, vel eadem pinguedine beluarum, vel arvina piſcium, (cui venti nocere nequeunt) vel clariſſimo lumine lunæ, vel ſtellarum reflexa luce, in nivibus utuntur: imo majores ſub lumine Lunæ labores in ſylvis, campis, glacie ac nivibus, itidem & longiora itinera commodius, quam æſtate ſub luce ſolari perficere poſſunt. Valles nanque tortuoſæ, & obliqui colles, rupeſque præcipites, & excelſi montes, æſtivo tempore impermeabiles ſunt, pro plauſtris evehendis, vel itineribus conficiendis: ubi hyemali tempore omnia quaſi plana, & apta ſunt, pro quibuſcunque itineribus commode perficiendis. Imo tam oportuna utilitas & agilitas eſt, ut plus oneris duo jumenta (prout ſuperius dictum eſt, & infra de glacialibus bellis oſtendetur in lubrica glacie, vel trita nive,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quam decem equi in campeſtribus plauſtris pertrahere ſoleant. Quod autem ad lucem excellentem, ne tempori dormitionis eorum noceat, ſatis oportuna remedia ſive in ædibus, ſive tentoriis ſervant: imo nec lux clariſſime rutilans, aut caumata ejus, tantum obſunt indigenis, quantum triſtiſſimi culices, qui forſitan Ægyptiacis ſunt triſtiores, ut infra de eiſdem erit oſtendendum & remediis eorundem.

Cap. X.

De navibus, nervis, & radicibus colligatis.

QUia in extremis aquilonaribus terris nullæ mineræ ferreæ, cupreæ, aut argenteæ adhuc repertæ ſunt, multuſque & neceſſarius uſus navigiorum, ob aquarum multitudinem, ferro firmandorum, hominibus illis eſt inquirendus: ideo navigia fabricaturi, maximè ad piſcatorium uſum, fiſſiles pinos & abietes in eorum nemoribus ad ſubtiles tabulas redactas (nullo exiſtente ferreo clavo) tenerrimis arborum radicibus recenter extractis, quaſi conopeis funibus, inſigni ingenio componunt. Alii reſtibus & vimineis arborum populearum, aut alterius generis, præterquam quercinis,

non creſcentibus ad CC. milliaria Gothica ſive Germanica prope, navigia ligant. Sed abietes & pini adeo proceræ altitudinis ac rectitudinis ſunt, ut aptiſſimæ ſint ad quemlibet neceſſarium uſum, etiam lucri cupidis ad opulentum quæſtum, quando ultramarinis mercatoribus vendi poſſunt. Alii fabricando naves, converſis ac contritis animalium nervis, præcipue rangiferorum, Sole ventoque ſiccatis, tabulata conjungunt. Sed hi nervi, inſtar ſtuparum, ſunt à ſubtilioribus nervis, pro uſu filorum purgatis, extracti, ut excreſcentes, prout alibi de utilitate rangiferorum, lib. de animalibus oſtendetur. Omnia igitur navigia undecunque fabricata combinataque fuerint, pinea pice (cujus inexhauſta abundantia ibidem adeſt) diligentiſſime liniuntur, claviſque ligneis intus foriſve, ubi opus fuerit, fortiſſime compaginantur. Navigia autem admodum curta, non profunda ſed valde lata, proportione debita, pro uſu velorum in tempeſtatibus reſervata, fabricantur: eo quod breves undæ ſunt & ſpumoſæ, propter latentia ſub aquis ſaxa excitatæ. Ceduntque ut plurimum fluctibus, velut coriarius ſaccus, undarumque reflexioni, quia non duro, nec indomabili ferro, ſed mollibus ac tenaciſſimis viminibus & nervis ſunt

compaginata. Longoque tempore ab elementorum injuria, ob innatam picem, durant. Anchoris ex incurvatis fortium lignorum radicibus, ſaxorum pondere ſidentibus, & reſtibus populeis, ſeu betuleis, pro ſufficienti longitudine funium, & laneo panno pro velo, cum arborum codicibus utuntur, maxime in ſtagnalibus aquis, uti rariſſime in mari ſalſo. Hæcque navigia *Scutha* appellantur: ſicuti & aliud oblongum genus in Bothnico mari & recentibus aquis *Haapar* dicitur, ſine quocunque ferro diligentiſſime combinatum. Sed ut miræ longitudinis eſt, ita & portentoſæ celeritatis, ut volare videatur ad levem impulſum. Rapidis fluminibus è ſublimioribus locis deſcendentibus ſolummodo, & æſtivæ piſcaturæ reſervatur. Quo genere navigii periculoſiſſime inter montana flumina anno 1518. deſcendendo evectus fui: adeo fragili ligno coactus ſum, ob publica negotia peragenda, credere animam & ſalutem meam: eoque formidabilior erat tranſitus, quo magis in littore ſigna apparuere, magni nominis perſonas ibidem vi fluminum fuiſſe ſuffocatas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XI.

De inſtructione ſagittandi.

ARtem ſagittandi quaſi connatam profeſſionem univerſæ gentes Septentrionales proſequuntur, præcipuè ex acubus omni ætati, tempori, loco, & occaſioni conceſſis, & hoc primæva ætate, qua ſoliciti parentes proles ſuas utriuſque ſexus, ſed præcipue maſculos inſtruunt, quomodo manuales arcus (nam alio ſagittarum genère non utuntur) teneant, elevent, deprimant, vel obliquent in telis excutiendis: atque ſi telum vel ſagitta, non tacta meta, inter arbores, herbas vel nives evanuerit, aut è ſublimi ſidat in fruticibus & arbuſculis abſconſa, quo pacto recuperari poſſit: hoc eſt, ut aliam, vel plures ſagittas, ſervata eadem arcus elevatione, in longum vel altum dimiſſas, per cadentes inquirant. Nec enim longè ab ea reperibilis eſt, quam prius emiſit. Huncque modum tela recuperandi, ſervant baliſtarii totius plagæ Septentrionalis. Pueris itaque, ut metam dilgentius tangant, candidum aliquod cingulum (quo mirè delectantur) atque novi arcus apponuntur: ſimiliter & puellis linea veſtis. Tamque periti evadunt, ut magno in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

terſtitio mediante, obolum vel acum (quatenus videre poterunt) infallibiliter attingant, prout perſonaliter anno prædicto 1518. in terris eorum conſtitutus vidi. Gens hæc ut plurimum puſillæ ſtaturæ eſt, animoque puſillo, eò quod abſque urbibus aut caſtellis, vel in pagis, vel tentoriis, vel carris, aut ſolitudine vaſta moratur: imò pars eorum in arboribus quadrato ordine creſcentibus domos collocant, ne denſo nivium caſu in campeſtribus ſuffocentur, aut à beſtiis famelicis inſuperabili agmine congredientibus devorentur: quo caſu magna cuſtodia fit prægnantium mulierum & parvulorum, quos avidius tanquam delicatiorem eſcam inſequuntur, prout inferius de luporum natura dicetur. Mulieres ac puellæ earum regionum valde fœcundæ & pulchræ ſunt, ea potiſſimum cauſa, quod candore & rubedine (opificio naturæ præcipuo) formoſiores habentur: nec fucum ſciunt, aut ſcire volunt, etiam ſi venuſtatem eiſdem natura negaſſet. Sunt etiamnum adoleſcentes & pueri, quos parentes tegunt ſiccatis animalium pellibus, præcipuè juvenum urſorum. Nec vitio datur genti, ſimplicitate morum & innocentia taliter inſtitutæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XII.

De venatione Lapponum.

CUm alibi, videlicet primo libr. cap. 2. dictum ſit de Scricfinnis, Biarmenſibus, & Finmarchis, & moribus ac vita eorundem: hîc adjungendum erit qualiter in pandis ſeu latis & lubricis tabulis, pedibus alligatis ſuper valles, nivoſoſque montes ac cacumina montium, celerrimo tranſitu lapſuque, præcipites in beſtias efferuntur arcubus & ſagitis quærendas. Fœminæ ſolutis crinibus intendunt ſagittas. Nec mirum, quia ſub polo habitantibus in vaſta nemorum circuitu, tanta ferarum reperitur fœcunditas & multitudo, ut ſoli viri, niſi & fœminæ accurrant, non ſufficiant ad earum venationem inſtituendam. Igitur eadem agilitate, & forſitan majori quam viri, fœminæ venantur. Attamen vir prædam dividit, veruque deſignat aſſandam: quidve domeſticis ſeu vicinis certa liberalitate donandum ſit, diſponit. Nec tantum hæc venandi ſagacitas in terreſtres feras, tam inſidioſe quam aperte quærendas, extenditur, quam etiam in aves diverſi generis, ampliſſimas ſolitudines inhabitantes, quarum plumis mollioribus pro lectis, penniſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

durioribus pro texturis nervorum utuntur. Carnibus vero horum animalium frequentius aſſis quam elixis veſcuntur. Pellium vero exuvias, corporibus parvulorum filiorum vel adoleſcentum adaptant; uti avium, pro capitum tegumentis. Ideoque temere apud pleroſque creditur, quod ſint corpore hirſuto inſtar brutorum aut beluarum: quod forſan provenit, ob ignorantiam aut voluptatem quam inde plerique capiunt, ut ſupra fidem rerum dicant omnia comperta ſibi apud remotiores terras, ut Paulo Jovio viſum eſt.

CAP. XIII.

De tranſitu equorum ſuper montes nivoſos.

TRanſeunt homines & equi, quaſi ſuper clypeos militares. Sunt enim inter Septentrionalia regna Suetiæ & Norvegiæ montes alti limitanei, *Doffrini* dicti, ac alii ſimiles hyberno tempore adeo denſis & profundis repleti nivibus, ut per eos ſolidum iter communi more viatoribus pernegetur. Verum ut domeſtici negotiatores ejuſmodi difficultatem ingenio ſuperent, arteque pondera levent, crates ſeu arcus levi ac lato ſubere, ſeu cortice tiliano contex-

tos, pedibus propriis ac equorum alligant, jugaque nivium ſine formidine depreſſionis (gravi licet pondere onuſti) conculcant iterque diurnum, duo ſcilicet montana milliaria (quæ 12. Italica ſunt) propter dierum brevitatem conficiunt. Nocte vero ſub ſplendidiſſima Luna, duplatum iter conſumunt, aut triplatum. Neque id incommoce fit, cum nivium reverberatione lunaris ſplendor ſublimes & declives campos illuſtret, ut etiam montium præcipitia ac noxias feras à longè proſpiciant evitandas: inter quas montani lupi ſub intenſo frigore, menſe præſertim Januario, agmine magno conglobati, ſunt nocentiores, prout infra de periculo luporum dicetur. Res autem quæ tam ingenioſo labore portantur, ſunt ſal, cruſtatum ferrum, lineus ac laneus pannus, & alicubi mineralia ſaxa argenti, cupri, ac pelles pretioſæ. Ut autem equi ad iter niveum providentius inſtituantur, eos in nivoſis vallibus, à juventure exilibus ſportis quaſi corbibus ad pedes alligatis, cum levi onere dietim ducunt, ut aſſueſcant pondera portare graviora. Nec minus ductores corbibus ſub plantis alligatis ſeſe baculo inferius lato habilitant, & ſuſtentant, ut his præambulis pro tempore imminentem valeant effugere neceſſitatem & mortem. E-

venit

venit enim itinerantibus, ut Auſtro flante tantum nix molleſcat, ut impreſſis pedibus equi vel hominis, niſi modo provideatur antedicto, quaſi aperta vorago cedat: nec eſt qui relevet ſolum cum jumento, niſi fidis hominibus fuerit comitatus.

Cap. XIV.

De periculoſo tranſitu intra montes.

MAjus adhuc periculum in cavernoſis montibus iter facientibus imminet: quia flatus ſeu ventorum ſpiracula, adeo vehementia ibidem, concurſu minutarum nivium excitari videntur, ut niſi comportatis foſſoriis ſive ligonibus quibus viam aperiant vix adſit ſpes qua exeant altiſſimos montes & profundiſſimas valles. Montes igitur hi præcipui ſunt, Doffra, Schars, Sula, Horvilla, cum multis ſimilibus: de quorum radicibus vel umbilicis exeunt vaſtiſſima flumina, partim in Orientem, & partim in Occidentem. Perpetui enim montes, quaſi linea dorſotenus tracta, ab Auſtro in Septentrionem continuo gibbo ducuntur: nominaque ſortiuntur à provinciis, amnibus vel forma locorum, vel beſtiis verſantibus in eiſdem, ut ab urſis, lupis & cervis, aut caſtoribus, & aliis animalibus omnimode

piloſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

pilosis, quæ pro loci qualitate contra vim frigorum peroptime ſunt veſtita. Ideoque leones, cameli, ſimiæ, aſini, vel muli, vix eo portati ſupervivere poſſunt. Montes tamen hos incolæ hyemis tempore, domeſticatis rangiferis quaſi jugalibus, cervis, oneribus non exiguis penetrant, milliaribus Italicis prope ducentis. Uni autem viro quadraginta rangiferi pertinent domeſticati: quorum quilibet pondus ſuffert librarum ducentarum & amplius.

CAP. XV.

De lege corvorum necandorum.

LEge conſtitutum eſt in Iſlandia, id eſt, terra glaciali, regno Norvegiæ antiquitus & nunc ſubjecta, ut quicunque noxiam beſtiam occiderit, à fiſco vel Regio præfecto, juxta crudelitatem occiſi cadaveris & præſentati, conſtitutum ſuſcipiat emolumentum. Cum itaque corvi etiam albi, ibidem plus quam in aliis regionibus, agnellos & porcellos impetuoſo volatu ac ungularum raptu occidendo, ſint ſæviores, juvenes terrarum incolæ eo labore ſe habilitant & indurant, ut hanc depopulationem ulciſcantur, plurimos corvorum occidendo ſagittis, ſolaque roſtra funibus alligata, præſidi-

ſidibus pro ſigno mercedem petituri demonſtrant: quam & liberaliſſima largitione, pari ſagittarum numero ut beſtiæ fuerint interemptæ, compenſant. Ita & de reliquis animalibus damnoſis, in tota Septentrionali plaga obſervatur, ſalvo quod pelles grandium urſorum, præſertim alborum, ſcabellis ſacrorum altarium, ne frigus ſacerdotibus noceat, ſubſternuntur.

CAP. XVI.

De baptizandis pueris ſylveſtrium incolarum.

ETſi multa de idololatris extremi orbis Septentrionalis, & eorum ſuperſtitioſo cultu dicta ſint, & quomodo ſpes eſt, ut aliquando audita divini verbi vera prædicatione, ad communionem Chriſti fidelium accedere non tardarent: tamen pia prævalente exhortatione Catholicorum ſacerdotum, magna pars ſylveſtrium hominum inducta eſt, majorque ſpes oritur, ut amodo, ſedatis alibi erroribus, unanimiter inducendi accedant. Quod vero tardare videntur, cauſa eſt, & evidentiſſima, quod maxime diſtant, ducentis ſcilicet & amplius miliaribus Italicis, ab Eccleſiis Chriſtianorum: ad quas ob eam immenſam diſtantiam rarius

valeant appropinquare. Veruntamen qui Chriſtiano ritui ſeſe ſubdiderunt, obedientiſſimi reperiuntur: licet enim prædicta ſit diſtantia, ſemel tamen, aut bis in anno, ſuas viſitant eccleſias baptiſmales, liberoſque lactentes, cophinis ſeu corbibus impoſitos, poſt tergum ligatos, ſecum baptizandos comportant, aliaque pondera, & munera pellium, præſertim pretioſarum, ſacerdoti loco decimarum diſtribuenda. Sed non modo Bothnienſium verſus Septentrionem, verumetiam Vermorum verſus Occidentem habitantium, hæc diſtantia & incommoditas convertendorum hominum ad fidem, eſt deploranda, Et ob id rariſſime presbyteri, nunquámque Antiſtites, ſolitudines illas, ob invia loca periculorum pleniſſima, accedere poſſunt.

CAP. XVII.

De converſione Finlandiæ Septentrionalis, & Orientalis, ac maxima hoſpitalitate.

FUit olim hæc ultima Aquilonaris regio, quemadmodum plures vicinæ terræ, Pagana ſuperſtitione ſeducta: & ideo à via veritatis aberrans, Deo contumelioſa, & proximis extitit violenta. Eam poſtquam duo clariſſima lumina & ſanctiſſimi viri,

Eri-

Ericus Suetiæ Rex, & beatus Henricus Upſalienſis Archipræſul, fidei Chriſtianæ & regno Suetiæ, circa annum ſalutis 1155. prædicatione verbi divini paceque oblata ac contempta, victorioſa manu ſubieciſſent, ac templa extruxiſſent, ſacerdoteſque eidem genti præfeciſſent, facta eſt præcipua omnium virtutum amatrix, præſertim liberalitatis, & hoſpitalitatis: qua incolæ ejus in advenas & peregrinos per ſummam benevolentiam utuntur. Sunt inter ſe benigni & modeſti, atque ad iram tardi: at ſi diu provocati fuerint, tarditatem magnitudine vindictæ compenſabunt. Habitant vicatim in parochias & villas diſtincti. Eccleſias magnifice conſtructas habent, noviſque erigendis magnopere ſtudent. Sacerdotibus ſummam venerationem exhibent, decimaſque rerum omnium præſtant: & rurſus ab eis ita in lege divina, interprete in ambone ex more adhibito, inſtruuntur, ut priſtinis erroribus extirpatis, ad honeſta quæque ſequenda, quadam mentis ingenuitate, promptiſſimi ac alacres efficiantur. Nec his diſſimiles incolæ Occidentalis Bothniæ reputantur: qui deficientibus ſcholaſticis diſciplinis, naturali lege ita inſtructi ſunt, ut vitia deteſtentur, & virtutes amplectantur. Deprehendunt enim, omnibus bonis eos affluere,

fluere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

luere, qui recte vivunt ac nemini nocent: & è contra ob deteſtanda crimina fornicationes ſcilicet & adulteria, furta, homicidia admiſſa, aves & beſtias, nemora ac piſces, quas eorum frequentius reliquiſſe, nec antequam orationibus ac benedictionibus ſacrorum miniſtrorum offenſa divinitas placata fuiſſet, rediiſſe.

LIBRI IV. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Septentrionalium Gigantibus.

EPITOME LIBRI QVINTI.

CAP. I.

De Gigantibus.

ETſi ſacræ profanæque hiſtoriæ maxima gigantum atque pugilum geſta evidenter commemorant, clareque, quid, quove tempore & loco orbis ea egerint, aut quomodo vixerint, atteſtantur: inutile tamen non erit, aliqua his ſuperaddere, quæ è cautibus & ſaxis Septentrionalium regionum ſunt eruta, ac palam univerſis latius per orbem reddere manifeſta, quæ ab antiquiſſimis iiſque rariſſimis ſcriptoribus in libros ſunt relata. Regiones igitur extremæ, alias in Charta mea Gothica annotatæ, videlicet Finmarchia, Biarmia, Scricfinnia, Helſingia, &c. adeo evidentia monumenta Gi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Gigantum curioſis ſeu ſtudioſis inſpectoribus ubique exhibent, ut admiratione præpia credere cogantur, tam ſublimem ſaxorum molem, tamque immanem collium congeriem, nullo naturæ compendio, ſed portentoſis hominum viribus fuiſſe congeſtam ac abſolutam: etiam in campis, ſylvis, ac montibus regnorum Sueciæ, Gothiæ, ac Norvegiæ, ubi ſimilia ſaxa conſpiciuntur. Quid vero Saxo Grammaticus, Danorum diligentiſſimus hiſtoricus, de ſua tellure Danica in hac materia aſſerat, curioſus Lector præfationem hiſtoriarum ejus (quatenus libuerit) circa finem inſpiciat: comperietque, Danicam regionem giganteo cultu quondam exercitam, prout eximiæ magnitudinis ſaxa veterum buſtis ac ſpeluncis affixa teſtantur. Quod ſi quis vi monſtroſa patratum ambigat, quorundam montium excelſa ſuſpiciat, dicatque, ſi callet, quis eorum verticibus cautes tantæ granditatis invexerit. Inopinabile nanque quivis miraculi hujus æſtimator advertet, ut molem ſuper plano minime vel difficile mobilem, in tantum montanæ ſublimitatis apicem, ſimplex mortalitatis labor, aut uſitatus humani roboris conatus extulerit. Utrum vero talium rerum autores poſt diluvium Gigantes extiterint, an viri corporis

viri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

viribus ante alios præditi, teſtatur, ſe parum notitiæ ex Daniæ antiquitatibus inveniſſe. Forte ſi ſuperioris Sueciæ atque Gothiæ cautes & ſaxa examinaſſet, præclariſſima veterum geſta mirabili ſuo ingenio ad poſteros tranſtuliſſet: cum Suetia & Gothia mille trecentis ſeptuaginta annis, Reges & Principes habuerint, antequam Dan primus Rex in Dania regnare cœpit: quorum magnifica geſta ſaxis inſculpta, noſtri temporis curioſitas intuetur. Diſtinguit tamen ipſe Saxo, triplices quondam ſub ſpecie gigantum ac pugilum mathematicos extitiſſe, atque inauditi generis miracula, diſcretis præſtigiis exercuiſſe. Primi fuere monſtroſi generis viri, Gigantes dicti, humanam magnitudinem corporum granditate ſuperantes. Secundi Phyſiculatores, artem habentes pythonicam: qui quantum ſuperioribus habitu ceſſere corporeo, tantum vivaci mentis ingenio præſtiterunt. Inter hos & gigantes, aſſiduum bellorum de rerum ſumma certamen erat, donec Giganteum genus armis ſubigerent, ſibique & regnandi jus, & divinitatis opinionem conſciſcerent. Tertii vero ex ſuperiorum copula pullulantes, naturæ eorum, nec corporum magnitudine, nec artium exercitio reſpondebant. His tamen apud deluſas præſtigiis men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mentes divinitatis acceſſit opinio.

CAP. II.

De diverſitate Gigantum, & Pugilum.

OLim in regno Helſingorum (qui nunc parent Regi Suecorum verſus Septentrionem) gigas erat *Hartbenus* nomine, tanta præditus magnitudine, ut novem cubitis dimenſio longitudinis ejus protenderetur. Habebatque duodecim athletas contubernales, quorum inſignis proceritas dimidio inferior videbatur. Alter quidam Starchaterus, toti Europæ olim ob crebras (ut inferius dicetur) victorias nominatiſſimus. Similiter & Arngrimus, ac Arverodus: de quorum etiam excellentiſſimis geſtis infra dicetur. Ne tamen à ſolis veteribus ſeculis exempla magnitudinis aut fortitudinis mutuare videar, viros aliquot modernæ memoriæ, tam à mineralibus, quam aliis Suetiæ & Gothiæ provinciis adducere congruit, tanta fortitudine præditos, ut quiſque eorum in humeros ſublevatum equum vel bovem maximum, imo vas ferri ſexcentarum, octingentarum, aut mille librarum (quale & aliquæ puellæ levare poſſunt) ad plura ſtadia portaret. Viſus eſt etiam quidam

dam equitem armatum ſubito obvium, non agilitate tantum, ſed viribus in terram dejeciſſe vel detruſiſſe.

CAP. III.

De ſobrietate Gigantum, ac Pugilum.

ASſerit clariſſimus Danicarum rerum ſcriptor Saxo ſuperius allegatus, ac inferius frequenter allegandus, inter alios Septentrionales fortiſſimos viros, gigantea magnitudine & fortitudine prȩditos, quendam fuiſſe Starchaterum Thaveſtum: cujus admirandas & heroicas virtutes ita digne extollit, ut raros ſui ævi ſimiles vix habuerit in Europa, aut toto orbe, nec forſitan adhuc habet, vel habebit. Cumque eidem excelſi ſpiritus viro, permultas virtutes accommodat, inter alias ipſam ſobrietatem, fortibus viris ſumme neceſſariam, huic relationi peculiariter ſtatui apponendam, ut pote ſpeculum prurientis ævi noſtri nunc attentius intuendum. Erat enim (eodem Saxone teſte) ejuſdem Starchateri fortitudo frugalitatis amatrix, & ab immoderato dapum uſu averſa. Semper voluptate omiſſa, virtutis reſpectum egit, vetuſtos continentiæ mores imitans: ac ruſticioris eſcæ paratum appetens, cœnæ ſumptuoſioris impendium faſti-

aſtidivit. Igitur profuſam dapum indul-
gentiam aſpernatus, fumidoque ac rancido
cibo uſus, famem eo ſapidius, quo ſimpli-
cius pepulit, ne veræ virtutis nervos exter-
narum deliciarum contagione, tanquam
adulterino quodam dulcore remitteret, aut
priſcæ frugalitatis normam inuſitatis gulæ
ſuperſtitionibus abrogaret. Cæterum indi-
gnanter ferebat aſſam dapem, eandemque
elixam, unius cœnæ ſumptibus erogari: e-
dulium pro monſtro accipiens, quod culinæ
ardoribus delibutum, fartoris induſtria mul-
tiplicis temperamenti varietate perfricuit.
Igitur ut Danicum luxum, Teutonum ritu
(unde effœminati fierent) introductum a-
verteret, inter alia patrio carmine, multis
omiſſis, ſic cecinit.

STARCHATERI CARMEN
DE FRUGALITATE.

Fortium crudus cibus eſt virorum:
Nec reor lautis opus eſſe menſis,
Mens quibus belli meditatur uſum
Pectori forti.
Aptius barbam poteras rigentem
Mordicus preſſo lacerare dente,
Quam vorax lactis vacuare ſinum
Ore capaci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Fugimus lautæ vitium popinæ,
Rancidis ventrem dapibus foventes.
Coctiles paucis placuere ſucci
Tempore priſco.
Diſcus herboſus vacuus ſaporis,
Arietum carnes dabat, & ſuillas.
Temperans uſus nihil immodeſto
Polluit auſu.
Lacteum qui tunc adipem liguris,
Induas mentem petimus virilem:
Eſto Frotonis memor, & paterni
Funeris ultor.
Occidet nequam, pavidumque pectus:
Nec fugax fati ſtimulum refellet,
Valle condatur licet, aut opacis
Incubet antris.
Vndecim quondam proceres eramus,
Regis Hachonis ſtudium ſecuti.
Hic prior Helgo Begathus reſedit
Ordine cœnæ.
Hic famis primæ ſtimulum licebat
Aridis pernæ natibus levare:
Ventris ardorem rigidi domabat
Copia cruſti.
Offulam nemo vapidam petebat,
Quiſque communes celebrabat eſcas,
Simplici tantum ſtetit apparatu
Cœna potentum.
Vulgus externum fugiebat eſum,

Nec

Nec fuit ſummis epuli libido:
Ipſe Rex parvo meminit modeſtam
Ducere vitam:
Mellei temnens ſpeciem ſaporis
Combibit toſtum Cereris liquorem:
Nec parum coctis dubitabat uti,
Aſſa peroſus.
Menſa perſtabat modico paratu,
Exhibens ſumptum tenui ſalino,
Ne quid externo variaret uſu
Docta vetuſtas.
Amphoras nemo pateraſve quondam
Intulit menſis: dolio profudit
Poculum promus: nec erat catillis
Copia piſtis.
Nemo tranſacti venerator ævi
Cantharis junxit teretes diotas.
Nec cibis lancem cumulavit olim
Comptus agaſo.
Non brevi concha cyathove levi
Prandium vanus decorabat hoſpes.
Nunc recens morum facies pudenter
Omnia preſſit.

Talibus itaque argumentis, plurimos ad temperantiam & ſobrietatem, ceteraſque virtutes induxit, ut plerique invenirentur qui nunquam ebrioſa potione indulſiſſe dicantur, ne præcipuum fortitudinis vinculum continentia luxurię viribus eluderetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Tamque remotus ab omni laſcivia eorum animus erat, ut penitus dedignarentur ſpectatores eſſe mimorum aut ſcurrarum: nec delicatam dapem parare, aut lautiori induſtria aliena culina paratam appetere, aut oblatam deguſtare: nec cuiquam pernicioſæ voluptati animum aut vires effœminandas offerre: ne veræ virtutis nervos, aut bellicam claritatem aliqua vitiorum contagione commacularent.

Cap. IV.

De virtutibus fortiſſimi Starchateri.

HAbendo ſobrietatem (ut proxime prædictum eſt) quam apte ad cæteras virtutes vinculum ampliare potuit, omnes qui gentilium operationes intuentur, agnoſcunt: clariorque factus fuiſſet in meritis, ſi Chriſti doctrinæ, ſicuti nativitati ejus, vicinitatem habuiſſet. Peregit tamen trium hominum ſecula fortis & invictus pugil, monſtruoſa & incredibili quadam virtute præditus, ſupra communem hominum ſtaturam longe evectus, giganteam quandam molem præ ſe ferens, ita ut corporis magnitudini, virium robur & animi fortitudo reſponderet, & nulli mortalium virtute cedere putaretur: cujus tam late patens clari-

tas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tas fuit, ut adhuc quoque celeberrima geſtorum ejus ac nominis opinio perſeveret. In omnibus enim Aquilonaribus regnis & eis vicinis, ſpecioſiſſima ſibi peperit monimenta. Primum in Vichari Norvegiæ regis jugulo, deorum favori facinorum ſuorum principia dedicavit: deinde piraticam agens, profligatis late provinciis, Ruſſiam invaſit, regemque ejus Floccum ſuperavit, & ingenti theſauro ſpoliavit. Ob hæc tam præclara militiæ principia, ab athletis Biarmienſibus, qui tunc præſtantiſſimi habebantur, accitus, cum plurima apud eos memoratu digna edidiſſet facinora, Sueonum fines ingreditur: unde ſeptenni militia peracta, ad Daniam ſe contulit, deinde in Hyberniam, ne ultimæ rerum humanarum manſiones ab eo intactæ conſiſterent: ubi cum duobus præſtantiſſimis athletis congreſſus, victor evaſit. Mox in orientalia Ruſſiæ, contra eximiæ opinionis gladiatorem Viſinnum properavit. Is enim Viſinnus vicinas longinquaſque provincias omni injuriæ genere vexavit, illuſtriumque virorum conjuges, maritis ſpectantibus, raptas ad ſtuprum pertraxit. Cujus ſceleris Starchaterus (ut alter Hercules) rumore excitus, tollendi autoris gratia Ruſſiam petivit, raptoremque ad ſingulare certamen provocatum opproſ-

preſſit. Deinde latius ad Orientem progreſſus, Byzantium pervenit, ubi invictæ opinionis gigantem, Tannam nomine, corporis viribus fretum, colluctando devicit, ignotaſque terrarum partes proſcripti titulo petere coegit. Igitur cum nulla fortunæ ſævitia vires ejus victoria fraudare potuiſſet, Poloniæ partes aggreſſus, eximium athletam Vaſche, vel Vaſzam, duelli certamine ſuperavit. Nec longe poſt, cum Hama pugile, apud Saxones gymnicis palmis clariſſimo, congreditur: cujus Hamæ pugno primum ita obrutus memoratur, ut genibus nixus humum mento contingeret: quam corporis nutationem egregia ultione penſavit. Nam ubi reſuſcitato poplite, manum expedire, ferrumque diſtringere licuit, medium Hamæ corpus diſſecuit: eaque victoria, Saxones Danorum ſubjecit imperio. Quo adeo ſevere abuſi ſunt, ut pro quolibet cubitali, indicem ſervitutis ſtipem quotannis pendere cogerentur. Sed non diu violentum duravit imperium.

Cap. V.

De patrocinio quod tulit oppreſſis.

AB Helgone Norvegorum Rege (qui cum novem eximiæ fortitudinis pugilibus,

bus, ipſo nuptiarum die ſub duelli provo-
catione ſponſam rapere volentibus, congre-
di debuerat) ſuppliciter rogatus tanto di-
ſcrimini auxilium afferre, tam prompto a-
nimo precibus aſſenſit, ut Helgone ad lo-
cum pugnæ præcedente, interjectis aliquot
diebus profectionem orſus, tantum loco-
rum diali itinere pedeſter emenſus probe-
tur, quantum præcedentes diebus duode-
cim equeſtres peragraſſe dicuntur. Interro-
gatus à pugilibus, an ei dimicandi virtus ſup-
peteret: Non unum tantum, verum quot-
libet admiſſos excipiendi certiſſimas ſibi vi-
res extare reſpondit. Sequenti die cum con-
temptu adverſariorum campum ingreſſus,
ſub montis cujuſdam clivo ſeſſione quæſita,
adverſis ventis ac nivibus corpus præbuit.
Tunc ac ſi verno tempore apricandum eſ-
ſet, depoſita veſte, demendis operam puli-
cibus dabat. Purpureum quoque amicu-
lum quo nuper ab Helga (id erat nomen
Regiæ ſponſæ) donatus fuerat, ſentibus in-
jecit, ne contra ſævientia grandinis tela,
indumentorum umbracula mutuatus vide-
retur. Tunc athletæ montem ex oppoſito
ſubeuntes, averſum ventis ſedendi locum
petunt: accenſoque igne frigus depellunt.
Denique non viſo Starchatero, quendam
ad montis faſtigium immittunt, qui tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quam è ſpecula ejus contemplaretur adventum. Is in devexa montis parte ſenem proſpicit, ſcapulis tenus nivali deſuper reſperſione contectum: quem percontatur an is ſit, qui promiſſas pugnæ partes agere debeat. Cumque ſe eſſe hunc Starchaterus aſtrueret, supervenientes cæteri, pariterne omnes, an ſingulatim excipere ſtatuiſſet, interrogant. At ille: Quoties, inquit, mihi triſte canum agmen oblatrat, ſimul, non viciſſim eos abigere ſoleo. Ita ſe cum univerſis, quam ſingulis confligere malle ſignificans, prius adverſarios dictis quam armis contemnendos putabat. Inito conflictu, ſex eorum abſque mutuo vulnerum receptu proſtravit: tres vero reſiduos, quanquam multis vulneribus ab eis affectus, fratrum exemplo conſumpſit: quæ quidem vulnera ſoli ruricolæ filio, ob officii venerationem, credidit reſtauranda. Is enim evulſas ſtomachi partes priſtino loco reſtituit, elapſamque extorum congeriem, nexili viminum complexione perſtrinxit. Ne autem indonatam juvenis humanitatem relinqueret, chlamydem vepribus injectam, oblatæ dignationis præmium effecit.

CAP.

CAP. VI.

De exercitiis ejuſdem Starchateri.

DUm autem Starchaterus apud Regem Suetiæ militaret, intellexiſſetque, Daniæ Regem Ingellum prorſus petulantiſſimis luxus illecebris mancipatum, vitiaque pro virtute complexum, intermiſſis Regiæ majeſtatis officiis, ſordidum luxuriæ mancipium evaſiſſe, dolenter tulit, tantæ indolis juvenem, tam incluti patris filium exuiſſe. Eximium igitur carbonum faſcem, tanquam opimam ſarcinam, humeris ſuis Daniam petiturus impendit: Rogatus ab obviis, quid tam inſolitum onus deferret, Ingelli Regis hebetudinem ad acuminis habitum carbonibus ſe perducturum aſtruxit. Nec minus quam dixit, effecit. Tantum enim valuit fortiſſimi ac eloquentiſſimi viri monitio, ut Ingellus ex enervi & molli illecebrarum mancipio, magnanimus virtutum cultor evaderet, patriſque ſui interfectores, quos ad primum familiaritatis gradum extulerat, trucidaret. Quo peracto, Starchaterus ſuis monitis ſatisfactum gaudens, gratiaſque agens, multa præclara in laudem veteris militiæ, modo qui ſequitur, inter alia complura ceciniſſe refertur;

Imberbis quando ductum auſpiciumque ſequebar
Militiæ Rex Hacho tuæ, laſciva peroſus
Ingenia & luxum, nil præter bella colebam:
Exercens animum cum corpore, mente profanum
Omne relegavi, ſtomachoq; placentia fugi,
Fortia complexus animo, nanque arma profeſſus,
Aſpera veſtis erat, cultuſq; parabilis olim,
Rara quies, ſomnique breves, labor otia longe
Propulit, & parco fluxerunt tempora ſumptu.
Non ut nunc quidam, quibus inſatiata cupido
Ingluvie cæca viſum rationis inumbrat.
Horum aliquis veſtis operoſæ tegmine cultus,
Molliter alipedem flectit, ſparſamque renodat
Cæſariem, & laxos patitur fluitare capellos:
Diſcere ſæpe foro, turpique inhiare lucello
Gaudet, & hoc ſtudio vitam ſolatur inertem,
Venali celebrans commiſſa negotia lingua.
Vi violat leges, & ferro jura laceſſit,
Obterit innocuos, alieno paſcitur ære,
Stupra gulamque colit, riſu convivia mordax

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Inſequitur, ſic ſcorta petens ut ſarculus herbam.
Occidit ignavus, dum prælia pace quieſcunt,
In media ſi valle cubet, teſtudine nulla
Tutus erit qui fata timet: ſors ultima vivũ
Quæque rapit, latebra lethum depellere non eſt.
Aſt ego, qui totum concuſſi cladibus orbem,
Leni morte fruar, placidoque ſub actra levandus
Funere, vi morbi defungar vulneris expers.

Semper præterea tam remotum à laſcivia animum habuit, ut ne ejus ſpectator eſſe ſuſtinuerit. Nunquam otium negotio prætulit, nec minimæ quidem luxuriæ aſſenſor eſſe voluit, mollium & timidorum contemptor. Hiſtriones, ſcurras, paraſitos ubicunque inter bellantes comprehendit, cædendos curavit: ſatius ratus, in levium hominum agmen cuticulæ damno ridiculum dictare ſupplicium, quam pœna capitis funeſtum imperare diſcrimen. Eoque modo, jocularis miniſterii ſordidæque conditionis catervam, probroſo verborum ludibrio multare contentus extitit, ne clariſſimas manus turpiſſimorum hominum exitio commodaret. Fuit ipſe Starchaterus in eo famoſiſſimo bello Suetico, quod Ringo Suetiæ Rex contra Haraldum Danię regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

geſſit, præcipuum culmen. Eo ſiquidem bello nullum majus unquam in Aquilonaribus regnis factum memoratur. Victor Suecorum Rex Danis imperavit. Periêre ex Suecis XII. millia illuſtrium & procerum, ex Danis XXX. millia nobilium, at popularium utriuſque partis nullus erat numerus.

CAP. VII.

De ſumma geſtorum Starchateri.

DEmum poſt egregiam facinorum ſuorum laudem in ſenium vergens, hoc ſuccincto carmine totius vitæ & militiæ ſuæ ſtudium ſummatim ſic expreſſit, authore Saxone:

At mihi (ſi recolo) naſcenti fata dedere
Bella ſequi, belloq; mori, miſcere tumultus,
Invigilare armis, vitam exercere cruentã,
Caſtra quietis inops colui pacemque peroſus
Sub ſignis Gradive tuis diſcrimine ſummo
Conſenui, victorq; metu pugnare decorum,
Turpe vacare ratus, crebras committere cædes.
Egregium duxi, & ſtrages celebrare frequentes.
Sæpe graves bello Reges concurrere vidi,
Et clypeos galeaſque teri, crudeſcere campos
San-

Sanguine, loricas affixa cuſpide rumpi,
Vndique thoraces admiſſo cedere ferro,
Luxuriare feras inhumato milite paſtas.
Hic aliquis fortè egregii conaminis author,
Marte manuque potens medium dum pugnat in hoſtem,
Intentam capiti loricam diffidit: alter
Caſſide perfoſſa ferrumque in vertice merſit,
Quando ter Olonis ſummo diſcrimine nati
Expugnator eram: namque agmine prorſus in illo
Aut gladium fregit manus, aut obſtantia fudit.
Hæc gravitas ferientis erat. Quid quando Curetum
Littus & innumera conſtratum cuſpide callem,
Primus ligniferis docui decurrere plantis?
Namque aditurus agros confertos murice ferreo,
Armabam laceros ſubjecto ſtipite greſſus.
Hinc mecum egregiis congreſſum viribus Hamam
Enecui: mox cum Rino duce Flebace nato
Obtrivi Kurios, vel quas alit Eſthia gentes
Et populos Semgalla tuos. Poſt hæc Thelemarchos.
Aggreſſus, caput inde tuli livore cruentum,

Quaſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Quaſſum, malleolis armiſque fabrilibus ictum. (rent
Hic primum didici quid ferramenta vale-
Incudis, quantum ve animi popularibus eſſet.
Teutonici quoq; me pœnas authore dedere,
Cum natos, Suertinge, tuos, Frothonis iniqua (vi.
Cæde reos, domini vindex ad pocula ſtra-
Nec minus hoc facinus, quando pro virgine chara
Vno ſeptenos necui certamine fratres,
Teſte loco, qui me ſtomacho linquente peroſus,
Non parit arenti redivivum ceſpite gramen.
Moxq; ducis Kerri bellum navale parantis
Vicimus egregio confertam milite puppim.
Inde dedi letho Vaſzam, fabrumque procacem
Multavi natibus cæſis: ferroque peremi
Rupibus à niveis hebetantem tela Viſinnum. (emi
Quattuor hinc Leri natos, pugileſque per-
Biarmenſes: gentis Hybernæ principe capto,
Duflinæ populabar opes: ſemperque manebit
Noſtra Bavellinis virtus conſpecta tropheis.
Quid moror, excedunt numerum quæ fortiter egi:

Quod-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Quodque manu geſſi, ad ſolidum celebrare recenſens
Deficio; ſunt cuncta meo majora relatu.
Vincit opus famam, nec ſermo ſuppetit actis.

Sanè fuit hic vir haud dubiè dignus omni bellica laude, non animi ſolum vigore, ſed etiam corporis viribus excellens, præcipuaque pedum pernicitate, ut uno die accelerando, à ſuperiori Suetia in Daniam pedeſter pervenerit, quod alii diebus XII continuo gradientes vix aſſequuntur.

CAP. VIII.

De maximo ac terribili bello Suecorum ac Gothorum, cui Starchaterus præfuit contra Danos.

CUm cauſam & exordium, ac progreſſum & exitum acerrimi prælii Haquini Ringonis Suecorum Gothorumque Regis, ac Haraldi Hildetan Danorum Regis, libro octavo, hiſtoriarum excellentiſſimus Danicarum rerum ſcriptor Saxo Sialandicus, omni ævo ſucceſſuro notiſſimum tradiderit, ac poſt eum evolutis jam quinquaginta annis Albertus Cranzius idem prælium incidenter attigerit, noviſſimuſque omnium chariſſimus frater, & anteceſſor meus, Jo.

Mag. Archiepiſcopus Upſalienſis, hoc vaſtum & incomparabile bellum in Gothicis ac Sueticis hiſtoriis ſuis, ex inevitabili propoſito veraciter (ut fidelem hiſtoricum decet) nuper conſcripſerit, ad me pertinere arbitror, ut ſaltem ejuſmodi formidabilis conflictus aliquam mentionem hoc in loco inter pugiles & gigantes interſeram, præcipue quia in nullo prælio Septentrionalium regnorum, & vix unquam in tota Europa, tot fortiſſimi utriuſque partis, tam terreſtris, quam navalis exercitus duces, cum tanta vehementia ac ardore belli ſeptennio præparati concurriſſe leguntur, quemadmodum in hiſtoriis ſatis concordibus ſupradictarum regionum ac Regum & Authorum fideliter ſcriptum habetur. Enumerantur in primis clariſſimi bellatores, unde, & quo ſtemmate inſigniores pro parte Danorum fuerint. Inter quos & fœminæ duæ, quibus virilem animum natura; arſque & experientia peritiam erogaverat militarem, Hetha ac Viſna, Sclavonicæ ſtirpis illuſtriſſimæ mulieres: quarum altera prima dux erat: altera vero apprime rei bellicæ perita, principale vexillum gerens, eo, dextraque in conflictu, urgente in acie Suecorum Gothorumque Starchatero, (ut infra dicetur) privata fuit. Similiter ex parte oppo-

oppoſita duces inſigniores enumerantur, maxime quod Starchaterus Suetici Regis Ringonis principalis exercitus director fuit, atque in ejus exercitu Vegtbiorga puella acerbiſſima bellatrix, ut inferius oſtendetur. Numerus navium Ringonis pro Suecis & Gothis, duo millia quingentæ repertæ: ſed Danorum non impar erat. Præparatis igitur utrinque nunc cuneata, nunc corniculata acie, & reliquis ad prælium requiſitis, lituiſque canentibus, aſperrimum fortiſſimarum gentium tanto tempore præparatum, tanto ardore de invadendo ac defendendo imperio conſeritur bellum, ut crederes, repente (inquit Saxo) terris ingruere cœlum, ſylvas campoſque ſubſidere, miſceri omnia, antiquum rediiſſe chaos, divina pariter & humana tumultuoſa tempeſtate confundi, cunctaque ſimul in perniciem trahi. Nam ubi ad teli jactum perventum, intolerabilis armorum ſtridor incredibili cuncta fragore complevit. Vapor vulnerum repentinam cęlo nebulam intendebat, dies effuſa telorum grandine tegebatur. Nec parum in acie funditorum opera valuit. At ubi pila manu aut tormentis excuſſa, cominus gladiis ferratiſque clavis decernitur, tum vero plurimum ſanguinis periclitatum eſt. Igitur feſſis manare ſudor

cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

corporibus cœpit, mucronumque crepitacula eminus audiebantur. Illic Starcaterus, qui belli hujus ſeriem ſermone patrio primus edidit, prior in acie dimicans, Haraldi Regis proceres, Hun, & Elli, Hort, ac Burgha, à ſe proſtratos, abſciſſamque Viſnæ dexteram, commemorat. Puella etiam in Suetica acie dimicans, Vegtbiorg nomine, Soth pugilem ſtravit: & ipſa quoque altero inſtante hoſte interempta eſt. Tanta enim vi periti arcuum Guthones nervos intenderant, ut clypeos quoque jaculis trans verberarent: nec alia efficacior cædis extitit cauſa. Loricas galeaſque perinde ac inermia corpora ſagittarum acumina penetrabant. Centum quadraginta quatuor ſagittis, Ubbo quidam fortiſſime pugnans, trans foſſus interiit. Summa etenim ſagittariorum vi inſtantibus Dalacarlis, recruduit ſemper bellum contra Danos. Tandem Danorum Rex Haraldus curru excuſſus, clava aurigæ proprii exterebratus interiit, procerumque triginta millia ex ſua acie, atque duodecim millia ſimilium procerum ex parte Suecorum, & Gothorum, popularium vero numerus erat infinitus. Regnoque Daniæ juſſu Regis Suetiæ Ringonis præficitur Hetha, numero regentium XLVI. Cui ſucceſſit Olo, per Starchaterum, ab inſidiatori-

toribus introductum, pretioque corruptum, interemptus.

CAP. IX.

De morte Starchateri.

POſtremo jam prolixa fatigatus ætate & labore, ne ſenii vitio priſtinum gloriæ decus amitteret, egregium fore putavit, ſi voluntarium ſibi conſciſſeret exitum, fatumque proprio maturaſſet arbitrio. Olim namque rei bellicæ deditis morbo perire probro datum eſt. Aurum itaque librarum CXX. quod jampridem pro Olonis tyranni interfectione meruerat, collo appenſum gerebat, emendi percuſſoris gratia: nihil aptius ratus, quamſi aurum, quod pro aliena clade tulerat, damno propriæ ſalutis impenderet. Itaque Hatherum ſplendido loco natum, cujus olim patrem occiderat, obvium nactus, hortabatur ne à parentis ſui interfectore pœnas exigere vereretur: hæc facientem, auro quod gerebat potiturum eſſe promittit. Et ut ejus in ſe animum vehementius efferaret, hujuſmodi exhortatione uſus eſſe traditur:

Prætereaq; Hathere privavi te patre Lenno.
Hanc mihi quæſo vicem referas, & obire
volentem

Sterne

Sterne ſenem, jugulumque meum pete vin-
dice ferro.
Quippe opem clari mens percuſſoris adopta
Horret ab ignava fatum depoſcere dextra
Sponte pia legem fati præcurrere fas eſt.
Quod nequeas fugere, hoc etiam anticipar
licebit.
Arbor alenda recens, vetus excidenda. mi-
niſter
Naturæ eſt quiſquis fato confinia fundit,
Et ſternit quod ſtare nequit: mors optima
tunc eſt
Cum petitur, vitæque piget, cum funus a-
matur,
Ne miſeros caſus incommoda proroget ætas.

Hæc dicens exertam crumena pecuniam promit. Hatherus autem tam fruendi æris quam paternæ ultionis capeſſendæ cupidine concitatus, obſecuturum ſe precibus, nec præmia repulſurum ſpopondit. Cui Starchaterus cupide enſe præbito, pronam poſtmodum cervicem applicuit, ne timide percuſſoris opus exequeretur, aut ferro muliebriter uteretur hortatus: præfatus, quod ſi peracta cæde ante cadaveris lapſum caput ac truncum medius interſiliret, innocuus redderetur. Igitur Hatherus adacto vegete gladio, ſenem capite demutilavit: quod

cor-

corpori avulſum, impactumque terræ, glebam morſu carpſiſſe fertur, ferocitatem animi moribundi oris atrocitate declarans. Percuſſor tamen promiſſis fraudem ſubeſſe veritus, ſaltu abſtinuit: quem ſi temere egiſſet, forte lapſi cadaveris ictu obrutus, occiſi ſenis pœnas proprio funere perſolviſſet. Verum ne tantum athletam buſti inopem jacere pateretur, corpus ejus in campo, qui vulgo *Reling* dicitur, ſepulturæ mandandum curavit.

CAP. V.

De Haldano, aliiſque pugilibus ab eo devictis.

ACcedit præterea alius claræ memoriæ Gothorum pugil, Haldanus nomine, Gotho patre, videlicet Rege Carolo genitus, iiſdem temporibus florens: cujus admiranda geſta atque facinora eo diligentius præſentibus inſerta ſunt, quo inſigniori fortitudine deducta noſcuntur. Is primæ militiæ annis piratica tranſactis, certamini Suetico ſe immiſit: in quo dum pugilem Haquinum hebetandi carminibus ferri peritum adeſſe didicit, eximiæ magnitudinis clavam ferreis conſertam nodis, tunſionis uſibus adaptavit, perinde ac præſtigii vires

ligneo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ligneo robore debellaturus. Deinde cum cæteris conſpicuæ virtutis habitu præmineret, inter acerrimos hoſtes, obnupto galea capite, ſcuti inops, clavam in objecta clypeorum munimina geminæ manus opere torquebat, nec ullum tantæ ſoliditatis obſtaculum erat, quod non fruſtratim clava impulſu obtereret. Quo evenit, ut occurſantem ſibi in acie pugilem, acriore geſtaminis impactione ſubrueret. Victus tamen, & ſaucius, Suecorum potentiæ ceſſit, in remotas terras dilapſus: viribuſque, opera veterani militis, qui medendi artem curatione propriorum vulnerum dudum didicerat, reſtitutus, quodam inſigni pugile Thorone in ſuam ſocietatem accepto, cum Suecis denuo ſtratagemate claſſico congreditur: victorque abſcedens, Sivaldum quendam cum ſeptem filiis natura habituque ferociſſimis, novum molientibus inſultum, ſub provocatione (ſatis informi clava uſus) pariter oppreſſit. Deinde Hartbenum quendam gigantem Helſingum, novem cubitorum proceritatem (ut ſuperius dictum eſt) habentem, quod raptas Regum filias ſtupro corrumpere gloriæ loco ducebat, illuſtres nuptias humilibus præferre, tantoque ſe clariorem exiſtimare conſueverat, quanto ſplendidiores concubitus per

vim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vim aſſequi potuiſſet) malleo miræ granditatis, una cum ſex ſuis athletis ſimili violentia ac ſcelere debacchantibus, valide contrivit. Præterea Egtherum Finnenſem, quod piratica plurimos hinc inde moleſtaret, navalique prælio expugnari nequiret, ex provocatione ſecum decernentem oppreſſit. Deinde cum Hatheri Norvegiani Regis filiàm Thorildam à Grimmone eximiarum virium athleta, ſub duelli comminatione expeti comperiſſet, edictumque à patre eſſet, potiturum ea, qui pugilem amoviſſet: quanquam ad ſenectutem cœlebs pervenerat, non minus tamen Regis promiſſione, quam athletæ petulantia concitatus, pugnæ locum conceſſit. Grimmonem appetens, extremos loricæ nexus cum occidua clypei parte perſecuit. Quod factum Grimmo admiratione proſecutus, Vetulum, inquit, acrius dimicantem non memini. Statimque ferrum exerens, objectum clypeum gladio convulſit: cujus immorantem ictui dexteram Haldanus ferro corripuit, vulnereque in femur miſſo, eum perpetuo reddidit mutilatum, utque reliquias languentis vitæ retineret, pecuniarum multatione coëgit. Poſtremo Ebbonem plebejum inſignem Piratam, virtutis fiducia filiam Regis Gothorum atque di-

mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

midium regni in dotem poſtulantem, ea audacia repreſſit, ut deſpicabiles generis ſui ſordes, eximiæ nobilitatis ſplendori miſcere non præſumeret, multominus regni conſortium affectare. Atque ea prolata comminatione, die non ſuppetente, ſub ſplendida Luna eum interemit, tanquam nocturnum certamen monſtro exhibiturus.

Cap. XI.

De alio quodam Haldano, & geſtis ejus.

NEc minori claritudine inter fortiſſimos pugiles memoratur alter quidam Haldanus, Borchari Norvegiani atque Drothæ regiæ prolis filius: cujus juventæ initia ſtoliditatis opinione referta fuêre, ſequens vero ætas fulgentiſſimis operum inſignibus illuſtris evaſit, maximiſque vitæ ornamentis inclaruit. Adoleſcens pugilem ingenuæ famæ, quod ab eo pueriliter obludens colapho percuſſus eſſet, geſtamine, quod in manu habebat, petitum oppreſſit: augurio apud omnes relicto, quanta animi atque virium magnitudine in hoſtes triumphaturus eſſet. Ea tempeſtate Retho Ruthenorum pirata plures provincias rapinæ

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& crudelitatis injuriis profligabat: cujus tam inſignis atrocitas erat, ut cæteris extremæ captorum nuditati parcentibus, hic etiam ſecretiores corporum partes tegminibus ſpoliare deforme non duceret. Unde graves immaneſque rapinæ Rethoranæ cognominari ſolent. Habebat & aliam torquendi ſævitiam beluinam, quam verecundiæ cauſa volens prætermitto: qua indignitate motus Borcharus Haldani Pater, Rethoni ſe objicit: quorum, ut mutuum bellum, ita exitium fuit. Haldanus vero eam pugnam vulneribus affectus exiit: è quibus unum ori evidentius inflictum habebat adeò cicatrice conſpicuum, ut cæteris ſanatis, carnis excremento ſarciri nequiret: quæ res, Contumelioſum os, nomen ei peperit, unde perennem gloriam, pro honeſtate & patria pugnans, æquius meruiſſet. Sed quid virtuti dignum unquam retribuit calumnioſa interpretatio malignorum? Viguit tamen in eo tanta militaris claritas, ut ubique ob inſignem fortitudinem formidabilis haberetur: unde & ea fiducia ductus, concupiſcere cœpit conſortium nobiliſſimæ virginis Giurithæ regii ſtemmatis eo ſeculo in Dania ultimæ hæredis: quæ cavendæ injuriæ gratia, conclave ſuum electo pugilum agmine tutabatur. Ad quam cum Halda-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nus ſemel forte veniſſet, abeſſentque pugiles, quorum ipſe fratrem impubes extinxerat; Oportere eam, inquit, caſtimoniæ rigorem honeſtiſſimo conjugii decore permutare, ut lapſa regni gubernacula copulæ ſuæ beneficio reparare poſſet. Se ergo nobilitatis ſplendore conſpicuum nuptialibus ab ea votis reſpici hortatur, quod ob dictam cauſam voluptati aditum datura videatur. Cujus reſponſione intellecta, ſe nedum generis claritudine imparem exiſtimari, ſed oris deformitatem ſibi exprobrari, obſecrat, ne cui tori conniventiam præbeat, antequam reditus interituſve ſui certitudinem cognoviſſet. Quem athletæ Giurithæ locutum indigne ferentes, diſcedentem inſectari conantur. Quo viſo, mox quercu ſucciſa, atque in clavæ habitum redacta, ſolus cum duodecim manus conſeruit, eoſque ſpiritu ſpoliavit. Deinde augendæ claritudinis titulo Ruſſiam ingreſſus, ſumma omnium dignatione ſuſcipitur, atque in brevi (fervente inter Suecos & Ruthenos acerrimo bello) plures Suecorum pugiles duelli provocatione oblatos interemit: & in poſtremis proprium fratrem Hildigerum ſeptuaginta pugilum oppreſſorem (dum pietatem fortitudini non præponeret) gladio panniculis (ne carminibus hebetaretur) obducto

oc-

occidit. Deinde Sivarum Saxonicum, quod nuptialibus triumphis ſponſam ejus Giuricham abducere vellet, celeri in Daniam emenſo regreſſu inter convivantes oppreſſit, ſponſaque læto applauſu potitus, ex ea genuit Haraldum Hildetam, de quo capite VIII dictum eſt. At finaliter à Veſeto inſigni pugile, in Sialandia pro reſtituenda lacerata patria pugnans, occiditur.

CAP. XII.

De Olone Vegeto.

OLo Vegetus tertio ætatis luſtro peracto: tirocinium virtute auſpicatur. Cum enim percepiſſet, Gunnonem proximas manſioni ſuæ ſylvas per atrox latrocinium obſidere, atque innocentes homines perdere, facinoris indignatione permotus, & ne virtuti debitum tempus inertia dilabi pateretur, arma à patre principe Norvegiano impetrat: caneque crudeli ſecum accepto, ac equo, profundam ſylvam ingreditur, hominumque veſtigia nivibus impreſſa cognoſcit. Quo ſigno ſuperatis multis periculis, tandem latronum ædes aggeribus obductas invenit. quorum ſtabularium artuatim confractum, primo interemit, tectoque tranſverſum injecit: deinde patrem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

filiumque, tantæ ignominiæ vindices accurrentes, alterum ferro, alterum cane conſumpſit. Sed ne ipſe quidem incruentam geſſit victoriam. nam adverſo corpore ſuſcepit vulnus, quod ſedulo à cane perlinctum, citius ſanatum invenit. Moxque ſtipitibus capita atque cadavera latronum, in ſignum reſtitutæ ſecuritatis infigi juſſit: qua etiam fortitudine duodecim pugiles, pudicitiam filiæ Regis Trondorum violare cupientes, in exigua inſula (ut ſequenti capite dicetur) oppreſſit. Erat præterea illi acre ingenium cum viribus conjunctum, ut facili manu ferociſſimos hoſtes conficeret, aut fugaret: unico ſiquidem ſatellite muliebriter culto contentus, hunc modum ſervavit, ut ſuum comitiſque ferrum cavatis baculis condendum curaret, donec cominus certaturus, baculo extractum, in quos vellet repente immergere poſſet. Eoque ſtrategemate uſus, potentes plerunque adverſarios ſuperavit. Deinde piraticam longe lateque militaribus armis exercens, LXX. maritimos Reges nauticarum virium certamine conſumpſit. Quo evenit, ut inſigniores pugiles ejus confœderationem peterent, atque plures effrenati ingenii juvenes ejus fierent ſtipatores. His viribus inſtructus, ita finitimos reges ſola opinione caſtigavit,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ut iiſdem gerendorum bellorum manus, curam, audaciamque detraheret. Tandem ad Regem Suetiæ Ringonem pervenit: eo charior illi factus, quo cæteris ejus aulæ principibus ſingulari fortitudine ſimilior erat: unde & princeps maritimæ claſſis (quę numerum duorum millium & quingentarum navium continebat, ut ſuperius dictum eſt) conſtitutus, eam ſeptem Regum manu conſilioque, promptiſſimorum etiam ſibi adhęrentium eo ordine ac ſtudio gubernabat, ut Danorum potentiſſimam claſſem victorioſo titulo ſuperaret, prout Rex Ringo totius Suecorum terreſtris agminis victorioſus ductor extabat. Tandem, ut dictum eſt, Rex Daniæ factus, ob meram crudelitatem à Suetico pugile Starchatero interemptus eſt.

Cap. XIII.

Adhuc de eodem, pro pudicitia victorioſe pugnante.

ERant olim in montanis Norvegiæ, penes Occidentalium Gothorum limites, gemini pugiles, iidemque fratres, Schatus & Hiallus nomine, tantum præſumentes inſolentiæ luxum, ut effreni petulantia, excellentis formæ virgines, parentibus erep-

tas, concubitu violarent. Quo evenit, ut Eſam quoque Olavi Vermorum Regis filiam, raptui deſtinantes, patri mandarent, ſi illam externæ libidini famulari nollet, per ſe vel alium pro tuenda prole decerneret. Quod etſi paternæ clementiæ, ſub incommodis decrepitæ ſenectutis ſuſpiranti, maxime probroſum erat: attamen exhauſtos corporis nervos, propinquorum ingenio & viribus, in filiæ juſtiſſima defenſione erigere conabatur. Interim Olo adoleſcens Norvegicus, ſplendido loco & familia genitus, horrore ſceleris permotus, oblataque pugnæ facultate gaviſus, Olavi penates, agreſtium cultum mutuatus, accedit: ubi cum inter extremos diſcubitu frueretur, mœrentem Regis familiam conſpicatus, ejus filio de induſtria propius accerſito, cur cæteri luctuoſa facie eſſent, inquirit: quo aſſerente, ſororis ſuæ pudicitiam, ni cujuſpiam defenſio ocius intercederet, proxime per acerrimos pugiles profanandam: rurſum percontatur, quid præmii recepturus foret, qui ſalutem ſuam pro virgine devoveret. Super quo Rex per filium interrogatus, filiam propugnatori ceſſuram reſpondit: quæ vox præcipuam Oloni ſubeundi diſcriminis cupidinem attulit. Conſueverat autem virgo (prout hodie Aquilonaribus mos eſt) ho-

ſpitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſpitum vultus propius accedendo quam curioſiſſimè prælato lumine contemplari, quo certius eorum mores cultumque perſpiceret, ut omnia ſigna habitudine corporis notata, parentibus oſtenderet judicanda. Quæ more prædicto Olonem ſcrutata, inuſitato oculorum ejus horrere perſtricta, pene exanimis concidit, adeo vigorem ſtupor hebetat) cauſamque trepidationis ſuæ ilico parenti revelat. Quo conſiderato, adoleſcens pupillas, ne viſentibus formidini forent, palpebris arctius obſtringendas curabat, depoſitoque pileo quo facies obnupta erat, circunſtantes hilarem animum abjecto omni metu aſſumere juſſit. Nec ſegnius actum, quàm juſſum fuerat, mox evenit: ita unius hoſpitis benignum promiſſum communem omnium formidinem propulſabat. Interea Hiallus & Scatus cum decem vernaculis ſupervenientes tanquam puellã Regiam ilico ſublaturi, Regem tumultuoſo clamore, ni filiam ſiſteret, evocant in pugnam: quorum debacchationem protinus Olo ſponſione certaminis excipit, pacti conditione, ne furtim tergum dimicantis inceſſerent, ſed adverſis tantum pugna congreſſibus ſtarent. Deinde gladio à majoribus relicto ſolus duodecim proſtratis, majus adoleſcente opus edidit. Cæterum pugnæ

 locum

locum inſula dabat, unde non longe vicus abeſt nomina occiſorum fratrum referens uſque ad præſens. Igitur ex puella ſibi in præmium victoriæ data filium ſuſtulit Odmondum. Deinde clarior indies in arduis præliis evadens, ad ultimum in balneo inſidioſe occiſus eſt, prout illi dudum à ſene quodam vaticinatum eſt, dum Regulum Thoronem hoſpitii jura violando interemit.

CAP. XIV.

De Arngrimi & Arvarodi pugilum geſtis.

HOc quoque loco prætereundum non eſt, quomodo conſilio Regis Suetiæ Erici Diſerti (cujus mentio poſthac fiet) quidam Arngrimus inſignis pugil Sueticus, contra Septentrionales Reges Scricfinniæ & Biarmiæ præliando triumphandoque ſocer factus ſit Regis Daniæ Frothonis, quòd ejus imperio ultimos humanarum rerum terminos adjeciſſet, egregiiſque operum titulis patentem ejus claritatem latè per orbem ampliaſſet. Suſtulit autem, teſte Saxone, XII. filios ex Oſura. Hi ab adoleſcentia piratico muneri incumbentes, uno omnes navigio forte in inſulam Sampſe advecti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vecti, duas in maritimis naves Hialmeri atque Arvarodi Norvegianorum piratarum reperiunt: quos pugna adorti, remigibus in abſentia gubernatorum mox vacuefecêre, mœſtiores facti, quòd principales eorum rectores non interemiſſent: unde & partam victoriam uti inanem, ita ſecuritate vacuam contempſerunt: animadvertentes, ſequentibus præliis ſeſe majora diſcrimina, & forte indigniore fortuna ſubituros. Quippe prædicti piratæ, quorum jampridem abrupto clavo tempeſtas navigia laceraverat, alterius excidendi gratia nemus ingreſſi, ligni rudem extenuavere materiam, dolabris eouſque eam ambientes, donec formam indueret navalis inſtrumenti. Quod cum humeris impoſitum ſociæ cladis ignari deferrent, ab Arngrimi filiis recenti oppreſſorum cruore madentibus laceſſiti, duo cum pluribus ferro decernere coacti ſunt. Nec par quidem congreſſus extabat, cum geminam biſſena manus exciperet: cæterum victoria numero non reſpondit. Interfectis enim omnibus XII. prædictis, oppreſſoque ab eiſdem Hialmero, victoriæ Arvarodum titulus non fefellit, quem ſolum ex tanto ſociorum numero fortuna ſervavit: qui informem adhuc gubernaculi truncum incredibili librarum niſu, tanta vi hoſtium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

adegit corporibus, ut duodecim unico ejus impulſu contuſos elideret.

Cap. XV.

Adhuc de eodem Arngrimo, & præſtigiis Finnorum.

PUgnavit etiam hic Sueticus pugil Arngrimus, contra potentes extremi orbis Septentrionales reges, Egbertum Biarmorum, & Tengildam Scricfinnorum, (de quibus in principio lib. IIII. aliqua mentio facta eſt) ut victoria ſuper his obtenta, promeritis & triumphis filiam Regis Daniæ Frothonis Oſuram, acquireret contoralem, prout inde monſtravit eventus. Interim tamen cum ſylveſtri gente congreſſurus, exercitu valido ſe munivit, eoque proficiſcebatur: primumque reperit, ſe nedum contra homines feroces, ſed & elementa duriora moturum bella, quemadmodum inferius lib. XI, de bellis ſylveſtribus oſtendetur. His tamen hominibus acer telorum uſus eſt, ut dimicando latis & grandibus ſagittis utantur: nec minus incantationibus & præſtigiis aggrediendo, fugiendove in trabibus pandis inter medias nives, excipere, vel obtrudere norunt. Hos Arngrimus (referente Saxone) claritatis cauſa ſibi concilian-

cilian-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ciliandæ adortus obtrivit: qui cum infeliciter dimicando fuga dilaberentur, tribus lapillis poſt tergum conjectis, totidem montium inſtar, hoſtibus apparere fecerunt. Igitur Arngrimus ludificati viſus errore perſtrictus, ab inſectando hoſte exercitum revocavit, magnarum ſe rupium interjectu coërcitum putans. Iidem poſtera die congreſſi victique, conjectæ in terram nivi ingentis fluvii ſpeciem indiderunt. Itaque Suecis per ſummum viſus errorem falſa rerum opinione deluſis, inuſitata aquarum moles obſtrepere videbatur. Ita victore vanam aquarum imaginem formidante, fugam impetravere Finni. Tertio identidem die reparavere bellum, nec jam amplius ullum fugæ efficax remedium fuit. Videntes enim ſuas inclinari acies, poteſtati ſe permiſere victoris. Deinde Egtherum Biarmorum ducem duello provocatum devicit. Poſt hæc ſpoliis trophæiſque auctus, Sueorum Regis arbitrio mediante, Danorum Regis prædicti filiam ſuſcepit Ouram, ex qua (eodem Saxone teſte) xii. filios genuit nominibus hujuſmodi annotatis: Brander, Biarbi, Brodder, Hiarrandi, Tander, Tirvingar, duo Hadingi, duo Hiorthuar, Hiartuvar, Rani, Angantir. qui omnes, ut prædictum eſt, piraticam exercentes, ad ulti-

mum fuerunt interempti.

Cap. XVI.

De occiſione urſi, & epotatione ſanguinis ejus.

INter aquilonares pugiles quidam erat Biarcho nomine, gladio ſemper utens longitudinis inuſitatæ, quem voluptatis loco portavit in quoſcunque inſolentioris vitæ athletas duelli provocatione ſtringendum, ne moribus abjectiſſimis deditos claritudinem athleticam turpibus exemplis ſineret infamare: unde & plurimos ea occaſione aut inſolentiam totaliter abjicere, aut vitam in periculum ponere coëgit. Talibus itaque operum meritis exultanti, novam de ſe ſylveſtris fera victoriam præbuit. Urſum quippe eximiæ magnitudinis, obvium ſibi inter dumeta factum, gladio confecit, comitemque ſuum Hialthonem, quo viribus major evaderet, applicato ore egeſtum belluæ cruorem haurire juſſit. Biarcho autem, dum à pugile quodam omni petulantiæ genere debacchante, & in conviviis nodoſa oſſa in conſeſſore conjiciente, vehementem in capite ictum exciperet, indignum ratus gladii uſu injuriam penſare, oſſe invicem in jacientem remiſſo, frontem ejus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in occiput reflexit, idemque loco frontis intorſit, tranſverſum hominis animum vultus obliquitate multando, forte ut ab oſſibus amodo ejiciendis horreret, Præterea Regnerus quidam Norvegianus, dum illuſtris militiæ tyrocinium exerceret, vidit in ſociorum caſtris puellam, ingenti fortitudine hoſtes undique profligantem: cujus amore captus ſatiari nequivit, donec immanem urſum, canemque ferociſſimum, virginis conclave tutantes, interemiſſet, quos (etſi aditum amore prius ſolicitata ſpopondit) ea ratione oppoſuit, ut ferociſſimarum beſtiarum oppreſſorem intueretur, cui nervos diu tutatæ pudicitiæ crederet permittendos. Huicque puellæ Latgerthæ nomen fuit: de cujus fortitudine paulo inferius inter pugnatrices nonnihil oſtendetur.

CAP. XVII.

De Regnero Piloſa bracca dicto.

REx fuit Sueonum, Herothus nomine, cujus anxia mens ob cuſtodiam pudicitiæ pulcherrimæ filiæ ſuæ, non parum urgebatur, an potius beluino præſidio (ut tunc quorundam principum mos erat) an humanæ fidei eam permitteret conſervandam. Verum cum humanæ fiduciæ præferret beſtia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſtialem crudelitatem, citius elegit, quod periculoſius erat nociturum. Quippe ſylvas venatione complexus, repertos à comitibus angues filiæ detulit nutriendos. Illa paterno ocius obſecuta præcepto, vipereum genus virgineis manibus educavit. Et ne eorum ſatietati convenienſ eſca ſubtraheretur, integrum bovis cadaver curioſus parens afferri juſſit, ignorans, ſe privato pabulo publicam ſuſtentare perniciem. Qui cum adulti peſtilentiſſimo halitu viciniam urerent, Rex inertis operæ pœnitens, potiturum filia, qui peſtem amoviſſet, edixit. Cujus rei ſummam Regnerus Norvegianus, Regia proſapia oriundus, inter plurimos virginis procos præcipuus, ubi publica fama didicit, laneum à nutrice ſagulum, villoſaque femoralia, quibus inflictos anguium morſus elideret, expetivit. Cumque navigio Suetiam appuliſſet, de induſtria frigoris rigori aquis ſupereffuſis, veſtem indurari permiſit: qua amictus, ſolus enſe teloque munitus, procedit ad regiam. Procedenti duo inuſitatę magnitudinis angues obvii allabuntur, juvenem ſtrictura caudarum, ac venenato vomitu perempturi. At Regnerus gelati cultus duricie fretus, amictu venenum, & clypeo morſum, infatigabili beluarum conpreſſione ſuſtinuit, ac repreſſit.

Ad

Ad ultimum projectum manu amentatum
elum ſtrenue corporibus eorum adegit.
Deinde enſe bicipiti utriuſque præcordia
acerans, felicem ingenioſæ ac periculoſæ
ugnæ exitum habuit. Cujus veſtitum Rex
urioſius contemplatus, cum hiſpidum dor-
otenus, præcipue incomptam braccarum
peciem, animadvertiſſet, eludens, *Lod-
broch*, id eſt, Piloſam braccam, eum agno-
minavit: quem etiam, ut ex laboribus re-
crearet, cum amicis epulaturum accerſit.
lle prius reviſendos ſibi quos reliquerat
ocios ajebat: quos nitide una ſecum veſti-
os, Regiæ menſæ præſentavit. Et demum
ea peracta, victoriæ pignus accepit: ex qua
plura præclaræ indolis pignora procreavit:
eoque ſinceriori amore ejus ſolatio potitus
eſt, quo majoribus periculis & ingeniis, eam
ſuo conſortio partam agnoviſſet. Abſumpta
tandem nobiliſſima hac conjuge, Thora
appellata, in varia fortunæ ludibria incidit,
ut toto orbe fulgidus armis ab inermibus
Finnis & Biarmis (prout antea dictum eſt)
ſuperatum ſe doleret: qui etiam poſtmo-
dum ab Hella Hybernorum principe colu-
bris objectus, vita functus eſt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XVIII.

De Alfone pudicitiæ defenſore.

REx Gothorum Sivardus filios habui[t] Vemundum & Oſtenum, filiamqu[e] Alvildam: quæ tantam verecundiæ fidem ab ipſis incunabulis præferebat, ut os peplo jugiter obnuptum haberet, quominus formam ſuam alienæ libidinis irritamentum efficeret. Huic pater in arctam cuſtodiam relegatæ, viperam anguemque educandos commiſit, pudicitiam ejus adultorum tandem reptilium cuſtodia vallaturus: ut viris tantummodo fortitudine & virtute inſignibus, magnitudine diſcriminum ſuperata, virginis aditum annuere videretur: hoc adjecto, ut ſi quis id ipſum fruſtra tentaſſet, protinus amputandum caput, paloque refigendum præberet: ne quivis petulanti ingenio ſtimulatus, tantum facinus in Regium ſanguinem præſumeret attentare. Quo comperto, Alf Sigari Regis Danorum filius, non tam viribus quam ingenio confidens, periculumque eo clarius quo periculoſius tentandum exiſtimans, proci titulo beluas, virginei thalami ſervatrices, debellandas aggreditur, præſertim quod edicti ratione earum victori virgineus deberetur amplexus,

xus. Quarum ut fortius adverſum ſe excitatam rabiem ſuſtineret, cruda cruentaque corpus pelle contexit: qua ſuccinctus, mox ut ſepti valvas ſubiit, candens ferrum forcipe comprehenſum, hiantis viperæ faucibus immerſit, atque exanimem proſtravit. Anguem deinde ſinuoſa volubilitate accedentem, inter medios rictus telo abſumpſit, vel, ut antiquiores Gothorum hiſtoriæ tradunt, ardenti ferrea haſta, velut cultrato mucrone, oppreſſit. Cumque edicti ratione connexum victoriæ pignus expeteret, refert Rex Sivardus: Hunc ſibi generum placiturum, in quem filia ſolido arbitrio conſentiret. Cumque ſola puellæ mater proci votum difficulter exciperet, mentem filiæ ſecreto perluſtrat alloquio: quæ cum deprehenſa eſſet procum incautius ob virtutem laudare, mater eam convitiis lacerat, quod eliſis pudicitiæ nervis, ſpecierum illecebra caperetur, omiſſaque virtutis cenſura, adulantibus formæ blanditiis, laſcivæ mentis intuitum exhiberet. Quamobrem juſtam matris ſententiam tacite approbans, ingenium invenit, quo nedum pudicitiam (beluinis cuſtodibus interemptis) illæſam oſtenderet, ſed inſigniori aliquo fortitudinis auſu ſpecioſius illuſtraret & confirmaret. Moxque ad Danici juvenis contemp-

tum

tum adducta, fœmineam veſtem & animum in virilem permutavit, atque ex pudica admodum puella, ferocem piratam agere cœpit. Adeo nanque virtutem otio prætulit, ut cum regiis deliciis frui liceret, bellico diſcrimini, fœmineo furore adducta, ſe ſubito immerſerit: omneſque viros tam pertinaci caſtitatis propoſito averſari cœpit, ut firmiter ſecum ſtatueret nunquam alicui viro copulari, ſed deinceps in piratico exercitio virorum fortitudinem ſuperare, aut æquare.

CAP. XIX.

De ſtrategematibus Fridlevi.

EXtant Fridlevi cujuſdam inſignia geſta: cui præter inſitam animo fortitudinem, etiam contemptrix ferri tunica vel lorica fiduciam miniſtrabat. Hac in publicis privatiſque conflictibus, tanquam ſalutis cultu uſus, plurimos potentes hoſtes acri prælio fatigatos oppreſſit, atque inter alios Gunholmum quendam, hoſtile ferrum carminibus hebetare ſolitum, crebro capuli ictu exanimavit. Dum autem mucroni manum cupidius inſerit, eliſa nervorum officia reductos in palmam digitos perpetuo curvitatis vinculo perſtrinxerunt. Idem dum Dufflinum Hyberniæ oppidum obſideret, mu-

murorumque firmitate, expugnationis facultatem negari conſpiceret, Hadingiani acuminis ingenium æmulatus, hirundinum alis incluſum fungis ignem affigi præcepit: quibus propria nidificatione receptis, ſubito flammis tecta luxerunt: quas oppidanis reſtinguere concurrentibus, majoremque ſopiendi ignis, quam cavendi hoſtis curam præſtantibus, Duffl ino potitur. Poſt hæc apud Britanniam amiſſis bello militibus, cum difficilem ad littus reditum habiturus videretur, interfectorum cadaveribus erectis, & in acie collocatis, ita priſtinum multitudinis habitum repræſentabat, ut nil ex ejus ſpecie tanto vulnere detractum videretur. Quo facto hoſti non ſolum conferendæ manus fiduciam abſtulit, ſed etiam carpendæ fugæ cupidinem incuſſit.

CAP. XX.

De ejuſdem ſtrategematibus per aves.

QUantum ad Hadingianum ingenium ſuperius adductum, is eſt intellectus, quod Hadingus Danorum Rex, primis adoleſcentiæ ſuæ annis feliciſſime deductis, omiſſo voluptatis ſtudio, continua armorum meditatione flagrabat, forti animo perpendens, omne vitæ tempus ſe ſpectatis mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

litiæ operibus exigere debere. Idem Handuanum Helleſponti Regem, apud Dunam urbem invictis murorum præſidiis vallatum, mœnibuſque novatis reſiſtentem, bello pertentat: quorum faſtigio oppugnationis aditum prohibente, diverſi generis aves loci illius domiciliis aſſuetas, per aucupii peritos prendi juſſit, earumque pennis accenſos igne fungos ſuffigi, quæ propria nidorum hoſpitia repetentes, urbem incendio compleverunt: cujus extinguendi gratia concurrentibus opidanis, vacuas defenſoribus portas reliquerunt. Adorſus itaque Handuanum, cepit, eique redemptionis nomine corpus ſuum auro rependi poteſtatem fecit. Cumque hoſtem tollere liceret, ſpiritu donare maluit: adeo ſævitiam clementia temperabat. Attamen quotieſcunque poſtea obſidio aliqua imminebat, Regio edicto omnes domeſticæ aves necabantur.

CAP. XXI.

De pugna Haraldi Regis contra draconem domeſticum.

HAraldus illuſtriſſimus Norvegianus Rex, in adoleſcentia ſua apud Byzantinum Regem commoratus, & homicidii cri-

crimine damnatus, domeſtico draconi lacerandus objectari præcipitur: cui in carcerem eunti, ingenuæ fidei ſervus ultro ſe damnationis comitem obtulit. Utrumque s qui cuſtodiæ præerat, curioſius obſervatum, per os antri inermem excuſſumque demiſit. Itaque nudato miniſtro, Haraldum verecundię gratia linteō tantum diſcinctum excepit: à quo clam armilla donatus, piſciculis pavimentum inſtravit, ut haberet draco in quo primæ famis procurſum effunderet, reorumque carceralibus tenebris obfuſi oculi, vel parvulam proſpiciendi copiam ipſo ſquamarum nitore capeſſerent. Tunc Haraldus lecta cadaverum oſſa anguſtiis telæ conſertioris implicuit, iiſdemque in unum globum coactis, veluti clavam effecit. Cumque allapſus draco in objectam perquam avide prædam irrueret, dorſum ejus veloci ſaltu conſcendens, cultellum tonſorium, quem ſecum forte tectum attulerat, umbilico, qui ſolus ferro patebat, immerſit: ſectionem enim rigidiſſimis ſquamis obſitus ſerpens, cætera corporis parte ſpernebat. Sed neque Haraldus, ob ſeſſionis eminentiam, ingenti beluæ ore corripi, dentiumve acumine noceri, aut caudæ voluminibus elidi poterat. Miniſter vero compacto geſtamine oſſium uſus, converberatum

beluæ caput ad ſanguinem & necem uſque crebris ictuum ponderibus contundebat. Quo cognito Rex, ultione in adminiſtrationem verſa, fortitudini ſupplicium condonavit, navigioque & ſtipendio donatos abire permiſit.

Cap. XXII.

De pugna Frothonis, & Fridlevi, contra ſerpentem.

FRotho Danicus pugil & Rex, vix pubertatis annos emenſus, ſolitario congreſſu, ſerpentem miræ magnitudinis & ferocitatis (impactum enim congredientis ferrum aſpero cutis horrore contempſit, & ſpicula quæ in eum conjecta fuerant, eluſo mittentis conatu irrita reſultabant) immiſſo in ventrem ferro conſumpſit. Nec minoris fortitudinis cenſendus eſt Fridlevus: qui tum experiendæ fortitudinis gratia, tum voluntate conſequendi theſauri abſconditi, anguem corporis robore & venenatis dentium morſibus admodum formidabilem adorſus, diu in ſquameum latus irrita tela conjecit, quippe ſpiculorum impulſum cruſtata corporis durities fruſtrabatur. Ipſe vero coluber crebras admodum ſpiras agitans, orbiculato caudæ flexu tactas obiter ar-

ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

arbores ſtirpitus evertebat, crebroque corporis tractu cavata ad ſolidum humo, præruptum hinc inde latus effecerat, ut quibuſdam in locis adverſi colles media valle ſequeſtrati conſpiciantur. Igitur Fridlevus invicta ſuprema beluæ conſiderans, ima gladio tentat: perfoſſaque inguinis parte, ſaniem palpitantis elicuit: qua extincta, pecuniam hypogeo erutam aſportavit. Item gigantem quendam, Hithin nomine, monſtruoſum habitum mutuantem, cum Regis Tellemarchiæ filium pueriliter obludentem abduxiſſet, eoque remige uteretur, pede manuque curtatum, liberato captivo adoleſcente, devicit.

CAP. XXIII.

De eodem Fridlevo.

IS etiam duodecim pugiles Norvegianos, quamvis giganteis triumphis claros, trophæis gentium celebres, & ſpoliis locupletes, cum crebra vicinos irruptione vexarent non tam avaritiæ, quam virtutis ardore inductus, oppreſſit. Hic etiam Hiarnonem quendam regni competitorem, quod vitæ ejus, prætextu magnæ familiaritatis, & ingentium obſequiorum, acerrimus inſidiator eſſet, multitudine & atrocitate cicatri-

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cum in balneo deprehenſum, duelli congreſſu interemit.

Cap. XXIV.

De piratica illuſtrium virginum.

ATrocem piraticam exercere cœpit Alvilda illuſtriſſima virgo, compluribuſque ejuſdem voti puellis in commilitium accitis, eo forte loci pervenit, ubi piratarum agmen amiſſi bello ducis interitum deplorabat: à quibus ob formæ pulchritudinem, & animoſitatem, piraticæ princeps creata, majores muliebri virtute res edidit. Quam Alff crebris navigationibus inſectari conatus, in Blacmannorum claſſem hyeme incidit: quo tempore denſatæ frigoribus aquæ, atque glaciei moles, ita navigia firmare ſolent, ut eis nulla vis aut ars concedatur remigandi. Cumque frigoris diuturnitas, tutiorem concluſis ſponderet inceſſum, jubet Alff ſuos, lubrico calceamentorum uſu depoſito, nudis caligarum ſoleis glacialem calcare planitiem, atque ita hoſtes unctis calceis infirma veſtigia tenentes, facillimo congreſſu fatigare. His ita repreſſis, glacieque ſoluta, inſtitutam navigationem in Finnos ſeu Finlandos dirigit: ubi contractiorem ſinum Hangœ ingreſſus, miſſis explora-

plora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ploratoribus portum invenit aliorum navigiis occupatum. Alvilda quippe eaſdem anguſtias prior claſſe intraverat: quæ cum ignotas eminus puppes adeſſe conſpiceret, celeri remigio in eorum defertur occurſum, irrumpere hoſtem, quam eo obrui ſatius judicans. Ut ergo navalem pugnam committere cœperunt, magnoque gloriæ & fortitudinis reſpectu utrobique continuarunt, juvenis majori ac recentiori milite cinctus, optato omine Alvilda proram inſilente, in puppim uſque (facta reſiſtentium ſtrage) progreditur. Cujus comes Borcharus, decuſſa Alvildæ galea, facieique gracilitate conſpecta, animadvertit, oſculis, non armis agendum eſſe, telorumque rigore depoſito, blandioribus hoſtem officiis attrectandum. Igitur Alff, quam terra marique tot obſtantibus periculis indefeſſo labore quæſierat, ſupra ſpem offerri gaviſus, cupidus apprehenſam ornatiſſimo muliebri veſtitu protinus exornavit, ſuoque toro, laudabili majorum lege ſervata, conjunxit: ex qua poſtmodum filiam Gyritham procreavit: quæ Haldanum ſortita maritum, Haraldum Hildetam peperit, qui Daniæ regnum domeſticis injuriis multipliciter laceratum, ad priſtinum decorem, pace 50. annorum habita, reſtituit: duasque bel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

laces virgines, Sticlam & Ruſilam in Regem Trondorum ſuper regni dominio claſſe bellica decertantes, inſigni aſtutia victas proſtravit. Sed neque ejus nepori Odmundo Olone genito, par gloria ceſſit, dum aliam virginem Ruſiam, cum fratre de regno Norvegiæ piratica contendentem; potentibus armis aggreditur. Nam ab ea fugatus, claudeſtina rebellione à popularibus moleſtatam, refugam fecit, atque fraternæ perſecutioni, dum fugeret, impie objecit trucidandam. Neque omittendum eſt, quod potentiſſintus Hallandiæ Princeps Huirvillus, Ruſilam virginem Norvegiæ, res bellicas æmulantem, inſigni armorum virtute oppreſſit.

LIBRI V. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De Mineris & Metallis.

EPITOME LIBRI SEXTI.

PRÆFATIO.

QVIA durum & indomabile genus bellatorum Septentrionis, Suetiæ & Gothiæ minerales montes inhabitans, ob ingentem animi & corporis ferocitatem & animoſitatem, ac etiam propter duriſſima exercitia quibus implicatur, gigantibus & pugilibus debite poterit aſſimilari. Ideoque eiſdem gigantibus & pugilibus, in ordine rerum Aquilonarium annecti meretur, & ſubſequentibus, ob diverſa armorum genera, quibus utraque pars utitur, anteferri. Hacque ratione, aliorum ſcriptorum ordine & forma non ſervata, nonnihil de mineralibus rebus inferendum erit, unde paramenta pro oſtenſione ſubſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quentium prœliorum, diſtinctius, quo fieri poteſt, aſſumantur. Montes igitur excelſi ſunt, ſed pro majori parte ſteriles, & aridi, in quibus fere nihil aliud pro incolarum commoditate & conſervatione gignitur, quam inexhauſta pretioſorum metallorum ubertas: qua ſatis opulenti fertileſque ſunt, in omnibus vitæ neceſſariis, forſitan & ſuperfluis aliunde ſi libet conquirendis, unanimique robore, ac viribus, ubi vis contra hæc naturæ dona intentata fuerit, defendendis. Acre enim genus hominum eſt, nullis bellorum aſperitatibus, ob qualemcunque elementorum aſperitatem, aut hoſtiles minas, cedens: prout infra de bellis campeſtribus erit oſtendendum. Quam etiam feroces & impetuoſi, agmine pedeſtri incedentes, hoſtibus imminere ſoleant, Dalacarli *dicti, externus teſtis Albertus Crantzius magna miraque, in bellis contra Reges Daniæ, præſertim contra Chriſtiernum* I. *ac Regem Ioannem confectis, ſatis integre manifeſtat. Imo & ipſe Chriſtiernus* II. *qualiter viribus & furore, Rege Guſtavo anno* 1521. *ducto.e illius gentis, à regnis Suecorum & Gothorum fuerat exturbatus, per infelicem experientiam peſſimis conſiliis circumventus agnoſcit. Quam vero horribilis & immanis crudelitas, ejus regimini*

com-

commiſſa ſit in Septentrionalibus terris, inferius ſuo loco, ſecundum ocularem meam inſpectionem, veriſſime oſtendetur. Reſervatus enim videbar ad videndum tam horrenda ſpectacula gentis meæ.

CAP. I.

De Mineris, & earum inventione.

MInerae Septentrionalium regionum ſatis multæ, magnæ, diverſæ, & opulentæ ſunt. Multæ, quia in vallibus & montibus ſitæ, frequentius adhærentes extrahuntur. Item magnæ, quia inexhauſtæ & amplæ, tam in ſuperiori Suetia quam Gothia, & Varmorum regione, penes Norvegiæ limites reperiuntur. Item diverſæ, quia argenti, cupri ſeu æris, & chalybis, & electiſſimi ferri. Item opulentæ, ut infra dicetur, cum in ejuſmodi mineris bona pars Regii fiſci ſeu tributi, veniet extrahenda. Et licet talium montium ac minerarum, ingens multitudo ſit in antedictis regnis, tamen plurimis ſignis, natura monſtrante, ſemper novæ recentesque ſcrutantibus offeruntur, præſertim ubi montes in ſummitate rotundi ſunt, & in umbilico ac rotunditate non fiſſi vel fracti, ſed nix in hyeme, propter ſulphuris fumoſitatem, liqueſcens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Ictu vero fulguris in vertice vel latere, aut pede tacti montes, elucentes argenti venas in fiſſuris oſtendunt, ſuosque lucri cupidos allectos, magis magiſq; ad ardorem inexplebilis avaritiæ incendunt, ut nullius reſpectu periculi, ſaxa cavando perveniant ad interiora: ubi non ſecus venæ in montibus, quam membra in hominibus, ſtantes ſurſum, deorſum, lævorſum vel dextrorſum diviſæ videntur, eoque fulgentiores mineras annexas retinent, quo puriori petræ vel marmori connatæ videntur. Quæ enim verſus Occidentem naturæ lineamentis diriguntur, majoremque gibbum ad Meridiem & Boream flectunt, optimæ ſunt, & inæſtimabiles: quoniam non aliter apparent venæ illæ, quam micantes armati, ordine ſuo bene locati. Hæcque voluptas utilitati conjuncta, non parvum ſolatium laborantibus ac poſſeſſoribus præſtat.

CAP. II.

De ſitu Mineralium venarum.

PRæterea venæ à lateribus Orientis & Meridie in mixtum Occidentem & Septentrionem concurrentes, electiores eſſe perhibentur, non itidem aliorſum in alias cœli partes derivantes. Maturior enim mi-

narum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

narum decoctio, ortivum Solem, & meridianum ſub Arctoo ſequitur. Sunt etiam venæ pendentes, atque jacentes dictæ. Pendentes deſurſum tegunt. Jacentes in plano ſitu recumbunt, augmentum & bonitatem ab ipſo exitu aſſumentes. Sunt etiam venæ ſurſum deorſumque obliquatæ, à prædictis omnibus dependentes.

CAP. III.

De modo cavandi metalla.

Effoſſores ſuſtinendis montibus crebros fornices, ligneaque ſuſtentacula inter ipſa montium latera, ac inferius, pro ſua ſecuritate reponunt: eaque dubia atque anxia firmitate fidentes, adhuc alio excogitato modo, ſeſe funibus inter invias rupes metalla cæſuri, vel argenti lineas lecturi, demittunt: quæ poſtmodum igne & aqua, arte adhibita, depurant. Cumque ſterilis quæſtus, atque inanis laboris eſſe videtur, quaſi in cortice & ſuperficie nullus aut rarus pinguiſſimæ mineræ quærendus ſit fructus, ſolidioris ingenii uſu reſumpto, prioribus longe fortioribus fornicibus intra montium latera columnas ſtatuunt, firmiter credentes, non niſi in profundioribus montium cavernis, ſagacioribus ſignis divitias eſſe quærendas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

das, & in infima abyſſo: ubi decoquente natura, uberius atque frequentius, argentea præſertim & ærea metalla fodiuntur.

CAP. IV.
De diſtinctione Mineralium venarum.

DIſtinctio ac diviſio mineralium venarum, ſive puteorum aut poſſeſſionum, certis ſignis montibus impoſitis ab inventoribus, aut eventibus, aut naturali ſitu & proprietate, ſpecialiter fieri ſolet: quæ etiam mirabili ordine ſunt inventæ, quotidieque (irato an propitio numine, ignotum eſt) inveniuntur: primo violentia fulminum, ac turbinum arbores comburentium, unde micantes argenteæ glebæ produntur: deinde ligonibus raſi vertices ſubterraneorum montium, oſtendunt ſplendentes argenti venas: quas illico providus agricola fimo abſcondit, potius agro pacifico contentus, quam argentea minera ſponte ſe offerente; unde ſuam, ſuæque ſobolis vitam educare poſſe cognoſcit. Formidat enim ſolicitus agricola, nobilem vel fiſcum, cujus ager eſt, viſa argenti minera, majoris lucri cauſa eum à prædio amovere velle, ne amplius ſit agricultura, ubi fertilis ſit argenti mine-

ra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ra. Ideoque, ut dictum eſt, præeligitur fertilitas agri. Olim ob hanc cauſam, tam agri, quam argenteæ mineræ, ſic apparentes, ſunt deſolatæ: hodieque, quam diligenter fieri poterit, abſconduntur: tantumque nocuit regentium inexplebilis avaritia, ut ubi erant putei, ſeu mineræ ferrariæ, æreæ, argentariæ ſexcentæ, vix trecentæ hodierno die ad publicam utilitatem relictæ videantur: quorum nomina ſupervacaneum eſt hic enumerare, dum incolæ earum memoria inſigniter contriſtantur, eo proceſſiſſe fata, quo adverſus numina violenta nihil audeant attentare.

CAP. V.

De rotis, inſtrumentis, & periculis laboratorum.

QUo pacto denique altiſſima rota, ſeu machina tractoria, humano vel jumentorum greſſu circumagatur revolvaturque, prętereà homines funibus inſideant, atque ad ima deſcendant, ac rurſum urnæ ſeu ſitulæ, mineris vel aqua plenæ, eleventur, id nunc ſignificandum (prout omnibus eſt compertum,) quod hunc modum metallici laboratores neceſſario congruentem ſervant: imo quod & ipſa jumenta, equi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

videlicet, ac grandes urſi, viciſſim & collateraliter, in rotis ob graviora elevanda vel deprimenda pondera revolvendis, deputantur, dum nullis cuniculis vel ſcalis egeſtæ mineræ ab antris internis facilius educi poſſint. Foſſores verò, tam graves duroſque labores ſurſum deorſumque perpetuo ſubeuntes, hominum genus duriſſimum eſt, plerunque ob maleficia proſcriptionis titulo eo collectum, ſola Principis ſecuritate ibidem vivens, ne patria in exilium commutata, poſtliminio nunquam ad propria revertatur. Leges tamen laboratores illi, & jura montana ſequuntur: quibus etſi ad tumultus, ſeditiones, homicidia, ac mille injurias ſubito perpetrandas inclinati ſint: tamen ſeveriſſima conſtitutione, ne cuipiam malum inferant, conſtringuntur. In reliquis nullum expaveſcunt ſubire periculum, vel ruinam: quæ inter ſaxorum cadentia fragmenta, ſive in trabibus inter latera montium obfirmandis, ſive in lethifera minerarum exhalatione aut fœtore, ſive incluſi aëris gravitate, contingere poſſunt. Ideoque ſæpiſſime ſubduntur horribilibus fatis. Dum enim celerius, quam circunſpectius, impetuoſe laborant, ſuſtentaculis ruptis, ſaxiſque cadentibus, vel mox quaſſantur, vel diebus aliquot (ut prædictum eſt) cum

hor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

horribili clamore fame cruciandi ſuffocantur: quibus, ut vivi extrahantur, nullo conceſſo remedio, uno ſepulturæ ſignaculo, quomodo, quotque, ſcilicet 30, 60, vel 100, aut plures perierant in momento, oſtenduntur. Manet nihilominus in aliis foſſoribus indomitus vigor, ut vel his, vel ſimilibus ſpectaculis horrendis minime terreantur. Levi etiam tactu malleorum accedente, immenſo pondere maximi montes collabuntur.

CAP. VI.

De arte & ingenio fabrorum.

ETſi in multis Aquilonaribus regnis & provinciis mira fabrorum cujuſvis ductiliſ, vel fuſilis, vel tornatilis metalli fieri ſoleat æſtimatio, præcipue apud montanos Dalacarlos, invictum pugnatorum genus: tamen in regione Helſingorum (quæ olim ob magnifica geſta Regio titulo decorata fuit) verſus Septentrionem adeo periti & diligentes fabrilis officii artifices inveniuntur, ut vix pares habeant in toto Aquilone. Metalla etenim cruda, ad deformia, aquarum rotarumque ingenioſa directione, longo tractu ob earundem minerarum opulentiam diſtendere norunt, ut agilitate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& impulſu talium machinarum, brevi temporis ſpatio opus aliquod ingentiſſimum reddatur conſummatum, etiam uſualia vaſa extenſi æris, aut ferramentorum: unde non exiguus quæſtus gentibus his accreſcere ſolet. Similiter in ferreis portis, ac feneſtris laminatis, ac cratibus retiariis, indiſſolubili connexione firmandis, quale opus in juncturis vix cernitur in tota Europa.

CAP. VII.

De diſtinctione fuſilium Metallorum.

EST & alius modus in opulentiſſimis montibus, argenti, cupri, ſeu æris, & ferri fundendi, vel malleandi, apud eoſdem artifices Aquilonares, tam utili ac commodo ordine diſtinctus, ut facile unumquodque metallum, juxta propriam naturam redigatur in maſſam. Argentum in ſua fuſione cavas fornaces, & liquidos ignes, tanquam pertioſius metallum, exquirit, ut reſolutum in fluidam molliciem, ſuppoſitis oblongis aut rotundis canalibus, in varias formas ab operariis deputatas extrahatur. Formæ quidem taliter effluentes argenti plerunque fiunt, ut uſuales menſæ vel ſedilia quadra, aut clypei militares: hocque potiſſimum ea ratione fit, ut Regis & regni

ma-

magnificentia ac opulentia, tam quoad incolas, quam magnorum principum oratores, quibus hujuſmodi argenteæ maſſæ donantur, debeant demonſtrari. Cuprea autem, ſive ærea metalla, oblongis fornacibus elevatis, ex argilla paleaque & ferreis filis, ac funibus confectis, multo follium numero hinc inde pro excitando ardentiore igne appenſo, etiam in diverſas formas abſque canalibus in maximas maſſas, effoſſa tamen terrarum ſcrobe, funduntur: ſed longe faciliori compendio ſubtus irrumpentium ventorum, quo continuati immenſi caloris in mediis flammis ſtratum metallum, reducitur in varias formas, 100, 200, vel 600, aut 1000, libras & amplius continentes, etiam navalia pondera, vel ſtateras numero groſſiore.

CAP. VIII.

Adhuc de eiſdem Metallis.

FErreæ vero mineræ, non niſi adminiculo aquatilium rotarum flabella moventium, ut tranſeant in diſſecabilem maſſam, ligonibus fruſtatim ſeu cruſtatim dividuntur, ea ſemper ſervata proportione, ut inſtar mediæ manus clauſæ cruſta ferrea, vel quadruplo majora, ad plura centena millia

quot-

quotannis fabricentur: quæ cruſta ferrea pondere quingentarum librarum, vel amplius, oblongis vaſis inſtar barilium Romanorum impoſita, vel exteras nationes, vel internas provincias maximo cum lucro exportantur. Chalybis etiam electiſſimi tanta copia illic eſt, ut & indigenis, & alienigenis ad omnem ædilium inſtrumentorum & quorumcunque armorum, thoracum, galearum ac gladiorum, & haſtarum ſufficiat indeficientem uſum. Sed eo purior in grano, fortior in opere, & tractabilior in ferri mixtura redditur, quo ex ardentiori fornace extractus Chalybs, tractim, non ſubito ſuffocatur in aquas: quia ſi totus immittitur, ita ruptibilis, ſeu frangibilis redditur, ut nullam vim in ſui flexura ſufferre poſſit. Apud Montanos Septentrionis, cruſtata figura fit inſtar geminorum digitorum, numerorumque diſtinctione, videlicet centenario, millenario, &c. quaſi foro, leviſſime venundatur.

Cap. IX.

De Metallicis Dæmonibus.

HOc in ſumma colligitur, quod in Septentrionalibus regnis magna ſunt dæmonum exercitia ac miniſteria incolis ea-

rum

rum regionum: frequentius tamen in ſtabulis, & mineris, in quibus ſaxa infringunt, cavant, & findunt: quæ & urnis, ſeu ſitulis ingerunt, rotulasque & cochleas, quibus machinæ tractoriæ ſurſum trahuntur; ſolicite adaptant, ſeſeque velut umbras, dum libuerit, in quacunque forma operariis oſtendunt, riſusque atque inanes cachinnos, ludicraque præſtigia, & alia infinita ludibria quibus infelices decipiunt, vocali ſono confingunt. Sed hæc mentita obſequia non niſi in perniciem, & noviſſime in interitum, columnas frangendo, convertunt: vel caſu petrarum, fractione ſcalarum, provocatione fœtorum, ſuffocatione ventorum, ruptura funiculorum, opprimunt aut conturbant, ut fractis cervicibus decidant, aut magnitudine periculorum Deum blaſphement, profundiorem dæmonum catenam ilico ſubituri. Idque potiſſimum faciunt in ditioribus argenti mineris, ubi ſpes eminet uberior infiniti theſauri inveniendi. Hacque ratione plurimæ mineræ ditiſſimæ, penitus deſolatæ videntur, ac penitus invalidatæ, maxime quod in metallicis locis ſex genera dæmonum cæteris maligniora inveniantur, quorum pavore, atque noxio inſultu, multi metallici laboratores periclitantur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. X

De fulgure montium Metallicorum.

MOntes minerales inhabitantes ſæpiſſime tonitru, fulgure, fulmine, aut coruſcatione flagrante, mirabiles effectus in exhalationibus minerarum experiuntur, craſſum videlicet ab antris vaporem, qui omnia obumbrat: gravem in ſuperficie montium circa exitum & introitum aeris ſtrepitum, qui arcet accedentes: & ſuper omnia intolerabilem fœtorem, ſulfureo fulminis odori admixtum: quem ſi quis inſuetus eo accedens hauſerit, ægritudinem incurret difficilime reſtaurandam, oppilationem videlicet meatuum gutturis: quæ calida cerviſia immixto butyro repente pota diſſolvitur, ut ſucceſſive majoribus adhibitis remediis repurgetur. Cooperatione tamen fortis naturæ potius læſi homines, quam virtute medicinarum, ibidem ſanantur. Contingit præterea ibidem ictu fulminum, novas argenti venas in lateribus montium clariſſimo nitore denudari: quo inde perpetuum ſortitæ nomen & uſum, fortunas multiplicant poſſeſſoris, Præterea ibidem tantum ſæviunt tonitrua, ac fulmina, licet interpolatis annis, ut plura armentorum agmina,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gmina , tempeſtuoſiſſimo accedente aëre, per latos variosque campos occidantur.

Cap. XI.

De Aurificibus.

OStenſo ſuperioribus, quod maxima ac inexhauſta ſit copia argenti in montibus regni Suetiæ, & quomodo reperiatur, & extrahatur ibidem: ſequitur, ut ejus uſus vel abuſus oſtendatur, ne nobile metallum hoc non habentibus, & bene uti ſcientibus, ut habeant, relinquatur ignotum. Repetitis igitur antiqui temporis moribus, ſatis monſtrari poterit, quam ingens auri & argenti, alteriuſve pretioſi æris opulentia fuerit, quando (ut primo lib. præmiſſum eſt) templa idolorum, triclinia Regum & Principum, uſque ad infantum cunabula, & equorum frenos, & phaleras, in eminentiſſimum ornamentum extendebantur. Sed auri minera, ut tunc abundans fuit, ita poſtmodum ob ſævam mortalitatem, peſte, gladio, fame, & tempeſtatibus excitatam, rarefacta cura ejus evanuit. Solam memoriam quorundam locorum, unde extractum fuit, ad poſteros ſatis inexplebiles miſit, quemadmodum extremis finibus Aquilonis ſuperius fuerat enarratum: attamen non ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

negandum arbitror, quin auri maxima vis ſit in Suetico cupro: quod emptum & exportatum, ac plerunque à naufragio repetitum, arte igneque expurgatum, poſſeſſoribus ſuis præſtat inſigne lucrum. Hancque artem puto Hungaricos artifices diligenter attendere, qui cuprum valde rubicundum & examinatum, atque in tenues laminas reſolutum, externorum negotiatoribus vendunt: qui demum per dominia Regis Poloniæ, uſu longarum navium, in flumine vulgatiſſimo Viſtula, uſque ad emporium Gedanenſe Ducatus Pruſſiæ deportandum eoque loco dividendum faciunt: reliqua domeſticis aurificibus (ſi arte ſecretiori aliquid auri è cupro vel ære exprimere poſſint) ſalva relinquuntur. Quantum ad argenti uſum, nullibi communius, aut ſplendidius in omni hominum conditione venundatur, quam in Suetia & Gothia: ubi vix domus vel familia reperitur, quæ non ſemper aliquid annua induſtria adjicit ad partam poſſeſſionem. Quæſtus etiam maximus eſt in magnis imaginibus Sanctorum, regni Tutelarium patronorum, quibus ciboria, ſive loca auro argentove conſtructa, reverenter deputantur. Similiter & ornatu virginum, in ampliſſimis capitum coronis, monilibus, pectoralibus, brachialibus, catenis,

tenis, murænulis, annuliſque, à parentibus, paranymphis, vel amicis erogatis. Nec fruſtra. provide enim eis potius argento, tota earum vita & hæredum duraturo, quam ſericeis veſtibus eſu vermium ſubito perituris, elargiuntur. Imo illuſtrioribus viris adaptari ſolebant antiquitus argenteæ cincturæ, vulgariter *Silffschena* dictæ, atque rotundi argentei nodi in veſtibus undique perſtringendis: imo etiam campanulæ argenteæ caudis equorum, ut ſono percepto obvii caveant calcitrationem, alligantur. Præterea ſtrepæ, frena, & pectoralia, plurimaque argentea, potius luxu, quam ſolido apparatu, fabricantur ornamenta.

CAP. XII.

De argenteo ornatu virginum.

EXtat apud Oſtrogothos vetuſtiſſimum opidum Scheningia dictum, eo quod torrens certo tempore impetuoſiſſime alluit latera ejus, Schena appellatus. Siccitate vero adeo pauculam reſervat aquam, ut vix ſolis jumentis & pecudibus ſufficiat adaquandis. Sed hunc defectum optimorum fontium abundantia ubique ſupplet, cum ex viva ſcaturigine perpetuas habeant venas. Opidum hoc, etſi vergens ad ſenium videtur proximum fore deſolationi, tamen ſitu, fertilitateque ſua, ac opulentia, ſimile

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

non habuit in tota Septentrionali plaga. Situm, in quam, ſaluberrimum habet, ut puta inter fertiliſſimos agros, & prata, ac nemora quercina, valde utilia & opaca. Plateæ hujus opidi adeo ingenioſa induſtria à primis fundatoribus traductæ ſunt, ut quaſi ex omnibus circumferentiis, qualitercunque flectantur, ad publicum forum & prætorium, veluti centrum concurrant, in hoc foro ſtabat gigantea ſtatua. Turonis longi nomine, inſtar Rolandi Bremenſis inſignita: ad cujus genua publica quæſtione corripiebantur malefactores, præcipue adulteri, licet raro reperti: qui inter brachia ſtatuæ, connexa ferreis catenis ſaxa, indicibili confuſione ac aliis ludibriis, in collo elevata tenebant, maxime in terrorem fragilioris ſexus haud corrumpendi. Erant olim in hac urbe maximo numero plebeiæ virgines, amplis argenteis deauratiſque coronis palmari altitudine, ſolemnioribus feſtis incedentes: quarum etiam alius cultus & ornatus, ſicuti & aliarum mulierum, totus & opulentus erat in argento, cujus copia ad omnes & ſingulos, etiam agricolas extendebatur & adhuc extendi creditur, ut gloria Principi detur, quod potius ſplendidis & opulentis imperat, quam egenis, veluti Rex Schacorum aut Latrunculorum.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Bellicis inſtrumentis, ritu, cauſa, & cautelis præliandi,

EPITOME LIBRI SEPTIMI.

CAP. I.

De artificibus balliſtarum & telorum.

APUD Septentrionales gentes, magnus uſus reperitur in arcubus, baliſtis & ſagittis: vixque datur incola terræ, qui in ſimilibus armis haud eſt proviſus: idque propter hoſtiles inſultus arcendos, ac noxias beſtias, ubicunque occurrerint, depellendas, ut ſunt immanes urſi ac lupi: contra quos latæ veluti novaculæ p:oducuntur ſagittæ, ob pilorum denſitatem. Item ligneæ ſagitæ lato capite, pro marduris, zabellinis, ac pyrolis interimendis. Item bifurcatis, pro avibus ſylveſtribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus aucupandis: aliis in aquaticis inciſivi ob pennarum duritiem penetrandam: ali ad alces ſeu onagros, gulones, vulpes, & ſimiles beſtias conficiendas. Verum de h & ſimilibus, non balliſtarum, ſed reflexa rum arborum ſagittis, inferius de diverſi animalibus venandis, plura oſtendentur.

CAP. II.

De ſagittis & telis bellicis.

QUantum ad præliorum congreſſum at tinet, certum omnibus relinquitur, Gothos cæteros in fortitudine balliſtarum, ſagittarum, lancearum, & gladiorum præcellere, eo quod vix in orbe majoris rigoris fiunt balliſtæ, quam apud eos: neque majores gladii, qui hæreditario jure & munere, tanquam ſupellex argento locupletior, poſſidentur. Nec minor in fortibus balliſtis affectus eſt, & rotulis earum attractivis, quibus mira agilitate dorſo incurvato balliſtæ extenduntur: talemque vim habet ejus vigore emiſſa ferrea ſagitta, ut virum lorica, ac duplici thorace munitum, velut mollem ceram penetrare conſueverit. Ideoque earum frequentior, quam aliorum armorum in præliaribus populis, etiam ob alias multiplices rationes, uſus eſt, ut infra de ferreis

mœnibus annectendum erit. Talibusque ſagittis ferreis non pauci duces exercitus in campis indigentes, multa earum millia ſecum diligenter ferunt: quoniam portatiles ſunt, & raro fruſtra projectæ, etiam tricuſpides & veneno tinctæ, ob hoſtium rabiem & immanitatem, ſine gravi vulnere emittuntur. Nec facile venenatis utuntur ſagittis, niſi ubi exploratum habuerint hoſtilem ferociam & crudelitatem, quod nemini ſit parſura.

CAP. III.

Da ſubita convocatione communitatis ad arma.

QUoties imminent hoſtes in littore maris, ſeu limitibus regnorum Septentrionalium, tunc ilico juſſu præfectorum provincialium, accedente conſenſu & conſilio veteranorum in ſimili negotio valde peritorum, baculus tripalmatis communi eorum aſpectui, agilioris juvenis curſu præcipiti ad illum pagum ſeu villam hujuſmodi edicto deferendus, committitur, ut III, IV vel VIII. die, unus, duo, vel tres, aut viritim omnes & ſinguli ab anno triluſtri, cum armis & expenſis X. vel XX. dierum, ſub pœna combuſtionis domorum (quæ uſto bacu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

baculo) vel ſuſpenſionis patroni, aut omnium, (quæ fune alligato ſignatur) in tali ripa, vel campo, aut valle, comparere teneantur ſubito, cauſam vocationis, atque ordinem executionis prædicti præfecti provincialis, quid fieri debeat, audituri. Itaque nuntius ille quovis poſta ſeu veredario celerior, peracta commiſſione lente revertitur, ſignum afferens, omnia legaliter ſe feciſſe: continuoque momento vicatim unus & item alius curſor, qualiter agendum ſit, præſcripto loco demonſtrat. Talique modo, qui vel habitudine corporis, vel ætatis vigore idonei ad pugnam videntur, diurnali vel octiduano ſpatio, innumera multitudo cum armis & expenſis congregatur, imo agricolæ grandæviores, propter conſilia, & experientiam priorum conflictuum acceptorum, campos accedunt, ſicut & fœminæ in mœnibus urbium, vel arcium, ut ejiciant ſaxa, vel calcineas pultes.

CAP. IV.

De cuſtodia viarum & exploratorum.

ATqui ne hoſtilis exercitus, quid incolæ meditentur, agnoſcat, loco opportuno deputantur viarum cuſtodes: qui neminem ab ea multitudinis convocatione deſcende-

re

re ſinunt, imo nec nuntios hoſtium, quando deprehenduntur non pacis gratia, ſed explorandi cauſa adveniſſe. Volunt enim incolæ, inimicos, quanto numero congregati ſunt, quibuſve haſtis & armis, ſeu contis aut ſagittis utuntur, ignorare: quandoque enim haſtæ (vulgari Italico *Pichæ* dictæ) duobus aut tribus pedibus longitudine exuperant haſtas ſeu lanceas inimicorum, uti in erectione Regis Danorum Chriſtierni II. anno Domini M D XXI, ductu nobiliſſimi Goſtavi Ericſon, poſtea Regis, evenit: qui cum XX. millibus hujuſmodi haſtatorum montium inhabitatorum Dalacarlorum, ad campeſtria loca Aroſiana, ſub finem Maji, impetuoſe hoſtibus congreſſurus deſcendit, & in momento victor evaſit. Horror enim Chriſtiernianæ ſeveritatis non unam familiam, aut provinciam, ſed univerſos incolas agitabat in furorem, ut viritim exeuntes prorumperent in ultionem. Quo ordine cauſave factum eſt, ut idem Goſtavus ubique concurrente infinita multitudine, etiam illuſtrium & nobilium aſſenſu, primo proclamatus ſit Princeps, & inde Rex à tribus Epiſcopis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ communionem habentibus, ſit coronatus: de cujus geſtis alibi diffuſius oſtendetur. Nuntiis igitur, vel curſori-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſoribus, pro enunciando congreſſu multitudinis ad prælium, nil unquam celerius aut ſeverius excogitari poſſit, quia hos neque vis nivium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet, quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant: quorum primus proximo pago denunciat: & ille propinquiori, & ita deinceps, donec è territorio ſeu diſtrictu, cuncti cognoverint, ubi, quando ve, & propter quid ſit congrediendum. Nec ſatis ſecurus erit præfectus, ſi titubat, aut vacillat, quid provocatæ multitudini debeat imperare. Gratis enim pro patria militatur, ilico ſcire volunt, quid expediat peragendum.

CAP. V.

De directione multitudinis convocatæ.

CONgregatæ multitudini incolarum, mox adſunt prudentiores præfecti, qui uno tempore & agenda demonſtrant, & cohortes, turmas, ac legiones diſtribuunt, acieſque ſervandas prædicunt, vexilla committunt, cauſas belligerandi exponunt, hoſtium inſolentiam & damna inculcant, & quam neceſſarium ſit patriam tueri libertatem, univerſis & ſingulis manifeſtant: hacque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que celeri expeditione omnes audaciſſimos injuriarum vindices reddunt,ea potiſſimum ratione, quod domeſtico tirocinio prius didicerunt bellicos exercere congreſſus,idque pilis, ſagittis, fundis, gladiis, quibus aliquoties, vel ſæpius hoſtem interimere vel fugare conſueverunt: quidve in bello fieri oporteat, non minus commode ſibi ipſis præſcribere, quam ab aliis addiſcere norunt. Quo fit, ut dum in hoſtem non ſecus quam graves & luctuoſæ tempeſtates uno impetu deferuntur, ferociterque irruunt, vel facultatem inveniant cædendi, ſternendi, capiendi; aut omnia in hoſtilibus caſtris confundendi, prout natura loci concedit. Populoque mos eſt,tumultuaria atque curſoria pugna dimicare. Qui vero cæteros antecellunt in haſtis, aut ſtatario bello, ſuo ordini ſeorſum deputantur, ut ſuis ſint auxilio, ſi reſiſtentia hoſtium in ipſo impetu retruſi fuerint, vel fugati. Alii vero turmatim conglobati, aut itinera cuſtodiunt, ut hoſtem ad inſidias & iniquiora loca contrudant: aut commeatum auferunt,vel impediunt, ut diuturnitate ſufferendæ pugnæ defeſſum reddant: aut ad extrema pericula voraginum ac præcipitiorum cogunt, ut rupium faucibus ipſum hoſtem incluſum facili negotio conficiant, vel captivent. Summe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que provident, quo novas recenteſque pu-
gnatorum turmas bello invaleſcente inimi-
corum viribus inceſſanter opponant, ut in
tuta munimina recipiant debilitatas.

Cap. VI.

De littoralibus prœliis.

IMminente maritimo bello mira diligentia utuntur Septentrionales populi, præſertim Gothi, Sueci, ac Finningi, in hoſtica claſſe arcenda, vel excipienda. Aut enim e rupibus tanquam naturalibus præſidiis eminus hoſtem ſagittis arcent à littore, aut propius accedentem ſaxis è ſublimi projectis elidunt, aut in faucibus portuum ſtylos cæcos, denſaſque ſudes, ſub aquis infigunt, ut ſine defenſoribus aditum adverſariis valeant prohibere. Aliquando etiam hoſtium opinioni timidos ſe demonſtrant, in extremis ſylvarum brachiis latitantes, ut quo loco prædandi cauſa hoſtes advenerint, cornuum acutiore citato ſono, convocent reliquam multitudinem in abdito permanentem. Pleriſque enim in locis littoralibus acceſſus receſſuſque ſylvarum, teneris arboribus inciſis, inflexiſque crebris in latitudinem ramis enatis, ac rubis ſentibuſque interjectis, effecerant; ut inſtar muri, hæ ſe-

pes munimenta præbeant, quæ non modo non intrari, ſed ne facile introrſus perſpici poſſint. Intra eas ſylvas, quaſi ſingulis provinciarum portubus objectas, maxima multitudo latitat incolarum: quæ eo celerius inimicis congreditur, quo diligentius ſpeculatorum induſtria fuerit excitata, præſertim dum hoſtes per ædium incendia & agrorum depopulationes ſævire videntur. Eo nanque ſcelere nullum truculentius indigenæ reputant, nec atrocius patria ſeveritate compenſant.

Cap. VII.

De fundis lapidum, & igniti ferri.

FLexibilibus catenis, ferreiſque junctuxris, fuſtibus ligneis alligatis, ſæpius in caſtrorum obſidione, quam reliquis armis Aquilonares utuntur, præſertim ubi campus circumjacens ſit lapidoſus. Ubi autem ſaxa non ſunt, quod raro videtur, cruſtatum ferrum ignitum ſcintillis micans, forfice in burſam fundæ impoſitum, vehementi jactu in caſtra emittunt. Habent enim ſemper ad manum vaſa inſtar barilium Romanorum, plena cruſtato ferro, eoque in ignem miſſo, & fundis applicato, ac contra obſeſſos projecto, tam vehemens vulnus & cruciatum

 inſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

infligunt, ut rara vel nulla medicorum ope valeant reſtaurari. Caſu etenim, ob ponderis gravitatem & tactus aduſtionem, irremediabiliter lædit: ſicque abditorum ferreorum cruſtorum terrore vel vulnere conficiunt hoſtem: cujus rei memoria recentior eſt in Danorum Rege Chriſtierno II. qui talibus armis anno MDXXI. in civitate & caſtro Aroſienſi perdidit potentiſſimum exercitum ſuum. Similiter & ſagittis ignitis: quæ de flamma ereptæ, atque forſice baliſtis impoſitæ, repentino jactu eo atrociora vulnera indiderunt, quo minus manibus propter ardorem extrahi quiverunt. Sed miſerabilius erat, quod ferreæ ſagittæ, ac cruſta ignita in pulverem bombardalem cadentia, quaſi momentaneo excitato flammarum impetu, latius per circuitum plurimos aſtantes milites interemerunt: maxime etiam, quia montani, ferox hominum genus, mineralibus exercitiis educatum, ſagittis, ſaxis, ferreisque cruſtis, quaſi imbribus per fundas emiſſis, vehementer inſtabant. Vidi ego, exinde ſpatio CCL. milliarium Italicorum, navigio in regiam Suetiæ Holmiam plurimos ſic miſerabiliter ſauciatos, eodem anno, terribile ſpectaculo, nempe naribus, oculis, brachiis, pedibusque evulſis, adduci: qui tandem inſana-

ſanabili vulnere & cruciatu, præcipue Germani, Dani, & Scoti, miſerabili morte vitam efflarunt. Quæ ſors & mors, eiſdem militibus Germanicis, ac Danicis, præcipuè Juthis, & Holſatis, evenit, quod Montanos illos (Dalacarlos dico) deſpecto nomine inermes ruſticos, & ad prælia indiſciplinatos, homines ſtupidos & imbecilles, reputabant, & appellabant: etiam imprecantes, quo è cœlo myriades compluerent ruſticorum, quos omnes quaſi locuſtas uno momento excutere vellent, & poſſent; inanibus verbis inſultantes. Sed re ipſa compertum eſt ilico, verba & minas nil valere, dum appropinquarent qui verbera & mortem inferre valebant. Viſo etenim, impetu in meridie diei Pentecoſtes ipſorum Montanorum, ſeu Dalacarlorum, mille injuriis una cum reliquis regnicolis ad iracundiam provocatorum, non ſolum non attentatam pugnam, validiſſimo milite equeſtri & pedeſtri contra multitudinem inſtitutam, ſuſtinere nequiverunt, ſed turbatiſſimo metu in propugnacula, vitam defenſuri, ſeſe velociſſima fuga receperunt: in quibus, ut dictum eſt, ſagittis ignitis & ferro cruſtato interimebantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. VIII.

De veltis Centurionum.

QUamvis tumultuaria manus, & inermis ruricularum turba, ubique per orbem militaris diſciplinæ nullam credatur habere peritiam: tamen longe ſeverior ratio deprehenditur in Septentrionalibus populis, qui comportatis expenſis certi temporis, & armis, alacriter ad res bellicas æque ut ad tripudia congrediuntur. Validiſſimi enim ſunt, præſertim Sueci & Gothi, in arcibus, fortalitiis, opidis, ac urbibus obſidendis, & impugnandis, idque multiplici modo, prout hoc libro variis capitulis inferius oſtendetur. Hic tamen modus ſuperius deſcriptus, cæteris forte periculoſior exiſtimatur. Incolæ enim graviſſima laceſſiti injuria & tyrannide, ut ea liberentur, in unum collecti, crudelibus præfectis celeriter amovendis ſubito congredi non formidant: unde & eos ſuperatos, atque ad arces & opida confugere coactos, mox agminatim arcibus incluſos obſidione cingunt: conjunctiſque viribus & animis, arbuſta ſeu ſarmenta colligunt, & hæc virentibus juniperis ubique creſcentibus, cum pice, corticeque arboris betulinæ, ingenioſo compen-

dio

dio reſtibus conſtringunt: idque adeo immani altitudine, & magnitudine, inſtar longarum turrium efficiunt, ut unamquanque congeriem (quam *Veltam* vocant) antrorſum movendo, circiter viri centum volvant, aut plures, prout immenſitas hujuſcemodi veltarum requirit: quæ etiam velta, talem ſecuritatem motoribus ſuis ob vaſtam ſpiſſitudinem præbet, ut nullo ſagittarum, ſcorpionum, aut tormentorum genere, in ejus admotione lædi poſſint.

Cap. IX.

De modo & tempore adducendi veltas.

VT autem expeditius animo ſuo ulciſcendi, maturiore efficacioreque naturæ adminiculo ſatisfacere valeant, ex induſtria ventos expectant, & eligunt tempeſtuoſos & auſteriores, qui admotos & accenſos veltarum fumos & flammas tectis arcium intrudant: alioque latere turmatim imminent ſagittarii infeſtiores, qui vel obſeſſos in feneſtris, vel ſcuta in manibus oppoſita, aut capita obſeſſorum, ita ſagittarum ac telorum multitudine replent, ut formam induant ericiorum. Eoque finaliter vis iſta progreditur, ut obſeſſis viribus deſtituti, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

flammis & fumo devicti, horrendo ſpectaculo, nullis admiſſis conditionibus aut pactis, interimantur. Neſcit enim effrenis ruſticorum ſimplicitas alia tractare pacta quàm ſola mors amariſſima præſcribit obſeſſis, eo quod toties vaferrimis impiorum præſidum & hoſtium induciis illuſam ac afflictam ſe meminit, ut potius eligat ſemel fortiter pugnando mori, quam ad tanta ludibria ac tormenta tyrannorum diutius reſervari. Et hinc mos crudeliſſimus inolevit, ut milites gregarii cum Sueticis ac Gothicis ruricolis & indigenis publico certamine congredientes, deſperatione vitæ retinendæ neminem captivent, nec econtra: ſed ſeſe mox interimunt furia quadam beluina, prout ubique per latiſſimos campos non Epitaphia, ſed ipſa oſſa rupibus ubique affixa demonſtrant. Attamen hæc luctuoſa calamitas plures externos milites variarum nationum, eo ob vilem vitæ venditionem confluentium, dira morte conſumit, quam ipſos indigenas, qui viribus aucti quotidie fortiores, ſeverioreſque adverſus quamcunque hoſtilem vim exurgunt. Teſtantur etiam hoc peregrini milites, qui numine propitio miſerias has quandoque evaſere, documentum cæteris omnibus præſtantes, Suetici argenti ſpolium, vita & ſangui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

guine ab extremis gentibus, diſpari commutatione, fore emercandum.

CAP. X.

De ſudibus, telis, & foveis inſidioſis.

MIlites ſeu Septentrionales populi, munitiones opponendo imminentibus inimicis, multa, quemadmodum & aliæ gentes, utuntur arte & viribus, tempus locaque conſiderantes quibus indubie exigua manu circumveniant hoſtem, tempus ſcilicet hyemis, veris, æſtatis aut autumni. Hyemis itaque tempore ſi pugnandum erit, quia adminiculo nivis & glaciei, (ut infra dicetur) centum ſufficiunt reſiſtere mille. Si veris, tunc hoſtem eo provocant, ut incidat in ſaxa: quorum copia infinita ibidem eſt, frigore ad caſum laxata, ut eques ſtabile veſtigium non inveniat, quo tutus à lapſu & præcipitio ſit, quacunq; virtute præfulcietur. Si æſtatis tempore, tunc foſſatis, ſudibus, & ſtylis, pineorum ramorum adumbratione coopertis, aut paludoſo loco excipiunt temerarios inimicos. Si tempore autumni, ad valles locaque declivia provocantur ab hoſte, imbribus eum infatuant & enervant, ut ad anguſtos limites redigatur, donec plures congregati, non adjutorio, ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

miſerando ſpectaculo, & periculo, ſibi invicem noceant. Nihil enim ita equitibus nocet, ut locus anguſtus & voraginoſus: qui vix evitari poterit, dum ſtrenui equites ira concepta, quocunque cernunt ducem volitare, cum robore & impreſſione ſequuntur. Nec fuga ſaluti erit, propter equitatum à tergo inſtantem: nec dextrorſum aut lævorſum, ob præcipitia, limoſas paludes, profundas voragines, inſidioſas ſpecus & aquas, ac ſaltus, pericula evitari poſſunt. Tuncque deprehenditur, quod non ſolis enſibus, lanceis, ſagittis, contis, ac pugionibus dimicare juvat, ſed locis ſcabroſis & iniquis, ad quæ nimia præſumptione & improvidentia ſunt illapſi. Quod ſi victores evaſerint, durum eſt eorum ferociam reprimere, ſicuti & fugientium ignaviam & perfidiam revocare: & forte quia undique conclamatur ad arma, tela, & diverſa compendia mortis.

CAP. XI.

De ſtrategemate Regis Hachonis per frondes.

ATroces injurias quam vehementi ſpiritu & ſtudio Gothi vindicare ſoleant, parumper præſenti capite demonſtratur. Erat olim

olim in patria Gothorum potentiſſimus Rex Hacho nuncupatus, adeo præclaris & magnificis geſtis addictus, ut cæteri proceres potius ea admirari, quam imitari valerent. Tanta enim circumſpectione omnibus Reipublicæ partibus ſatisfecit, ut quemadmodum contra hoſtes in bellicis rebus incomparabiliter ſtrenuus eſſet, ita in cives & amicos nullum benigni Principis officium præteriret. Hic potentiam & militiam ſuam diviſit in duas claſſes bellicas: quarum unam fratres ejus, patriæ limites & populos defenſuri, ſtrenue gubernabant, dum ipſe interim altera claſſe, militumque parte ſuccinctus, arma Occidentalibus Oceani inſulis inferret. In quibus conſtitutus, cum certis nunciis didiciſſet, duos fratres ſuos bello navali à Danis oppreſſos, tertium vero ignominioſo mortis genere, in ſuæ familiæ, & Suetici Regis contumeliam, abſumptum, nihil ulterius morandum ratus, totius exercitus ſui robur ex Hybernia in Danos convertere properavit: quem licet Starchaterus pugil Sueticus, & nonnulli alii, cauſis adductis deſerebant, tamen claſſe, reſidua militia, felicibus velis pervenit in littora Zelandiæ: rectoque ac celerrimo curſu, per ſaltus, & per nemora, uſque ad regiam, in qua tunc Sigarum Regem verſari intellexerat,

xerat, contendit. Nec accelerationi proſpera fortuna defuit: nam primam & ſecundam vigilum ſtationem ſuſpenſo tacitoque itinere prætervectus, cum ad extremas ſylvarum latebras deveniſſet, juſſit abſciſſos arborum ramos ſingulorum ſuorum manibus geſtari. Quod cum milites in tertia ſtatione conſtituti adverterant, mox Sigaro nunciant, ſe inſolitam & ſtupendam rei novitatem admirantibus oculis ſubjeciſſe. Viſum quippe erat nemus ſuis ſedibus evulſum ad regiam uſque properare. Tum Sigarus, animo ad inſidiarum conſiderationem converſo, reſpondit, eo ſylvarum acceſſu ſibi extrema fata portendi. Moxque militem, quem inopinatus caſus obtulit, contrahens, obviam advenienti hoſti progreditur. Fit atrox & pertinax pugna, Suecis ſuo more vindictam vehementiſſime ſitientibus. Cecidit eo prœlio Sigarus Danorum Rex. Hacho vero victoriam in crudelitatem convertens, nulli ſexui aut ætati pepercit, regnumque Daniæ tam ſeveriter opprimebat, ut illud nequaquam ad tributum aut ſubjectionem, ſed ad extremam deſolationem expugnaſſe videretur: nec quieviſſet, donec magnam ejus partem deſolatam reddidiſſet, niſi morte patris ab eo conatu in Gothiam ſubito revocatus fuiſſet.

Sub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Subſtituit tamen alterum ejuſdem nominis ducem Hachonem, cognomento Faſtuoſum: quem cum Dani poſt Sueonum abſceſſum viribus deſtitutum viderent confeſtim ad arma reverſi, ſtatuerunt ſe à Suetico jugo ereptos in priſtinam libertatem vindicare: filioque Sigari Sivaldo in Regem aſſumpto, prælium vehementius, quam unquam prius, inſtaurant. Fuit ea pugna adeo vehemens, & cruenta, ut proſtratis antea multis millibus, tandem ambo exercituum duces Hacho & Sivaldus corruerint: erantque pauciſſimi, qui ſibi poſt tam miſerabilem cladem, fuga conſulere potuerint. Et hic fuit finis infeliciſſimæ pugnæ: in qua omne Regii ſanguinis ſtemma in Dania extinctum, ad unam fœminam Gyritham, Gothico regno oriundam, pervenit.

CAP. XII.

De hoſtilibus incendiis puniendis.

MEminit Saxo Danorum egregius ſcriptor, Suenonem Daniæ Regem tam pertinacibus armis & odiis Sueonum Gothorumque incolas impugnare ſtatuiſſe, ut nulla pacis conditione admiſſa, aliquis ſalvus & tutus vivere permitteretur in ſua vita ac libertate, etiam ſi Rex eorum in fœdera.

ra quæcunque decerneret conſentire. Hyberni itaque temporis beneficium nactus, expeditiora elegit itinera, rapiniſque & incendio Finniam olim, nunc Finvidiam, meridionalem Gothorum provinciam, prædabundus aggreditur. Occurrunt indigenæ ſupplices, patriam ſeque dedentes: nec ſic ſe proſtraviſſe contenti, etiam commeatibus præbitis, hoſpitalitatis eum obſequiis proſequuntur. Propter quæ officia dum ſeſe tutos non experirentur, fas putabant inſidiis implacabilem corripere crudelitatem: unde & illuſtres viros, familiareſque eorum, cædis & rapinarum ſocios, majorem noctis partem in comeſſationibus extrahentes, temulentiaque graves, in horreum annona vacuum, pariter ſobrietate exutos ſe recipientes, prædicti Finni igne & flamma, quibus antea penatibus in horrendo frigore privati erant, unanimiter congregati interemerunt. His namque altiore ſomno ſpirantibus, Finnenſes foris valvas obicibus obſerantes, igni ſparſere tectum: jamque ejus major conſpiraverat pars, priuſque ædes in cinerem prope collapſa fuit, quam preſſos mero ſenſus vis ardoris expugnaret. Poſtremo propiore flammarum fervore correpti, dum nudi valvas erumpere geſtiunt, forinſecus eas occluſas cognoſcunt.

Ur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Urgebat intus incendium, foris hoſtis vetabat egreſſum: ſed præſens pœna ſequentis metum levabat, inſtantiſque mali periculum futuro triſtius ducebatur. Quo evenit, ut Dani ferro, quam flammis opprimi præoptantes, validius conniſi, præjecta foribus clauſtra convellerent, utque unum periculorum effugerent, in aliud ruere non dubitarent.

Cap. XIII.

De eodem periculo amovendo.

EGregiæ indolis pueri, quos ſibi in clientelam prædicti duces, & illuſtres viri, reſpectu propinquitatis acciverant, abſque ætatis miſeratione ſub Nicæ amnis glaciem nudatis corporibus Finvidorum ludibrio merſi, in eodem alveo fatum & tumulum recepere: ita paucorum agreſtium fraude, hoc eſt, æqua vindicta, maximæ expeditionis labor exinanitus evanuit. Neque eo ſolum vetuſto tempore id accidiſſe compertum eſt, ſed quotieſcunque Gothos ac Suecos hoſtilibus armis ſpoliandos Dani impetunt, toties in ædibus conſtricti, partim ignibus, partim aquis, partim ferro, aperte vel inſidioſe ut plurimum abſumuntur: quod eo facilius fieri creditur, quo in ligneis ædifi-

dificiis undique combuſtibili materia circundatis, crapula fatigati profunde dormitant, ſtulte exiſtimantes, inter eos homines ſe fore ſecuros, quibus omnem violentiam & crudelitatem infligunt: eoque celeriores ac horribiliores pœnas ſubeunt, quo ſæva tyrannide petulantius in ædes ac fortunas incolarum ſunt graſſati. Privati enim domibus, in aſperrima hyeme, uxores & parvulos ſylvarum latebris abſcondunt, unoque impetu ac furore & deſperatione ducti, balliſtiſque & telis armati, rapaces incendiarios, per viarum inſidias quæſitos, occidunt, ut vita amiſſa, bona ablata, reaſſumantur à poſſeſſoribus juſtis. Quo fit, ut vel atrociſſimo periculo diſpereant, vel expeditiore (ſed fœdiore) fuga impetu ruricolarum elabantur: quippe ſpoliis inter hoſtes relictis, ſeſe ſpectaculum & ludibrium non modo externis, ſed domeſticis, nudi ſpoliatique, & plerunque ſaucii, domum ægre revertentes, oſtendunt. Stulte igitur bellum in hyeme contra colonos accipitur, quando juſſu dominorum, ſimili exorto inimicorum caſu includendorum, domos repagulatas comburere non formidant, quia abundantia propinquarum ſylvarum, novas ædes mutuo adjutorio erigere poſſunt. Domus autem nunquam in latere, ſed in cul-
mine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mine tecti feneſtras habent, ideo foribus obſeratis, facillime ſomno ſepulti comburuntur.

CAP. XIV.

De cuſtodia riparum tempore hoſtili circa lacum Meler, in ſuperiori Suetia.

EST præterea in ſuperiori Suetia lacus inſignis Meler appellatus: de quo ſupra lib. 3. dicta fuerant plurima admiranda, pręcipue quod inter Septentionales aquas ſit piſcoſiſſimus, atque plures illuſtrium ac nobilium hominum habeat arces & palatia, pro more gentis ſatis ornata: præterea aliquot inſignes Eccleſias Cathedrales, Aroſienſem, & Strengenenſem: ubi vetuſto tempore ſuperſtitioſus cultus viguit idolorum, maximumque certamen heroum, pugilum, ac gigantum: prout cernere licebit in immanibus ſaxis è campis & montibus in parietes Eccleſiarum tranſlatis: in quibus literarum Gothicarum longo atque obliquo ordine, leguntur geſta dictorum gigantum. In ſinu etiam hujus lacus ſcopuli ſunt inacceſſibiles, ab incolis vocati Gallinarum pulli. Rupes enim media eſt, Gallinæ nomen habens, quemadmodum apud Norvegianos ſcopuli reperiuntur Ovorum, id eſt, *Eg-*

gia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

giaſiord appellati. Præterea è mari in Gothiam & Suetiam navigantibus certi ſinus maris & promontoria objiciuntur, quæ menſarum, ſcamnorum, corvorum, porcorum, falconum, & præliorum nominibus nuncupantur: in quibus, ingruentibus inimicis, inter media ſaxa cum ſcaphis inſultoriis ſe abſcondunt: imo aperte conſervant incolæ, ut hoſtes intercipiant præſumptuoſe adnavigantes: quique, ſi littus ſolidum hoſtes ingreſſi fuerint, armatam multitudinem ubique in littoribus pro patriæ defenſione animoſe inveniunt congregatam, quemadmodum ſpecialiter in ſequentibus libris oſtendetur.

LIBRI VII. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De Statu Regentium & Officiorum, ac exercitio militari,

EPITOME LIBRI OCTAVI.

PRÆFATIO.

DEclaratis primævi temporis Gothorum Sueonumque potentiſſimis Regibus, per chariſſimem Fratrem & anteceſſorum meum Ioannem Magnum Gothum, Archiepiſcopum Vpſalienſem, in hiſtoriis ſuis nuper Romæ impreſſit, ſuccinctior via relicta videtur, qua declarari congruit, quomodo, qualeſve conſtitui ſolent Reges in Septentrionalibus regnis: ſcilicet poſt deſcenſum Noæ ac filiorum ejus ab arca, prius quam in reliqua parte totius orbis iidem filii & nomen & gubernium patris inſtitutione creduntur habuiſſe, atque

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que demum inde totum mundum ampliaſſe: prout poſtea multis atteſtantibus graviſſimis authoribus compertum eſt, ab eadem ſeptentrionali plaga plus quam 34. Reges exiiſſe, & potentiſſima regna late per orbem inſtituiſſe. quemadmodum an. 1539 in charta mea Gothica, Venetiis impreſſa, lucidius declaratur: quorum geſta quam ardua, ac magnifica ſint, ipſe idem Frater meus antedictus in hiſtoriis ſuis, fideliſſime ſcriptis atteſtatur. Quibus ſic demonſtratis, oſtendendus inſuper erit modus, quomodo Regia electio, vel ſtirpium ſucceſſio, ac exercitia militaria, à vetuſtiſſimo tempore regentium, & officiorum, fuerint obſervata.

CAP. I.

De electione Regis.

GLorioſa majorum conſtitutio nomine municipalium ſucceſſive ſeculis & generationibus tradita, in ſui exordio præcipit, ut incolæ Regem electuri in Suetia, ſenatores ac proceres, nuntiique omnium provinciarum, communitatum, civitatumque regni prædicti, conveniris teneantur in Archiepiſcopali civitate Upſalienſi: unde non procul eſt lapis campeſtris amplus, ab inco-

incolis perpetuo tempore *Moraſten* appellatus, in circuitu duodecim continens lapides paullo minori forma humi firmatos: in quo loco prædicti ſenatores, ſeu regni conſiliarii, ac nuncii, confluere ſolent. Ibidem ex ſenatu præcipuus oratione circumſpecta proponit, quam neceſſarium ſit, pro regni, omniumque incolarum libertate, in unum Regem ac principem conſentire, prout à majoribus ſupra talem lapidem, qui firmitatem ſignet, providentiſſime fuerit obſervatum: omnes exhortans, ut libero, quem velint, voto quantocius ex nomine proſequantur. Nec mora prolixa intervenit. Qui bonum publicum, regnique gloriam, pacem & concordiam, ſemper tueri viſus eſt: qui privato regimine nullum læſerat: qui victor in bellis frequentior fuerat: qui totius populi juſte vivendo favores ſortitus eſt: qui legis & religionis amantior eſt: is omnium nuntiorum provincialium unanimi conſenſu Rex appellandus elevatur: eo tamen reſpectu ut, ſi filius Regis, frater, aut conſanguineus, prædictas virtutes habuerit, non hæreditatis, ſed electionis jure cæteris omnibus anteferatũr. Sed nec negari videtur, quintales omni diligentia, cura, authoritate, gratia, precibus, pollicitationibus, ſibi procurent populares favores. Nonnulli cõmi-

minatione externorum Principum: pariter & armato auxilio, violenter ſibi Regium titulum aſſcribi feſtinant. Sed nulli infeliciores illis: quia violentum eorum imperium, populi contradicente voto, non erit diuturnum, etiam ſi inter munitiſſimas arces, vel ſidera poſuerit ſolium ſuum. Utcunque evenerit, ille ſemper ſecurius intrat, durat & exit, qui voce populi ſatis providi vocatur ad regnum, quaſi animo, virtuteque, ſive inter ſuos, ſive inter hoſtes, clariſſimus ac ſtrenuiſſimus reputatus: quia nihil prius aut antiquius illi videtur agendum, quam proſpicere proceribus, ac populis ſuis, ut juſtum imperium, firmum præſidium, & perpetuam pacem habeant. Et cum hæc fecerit, populus non tolerat aliquem alium ſibi Regios honores vendicare.

Cap. II.

De adoptione Illuſtrium per arma.

Quia morem vetuſtiſſimorum Princi-pum Gothiæ adhuc ſua ætate in filii adoptione ſervare non deſiit potentiſſimus Rex Gothorum Theodoricus, idcirco epiſtolam ejus libro quarto Regi Herulorum tranſmiſſam, volui hic inſerre. Per arma, inquit, fieri poſſe filium, grande inter gen-

tes

tes conſtat eſſe præconium: quia non eſt dignus adoptari, niſi qui fortiſſimus meretur agnoſci. In ſobole frequenter fallimur. Ignavi autem eſſe neſciunt, quos judicia pepererunt. Hi enim gratiam non de natura, ſed de ſolis meritis conſequuntur, quando vinculo animi obligantur extranei. Et tanta in hoc actu vis eſt, ut prius ſe velint mori, quam aliquid aſperum patribus videatur infligi. Et ideo more gentium, & conditione virili, filium te præſenti munere procreamus, ut competenter per arma naſcaris, qui bellicoſus eſſe dignoſceris. Damus quidem tibi equos, enſes, clypeos, & reliqua inſtrumenta bellorum: ſed quæ ſunt omnimodis fortiora, largimur tibi noſtra judicia. Summus enim inter gentes eſſe crederis, qui Theodorici ſententia comprobaris. Sume itaque arma, mihi tibique profutura. Adoptat te talis, à cujus gente tu potius formideris. Nos arma tibi dedimus, gentes autem olim in virtutum pignora perſtiterunt. Salutantes proinde gratia competenti, reliqua per illum, atque illum, legatos noſtros, patrio ſermone mandamus, qui vobis literas noſtras evidenter exponant, & ad confirmandam gratiam, quæ ſunt dicenda, ſubjungant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. III.

De eadem adoptionis forma.

ERat præterea tam rigida apud veteres Gothorum Reges obſervatio in armorum experientia, ut eorum legitimi filii cum patre in publica aut privata menſa cibum non ſumerent, antequam armis idonei ab externis Principibus declararentur: quod & Pau. Diaco. libro primo cap. 23. atteſtatur. Dum enim Longobardi peracta victoria ad ſedes proprias remeaſſent, Regi ſuo Oduin ſuggeſſerunt, ut ejus filio Albuin convivia fierent, cujus virtute in prælio, Regis Gepidarum occiſo filio, victoriam cepiſſent, ut qui patri in periculo, ita & in convivio comes eſſet. Quibus Oduin reſpondit: ſe hoc facere minime poſſe, ne ritum gentis infringeret. Scitis, inquit, non eſſe apud nos conſuetudinem, ut Regis cum Patre filius prandeat, niſi prius à Rege gentis exteræ arma ſuſcipiat. His Albuin à patre auditis, quadringentis juvenibus ſumptis, Turiſmundum Gepidarum Regem, cujus filium alias in bello occiderat, inſignia armorum petiturus acceſſit: quem Rex benigne ſuſcipiens, inſtituto convivio ad dexteram collocavit, ubi ſedere conſueverat filius

lius ejus alias interemptus: quod tamen pater revolvens, alta ſuſpiria traxit, gravem exiſtimans filii mutationem. Ob quam cum Regis alter filius, & aulici, telis eductis vindicare contenderent, Rex eoſdem ſub dira interminatione compeſcuit, aſſerens, eam victoriam eſſe impiam, cum quis hoſpitem in domo propria occiderit: unde & ſingulos in læta convivia redire decrevit: ſumenſque arma filii ſui interempti, ea Albuin tradidit, atque cum pace & incolumitate ad Patris regnum remiſit. Dehinc patris conviva factus omnia ordine narravit, inſignemque laudem pro tanta audacia meruit: ſed multo majorem Turiſmundus, pro conſtantiſſima fide in hoſpitem efferatiſſimum obſervata. Eſt etiam recepta hominum opinio, velut ſanctio militarium virorum, ut Rex militem equeſtris ordinis, id eſt, Equiriatus dignitatis, creare poſſit, qui ante ſuam coronationem in eo ordine aſſumptus non fuiſſet: quia ſub authoritate Regii culminis hoc includitur, velut ſertum ex roſis ſuper aureum diadema.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IV.

De militari educatione illuſtrium ac nobilium puerorum.

ERat apud veteres Gothos non poſtrema cura, de rigida educatione puerorum, quos militaribus exercitiis & bellis communi lege ſatagebant, ut tales omni caſu patria haberet defenſores, quales olim in vetuſto ſeculo majorum inſtituiſſent imitatores. Iſque modus in primis ſervabatur, qui & præſenti tempore durat. Olim pueri recenter cunas egreſſi, virgas & mammas experiebantur: primum in balneis calidiſſimis graviter ad ſanguinis effuſionem cædebantur, deinde in algidiſſimam aquam fere ad periculum mortis detrudebantur, unde compactiora membra referrent: quo ipſi pueros ſuos ad tolerandos æſtus atque algores obdurabant: etiam pueri ad aram ſic verberibus afficiebantur, ut multis è viſceribus ſanguis exiret, nonnunquam etiam ad ſuſpicionem necis: quorum non modo nemo exclamavit unquam, ſed ne ingemuit quidem, ut jam vitæ ſeveritatem ab infantiæ cunabulis & cum lacte materno imbiberent. Siquidem noviter etiam natos pueros ad flammam primum deferebant, ſævoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que gelu durabant, & undis: deinde adoleſcentiores facti graviſſimas plagas in corpus & vultum excipientes, eo ſilentio ferunt, ut ne oculorum motu, aut metu impatientiam teſtari audeant. Plumarum mollitiem vitant. Durum tegmen illis amictui eſt. Cibus, potuſque fortis. Tabulatis plus, quam plumatis lectis incumbunt, & ſimilibus aſperrimis rebus, ut membra induant ſolidiora, & ad omnes adverſos caſus aptiora. Quia vero Rex Hungariæ Ludovicus delicatiſſime nutritus erat, plurimum arguere ſolebat promos ſuos, ne forte è bello fugiens, dape ruſtica qualicunque ſorte quæſita, vitam redimere poſſet, prout poſtea probavit eventus.

CAP. V.

De ratione & modo equitandi.

DEinde equitandi, jaculandi, ſagittandique ſtudio, diligenti veneratione apud Principes habenda, juvenes attente inſtruuntur. Atque inter alia capiti eorum imponitur gravis galea, atque longus in manu contus, ut non tam robuſte, quam decenter erecta ſemper cervice morem equitandi diſcant, & conſervent. Præterea clypeus dorſo appenditur, ut ſciant retroſpi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ciendo occurrentes inſidias attentius præcavere: etiam quia vetuſtiſſimus Gothicæ nobilitatis mos eſt, talibus inſigniis, videlicet galea, lancea, & clypeo, publicos Principum conventus accedere, atque armis hujuſmodi patriæ libertatem & juſtitiam defenſare. Præterea ne militaris experientia aliarum gentium ignoretur, mittuntur hujuſmodi adoleſcentes in longinquas Principum curias, ut addiſcant mores, linguam, diſcrimina perſonarum, ingenia regionum, pugnarum acierumque ordinem, ne rudes ad gubernacula ſurgant. Aliquibus tamen non prius contingit in patriam redire, quam regnare. Erat etiam mos veterum Principum, mutuo filiorum capillos ſuſcipere, ut cæſariem incidentes, patres efficerentur, taleſque remittere Regiis muneribus decoratos. Gothi tamen non tondent capillos, ſed ſtrictas galeas, ſeu caſſides ac loricas alligant, equos fortiores aſcendere præcipientes, hyeme vero horrenda venationes inſequi, alternoque tempore ſub algidiſſimo frigore armatos ſimulare ſtationem, quaſi vitæ periculum in aliqua hoſtili obſidione averſuros: quod hyeme frequentius, quam æſtate fieri ſolet.

CAP. VI.

De electione tironum ad arma.

HIc oſtendetur, quo ritu Reges Gothorum, Suecorum, ac Norvegianorum, aliiquePrincipes Septentrionis,Regia atque provincialia officia antiquitus inſtituebant, modernoque tempore partiuntur. Illos itaque tirones militaribus armis cæteris omnibus clariores exiſtimabant, qui in ipſo pueritiæ flore maturis moribus lubricam frænarunt ætatem: qua nihil eſt ſceleratius, malis habitibus relaxata. Nec enim Principi fidelis, nec patriæ utilis, nec ſociis portabilis, nec cuiquam grata eſſe putatur, niſi militari ſeveritate ad ſtrenuos mores reducta fuerit; ut eo caſu fortiſſimi patriæ propugnatores inſtitui poſſint,quibus dirigendæ provinciæ ſecurius committantur. Verum ne continuo rigore hujuſmodi juvenes militaribus diſciplinis conſtringantur, Regia liberalitas eoſdem ſemper erigit, & exaltat, ac ſpecialibus donis, quibus firmioribus obſequiisRegiæ fidei ſeſe conſtringant, adaptat,quaſi intrepidos in quovis certamine, & vitæ periculum ſubituros. Dona igitur; gladii, balliſtæ, pharetræ, galeæ, thoraces, loricæ, umbones, frameæ, & equi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

militares, ac grandiores, atque annexa feuda: quibus omnibus vetere ritu ſpeciales verborum formæ ac rationes ſigillatim, cur dantur accipiunturve, ſunt annexæ.

CAP. VII.

De eodem per ritum externum.

GOthis ætatem legitimam virtus facit, ut qui valent hoſtem confodere, ab omni jam vitio aſtringantur ſe vendicare. Quod & Paulus Diacon. lib. 1. teſtatur de Longobardis qui, ut bellatorum poſſent ampliare numerum, plures à ſervili jugo ereptos, ad libertatis ſtatum perducunt: utque rata poſſit haberi eorum ingenuitas, ſanciunt more ſolito per ſagittam; immurmurantes nihilominus ob rei firmitatem quædam patria verba; quæ tantum ſonant, Dii te hac ſagitta nobilitent; conficiantque, ubi patriæ ac Principi fueris infidelis. Nec prætereundum eſt Saxonis teſtimonium libro 2. quod olim ingreſſuri curiam proceres, famulatus ſui principia alicujus magnæ rei voto Principibus obligare ſolebant, virtute tirocinium auſpicantes. Attamen fidei integritatem in externis Regiis aulis Gothiæ, & Suetiæ, nunquam meriti ſunt, niſi ſtrictum gladium, vel pugionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

per cuſpidem, Principis manu & munere, fidelitatis juramento præſtito, ſuſcepiſſent, ne capulo ſumpto ipſum gladium retorqueant in viſcera porrigentis: prout dudum accidiſſe compertum eſt, dum vindicem ſuſtinere paſſus eſt, qui capulum pro cuſpide, variata veterum conſuetudine, ingrato conceſſit. Vexilliferos autem, ſeu primipilos viros, virtute ac nobilitate claros, & ſingulari fortitudine præditos, ſolius ſigni exhibitione conſtituunt, quod militari lege ſeſe agnoſcunt æque ac honorem & vitam defenſuros: quibus & applicant audaciſſimos cuſtodes, bipennes acutas habentes, ac ferreos globos ad cingulum pendentes: quibus dum opus fuerit, cominus hominem imminentem jactu proſternant, ubi gladiis bis acutis nequeat ſuperari.

CAP. VIII.

De ritu veteris militiæ Gothorum.

HAbebant olim caſſides graves, non ſatis polita manu juxta rudem illam ætatem fabricatas, præterea thoraces ſpiſſos, partim ferreos, partim coriaceos, partim filtrinos, lino lanaque conſutos: ſimili modo brachialia ferrea, & manuum chirothecas. Ferebant & denſas haſtas, ac longas, prout

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Procopius his verbis libro ſecundo meminit: Primos nanque omnium Gothos cum denſis ac longis haſtis venientes, Perſæ non ſuſtinentes, in fugam ſe verterunt. Utuntur & cataphracti contis longis. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circundant: circa fræna & phaleras aurum adhibent, ferro, atque argento nil prorſus utentes: quorum in regione, cum immenſa ſit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil eſt. In patria autem eorum originali, videlicet Gothia, auro tanquam digniori metallo, pro reverentia ſuorum numinum in ornatu ſupremi templi (uti libro primo dictum eſt) indicibili magnificentia olim utebantur. Hodie etiam conſtituta lege cautum eſt, ut campanulæ æreæ, vel argenteæ, alligentur detruncatis calcitroſorum equorum caudis, ut imbelle genus hominum ſono percepto periculum evitet. Quibus vero argenti cultura major, balteos latos (*Silffſchena* dictos) tam pro ornatu, quam munimine in medio dorſi erectos habent, necnon & alia inſignia, quibus colitur aulicum decus.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IX.

De reliquis antiquitatibus Equeſtrium.

VTebatur & illa vetuſta ætas inuſitata magnitudine in calcaribus oblongis, atque radiorum amplitudine latis. Præterea ocreis ſatis inepta reflexura in recurvanda anteriori parte, nullo prorſus ſubſiſtente commodo fabricatis, prout in pueritia mea ante ſexaginta annos vidi: jamque pro ſpectaculo in arcibus quorundam nobilium reſervantur. Præterea veſtes, ſeu tunicellæ militares, adeo breves, & complicatæ erant, quo vix clunes tegerent inferius, ac ita cancellatæ & diviſæ ſuperius, ut nec ſcapulas cooperirent, neque frigoris injuriam defluentes pili excluderent, præſertim in ſtipendiariis militibus, quibus prolixior coma non concedebatur, ſed ſolis Principibus, maxime filiis Regum, qui à pueritia intonſi manebant, ut à tergo iis defluerent crines, qui utrinque à fronte diſcriminati pendebant, non tamen more Turcarum implexi, ſqualidi atque ſordidi, vel alias calamiſtrati, ſed pretioſis unguentis ſuperinfuſi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. X.

De militaribus exercitiis & diſciplinis.

MOs erat antiquitus conſtanter obſervatus, qui & in hodiernum diem apud Aquilonares obſervatur, ut equites integris armis induti, de plana terra, atque quocunque loco natura iniquo, equos adſcenderent altos, & ephippiatos, præſertim in lubrica glacie, atque nivalibus campis, ubi frequentiora atque acriora bella fieri ſolent, prout inferius de hyemali certamine oſtendetur, maxime propter gravem armaturam, haſtaſque denſas, quibus communiter in hoſtes utuntur: quod abſurdum apud eos minime æſtimatur. Præterea alia Gothorum diſciplina militaris eſt, quod in præcipiti equorum curſu ſeſe totaliter armatos ab uno in alterum, & deinceps in tertium equum, urgentibus præliis terram non tangendo, transferre ſolent: etiam quod ex equo ſe ſupinent, elevent, vel inclinent, ſurſumque ſe moveant, pilam vel haſtam variando.

CAP. XI.

De armis & cautelis equeſtrium.

INgreſſuri Septentrionales equeſtre certamen gravibus lanceis, & denſis, earum cuſpides exornant caudis vulpium, aut luporum, in deſpectum quorumcunque inimicorum. Nunquam etiam vexillatis haſtis more Perſarum aut Græcorum utuntur. Balliſtis tamen ſeu arcubus chalybeis, atque corneis, ob maximum ictum, & vehementiam ejus robore concitandam, utuntur: ſunt etenim fideliſſime fabricati, prout omnimodæ ſagittæ eis conjunctæ. Demum gladiis tam longis, quam ſtrictis, & incurvatis: quibus, perfractis lanceis, punctim, vel cæſim utuntur. Similiter & latis enſibus, utraque manu verſatilibus. Item malleis ferreis unco incurvatis, quibus diſtrictius galeas penetrant, & infringunt, quàm quovis alio præliari inſtrumento: imo ejuſmodi malleis aut equitem à jumento extrahunt, aut ipſum equum excerebrant, ut ſeſſorem exturbet. Item cominus pugnando, multo ac vario genere utuntur pugionum, & telorum, ſtricto videlicet, & lato, bicipiti, curvato, ac hamato. Tegmina equorum chalybea ſunt, aut ferrei thoraces, vel

coria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

coriacei, calce viva macerati, & ferreis filis ob gladiorum ſectiones præmuniti. Eoque modo inſtructi, acies plures, à ſe invicem paululum, ſi opus ſit, diſtantes, providentius inſtaurant, ut una alteri hoſte ingruente mox advolatura ſuccurrat: ſummeque nituntur, ut hoſtem, inſtar turbinis, circulo includant, ne ejus aſtutia, aut longis ſtrategematibus, ipſimet involvantur: utque id opportunius faciant, certis ſignis ſpeculatorum, tibicinumque, diriguntur.

CAP. XII.

De tyrannica ſeveritate & exactione præfectorum.

IN Septentrionalibus regnis uti multæ & potentes ſunt provinciæ, ita & in illis dirigendis diverſæ ſortis & linguarum præfecti à principibus conſtituuntur, tanquam radii à Sole emiſſi, ut in toto terrarum circuitu æquitas & juſtitia cuſtodiatur, ſecuritaſque permaneat omnibus populis inviolata. Verum ne diuturna permaneat hæc felicitas regiminis æquitate parta, malignorum hominum conſiliis alibi per regnum tales conſtituuntur præfecti, qui avaritia & malitia obcæcati, innocentes torquent, ſceleratos exaltant, jura omnia pervertunt, totum

tum regnum in ruinam, ſe ipſos in calamitatem, & Regem in ludibrium, infamiam, miſeriam,& exilium,brevi momento tranſmittunt. Verum ne res hæc careat documento, inter cæteros ſanguinarios & avaros præfectos, quos Ericus Rex Suetiæ, ex ducibus Pomeraniæ ortus, &c. eviſcerandæ Suetiæ præfecerat, erat quidam Danus *Iuſſe Ericſon*: is ſuper Dalacarlorum regionem conſtitutus, tam crudelem ſe omnibus exhibuit, ut putarentur omnes omnium malignorum tyrannorum ſpiritus, qui unquam antea fuerant, in hunc perditiſſimum nebulonem confluxiſſe. Narrat Cicero, crudelem Verrem fumo ex putridis lignis educto, unum hominem innoxium perdidiſſe: at hic *Iuſſe* ejuſdem malignitatis ſpiritu obſeſſus, non unum innocentem, ſed ex Dalacarliæ incolis ſine numero innocentiſſimos fumo ſuſpenſos (licet viribus ſeſe rebellando liberare poterant) occidit. Quo pacto ne non ſatis ingenioſus carnifex in exquirendis novis tormentorum generibus videretur, uxores maritorum tam crudeliter occiſorum, in locum jumentorum trahendis aratris applicare non erubuit: imo inter primas delicias, videre & audire, eas inter tantas anguſtias fœtus ex ſe mortuos abiicere, & rurſus aratro apponi, donec mor-

mortuæ aut ſemianimes collaberentur. Poſſent hic horribiliora ejuſdem Danicæ tyrannidis facinora adduci, quæ tunc non ſolum per illum, ſed per omnes Regios præfectos committebantur: at ſatis eſt dixiſſe, eos his artibus ultima fata in ſe, & exilium in Regem ſuum impiiſſimum procuraſſe. Ruſticorum nanque furore crudeliter occiſi ſunt, quando audaciores erant ad prædandum, quam præliandum. Rex vero Ericus Pomeranus à Danis, quorum conſiliis in ſuam, multorumque ruinam uſus fuerat, derelictus, urgente viro potente Engilberto, centum millibus incolarum ad arma provocatis ſtipato, ad parvam Gotlandiæ inſulam velut profugus in miſerabili ſenectaſe recepit.

CAP. XIII.

Adhuc de eiſdem peſſimis præfectis.

ETſi ſuperiori capite viſa eſt tota regio purgata tyrannide crudelium præfectorum, tamen damnabiles reliquiæ, ſimili aſtutia & arte, in eorum complicibus, & alumnis, velut toxico perſeverarunt: qui quanto mentitis obſequiis magis fidem Principibus oſtentare poterant, tanto putabant ſe Regiis ſecretis & officiis præ cæteris omni-

omnibus fieri ſuperiores, Nec opinione fallebantur. Dum enim primum ſupplices ac humiles in municipalibus ſcientiis expertos ſeſe Regibus exhiberent, maxime in exactione tributorum & mulctarum, mox ad præfecturas ſine ulterioribus meritis ſuper ſimplicem populum erigebantur: taliumque præfectorum tyrannide cooperante, potentiſſimus Gothorum, Suecorum, ac Norvegianorum Rex Carolus, prædicti Regis Erici ſucceſſor. coactus eſt fideliſſimæ gentis ſuæ ſuſtinere rebellionem, ac tandem exilium ſufferre, Cum enim Rex ipſe ob immania ſuorum præfectorum ſcelera, atque ſacrilegia, obſidione praviſſima in ſua regia incolarum potentia clauderetur, fruſtraque à ſuis præfectis, qui liberius per regnum vagabantur, expectaret auxilium, hærebat, quid in tanta perplexitate pro remedio conduceret tutiore, miſitque denuo ſecretos nuncios antedictis præfectis, mandans ob eorum honorem & fidem, ac præſtitum juramentum, ut ejus calamitati ſubvenirent. Sed fruſtra, nihil enim aliud didicerant, quam ſuperbe dominari ſupplicibus, pecuniam extorquere ab incolis, injurias irrogare miſeris, ſupplicio afficere innoxios. Tum Rex in arcta neceſſitate poſitus, tutiſſimum præſidium in fuga prævidens,

dens, naves aliquot in horrendiſſimo frigore menſis Januarii celerrime, divitiis ingentibus impoſitis, adaptari juſſit. Cumque jam anchoræ levandæ reſtarent, quidam ex præfectis Regem interrogat, an aliquid in terra neglexiſſet: quo audito Rex ſuſpirans, reſpondit: Neglexi ſane, ante plures annos te, & tui ſimiles, in furcam ſuſpendere: quod tunc ſi feciſſem, nunc quietius in trãquilla Republica remanerem. Moxque erectis velis in Gedanum Pruſſiæ celeberrimum, magis grata, quam jucunda navigatione pervenit, à Caſimiro Rege Poloniæ humaniſſime exceptus, donec ſeptem annis evolutis, in priſtinam dignitatem & potentiam reciperetur, factus omnibus chariſſimus, qui antea publico odio laborabat. Præfectos nanque inſtituit, qui virtutes vitiis, juſtitiam injuriis, honeſtatem utili præferebant. Quid vero Rex Daniæ Chriſtiernus ejus nominis ſecundus, in Regnis Aquilonaribus, ob ſævitiam crudelium præfectorum paſſus ſit, nemo qui acta ejus legit, ignorat. Inter cæteros autem quendam impium ſanguinarium præfectum habuit, Nicolaum Holſte appellatum: cujus unica voluptas erat, Regem ſeverum præcedendo, elevare excelſas furcas, quibus infelices regnicolas immani morte afficeret, niſi certo

auri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

auri argentique pondere quantocius redimerent vitam: aſſerens, longos fures altas decere cruces. Nec defuit prœconi juſtum fatum, Regia nanque ſententia, quod à multis innocentibus pecuniam extorſiſſet, condemnatus, & in eadem furca, quam aliis parari juſſerat, ipſe ſuſpenſus fuit: licet nihil magis ſecuritatis à furibundo populo Regi partum eſt, quin fugeret omni momento. De hoc autem Chriſtierno Rege, & geſtis ejus, nonnihil oculata fide inferius ſcribam, quia præſens horrenda vidi.

CAP. XIV.

De cauſis perpetuæ diſcordiæ, quam Sueci ſive Suecones, & Gothi, contra Danos gerunt.

SUeci ac Gothi, cur tam ferocibus animis & armis contra Danos ferantur, ipſe Danorum diligentiſſimus hiſtoricus in ſedecim libris ſuis hinc inde uſque ad ſummum horrorem apertiſſimam reddit rationem. Ubique enim meminit gentis ſuæ tam violentum & truculentum regimen in ſubditos, ac doloſam amicitiam in vicinos, & utrunque in omnes confœderatos, ut quilibet prudens & ſenſatus homo merito cavere debeat, quam tutus in eorum ſocietate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

te, aut naturali vinculo, vel alia jurata con-
fœderatione, fieri poſſit. Aſſerit nanqu
primo Libro, Lotherum Regem, illuſtriſſi-
mum quemq; vita aut opibus ſpoliare, patri-
amque bonis civibus vacuefacere, probitati
loco duxiſſe. In 2. Libro, quod Helgo Rex
adeo projectus in Venerem extitit, ut am-
biguæ exiſtimationis eſſet, tyrannide ma-
gis, an libidine arſerit: unde & Thoram
virginem ſtuprum pati coëgit, quæ poſtea
tam deteſtabile nefas excogitavit, ut contra
eam mire exclamet Saxo. Tertio lib. Fen-
gonem teſtatur inſidiis poſitis fratrem tru-
cidaſſe, ejuſque uxore abuſum, inceſtuoſam
libidinem parricidio adjeciſſe. Quam atro-
citatem quanta benevolentiæ ſimulatione
texerit, parricidiumque pietatis nomine co-
lorarit, ſatis exponit ipſe Saxo. Fœminam
enim à ſe oppreſſam, omni manſuetudine
plenam, nullum lædentem, & ſine fœmi-
nam, ad hoc induxit, ut confiteretur, ſuum
maritum Regi inſidiantem, à ſe interfectum
fuiſſe. Nec irrita perſuaſio fuit, dum apud
principes fides mendacio non deeſt, ubi
ſcurris interdum gratia redditur, & obtre-
ctatoribus honos. Libro quarto fol. ulti-
mo, Saxo teſtatur, Danos ſuos, mentiri &
fallere, inter vitia & ſordes non ducere;
quemadmodum mos eſt apud Parthos. Li-
bro

bro 5. folio 2, quam fœdi mores ac turpiſſimæ petulantiæ ſimul & violentiæ aulicis ineſſe monſtrentur, ſane totus orbis, & univerſa barbaries horret. Libro 6. in Saxones, poſt eorum pugilis cædem, adeo Danorum inſolevit imperium, ut pro cubitalium membrorum quolibet, indicem ſervitutis ſtipem quotannis pendere cogerentur, donec quidam Suertingus civium afflictione motus, ſe & Regem, convivii ſimulatione ſuſceptum, incendio conſumpſit. Libro 7. in principio, Frotho proprium fratrem à quodam familiarium occulte interfici jubet, & ne ſcelus à conſcio proderetur, eundem inſidiarum miniſtrum tacite trucidandum curat. Sed à filiis occiſi fratris canum ſpecie nutritis, tandem incendio conſumptus pœnas patricidii luit.

CAP. XV.

De eiſdem cauſis.

INter alia ſatis diffuſe Saxo proſequitur, portentoſam Jarmerici Regis crudelitatem, à pueritia uſque in provectam ætatem truculenter continuatam: quæ ſicut omnem beluinam rabiem excedit, ita & à quovis ſenſato homine ſine gravi horrore legi nequit, vel audiri. Inaudita enim tyranni-

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

de exquiſitiſſimis tormentis ſæpe afflictos trucidavit. Regem nanque & Reginam eorum, à quibus jure belli captus, & ſummæ libertati reſtitutus, atque in numerum amicorum & primum familiaritatis locum tranſlatus & ſublimatus extitit, admoto furtim incendio, per ſummam ingratitudinem occidit: deinde 40. Teutones captos, applicatis totidem lupis, laqueo adegit. Nec ſic poterat ejus ſanguinaria mens ſatiari. Quippe optimates eorum primo tibias loris trajectos, moxque immanium taurorum ungulis alligatos, moloſſiſque inceſſentibus, raptim in cœnum voragineſque pertractos, lachrymabili ſpectaculo conſumſit. Demum Comites, Duces, Principes Teutonicæ gentis, captos, trajectis fune tibiis, equis in diverſa raptantibus præbuit lacerandos. Sed nec in ea ſumma feritate ſibi reſiſtendum putavit. Nam propriam Reginam, Hunnorum Regis filiam, quamvis innocentiſſimam; & pudiciſſimam, humo alligatam, equinis obterendam calcibus præbuit: cujus corpus adactus jumentorum grex crebris veſtigiis confodit, & laceravit. Imo etiam ſuis ex ſorore nepotibus inſidioſe comprehenſis, laqueo ſpiritum eripuit. Optimates quoque, qui eorum tutores erant, convivii ſimulatione contractos, eodem exemplo con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

conſumendos curavit. Deinde eodem li-
bro Haquonis cujuſdam Dani crudelitas a-
deo infanda conſpicitur, ut merito cunctos
mortales terreat, ac pactis aut victoriis ejus
gentis ſe tutos agnoſcant. Lib. 9. in princi-
pio idem autor notat, publicam pietatem
privato furore Regis fuiſſe laceratam & poſt
multa, Regem Haraldum ex ſplendido ſan-
ctitatis autore infamem factum apoſtatam,
& deſertorem. Et Lib. 10. quod Dani Sem-
bia potiti, necatis maribus, fœminas ſibi nu-
bere coëgerunt, reſciſſaque domeſticorum
matrimoniorum fide, externis avidius in-
hærentes, ſuam cum hoſte fortunam com-
muni nuptiarum vinculo partiti ſunt. De-
mum quod Rex Haraldus pecudalibus jugis
humanas alligaſſet cervices. Deinde quod
D. Olaum Norvegiæ Regem ſicariis pecu-
nia corruptis, & poſtremo Blacchonis pro-
ditoris opera S. Canutum occidiſſent. XI.
quod Sueno Rex potius ſacræ religionis,
quam inceſtæ nuptæ deſertor ſit inventus.
XII. quod violentiore morte captivos
Teutones Dani conſumerent: revinctos
poſt terga manibus, palis affigendos cura-
bant: deinde ventrium cava cultro rimari,
nudatis extis, primaque viſcerum parte pro-
tracta, cætera ſtipitibus explicabant: nec
ante ſupplicium remiſerunt, quam tortos,
extis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

extis funditus alvo egeſtis, horridæ rapacitatis ſpiritum profundere coëgiſſent. quod ſpectaculum ut ſpecie triſte, ita re noſtris per quam utile extitit: non ſolum enim reis pœnam inflixit, ſed etiam cæteros conſimilem cruciatus cauſam vitare præmonuit. Itaque non minore viſentibus documento, quam afflictis ſupplicio fuit. In reliquis vero libris, quia ſatis multa & horrenda inter pauca bona commemorantur, potius juſto Lectoris arbitrio, quam huic oneroſæ oſtenſioni meæ, quatenus opus fuerit, perſcrutanda relinquo, ſatis legitimam exiſtimans cauſam, cur Sueonum ac Gothorum, imo aliarum nationum, inſecura ſocietas ſit cum illo populo, cui ob præmiſſas cauſas, (ut verbis Saxonis libro 10. utar) quiſquis humanitatem, atque obſequium erogat, ingratis beneficium præſtat.

Cap. XVI.

De eiſdem cauſis. ex libro 24 hiſtoriæ Gothicæ Ioan. Magni, Auctoris fratris.

ANno Chriſti 1512, incidit inter Stenonem & Goſtavum Erici Trolle filium, Archiepiſcopum Upſalienſem, diſcordia nimium pernicioſa: ob quam non ſolum illi duo, ſed tota patria ad extremam ruinam de-

devenit. Erant ambo juvenes, ambo illuſtriſſimo ſanguine nati, ambo vehementis ſpiritus: ſed Steno juſtior & modeſtior in ſua cauſa videbatur, utpote qui legibus Eccleſiaſticis & bonorum virorum arbitrio ſe parere velle affirmabat. Fecitque, Goſtavum tam per Leonem X. quàm per regni Sueciæ Pontifices ſufficienter admoneri, ne patriæ tranquillitatem tolleret, aut turbaret. Sed durior erat in Archiepiſcopo animus, quàm quod permitteret ſibi aliquam concordiam perſuaderi cum Stenone, qui patrem Ericum à tam amplo principatu ſecluſiſſet, ſpemque maximam in Danorum rege Chriſtierno ſe reponere oſtendebat.

Tum Steno, conſiderans, Archiepiſcopum nullo ingenio, nullaque admonitione ab illo implacabili odio revocari poſſe, collectis militum copiis ipſum in caſtro *Almerſtech* incluſum obſedit, exercitumque Danici Regis (qui ut eum obſidione liberaret, advenit) debellatum profligavit. Deinde obſeſſum, & Danica auxilia fruſtra exſpectantem, ad deditionem coëgit, everſaque funditus arce, ipſum in monaſterio Aroſienſi (quod Inſulenſe vocant) incluſit Quo facto, cauſam ejus coram ſummi Pontificis legato Joanne Arcimboldo in comitiis Arbogenſibus exponi fecit. Eſtque intercè-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dente legato & regni Senatu à Stenone ſ
ea conditione in gratiam receptus, ut
cætero ſe in UpſalienſemArchiepiſcopatu
non ingereret, ſed in paternis bonis paci
tranquillitati ſtudens reſideret. Patre
quoque ejus Ericum, ut nonnullos ali
Danicæ factionis proceres, in arce Stocho
mienſi captivum incluſit. Deinde regnu
circuiens, publico omnium incolarum fav
re excipitur, ſeque illis, & illos ſibi, jurej
rando obſtrinxit. Factus enim erat in oc
lis omnium ſubditorum ſuorum gratioſu
& maxime popularis, quia alias patri Suar
toni, cum populum tributis oneraret, ad g
nua procubuit, & tributorum laxatione
impetravit. Quocirca jam in Principe
aſſumptus, non modo tributa à benevo
ſubditis, ſed ipſam eorum vitam pro ſua i
ſius ſalute in mille mortis pericula parata
& promptam expertus eſt. Itaque tot p
pulis ſuffultus, tam potens evaſit, ut mult
rum Regum ac Principum viribus reſiſte
potuiſſet, præſertim ſi parem prudentia
in ſuis quotidianis conſiliariis cum magn
tudine potentiæ ſuæ conjunctam habuiſſe
Sed erant in ejus camerario conſilio ad a
ſentationem plurimum, ad publicam ver
utilitatem minimum loquentes, quippe q
nec ſatis prudentes erant, nec alios pruden
tior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tiores in Principis conſilium admittebant, ſed detractionibus, ſuſurrationibus, ſuggillationibus, cæteros innocentes, apud juvenem Principem lacerabant. Unde brevi effectum erat, ut ob eorum malignam imprudentiam, & imprudentem malignitatem, plerique optimi & prudentes viri ab eo ſe removentes, alium rerum ſtatum quàm præſentem expectarent.

Quod cum Chriſtierno Danorum Regi compertum eſſet, cogitabat, idoneum tempus adveniſſe, quo Danicæ telluris anguſtias rumpere, & ſpacioſa Gothorum Sueonumque regna potenter ſubjugare poſſet. Magnum igitur & potentem exercitum ex Saxonibus, Friſiis, Weſtphalis, Scotis, Danis, Gallis educens, Stocholmiam Sueonum regiam valida manu obſedit. Sed non poterat Steno tot populorum favoribus & obſequiis præmunitus à Dano ſuperari, cujus nomen apud Sueones publico odio laborabat. Immo Chriſtiernus in ea obſidione, qua Stenonem obſidere videbatur, tam duriter à fame, à commeatuum penuria obſidebatur, ut magna exercitus pars inedia periclitaretur. Proinde revocatis ab obſidione copiis, claſſem qua venerat in Daniam reducere parat. Sed poſtquam ſe ad reditum paraſſet, & ventis vela committenda eſſent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ventus vehemens & contrarius ejus profe-ctioni objectus eſt: qui, cum totis quatuor menſibus pertinaciſſime flaret, Chriſtiernum ad intolerabilia incommoda adegit. Nam regredi in terram obſiſtente Stenone, & progredi in Daniam reſiſtente vento impoſſibile erat. Tum Steno, generoſi & magni animi Princeps, comperta inimici neceſſitate, rariſſimæ humanitatis officio in ipſum uſus, tantum commeatuum & expenſarum ad eum liberaliſſima donatione miſit, quantum ſuſtentando toto ejus exercitui ſufficiebat. Chriſtiernus autem percepto eo beneficio, legatos ad Stenonem dirigit, aſſerens, ſe cum eo ad familiare colloquium ſuper publica pace deſcendere velle. Parum aberat quin Steno Danica aſtutia perſuaſus, ad ipſius claſſem ſe contuliſſet: ſed ſuorum fidelium conſilio revocatus, Hemmingum Gaddum, & nobiliſſimum adoleſcentem Goſtavum Ericſon ad eum pro pace aut induciis inter utranque partem componendis emittit: quos ipſe confeſtim erectis velis ſecum in Daniam captivatos deportavit. Et hic quidem erat finis belli, quod anno Chriſti milleſimo quingenteſimo decimo octavo contra Stenonem & civitatem Stocholmienſem per Chriſtiernum geſtum erat. Qui deinde e-

volu-

voluto anno exercitum majorem quam unquam antea congregatum per congelatas aquas in Sueciam direxit. Quem Steno animoſius, quam circumſpectius, in terris Veſtrogothorum pugna glaciali excipiens, primaſque in acie partes ſtrenuiſſime agens, ictu bombardæ in femore accepto vulneratur, ſtatimque vehiculo impoſitus ad Stocholmiam defertur: ad quam cum fere perveniſſet, animam ſuper conſtrictum glacie lacum Meler exhalavit: dignus profectò longiore vita: quam utique habuiſſet, ſi imprudentes & malignos conſiliarios à ſe longius removiſſet. Interea Stenonis relicta vidua Chriſtina, paucorum procerum partes ejus tuentium perſuaſa conſilio, per ſpeciales nuncios, liberali promiſſo ſtipendio pro ulciſcendi mariti ſui morte, fruſtra à Rege Poloniæ Sigiſmundo ejus nominis primo copias poſtulat auxiliares. Mortuo igitur Stenone, numeroſus Sueonum exercitus, cum à nullo dirigebatur, diſſipatus eſt. Dataque eſt proceribus, qui Danico Regi favebant, occaſio, ut mox eum in Sueciam advocarent, & Regia corona in civitate Stocholmienſi inſignirent. Sed cum conſideraret, ſe à minima procerum parte in regnum accerſitum, atque ob id ſuam coronationem à cæteris in libertatem reſtitutis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

caſſari poſſe, plurimos Regni Senatores & proceres eadem coronationis die ſcilicet ipſa Dominica infra Octavas omnium Sanctorum, anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo, convivio contractos, & ſe ob Regiam fidem ſecuros putantes, apprehendit, & nimis ſeveriter trucidari fecit. Quæ quidem ſeveritas, cum jam in omnem hiſtoriam diffuſa videatur, nolo me in enarranda hujuſmodi tragœdia diutius occupare: quæ non minora incommoda Danis, & eorum Regi, quam Sueticæ Reipublicæ inferebat. Quippe ipſe Rex in tanto procerum numero bonam eorum partem occidi fecit, per quos fuiſſet in ampliſſimo principatu diu conſervandus: à quo confeſtim, & eodem menſe, quo venerat, excluſus, in ſuam Daniam eſt reverſus: documentum ſingulare omnibus Regibus & Principibus effectus, qui ſeverius imperare, quam clementius præeſſe contendunt.

Cap. XVII.

De ſeveritate Regis Chriſtierni ſecundi.

REx Daniæ Chriſtiernus, ejus nominis ſecundus, diverſis temporibus & ingeniis procurato per quoſdam Danicæ factio-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nis in regnis Suetiæ & Gothiæ proceres, Danorum conſanguineos, & affines, (inter quos erat infeliciſſimus Goſtavus Trolle Archiepiſcopus Upſalienſis) aditu in regna prædicta, adeo ferox & ſeverus evaſit, ut nullo præſtiti juramenti, aut ſigillatarum literarum, aut acceptionis tremendi Dominici corporis habito reſpectu, aut cujuſvis commiſerandæ rationis compaſſione, una die, ſcilicet 8. Novemb. 1520, diverſorum ordinum principes, magnates, conſules, ac cives, numero 94, me vidente ac trepidante, impio ferro, impiiſſimo malignorum conſilio ſtimulatus, detruncari juberet, atque triduo ante prætorium urbis Holmenſis, inhumata eorum corpora, donec extra civitatem comburenda deportarentur, remanere. Profecto horrendum ſpectaculum, quod ipſi Chriſtierno procul dubio mille miſeriis poſtmodum vexato occurreret, ut inſtigante crudeli conſilio, quos in gratiam receptos & perendie amicabiliter invitatos hoſpites ad Regale convivium habuiſſet, atrociſſimè ſic puniret, idque non uſitato ſæviendi modo: nam cruci affixit quendam Magnum Joannis, præfectum, patriæ ſuæ validiſſimum defenſorem, humi in terra tabulaque ligatum: ut primum pudendis, demum corde exciſis, & in vultum patientis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

contumelioſorum verborum inſultu proj-
ctis, ad majorem rabiem & perpetuum hor-
rorem actum fuiſſe oſtenderetur. Poſtea e-
juſdem diei inſequenti nocte, infeliciſſim-
viduæ, quarum mariti ferro conſumpti ant-
ora beſtiarum in publico foro jacebant, pe-
cunia & omni ſupellectile, per inſatiabile-
Daniæ præfectos ſpoliatæ, inconſolabilite-
ingemiſcebant. Certe turpiſſimi, & imma-
niſſimi erant officiales illi, ſolo terrore Re-
gii nominis, vel pendentis crudelitatis, cun-
ctos maxime innoxios, pudicitiæ & omni-
verecundiæ honeſtate profligata, depræ-
dantes. Nec melior erat pupillorum & or-
phanorum conditio, qui in parentibus tor-
quebantur, & omnibus fortunæ bonis ſpo-
liabantur. Longa & terribilis per me, tan-
quam ſingula lachrymoſe videntem, texen-
da foret hiſtoria, ſi ſingulas hujus calamita-
tis partes enarrare vellem, quomodo videli-
cet divina & humana confundebantur. nul-
la promiſſæ fidei ratio, nullus religioni re-
ſpectus. omnia temeritate ſacrilega agita-
bantur. ubique mors. nullibi conceſſum
effugere: atque vivere inter diſtrictos gla-
dios & efferos homines, impoſſibile. Ser-
vabatur vigilantiſſimo cuſtode civitas, ne
quis ex eo communi omnium civium car-
cere erumperet, ut regni incolis patratę cru-
deli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

delitatis ſeriem denunciaret : quam ſi libera populi multitudo ſubito perſenſiſſet, nihil commiſſi facinoris inultum remanſiſſet.

CAP. XVIII.

Adhuc de ſeveritate ejuſdem Regis.

QUod cum Rex adverteret, in ſola fuga ſalutem ſuam reponens, paucis poſtmodum diebus, inde verſus ſuam Daniam ſe recipere eſt coactus : in quo itinere plures rotis, furcis, alioque horrendæ mortis genere, quartando mortificari juſſit : præſertim apud Oſtrogothos in Vaſteno, terra ſanctæ Birgittæ : demum in Nydalenſi monaſterio, Novæ vallis dicto : ubi licet humaniſſimo hoſpitio ſuſceptus eſſet, tamen die purificationis divæ Virgini dedicato, Abbatem cum ſeptem monachis, peracto altaris ſacrificio, manibus à tergo ligatis in rapidum flumen ſubmergi juſſit: unde cum Abbas naturali fortitudine funibus ruptis ad littus enataret, à Regiis ſatellitibus ferro excerebratus interiit. Ita & parvuli illuſtris familiæ Ribbingorum Veſtrogothiæ, quibus hoſtilis barbaries ignoſcere ſolet, ante ejus conſpectum gladio ſublati ſunt. Quo factum eſt, ut ſub eo congregatis triginta millibus incolarum armatorum, ipſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſibi conſcius, per devia ac invia, potius nocturno quam diurno tempore, curſu ſe reciperet intra limites ſuæ Danicæ ditionis. Ubi neque diu ſine ſimili formidine ſecurior eſt relictus. Adeo velox fama factum ejus ante adventum ubique monſtravit, maxime apud ſubditos Cæſareæ majeſtatis in terra Batavorum, Brabantorum, ac aliarum nationum: ubi dudum, cum in honore eſſet & ſublimi gloria, ante tam immanem ſtragem in pleroſque innocentes commiſſam, habitus erat glorioſus. Dicat hic Saxo Danorum hiſtoricus libro duodecimo, in omni circunſpectione ſua, uti ſuperius capite trigeſimo ſeptimo allegatum eſt, an hoc ſpectaculum ut ſpecie triſte, ita re ipſa Danis utile extitit, an crudelium pœnarum ac torturarum inflictione, an clementia, modeſtia, æquitate, & reliquis virtutibus Regiis quærantur regna, & maneant parta: certe per experientiam agnoſcet, Danicam ſeveritatem, ſuperioribus libris, & hoc Chriſtierniano facto ad memoriam revocatam, plus infamiæ, horroris, crudelitatis, & deſpectionis, regno & Regibus ejus parere, quam ſi humani, & juſti eſſent: niſi forſan gloriari velint in malitia, quando adhibitis fraudibus potentes ſe putent, in iniquitate, ut novacularum more

faciant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

faciant dolum, quod abſit. Quis etenim ſecure commercium cum his intentare, & fumum manere cogitat?qui (ut Saxo ultimo capite, libro quarto aſſerit) mentiri & fallere, inter ſordes & vitia non ducunt. Sit ergo ſermo eorum, Eſt, eſt: non, non: & omnes credent eis. Nec credant me boni homines, hæc ſupradicta propter odium, aut ſimultatem in Danicam nationem illam, & vetuſta ejus geſta, aut Regis Chriſtierni ſeveritatem, in omnibus oſtendiſſe, ſed longe terribiliora ex induſtria, quæ ſine ſuſpiriis & horrore legi nequeunt,& multo minus in libros referri, reliquiſſe. Danica tamen nobilitas poſt exactum RegemChriſtiernum antedictum,quadraginta quatuor articulos in Urbem, & totum orbem, pro ſua excuſatione, cur ab eodem Rege defecerat, publice legendos emiſit. Ita & Senatores regnorum Suetiæ & Gothiæ, ac Norvegiæ, tam antea quam poſtea repetitis vicibus,libris & literis ſeſe excuſarunt. Quod autem ego amarius cæteris, verius tamen & parcius ſcribo, audax teſtimonium facit, quia cum gravi meo periculo, & mœrore, omnibus iis tragœdiis inſpiciendis interfui, ut dolenter viderem mala gentis meæ, quæ nunc millies aucta videntur, & inſuperabiliter, ob impias legum conſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tutiones, & ſubditorum oppreſſiones, deteriora.

LIBRI VIII. FINIS.

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Bellis Campeſtribus,

EPITOME LIBRI NONI.

CAP. I.

De gladiis verſatilibus in rotis.

ANTIQVI Gothi, ſimiles rotarum machinas & gladios verſatiles, aciebus equeſtrium & pedeſtrium ſæpius infringendis, præcipitem ſtructuri acceſſum vel receſſum objeciſſe reperiuntur, modernoque tempore, licet rarius ſolito, ubi locus expoſtulat, diligenter opponunt; cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cujus tamen machinæ ratio ſic capiatur. Videntur in primis tres rotæ, duæ altiores in axe volubiles, & tertia inter has media, quæ uni earum mutuis conjuncta dentibus, motum neceſſarium ſua agilitate in bicipiti gladio anteriori ſtipiti affixo cauſat: quo quidem gladio ſic verſatili lateraliter à peritis motoribus elevato, & admoto, non parum objectæ acies lacerantur ac infringuntur. Attamen id caveri ſolet, ut rotarum radii ſint aſſerculis, ſeu planis tabulis in latum cooperti, ne haſtis inter eos inimicorum induſtria projectis, rotæ deſtituantur à curſu. Quanto etiam rotæ ſunt altiores, ac agiliores, tanto extenſior ipſius gladii ampliatur ſciſſura. Suntque ſtipites, ſeu ligna, quibus dirigitur enſis, trium, aut quatuor pedum longiora, quam quævis lancea militaris, ut ab inſultu equeſtrium tutiores ejus ſint directores, qui à tergo balliſtariis turmatim muniuntur. Axes vero rotarum pro faciliori curſu citando, inungi ſolent pinguedine phocarum, ſeu vitulorum marinorum, igne purgata, ac bene defæcata, qualis ſuperabundat apud mercatores Septentrionales: unde diligentia negotiatorum comparata, per vaſtum mare in vaſis magnis incomparabili quantitate tam ad inferiores, quam ſuperiores Germanos, quæ-

ſtus

ſtus & lucri cauſa deportatur. Hac igitur machina hoſtile robur plerunque veluti vaſtiſſimum lignum acuto& robuſto cuneo vel infringi ſolet,vel in ipſa ſtatione turbari.

Cap. II.

De curribus falcatis.

HAc ſimilitudine, curribus falcatis & hamatis, inter præcipuos bellorum apparatus olim uſi ſunt Sueonum & Gothorum pugnatores : præſertim in acrioribus præliis contra validiſſimos exercitus Teutonum, Danorum, & Ruthenorum, eo videlicet modo, ut exploratis hoſtium acceſſibus, quibus videbantur venturi, vacuos currus axibus bene unctis, in declivibus montium lateribus, firmis trabibus, alligarent, ſaxiſque repletos velut pendulos pontes in funibus ſtatuerent, foliis virentibus, aut ramis undique cooperientes,donec hoſtes præcipiti acceſſu, trepida ſimulata fuga, ad obducta diſcrimina incitarent, atque curruum diſſolutorum celeri curſui vel lacerandos ſubjicerent, aut aciales cuneos infringerent diſpergendos. Quo facto, & qui prius viſi ſunt fugere, & aliæ ſociales turmæ, ſive equeſtres, ſive pedeſtres, agminatim irruere ſolebant in diſperſos. aut reſiſtentes: curribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus demum eiſdem veluti propugnaculis mobilibus, ubi opus fuerat, in reliquis certaminibus ſemper utentes: eo moderamine inviolabiliter obſervato, quod curruum directoribus, ſeu aurigis, duplo magis, quam equitibus ſtipendium & ſpolium redderetur: itidem & his, qui bigas, ſive curricula, ſtipitibus lateraliter antrorſum ferratis cuſpidibus, hiſque mucronatis, inter hoſtes diſcurrendo, in invia ac præcipitia coarctabant.

Cap. III.

De æreis equis ignivomis.

NEque hoc loco omittendum eſt, quod Saxo de Regis Regneri aſtutia, & ſtrategematibus ejus, lib. 9. meminit. Inquit enim, Helleſponti Rege Dian poſt varia bellorum diſcrimina occiſo, Regnerum à duobus filiis interemptum, Dian videlicet & Daxon, ſevera certamina ſuſtinuiſſe. Ii etenim filii olim Rutheni Regis filias maritali ſorte complexi, impetratis à ſocero copiis, ardentiſſimo ſpiritu paternæ vindictæ negotium rapuerunt. Quorum Regnerus immenſum animadvertens exercitum, diffidentia copiarum habita, equos æneos ignivomos, ductilibus rotulis ſuperpoſitos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ac verſatilibus curriculis circunductos, in confertiſſimos hoſtes maxima vi exagitari præcepit: quæ res tantum ad relaxandam adverſariorum aciem valuit, ut vincendi ſpes magis in machinamento quam milite repoſita videretur: cujus intolerabilis moles, quicquid impulit, obruit.

Cap. IV.

De Septentrionalium bombardis.

SUnt bombardæ in pleriſque civitatibus ac arcibus Suetiæ & Gothiæ, tantæ magnitudinis, ut vas ligneum, barile Romanum latitudine ac longitudine ſuperans, ferreo globo, ac ferreis crûſtis inſtar pugilli manus, librarum DC. & amplius repletum pulvere, & igne excitatum, vehementiſſimo impetu, velnti tempeſtuoſus turbo vel imber emittatur, & quodcunque obſtaculum vim ejus ſufferre non poſſit: idque nedum in terreſtri, ac glaciali (prout infra dicetur) certamine, quoties opus fuerit, intentatur. Sunt & mediocres, ac longiſſimæ bombardæ, terreos globos evomentes. Præterea petrariæ, quæ lapides ſublimiori ictu caſuros emittunt: eoque formidabilius fit certamen, quo talibus bombardis (quæ vaſtitate & violentia cæteras præcellunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſunt (non uno impetu, atque horribiliori crepitu, ſed ſucceſſivis ictibus in loca quaſſanda ſolvuntur: atque ad earum impulſum pulveres ex disjectis parietibus, vel aliis obſtaculis, turbineos videntur excitare fumos.

CAP. V.

De bombardis triangularibus.

BOmbardarum triangularium apud Sueones, & Gothos, major alias in earum inventione uſus erat, quam modo reperitur. Poterat enim hac tripartita machina, immanis hoſtilitas, acie reparata, ſæpiuſque admota diſpergi, ubi rotarum objecta volubilitate, quivis equeſtrium impetus condenſato agmine accelerans, exigua manu impediretur. Sed fraude doloque bombardalium magiſtrorum quandoque evenit, ut pro ferreis globis ſtupam vel chartam bombardis imponant, vel hoſtes audaci aggreſſu radios rotarum ſolius haſtę immiſſione impediant, ne è loco moveantur.

CAP. VI.

De organicis bombardis.

HAbebant etiam inter alias bellorũ machinas populi Septentrionales, hoſtibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus pręcipue equeſtribus congreſſuri, bombardas collaterales, more organorum aut conjunctarum fiſtularum colligatas, ut eas vel pariter vel ſucceſſive excitato igne in inimicos relaxatas, citius iterum pulveribus globiſque immiſſis, opponerent ad omnem motum eiſdem inimicis: quibus etſi viſi ſunt, ſereno præſertim tempore, gravia intuliſſe bella, propriaque perſtrenue defendiſſe caſtra: tamen quia frequentiora acerbioraque prælia (prout infra dicetur) evenire ſoleant in Aquilonaribus regnis tempore horribilis brumæ, dum nives excidunt denſiores, quibus bombardarum uſus in excitando igne prohibetur: idcirco rarior factus eſt earum uſus in campis, & nihilominus frequentior in caſtellis, ad arcendos obſidentes.

CAP. VII.

De fundamentis arcium comburendis.

IN planis ac campeſtribus locis, ubi vel ex condicto, vel electione hoſtium, vel eventu temporum ac occaſionum exoritur præliandi facultas, incolæ terrarum, ut fortius inimicum aggrediantur, vel cautius ad tempus declinent, curulibus utuntur bombardis, quæ & curulia caſtra vocantur: quorum

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rum aurigæ, non minus quam vexilliferi, vel alii exercitus ductores, ſunt armati, imo & ipſi equi indurato boum corio in collo & tergo. Quatuor itaque hac arte periti bellatores, vel plures, exonerandis ex utroque latere bombardis deputati, impetum, quem ſors dederit, aurigæ concurrente ingenio & audacia, exercent in hoſtem, ut à fronte vel latere diſciſſus, equeſtribus armatis perfacile non reſiſtat.

CAP. VIII.

De fundamentis arcium comburendis.

VEteris ruinæ veſtigia in Aquilonaribus regnis ſatis clare demonſtrant, quomodo quamplurima fortiſſima loca rupibus ac inviis acceſſibus impoſita, artificialibus flammis è ſubterraneis ſpecubus excitatis, velut tonitruis concuſſa diſſolutaque reperiuntur. Cum enim fortalitia hujuſmodi ob continua latrocinia, ex his limitaneis præcipuæ provinciarum locis ſuſcitata, deprehenderentur, communibus armis, unanimi gentis conſenſu, judiciſque decreto, incolæ convocati, ea adorti miris ingeniis demoliebantur, eo ſcilicet modo, ut loca montium magis ruinoſa introeuntes, eadem malleis, dolabris cuneis, cæteriſque inſtrumentis, ad lapi-

lapides excidendos muroſque demoliendos accommodis, validiſſima manu perfregerint, aut ſi ſpelunca fuit naturalem habens concavitatem, uſu ſimilium inſtrumentorum ſenſim ejus faſtigia ex ea parte præciderint, qua præſidiorum fundamenta denudarentur, erectas trabes ex ordine ſubiicientes, quibus murorum innixa moles ſuſtineretur, ne ſtatim compages ipſa corrueret, aut diſſolveretur. Ut autem deciſorum atque cadentium lapidum fragor haud exaudiretur, ex altera arcium parte armatis, cum clamore & ſtrepitu horridiorem, vel ſimulatione, vel ſerio inferebant inſultum. Verum ubi jam murus eo ſpatio, quo ſupra ſpecum porrigebatur, pendulus totus eſt factus, ita ut lignis duntaxat incumberet, aridiore undequaque collecta materia, igneque injecto, confeſtim ipſa ſuſtentacula correpta perfringebantur, & impoſito ponderi conceſſere: præſidii autem pars omnis, quæ tignis ſublevata detinebatur, in vacuum collabendo ſubſedit, turreſque ea è regione, & propugnacula, celerrime à cætera compagine divulſa, in declive deferebantur, foribus atque portis arctiſſime cohærentibus, ſimili ruina concuſſis.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IX.

De crudelitate adulatorum, proditorum & advenarum, ſæpius in regia civitate Stocholmienſi ſæviſſime perpetrata.

STocholmia celeberrimum emporium totius regni Suetiæ, imo Septentrionis eſt: in quod ex omni gente & natione, maxime autem ex Germania inferiore, cives conſcribi conſueverunt: & inter eos non raro miſcentur illi, qui vel ob æs alienum, vel turpe aliquod facinus in ſua patria nequeant commorari: hi creſentibus divitiis ſolent ſæpe naturam, quam paupertas occulerat, aperire, & patriæ à qua benigna hoſpitalitate exceptifuerant, extremam moliri perniciem, maxime quando Principem talem aſſequuntur, ſub quo omne libitum licitum eſſe putaverint. Tales igitur Teutones in civitate Stocholmienſi tempore Regis Alberti CLXX. inventi fuerunt: qui occulta conſpiratione colligati, ſe Cucullatos fratres appellabant: crevitque poſtea eorum numerus ultra mille quingentos. Horum ſtudium præcipuum erat, conjectis in Sueones & indigenas convitiis, ad rixas & lites provocare, ut demum apud Re-

Regem delatos, vita, aut fortunis, vel pariter utriſque ſpoliarent, prout poſtea actum eſt. Nam ut eos exquiſitis tormentorum generibus crudeliſſime dilaniarent, aptabant ex ligno ſerras, quibus eorum prȩſtantiores ita ad mortem uſque tormentabant, ut magis ad horrorem tam crudelis facti ingemiſcere, quam ſcribere oportet. Tandem reliqui cives Sueci ſub mediæ noctis ſilentio ex arce Regia, ubi captivi detinebantur, per naves ad proximam inſulam jactu baliſtæ diſtantem, *Keplinge* dictam, exportati vivi, in domo quadam incluſi, digitis in perforato pariete cuneorum impreſſione affixis, ſuperjecto igne combuſti fuerunt, majore quidem numero, quam affirmari poſſit: nam ut oves colligati, plures intrudebantur comburendi. De hac urbe Albertus Crantzius in hunc modum meminit: Stocholm inſigne Suetiæ emporium, inſigni clade afficiebatur. nam de cælo fulmine tactum, pene totum conflagravit. Perierunt mille ſexcenti homines. Sed miſerabilius, quod ſequitur: Fœminæ proles, & ſine numero puellæ, navibus res ſuas invexere cum parvulis. at ob nimiam confluentium preſſuram incendium fugientium, in ictu oculi pariter ſuffocati periere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. X.

De origine & ſitu hujus Regiæ.

PRæcipuam hanc Sueonum civitatem, Regiam Stocholmiam, à fundamento illuſtris & fortiſſimus vir Regius tutor Birgerus Ierl à fundamentis erexit, muriſque & mœnibus fortiſſimis communivit, in loco adeo opportuno, & neceſſario, atque invincibili, ut nihil unquam commodius per eum excogitari potuiſſe credatur. Eſt enim locus torrentibus undique munitus, (quondam ſolis piſcatorum uſibus uſurpatus) atque inter aquam ſalſam & dulcem ita poſitus, ut porta totius Sueciæ appellari poſſit. Prius enim Eſtones, Moſcovitæ, Ruſſi, Taveſthi, per eas fauces continue ingrediebantur, & clandeſtinis incurſionibus Sueones, nullam hoſtilitatem ſuſpicantes, adorti prædabantur: factaque ingenti hominum ſtrage, libere & impune atque maximis ſpoliis onuſti, in ſuas terras evaſerunt: quo incurſu Joannem ſecundum Archiepiſcopum Upſalienſem in ſua propria manſione *Almeſteck* occiderunt, & nonnullos alios clariſſimæ ſtirpis & memoriæ proceres. Sed hac Stocholmia extructa, omnes & ſinguli diuturnam pacem aſſecuti fue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

fuerunt, hoſtes vero ſempiternam formidinem: qui viſo tam inſuperabili præſidio contra quoſlibet inimicos in reliquum tempus erecto, à diripienda Suecia abſtinuerunt. Quam tamen Holmiam ſi quis obſidione cingere, viribusque ſuperare præſumpſerit, nunquam proficiet, etiam ſi pertinax perſeverare poſſet in omnimoda ejus obſidione. Sita enim eſt in profundiſſimis aquis, & rapidiſſimis fluminibus, duas ſolum portas longis interpoſitis pontibus ex Auſtro & Aquilone tenens; quæ portæ pontesque plus Regibus Daniæ conſtant in fruſtrata impugnatione, quam decem majores ſui regni civitates. Nec obſideri poterit, niſi tribus fortiſſimis exercitibus in inſulis ſolida terra & aqua diſtinctis: qui tamen exercitus nullo tempore à ſagittariis terrarem ſubito congregandis ſecuri videbuntur. Probet qui velit, & inveniet terribiliora.

Cap. XI.

De ſitu montis Bruncaberg extra Regiam Holmenſem, & prælius in eo factis,

EXtra hanc Regiam urbem verſus Aquilonarum plagam, mons eſt ſeu collis eminens, & arenoſus: ſuper cujus verticem

& ob-

& obliqua latera, multorum principum, nobilium, civium, & plebejorum acerrima certamina, tam vetuſtis, quam recentioribus ſeculis, tamque per internos, quam externos hoſtes ſunt commiſſa. De quibus quia chariſſimus frater meus D. Joannes Archiepiſcop. Upſalienſis complura veriſſime nominatimque in Suecicis ac Gothicis tangit Hiſtoriis, non eſt quod iis repetendis faſtidio afficiam Lectorem: uno tamen ſalvo, quod Chriſtiernus Rex Daniæ ejus nominis primus, fugiendo ex hoc monte, urgentibus Dalacarlis in acerrimo prælio, ad præſidia ſuæ bellicæ claſſis, quatuor ſupremos dentes ictu manualis bombardæ amiſerit, prout inde progrediens ætas in cantionibus & compotationibus meminiſſe gloriatur. Præterea Chriſtiernus II. fame & morbo laborantem exercitum ſuum, ægerrime ex hoc monte transferre potuit per aquas, ad claſſem retro montes ante hanc Holmiam Meridionali ſitu conſervatam. Sed nec ibi eundem famelicum exercitum reficere potuit, niſi ſubdolis pactis, ipſius urbis & regni Principi & incolis ſub fide violanda oblatis, ſumptus & eſcas neceſſarias, à ſtulte credulis civibus, pro eodem exercitu, imo ſua regia menſa, liberaliſſima donatione recepiſſet. Quomodo autem

honori ſuo regio, pro æterno ævo conſu-lens ſatisfecit, dudum ante hanc relationem per alios relinquo pro parte enarratum quod ſcilicet rupta fide ſex nobiliores regni obſides ſecum in Daniam pertraxit invitos. Hic etiam mons à quodam Brunchone regni proditore, & turpi adultero, nomen ab eventu ſortitus eſt. Erat etiam in hoc monte olim ſubterranea ſpecus, ubi aliquo tempore victitabant eremitæ: qui monita ſalutis præbebant exeuntibus ab ea urbe, donec ſuperveniente hoſtilitate (qua frequentiſſime ea civitas vexatur) aliorſum emigrarent, & locus ille in ſpeluncam latronum verteretur: quibus iterum purgata, repleta jacet humo, ne cuiquam deſerviat homicidæ, vel ſcelerata negotia meditanti.

Cap. XII.

De paſcendis pecoribus in tectis obſeſſorum.

ACcidit præterea, urbes obſeſſas adeo duris & pertinacibus armis terra marique comprimi, ut nihil ſolatii aut alimentorum pro reſtauratione obſeſſorum invehi concedatur, ſed extremo diſcrimine ac armata potentia ab hoſtibus ipſis violenter eripiuntur, ac exportantur:

tur: fitque multoties ea occaſione tam atrox prælium, ut pro raptu aliquot paucorum pecorum, plura millia pereant armatorum: dumque funeſtius certatur pro beſtiis, campi replentur funeribus militum occiſorum. Sed nec eo cruore furoreque reprimuntur obſeſſi. Viribus etenim primis annis, demum (milite ſtragibus continuis diminuto) artibus, dolis, & inſidiis obſidentium ſurripiunt commeatum, præſertim pecudes, quas ſecum abductas, in herboſis domorum tectis paſcendas imponunt. Quod autem in tectis commode paſcuntur pecora, ritus Gothicarum gentium in primis eſt attendendus. Ædificant enim domus lapideas, ſublimes, ac amplas, ligneaſque: quas tignis abietinis, & corticibus arboris betulæ, exquiſita induſtria tegunt, terram herbiferam quadrata figura à campis exciſam ſuperimponentes: quam ſubmiſſo avenæ vel hordei ſemine, firmioribus radicibus nectunt: quo fit, ut tecta hujuſmodi pratorum virentium ſpeciem & virtutem æmulentur. Sed ne herbæ tectorum, priuſquam evellantur, areſcant, viciſſim cum pluviis domeſtica diligentia aquas aſpergunt. Ita neceſſitas homines fortes inſtruit, ut ſupra humanas vires obſidentibus reſiſtant, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

illudant, ac penuriam omni contempta
verſitate ſuperent.

Cap. XIII.

De aquarum defectu ſublevando.

OCcaſione inſuper hic orta ſuper de-
ctu recentium carnium, & forſit
graviore aquarum, hic oſtenditur mo
Septentrionalium obſeſſorum, quomo
inter cætera neceſſitatis remedia etiam c
ram ineant de aquis inveniendis. Eve
nanque obſeſſis tanta ſcaturientium a
putealium aquarum (ob hoſtile impe
mentum) penuria, ut vel ſe dedere coga
tur obſidentibus, vel incurabili morbo, v
inevitabili nece perire. Quocirca prude
tes arcium aut civitatum præfecti, velis v
telis, concava flexura, longaque extenſi
ne, è ſuperioribus tectis ſuſpenſis ac dilat
tis, & funibus cuneato ſitu verſus ima d
preſſis, deſuper caſuras pluvias aut ror
præſtolari diſponunt. Nec fruſtra: quia in
bres frequenti nivium reſolutione adeo c
pioſos torrente ſole è montibus deſce
dentes excipiunt, ut cunctis tam homin
bus, quam beſtiis ſufficiant ad optatum u
ſum & neceſſitatem. Demum qui ven
ſalſi maris, arcium fundamenta, vel font

intra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

intrantes habent, per vaſa arenis plena plu-ries diſtillando purificant, & inveniunt a-quam dulcem, & tractabilem ad omnem uſum, & æquè bonam, per hanc ſimplicem artem, prout ante paucos annos quidam patricii Veneti (qui in ſalſis aquis & alga habitant) talem diſtillandi modum à quo-dam alchumiſta ſunt mercati.

Cap. XIV.

De panum defectu ſublevando.

INgreſſuri Gothi Suecique hoſtiles terras Moſcovitarum, ſæpe reperiunt eos, ob adventum formidabilis exercitus, nedum ad latebras ſylvarum ac rupium repente fu-gere, ſed & quæcunque ad uſum humani victus neceſſaria ſunt, domibus incenſis ſe-cum in vaſtam ſolitudinem aſportare, nil penitus quod mandi poterit, venturo hoſti relinquentes. Quo caſu providi exercitus præſides more veterum Gothorum, ne prius fame, quàm ferro numeroſus exerci-tus corruat, bonam ſiligineæ farinæ quan-titatem in ſaccis ad hoc diſpoſitis, retro ſel-las equitum unà cum lamina ferrea alligare ſolent, confeſtimque ubi res poſtulat, igne ſtructo, laminæ ferreæ ſuperpoſitæ paſtas imponunt panum tanquam in clibano con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ficiendorum : qua nihilominus lamina n
re clypei (in cujus modum formata e)
corpora ſua protegentes, geminam ac ſu
mè neceſſariam militaris induſtriæ op
ex una re prudentiſſimè mutuare vident
Faciunt etiam panes ſubcinericios, ex fa
næ maſſa ſubtilibus arborum poplear
corticibus & foliis involuta, ignitiſque
neribus cooperta : qui etſi viles eſſe vide
tur, primum tamen voracitatis ardorem
ligibilius tollunt, pluſque durioribus ſt
machis conveniunt, quam quivis alter p
marius vel ſecundarius panis. Eſt præter
tertius modus facilior ſupradictis, quo
planis montibus, qui ſæpius occurrunt, p
nificia fiunt. Struunt enim copioſum igne
in una atque altera & tertia montis par
(quia undique gratis habent ligna) dor
ſufficienter calefacta purgataque eade
parte, paſtam rotunda lataque forma
perimpoſitam citius decoquere poſſunt. I
terim tamen, propinquam & continua
montis partem eodem igne actis comb
ſtibilibus ſuccenſam, pro novi panis dec
ctione diſponunt, eamque priori mo
purgatam, ſimili uſui commodiſſimam re
dunt, eoque compendio plura milia panu
brevi conficiunt : quorum ſatietate integ
exercitus à mortifera fame diebus multis

beratu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

beratus,terras inimicas ingreditur, & ubilibet eaſdem (niſi pactis obviatum fuerit) cædibus ac flammis evertit: tantiſque onuſtus rapinis egreditur, ut nulla, vel exigua reputetur perpeſſa calamitas, quam tantis ſolatiis & divitiis viderint compenſatam.

LIBRI IX. FINIS.

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Bellis Navalibus.

EPITOME LIBRI DECIMI.

CAP. I.

De prœliis paluſtribus, & ruptis pontibus.

TOta Septentrionalis regio fere montoſa,ac nemoroſa eſt,habetque loca plurima naturaliter tam aquis, quam rupibus ab hoſtium incurſibus pręmu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nita, ita ut contra equeſtrem, vel pedeſtrem exercitum, paucorum manu ſecuritatem inveniat fere ubique optatam: imo & plurimæ paludes ita inviæ ac cœnoſæ ſunt, ac profundæ, quod vix etiam in algidiſſima hyeme congelari videantur, ut peditem ſufferant leviter gradientem. Taliſque inter cæteras, alioquin valde voraginoſas, locus *Rotabro*, iſt eſt, Pons ruptus, appellatus, itinere horarum duarum à Regia civitate Stocholmienſi prædicta diſtat: de qua civitate cum remotius prædandi cauſa hoſtilis exercitus, ab externis inimicis, Germanis vel Dacis, advectus, in terras opulentas exire præſumpſerit, illico mediis ſylvis incolarum congregatorum munitionibus & ſagittis retruſus, unde exierat revertitur, vel viribus actis incolas ipſos cedere cogit in alium quem poterunt locum: ſicque (quod raro accidit) ad hunc paluſtrem pontem profugientes, immobiles in quocunque acerrimo certamine perſeverant. Rupto nanque longiſſimo ponte ligneo, ac ſtricto utroque latere voraginoſa, non eſt quod hoſtis ullam inveniat occaſionem naturæ vim inferendi, fortiſſimis viribus præmunitæ. Habita ſunt in loco ſæpius atrociſſima bella diverſorum Principum tempore, prout cantiones patrio rhythmo paſſim uſque in hunc diem convi-

vali

vali more exhilaratis vocibus & jubilo fieri ſolitæ atteſtantur, videlicet quod arte, natura, viribus, & experientia veteranorum militum, præfectorumque induſtria & fide, parta ſit victoria, & ampliter augmentata.

CAP. II.

De forma & uſu antiquorum navium Septentrionalium.

PAluſtrium bellorum progreſſus & exitus in Septentrionalibus regnis, hanc ſortem & viciſſitudinem circa externum hoſtem retinent, ut rebus infeliciter geſtis, (quemadmodum frequentius ob locorum ignorantiam accidit) per invia, ac devia, ſylvarumque compendia ad navigia certo loco repoſita, refugium habeant duces: dumque ab initio, quoties unus alterum, aut pariter ambo alterutrum ſe mutuo, levi forſan ratione,ad prælia provocabant, continuum iter habuerunt, utputa propter raptas virgines, aut arripiendas, (prout Saxo Danorum hiſtoricus in Aquilonaribus regnis inter potentiſſimos Principes frequenter meminit, etiam interveniente cruentiſſimo bello, fuiſſe factum) inglorii, & non ſine clade redierunt. Forma igitur vetuſta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rum navium, juxta fluctuum brevem vel ſpacioſum curſum, lata vel oblonga fabricatur: veluti in mari Oceano verſus Norvegianos, ubi ſpatioſæ, ſicuti Hiſpanici maris, undæ longas lataſque recipiunt naves: quemadmodum in mari, Gothorum Sueonumque littora alluente, brevia, lataque navigia, oneraria præſertim, ob ſtrictas, ſæpiuſque reflexas undas, adeſſe oportebit. Antiquitus unaquæque provincia, etiam à mari diſtans, penes littora in aliquo tuto portu & plerunque in littore, ſub tecto ſervabat naves ſuas, & earum ſingula ornamenta: quales in littoribus Norvegiæ, & demum Sueciæ, vidi. Quæ quidem naves ingruente neceſſitate, ſubito motu ad uſum impoſitis inſtrumentis, commeatu, & hominibus armatis, quantum ea ætas tulit in aquam & expeditionem in magno vel parvo numero, juxta Principis edictum emittebantur: quæ tamen ita ſignis, coloribus, & nominibus diſtinctæ erant, ut quocunque claſſico ſurgente cum hoſtibus congreſſu, ſemper ſine confuſione nutu ſuorum præfectorum dirigerentur: niſi rapida vertigine ventorum, præſertim Circii, pluſquam adverſa claſſe, diſgregentur in mari: is enim ventus quaſi exitialis hic eſt, ut Helleſponticis Subſolanus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. III.

De alia ſpecie navium Septentrionalium.

OMiſſis pluribus navium generibus forma quidem cum aliis quarumlibet aquarum nationibus fere congruentibus, ſed nomine patrio diſcrepantibus, de his ſolis hic mentio fiet, quæ communiori vocabulo generali notitia demonſtrantur: ut ſunt naves actuariæ, onerariæ, lembi, lintres, &c. hippagogæ; quæ ob multitudinem equorum ab Aquilone ultra mare ad Germanos evehendorum maximæ ſunt. Præterea bellicæ naves, quarum una Goſtavi Regis Sueciæ tantæ magnitudinis erat, ut mille armatos, naucleroſque trecentos, qui optimi bellatores ſunt, una cum aliis ingentiſſimis navibus claſſico certamine deputatis, emittere poſſet. Præterea idem Rex primus uſum biremium, triremium ac quadriremium, circa annum Domini 1540, in mari Gothico, ac Suecico, manu artificum Venetorum liberali ſtipendio conductorum, introduxit, maxime ut prædones Moſcorum, ac Eſthonum, pluries violatis induciis terras ſuas invadentium, celerius corripiat vel captivet. Jamque gens ſua Finno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nica lignariæ artis peritiſſima, ea compagine & robore, vel forſitan meliore, triremes conficere novit, uti inſigni induſtria apud Venetos fieri vidi: ſed non ea celeritate, ut illi qui omnibus neceſſariis ad navigandum velificandumque, cum armis & bombardis ac commeatu 60. vel amplius, ex rudi ligno, ſpatio unius menſis uſque ad bellicum congreſſum educere poſſunt. Habebant præterea lembos, cymbas, parones, celoces, myoparones, ſcaphas & ſimiles. Lintres præterea plurimum in uſu apud Septentrionales ſunt, eo quod facile è grandibus lignis abietinis, & quercinis cavantur, 20 vel 30. hominum capaces: ſed qui minoris quantitatis ſunt, piſcatorio uſui deputantur.

CAP. IV.

De mutua ſtrage mercatorum pro portubus Iſlandiæ.

MIſerabile ſpectaculum negotiatorum, mutua ſtrage ſeſe ob quæſtum uſque ad vitæ periculum & diſcrimen bonorum omnium, etiam ulciſcendæ ſtirpis, ſive domi ſive foris impetentium, ut oculis apertis, & clara luce, intueri non valeant, quantis deprædationibus ubique ſint ſubjecti, niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& ipſi arma acuere ſcirent, & in propriam extendere calamitatem. Inter quos Vandalicarum urbium Bremenſes, Roſtochienſes, Viſmarienſes, ac Lubecenſes Principales exiſtimantur: demum Anglorum, Scotorumque mercatores: qui de primatu & privilegio Iſlandenſium portuum occupandorum, adeo pertinaciter inſtar navalium bellorum litigant, & mutua ſtrage ob quæſtum lacerant, ut ſive is, ſive alter ſe ſtrenuum victorem exiſtimet, ſemper fiſci ſpeculator aſſiſtat, qui utranque partem tam ordinaria quam extraordinaria exactione, tam in ære quam corpore, graviſſime corripere novit.

CAP. V.

De punitione rebellium nautarum.

QUemadmodum in cunctis hominum ſtatibus & generibus, conſtitutæ ſunt leges & regulæ, quibus honeſtius, juſtius ac cautius vivatur: ita in nauticis officiis rationalibus uſus & conſuetudines conditæ, ac rigide obſervatæ reperiuntur. De quarum ſpeciebus (licet innumeræ ſint) nonnullas ſaltem generaliores oſtendere, exiſtimatur opportunum. Qui igitur ſeditione mota gladio patronum, aut rectorem navis inva-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

invaſerit, aut invadere præſumpſerit, ſeu malitioſe nauticum gnomonem, aut compaſſum, & præcipue portionem magnetis, unde omnium directio dependet, falſaverit, & ſimilia horroris ſcelera in navi commiſerit, ut plurimum (ſi vitæ parſum fuerit) gladiolo vel cultello firmatam manum (cujus officio frequentius utitur) ad malum, ſeu principale lignum navis, mediam ſcindendo retrahere oportebit. Qui vero tumultuarius, aut injurioſus fuerit, funiculo ligatus uno latere navigii ſubtus immerſus, ex altero ſub dorſo navigii retrahitur: atque, ſi propter abſorptam in gurgite aquam opus fuerit, ſupinus reponitur, aut pronus, ne intereat ſuffocatus. Quidam vero enormitate ſceleris, aut rebellionis, proditioniſque, præſertim in bello navali manifeſte notati, totaliter vivi mittuntur in mare, ne totam claſſem verſuta machinatione diſperdant. Reliqui pro minutis facinoribus immunitatem in prora celerrime petita repoſitam habent: vel antequam eam intraverint, ſociorum manu apprehenſi, ter natibus ad antennam vel malum torti, eum impetum ſentiunt, ut quaſi meridie ſuſpiciant ſtellas. Hæ & ſimiles pœnæ, imo graviores, ex conſtitutionibus vetuſtiſſimæ urbis Visbycenſis in inſula Gothlandiæ, do-

minio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

minio Regis Seciæ & Gothiæ perpetuo jure ſubjecta, quatenus opus fuerit, extenſiori modo repetuntur. Et licet urbs illa potentiſſima, ac opulentiſſima, quondam fuerit, & pro minima occaſione, nempe fractione unius feneſtralis vitri, vix valoris obularis, humiliata ſit: tamen leges maritimæ, & deciſiones omnium controverſiarum, ſingulariter longe lateque, uſque ad columnas Herculis, & ultimum mare Scythicum, ex ea petuntur, & datæ obſervantur, ut cuncta ſub debita tranquillitate peragantur, quæ pacificis commerciis valeant & debeant convenire.

CAP. VI.

De equeſtrium natatione.

QUamvis non minus infauſtum, quam temerarium ſit, armatum equitem vel peditem gurgiti natando ſe committere: attamen quia Gothi omnia temporum momenta ad excolendam militiam collaturi erant, nullas partes militari exercitio idoneas experiri omiſerunt. Quocirca artem & uſum aquas innatandi, adeo perfecte calluerunt, ut plerunque armis onuſti, atque equis invecti, magna fluminum ſpatia inter hoſtiles exercitus, ad reſiſtendum vel fugiendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dum tranſnatarent. Nec minori equos induſtria, quam ſe ipſos, ad natandi conſuetudinem inſtruebant, prout Cornelius Tacitus aſſerit de Germanis: quorum nobiliſſimum inſtitutum erat, equos ad natandi ſtudium informare, audacterque ſeſe fluminibus cum equis natare peritis immergere. Nec teſtimonium Saxonis in hoc caſu omittendum eſt. Is enim dicit, Biornonem quendam Norvegianum, inſignem pugilem, equum habuiſſe præſtantem corpore, præpetem velocitate, adeo animoſum, ut indefeſſus obſtrepetem verticem ſuperaret: cujus aquæ lapſus tam cito, ac præcipiti volumine defertur, ut animalia nandi vigore defecta, plerunque peſſundare ſoleat. Eo tamen equo, tum Fridlevo pugile fortiſſimo (de quo ſuperius in 5. lib. dictum eſt) urgente, tum ſcrupeo atque iniquo loco privatus eſt, & ad ultimum hoſtili ſtrategemate, equi errore captivatus. Ita nullibi terrarum, ſpecies aut natura videtur deficere equi Seiani. Quod autem Gothorum equi ejuſmodi natandi artibus perhibentur inſtructi, neceſſariam cauſam, magnitudo, latitudoque immenſorum fluminum ubilibet adminiſtrat. Vix enim ulla certamina apud Orientales, Occidentaleſque Gothos, aut Finnos, Ruthenos, & Moſcos, inſtaurari

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vel perfici poſſunt, niſi aquarum vaſtitas, & vorax impetus ſuperetur.

Cap. VII.

De natatione pedeſtrium armatorum, & præſertim pinguium.

Libet hic ex Saxone ſingulare exemplum afferre de quodam Sivardo Norvegiano: qui poſt multa præclaraque facinora in bellis edita, ab hoſtibus interceptus, cum navi in alto mergendus veheretur, quaſi funus ſuum inferiis præceſſurus, empta de induſtria potione remiges oneravit, quibus exhilaratis, gubernandi poteſtatem ſupremi beneficii loco impetravit: nautaſque impenſius edere remigium hortatus, cum vehementiſſimum navigii curſum animadverteret, projecto gubernaculo præceps in undas inſiliit; priuſque littori, quam concitatę ratis impetus conceſſiſſet, reſtitutus, Regem Haraldum improvidum occidit. Deinde navali prælio dimicans incredibili & præſtantiori fortitudine, ſolus aliquandiu, conſumptis ſociis, navigium ab hoſtibus vindicavit: quorum multitudini tandem cedere coactus, ſingulari nandi peritia fretus, quanquam hybernum tempus inſtabat, armis militaribus onuſtus, profundo ſe credi-

credidit, atque ſub undis enatans, dubium effecit, majoris audaciæ ſpecimen in puppi præbuerit, an inter undas agilitatis ediderit. Siquidem loricam, qua corpus munierat, quo liberius enataret, cum reliquis armaturis ſub undis ſibi detraxit, ac demum cum capeſſendi ſpiraculi gratia fluctibus emerſiſſet, à quodam familiari ſuo per habitum hoſtibus indicatus, tunicam, qua ſe prodi ſuſpicabatur, rurſum corpus aquis occultando depoſuit. Sed cum ne ſic quidem proditoris notitiam fefelliſſet, ad extremum ſe veſte nudavit. Nec tamen adhuc indice ludificato, cum ſolus ex ſociis ſupereſſet, ſeque hæc omnia, quæ & callide, & animoſe tentaverat, fruſtra expertum animadverteret, tandem fati ſimulatione profundo diutius immorans, inſidiatoribus, an viveret, dubium reliquit. Ad ultimum, cum humanæ reſpirationis conſuetudine ſuperne aërem capeſſere debuiſſet, cujuſdam forte navigii gubernaculum pertinaciſſimis brachiorum amplexibus apprehendit, eique aliquandiu tacitus inhæſit, donec cujuſdam curioſius cultum contemplantis indicio deprehenſus intercipitur, & morti adiudicatur.

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

DE Bellis Glacialibus,

EPITOME LIBRI VNDECIMI.

CAP. I.

REperiuntur in annalibus Septentrionalium regionum, tam vetuſto, quam recenti tempore, inter Ruthenos, ſeu Ruſſos, aut Moſcovitas, & Sueones, ſive Finnos, ob diverſas, ſed arduas cauſas, tam in mari, quam in terra, atque plana glacie, & denſis altiſque nivibus, ſæpius atrociſſima fuiſſe commiſſa certamina, ſorteque militari & fortuna variata, nunc uni, nunc alteri (ut fieri ſolet) ſtrenuam victoriam adjacuiſſe: quæ rurſus devictæ, in horribilem prolapſa ſit calamitatem. Huju ſque diſcriminis cauſa eſt, loci temporiſque, ac gubernatorum circunſtantia, quæ in talibus celerrimam accelerant occaſionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nem. Duæ igitur ſunt fortiſſimæ arces: quarum altera interjecto profundo & verticoſo gurgite, dominio magni Magiſtri Livoniæ (ſic enim maximæ provinciæ Princeps appellatur) ſubdita eſt: altera vero magno Principi Moſcovitarum pertinet. Una tamen *Narven* regimini Chriſtianorum Livonienſium, & altera ſchiſmaticorum Moſcovitarum ſubjecta eſt: quæ arx Moſcovitis ſubjecta, tanto naturæ munimine, ob circum currentes aquas & armatas vires, ſe tutam perenniter dudum credidit, ut nullius etiam potentiſſimi hoſtis inſultum expaveſcere vellet. Sed hæc inſania uti fallax extitit, ita & inevitabilem experta eſt calamitatem. Nam Suecorum Gothorumque illuſtriſſimi Principes, Steno Stur antiquior & Suanto, multis & gravibus Moſcorum injuriis ac perfidiis provocati, poſt arduiſſima bella, ac damna eorundem Moſcorum, potentibus provinciis ac populis illata, exercitum quinquaginta millium armatorum prædictamque arcem Moſcovitarum aggredientes, ferro flammaque (ſpeculantibus amicis Livonienſium caſtris) inſuperabili furore expugnarunt, ut Moſci cruciabiliter vulnerati, multis interemptis, ac combuſtis, vix fuga ſibi pepererint ſalutem. Hacque arce ſuperata, inæſtimabile ſpolium

lium argenti, & pretioſarum pellium zebellinarum, Principibus Suecis, & Gothis antedictis,& exercitui eorum,ceſſit in prædam, ut inde perpetuo gloriarentur, pro gravibus arduorum præliorum moleſtiis, tam æſtu quam frigore perpeſſis, maximis ſpoliis onuſtos triumphaſſe. Sed hæc opima ſpolia, uti ſuperatis hoſtibus irrecuperabili damno dolorique fuerunt: ita & Principibus prædictis, & amicis, ac terris eorum ob diſcordiam pretioſiſſimę prædæ hinc inde uſurpatæ, perniciosum ac inextinguibile odium (unde poſtmodum regnorum ruina orta eſt) excitarunt. Hanc itaque arcem ab hoſtibus militari fortitudine erutam, cum magnus Magiſter à Suecis victoribus gratis & dono oblatam, ſuo dominio formidaret adjungere, flamma impoſita, exportatiſque ingentibus ſpoliis, per Finlandiam in Sueciam, & Gothiam, victor exercitus eſt reverſus. Tanta tamen copia ceræ (quæ Orientalium negotiatorum immenſus quæſtus eſt, & dominorum dives tributum) in eadem arce, ob importabilem gravitatem, relicta eſt, ut flammis reſoluta navigabile iter per magna locorum ſpatia exundatione ſua reddere poſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. II.

De conflictu glaciali.

NEque minori bellandi impetu Sueci ac Gothi contra Moſcovitas ſeu Ruthenos, pacta conſtitutæ pacis ob ardorem rapinarum in finibus Finnonici maris violantes, ſuper aperta glacie, quam in ipſa ſolidiſſima terra confligunt: imo, ut prius dictum eſt, ubi antea æſtivo tempore acerrima commiſſa ſunt bella navalia, eiſdem in locis glacie concreta, aciebus militari modo inſtructis, bombardiſque ordinatis, habentur horrendi conflictus. Adeo ſolida glacies eſt in equeſtribus turmis ſufferendis, ampliter vel ſtricte collocatis. Neque mirum, aut incredibile cuipiam, Latiali præſertim homini, videatur, quomodo equorum ungulæ in lubrica glacie firmari poterunt, ut nedum impetuoſiſſime curſitent, ſed & in gyrum verſi, atque ad curſum agitati, armatum ſuſtineant pugnatorem. Equi etenim ad eo firmati ſunt in pedibus adunco ferro, & clavis acutis, ut nuſquam, quantumcunque plana ſit glacies, ſeſſori de lapſu ſit formidandum: imo talibus equorum ferramentis glacialia fruſta, impetu fugientis exciſa, in faciem immittuntur inſequen-

tis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tis, ut ilico moribundus corruat, vel vulnus recipiat, non facile curandum.

Cap. III.

De irruptionibus Moſcovitarum, ſeu Ruthenorum.

Magno gentis ſuæ numero non tantum ad præliandum, quantum prædandum, pro majori parte, exiguo, vel nullo ſervato ordine militari, ad bella proficiſcuntur Moſcovitæ, præcipue qui limites regni Sueciæ, ac magni ducatus Finlandiæ, præliaturi aut prædaturi accedunt: prout in annalibus eorundem regnorum, præcipue circa annum Domini M.CD,XCV, viribus ſexaginta millium hominum factum fuiſſe commemoratur. Cauſam moræ irruptionis poſuere trium parochiarum collimitanearum, ſcilicet *Egrebpe, Laſche,& Savalox*, atque de fluminibus eorum repetitionem, quaſi æquius ad eorum pertinerent ditionem, quam regni Sueciæ juriſdictionem. Sed revera ſtimulatione Joannis Danorum Regis tanta colluvies eo ingreſſa eſt, ut maxima regni Sueciæ provincia ſubjugata, partem juri & dominio Moſcorum ſubiiceret, & partem dominio ejuſdem Regis Danorum ſubjugaret: quemadmodum pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

paucis inde evolutis annis, anno M. D. poſtea in Regia civitate Holmenſi legati Moſcovitarum eidem Regi Joanni in quadrageſima propoſuerunt, aſſerentes, pactum hoc oſculo ſanctæ Crucis inter utroſque Principes, pro humilianda ac uſurpanda corona Suetiæ, ſolenniter fuiſſe ſtabilitum. Sed utraque pars in meditationibus ſuis ſubito fuit exinanita, ut Rex Joannes in ſuam Daniam (relicta Regina Chriſtina, de Ducibus Miſniæ, muliere optima) fugère ſit coactus, & ipſa Moſcorum turma hoſtiliter humiliata, atque more prædonum repulſa ad patrias redire habitationes, ea memoria cladis accepta, ut Danorum perſuaſione nunquam dominia Regis Suetiæ, aliena ſtimulatione, vel proprio auſu, præſumpſerit impugnare. Utcunque ſe res habet, cum Daniæ regnum parvulæ telluris anguſtiis (teſte Saxone) claudatur, importune, & aſtute providere ſolet, ut ampliſſima vicinorum regnorum Suetiæ, Gothiæ, & Finlandiæ dominia, multorum Principum confœderationibus & auxiliis uſurpare poſſit, præcipue Moſcovitarum, ſeu Ruthenorum ex Oriente, Scotorum & Gallorum ex Occidente, & Germanorum ex Meridionali plaga: quæ nationes ſimul conjunctæ in Suetiam ſubjugandam venientes, citius tu-

mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mulum inveniunt, quam triumphum.

CAP. IV.

De ſpecu horriſono, Smellen vulgariter dicto.

VIſum eſt ſuperiore capite, glaciei tantam ineſſe fortitudinem, ut equeſtres pedeſtreſque bellatrices turmas facillimè ſufferre poſſit. Jamque intuendum erit, ſpecum ſubterraneam eſſe prope littoralem urbem, Viburgum appellatam, eiſdem Moſcoviticis terris plurimum vicinam: quæ ejus ſecretæ virtutis eſt, ut animali vivo in ipſam projecto, tam horribilis ſonus excitetur, quo ſua excellentia aures prope poſitorum ſuffocet, ne audire, aut loqui, vel ſtare poſſint: qua virtute multo plures, quam vehementiſſima bombarda, interimit, vel debilitat in momento. Sed neque hoc naturæ opificium videtur eſſe ocioſum. Ingruente enim hoſtilitate, præfectus terræ jubet omnium aures concludi cera, cellariiſque ac antris abſcondi victuros: & demum ſe muniens, animal aliquod vel fune præcipitat in os ſpeluncæ: unde tam horridus excitatur ſonus, ut hoſtes obſidentes in circuitu, quaſi mactanda pecora collabantur, lapſique (ſi incolis viſum eſt) longo inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vallo remaneant ſpoliandi. Sed nulla voluptas ultionis ſumendæ victoribus ineſt, quando naturæ potentia tam fortiter opprimi videntur inimici: qui mox ut ſenſum ceperint, non præliandi, ſed fugiendi tempus aſſumunt, ne ſono iterum excitato, tandem moriantur, vel mortifera ægritudine contracta, paululum etiam fugientes ſupervivant. Quo caſu evenit, ut qui armis & viribus à bellico furore reprimi non potuerunt, ſolo terrore mugientis naturæ tabeſcant, priſtinum vitæ robur tarde vel nunquam recuperantes.

CAP. V.

De eodem.

MIſerandum & infelix hujus calamitatis exemplum plus cæteris hoſtibus Rutheni ſeu Moſcovitæ, multis millibus ſuorum amiſſis, quandoque ad poſteros reliquerunt, ne vicinas gentes, maxime Finnos, ſuperba multitudine gratis opprimere pergant. Hi etenim Finni & mutuis prędiis, & Gothicis ac Sueticis armis, magiciſque artibus, & elementorum ſecretis viribus, ſeſe ſuaſque terras inconcuſſe ſervare ſolent. Hujus autem ſpecus ratio, undecunque conſtat, à provido ſemper viro dirigi ac cu-

ſtodiri

ſtodiri debet, etiam intra plures circumpoſitos muros: quia ejus, ut aliarum rerum, ſecreta natura in maxima potentia ſita eſt.

CAP. VI.

De prœliis Finnorum contra Moſcos.

QUemadmodum ampliſſimus ac potentiſſimus eſt principatus maximi Ducis Moſcovitarum, ac Ruthenorum, ita & titulum ſuæ ditionis amplificat, & extendit, prout literæ ejus noviſſime per quendam Demetrium Clementi Septimo tranſmiſſæ, atteſtantur in hunc modum: Magnus Dominus Baſilius, Dei gratia Imperator ac Dominator totius Ruſſiæ, nec non magnus dux Volodemariæ, Moſcoviæ, Novogrodiæ, Permiæ, Vetchæ, Bolgariæ, &c. Dominator & magnus Princeps Novogrodiæ inferioris terræ, Cernigoviæ, Razaniæ, Volotchiæ, Rozeriæ, Belchiæ, Roſchoviæ, Jaroſlaviæ, Belozeriæ, Vdoriæ, Obdoriæ, Condiniæque, &c. Datum in civitate noſtra Moſcovia, anno ab initio mundi milleſimo triceſimo ſeptimo, tertio Aprilis. Verum hunc titulum tam magnum & amplum, vicinæ nationes plus mirantur, quam ejus vires formidant, maxime Finni, qui ſæpius provocati, non deſinunt tam potenti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus ejus t tulis & populis inſidiari. Sed non tam frequenter in campis (niſi aſperrima hyems fuerit) quam aquis in plurimos amnes lacuſque diviſis: verum ut plurimum latrunculi ſunt pro utraque parte, ardore (ut ſupra dictum eſt) rapiendi præliantes. Sed neque ob hanc minutam rationem Principes Apuilonis in apertam hoſtilitatem ruunt.

CAP. VII.

De modo latrocinandi Moſcorum.

RUtheni, ſeu Moſcovitæ, quam perniciosam in piratica ſeu latrocinandi ſtudio peritiam ac aſtutiam habeant, his paucis declarabimus. Dum enim Carelos, ſive alias vicinas gentes, latronum more invadere prædiſponunt, ſocietate congregata, atque certis legibus & pactis inſtructa, lembos abietinos longos ac leves, 20. aut 25. hominum capaces, in ſolitudinibus diligentius aſſeribus planis & ſubtilibus fabricant: eo videlicet ordine, ut pars dolabris eos cavet: pars picem in ſubterraneis ſpecubus (ne fumo prodantur) ex pineis ſtipitibus, aut ſcandulis, concoquat: pars cuſpides jaculorum, ut indureſcant, adurat: pars arcus & nervos, ſagittaſque adaptet. Pro o-

mnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mnibus enim ſimilibus inſtrumentis materiam aptiſſimam habent ſolitudines illæ. Quibus videlicet lembis paratis, pariter eos in aquas velut claſſem latrunculi immittunt, & armis inſtaurant. Deinde vicos, villas, caſtella, naveſque onerarias, in Albo lacu, vel Venedico ſinu, vel Livonico mari, ſub anchoris ſtantes, ſpolia rapturi aggrediuntur. Nec bona ſpoliaſſe aut diripuiſſe contenti, ſed etiam innata crudelitate, ſine quocunque diſcrimine & diſcretione, homines talibus ingeniis ſuperatos, in gurgitem mittere ſuffocandos ſatagunt.

Cap. VIII.

De eodem.

TAlique proſperitate freti adeo inſolentes evadunt, ut naves majores, marina tranquillitate retardatas, circa tabulas aquis viciniores, obterebraturi, aggredi & moleſtare non formident: ſagittis enim, ne ſuperne à propriis defendantur navigia, ſatis acriter avertere contendunt. Attamen rariſſimam pro tantæ præſumptionis audacia victoriam conſequuntur, quia tormentis, balliſtis, & jactilibus ſaxis frequentius repelluntur. Deinde dum conſiderant, ſe non ſatis diu poſt illatam violentiam, & rapinam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

pinam, inter homines afflictos permanere ſecuros, aut ulteriori omnium diſpendio publicam exercere piraticam, lembos humeris impoſitos, in abdita ſylvarum referunt, quorum ſecretiora loca intimius cognoſcunt: ut rurſus eiſdem pro ſimilibus latrociniis exercendis opportuniore tempore uti poſſint: interim præſidia in nemoribus firmantes, ut in his tanquam ſecretioribus eremi locis, ſpoliorum abundantia ſe nutriant, ac armis tueantur. Verum, uti facinus eorum horridum eſt & pernicioſum, ita promptiſſimos vindices ilico invenit in ſui ultionem. Venatorum nanque diligentia & ſagacitate primum latronum ſylveſtria præſidia explorantur: deinde turmatim exeunt populi furvis armis induti, hoſtium vires uſque ad extremam internecionem deleturi. Neque tamen id ſine cruenta victoria venit, dum latrones ſceleris conſcii, pro vita tuenda quaſi agonizantes decertant. Ad extremum tamen viribus fracti, partim ad montium antra, partim ad terrarum cavernas, partim ad denſos arborum ramos ſcandendo ſe recipiunt, eo ſecuriores ſe putantes, quo ſecretiora hæc loca antea ad tantum facinus perpetrandum præelegerant in ea ſolitudine vaſta. Sed Dei vindicta exigente, neque eo modo aut

loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

loco vitam aut immunitatem merentur, qui tam diris cruciatibus innocentes opprimere conſueverunt. Omnes enim ſine ulla clementia lembis & præſidiariis ædibus impoſiti, comburuntur. In cavernis vero & antris latitantes, grandibus admotis ſaxis & palis, vivi prolixiori fame relinquuntur interimendi. Qui denſis arborum frondibus ſe tutos opinantur, latratu canum proditi, niſi de vita redimenda paciſcantur, mox ſagittis opplentur, ut decidant in terram morituri. Nec alia apud eos efficacior vis eſt inveſtigandi ſylveſtres graſſatores & fures, quam odoratu & latratu canum venaticorum.

CAP. IX.

De modo recipiendorum Oratorum apud Moſcovitas.

PErhibent nonnullæ Septentrionalium regnorum veteres hiſtoriæ, quoſdam Principes Moſcovitarum miris præſtigiis Regum & Principum legatos excepiſſe, atque adhuc excipere ſolere. Siquidem elegerunt, nuncque pro tempore ex plebeja multitudine quamplurimos procerioris ſtaturæ viros, inſigni canitie, & prolixioris barbæ forma ſpectabiles, elegantiſſimo cul-

tu, veſtitu ſcilicet Principis eos exornantes, eligunt, ut in ampliſſimo nobilium cœtu hinc inde cum ſilentio ſedentes, ſui ornatus ſplendore & multitudine oculos perſtringant ingredientium Oratorum: qui tanto apparatu faſcinati, aut territi, nihil auſterum proponant, vel propoſitum communibus eorum ſententiis annuant concludendum Sed is apparatus, uti mentitam magnificentiam continet, ita & frequentius in ſuo exitu vileſcere judicatur. Longe etenim ab ea æſtimatione aberrant, quam ſe putaverant conſecuturos. Nam expeditioribus legatis, qui latius arduis deductis negotiis penetraverunt orbem, totus ille ſplendor præſtigioſuſque cultus contemptibilis apparet, & pudendus. Præterea mos eſt apud Tartaros, ut Legati, antequam eorum Imperatori commiſſa proponant, inter duos ignes ire cogantur, ea potiſſimum cauſa, ut ſi venenum portaverint pro intoxicando Principe, ardore ignis in portatorum necem prius diſſolvatur. Noluntque aliter eoſdem legatos audire, niſi munera ferant, flexiſque genibus commiſſa loquantur, cæteraque cęlicolis debita homini mortali impendant: & hæc facere recuſantes, vix ſine vitæ periculo abſolvuntur. Ut autem hic ritus recipiendorum legatorum apud Mo-

ſcovi-

ſcovitas clarioribus oſtendatur exemplis, inſerendam eſſe volui Sereniſſimi Regis Poloniæ legationem, anno Domini M.D. LI, ad ducem Moſcorum, ordine quo ſequitur, inſtitutam. Orator Regis Poloniæ Matthæus Barthlomievicza *Kneze Gedroitzki*, vir nobilitate inſignis, per milliaria Germanica CC. à Vilna civitate celebriori Lithuaniæ, ad Moſquam Moſcoviæ metropolim perveniens, ingreſſurus, conſummato prædicto itinere, ab aliquot equitibus ad hoc à magno Duce deſtinatis ſuſceptus eſt : ac poſtea paucis diebus elapſis, ad tradendum Regias literas, ſolenni pompa (uti Moſcovitis viſum eſt) in arcem deductus eſt, per duo atria, quæ homines proceræ ſtaturæ, ac prælongam barbam nutrientes, & plerunque ſervilis conditionis, in ſubſelliis orbiculatim ſedentes, ſplendidiſque ſatis amicti veſtibus, ad magnum Ducem pertinentibus, ut poſſit ſolummodo ex longinquis oris venientibus oſtentare ſuæ aulæ magnificentiam, occupabant : ad palatium tandem, in quo magnus Dux una cum ſuis Principibus, etiam ejuſdem formæ indutis veſtimentis, morabatur, introductus eſt. Magnus autem Dux in ſella aliqua, ab aliis Principibus multum ſeparata, longa talari tunica ex ſerico villoſo, cujus extremæ oræ mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

garitis unionibuſque prætextæ, indutus ſe debat: ac ſcipionem, ſive baculum, ſuperiore ex parte inauratum, inferiori vero, argento inductum, cui innitebatur, manu tenebat: denique capiti ſuo mitra (quod illi ſua lingua *Kalpak* appellant) de præſtantiſſimis ſubnigris vulpinis pellibus (quæ iſtis in terris maximo in pretio ſunt, longeque ſuperant zebellinas pelles, quoad æſtimationem) impoſita erat. Quando autem legatus palatium ingreſſus eſt, ilico qui eum adduxerant, ac magno Duci præſentabant, in pavimentum coram eo ſe proſternebant, ac capite terram terque quaterque (quemadmodum Moſcovitis moris eſt hoc modo reverentiam ſupremam ſuo Domino exhibere) quatiebant. Verum oratori ad fores, diſtantia L. pedum à magno Duce, una cum famulis ſuis, quorum 12. cum illo advenerant, conſiſtere, per Procuratorem ſibi (quẽ illi *Prziſtavv* vocant) conſtitutum, juſſu magni Ducis injunctum eſt, nec propius ad eum progredi permiſſum: ibique, donec ad magnum Ducem orationem haberet, ac Regias literas Secretario ad hoc deſtinato traderet, perſtitit: cujus quidem Regis literas Orator magni Ducis, alias dum in Polonia eſſet quod ſuum Dominum *Czar Ruzki* (hoc ſonat Cæſarem Ruſſiæ) à Metropolita-

litano iſtius terræ ſic creatum minime compellarent, atque hanc ob cauſam idem Dux proprium Oratorem poſtmodum miſiſſet, recipere recuſarat. Poſtea dictus Regis Poloniæ Orator à Procuratore iterum in hoſpitium ſatis magna pompa, oſtentandi gratia deductus eſt. Hæcque de modo recipiendi Oratores apud Moſcovitas ſufficiant.

Cap. X.

De Italico Oratore crudeliter occiſo.

INſuper Albertus Crantzius Hiſtoricus Germanorum inſignis, in ſua Vandalia aſſerit, Oratorem Italum, eo quod caput ſuum totaliter coram Principe Moſcovitarum verba facturus non nudaret, crudeliter fuiſſe interemptum. Cum enim Orator patriæ ſuæ conſuetudinem (qua nullius dignitas vel majeſtas tecto capite orantis offendi putaretur) allegaret, efferus Princeps ferreo clavo tegumentum cerebro conjungi juſſit irriſorie aſſerens, ſe ritum hujuſmodi tali memoria non violaturum, ſed confirmaturum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XI.

De ingenio negotiatorum Moſcoviæ.

NEgotiatorum Moſcovitarum mos eſt, novas, ſcilicet diverſis occurrentibus ſtagnis & fluminibus, fabricarę naves, & merces eiſdem immittere comportandas. Iter enim quæſtus cauſa in Septentrionalibus terris inſtitutum, ad ccc. vel cccc. leucas ſe extendit: in cujus ſpatio cum ſylva atque longi amnes, vel lacus, frequenter occurrunt, comportatis rebus, navibus jam fabricatis aut fabricandis utuntur. Nec eſt qui de injuria, aut inciſione ſylvarum, vel piſcatione talium mercatorum querulatur, modo ultra hæc naturæ dona alia non uſurpaverint, patronis ignorantibus aut invitis, veluti jumentis pro eorum navibus pertrahendis, aut edendis pecoribus, loco quorum carnibus ferinis, inter itinerandum ſagitta quæſitis, abunde utuntur. Merces autem eorum ſunt pelles pretioſæ, & omnigenæ ſortis apud eos in pretio, videlicet zebellinæ, mardurinæ, & varolinæ, alias vulgari Italico Doſſi dicti: de quibus ſuperius ac inferius nonnihil eſt annotatum, & annotandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XII.

De diverſis modis prœliādi Finnorum.

CUm apud Finnos ſeu Finlandos, populos Septentrionales, ob eorum nimiam ferociam, gravibus pœnis ſeu cenſura Regia edictum ſit, ne domi in mutuam perniciem bellicis armis utantur, videlicet lanceis, telis, jaculis, gladiis, aut pugionibus oblongis: attamen ſecurium dolabrarumque uſum pro domeſtica neceſſitate levanda omnimode permiſſum habent: quibus etiam conficiunt ſtructuras admirandas. Verum ne defenſoris armis, quibus ſeſe à Moſcovitis latrocinantibus, nimium vicinis, oportuno tempore defendant, carere videantur, haſtatis fundis primos inſultus ſufferunt, aut repellunt. Deinde comminus certaturi, jactilibus ſaxis cingulis eorum alligatis ſe tuentur. Fortiſſimi enim ſunt brachiorum, atque plurimum jaciendo experti, ita ut nullus fruſtra pereat jactus. Habent etiam longiſſimas haſtas abietinas, Sole arefactas: quarum cuſpides clavis vel ſudibus acuunt. Hiſque velitum, ſeu levium equorum impetum primi repellunt. Quidam reſtibus inſtar retium ferinorum ductilibus ſublimi jactatione utuntur. Ubi enim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nim cum hoſte congreſſi ſunt, iniiciunt eos reſtes quaſi laqueos in caput reſiſtentis, ut equum aut hominem ad ſe trahant. Quidam etiam lapide pugillaris quantitatis, funiculo quatuor palmorum longitudinis (quibus ferrei, vel plumbei globi, vel catenulæ ferreæ non ſunt) baculo alligato, equitum brachia vel equorum pedes involvunt, trahendoq; in caſum repentinum retorquent. Nec minus eiſdem Finnis adjutorio ſunt maximi ac mordaciſſimi canes: quos non minus equi Moſcovitarum horrent, & fugiunt, quam Perſici equi camelos. Hi etenim canes ſaltu & morſu (prout diſciplinati ſunt) naribus equorum inſidiantur: quo evenit, ut ea formidine ſubito ſe in poſteriores pedes erigant, equitem abiicientes, ilico interimendum vel captivandum.

CAP. XIII.

Adhuc de eorundem armis, & munimentis.

VTuntur & iidem Finni pro corporum munitione, partim thoracibus è corio phocarum calce macerato, partim corio alcium jubato: quod ſuperfuſa aqua (ſi hyeme bellandum ſit) congelari permittunt; nec

nec glacies pilis forinſecus adhærens, ſudoribus portantis concepta duritia relaxatur. Galeis quidam eorum inſtar ſquamarum piſcium, ex ungulis alcium ſive rangiferorum, aut boum, ingenioſe connexis utuntur: quidam vero certarum volucrum exuviis intrinſecus filis ferreis diligenter contextis: quidam coriariis galeis, ex ſpiſſa humidaque cute, calce decocta, ſuper ligno ad formam capitis contracta, eaque aëre ſenſim ſiccata, tutiſſime muniunt caput. Verum galeas hujuſmodi, ne capite incaleſcente flacceſcant, ſubtili cortice arboris populeæ intus piſcium viſco (qui liquoribus reſiſtit) confirmant.

CAP. XIV.

De præfectis Septentrionalibus Regis Sueciæ.

QUemadmodum ſuperius dictum eſt de præfectis Iſlandiæ, id eſt, terræ glacialis, qualiter edicto Regis Norvegiæ jura reddendo, lites pro portubus illius terræ motas averterent, aut inter mercatores Germaniæ flagrantes, juſta pœna corriperent eo navigantes, ne vel ipſi negotiatores legitimo quæſtu, vel ipſi incolæ ſuo commodo, vel ipſe Fiſcus debito tributo, & omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mnes amœna commutationis pacificæ ſocietate privarentur: Ita & in his Finnonicis terris populoſiſſimis & opulentis, Regis Sueciæ præfecti, viri ſagaces & prudentes, ſtrenui & manſueti, ut jurgia tam indigenarum, quam alienigenarum, recto juſtitiæ tramite auferant, & pacem unicuique adjudicent, conſtituuntur. Quanto enim ferociores, auſterioreſque, eo ſub climate reperiuntur populi, (prout revera ſunt) tanto prudentioribus viris opus eſt, qui magis ſuadeant, (ſalva juſtitia) quam rigide cogant, ſpolient, vel tormentent. eoque caſu nedum prȩſcripta tributa alacriter exhibent ſed ad quævis imperata, etiam ſi periculis mortiferis annexa ſint, ut eis obediant, ſeſe promtiſſimos reddunt. Talibus præfectis prudentibus, juſtis, & moderatis, ſemper floruerant Aquilonaria regna cum Regibus & Principibus ſuis, ut ſuaviter recordari congruit antiqui Stenonis Sture, XXIIII. annis duriſſimum populum ſpatio bis mille Italicorum miliarium ſtrenue & pacifice moderantis: & rurſus Regis Caroli, ob avaros, contumelioſos, ac violentos omnium ſuarum provinciarum præfectos, VII annis exulantis.

CAP. XV.

De arcibus violentorum Præſidum comburendis.

RUricolæ ſeu communitates, ſentientes, ſe quandoque inceſſabili violentia ab iniquis præſidibus præter omnem æquitatem vexari, ad amaritudinem provocari, fortiſſimas arces ampla glacie circundatas, cohortibus ac turmis, quaſi vir unus, modo quo ſequitur, aggrediuntur debellandas. Quoties enim in Septentrionalibus regnis intolerabilia vulgi onera (nulla exigente neceſſitate) vel alię crudeliſſimæ oppreſſiones inducuntur, toties vi publica armorum gravaminibus tam atrocibus perpetue infringendis obviatur, ita videlicet, quod incolæ, ſeu ruſtici, (qui ſemper potentes, & uniti ibidem ſunt) hujuſmodi fortalitia demoliturі, condicto tempore plura millia ejuſdem territorii in ſylva, ac glacie arcibus viciniore, conveniunt, communi ferocia repente quid faciendum ſit conſulentes, & concludentes. Inter quos viri acrioris ingenii, brevi exhortatione ad multitudinem furentem ſuper paſſis ac patiendis gravaminibus expoſita, unicuique agmini ſub ductoribus ſeverioribus officia diſtribuunt

oppor-

opportuniora:aliis,ut machinas fortiſſim a
ac altas, ſubito è lignis ſuper glaciem con-
ſtruant: aliis, ut multa millia faſciculorum
penes eos è ſylva exciſa comportent:aliis, u
magiſtros operis, balliſtis & armis, per ex-
cubias à tyrannicis incurſibus tueantur,do-
nec omnibus paratis,unanimiter inſtitutum
negocium aggrediantur. Quo fit, ut pri-
mum machinas, ſive propugnacula, con-
tra hoſtium tormenta vel ſagittas,ſecuriſſi-
me antrorſum in lubrica glacie trudant
manipulatimque faſciculos, infinita multi-
tudine & humeris & vehiculis congeſtos
ſuper muros & mœnia jactent, donec eo
rum altitudine vel ſuperata, vel æquata
ignibus immiſſis flamma & fumo abſuma
tur incluſi: qui neque periculum hoc aver
tere, neque ſeſe ob immenſam combuſti
bilis materię molem defendere poſſunt, au
æquam conditionem apud inexorabiles &
furioſiſſimos hoſtes invenire: neque fugere
conceditur, ob multitudinem ad omnem
cædem & truculentiam excitatam. Nec a
liter quam ſtupa exardeſcenti comburun
tur hæc fortalitia: quæ incendiis obnoxi
ſunt. Majore enim parte non latere cocto
aut campeſtribus ſaxis, ſed ex denſis ſylv
(ob arcendum frigus) coagmentatis ligni
concamerata ædificia conſtituuntur, pro
infri

infra dicetur de domibus Aquilonarium regionum.

Cap. XVI.

De machinis glacialibus.

VTuntur etiam Gothi ac Sueci in aggrediendis diripiendiſve fortiſſimis arcibus caſtellis & urbibus, machinis ſeu propugnaculis obliquis, è trabibus abietinis validiſſime fabricatis: quas quidem machinas facillimo compendio ſuper ipſam glaciem impetuoſa manu admotas, mœnibus opponunt, earumque præſidio muniti, omnem ſaxorum trabiumque jactum, directe vel ſuperne emiſſum, ne noceat, avertunt. Nihil enim vel altitudinis impetu, vel gravitatis impulſu, quantumcunque violenter demiſſum fuerit, machinas ipſas propter earum obliquitatem infringere vel diſſolvere poteſt, imo nec ignibus immiſſis ab obſidione clauſis comburi: quia continue aquam in vehementi frigore deſuper effuſam, ſpiſſius congelari procurant, paulatimque propinquius ad portas & mœnia, vi armata protrudunt, ac turmis militaribus firmant; eadem fere ſub machinis & caſtrenſibus præſidiis utentes commoditate, qua perfrui ſolent viatores in glacialibus caſis,

ubi

ubi pro frigoribus arcendis copioſa ſuppetunt ligna, itidem & commeatus ſufficientes, ac ſtipendia liberaliter diſtribuenda: & ob id atrociorem obſeſſis inferunt difficultatem. Quo viſo trepidum militare agmen obſidione clauſum, intra muros & mœnia acrius ſe tueri compellitur, dum nullus inſidiarum locus, pro conficiendo vel abigendo hoſte, undique attentatis occurrit. Non enim combuſtilibus fomentis hoſtiles machinas propter circundantem glaciem comburere poſſunt, nec doloſis cuniculis ob terram ſaxea duritie congelatam erumpere, nec bombardis, aut tormentis minimo ſaltem loco hoſtes conficere, vel ſagittis aut fundis deturbare, nec aperto congreſſu eiſdem tute reſiſtere, nec arcibus relictis ſylvarum latebras ob aſperrimum gelù fugiendo recipere. Conſtantibus tamen armis & animis iidem incluſi ſeſe defendunt, donec obſidentes, formidine glaciei reſolvendæ, machinas ipſas aut ſponte comburant, aut longe remotius in littora fugientes ſecum abducant. Neque ſic ab eorum atroci impugnatione ſecuri redduntur obſeſſi. Machinas enim eaſdem, ſubito in latiſſimas rates converſas, eodem loco ſuper apertas aquas, quo alias in ſolida glacie ſteterunt, facillime reponunt, aut

ſinunt

ſinunt eas majori, ſuper inducta amplitudine, in ipſo gurgite liquefacta glacie firmiter permanere, additis lembis, ſeu lintribus, alioque navigiorum genere, quo peritiſſimi ſagittarii rates hujuſmodi valeant defenſare, & nocturnas vigilias, ne quiſquam obſeſſorum evadat, diligenter obſervare. Idemque faciunt campeſtribus propugnaculis ubique præſidentes. Pari enim atrocitate perſequuntur obſeſſos, quorum impia crudelitate ad tantum vindictæ ardorem diutius fuerant provocati. Quo fit, ut pro majori parte tam duris cuſtodiis conſtricti, ſæpe imaginentur, an laqueo, an aqua, an igne, an præcipitio, an veneno, an mutuo jugulo ſe ipſos occidant.

CAP. XVII.

De vehiculis igniferis.

CUm Gothis ac Sueonibus glacialis pugna, per equeſtres vel pedeſtres turmas, à Moſcovitis, Danis, Germanis, vel internis hoſtibus, intentatur: iidemque hoſtes diutius ad vim inferendam ſuas munitiones in faucibus montium, vel vallium, collocate diſponunt, unde irruptiones faciant in regnicolas: qui pro ſua defenſione ſimili propoſito in armis congregati; ne eiſdem

eiſdem hoſtibus tantillulum degraſſan
ſpatium temporis, vel locum, concedant
ingeniis & viribus utuntur opportunis, tun
vehicula oblonga aridis ſarmentis & cæter
combuſtilibus materiis replent, ut aterri
mum fumum, intolerabilemque fœtorem
igne directorum audacia accenſo, attractu
que equorum ſylveſtrium & furioſorum
inimicis opponant: idque celerius commit
titur quo collateraliter equi ligati ardor
ignis retropoſiti ſtimulantur ad curſum
nec currere deſinunt, donec hoſtilem acien
turbaverint, ut vel eo loco, vel alibi, à la
tere armatis incolis impetuoſiſſime inſul
tantibus cedant, vel eoſdem fugam ſimu
lantes, quaſi certi victores inſequantur; u
ſic educti diſperſique, potius ſecretis glacie
rum voraginibus, quam armatorum inſidii
interimantur. Hiſque ex aliis ſylvarum an
guſtiis (ſi opus fuerit) agminatim populu
erumpens, balliſtis & telis armato hoſtium
certamini ſeſe immittit; & opponit; ne
perſequi ceſſat, donec hoſtem abegerit ſe
veriſſima ultione. Glaciales vero hæ pugnę
ubi fieri ſoleant, aut in quibus lacubus, au
locis, ſequentibus capitulis diffuſius oſten
detur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XVIII.

De bombardis, ac globis evehendis, & modo ſagittandi.

HIc jam ſatis apertè declarabimus, quibus ingeniis & artibus Septentrionales populi in promovendis præliis, ſive ſuper campos, ſive ſuper glaciem, intrepidè adverſus inimicos, injuria vexati, uti conſueverint. Utique vehicula habent (ſic enim hyemalia ſeu glacialia plauſtra vocantur) oblonga antrorſum, ob majorem flexibilitatem & agilitatem cuneata ſeu incurvata: quorum tanta commoditas & firmitas eſt, ut ad objectos viarum gibbos ſive tumentes glacierum aut nivium colliculos, uno vel pluribus equis trahentibus, plus oneris ponderiſve ſuſtineant, quàm 5. vel 6. rotati currus in itineribus complanatis & communitis. Tamen uno potiùs utuntur equo in lubrica glacie, tritaque nive, quàm duobus: ut occurrentibus plauſtris in viis ſtrictis, parumper declinando cedere posſint, imò propter altitudinem nivium tortum vehiculum (lege pœnali conſtituta) & graviora plauſtra vertere teneant. In glaciali autem itinere ob infinitam latitudinem nulla difficultas occurrit, niſi in certis ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

pturis glacierum, vehementia inferioris exhalationis, quaſi vi tonitruorum, ob pinguedinem fundi, cauſatis. Dico quaſi vi tonitruorum, quia tantus ſonus tamque horrendus mugitus ſubtus glaciem longo tractu veluti in lateribus denſarum nubium hinc inde auditur, ut neceſſarium ſit, quaſi fulgurum vehementia generari ſciſſuram unius pedis, duorum, trium, vel ſex, in amplitudine exhalationis impellentis, & ſpiritus à fundo excitati.

Cap. XIX.

Adhuc de eodem, & modo penetrandi rupturas glacierum.

QUas quidem rupturas ut pertranſeant viatores, ſubito ex obliquo latere integras partes glacierum repertas, dolabris & ſecuribus adaptant, & reponunt, quaſi petras redactas in pontes. Si verò jumentum non præviſa ruptura in vaſtis tenebris immerſum fuerit, tunc ilicò chordis & liguis ſubtilibus ſemper comportatis, aſſueta agilitate extrahitur viatoris. Si verò homines inter glacies (ut ſæpius accidit) inciderint, mox eruti jucunda memoria proſequuntur adjutores. Nec terrorem exinde concipiunt, quod ilicò circunſtante

frigo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

frigore glaciantur in veſte: motu enim, curſuque continuo cauſante, celerius reſtituitur calor. Igitur in his vehiculis tempore glacialis prælii, commeatus, globi, pulveres, ac alia ad uſum præliorum neceſſaria, conſtituto laboris pretio ab incolis facillimè comportantur, quemadmodum æſtate uſu navigiorum in eodem maris vel aquarum ſinu, vel curribus rotatis, induſtria aurigarum, vel nautarum, fieri ſolet: imò vehicula hæc in maximo numero multiplicata, veluti propugnacula, aut aggeres, ipſis hoſtibus opponuntur, (velut carri in Cimbricis bellis:) ſagittæque arcuales, vel bombardales, ex iis in hoſtem facillime excutiuntur, donec vel interpoſita pace mutua concordia abeant, vel timore glaciei reſolvendæ præpropere cedant, aut in pertinacia perſeverantes, velut plumbum in aquis vehementibus demergantur.

CAP. XX.

De impedienda aquarum congelatione.

MUnitiſſimæ civitates, & arces, hyberno tempore, dum omnia loca invia ac pervia glacie conſtricta ſunt, arcta obſidione premuntur, quæ alias æſtivo tempo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

re quaſi inſuperabiles & inacceſſæ videntu[r]. Quocirca hic dicendum erit, quomodo [ſe] muniunt, qui talibus anguſtiis & pericul[is] ſunt ſubjecti. Imminente igitur publica ve[l] privata hoſtilitate, ſi loca ſita ſunt in me[diis] aquis fluvialibus vel ſtagnatis, valde ſo[l]liciti ſunt incluſi, ut dolabris ac ligonibus i[n] modum circundantium foſſarum aperian[t] glaciem, ad minus ſpatio XXIV. vel XXX pedum, glacialia fragmenta introrſum trahentes, ut ſuper glaciem relicta; aucto gel[u] & frigore, in modum aggeris congelentur eaq; apertura confecta, mox pinguedinem balænarum, phocarum, vel vitulorum marinorum infundunt, haſtiſque ſufficienti & & magna quantitate infuſam commovent & dilatant. Quo fit, ut aquæ ſic congelatæ, hoſtibus ſpem adimant, ne propius accedentes diu cupita victoria potiantur: imò ſæpius evenire conſuevit, ut prius glacierum voragine, temerario auſu & acceſſu, ſuffocati intereant, quam conſpiciant vel accedant obſeſſos vel obſidione claudendos; non quod glacies ipſa in profundo lacu vel flumine debilis ſit, ſed eo forſan loco audax & minax inimicus aggreditur, ubi labentibus è littore paludinoſo rivulis, glacies ipſa ſubtus exciſa ſit, & debilitata.

CAP.

Cap. XI.

De mœnibus glacialibus.

EſT præterea alius in obſidione glaciali ſervatus vel ſervandus muniendi modus, is videlicet, ut cum pertinax hoſtis, equis dimiſſis, vel voragine aquarum perditis, aperturam aquæ, foſſæ pinguedine prædicta (ne congeletur) impletam, tranſire volet, trabes longiſſimas ſuprapoſitis tabulis ſeu aſſeribus in modum ampliatæ ſcalæ connexas, nocturno præſertim tempore, impetuoſius quam poterit per aquas, verſus obſeſſos vel obſidendos, ut marginem glacialem penetret, præcipiti ſervato curſu intrudat, quaſi ſolido ponte uſurus. Contra quem impetum, ubi ſagittarum bombardarumque reſiſtentia, præ nimia hoſtium feſtinatione ac ferocia non attenditur, tunc incluſi, aquas ſuper mœnia atque ad latus infundunt; quæ ſubito magis magiſque adaucta, aſperrimo gelu cooperante, longiſſimo urbium tractu veluti ſpecula conſpiciuntur. quæ mœnia uti ab imbellibus fœminis, pueris, juvenibuſque, multiplicatis & apportatis aquarum urnis, hyeme & glacie conſtricta ſunt: ita & frigore durante quemcunque globorum jactum infracta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

fortitudine ſuſtinere non horrent. Mulieres etiam ſubductis ſupra genua veſtibus inter glaciatas aquas porrigunt urnas aquarum plenas. Ita in anguſtia inventionis neceſſitas cogit omnia audere, & attentare. Sed dum homines hujuſmodi ſtrategematibus inter ſe dimicant, finem tandem, quē Deus voluerit, vel una, vel altera pars, etiam nova ſuborta difficultate, conſequetur licet non incruenta victoria, quæ tot trophæis quot funeribus, invicta cohorte bellicis cincta legionibus, conquiri ſolet. Itaque ſuſpenſis ſuper glaciem machinis, tam foris quam intus conſtituti, ad compluſculos dies, ſeptimanas, vel menſes, mutuo conflictu ſeſe moleſtant, donec reſolvenda glacies indomitos obſidentes (ſi propriam vitam ſervare voluerint) celerius abire, quam alias advolavere, compellat. Dignum riſu ſpectaculum, (ſi cui in tali caſu ridere vacaret, & alienum periculum & turpitudinem ſpectare voluptati foret) præſertim ubi majus certamen contra aquas, quam arma, ſubeundum erit: quod etiam eo terribilius adeſſe & urgere dignoſcitur, quo repentina ſuborta tempeſtate, & rupta glacie, quaſi in abyſſum demergi videntur, ubi paucis antea diebus inſtar triumphantium victorum aggredi & ingredi continuo crede-

deban-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

debantur.

CAP. XXI.

De glacialibus excubiis, & nocturnis.

ARcium & civitatum, caſtrorumque obſidionum Aquilonares armati milites, tam equeſtres, quam pedeſtres, in campis vel aquis ſolidiſſima glacie rigentibus, ſervaturi vigilias longiſſimæ noctis, viginti fere horarum, in medium diviſæ, diligenter attendunt: atque cuſtodes mutant, non cornibus, aut campanulis, quaſi dormitare videantur perſonantes, ſed ſignis ſecreto retentis, ut nocte aliunde accedentes ex verbo reſponſionis, unde, & qui ſint, intelligere queant: quod verbum ſignum forſitan per oblivionem amittens, non ſecus ac proditor à Principe (ſi jus militare extendi debeat) in vita vel bonis omnibus condemnari meretur: quod adeo rariſſime evenit, ut pro portento reputandum veniat, ſiquiſpiam ea negligentia inculpetur. Sed major vis eſt in equorum impatientia, propter frigus, quo ſtridor pedum in colliſione glacierum, unde ſonus excitatur altior, continue cauſatur: ubi ſeſſores armatos, etiam pellibus indutos, in frigore portant: licet hi pervigiles exſomneſque cuſtodiunt commiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

miſſam ſtationem: eoque diligentius & cautius, quo nox progreditur ad auroram, circa quam violentiores committi ſolent inſidiæ, dum humanæ vires ſtupore ſomnoque graviore ligantur: tuncque inſidiatores omnium temporum quaſi ex conſtitutis articulis ſunt attentiores.

Cap. XXIII.

De fortunatioribus prœliis matutinis.

Mos igitur fortiſſimorum militum eſt, diluculo obequitare, aut in claſſe navaliter pugnare, nec grandinum, nebularum, pruinarum, nivium, frigorum, nec hoſtium expaveſcere injuriam: & hoc non tantum Principis charitate, ſed æmulatione fortium virorum dura quæque pati, & jurejurando ſtatuere ac firmare, ſeſe nullo terrore locum deſerturos, pœna addita. Si eques diſceſſerit, nedum armis, & equo exuitur, ſed & legali fama, honore, ac fideli exiſtimatione privatur, imo & circunſtantiis ponderatis, graviſſima pœna multatur. Si pedes, certo plagarum numero cunctis aſpicientibus caſtigatur, pœna nihilominus perpetuæ infamiæ penes utroſque, quaſi cicatrice indelebili, remanente. Si vero fortiſſime pugnando, vel conſtantiſſime ſtationem ſervando, aduſtione frigoris perpetuo

tuo debilitatus fuerit, tunc unicuique juxta qualitatem honoris, & generis, liberale ſubſidium, quo in reliquum tempus commodiſſime vivat, more veteris militiæ deputatur à fiſco: quod & Principis munificentia favorabiliter ampliatur. Pro remedio tamen aduſti corporis in frigore, utuntur medicina ſpeciali, cinere ſcilicet combuſtę pellis leporinæ, quo applicato optime linitur infirmitas pedum: de quo etiam aliquid de medicinis ſimplicioribus Aquilonarium gentium infra dicetur.

CAP. XXIV.

De oppugnatione arcium in glacie munitarum.

EST & alius pugnandi modus ſuper glaciem valde tritus & uſitatus in Septentrione. Ubi æſtatis tempore ob aquarum voragines, acceſſus hoſtilis intentari non poſſit; orto demum immenſo frigore, glacieque concreta, ultionem contra arces immanium præfectorum aſſumere volentibus, in glacie lubriciſſima, caſtra ſeu munitiones imponere, facillimus offertur acceſſus. In quo non ſegnius in arcem & hoſtem emittuntur ſagittæ, quam ſi in campo fortiſſimo firmata præſidia forent. Ubi vero arx eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

inſularis, admotis machinis, quadrato agmine ſine intermiſſione oppugnari videtur: eoque acrius proficiunt obſidentes quo magis uniti fuerint & concordes, unius ſcilicet gentis ritus, & mutuæ confortationis: quod exercitus ex diverſis hominum generibus collectus, ſibi invicem nondum vel lingua, vel uſu vivendi notus, alter alteri diffidens, efficere ſit ineptus: quoniam exinde diſcordia naſcens, fictum aggreſſum, vel fugam apertam, aut proditionem oſtendit: maxime quia tales extranei milites frigoris impatientes, ita aſſueti non ſunt, ut incedere vel accurrere valeant, eminus aut cominus pugnaturi. Longe etenim alia ratio eſt in glacie, vel nivibus, (ut alibi etiam oſtendetur) quam montibus, campis, ſylvis, vallibus vel arena præliandi. Glacialis congreſſus fit in laneis calcibus, non pellibus, aut coriis unctis. Vis etenim frigoris, quodcunque ſit unctuoſum, convertit in lubricitatem glacialem. Uſus tamen armatorum eſt, ut tribulis, ſive triangulis ferreis, ſeu triplicato ſtylo, pro firmiori curſu vel ſtatione muniantur. Quidam vero præmeditato congreſſu, vel inſultu, in medio noctis ſilentio cineres ſuper glaciem late diſpergentes, ſecuriſſimam efficiunt præliandi ſtationem aut curſum.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXV.

De oppugnandis navibus inimicorum congelatis.

ACcidit plerunque in littoribus Gothici maris, ut inimicæ naves, tam roſtratas falces, quam harpagines aliaſque terribiles munitiones & noxia inſtrumenta habentes, contrario flatu diutius vexatæ, repentino gelu ſuperveniente, quaſi in muris intra anguſtias glaciales fortiſſime concretæ perſtringantur, nec ſe eruere, neque tranſmarina auxilia petere, aut expectare, aut aſſequi, neque ſociales naves eadem cauſa tempeſtatibus intercluſas, commeatum ferentes, accipere poſſint. Quare difficultatibus his, vel ſimilibus, præcipue caritate lignorum in aſperrima hyeme conſtricti, neceſſitate mortifera urgente, ſe dedunt, vel præſentiſſimam mortem incurrunt. Porro vero ſceleris immanitate (qua inter circumpoſitas gentes in cædibus, ſpoliis, & crudelitatibus ultra morem humanum ſævierant) obſtante, multoties ad extrema vitæ remedia concurrentes, infatigabili labore in mediis tenebris glaciem confringere ſtudent, quo forte ſuccisa glacie, interſtitio quatuor vel decem miliarium vel plurium Germanico-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nicorum, ad apertum mare evadere poſſint. Interea tamen incolarum (ad debellandum, ſpoliandumque eos) accedentium ſagittis quaſi imbribus per aëra ſublimius ad eorum navigia directis & cadentibus, in periculo occiſionis velut deſolati conſiſtunt: imo frigoris horrore plerunque mortui, ſociorum manu (dum terra ſepeliri nequeunt) urna incluſi, per forata glacie demerguntur in aquas. Vel ſi nobiles, aut alterius reputationis inſignes viri ſunt, ſine horrore fœtoris, quaſi ligna virentia, ſaxea duricie congelati, à ſociis à periculo evadentibus, ad honeſtiorem tumulum, ne in hoſtili terra permaneant, reſervantur. Attamen petitis & obtentis induciis, ſi cadavera ſua humo ſacra recondere poſcunt, nunquam eis denegatur: imo nobiles & præſtantiores terrarum incolæ adſunt in eorum honorabili ſepultura: quod & in campeſtribus prœliis hoſtilis terræ ſatis ceremonioſe ſervatur. Veluti recentius exemplum eſt, de quodam potentiſſimo equite aurato D. Achone Hanſon Veſtrogotho, anno M. D. X. in Schoningia haud ſatis feliciter pugnante, ac lancea veteris ſui familiaris Dani transfoſſo: qui totius terræ nobilibus accurrentibus, honeſtiſſimæ traditus eſt ſepulturæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXVI.

De pœna infidelium ſervorum per aquam gelatam inflicta.

PUtabat Paulus Jovius Epiſcopus Nucerinus, externarum regionum curioſus ſcrutator & ſcriptor, furum latronumque, & ſimilium malefactorum, graviſſimam fore pœnam, quod frigidis aquis guttatim ſuper colla eorum dimiſſis tanquam durioribus tormentis, commiſſa flagitia confiterentur. Ita enim in Sarmatia ſua teſtatur: Fures, ſicarios, latrones, per quæſtionem examinant Moſcovitæ eo modo, quod aquam gelidam ſuper caput ex alto paulatim dimittant: hocque habent pro intolerabili tormento. Hæc ille. Sed revera vel ludibrioſe bonus præſul à verſuto Moſcovitici Principis nuntio, Demetrio dicto, tempore Clementis VII. informatus eſt Romæ, vel aliis rebus curioſioribus intentus, non integre referentem patrios mores intellexit, hoc ſcilicet pro terribili tormento in ea duriſſima gente reputari, quæ flammis & eculeis adhibitis, vix, ut acta revelet, tantillulum commovetur. Hos tamen Moſcovitas robore exſuperant Sueones & Gothi, qui Calendis Januarii ſolum in rebel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

les, diſcolos, & inſolentes has pœnas infligunt, ea præſertim cauſa, quod Principes & Dominos ſuos ad ſacra Chriſti natalitia primum nocte, demum die accedentes, ſequuti non fuerint, ac permanſerint: imo etiam quicunque in aliqua privata æde vel familia idem non fecerint, aut turpia verba ſcandaloſaque facta commiſerint, hos ſocii, teſtes, accuſatores, & judices, ſonoro æris tympanorumque ſtrepitu, longo ordine ad congelatas aquas eductos, genibuſque enixos, nudato collo, & prono vultu in genua preſſos, guttatim gelida aqua omnium applauſu perfundunt. Quibus tamen compendiariam pœnam (promiſſa erratorum emenda) celeriter infligere decreverint, ea gratia conceditur, ut ſimul & ſemel toto nudato capite, juſtæ quantitatis & menſuræ urna totaliter perfundantur. Soli Æthiopes ob verticis nimiam nuditatem, hanc pœnam horreſcunt, qui licet raro perveniant ad Aquilonares regiones, veniunt tamen inter ſubſidiarios milites, à Rege Galliarum Regi Danorum ad impugnandum Sueciam & Gothiam miſſos. Plerunque ergo his Æthiopibus pariter & Danis infeliciter pugnantibus, non frigida aqua infligitur, ſed dura captivitas, & inevitabilis ſepultura.

CAP.

CAP. XXVII.

De eiſdem pœnis.

EST & alius modus omni alio tempore hyberno contumacibus & obſtinatis à majoribus decretus, ſcilicet ut perforatis glacierum foraminibus xx. vel xxx. pedum ab invicem diſtantibus, chorda ſub brachiis ligati, per unum foramen ſubtus glaciem immiſſi, fune altero prætenſo ad aliam pertrahuntur glacialem aperturam. Si celeriter id factum fuerit, gratiam referunt amicis, quod feſtinanter, & fideliter expedierint eorum cauſam: ſin autem protractius, ſic forte exigentibus demeritis animi pertinacioris) tunc extractus experitur ſe habuiſſe cenſores & fautores rigoroſos, quia in gravi periculo fuit ſuffocationis. Quod ſuper glaciem inſtar ſpeculi lubricam agiliter hæc fieri videntur, mirandum non eſt, quia triangularibus uncis ferreis ſolitariis, aut calceis affixis, non tantum ad hunc, ſed quemlibet actum in glacie perficiendum, ſecure (ut infra de piſcaturis glacialibus dicendum erit) utuntur. Moſcovitis tamen ſchiſmaticis hæc aquarum ſubmerſio religionis cultu deputatur, quia ſub glaciem perforatam infantulos ſuos immergentes,

ritu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ritu ſuo baptizant: qui ſi rapido fluminis impetu ſub glacie deferuntur in longum, arbitrantur eos ad ſuperos illico evolaturos.

Cap. XXVIII.

De curſu equorum pro pallio vel bravio.

REpletis vehiculis, (ſic enim gens hyemales rhedas aut currus appellat) pluribus hominibus, uno tantum præmiſſo equo, curſum impetuoſiſſimum ad quinque vel ſex miliaria Italica intendunt homines, ut non currere, ſed velociſſime volare videantur, maxime quia uncis acutiſſimis, & ferreis clavis in ungulis firmati ſunt equi. Bravium vero (ut primo libro in ſimili curſu hominum monſtratum eſt) veſtis, ſive equus victus, aut certa menſura ſalis, aut annona ſeminanda, ilico ſolvenda taxatur ad certum tempus: quo nunquam (niſi ſolverit obligatus) habebitur liber.

Cap. XXIX.

De onagris ſeu alcibus, in nivoſa glacie currentibus.

ONagrorum, ſive alcium, vehementiſſimus etiam curſus in nivoſa glacie eſt apud

apud Sueones Septentrionales, maxime ultra regiam Holmenſem verſus ſuperiores partes Aquilonis. Inferius vero ad plagam Meridionalem, etſi in magna multitudine vaſtorum nemorum ſunt, ob Regium tamen edictum in uſu non habentur, ne ſcilicet eorum currendi celeritate (quæ longe ſuperat omnium equorum velocitatem) proditores utantur, ad ſecreta regni inimicis quam ociſſime revelanda. Famis etenim ac ſitis, laboriſque patientiſſima eſt hæc beſtia, ut diem noctemque immenſa ſpatia ducentorum miliarium Italicorum currendo valeat perficere: privata cibo. Cæteras ejus animalis virtutes, infra de animalibus liber monſtrabit.

Cap. XXX.

De rangiferis in nive currentibus.

MAgna etiam multitudo alterius generis rangiferorum eſt in Septentrionalibus locis, quorum uſus eſt nedum pro curribus trahendis (ut infra de animalibus oſtendetur) ſed etiam in onerariis vehiculis ſuper cacumina nivium petrahendis. Et hi quoque rangiferi (à tractoriis inſtrumentis ita appellati) edicto regni prohibentur à miniſterio meridionales partes inhabitantibus

tibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tibus quovis modo exhibendo. Miræ etenim velocitatis, ut onagri ſunt, in abſolvendo brevi tempore longum ac difficile iter. Vehicula autem eorum ab aliorum formis differunt, quia antrorſum inſtar calceorum ſunt cuneata ad penetrandum nives, veluti marina navigia ad dividendum fluctus & undas.

Cap: XXXI.

De ſuffocatione hoſtium in vallibus nivoſis.

DUm Sueci & Gothi hyemale certamen adverſus Teutones, Danos, aut Moſcovitas, gravibus provocati injuriis inſtaurare coguntur, modis omnibus hoſtilem exercitum, quanta equeſtri vel pedeſtri potentia præditus ſit, explorant: compertoque, quod egregiis ac grandibus equis, majori parte cataphractis, numero & apparatu quaſi invincibili accedunt, quæcunque reſiſtentia ſuis viribus proſtraturi, in eorum occurſum non tam armati, quam animati viritim incolæ exeunt, maxime ut hoſtes tam atroces, virium atque locorum congreſſibus attritos, jugulent, ac prædentur. Certa enim experientia norunt, talem hoſtem haud difficulter ſuperandum fore, qui

plu-

pluribus gravis armaturæ impedimentis inter altas nives, opacas ſylvas, abdita præcipitia, & nivales glacialeſque voragines irretitus & illuſus, etiam ſi adverſarius aliquis patriæ defenſor non obſtaret, neceſſario corruet urgente natura: eoque celerius id ipſum eiſdem inimicis evenit, quo delicatius enutriti ſunt, & locorum ac periculorum ignari, dum ipſi Aquilonares populi, cæli terræque injuriæ aſſueti, per montes & devia, in ipſa ſæva hyeme nivibus denſatis, vel occurrentibus inimicis congredi non formidant: unde & bello imminente, ſuperbos hoſtes ſimulata fuga, vel in loca nivoſa, ubi gravitate armorum velut in limoſa voragine immerſi, more ferarum retibus conſtrictarum, ab inermibus ruricolis interimuntur, vel in paludes, ſtagna, lacus, & amnes, propter latentem ſub nivibus aquam, educunt, ut caſu continuo ruant ſubmergendi. Apparet quidem nix ſolida in ſuperficie, ſed ſubtus ſecreto fluminum eſu adeo infirma, ut vix lupum, minus hominem, & maxime armatum, ſufferre poſſit.

Cap. XXXII.

De globis nivalibus equorum ungulis impreſsis.

EST præterea equeſtribus inimicis aliud ſpectaculum ſeu periculum, inevitabiliter formidandum, quod ungulæ equorum ferratæ, ob frigiditatem nivi connexam, accedente inferius aqua, vel deſuper pruina, cito generantur nivei globi in formam pilarum, uſque ad magnitudinem capitis puerilis: & ita rotundati, ac congelati adhærent, ut impoſſibile ſit, quin eques à jumento, vel cum eo concidat occidendus, vel captivandus. Non enim quartum aut ſextum ſaltum, ob globos niveos pedibus adhærentes, in rectum vel obliquum efficere poteſt, quin illico cadat: quantoque magis calcaribus equum ſtimulaverit, ut currat, aut ſaltet, tanto velocius fatum accelerat, ut ſubito lapſus, corporeque fractus expiret, vel in aliam emigret miſeriam, nece forſitan deteriorem. Qui vero pro defenſione patriæ militant in ipſo certaminis aggreſſu equos ferramentis ſub pedibus totaliter denudant, ut niveis globis non adhærentibus expeditius irruant in hoſtem. Qui hac commoditate ac ſecuritate non audet

uti,

æti, quia refugium non habent, quemadmodum incolæ regni locum habent & amicos. Neque minus periculum hoſtibus eiſdem imminet, quando vallium montiumque latera, lubricis glaciebus veluti ſpeculum micantibus circumfuſa aſcendere, aut deſcendere conſtringuntur, quin adhuc majorem colliſionem incurrant, quando præcipuè glacies hujuſmodi cooperitur tenuiſſima nive, vel ipſa vi ventorum coacta, fauces & præcipitia claudit, voragineſque & ſpecus profundas veluti campeſtrem planitiem coæquat quam Teutones & Dani, vel Moſcovitæ locorum ignari, præcipiti curſu illapſi pari calamitate ac nobilitate confodiebantur: imo & quam plurimi milites bellicoſiſſimi, qui cædibus & flammis alibi concuſſerunt orbem, ibidem in nivibus facillime conficiuntur.

LIBRI XI. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Structuris Aquilonaribus.

EPITOME LIBRI DVODECIMI.

CAP. I.

De varietate & forma ſaxorum.

PRæter manualem artem, repe-riuntur in pleriſque montibus Septentrionalibus provinciarum lapideæ moles, ita à natura indiverſitate figurarum, præcipue quadratarum & oblongarum, formatæ, ut vix aliquid præter politum ſplendorem, ad ornatum pulchriorem eiſdem ſuperaddi poſſit. prout apparet in vaſto quodam monte *Amaberg* dicto, non procul ab inſigni monaſterio Vaſtenenſi per illuſtriſſimam mulierem S. Brigittam (cujus corpus in celeberrima memoria, & filiæ ejus beatæ Catharinæ primæ Abbatiſſæ, ibidem requieſcentis, habetur) ædificato. imo & alio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

alio quodam cœnobio divi Benedicti, *Alvaſtra* appellato: ubi lapides varii coloris, præſertim atri, ad quævis ædificia incolarum gratis extrahuntur, ac ratibus ſeu dromonibus deportati, in pulcherrimum & commodiſſimum uſum, à fundamentis, feneſtrarum interpoſitione, ad culmina tectorum rediguntur, hoc opinabili relicto judicio, quod vel natura artem, vel ars ipſa naturam ſuperare videatur. Dixi gratis, quia nec pretio, nec precibus emuntur à poſſeſſoribus loci, ob inexhauſtam hujuſmodi ſaxorum abundantiam, ut deputentur ad publicam & privatam utilitatem. Nec mons ille omni amœnitate pleniſſimus, latus & ſublimis, à longe navigantibus aliter, quam civitas aliqua turrita mœnibuſque cincta, apparet. Extant hodie plura ædificia prædicti cœnobii *Alvaſtra*, atque civitatis Lincopenſis, ejus generis ſaxorum vetuſto tempore, quadrato opere ſatis polita, ſicut & alibi fabricata. Sunt præterea alii montes Oſtrogothorum, verſus Orientaliora littora maris Gothici, lucidos lapides adamantinæ ſpeciei, forma hexagoni, inſtar cryſtallorum, longo ordine hinc inde producentes: è quibus (ſi ſupervacaneus luxus æſtimatorem haberet) ſplendidi parietes, admiratione pleni, formari poſſent. Præterea

terea apud Veſtrogothos mons eſt eminentiſſimus *Kindaberg* dictus, in circuitu marmorea ſaxa adeo pulchro colore naturaliter variata habens, ut cuivis ſtructuræ applicata, plurimum decoris afferant & utilitatis. Demum in ſuppolaribus inſulis magnetum montes reperiuntur, quorum fragmentis ligna fagina certo tempore applicata, in ſaxeam duriciem, & vim attractivam convertuntur. Deinde tam vivi campeſtres lapides diverſarum formarum, quam coacti, in maxima quantitate, nedum pro tectis, ſed & muris, ubique applicabiles reperiuntur.

CAP. II.

De domibus fabricandis, & earum varia forma.

DIverſitates ædificiorum miræ multæque ſunt in Septentrionalibus regnis, videlicet pyramidales, cuneatæ, arcuales, rotundæ, & quadratæ, Pyramidales ſcilicet ex ſolis haſtis ſurſum connexis, deorſumque ampliatis, idque pro tempore æſtivo, ne fumo & flamma pariter cum Solis ardore moleſtentur operarii manuales. Cuneatæ ædes fere omnes in altum porrectæ ſunt, ut denſæ oneroſæque nives citius vento ar-

ceantur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ceantur, ne deprimant tecta, quæ corticibus betulæ, vel tegulis, vel fiſſilibus ſcandulis è pino, ob innatam picem, vel abiete, vel quercu, vel fago confectis, divitum vero tecta, vel cupreis, vel æreis, aut plumbeis laminis, quemadmodum templorum, ſunt cooperta. Arcuales ſtructuræ ſatis artificioſe contra vim ventorum, caſumque nivium, tam muro quam lignis, ad varium & valde neceſſarium uſum fabricantur. Taleſque reperiuntur in ædibus magnorum pro ſupellectilibus domeſticis, aut ruſticanis conſervandis. Rotundæ, & hæ plurimum raræ, ut diverſi artifices pari luce è culmine reflexa, in exercitiis ſuis potiantur. Quadratæ autem domus frequentiores ſunt: ſed lignis groſſiſſimis mira combinatione in angularibus juncturis (quibus magiſtrale artificium oſtenditur) coaptatæ: & hæ quoque feneſtras habent plurimum in tectis elevatas, unde lux introrſum ſuper quemlibet deſcendere poſſit. Muratæ autem ædes portas habent proportionatas, ſed ſtrictas feneſtras, ob intenſiſſimum frigus, & pruinoſas nives. Nam ſi majores, amplioreſque more Italico eſſent, confeſtim minutiſſimis nivibus vento valido (veluti pulveribus) turbine agitatis, ædes ipſæ importabili mole ilico caſuræ replerentur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. III.

De eodem.

FEneſtræ communiores Aquilonarium ædificiorum, præſertim in vaporariis, ſunt in obliquis firmatæ tectis, per quæ purior lux è cœlo deſcendit. E vitro autem, vel tela picata, pro pluvia arcenda ponuntur. A latere vero in urbibus, propter vicos anguſtiores, ferreas habentes craticulas, & clauſuras, portæ incolarum extremos limites regnorum inhabitantium, ex induſtria ſtrictæ, depreſſæque ſunt, ne prædonibus pateant, & inimicis. Imo ut eiſdem & apertis hoſtibus ſagittando reſiſtant, parietibus utuntur perforatis. Similiter & egeſtæ terræ ſecretis foſſis, cumo vel ſtipitibus frondoſis ſeu aridis contectis, ne forte eo modo conficiant hoſtem. Tecta vero trabibus, & tabulis abietinis, corticibus populeis, & germinantibus terreis glebis, gemino ordine interjecto pauco avenæ vel hordei ſemine, combinantur: & hoc, ne fulgure comburantur, imo verius ut ſupereffuſa aqua tempore hoſtili paſcua præbeant ovibus & agnellis, prout ſuperius reperitur oſtenſum. Quidam etiam in urbibus eo conſtringunt loco ædium ſtruendarum

darum, ut mutuo ſumptu, & conſenſu, conjunctis quinque vel ſex lateralibus ædificiis, conſtituant unum caſtellum, unicuique portam ferream fortiſſimam præfigentes, ut etiam ſi hoſtis muros & mœnia ſuperarit (quemadmodum in regia Sueciæ Holmenſi à culmine domorum ubique arcetur) reſiliat ab incepto. Materiem autem ædificiis aptam & fidelem, ad vetuſtatem inducendam & conſervandam, periti architecti noverunt invenire, imo ab arboribus abſtinere, quæ ædificiis impoſitæ, difficultatem parietibus ingerunt, & miſeras mortes.

CAP. IV.

De maxima multitudine & magnitudine arborum in Septentrionalibus terris.

ABietum & Pinorum, ac Juniperi, Lariciſque maxima abundantia eſt in Aquilonaribus ſylvis, tantæque proceritatis, ut altis turribus æquari poſſint: & ob id, quæ mari ſunt propinquiores, ad antennas, maloſque magnarum navium adaptantur, & præcipue pineæ arbores: quæ ob cognatam reſinam & picem, ſui natura imbribus, ne cito putreſcant, ſed diutius durent, reſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſtere ſolent. Abietum tamen fructus, v
pinorum, in nullo uſu ſunt, quemadm
dum in Italicis oris, unde voluptuoſa med
cina conflatur. Arbores pineæ navigioru
tabulatis operiendis, ſerrarum ſectione, do
labriſque aptantur. Harum etiam dulcibu
medullis in cacumine (quæ cerebrum vo
cantur) regnicolæ, præſertim Lappones, i
principio æſtatis recollectis, loco panis, u
Parthi palmis, utuntur. Rami Abietum pr
vaſorum circulis, imo & ſæpibus agrorum
ac arcubus balliſtarum, ſicuti & larices
quaſi flexibiliores coaptantur. Trabibu
vero abietinis perpetuus honos attribuitu
quia tecta templorum durabili earum fir
mitate & levitate teguntur, eoque proce
riores ſunt, quo locus nativus ſabuloſio
inveniatur: macro tamen corpore, qui
arenoſis fomentis haud nutriuntur, und
pinguiſſimus ſuccus reſinam, ſeu picem e-
mittens, connaſci videtur. Præterea betu-
læ arboris copia maxima eſt in totoSepten-
trione: cujus hæc eſt virtus, ut inciſa infra
corticem & librum, lachrymas potabiles e-
mittat, uti fructus ejus tempore famis ha-
bentur pro pane, cortexque tegumento.
Similiter & Juniperi legumina, imo & ra-
dices ejus, loco panis habentur, licet anxi-
um acceſſum ob aculeos præbeant: in qui-
bus

bus aculeis;ſeu ſpinis,prunæ vivaces, ignisque per annum durat: quem niſi reſtinguant incolæ,ſuborto cæli turbine, ac tempeſtate, ſylveſtre incendium excitatum, quaſi vagabundum, circumjacentes agros depopulatur.

CAP. V.

Adhuc de arboribus Septentrionis.

QUercus incorrupta ſub aquis durat, & ob id utiliſſima navium coſtis. Corticibus vero ejus coria præparantur, & perficiuntur, ut infra de glacialibus ſtructuris oſtendetur. Sunt & aliæ arbores durioris naturæ e quibus detornantur annuli pro uſu antennarum, ac utres, & amphoræ, reſina,ne intus putreſcant, liniendæ. Præterea aliæ ignoto nomine ſponte naſcentes: quæ tamen ob effectum in pondere, colore, duritia, rotunditate, proceritate, & fructibus utiles æſtimantur. Cotoneæ autem,& ſambuci, cum jujubis dulciſſimis, ibidem repcriuntur. Itidem & ſalices duplici genere annotatæ: quibus ad premendam famem lepores utuntur. Et hæ licet ſteriles ſint, denſiſſima tamen ſobole exciſis ramis & plantatis renaſcuntur, ut reliquæ lignorum cæduæ ſylvæ germinantes, rurſus à ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dice ſuccisæ. Multæ etiam arbores inv niuntur, quæ quia altas multaſque radic habent inextricabiles, niſi turbine, vel fu mine tangantur, continue perſeverant: qu rum facilis ratio non datur, cum aliæ alil naſcantur. Hedera præterea veluti adul trix, adeo communis eſt & oneroſa, ut n vium fomento paulatim muros & mœni niſi extirpetur, abſumat.

CAP. VI.

De diverſitate arborum.

SUnt pręterea multiplicis generis arbore in eiſdem frigidis locis, & hæ præcipuæ præter ſuperius dictas, ut populeæ, fraxi neæ, & aliarum juniperorum, quæ ob pro ceritatem commodam propter annexun odorem quaſi cupreſſinum, aptantur ad e lectas manſiones, & ignea fomenta, tan tempore peſtis, quam alio quotidiano uſu Sponte enim hujuſmodi arbores genitæ perpetuitate ſtirpis indeſinenter accreſcunt & inextirpabiles coaleſcunt, ita ut producti ad robuſtam ætatem (ut jam dictum erat ſublimibus & imis ſtructuris, tanquam for tiores trabes, coaptentur. Quercus vero & fagi, ultra ſeptuageſimum elevationi poli Arctici gradum, verſus zonam frigidam

non

non reperiuntur: imo paucæ reliqui generis, niſi betulæ, veluti incurvati frutices, in extremis Oceani Scythici littoribus, ob frequentes tempeſtates. Verum in terris verſus meridionalem plagam, maximus eſt proventus arborum fructiferarum: quarum fructu, glandium ſcilicet, & corylorum nucum, ac fagorum, tempore ſterilitatis incolæ loco panis pariter cum cæteris animantibus utuntur: quæ tamen animantia, ut mures, glires, & aves, futuræ famis arcendæ ultra humanam ſagacitatem hoc habent, ut hos fructus ad antra cavernaſque comportent, unde & providi terrarum incolæ imminere famem futuram cognoſcentes, diligentius ſolito proſpiciunt eventibus ſuis. Fagorum nuces triangulæ ſunt, rubeo cortice munitæ, ſubintra barbatum calicem habentes: quarum eſu, ſicuti glandium, mire impinguantur porci, ſola inſpecta differentia, quod laridum his durius, illis vero mollius, ſeu fluidius reperiatur.

CAP. VII.

De fructuum qualitate.

NUces corylinæ adeo abundanter ibidem creſcunt, ut indigenis & advenis ſufficiant ad omnem optabilem uſum: quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

fit, ut quæſtus cauſa ac mercatorum lucro aliquot millia vaſorum è Septentrione Germaniam exportentur: etiam ſtipit corylini, quorum tortuoſa flexibilitate fe omnia vaſa commodiſſime colligantur. Po ma vero, ac pira, diverſorum generum ibi dem vel ſeminata, vel tranſplantata, ſat abunde creſcunt: quorum etiam aliquo genus generoſiſſimum eſt, ut inſtar oliva (quæ nuſquam in Aquilone creſcit) in ſum mo frigore matureſcat: etiam ſylveſtri poma, quæ ſibi ætatem à natura retinen propagatam, ut in Decembri primum ma tureſcant: & hæc vinoſum ſaporem habent ideoque in potum, muſti nomine, torcularium preſſura diſponuntur. Aliqua etiam tantæ acerbitatis reperiuntur, ut aciem gladii ſucco ſuo perſtringant, iiſque loco aceti utuntur. Quædam rotunditatem habent mali, quædam turbinationem piri, quædam figuram ovatam, quibus natura honorem tribuit peculiarem. Sed quæ exotica ſunt, & ultramarina, quia carnoſiora, dulcioraque judicantur, pretio majori æſtimantur. Similiter & pira, ac pruna ſiccata: non enim niſi duo genera in Aquilone naſcuntur, alba ſcilicet & nigra. Ceraſa etiam in duplici genere, ſylveſtria ſcilicet, & hortenſia: quæ tamen nimia acerbitate edentibus generant

nerant

nerant ſtuporem, aceti loco deputata: & hoc, quia in opacis, umbroſiſque locis ſine Solis attactu enaſcuntur. Quæ vero Sole tanguntur, ſatis grato ſapore placere ſolent. Sunt præterea quædam arbores ignotæ virtutis, quæ ſine floribus producunt nivales fructus. Fructiferæ tamen arbores gaudent mutatione, & dulceſcunt. Sylveſtres vero ferinum habent ſaporem, forte propter canos arborum villos, Solis ardorem excludentes: alioquin aliqua poſſent blandiri ſuavitate veſcentibus.

CAP. VIII.

De Gummi abietino, ſive Reſina, & origine Ambræ, ſeu Succini.

QUia maxima varietas in ſcriptoribus de origine & natura, ac qualitate Succini, ſeu Ambræ reperitur, præcipue Perotto referente, qui inſigni diligentia, concordare niſus eſt multorum opinionem ſingularem, unde, & quomodo naſcatur hic liquor gracilis & mirandus: idcirco quid veriſimilius eſt ex Aquilonarium ſententia, hic veniet attendendum. Abietes, ſeu pinæ arbores, natura ſua reſinoſæ, excelſa proceritate ſive ſuper litora maris, ſive ſuper rivos, vel alias ſylvarum declivitates

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

creſcentes, ſuccinum ſudant, maxime dum maturis frugibus Solis fervor (ut infra latius dicetur) torrentibus ipſis Junio Julioque menſibus incendioſior, Cancri atque Leonis tetigerit metas. tum iſtæ arbores æſtu valido fiſſis corticibus, ſuccinum ſui liquoris in ſubjectos latices, ſeu fluvios, indurandum emittunt, ſicq; ſtillando, quodcunque objectum corpus ſui tenacitate tanquam glutinum involvit: quo fit, ut ranæ, mures, culices, araneæ, muſcæ, ariſtæ, legumina, & his ſimilia, in reſinoſo hoc viſco rapta involvantur, ac indurentur, etiam ſi in arenam ceciderint continuatæ guttæ, quia imbre ſupereffuſo ad rivos, inde in flumina, & tandem in mare deferuntur: ubi inſtar aliarum arborum tantum certo tempore indurantur, ut ſaxoſa duritie coctum, dira tempeſtate per mare Gothicum, ſeu Finnonicum, ac Livonicum, evomatur in Prutenicum littus, ſcilicet Meridionale, directe oppoſitum Septentrioni: & hoc omni tempore, quo flatibus undæ volvantur ad Prutenicam terram: in qua ob Principis edictum, nulli niſi deputati & jurati laboratores ſuccinum hujuſmodi colligere poſſunt.

LIBRI XII. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

DE Agricultura & humano victu.

EPITOME LIBRI XIII.

CAP. I.

De diverſitate meßium colligendarum.

NAturæ admiranda diſpenſatio eſt, ut aliter, alioque tempore, modo & induſtria colatur terra Septentrionalis, ut dictum eſt: aliter Æthiopica, vel Afrorum: aliter etiam novarum Inſularum. Quoad Aquilonares, hoc certum eſt, in pleriſque agris Veſtrogothorum, parte objecta meridionali plagæ, hordeum ſpatio 36. dierum à ſemine projecto maturum colligi, hoc eſt, à fine Junii uſque medium Auguſti, & aliquando celerius. Ea nanque maturitas ex ſoli natura, aëriſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

clementia, ac humore lapillorum foven
radices, Soleque torrente, neceſſario pr
venit, ut ita naſcatur, ac maturetur: tale
que ſpicæ ſex ordines in numero ariſtæ ha
bent, aliis tamen communibus minores
quæ cerviſiæ coquendæ ſatis commode ad
aptantur. Reliqua vero ſemina in principi
Maji projecta, circa medium Auguſti mutu
ope ruricolarum, non tam labore, quam a
lacritate, & voluntario impetu colliguntur
ne ſuperveniens frigidus flatus meſſen
exurat. Nec aliam diurni laboris merce-
dem deſiderant, quam jucundam conviva-
tionem veſpertinam, in qua juvenes utriuſ-
que ſexus, ob fideles agrorum labores
providorum parentum judicio & aſſenſu,
ac permiſſione, eliguntur futuro conjugio
copulandi: non tamen ad delitioſa connu-
bia, etiam ſi illuſtres ſint, ſed ad ſolicitudi-
nem domeſticæ honeſtatis & utilitatis, pro
familia ſagaciter & ſuaviter dirigenda.

CAP. II.

De Piſtrinis, & coctione panum.

QUia receptum eſt apud veteres, quo-
modo Ceres frumenta invenerit, &
Pan conſperſas fruges coxiſſe perhibetur
(unde & nomine ejus panis eſt appella-
tus:)

tus:) ita & illa prædicata eſt quod reperit, & iſte laudatus, qui decenter humanis uſibus applicavit. Ideoque videndum hic erit, quæ frugum genera ad hunc neceſſarium uſum afferuntur, & quibus hoc officium competit apud homines Septentrionales: qui ut in regiones multiplices tam ſitu quam moribus diſtincti differunt, & ſeparati ſunt: ita etiam terræ naſcentia, pro qualitate regionum & climatum, variata videntur. Quanto igitur magis ad Aquilonem acceditur, tanto minor tritici ubertas, & major ad auſtrum ubilibet invenitur. Sueonibus tamen, ſive Suecis, immenſa vis tritici, ſed major ſiliginis eſt conceſſa. Gothis vero tam Orientalibus, quam Occidentalibus, utentibus hordeo & avena, indeficiens abundantia pro cibo & potu propitio numine eſt largita. Omnium tamen harum frugum utrobique uſus eſt. Sed diligentior ſiliginis præparatio apud Sueones: quorum fœminæ ita noverunt purgare ſiliginem, ut colore, ſapore, ac ſanitate exuperet frumenti bonitatem.

Cap. III.

De torrendis frugibus duraturis.

DIebus calidiſſimis fervente Sole, pannos inſtar velorum navalium, ſive ipſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

velà, late ſuper faciem terræ vel planos ac nudos montes extendunt, ac deſuper torrendam frugem diebus ſex, vel pluribus, aut paucioribus, juxta Solis ardorem imponunt: deinde eam purgatam, in quercinis repoſitoriis collocant, vel in farinam redactam ſimili cuſtodia ſervant: multoſque in annos ſic torrefacta, integritate ſalva perdurat. Attamen ſi molita farina non ſit, ſed fruges, expedit ut interim Soli objiciatur ſemel in anno retorrenda: eoque modo nova fruges toſta poterit illi, ne deficiat, quoties opus fuerit, ſagaciter commiſceri. Farina autem in quercinis vaſis, aut cupis, forti ligneorum malleorum impulſu intruſa, locoque ſicco repoſita, ſine quacunque verminum corroſione pluribus annis durare ſolet.

Cap. IV.

De ritu bibendi Septentrionalium.

NEc diſplicet curioſis inſpectoribus interpretationem admittere, qualis ſit modus Septentrionalium gentium in bibendo. In primis, quod religioſum ſit, ſtando, pro reverentia Numinum ac Principum, bibere: & quaſi in agone per ſudorem contendere, quis uno, vel altero, vel multiplici hauſtu.

hauſtu amphoram evacuet capitolinam. Videntur itaque in menſa quaſi coronati ſedere, ac certa forma vaſis potare: quod forſan inexpertis generare poſſet admirationem. Sed mirabilius eſſet longo ordine intueri miniſtros, quaſi cornutorum cervorum paſtores gregatim incedere, ut ea vaſa cereali liquore repleta propinent convivis. Sed neque his contenti ceremoniis, etiam contendunt monſtrare ſobrietatem; ut vaſe tam alto, repletoque, nudo capiti ſuperpoſito, choream gyrando reducant: ſimiliter & alia vaſa manibus utriſque allata, vino, cerviſia, medone, aut mulſo, vel muſto repleta, convivantibus ad æquales hauſtus exhibeant epotanda.

CAP. V.

De diverſis modis coquendi ſalis.

APud Sueones ſive Suecos & Gothos nulla fit decoctio ſalis: non quia è fundo maris extrahi non poſſit aqua ſalſa, ſed quia gens aliis rebus abundans, facilius exoticum ſal comparat, quam ſuperfluis expenſis id decoquat in littore ſuo. Adventu enim grandium navigiorum Hollandiæ ac Germaniæ, ab Hiſpanicis & Gallicis ac Britannicis portubus, Ulyſbonico præſertim

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& Brovaſo portu, ſal acceptum juſto precio venundatur. In Polonia vero montes profundiſſimi ſalis ſunt, præſertim in Vieliſca & Bochna: ubi videndi cauſa, M. D. XXVIII. quinta Januarii tranſcenſis L. ſcalis fui, & vidi in profundioribus locis laboratores, nudos ob calorem, ferreis inſtrumentis eruere opulentiſſimum theſaurum ſalis, veluti aurum & argentum ex mineris inexhauſtis.

Cap. VI.

De difficultate advehendi ſalis in Aquilonaria regna.

AT ubi inciderint maritima bella in Baltico mari, ut defectu ſalis videantur ab hoſtibus premi poſſe Septentrionalia regna, tunc arte quæſita domeſticum ſal conficiunt, ne ea penuria ſuam libertatem ſubjiciant inimicis. Ut tamen id expeditius, etiam ad perpetuum lucrum, continue efficerent incolæ Nortlandiæ, id eſt, Septentrionales, R. D. Jo. Magnus Gothus Archiepiſcopus Upſalienſis, chariſſimus frater & anteceſſor meus, alias 1523. Hadriani VI, Pontificis legatus, & demum electus evolutis duobus inde annis, Upſalienſem diœceſim viſitans, propriis ſuis ſumptibus, emptis ſcilicet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

licet & datis inſtrumentis ubique ſufficientibus, modum & artem ab expertis acceptam, præcipuis in locis aptioribus incolis communicavit: quibus ex tunc & in perpetuum neceſſario ſalis beneficio, quacunque imminente hoſtilitate, libere & facili labore uti poſſent.

CAP. VII.

De maxima copia butyri.

TRanſcurrendo ſingulas provincias Septentrionalis plagæ à 52. uſque ad 84 gradum elevationis poli Arctici, ubique propter fertiliſſima terrarum paſcua, & armentorum abundantiſſimos greges, maximam butyri copiam reperire licebit: non tamen æquali virtute, tum propter ſalis varietatem, tum etiam propter floridiores ac tenuiores herbas, longe à ſe invicem diſtantium provinciarum nutritivas. Ubi enim paſcua ſunt groſſiora, ſaleq; butyrum conditum groſſiore ejus efficaciæ non eſt, ut alterius, conditi in paſcuis herbarum minutarum. Modus tamen conformis eſt omnium regionum, vel ſale groſſo, vel tenerrimo & candido, multo magnorum vaſorum millia negotiatoribus ultramarinis vel pretio, vel rerum commutationibus (niſi

Regio

Regio edicto, inſtante vel flagrante bello, prohibitum fuerit) diſtrahendi vel venundandi, quemadmodum in annona, lardo, atque aliis neceſſariis nutrimentis, ne hoſtibus afferantur, caveri ſolet. Inſula præterea eſt Meridionalis Gothiæ, Oelandia appellata, ubi aëris ſalubritas cum pinguis arvi fœcunditate conſentiens, herbas producit dulciſſima qualitate conditas: quarum paſtu vaccarum turba ſaginata, lac tanta ſalubritate conficit, ut quibus multa medicorum auxilia vel conſilia prodeſſe neſciunt, ſolus videatur potus ille è butyro expreſſus optabilem afferre ſanitatem, hocque butyrum tanquam aromaticum, & cæteris omnibus ſalubrius, appretiatur.

Cap. VIII.

De magnitudine & bonitate caſeorum.

SI Parmenſis aut Placentina, vel aliæ terræ, ac villæ Longobardorum, de magnitudine, multitudine, ac utilitate caſeorum ubique commendari poterunt, profecto origini ſuæ nativæ, ſcilicet Scandianæ peninſulæ, & præcipue regioni Veſtrogothorum in regnis Septentrionalibus, gratias ſunt acturæ. Hi enim Veſtrogothi ſuper omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

omnes incolas Aquilonares maximam commendationem obtinent, quod nulla gens illis ſimilis eſt in confectione caſeorum: quod provenire videtur ex uberrimis paſcuis: in quibus & militares equi, fortes, alti, & robuſti, boveſque proceri innumerabili multitudine procreantur. Caſeos itaque tam magnos plerunque conficiunt, ut duo valentes viri vix unum ad breve ſpatium deferre poſſint. Virorum tamen manu & arte nunquam fiunt, ſed mulierum: quæ vicatim ex pagis vicinioribus, adducta lactis multitudine, æſtatis tempore in domo volentis caſeos coagulare, confluentes, magnis caldaribus lac calefactum, adhibito coagulo, ligneæ formæ quadrangulari præcipue imprimunt, caſeoloſque alias Sole aereque ſiccatos in particulas comminutos, eidem lacti quaſi ferventi imponunt, veluti fit in grandibus muris, qui lapillorum & cementi infuſione compactiores exurgunt. Nec vir quiſpiam huic operi fœminarum intereſſe meretur, etiam ſi precibus hoc impetrare conaretur. Habent enim fortiſſimæ mulieres illæ diviſa exercitia domeſtica ſeorſum à maritis, in quibus illi ſeſe nunquam intromittunt, ut nere, texere, panes & cerviſiam coquere, cibos parare, & proles ornare, ac veſtire, lectoſque & tegmina apta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

aptare, & agnellis, vitulis, aliiſque minutulis animalibus providere: ubi viris graviores incumbunt labores, ut agros colere, meſſes triturare, equos domare, (quod & fœminæ plerunque faciunt) arma acuere, atque ſepes agrorum aratraque & agros diſponere. Oſtrogothorum vero caſei lacte pecorino in maxima multitudine formati, mira commendantur bonitate: ita & ſuperioris Suetiæ, præterquam apud Helſingos & Norvegianos: qui caſeos quaſi putres habentes vermium ſcaturigine, & repletione viſa, lætantur in eorum bonitate: imo exeſa interiori ſubſtantia, eorum corticibus loco clypei, inſtar indurati corii, utuntur in bellis. Eſtque caſeorum laudatiſſimus ſapor apud Finningos, qui conſpicuos eos multorum millium pondo faciunt à lacte caprino: quibus laudem augent, & ſaporem, ſubmiſſo paululum myrtino fumo, ut ſine vermibus ſervari valeant ad plures annos, præſertim in obſidionibus caſtrenſibus tolerandis. Apud Septentrionales ſcilicet Veſtrogothos naturæ beneficio ita temperati ſunt, ut aromaticis ſpeciebus, ad ſenium vergentes, redoleant, cum gratiſſimo ſapore. Talibus etiam utuntur nautæ, dum tempeſtatibus, ne alia coquant arcentur ab igne.

CAP.

CAP. IX.

De textoribus.

TExturis lineis laneiſque Aquilonares fœminæ, miro ingenio callentes, incumbunt: exceptis Lapponum mulieribus: quæ ex nervis animalium (ut alibi dictum eſt) conficiunt telas, & de pellibus diverſarum beſtiarum accommodas veſtes: quia in ea regione extrema linum non creſcit, neque oves gignuntur: Ubi vero in calidioribus locis Septentrionis linum habetur, talia fila ex eo confecta colorant, & texunt, ut opus in medio Latio ingenioſe contextum judicaretur. Vidi olim apud eas gentes textile opus lineum, varietate linearum cœleſtini coloris pulcherrime elaboratum: quale demum Italiam & Romam ingrediens, quaſi una manu reperi ad ſimilitudinem illius omnimode per texturam factum & ordinatum: hoc ſolo diſcrimine viſo, quod uti Romanæ fæminæ, vel potius viri, textores ſunt ingenio vivaciores. ita & in opere manuum reperiuntur ſubtiliores: & forte quia exemplaribus inſignium pictorum utuntur, ubi mulieres Aquilonares ex floribus, iride, aut frondium umbris ſuper aquas ſole ſplendente reflexis, excipiunt

for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

formas. Retiaria tamen intexta filorum opera, qualia videntur in domibus Principum Romæ, facillime reliquos orbis artifices videntur excellere mulieres Aquilonares, dum huic exercitio etiam illuſtres perſonæ ad evitandum otium, quaſi hæreditario domorum ornatui præcipua ſubtilitate intendunt. Ædes enim diurno uſui deputatas, candidiſſimo illo opere retiario, quod *Spraagning* vocant, totaliter, etiam ſub tectis, perpetua communique conſuetudine exornant, exceptis proceribus, ſericeis pannis ornantibus palatia ſua: & hoc quoad thalamos, & ornatum illuſtrium fœminarum, ac nuptialium feſtivitatum.

LIBRI XIII. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Variis conditionibus Aquilonarium populorum.

EPITOME LIBRI XIV.

PRÆFATIO.

Mirari quiſpiam non debet, in ampliſſimis Septentrionalium terris, præſertim peninſulæ Scandianæ, (quam Plinius, ob incompertam magnitudinem, alterum orbem, & Iornandes, ac Paulus Diaconus, vaginam ſive officinam gentium appellant) diverſitatem fore habituum, ac veſtimentorum, pariter & morum ac conditionum, circa incolarum convictum, & cohabitationem adventantium alienigenarum, ac judicia utriuſque, & quam ſyncera tranquillitate veteribus inſtitutis olim adhærentes, ſinguli concorditer vivere dicebantur; ubi nunc, creſcente diſcordia, pauciſſimi ſua ſorte contenti videntur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dentur: in quo rurſus mirandum non eſt, dum eo proceſſit aſtuta hominum pernicies, ut quiſque ſuæ deſtructionis factus ſit artifex ingenioſus, foris ſcilicet habitu diſciſſus, & intus in mente corruptus: foris legibus parere ſimulans, & ubique diſſeminans dolos: quorum tandem effectu, & exitu, ad ultimum infamia plenus, & omnibus odioſus, è vita diſcedit.

CAP. I.

De diverſitate habituum.

Longe aliter olim veſtitus in Septentrionalibus regnis & populis, quā nunc eſt, formatus erat, præſertim in exteriori interiorique ornatu mulierum. Exteriori inquam, quia vetuſto tempore illuſtres fœminæ tunicis utebantur, ad pectus & brachia ſtrictiſſimis: ſed in extenſione fimbriarum monſtroſa videbatur longitudo, adeo ut vix una ſufficeret ancilla in fimbriis hujuſmodi comportandis: quæ etiam in hoc abuſu aliqualiter dominæ ſuæ conformabatur, In capitibus vero ſubtiliſſimis pannis lineis, negociatorum quæſtu ab exteris regionibus longo maris circuitu importatis, ſub his tamen tegumentis, aureas coronas lapidibus pretioſis intextas, ſecundum qualita-

litates ſtirpis & opulentiæ portabant: ad umbilicum vero pro cingulo, vel zona, aureis filis, contexta vel fuſa extenſaque in longum aurea aut argentea lamina, latitudine duorum digitorum, utebantur. Reliquæ mulieres latiſſimas habebant manicas, ſed has in medio cuneatas, ac argenteis vel deauratis nodis quaſi tenaculis clauſas. Præterea capitis ornamentum erat è panno rubro ſuperius ſtrictum ac cuneatum, ſimiliter argenteis nodis claudendum vel aperiendum: & hæ quoque coronis deauratis ſub lineis pannis, valde ſubtilibus, ornabantur. & uti earum togæ, præſertim nobilium pariter & plebejarum, (excepto valore panni) erant ſtrictiſſimæ ac breviſſimæ: ita urbanorum longiſſimæ, deauratas & quadratas in anteriori parte laminas, à collo uſque pedes ſuper fimbriis ex utroque latere dependentibus, habentes. Scapulari autem virgines utuntur, quo pudicitiæ obſervantia deſignatur.

Cap. III.

De pudico virginum ornatu, & rigore pudicitiæ.

VIrginum ergo ornatus in pretioſis & ampliſſimis aureis vel deauratis coro-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nis in capitibus erat: & pro pudicitiæ cuſtodia, è collo antrorſum retrorſumque dependebat ſericeum vel lineum candidi coloris pallium: quale nunc religioſi *Scapulare* vel Patientiam nuncupant: quo habitu vel pallio, omnia corporis membra, tanquam freni moderamine, incedendo vel converſando, cum admirabili modeſtia & verecundia (viſu vel colloquio virorum nuſquam, niſi parentum licentia permiſſo, utentes) dirigebant. Tantaque inerat eis pudicitia, ut vix rogatæ virum publico in cœtu, donec conjugali vinculo ſtringerentur, raroque tunc, inſpicere vellent. Adeo caſta celebritate oculos ubique, etiam à licitis, refrænabant. Mira etiam & pertinax Aquilonarium fœminarum ſuæ pudicitiæ cuſtodia, ut etiam admiſſo honeſto conjugio, certis temporibus refrenent amplexus, ea ſcilicet conſtantia, ut in toro interpoſitione diſtricti gladii mutuum ſibi coarctent congreſſum, veluti Saxo de quadam Thira Regis Angliæ filia meminit, & inſuper de ſingulari caſtitate multarum virginum illius ævi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. III.

De benedictione Catholicorum Regum.

CAtholico ritu in populo fideli regnaturus, multis & magnis benedictionibus, ut Deo acceptior, & populo utilior, ac ſibi ipſi ſecurior fiat, repleri ſolet. Sed in primis ſponte per ſancta Dei Euangelia jurat, & coram Deo, & Angelis ejus, promittit, ut legem, juſtitiam & pacem, Eccleſiæ Dei, populoque ſibi ſubjecto, cum obſervatione jurium & privilegiorum, ac omnium bonorum, cuſtodiat: & hinc benedictionem Eccleſiæ poſtulat, & illi tribuitur, ut in donis gratiarum multiplicetur, dextera potentiæ Dei ubique circundetur & protegatur: ut Abrahæ fidelitate, Moſis manſuetudine, David humilitate, Salomonis ſapientia decoratus, Deo in omnibus complaceat, juſte incedat, in hoſtes crucis Chriſti fideliter triumphet, & optabilem pacem in omnibus ſervet. Deinde viſibili oleo, ſanctiſſimis verbis benedicto, inungitur, ut dona inviſibilia percipere, & temporali regno juſtis moderationibus executo, æternaliter cum Deo, Regum omnium Rege, glorietur. In ſuper orat Eccleſia, ut efficacia illius ſacræ Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ctionis, principatus ſit ſuper humerum ej
atque ut ſit juſtus, fortis, fidelis, provid
& indefeſſus regni & populi gubernat
infidelium expugnator, juſtitiæ cultor, E
cleſiæ ſanctæ & fidei Chriſtianæ defenſ
ad decus & laudem glorioſi nominis D
Demum virtute Dei dato gladio, ad vin
ctam malorum, & laudem bonorum, ut
hoc æquitatem exerceat, iniquitatem d
ſtruat, & ſanctam Dei Eccleſiam ejuſq
fideles propugnet ac protegat, atque fal
Chriſtianos diſperdat, viduas & pupill
clementer adiuvet & defendat, deſolata r
ſtauret, & ea conſervet, quatenus in hoc v
tutum triumpho cum mundi Salvatore, c
jus typum gerit, ſine fine regnare mereatu
Inſuper corona capiti ejus impoſita: q
gloria & honor, ac opus fortitudinis intell
gitur: ut participationi miniſtrorum Eccl
ſiæ Chriſti in omni adverſitate defenſor a
ſiſtat, regnoque à Deo dato, & Pontific
benedictioni, vice Apoſtolorum, qui per f
dem vicerunt regna, omniumque Sancto
rum ejus regimini commiſſis, utilis execu
tor perſpicuuſque regnator ſemper appa
reat: ut inter glorioſos athletas virtutu
gemmis ornatus, & præmio æternæ felicita
tis coronatus, cum Chriſto ſine fine glori
tur. Deinde accepta virga, ſeu ſceptro, in
telli

telligit,ſe obnoxium, mulcere pios, terrere improbos,errantes reducere,lapſis manum porrigere, ſuperbos diſperdere, & relevare humiles. Poſtea inthronizato Regi in ſolio ſedenti dicit Archiepiſcopus, qui eum cum aſſiſtentia Coëpiſcoporum introduxit: Sta,& retine amodo locum tibi à Deo delegatum, per autoritatem omnipotentis Dei, & traditionem noſtram,omnium ſcilicet Epiſcoporum, cæterorumque Dei ſervorum : & quanto clerum ſacris altaribus propinquiorem proſpicis, tanto ei potentiorem in locis congruis honorem impendere memineris, quatenus mediator Dei & hominum, te mediatorem cleri & plebis in hoc regni ſolio confirmet, & ſecum regnare faciat Ieſus Chriſtus. Ultimo Metropolitanus inter alia orationem ſuper Regem ad Deum facit: Sis ei contra acies inimicorum lorica, in adverſis galea,in proſperis ſapientia,in protectione clypeus ſempiternus:& præſta,ut gentes teneant illi fidem, proceres habeant pacem, diligant charitatem, fugiant cupiditatem, loquantur juſtitiam,cuſtodiant veritatem, ut ſemper maneant tripudiantes, & in pace victores. Reginę etiam,mutatis mutandis,quæ ſexui fœmineo congruunt, plurima ex ſupradictis à Deo reverenter optantur. &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IV.

De equitibus auratis, & eorum ju- ramento.

FActa igitur juxta præmiſſas ceremo[illegible] (apud Deum & homines omni ęvo c[illegible] mendabiles) coronatione, ipſe Rex ſec[illegible] dum formam antiquarum legum regn[illegible] rum ſuorum, nova privilegia diverſo ho[illegible] num ſtatui, quatenus, & quibus opus [illegible] liberaliter concedit, vel pridem ab antec[illegible] ſoribus ſuis conceſſa reſtaurat, & auget. I[illegible] mum milites auratos, feudis abundan[illegible] diſtributis, cingulo, & enſe, ac clypeo pr[illegible] ſtitis, tali tamen interveniente juramen[illegible] in manibus alicujus Prælati aſſiſtentis fac[illegible] creat: Ego N. opto mihi ita Deum pro[illegible] tium, & beatam Virginem, ac ſanctum E[illegible] cum, quod volo juxta extremum me[illegible] poſſe per vitam & bona mea, defendere [illegible] dem Catholicam, & ſanctum Euangeliu[illegible] & tenere ac protegere Eccleſiam & ej[illegible] miniſtros in ſua libertate, & ſtare cont[illegible] omne quod iniquum eſt, & confortare p[illegible] cem & juſtitiam, & defendere pupillos [illegible] orphanos, virgines, viduas, & pauperes, [illegible] fore fidelem meo Regi, & regno ſeu patri[illegible] meæ, & juſte exhibere & exercere meu[illegible]

mil[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

militarem ſtatum, ad honorem Dei, ſecundum ultimum poſſe meum. Sic me Deus adiuvet, & omnes ſancti ejus. Amen. Hocque juramentum adeo fideliter & ſtricte obſervare ſolebant, ut audita proclamatione belli contra hoſtes fidei, maximè ſchiſmaticos Moſcovitas in Orientali limite regni Suetiæ, & Finlandiæ, imo & à ſummis Pontificibus prędicata Cruciata contra Turcas, ilico propriis expenſis armata & valida manu alacriter prælia Domini bellaturi ſeſe in expeditionem conferrent, vel ad terram ſanctam peregrinantes, accepto ad ſepulchrum Chriſti militiæ cingulo, ſe in numerum fidelium armatorum contra eoſdem Turcas pro religione præliaturi, voluntariè immiſcerent: quo plerunque evenit, ut glorioſi victores redirent in terrenam patriam, & tandem coronam ſuſcepturi, in patriam cœleſtem ac ſempiternam.

CAP. V.

De nuptiis plebeiorum.

MOS plebeiæ multitudinis apud Gothos, Sueones, & ſponſalia contrahere cupienteis, pluribus uti ceremoniis, diverſo tempore, modo, ordine ac teſtimonio repetitis, præſertim hac ratione, ut ſtabiliores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

permaneant in mutua cohabitatione, nullo ſit opus divortio, etiam à lege perm ſo. Parentes nanque puellæ ad conjugiu petendæ, cujus ſtirpis, honoris, famæ, infamiæ, probitatis aut improbitatis, moru & induſtriæ ſit procus, imo an legitim toro procreatus, diligenter inquirunt: com pertaque virtute viri, præſentibus duob ex paterna maternaque linea teſtibus, pat præſentat filiam ſub his verbis aſtanti pro co: Do tibi meam filiam ad honorem, & u xorem ad medium lectum, ad januas, & claves, & ad omnem tertiam pecuniam poſ ſidendam in mobilibus bonis ac immobili bus, & ad omne jus, quod ſuperior Suecia S. Erico habet, & ipſe S. Ericus dedit. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, A-men. Eoque caſu ſponſalitia pacta vigorem ſuſcipiunt, & accelerata maturitate, meliori-bus ſupperadditis ſolennitatibus abſolvunt, talibus præſertim, ut affines, agnati & con-ſanguinei, ſub prudenti virorum ductore, ac honeſta mulierum ductrice, ſtatuta die in equeſtri pompa undequaque ornatius ad Eccleſiam confluant parochialem: ubi ar-dentibus faculis mirificè factis & incenſis, ſacerdotali benedictione coronata ſponſa producitur: eaque ante ſummum altare la-teraliter cum ſponſo collocata, utriuſque ſo-
len-

lenniter requiſito cohabitationis in proſperis & adverſis conſenſu, per annuli impoſitionem, & nuptialem benedictionem, omnes premiſſæ ceremoniæ ratificantur. Nec ſilendum eſt, quod ipſa annuli impoſitione dorſotenus pugno ſeſe aſtantes impetunt, ut eadem ratione actum corroborent, uti in Aurati militis creatione, ut memor ſit, ſervari ſolet. Qui talibus adſunt nuptiis, ut agnati, cognati, affines & amici, dona plurima, videlicet equos, boves, pecora, lectos, pannos, & fruges liberaliter offerunt: ut iis felicibus auſpiciis incipiant & perficiant lætiorem cohabitationem. Specialibus tamen ceremoniis equus, ac bos, & ſecuris traditur: ut ſciant, ſe venire ad eum laborem, periculorumque ſocietatem, qua idem nolle & velle permanere debeat, donec vel divortio, ſi lex urſerit, vel morte ſolvatur. Sunt & multæ ceremoniæ circa tori introitum, ut parochialis ſacerdos, ſi adſit, vel clericus, canat hymnum, Veni creator Spiritus; cum invocatione divini auxilii, ut novis conjugibus proſpera cuncta deſuper elargiantur. Præterea mos eſt, ut aliquot delicatiora fercula in lecto ſedentibus nuptis exhibeantur, ut iis cum aſtantibus brevi mora veſcantur. tandemque valedicentibus amicis, ſua pace fruuntur. Sequenti tamen die nova nupta

crinibus abſconſis, affabili inceſſu convi-
argenteos ſcyphos electiore liquore repl-
tos, in ſignum, quod materfamiliâs effec-
ſit, liberaliter propinat.

CAP. VI.

De adulteris, & eorum pœna.

MUlier adulterans, teſtimonio ſex viro-
rum deprehenſa, perdit dotem, &
quicquid ſecum tulit in cohabitationem vi-
ri: qui ea ſuſcipiet: imò vitæ utriuſque pote-
ſtatem habet & hæreditatis eorundem, vi-
gore municipalium legum patriȩ Gothorum
& Sueonum. Si verò mulcta contentari ve-
lit, etiam eam ex municipalibus præſcrip-
tam habet: quam & volens hic pertranſeo,
licet Regi, Epiſcopo, & Fiſco civitatis pars
ejus debeatur, cuilibet ſeparatim. Si pœ-
nam pecuniariam dare nequierit adulter,
tunc duo ſaxa mulieri humero tenus impo-
ni debent: & ipſa, virilibus adulteri funiculo
ligatis, ipſum per plateas civitatis aſpicienti-
bus cunctis pertrahere, ac demum abjurare
civitatem, deinceps non ingrediendam, co-
getur. Si unus conjugum ſimile ſcelus com-
miſerit, eadem pœna partialiter fiet, altero
innocuo declarato. Verum miniſtro civita-
tis in talibus ſervienti, ſpeciale pecuniarum
munus ſive præmium deputatur.

LIBRI DECIMIQUARTI FINIS.

OLAI

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Diverſis hominum exercitiis.

EPITOME LIBRI XV.

CAP. I.

De puerorum exercitiis.

NE autem Gothorum pueri & adoleſcentes ignavia & otio torpeſcere permittantur, aut damnatis artibusprimos annos tranſigant juventutis, pro conſuetudine ſemper ſervatum eſt, ut diverſis exercitiis inſtruatur exilis ætas, præcipue militaribus exercitiis reſervanda, in ſagittatoria arte, juxta uniuscujuſque ætatis capacitatem, ut ſe diligenter exerceant: eo videlicet modo, ut non panis quidem pueris exhibeatur, niſi ſagitta prius tetigerint metam, inſtructorum induſtria collocatam. Reperiuntur itaq; pueri vix duodecim annos egreſſi, tanta peritia ſagittandi inſtru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cti, ut iuſſi telo trajicere caput, pectus, pedeſque minimarum avium à longe poſitarum, infallibiliter tangant: nec minus ſenes oculorum aciem adhuc retinentes. Hujus rei monſtroſum exemplum Saxo Danorum hiſtoricus de quodam ſene adducit: cujus balliſta tam portentoſo cornu portendebatur, ut denos nervo calamos adaptaret: hi vegetiore jactu pariter in hoſtem detorti, totidem numero vulnera confecerunt.

Cap. II.

De ritu fugandæ hyemis, & receptione æſtatis.

SUecis Meridionalibus, & Gothis, longiſſimo provinciarum ſpatio à polo remotis, alius ritus eſt, ut primo die Maji, Sole per Taurum agente curſum, duplices à magiſtratibus urbium conſtituantur robuſtorum juvenum & virorum equeſtres turmæ, ſeu cohortes, tanquam ad durum aliquem conflictum progreſſuræ. quarum altera ſorte deputato duce dirigitur: qui hyemis titulo & habitu, variis indutus pellibus, haſtiſque focalibus armatus, globatas nives, & cruſtatas glacies ſpargens, ut frigora prolonget, obequitat victorioſus: eoque duriorem ſe ſimulat, & efficit, quo ab vapo-

rariis

rariis ſtiriæ glaciales dependere videntur. Rurſumque alterius equeſtris cohortis præfectus æſtatis, Comes florialis appellatus, virentibus arborum frondibus, foliiſque & floribus (difficulter repertis) veſtitus, æſtivalibus indumentis parum ſecuris, ex campo cum duce hyemali, licet ſeparato loco & ordine, civitates ingrediuntur, haſtiſque edito ſpectaculo publico, quod æſtas hyemem exuperet, experiuntur.

Cap. III.

De eodem.

VNde & acriter utraque parte triumphare cupiente, illa vehementius alteram urget, quæ eo die ex aëris clementia vel auſteritate videtur mutuare vigorem. Si hyemis aſperitas adhuc ſuum gelu ſpirat, depoſitis haſtis, cineres vivis ignium ſcintillis commixtos, urnis vel ſacris extractos, obequitando, hyemis perſona, ſuper aſpicientes effundit. Similiter & hi, qui eodem cultu & habitu, quaſi auxiliares turmæ adjuncti ſunt, in equis ignivomos globos ejiciunt in aſpicientes. Ne autem æſtatis perſona ob defectum ramorum virentium florumve, cum ſua equeſtri cohorte privetur honore cupito, longe antea betuleas fron-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

des, ſeu tiliæ virgas, vaporarii calore & irrigatione artificioſe virentes, quaſi è ſylva productas, clanculo elatas, ſed aperte reductas oſtendit: quo caſu ob defraudatam naturam, hyemis propugnatores infeſtius inſtant, ne dolo quæſita victoria emergat, aut ſiſtat in placida pompa: quæ tamen, favorabili aſtantis populi aſperrimum hyemis dominium per amplius ſufferre negantis judicio, digna juſtaque ſententia convincitur, ut æſtati pro publica lætitia victoria cedat, victoriamque partam ſplendido inſtructo convivio æqualibus perficiat, & corroboret hauſtibus, quam aſſequi vix potuit haſtis.

Cap. IV.

De Majalibus feſtis.

DEmum omnibus tam ſylvis quam pratis & campis vireſcentibus, & floreſcentibus, Sole per Cancrum tranſeunte, hoc eſt, in Vigilia natalitii ortus D. Joannis Baptiſtæ, (quem diem miris feſtivitatibus ſervabat antiquitas, celebrique cultu poſteris ſervandum docuit, & præcepit) populus omnis utriuſque ſexus & ætatis, turmatim in publicis plateis urbium, aut planicie camporum, ubique copioſis accen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſis ignibus, pro choreis tripudiiſque exercendis, concurrere ſolitus, vetuſtorum heroum domi foriſque magnifica geſta ubilibet in orbe peracta, ſaltando decantat: etiam quid illuſtriores fœminæ pro æternis aſſequendis laudibus, amore ſervandæ pudicitiæ perfecerunt. Præterea quid degeneres ignavique nobiles, crudeles tyranni, & turpes fœminæ excluſa honeſtate fecerunt, patriis cantionibus & rythmis, ſonantibus citharis, ac tibiis alternatim adductis, exolvunt. Inſuper puellæ, matrum doctrina præmonitæ, quot quantaque mariti vitia, in luſibus alearum, rixa tabernarum, luxu veſtium, ſocietate ſcurrarum, & continua ebrietate & crapula exerceant pſallendo reſolvunt. Sed rurſus ingenioſiores adoleſcentuli concinere norunt, quam pigerrimæ, fallaces, indomitæ, rixoſæ, garrulæ, furaces, nugaces, & infidæ ſunt mulieres, ne ſola querela maritos ſuggillent. Deinde quid perfidi cives, verſuti artifices, vagi negociatores, ſtertentes nautæ, ruſticique infideles, & avari crudeleſque terrarum præfecti efficiunt, varietate cantionum, & muſicis inſtrumentis exponunt: ea potiſſimum ratione permoti, ut tenera juventus agnoſcat, quam excelſa ac ſplendida virtus ſit, æterniſque laudibus digna, bono-

bonorum inhærere veſtigiis, & à peſſimis reſilire ac præcavere exemplis.

Cap. V.

De luſu Aleæ & Schacorum.

MOs eſt apud illuſtriores Gothos & Sueones, filias ſuas honeſto conjugio collocaturos, procorum animos miris ingeniis & paſſionibus examinare, præſertim in ludo Latrunculorum, ſeu Schacorum. Eo enim ludo ira, amor, petulantia, avaritia, ſocordia, ignavia, aliæque plures dementiæ, paſſiones, & animi motus, fortunæque vires & proprietates demonſtrari ſolent: ſcilicet an procus agreſtis animi ſit: quod ſubito triumphando indiſcretè exultet, aut injurias illatas cautius pati, vel modeſtius avertere norit.

Cap. VI.

De chorea gladiatoria, vel armifera ſalutatione.

HAbent præterea Septentrionales Gothi & Sueci pro exercenda juventute alium ludum, quod inter nudos enſes, & infeſtos gladios ſeu frameas, ſeſe exerceant ſaltu: idque quodam gymnaſtico ritu & diſcipli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſciplina, ætate ſucceſſiva, à peritis, & præſultore, ſub cantu addiſcunt: & oſtendunt hunc ludum præcipue tempore carniſprivii, *Maſchararum* Italico verbo dicto. Ante etenim tempus ejuſdem carniſprivii, octo diebus continua ſaltatione ſeſe adoleſcentes numeroſe exercent, elevatis ſcilicet gladiis, ſed vagina recluſis, ad triplicem gyrum. Deinde evaginatis, itidemque elevatis enſibus, poſtmodum manuatim extenſis, modeſtius gyrando alterius cuſpidem capulumque receptantes, ſeſe mutato ordine in modum figuræ hexagoni ſubjiciunt: quam Roſam dicunt: & ilico eam gladios retrahendo elevandoque reſolvunt, ut ſuper uniuſcujuſque caput quadrata roſa reſultet: & & tandem vehementiſſima gladiorum laterali colliſione, celerrime retrograda ſaltatione determinant ludum: quem tibiis, vel cantilenis, aut utriſque ſimul, primum per graviorem, demum vehementiorem ſaltum, & ultimo impetuoſiſſimum, moderantur. Sed hæc ſpeculatio ſine oculari inſpectione vix apprehenditur, quam pulchra honeſtaque ſit, dum unius parciſſimo præcepto, etiam armata multitudo quadam alacritate dirigitur ad certamen: eoque ludo clericis ſeſe exercere, & ei immiſcere licet, quia totus deducitur honeſtiſſima ratione.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. VII.

De arcuali chorea.

ALia etiam juvenum exercitatio eſt, ut certa lege arcualem choream ducant atque reducant, aliis quidem inſtrumentis, ſed eadem ut gladiatorum ſaltantium diſciplina reducta. Arcubus enim ſeu circulis incluſis, primum modeſto cantu, heroum geſta referente, vel tibiis aut tympanis excitati, gyrando incedunt, ſeque dirigentis (qui Rex dicitur) ſola voce reducunt. tandem ſolutis arcubus aliquantulum celerius properantes, mutua inclinatione conficiunt (veluti alias per gladios) roſam, ut formam ſexangularem efficere videantur. Utque id feſtivius ſonoriuſque fiat, tintinnabula, ſeu æreas campanulas genu tenus ligant. Eſt & alia quædam choreæ ſeu ludi ſpecies, qua machina quadam lignea homines per aëra, rotarum more & impulſu, jactantur: vel alio modo agilitate corporum inſignes ludunt: ut haſtis, circa quas ſe volvunt: funibus etiam, ſupra quos reciproci ambulant: item circulis, per quos ſe more piſcium tranſmittunt: item tabulis, è quibus in aëre pendent, uno brachio ſe ſuſtinentes: hicque ludus Petauriſticus appellatur, quod juvenes

nes

nes levioribus ſaltibus moventur. Pilarum etiam projectilium atque fuſtium impulſus, aliarumque infinitarum ſpecierum ludi, ſecundum varietatem temporum ibidem, currendo, luctando, ſaltando, pedibuſque ſurſum erectis ſuper manus ambulando, fiunt. Sunt etiam bellicrepæ armorum ſaltationes, quæ clypeis ac enſibus, tibicinis moderatione, tardius vel celerius variantur ad ſaltum.

CAP. VIII.

De Pyrrhi ſaltatione.

MOs eſt ante aulas Septentrionalium Regum & Principum, tempore frigoris copioſos ignes, ex arboribus abietinis præcipue, quarum ibidem copia eſt, inſtruere: quia ex earum combuſtione tantus enaſcitur ſonus & ſtridor, ut à longe non videntes ſed audientes, exiſtiment corruere trabes, & tecta. Ne autem fragor ille naturæ videatur ocioſus, quaſi tympanis excitati circumſedentes ignibus fortiſſimi quique viri, in gyrum ſaltumque convertunt, tantoque impetu ſaltando conſtringunt, ut neceſſe ſit poſtremum quemque, quaſi rupta fortiſſima catena, in ignem illabi: moxque exiliens ſaltantium applauſu in ſublimiori ſede reponitur, ut ilico pro Regii ignis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gnis violatione,amphoram unam atque alteram, bene magnam, fortioris cerviſiæ epotet. Eo enim potu ſaniſſimo, ſobrie tamen exhauſto,animam vireſque reſumens, celerrime revertitur ad ſuos congyrantes & ſaltatores, qui ſimiliter motu, igne, ſitique agitati, non inviti retrahuntur ad pœnas affixas, exceptis his, qui alias flammarum ſaltibus fuerant excitati: quibus ars & robur ineſt, ut amplius haud poſſint in ignem intrudi. Fortius nanque tenendo,per experientiam didicêre in tali ſpectaculo ſubſiſtere cautiores. Ideoque majori menſura bibendi honorantur, licet minime deliquerint in Regium ignem. Reliqui vero ſucceſſiva alacritate etiam in profundam noctem ſaltum continuantes, quaſi omnes alternatim præcipitantur in flammam: talique modo roboris firmitatem, varioque agitationis genere tirones militiæ plurimum conſequuntur, ut conſtantiſſimos mores in igne, ſaltu, & duro tactu firment, quatenus ſerioſis inſtantibus bellorum congreſſibus,æquanimiter ſufferre valeant turbationes vehementiores. Sortiuntur etiam taxillis adhibitis, quis ignem veſtitus tranſiliat. Si vero quis januam Principis malitioſa pręſumptione jocum excedens offenderit, vix ignem,quod in eo non comburatur,evadet.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

DE Eccleſiaſticis Diſciplinis,

EPITOME LIBRI XVI.

CAP. I.

De ritu orandi in Eccleſiis.

GEntes Septentrionales ex pagis remotiſſimis ad Parochias baptiſmales provecturæ, aliud genus armorum, præter balliſtam, gladium & ſecurim, non ferunt. Balliſtas inquam, propter feroces beſtias, urſos præcipue immanes, & inſatiabiles lupos, qui tribus menſibus, Ianuario, Februario, & Martio, plus ſolito ferociunt, quam reliquo anni tempore: quod interimantur eo, apud Deum præmiſſo voto, atque ſervata fide, ut pelles feræ percuſſæ, quaſi pro ſacrificio, ſcabellis ſacrorum altarium ſub pedibus celebrantis offerantur.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Et hinc eſt ortum, quod maximo ac horrendo vigente frigore, ſuper urſinam pellem ſtant ſacerdotes celebraturi. Si vero lupina pellis, aut lyncea, vel vulpina, aut alterius generis retibus excepta fuerit, pretium ejus pro cereis Eccleſiæ fideliter adaptatur. Dixi præterea gladios, ut vim vi, ſi in inſidiis occurrerit, repellant. Deinde ſecures, propter arbores diris tempeſtatibus per transverſam viam ejectas, ut libere tranſeant excidendas & amovendas, vel pontes ſubita inundatione perfractos celerius reſtaurent. Ferunt etiam lanceas loco baculi, ob aqueas foſſas tranſiliendas.. Habent nihilominus baculos annales, ſeu Calendarios, (de quibus libro primo dictum eſt) pro geſtamine manuum: quibus docent, diſputant, interrogant, & concludunt lunares conjunctiones, & oppoſitiones, ac curſus: feſta mobilia, ac fixa: pariter & ſigna dierum, infallibili experientia, quaſi è libro declarata legerent, exponuntur & interpretantur.

CAP. II.

De Principum funeribus & ſepulturis.

MOS antiquorum erat, cadavera principum in frondoſis arboribus, præſertim quercinis, tanquam ſacris locis numinibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus conſecratis, ſuſpendere, aut flammis juniperini ligni comburere, vel certis monticulis grandibus ſaxis, vel quadrato vel rotundo ordine circunſeptis, humi cum gladio & clava recludere, quemadmodum Saxo lib. 8. de victo & mortuo Danorum Rege Haraldo meminit: cui victor Rex Sueciæ Ringo faſtuoſiſſimum adhibuit funeris cultum. Hæc etenim pietatis conditio eſt, ut victum victor inferiis proſequatur: & qui defuncto hoſti (teſte eodem Saxone libro 3. juſta perſolverit, ſuperſtitis ſibi favorem adſciſcit: vivumque beneficio vincit, quiſquis extincto ſtudium humanitatis impendit.

Cap. III.

De varietate ægrotantium, morborum, & medicinarum.

MOrbi Aquilonarium peculiares hi ſunt, Tuſſis, calculus, dentium oculorumque dolor, tormina inteſtinorum, febris, pituita, ſcabies, & Gallicus morbus, ac puerorum morbilli: peſtis etiam quo rarius venit, eo ſeritus interimit homines, in crapula præſertim infatuatos. Eſt & alius morbus caſtrenſis, qui vexat obſeſſos & incluſos: talis ſcilicet, ut membra carnoſa ſtupiditate quadam

dam denſata,& ſubcutaneo tabo,quaſi cera liqueſcens, digitorum impreſſioni cedant: denteſque veluti caſuros obſtupefacit: colores cutium candidos ac ceruleos reddit: torporemque inducit cum nauſea cupiendarum medicinarum: vocaturque vulgari lingua gentis *Schoerburh*, Gracè Καχεξία, forſitan à ſubcutanea mollitie putreſcente: quæ videtur eſu ſalſorum ciborum, nec digeſtorum, naſci, & frigida murorum exhalatione foveri. Sed vim tantam non habebit,ubi muri interius tabulis quorumcunque lignorum ſunt cooperti. Inſuper ſi diutius graſſatur iſte morbus,abſinthiaco potu continuato illum arcere, ſicuti & calculi radices, per decoctionem veteris cerviſiæ cum butyro epotæ,tollere ſolent: quæ,paſſiones hujuſmodi calculi & renum totaliter auferre, vel in magna parte alleviare ſolent.

LIBRI XVI. FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, DE Animalibus Domeſticis,

EPITOME LIBRI XVII.

PRÆFATIO.

Animalium genera uti multa variaque ſunt in toto terrarum orbe, ſuis provinciis & naturis appropriata, ac diſtributa, ut elephantes, cameli, leopardi, leones, ſtruthiones, tigrides, ſimiæ, & id genus reliqua, ſine pilorum denſitate in calidis terris numero incomparabili multiplicata: Ita & in frigidis regionibus complures reperiuntur beſtiæ, ſed valde piloſæ, propter aſperrimas hyemes exuperandas: ut ſunt urſi albi, uri nigri, alces alti, rangiferi proceri, lupi feroces, gulones voraces, lynces perſpicaces, lutræ fallaces, caſtores medicinales, damulæ pavidæ, vulpeculæ aſtutæ, nigræ & albæ, atque aliæ alibi inuſita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſitatæ naturæ & nominis beſtiæ, ſucceſſivis capitibus inferius per ordinem diligentius inſinuandæ: ea potiſſimum cauſa, ut pius inſpector agnoſcat, quam admirabilis excelſi Creatoris affectus & amor eſt in omnibus creaturis ſuis, ubique terrarum ſuæ diſpoſitioni ſubjectis, maxime in frigidiſsimo climate Septentrionalis plagæ (conceſſa naturali ſagacitate) conſervandis: ſcilicet ut undique concluſa nivibus & gelu tellure paſtum prohibente, nedum vivere, ſed & genus producere atque alere poſsint, & inter aſperrima elementa illæſa manere.

CAP. I.

De Arietibus & Agnis.

INſula eſt in Gothico mari, regno Gothorum, ſeu Sueciæ, ſubjecta, Gothlandia, id eſt, bona terra, ab omnibus eam frequentantibus ſic nominata, eo quod inter Aquilonares inſulas merito felix & abundans, ob plurimas naturæ dotes, computari debeat, & magnificari. Hæc arietes, ſive verveces, cęteris robuſtiores, & proceriores, producit: quibus quaterna, vel octona cornua creſcunt: tantumque ferociæ à cornibus mutuant, ut tempore coitus, niſi ſerra vel limâ demantur, cæteris animantibus ſint nocumento,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

mento, ipſique paſtori rebelles. Lanam habent longam, & mollem: quam aliquando Romæ, exigua veſte reſolutam, artifices birreta facientes mire commendarunt. Habet etiam tota Septentrionalis regio magnorum arietum & ovium multitudines: in quibus & fœminæ cornua gerunt arcuata. Sunt & multa loca verſus polum Arcticum, ubi nec arietes, nec oves cornua habent, neque tauri, aut vaccæ.

CAP. II.

De Bobus & Vaccis.

REgna Aquilonaria, præſertim Vermelandia ac Dalia, propter paſcua uberrima, boves habent electiſſimos, etiam provinciæ Veſtrogothorum: hique boves ſingulis annis non tam proceritate corporis, quam numero magno multiplicantur. Habet Norvegia, Suecia, & Finlandia, ſimiles, ad æſtivalia ſeu hyemalia plauſtra, ſeu etiam agrorum uſum, aptiſſimè diſpoſitos: quibus, ſicuti & equis, ad vomeres volvendos utuntur. Sed nunquam vaccæ plauſtris trahendis aut agris præparandis aptantur: imò nec ulli oneri, ob ſpem vitulorum gignendorum, ſubduntur. Sed hi adhuc tenerrimi à matribus ſegregati, ſæviente frigoris hor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rore, in æſtuariis ad hoc ſpecialiter ordin tis, nutriri ſolent : hyemeque productio aſperioreque invaleſcente, putaminib quercinis, loco fœni vel culmi, jumenta v ſcuntur. Aeſtate verò, in lucidiſſimis n ctibus paſcua ſumunt ſub cura paſtorun propter improbos vermes, & bruchos : qu ipſi cuſtodes piceis fumis, ubique pinoru combuſtione flammantibus, exuunt, a arcent. Sed non ex integro, quia ingruent autumnali tempore, bruchi ingrediunt cutes macrorum boum, ibique hybernan ut tempore vernali cutem exedant, ac ho ſpitem vexent : veluti erucæ, folia arboru depaſcentes, quarum ſeminario foliolo in hærentes, hyemem tranſigant quietiorem Boves tamen, quibus vermes hujuſmod ſunt infeſti, è cœtu aliorum, quantum in duſtria permittit, ſeorſum impinguandi ma ctandique ſegregantur: tuncque dorſotenu velut cribrum cutis perforata apparet, pre tium ſui diminuens aliena labe. In iis au tem locis ſanius conſervantur, celeriuſqu impinguantur, ubi nec muſcarum aculeis nec bruchorum ſtimulis agitantur & fati gantur, & herbarum virentium ſatietat non privantur.

CAP

Cap. III.

De Equis Septentrionalibus.

NOrvegici equi ſtatura mediocres admirandæ fortitudinis & pernicitatis ſunt in montibus ac viis ſaxoſis penetrandis: Suecici verò ac Gothici, paludes & colles altos, profundoſque ſaltus, indifferenter longiore diæta, magnaque celeritate abſolvunt. Oelandici, quia parvuli ſunt, ludicro magis ſpectaculo, quam labori deputantur: licet & in illis egregii laborioſique, diſtincto genere reperiantur. Equi etiam Finnonici bonæ qualitatis ſunt.

Cap. IV.

De Equis prælïaribus.

MAximi verò equi, quos Septentrio producit, præſertim in regno Veſtrogothorum, non ſolum publico edicto hippagogis educi prohibentur, ſed ut militaribus exercitiis, & diſciplinis, ad omnem armorum uſum pro patriæ defenſione enutriri, cuſtodiri & adaptari debeant, ſatis ſtrictè iubetur. Tales etenim equi hyemalibus bellis, quæ in Aquilonaribus regnis fiunt, ob connatum frigus aſſueti, hyemis patientes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

animoſitate ac fortitudine armatum ſeſſ‑
rem, quocunque direxerit, inoffenſo acc
ſu, ac valido curſu, intrepide comportant:
ob id omnibus generoſis equis, quos H
ſpania, Neapolis, Gallia vel Germania gign
aſſimilari poſſunt, ſi præferri non merer
tur. Licet Africis, Numidicis, aut Turci
equis in celeritate curſus non comparantu
hanc tamen velocitatem mira audacia
fortitudine recompenſantes, pro natura p
puli, loci, & temporis qualitate, maxim
bellis ſatisfacere deprehenduntur.

Cap. V.
De Felibus ſeu Cattis.

FEles ſeu Catti, Græco vocabulo Aelu
nuncupati, ſatis magni, frequenteſqu
candidi præſertim coloris, in Septentrion
libus terris reperiuntur: qui nedum domo
humanaſque habitationes, horrea atq
granaria, ſed & agros ædibus viciniore
mira ſagacitate murium gliriumque præd
compurgant. Qui verò ſylveſtres ſunt, av
bus & minutulis animalibus inſidiantes
veſcuntur. Harumque felium pelles veſtibu
ſubductæ, mirè proſunt adverſus hyemal
aſperitates.

Cap

Cap. VI.
De Hircis & Capris.

Hircorum & Caprarum in Aquilonaribus terris longè major eſt abundantia, quam in reliquis Europæ locis, ob montana paſcua, & paſtorum caprariorum diligentiſſimam curam. Hirci itaque ibidem ſunt magno corpore, craſſis cruribus, brevi & plena cervice, auribus flexis & depreſſis, parvo capite, longo, ſpiſſo ac nitido collo, cornibus altis & latis, animoſi, bellicoſi, & robuſti, ita ut lupis mediocribus, canum tamen auxilio, congredi non formident. Ferè omnes colore albi ſunt: ita & capræ. Hyeme paſcuntur pinearum arborum corticibus, atque muſco, & populeis virgis. Pelles eorum maximis navigiis quæſtus & lucri cauſa, decadumque numero, exportantur ad Germanicas oras: ubi rurſus amplius diſperguntur in orbem. Similiter & caſei, propter efficaciam nutrimenti, ac medicinæ, ſcilicet ſtupidæ ac ingroſſatæ carnis, vel turgentis. Carnibus caprinis crudis, Sole, ſale ventoque ſiccatis, incolæ avidius veſcuntur, quam ilico mactatis: idque tempore æſtatis, & agriculturæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. VII.

Quæ munera dentur novis nuptis.

POpulis Aquilonaribus mos eſt, novæ nuptæ plebejæ conditionis, pro initiandis augendiſque armentis, & domeſtica ſupellectile, liberaliter donare porcam, ovem, & vaccam, atque marito equinos pullos, canem, felem, & anſerem.

CAP. VIII.

De Rangiferis.

IN partibus Septentrionis utriuſq; Bothniæ, (ſic enim extremi Aquilonis terræ, quaſi à fundo vaſis vocantur) & magnæ Lapponiæ, beſtia tricornis eſt, de genere cervorum, ſed longe procerior, robuſtior, ac velocior, Rangifer duplici ratione dicta: una, quod in capite ferat alta cornua, velut quercinarum arborum ramos: alia, quod inſtrumenta cornibus, pectorique, quibus hyemalia plauſtra trahit, impoſita, Rancha & Locha patrio ſermone vocantur: quorum cornuum duo cæteris majora, eo loco, quo cervus habet: ſed ramoſiora ac extenſiora, ad ramos quindecim aucta. Aliud vero in medio capitis, ramuſculis circunſtan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſtantibus cæteris brevioribus, ſitum eſt. Caput undique contra inimicas beſtias, præcipue lupos, armatum reddens, imo admirationis decus inter cætera monſtra præſentans. Cibus hujus beſtiæ eſt, muſcus montanus, candidus, præſertim in hyeme, nivibus in ſuperficie ſoli coopertus : quas nives, licet denſas, naturæ inſtinctu (quaſi ſylveſter equus) perforat, cibum quæſiturus. In æſtate vero foliis ac frondibus arborum, ſtando eundoque melius, quam ſe inclinando fioribus ac herbis, propter cornua nimis antrorſum incurvata, veſcitur : idque laterali & obliqua capitis inclinatione. Jubatum habet collum, veluti equus : ungulas biſulcas, & fere rotundas, à natura tributas, eo quod ejus tranſitus, aut curſus, etiam admiſſo ſeſſore, fit ſuper altas nives, in vallibus, campis, aut montibus condenſatas.

CAP. IX.

De utilitate hujus animalis.

MAnſuefacta hæc animalia, veluti armentarii greges, maximam præſtant dominis ſuis utilitatem, videlicet in lacte, pelle, nervis, oſſibus, ungulis, cornibus, pilis, ac carnibus ad victum delicatiorem,

Quidam terrarum incolæ poſſident 10.15 30. 70. 100. 300. vel 500. qui paſtorum cura ad paſcua ducuntur, & reducuntur ſtabuliſque, ob agmina montanorum luporum (cæteris ferociorum) graſſantia, clauduntur. Educti in terras alienas, præſertim ultramarinas, ob cœli ſolique mutationem, aut inſolitam eſcam, (niſi paſtore conſueto cibentur) non diu ſuperſunt: quemadmodum olim Illuſtriſſimum Principem Sueciæ Stenonem Sture juniorem, Duci Holſatiæ Friderico ſex hujuſmodi animalia miſiſſe, notatum eſt, duoſque, maſculum & fœminam, Lapponicæ gentis conjuges, eiſdem animalibus adjunxiſſe cuſtodes: quibus è ſua nativa terra tranſlatis, atque alienæ directioni ſubjectis, quia optata quies, vivendique ratio ſubtracta erat, nec ipſi, nec beſtiæ ſingulari cura deſtitutæ, diutius in vita manſêre. Similiter & à Rege Suecię Guſtavo, circa annum Domini 1533, poſtquam aliquot illuſtribus viris terræ Pruſſiæ, cum ad ſpectaculum, tum ad generis propagationem, decem ſimiles utriuſque ſexus rangiferi emiſſi eſſent, ſylveſtri libertate donati ſunt: at nihil inde compertum erat, an ipſa mutatio loci profuerit ſtirpis propagationi.

CAP.

CAP. X.

De curulibus plauſtris Rangiferorum.

VIdendum eſt, duo eſſe genera Rangiferorum, ſylveſtrium videlicet, & domeſticorum: qui uſibus humanis ſubdita manſuetudine fideliter inſerviunt, ubi feræ naturæ reliqui in ſolitudine relicti augmento generis ſe ſociant, ut interim venatione premantur. Qui domeſtici ſunt, curulibus plauſtris aptantur, optimeque graviſſima plauſtra per rura campoſque deducunt, res ſcilicet pretioſarum pellium, pannorum, piſceſque diverſæ ſpeciei continentia: eo quod pro majori parte Lappones ichthyophagi ſunt, inexhauſta fertilium aquarum piſcatura viventes, ut & infra de eorum diverſis exercitiis erit aperiendum. Iter itaque eorum eſt in vallibus planis, Norvegiam (ad quam frequentius proficiſcuntur) reſpiciens, tanquam in rerum commutatione locum viciniorem, ac populum fidelioris amicitiæ ſervandæ commodiorem. Qui vero his curribus præfecti ſunt, vulgari gentis nomine *Quenar* appellantur, ſingulis diebus, ſi ita beneplacitum eſt, aut exigit neceſſitas, centum & quinquaginta millia paſſuum, id eſt, triginta miliaria Gothica, ſive Germa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nica, conficientes: curſuſque eorum animalium non minoris gravitatis, quam equorum reputantur.

CAP. XI.

De vehiculis hyemalibus Rangiferorum.

HYemalium vehiculorum uſu miram commoditatem aſſequuntur prædicti Lappones, maxime quod lubricitate hujuſmodi vehiculorum cum nive conformi, longa peragunt itinera, ad loca rerum commutationibus deputata, prout ſuperius libro 11. de forma eorum extitit declaratum: & edicto, ne externis hominibus ob maximam celeritatem accommodentur. Hic vero oſtenditur, quod ea velocitas cauſatur ex pellibus tenerrimorum Rangiferorum, vehiculis his hyemalibus ſubductis, hac præcipue arte, ut anterior pars pellis antrorſum conſuatur ſub rheda: quo fit, ut pili foras everſi, nedum lubricitatem generent progrediendi, ſed & reſiſtendi firmitatem, ne retro labatur auriga: alioquin in collibus altis nunquam haberetur, aut perficeretur optatum iter. Imo eo compendio viatores arcubus ſagittiſq; extenſis, ſylveſtres rangiferos venatu acquirere ſolent.

CAP.

CAP. XII.

De commoditate partium hujus animalis.

LAc deputatur ad uſum domeſtici nutrimenti, ac ſerum illius, ad potum convenientem. Pellis pro tegumento humano, tam corporis, quam lectorum: imo equeſtrium ſellis, culeis, & follibus artificum diverſorum aptatur: valde enim tenax & fortis eſt, ac durans. Nervi loco lini (ibidem ob frigora non creſcentis) ad indumentorum uſum, inſtar fili præparati, deputantur, prout ſuperius lib. 4. de colligatione navium, ferro deficiente, fuerat interpretatum. Oſſa atque cornua, arcuum & balliſtarum artificibus, avide ea pro rerum commutatione quærentibus, applicantur. Similiter & ungulæ ſpaſmaticis proſunt. Pili pro farciendis mollificandiſque ſellis equeſtribus, atque pulvinaribus, pro hoſpitibus honorandis, & hyeme reprimenda. Carnes ejus animalis optimæ & ſalubres ſunt ſale ventoque ſiccatæ, durabiles ad plures annos: licet interim mos genti ſit, ex venatione veteribus adjungere recentiores.

LIBRI XVII. FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De Animalibus Sylveſtribus,

EPITOME LIBRI XVIII.

Cap. I.

De Alcibus ſeu Onagris, & captura earum.

VAgantur Alces inſtar Cervorum gregatim in vaſta ſolitudine, inſidiiſque extenſorum telorum, induſtria venatorum ſæpiſſime capiuntur, vel maximorum canum inſultu retruduntur in antra rupium, ut inde raro vivæ evadant: imo quieſcentes humi, vel erecti ſtantes onagri maximi, à minima quandoque muſtela guttur inſiliente mordentur, ut ſanguine decurrente ilico deficiant morituri. Adeo inſatiabilis eſt hæc beſtiola in cruore ſugendo, ut vix ſimilem ſuæ quantitatis habeat in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in omnibus creaturis. Hacque beſtia cannis impoſita, chordaque directa, quidam prædantur nidos hirundinum, columbarum, & gallinarum, ut eorum extrahant pullos: quibus mire inſidiatur, hoc ſolo inſtinctu, ut ſanguinem ſugat, quaſi ventrem haberet elephante majorem.

CAP. II.

De pugna Alcium, ſeu Onagrorum, contra Lupos.

SEd nec ſufficit commodo atque utili animali, homines ſuſtinere venatores telis aſperis, ſagittiſque latis, millenis inſidiis ſeſe in vaſta ſolitudine impetentes: imo & beſtiolas contemptibiles, muſtelas ſcilicet præmiſſas, reſpectu tam proceræ altitudinis ſuæ: niſi & ferociſſimos lupos, montanos præſertim, ſufferat inſidiatores: eo videlicet modo, ut quum aſperrimæ hyemes ſint, denſæque nives, ipſi lupi fame preſſi, eremi latebras vaſto agmine circumeuntes, expoſtulent prædam: lacubuſque congelatis onagros ineſſe ſpeculantur: in quos irruentes, & ungulis & cornibus vel interimuntur, vel effugantur. Tanta enim vis eſt in ictu ungulæ, ut ilico tactum lupum interimat, aut fodiat: quod ſæpius in canibus robuſtiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

buſtiſſimis venatores experiuntur, imo ela bente cane oppoſita arbor eliditur, quat fungus adeſſet. Onagri naturæ inſtinctu norunt apta certamini loca, ſcilicet in lubrica glacie, in qua mucronatis ungulis ſun ſolidiores, ubi lupi quaſi in vaginis ungula retinent viribus vacuatas: atque ita in conflictu manentes, non procul abſunt venatores qui fatigatam partem prœlio excedentem, ad interitum uſque ſubſequi ſolent, alieno periculo prædas opulentiores conquiſituri. Fit enim atrox certamen, ut pauci onagrorum, at multi luporum lacerati linquantur: quos ob pellium valorem venatores acceptant, atque interim onagri ſeu alces in tuta recedunt. Lupi procul dubio ſuper congelatum nivium cacumen, tanquam levius inſultantes, exciperent victoriam, ubi alces gravi pondere nivibus immerſæ, lupis fierent eſca. Ita providens natura unicuique animanti, idoneum campum pro ſui defenſione diſtribuiſſe videtur.

CAP. III.

De Cervis & Damulis.

LIcet in Septentrionalibus terris, plus quam in alia orbis ulla regione, videntur aſperrima frigora prædominari: tamen innu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

innumerabilis ibidem etiam ignoti generis animalium multitudo reperitur, ut partim dictum eſt, atque per amplius oſtendetur. Inter quæ ad eſum humanum prædicti onagri, & hic dicendi cervi, damulæ, atque capreoli, nobiliorem ſortiti ſunt æſtimationem: & ob id eorum venatio ſolis nobilibus, atque eorum officialibus, & privilegiatis regnicolis, ut ſunt hoſpitum receptores, & Eccleſiarum præſides, antiqua lege reperitur admiſſa: atque etiam ne aviditate venatorum (quorum maximus ibi numerus eſt) ſolitudines evacuentur in ſobolis propagatione. Cornibus tamen in nemoribus, tanquam pignore futuræ prædæ relictis, utuntur occupatores: licet non facilius ſit ea invenire, quam cervas proſpicere parturientes, aut onagrum liberum in terra ſalſuginis rugientem.

CAP. IV.

De Caſtoribus.

MAxima horum animalium abundantia eſt in Septentrionalibus aquis, eo quod quietiores ſunt, quàm Rheni, vel Danubii: ubi ſtrepitus eſt, & inceſſabilis navigantium labor. In Aquilone infiniti fluvii ſunt, & arbores aptiſſimæ pro domibus ædificandis: quas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

quas & mira fabricant arte, docente magiſtra natura. Gregatim ad cædenda ligna incedunt, dentibuſque ligna præſcindunt, & præſciſſa ad ſua latibula miro modo comportant. Nam unum ex ſuo grege laboribus inutilem, deſidem aut ignavum, vel ſenio confectum, ſed maximè alienæ ſocietatis & gregis, profugum, pro vehiculo pedibus elevatis ſupinum, in terram dorſotenus ſternunt: inter coxas & crura, ligna ordinant & componunt; & eum trahentes ad ſuas manſiunculas, à lignis exonerant: iterumque exeunt & redeunt, donec inſtitutæ domunculæ fuerint elaboratæ, ſitu ſcilicet bicamerali, vel tricamerali, ut corpus ab aquis emineat, atque cauda in eis quieſcat. Quæ, ut pedes poſteriores, pro piſcibus in eſcis habetur. Eſt enim cauda inſtar piſcium ſquamoſa, coriacea, tum denſitate ſuffulta, atque nodis latentibus mire diſtincta, delicatiſſimam præbens eſcam, atque medicinam iis, qui ſauciis inteſtinis elanguent. Nec periti coci ejus præparationem ignorant, ſive pro cibo, ſive pro medica refocillatione ſit præparanda. Dentes habet acutiſſimos, ut arbores juxta flumina, quaſi ferrea novacula cædat: quin & hominis, venatoris præſertim, parte comprehenſa, non ante quam fracta concrepuerint oſſa, morſu reſolvit.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. V.

De gulonibus.

INter omnia animalia, quæ immani voracitate creduntur inſatiabilia, Gulo in partibus Sueciæ Septentrionalis præcipuum ſuſcepit nomen, ubi patrio ſermone *Ierff* dicitur, & lingua Germanica *Vielfras*, Sclavonicè *Roſſomaka* à multa comeſtione: Latino verbo non niſi fictitio, Gulo, videlicet à guloſitate, appellatur. Groſſities ejus, ut magni canis: aures & facies, velut catti: pedes & ungulæ aſperrimæ: corpus villoſum, & prolixorum pilorum ſubfuſcorum: cauda ut vulpis, licet brevior, ſed crinium denſiorum; unde optima conficiuntur hyemalia capitum tegumenta, Hoc igitur animal voracisſimum eſt. Reperto namque cadavere tantum vorat, ut a violento cibo corpus inſtar tympani extendatur: inventaque anguſtia inter arbores, ſe ſtringit, ut violentius egerat: ſicque extenuatum, revertitur ad cadaver, & ad ſummum uſque repletur: iterumque ſe ſtringit anguſtia priore, repetitque cadaver, donec eo conſumpto, aliud ſolicita venatione inquirat. Creditur à natura creatum ad ruborem hominum, qui vorando bibendoque vomunt, redeuntque ad men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

menſam, noctes & dies continuaturi, prout Mechovita in ſua Sarmatia opinatur. Caro hujus animalis omnino inutilis eſt ad humanam eſcam: ſed pellis multum commoda, atque pretioſa. Candet enim fuſcata nigredine, inſtar panni Damaſceni, diverſis ornata figuris: atque pulchrior in aſpectu redditur, quo artificum diligentiore induſtria, colorum conformitate, in quocunque veſtium genere fuerit coadunata: ſoli Principes & magnates eo indumento tunicarum more confecto, hyemis tempore utuntur: quia calorem adducit citius, & eum diutius ſervat inductum: idque non ſolum in Suecia & Gothia, ſed & in Germania, ubi raritas harum pellium majorem ſortitur æſtimationem, quando navigiis una cum cæteris mercibus fuerit appretiata.

CAP. VI.

De honeſtandis hoſpitibus in harum pellium tegumentis.

NEque incolæ terrarum quæſtus cauſa permittunt has pelles educi in alienas regiones, cum & earum tegumentis tractent in hyeme hoſpites honorabiliores: argumentum oſtendentes ſufficiens, ſeſe nihil amœnius clariuſque ducere, quam bonos hoſpi-

hoſpites quovis tempore & ordine magnificare, etiam in vehementi frigore, quando inter alia beneficia lectos tam pretioſis pellibus ſtratos, eiſdem exhibent præparatos. Sed neque ſilendum exiſtimo, quod dormientibus ſub harum pellium tegumentis, evenire ſolent ſomnia, quaſi ejus animalis vitæ naturæque conformia, in inſatiabilitate devorandi, & beſtiis inſidiis faciendis & præcavendis: quod forſan ſub ratione fit, ut qui ſpecies calidas, zinziber, aut piper comedunt, comburi videantur; & ſaccharum manducantes, aquis ſuffocari credantur. Videtur & aliud ſubeſſe naturæ ſecretum, ut iis pellibus induti, bibendo & comedendo nullum ſaturitatis veſtigium relinquant. Inteſtina hujus animalis, citharœdorum opera ad uſum chordarum (voluptate gentium) formata ſeu extenſa, raucum generat ſonum: qui temperamento chordarum dulcium cito reſolvitur in amœnitatem. Ungulæ in modum circuli vertiginoſis capitibus, ac tinnientibus auriculis, appenſæ, celeriter recuperandæ ſanitati proſunt, Sanguis ejus aquæ calidæ admixtus, venatoribus eſt pro potu: imo etiam melle rariſſimo conditus, in nuptialibus triumphis propinatur. Arvina ſeu pinguedo ejus, putridis ulceribus per modum unctionis adhibita, celerrimè ſani-

tati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tati confert. Dentium uſus incantatoribus patrocinatur. Ungulæ prædictæ recenter extractæ, catos caneſq; fugant, ſi monſtrentur, quemadmodum aviculæ viſo vulture, vel erythrotaone.

CAP. VII.

De modo venandi Gulones.

VEnatorum arte varia acquiritur hoc animal inſidioſum ſolo reſpectu pretioſæ pellis, hoc modo : Portatur in ſylvam cadaver recens, ubi frequentius hæ beſtiæ vagari videntur, præſertim in nivibus altis. (æſtate enim nil valent pelles.) quo cognito per odorem, & apprehenſo, veſcitur, donec ventrem inſtar tympani extenſum, inter arbores anguſtas, non ſine cruciatu cogatur exonerare : ſicque occupatum, lata dimiſſa ſagitta venator occidit. Eſt & alius modus hujus beſtiæ capiendæ, per trabes tenuiſſima chorda diſtinctas, ut ejus levi motu, cadaver edendo, ſtranguletur : vel etiam in effoſſas ſcrobes ſeu cavernas obliquas incidens, capitur, ſi cadavere immiſſo fames urgeat ut veſcatur. Aliaque via vix conceditur, ut à canibus apprehendatur, cum ungulas denteſque adeo acutos habeat, ut ejus congreſſum formident canes, qui in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in ferociſſimos lupos vires extendere ſolent.

CAP. VIII.

De Leporibus.

QUia in frigidis nationibus Septentrionis maxima eſt Leporum multitudo, volui paucis eorum naturam ſaltem in mira colorum mutatione declarare. Eſt igitur certiſſimum, omnes lepores Aquilonares poſt æquinoctium autumnale, primo præſertim nivium caſu, candidum (dimiſſo griſeo) induere pilum. Vidi & ego mures candidum ſaccharum continue comedentes, album induiſſe colorem, atque itidem eundem exuiſſe, ſacchari comeſtione ſubtracta. Quantum ergo ad eſcam leporum Septentrionalium regionum, certum eſt, eos (frigore ac nivibus concluſa terra) veſci corticibus arborum pinei, quercini, tremulei, ac populei generis, & aliis ſagacitate naturæ conquiſitis, non autem nivibus, ut Plinius opinatur lib. VII. in menſibus hybernis. Somnumque capiunt ſub denſis abietum ramis, altitudine nivium (fovea relicta) condenſatis. Habet nanque hoc genus arborum majus frigoris temperamentum, propter denſitatem ramorum, & latebras

ſecre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſecretas, in animalibus conſervandis, quam quodvis aliud fruticum genus. Æſtate vero in rupibus & petris domicilium eligit ſecurum, cum ſe novit, naturali cooperante timiditate, omnibus animantibus datum in prædam: quam ſola velocitate & fuga, ubi poterit, evadere meditatur. non autem quando ludit cum muſtela: quia hæc, etſi luſum oſtendit, tamen collo ejus in tantum premendo ſe aſtringit, ut ilico guttur leporis, quantumcunque valide currentis, dentibus, ut ſanguinem eliciat, confringat, & manducet. Ita dolo, non viribus beſtiolæ, ſuperatur: etiam accipitris velocitate: contra quem, ut flexuoſo curſu adverſus canem, vix aut raro ſe reſervat immunem. Leporum cibus valde communis eſt, & uſitatus in Septentrione, maxime elixus, cum juſculo atro pro more gentis, ſatis ſalubri, atque ejus generis carnibus aſſis. Unam tamen infelicitatem pleræque mulieres uterum gerendo incurrunt, ut vel eſu, vel ſaltu ſuper caput leporis facto, generent infantulos oris leporini, inter os & nares diviſa labia perpetuo retinentes: niſi ſtatim à principio aſſuant particulam pectoris tenerrimi pulli, ilico occiſi, & ſanguinolenti. Qui podagram patiuntur, pedes imponunt juſculo leporis cocti, temperato calore relicto.

Renes

Renes etiam leporini inveterati, pedibus alligati, podagram levant. Contra dolorem pedum frigore aduſtorum (ut plerunque ibidem accidit) cineres pili combuſti apponuntur, & proſunt. Pellium leporinarum, candidarum præſertim, maximus quæſtus & uſus eſt apud inſtitores Moſcovitarum: qui plura millia veſtium vel vendunt, vel pendunt Tartaris, ut redimant quietem pace ſecuriore fruituri.

Cap. IX.

De Lyncibus, & pellibus eorundem.

Lynces in Septentrionalibus ſylvis non adeo frequentes generantur, ut lupi, licet impares haud ſint in aviditate prædarum. Natura igitur lyncis eſt, ut non reſpiciat retro, ſed continuo progreſſu & ſaltu præcipitet curſum. Cibus illi ſylveſtrium cattorum frequentior, aut ſuavior eſt: quia ſicut illis libentius veſcitur, ita & eorum latibulis, ut rapiat, inſidiatur. Pelles ejus, mollioribus plumis & pulcrioribus maculis præditæ, ſatis care venduntur, præſertim in aſperrima hyeme prædatæ: tunc enim in virtute & colore ſunt aptiores, uti æſtate viliores, imo deteriores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. X.

De Lupis, & ſævitia eorundem.

SIcut Africa & Ægyptus inertes parvoſque lupos gignunt: ita frigidus orbis Septentrionis hos aſperos & truces emittit. Et vere ſic eſſe, ſævitia & malitia eorum oſtendit, præſertim tempore coitus, & frigoris immenſi, quando viatores armatos incedere oportebit, ut ſe, jumentaque ſua, illæſos conſervent, præcipue mulieres partui viciniores, quibus lupi capto odore magis inſidiantur. Ideoque nulla fœmina ſola permittitur itinerari, quin armatus cuſtos illi aſſiſtat. Evenit enim plerunque menſe Januario, ut hyemalibus vehiculis homines itinerantes, agminatim ab utroque latere accurrentes lupos, ſi vivere velint, arceant ſagittis & bombardis: unde fit, ut non ſecus viatores, ad privata negotia, etiam Eccleſias rurales, tranſituri, armis prædictis ſint proviſi, quam ad publica certamina forent profecturi: imo in tantam ſæpiſſime ferociam & rabiem, urgente fame, frigore, & naturali congreſſu, incidunt, ut humanas habitationes intrantes, rapta jumenta ibidem celerius devorent, vel ſecum in ſylvas lacerata deportent. Sed neque impune hoc fa-

faciunt: habent etenim & in his malis remedia ruricolæ, quod falces ferreas alligato cadavere ponant in nivibus: ut lupi, prædam voraturi, pedibus amputatis pœnas luant; vel ſagittis impetiti ilico moriantur; vel ſubterraneis ſpecubus, aviditate prædæ, immerſi, fame macerentur.

Cap. XI.

De multiplici genere Luporum.

SUnt in montibus Doffrinis, Suecica ac Norvegiana dominia dividentibus; lupi albicantis coloris, gregatim, ut pecora, partim in vallibus, partim in montibus evagantes: quorum eſca ſunt animalia imbecilla, ut mures, talpæ, &c. Sylveſtres & communes lupi ſunt, qui armentis incolarum mira importunitate inſidiantur, ut vaccis, vitulis, capris, ovibus, &c. Contra quos, pauperiem incolis facientes, venatio publica, loco, die, & hora inſtituitur, ut retibus, canibus, ac reliquis inſidiis interimantur. Non enim tantam curam habent pro veteribus lupis intercipiendis, quam catulis, ne coaleſcant, interficiendis. Quidam etiam ex catulis ſic interceptis, etſi domeſtici fieri videantur in vinculis clauſi, tamen ſæviſſimi generis non obliti, quibuſvis aliis etiam vo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

latilibus inſidiantur. Fœtus tamen ex iis à cane domeſtica procreatus, valde inimicu efficitur in omne aliud luporum genus quod gregibus inſidiatur. Eſt & genus luporum *Thoes* dictum, cæteris longitudin procerius, ſed brevitate crurum diſſimile velox ſaltu, venatu vivens, innocuum homini: habitum, non colorem mutat: per hyemes hirtum, æſtate nudum.

Cap. XII.

De Lutris & earum diverſitate, ac pellium falſitate.

Lutræ quadrato ore mordaces, ut caſtores: quibus ſimiles in pellibus, triplo tamen longiores: & in Septentrionalibus aquis, præſertim ſuperioris Sueciæ, Helſingiæ, Medelpadiæ, Angermanniæ, Jempthiæ, & Bothniæ utriuſque, reperiuntur. Quarum pelles, ſicut caſtorum, atque aliorum animalium, mira multitudine verſus Moſcovitas, & exinde verſus Tartaros exportantur: quia in iis locis frigidioribus, pro humanis tegumentis, rerum commutationibus potius, quam nummis, avidiſſimè comparantur. In Suecia autem apud quoſdam magnates adeo cicurantur ſeu domeſticantur lutræ, ut ſigno dato per cocum, vadant in piſcinam, piſcem magnitudine ab eo deſignata

gnata

gnata ſuſcipientes, rurſumque alium & alium, donec ſufficit imperatis ſatisfeciſſe. Caro ejus ſolummodo valet pro beſtiis venatione apprehendendis. In magno etiam uſu gentium Aquilonarium pelles earum ſunt, ad fimbrias (propter corii tenacitatem) veſtium ampliandas. Numero decadum, ut caſtorinæ, atque vulpinæ, ſeu mardurinæ, &c. divenduntur: carbonibuſque & piceo fumo falſificantur, ut appareant nigredinem tenere reſplendentem: ſed mox linteo albo attritæ, colore relicto, ſophiſticationem oſtendunt. Ita & luporum pelles, carbone ac creta pulveriſatæ, linteo confricatæ demonſtrant falſificationem. Ita & ſciurinæ (*Doſſæ* Italice dictæ) pelles, creta reſperſæ, ſe ipſas panno adhibito atro oſtendunt, quis naturæ vel artis color ſit inveniendus & æſtimandus.

CAP. XIII.

De Sciuris.

HOrum animalium minutorum infinita eſt multitudo in Septentrionalibus ſylvis, pilorum denſitate & colore diſtincta: una adjecta infallibili regula, quod quanto magis tractus terrarum vergit ad Septentrionem, tanto pulchriores (frigore cauſante colorem) ſunt harum beſtiarum pelles,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſub elevatione poli ſcilicet 77. graduum in-
cipiendo verſus ſupremum polum: in quo
ſpatio venatores magis fatigantur, quam ſa-
tiantur, hac infinita præda ubique in arbo-
ribus veluti grege piſcium in aquis abun-
dante, ea præſertim commoditate, quod
arbores non ſunt ſublimes, in quibus hæc
animalia ludunt. Sed reflectendo ad Me-
ridionalem regionis ſitum, quanto magis
reditur ad Auſtrum, tanto deteriores &
magis fuſcæ occurrunt pellis. Caro hujus
beſtiolæ aſſa venatoribus eſt pro eſca ſuavi.
Dentes vero præſtigiatoribus ſerviunt, ut
iis detegant futuros eventus.

Cap. XIV.

Adhuc de eodem animali, præſcio futurorum.

TRanatat hæc beſtiola per amnes exi-
guo ligno, caudam habens pro velo
expanſam: non enim ei natura alium con-
ceſſit natandi modum, propter exiguum
corpus, & nimiam pilorum denſitatem in
cauda villoſa: qua cito imbuta aqua, mer-
geretur in fundum. Neque pedes habet
huic neceſſitati accommodatos. Alioquin
ſagaciſſima eſt tempore caloris, ut cibos
habeat pro parte longæ hyemis reconditos,
ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ubi dormiendo & quieſcendo repoſuerat nidos: quos claudit ad latus, vel aperit, juxta flatuum aſperitatem. Nuces autem corylinæ, & faginæ, ſive pinei pampini, ſunt cibus earum. Eſtque alia earum ſpecies, quæ ſomno paſcuntur pro cibo. Miræ pernicitatis ſunt in ſaliendo de una arbore in aliam: caudaque librant motum, & agilitate ungularum acutiſſimarum in ramis exultant, ludoſque pulcherrimo ſpectaculo ſuper congelatas nives oſtendunt. Harum pelles decadum numero ad plura millia fere ad totam Europam navigiis inſtitorum exportantur, pretii augmentum viarum longitudine atque voluptate eas concupiſcentium accumulantes. Senibus quidem utilis & honeſtus eſt: ſed minime deſervit armatis aut fortibus viris, quibus congruit lupina pellis, vel gulonina.

CAP. XV.

De Marduris, & Zebellis, ac pellibus eorum.

MArduri ac Zebelli, frigidarum regionum animalia ſunt, univerſis in nomine tantummodo nota: paucis tamen in proprietate virtutis: niſi ex qualitate pellium, quales beſtiæ ſint, agnoſci poſſint. Id autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tem in eis deprehenditur, quod valde ag[...]
les ſunt in curſu, & ſaltu prævalentes. Fe[...]
etenim ut ſciuri, cauda quaſi pro temo[...]
utentes, de arbore in arborem, ramos u[...]
gulis apprehendendo, ſaltant: ſed mor[...]
terribiles ſunt, pro ſui generis exilitat[...]
Dentes enim natura eis quaſi novacul[...]
dedit, & ungulas valde ſubtiles & acuta[...]
Sed ut caro ad nullum uſum valere dicitu[...]
ita & pelles horum animalium ſunt pluri[...]
mum appretiatæ, apud remotas præcipu[...]
nationes: quæ luxui magis intendunt quan[...]
commoditati. At earum differentia in ho[...]
deprehenditur, quod mardurinæ groſſiori[...]
pili ſunt à vertice ad caudam, non autem
econtra contrectatæ, pulchrum ordinem
habentes: haud ita zebellinæ, quia à cauda
ad verticem contrectatæ, æqualem ſervant
decorem: quia villoſiores ſunt, & denſio-
res pili: quæ ob id citius à vermibus con-
ſumuntur, quam reliquæ pelles, niſi ſint in
continuo motu, aut abſinthii ramis interpo-
ſitis conſerventur. Et ſi pelles zebellinæ ad
apertum Solem ſiccandæ appenduntur, plus
uno die conſumuntur, quam ſi tritæ vel por-
tatæ forent per unum annum. Vivens enim
beſtia ſemper latitat in umbroſo ſaltu, ex
inſidioſo quæſtu avicularum quærens vi-
ctum: libidinoſum animal, & valde fœti-
dum

dum in naturali congreſſu, ut infra de muribus Ponticis ſeu hermelinis oſtendetur. Utræque tamen pelles, hæ ſcilicet & iſtæ, pilos habent tactu blandiores, ſatis ſupervacaneum generantes luxum: quia vermibus tandem conſumitur, ac moritur horis ſuis, poſtquam tanti empta ſit voluptas aliena. In extremis Moſcovitarum ſylvis zebellus naſcitur, & magno terrarum mariumque ſpatio deportatur ad alienigenas.

Cap. XVI.

De Hermelinis, quos ſecundum Plinium mures Ponticos opinor.

CONduntur (ut Plinius libro VIII. cap. XXXVII. ſcribit) in hyeme Pontici mures, & ii duntaxat albi: quod qualiter intelligi poterit, ſalvus ſit ſenſus unicuique, ſine injuria tamen naturæ philoſophanti. Si hyeme perpetua clauderentur, & aſperrimo gelu, nunquam appareret albior pellis hujus beſtiolæ, quæ æſtate ſubrufa videtur in fine Maji, quando depoſita albedine, propagationi intendit inter novas herbas, prout fateor me obiter inter equitandum vidiſſe apud Helſingos populos Septentrionales, Anno Dom. M. D. XVIII, ita ut in congreſſu propter nimiam conjunctionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in curſu velociſſimo cohærerent, atque dentibus ſtriderent, tantum fœtorem in magna parte ſylvæ diverſarum arborum (quia ibidem plures congrediebantur) relinquentes, ut vix meminerim me deteriorem ſenſiſſe unquam. Aſſerit idem Plinius lib. X. capite LXV. mures lambendo generari, quod in his animalibus ſimile vero haud videtur: quia more communi beſtiarum coëunt, licet volens taceo modum copulationis. Hæ autem beſtiolæ ſingulo quoque triennio, ut plurimum, præ nimia comeſtione, ad maximum lucrum mercatorum amplianturr, ac prolongentur in pelle: quod eo modo nedum in Norvegia, ſed & in prædicta Helſingia atque vicinis provinciis Diœceſis Upſalienſis evenit, ſcilicet ut beſtiolæ quadrupedes, *Lemmar*, vel *Lemmus* dictæ, magnitudine ſoricis, pelle varia, per tempeſtates & repentinos imbres è cœlo decidant: incompertum unde, an ex remotioribus inſulis, & huc vento delatæ, an ex nubibus fæculentis natæ, deferantur. Id tamen compertum eſt, ſtatim atque deciderint, reperiri in viſceribus herbas crudas nondum concoctas. Hæ more Locuſtarum, in maximo examine cadentes, omnia virentia deſtruunt, & quæ morſu tantum attigerint, emoriuntur virulentia. Vivit
hoc

hoc agmen, donec non guſtaverit herbam renatam. Conveniunt quoque gregatim quaſi hirundines evolaturæ: ſed ſtatuto tempore, aut moriuntur acervatim cum lue terræ, (ex quarum corruptione aër fit peſtilens, & afficit incolas vertigine, & ictero) aut beſtiis, dictis vulgariter *Lekat*, vel *Hermelin*, conſumuntur: unde iidem *Hermelini* pingueſcunt, & reddunt pellium menſuram longiorem. Et hæ quoque pelles decadum numero, præſertim XL. pelles in quolibet faſciculo, ut zebellinæ, mardurinæ, vulpinæ, caſtorinæ, ac ſciurinæ, vel leporinæ, venundantur, atque navigiis in regiones longinquas exportantur.

CAP. XVII.

De venatione Hermelinorum.

QUaliter autem Hermelini (ut vocabulo Italico, imo & Gothico utar) à venatoribus capiantur, & ad quem uſum deputentur, paucis oſtenditur, & in primis ſupradicta poſitione tranſverſorum lignorum ſubtiliſſima chorda adhibitorum: quæ (ingredientibus hermelinis tribus, quatuor, vel octo ſimul) mota, repente eos in ſua preſſura claudit: taliaque ligna ob nimiam multitudinem harum beſtiolarum, paſſim ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

extenſa. Item ſunt & foveæ ſeu foſſæ oblon-gæ, quibus ſubſternuntur ſubtiliſſima ligna atque ſuper ea nix, ut quaſi appareat conti-nuus atque ſolidus campus, in quam foſſam magno numero cadentes beſtiæ, à patrono loci vel ejus ſubſtituto captæ, occiduntur. Item ſunt & canes adeo celeres & ſagaces ut eas comprehenſas morſibus occidant, & comportent, vel ante pedes patroni cumu-lando colligant. Item ſagittarii inter ado-leſcentes, plurimi adeo triti ſunt, ut nec in ſagitta, nec in præda arripienda fallantur. Caro autem hujus animalis, propter eſum vilium eſcarum, nihil valet: ſed pellis ſola quæ propter candidiſſimum colorem in ſummis Principum utriuſque ſexus venera-tur aulis. Licet ipſa beſtiola ſit luxurioſiſſi-ma, ut prædictum eſt: in uno tamen admi-randa, quod ad finem Maii certis diebus operam præſtet propagationi: & ita naturæ legibus eſt contenta. Illuſtres perſonæ u-triuſque ſexus his pellibus continuo cando-re, interpoſitis raris caudis nigris, utuntur, maximè in ampliſſimis veſtium fimbriis, antiqua honeſtate ſervatis.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XVIII.

De natura Taxorum.

TAxi, quia in ſpecubus ac ſubterraneis antris naturaliter habitant, manſionem mirabili modo confingunt, ita videlicet, ut unum taxum conſtituant terræ pedibus ſuis effoſſæ vectorem: qui ſupinatus extenſis cruribus, & erectis, ſupra ventrem ſuum terra effoſſa accumulatur, oneraturque: per pedes ab aliis exportatur, totieſque hoc faciunt, quouſque manſionis latitudo habitatoribus ſufficere poſſit. Sed habitationem hujuſmodi tanto labore partam, non ſine difficultate poſtea tuentur, Primam nanque hoſtilitatem patiuntur ab inſidiis vulpeculę: quæ quum domum nunquam fabricat, dolis confiſa malignis & ſolitis, taxorum foveam ingreditur, ac fœtore ſtercoris tantum inquinat, ut præ horrore ſuam domum relinquere cogantur, & ſecuritatem. Attamen ne inſidioſæ vulpis impunita perduret aſtutia, ſæpiſſime venatorum induſtria canum proditione comprehenditur, & excoriatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. XIX.

Adhuc de eiſdem.

EST igitur Taxus animal agreſte, magnitudine vulpis, licet ſtaturæ humilioris: quia tibias habet curvas, piloſque plures albos, quam nigros, præſertim in dorſo & in latere: caput in medio nigrum, & in lateribus album. Pili ejus duri ſunt, & ſpiſſa pellis, ac fortis: dentes acuti, ideoque mordax. Unde à canibus vel aliis beſtiis moleſtatus, ſe ipſum reſupinat, & dentibus pedibuſque repugnat: præcipue contra vulpes: à quibus haud aliis armis quam fœtido ſtercore è propriis ædibus abiguntur. Duplex eorum genus eſt: Domeſticum videlicet, valde ludicrum: & ſylveſtre, rigidioribus ſetis reſperſum. Dicitur etiam taxus caninus, quia in varia findit pedem, ut canis: etiam porcinus, quia in duo findit ungulam, uti porcus. Ibi etiam vulpibus ſunt majores, pellem habentes villoſam, & ſetis rigidam, atque tenacem: de qua pharetras omnes & militares cooperiunt, & venatorias, ut ſagittas à pluvia & nivibus illæſas conſervent. Fiunt & veſtes integræ habitus virilis, prout & ex lupis, ex hac pelle, contra frigora & omnem caſum nivium ſufferendum. Morſus ejus

fortiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

fortiſſimus eſt, & exitialis, ac venenatus, propter nimiam vermium, reptilium, ſcarabæorum, & murium comeſtionem.

CAP. XX.

De Vrſis piſcantibus.

VRſi albi maximi & fortiſſimi, qui unguibus glaciem rumpunt, foramina multa faciunt, in Iſlandia ſæpius prænominata reperiuntur: per quæ glacialia foramina ſe in mare immergunt, & ſub glacie piſces capientes, eos extrahunt, & ad littus deferentes, inde vivunt: idque toties, quoties opus fuerit, reiterant, pro ſua ſuorumque catulorum ſuſtentatione: quos etiam, ut ſimiliter piſcari debeant, naturali inſtinctu informant. Pelles horum urſorum albæ, per venatores offerri ſolent ſummis altaribus Cathedralium vel Parochialium Eccleſiarum, ne ſacerdos celebrans in pedibus, tempore horrendi frigoris, gelu patiatur. In Eccleſia Nidroſienſi, id eſt, Metropoli regni Norvegiæ, continuis annis tales reperiuntur albę pelles, voto venatorum fideliter in omni præda raptæ atque oblatæ, etiam pelles luporum, pro cereis emendis, atque ad reverentiam Sanctorum comburendis.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXI.

De Vrſis ingenioſe interficiendis.

DEnigris ac ferocibus urſis, in Aquilonaribus regnis capiendis, is ſervari ſolet modus, ut, cum in Autumno maturis certis arborum rubeis fructibus, inſtar uvarum conglomeratis, arbores aſcendendo, vel humi ſtando, arbore ad terram tracta, veſcitur, ſagax venator balliſtis adaptatas latas ſagittas, quæ pilos bene penetrent, in eum relaxet: ex quo terrore & vulnere tantum ſubito concutitur, ut impetu quodam eſos fructus, quaſi grandines & lapillos per ſeceſſum emittat: & mox in occurrentem ſtatuam, inſtar hominis vel ſpectri ex induſtria collocatam, irruit: atque in ea dilanianda laborat, donec aliam lethalem recipiat ſagittam ab ipſo venatore poſt ſaxum vel arborem ſeſe abſcondente. Mira etenim furia accepto vulnere: atque viſo ſanguine, quodcunque occurrens ferit, & maxime ipſa urſa, quando catulos alit.

CAP. XXII.

De inſidioſa venatione Vrſorum.

ATtendunt quam diligentiſſime urſi cervorum tranſitum, & maximè enixis catu-

catulis ipſa fœmina: quæ non tam fame urgente, quam metu ne rapiantur catuli, in omne objectum animal ſævire conſuevit. Illa etenim hujuſmodi violentiis provocata, urſi fortitudinem, dolos, & inſidias, ut raptum vindicet, longe ſuperat & excellit. Latitat enim inter denſos arborum ramos, & virgulta: cui ſi cervus, cornuum gloria, aut narium virtute, vel curſus celeritate confidens, incautius appropinquat, mox in eum irruit jugulandum: & ſi primam ſui defenſionem triumphumque in cornibus ponat, illorum tamen nodoſitate & pondere feſſus, urſinaque rabie agitatus, ad humum deprimitur, ut viribus & vita deſtitutus, ilico corruat devorandus. Accedit deinde cornutum taurum, ſimili aſtutia utens, ſe ſuper dorſum ejus proiiciens: cumque urſam abigendo, cornibus ſe liberare nititur, ipſa cornua ſcapulaſque tenet ungulis, donec pondere fatigatus corruat moriturus. Deinde dorſo, velut ſarcina, impoſito tauro, bipes ſylvarum latebras ingreditur, ut eo veſcatur. Verum quum hyeme committitur in hanc præda: urſa canibus vel nivalibus veſtigiis prodita, non facile evadet ilico venatores undique concurrentes. A trigeſimo die conceptionis, quinos ut plurimum catulos, paulo muribus majores, informes, & candidos

carne

carne, ſine oculis, ſine pilo, unguibus tamen apparentibus, parere ſolet: quos paulatim lambendo matres figurant. Nec quicquam rarius hominibus, quam parientem videre urſam. Ideo mares quadragenis diebus latent, fœminæ quaternis menſibus. Specus ſi non habent, ramorum fruticumque congerie ædificant manſiones impenetrabiles imbribus, mollique fronde & muſco conſtratas. Septenis diebus gravi ſomno premuntur, ut vulneribus vix excitari queant: tuncque mire pingueſcunt, ſuctu præſertim dextri pedis, Fœtus rigentes apprimendo pectori fovent, idq; veluti volucres ova ſua.

CAP. XXIII.

De Erinacei ſive Echini cum Vrſo conflictu.

LIcet erinaceus pinnas habeat cacumine aculeatas, quibus ſibi poma colligit ad victum, atque recondit in cavis arboribus, & urſum in nido moleſtat: attamen mole opprimitur urſi, ingenio adhibito, quando ſcilicet convolvitur erinaceus in formam pilæ, ne quid in eo præter aculeos comprehendi poſſit: quo tamen remedio, aut urinæ aſperſione, contra urſum, ulciſcentem hoſpitium violatum, prævalere nequit: ne-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que urſus eam prædam, licet miſeram & inopem, quaſi ſpinoſam eſcam, vorare poteſt. Quocirca rediens in cavernam ſuam quieſcit, atque ſuctu ungulæ vivit, & impingueſcit: caſuque quo caperetur, & caro ejus aſſaretur, præter morem omnium carnium nigreſceret, licet nullum argumentum minimi humoris, in alvo ejus inveniatur, neque circa cor, niſi exiguæ guttæ, nihilque ſanguinis in reliquo corpore. Procedunt vernali tempore mares præpingues: cujus rei cauſa non prompta eſt, quippe qui nec ſomno quidem ſaginentur ultra 13. dies Eſt etiam pugna urſorum contra apros, ſed rara victoria: quia plus præſidii habent in dentibus, quam cervi vel tauri in cornibus aut celeritate. Equas gravidas dentibus ac calcitratione pedum validi caballi defendunt ab urſis. Pulli agilitate curſus ſe defendunt, attamen pavorem ſemper retinent ut inutiles ſint ad bellum: in quo ſub ſtrategemate ſolet aliquis armatus occurrere in pelle urſina, propter equos ab urſis alias vexatos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. XXIV.

De occiſione Vrſorum per ferream clavam.

CUm in Aquilonaribus terris, maxim Podolia, Ruſſia atque vicinis locis, ob infinitam apum multitudinem, domeſtic alvearia non ſufficiant: facile terrarum in colæ ſinunt, ut ad cavas arbores arte ad eun uſum aptatas, vel à natura ſic relictas, evo lent, ſtirpem multiplicaturæ. Urſis igitur a rapinam mellis aſſuetis, eo modo parantu mortiferæ inſidiæ, ut (cum debiliſſimum caput habeant, uti leo fortiſſimum, quod a liquando alapa accepta exanimentur) clav lignea, ferreis cuſpidibus circundata, ſupe foramen egredientium apum ex altiori ra mo, vel alias, ſuſpendatur: quæ impatient urſi, mella rapturi, à capite rejecta, reve tens interimit rebellantem, ut vita privat carnem & pellem domino exhibeat, pr exiguo melle. Carnes ſale conditæ, qua ſuillæ aſſervari ſolent, ſicuti & cervinæ, a cinæ, vel rangiferinæ, pro caſtrenſibus c bis: arvinaque, pro medendis vulnerib quacunque occaſione ſuſceptis.

CAP. XXV.

De raptu puellæ, & generatione Vlfonis, aſtutiſſimi ac fortiſſimi viri.

NIſi Saxo Danorum ſcriptor, atque reliqui poſt eum, tot circunſtantiis recenſerent puellæ raptum, parum referret hujus hiſtoriæ meminiſſe. Attamen quia ſimile nonnihil apud alios autores oſtenditur, indignum non erit opus naturæ potius admirari, quam temere tantillulum in abditis ejus rebus convitiari. Quantum igitur ad raptum puellæ attinet, ſic ut ſequitur, ex nova hiſtoria chariſſimi fratris & anteceſſoris mei, Joannis Magni, Archiepiſcopi Upſalienſis, libr. 18. ex relatione Saxonis accepta, diffuſius manifeſtatur. Ait enim: Cujuſdam patrisfamilias in agro Suecico filiam liberalis formæ, cum ancillulis luſum egreſſam, eximiæ granditatis Urſus, deturbatis comitibus, complexus rapuit: exceptamque unguibus præ ſe leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportavit: cujus egregios artus novo genere cupiditatis aggreſſus, amplectendi magis quam abſumendi ſtudium egit: petitamque laniatui prædam in uſum nefariæ libidinis vertit. Continuo enim ex raptore amator effectus, famem con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

concubitu ſolvit, ardoremque gulæ Veneris ſatietate penſavit. Quoque eam indulgentius aleret, crebris incurſionibus vicinum acrius inceſſabat armentum: nec niſi lautioribus ante veſci ſolitam, ſparſis ſanguine dapibus aſſuefecit. Adeo enim captivæ ſpecies efferatam raptoris ſævitiam fregit, ut quem ſanguinis ſui cupidum extimeſcebat, amoris avidum experiretur, paſtumque ab eo perciperet, cui fore protinus alimonia metuebat. Tandem fera à canibus & retiariis circumventa, ac venabulis occupata, confoditur. Ut ergo duplicis materiæ benigna artifex natura, nuptiarum deformitatem ſeminis aptitudine coloraret, generationis monſtrum uſitato partu edidit, ſylveſtremque ſanguinem humani corporis lineamentis excepit: natoque filio paternum nomen à neceſſariis imponitur: qui tandem agnita ſuæ propaginis veritate, à patris interfectoribus funeſta exegit ſupplicia: cujus filius Trugillus Sprachaleg, nihil à paterna virtute deficiens, Ulfonem genuit: à quo Rex Sueno, & cætera Danorum Regum ſtemmata, ceu quodam derivata principio longo ſucceſſionis ordine (teſte Saxone) profluxerunt. Quomodo autem ſimiles partus judicabuntur, Aug. de civ. Dei plurima dicit de ſimili propagine, utri ſexui magis ſit attribuenda.

CAP. XXVI.

De raptu fiſtulantium Subulcorum.

SAtis tritum eſt, urſos, ſicuti & delphinos, cervos, oves, atque vitulos, imo & agnos plurimum delectari muſicis melodiis, rurſuſque certis horriſonis cornibus, ſeu tubis, adeo ab armentis arceri, ut ſono percepto, in longos ſylvarum receſſus abſcedant. Quod quia non ignorant pecorum paſtores, bicornibus fiſtulis ludentes, aliquando per urſos rapti, continue ſufflant, donec fame urgente urſus diſcedat alimoniam conquiſiturus. Quocirca accepto caprino cornu, interdumque vaccino, ſonum horridum excitant, ut territa fera, immunes ad armenta diſperſa recurrant. Quod bicornem fiſtulam, vulgari gentis *Seecpipe* dictam, ſecum ad paſcua ferant, ita naturæ uſus docuit, ut oves & armenta avidius eſcam ſumant, atque compreſſius paſcantur in herbis.

CAP. XXVII.

De chorea Vrſorum Lituanicorum.

RUſſi ac Lituani, Sueonibus & Gothis in Orientalibus plagis viciniores, pro ſin-

ſingulari voluptate ducunt, ferociſſimas beſtias ſemper ad manum habere domeſticatas, ac omni eorum arbitrio ſingulariter obtemperantes. Unde ut id celerius fiat, in caveis vel catenis eas recenter è ſylvis captas (præſertim urſos) aliquantulum fame macerandas obſervant, unum vel plures magiſtros conformiter veſtitos, eis eſcas porrecturos, deputantes, ut eo pacto ad luſum ac tactum cum eis etiam ſolutis aſſueſcant. Adhibent & dulcem ſonum fiſtularum, quo plurimum gaudent: ut eos ad ludicros geſtus & choreas aſſuefaciant: ac tandem diſſona tubarum voce ad pedes erigendos, tanquam acriore ſigno, inducunt: idque finaliter, ut à choreæ inſpectoribus, matronis præſertim & virginibus, pilo anterioribus ungulis porrecto, bipedali inceſſu mercedem ſaltus exquirant: quæ ſi illiberalior viſa fuerit, directoris nutu murmurant, atque capite moto nummum petunt augeri. Ita mutus interpres, linguæ ignarus in exteris terris, ubi hæc ſpectacula fiunt, mutæ feræ ſignaculo præſcribit aſtutum quæſtum. Nec tamen id fieri videtur, quod ſolum eo exili quæſtu vivant ita proficiſcentes: quia ii urſorum ductores ſunt ad minus ſex vel duodecim valentes viri: in quorum ſocietate quandoque ſunt filii magnorum nobilium

&

& magnatum, ut remotas nationes, mores, locorum diſtantias, arma, concordiam Principum, iis ludicris artibus agnoſcant. Verum cum aliquando deprehenſi ſunt in Germania viatores ſpoliaſſe, atque urſis objeciſſe devorandos, technis his oppoſitę ſunt leges graviſſimæ, ne amodo eo ingrediantur.

Cap. XXVIII.

De agilitate Vrſorum.

OCcurrit & aliud ſpectaculum, quo urſi capti deportantur navi, atque per funes aſcendendo, vel deſcendendo, ludicras exhibent exercitationes, aliquando etiam utiles, pro rerum inopinato eventu. Nam accidiſſe meminere provincialium hiſtoriæ, quendam a pirata æmulo ſuo liberatum fuiſſe, hac occaſione, quod territus erat is pirata in acceſſu ſceleris perpetrandi, ex eo quod à longe funibus vidit aſcendentes & deſcendentes hominis (ut putabat) pro defenſione navis, ut moris eſt, è ſublimiori malo navis. Nec alii erant, quam juvenes urſi, in funibus colludentes. Præterea amœnius eſt ſpectaculum, quod eis ad aquas extra naves aſpicientibus, maxima multitudo marinorum vitulorum admirabunda occurrit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rit, ut quaſi innumeri porci videantur hinc inde circumnatare navem : fitque ut haſtis longis, atque hamatis, affixa chorda capiantur a nautis. Similiter & cæteræ beſtiæ, quæ captum vitulum marinum ejulantemque more porcorum juvare conantur: imo & ipſi urſi ad natandum dimittuntur, ut ab eis admirantes vituli capiantur, vel alias orta tempeſtate, cœloque tonante, eminentes extrahantur.

CAP. XXIX.

De urſis volventibus rotas.

NE autem domeſticati urſi eſcas, quaſi ſolis ſpectaculis reſervati, inutiliter conſumant, rotis applicantur in curiis magnatum, ut uno vel duobus ſociis aut pluribus annexis, pondera aquarum, vel alias res elevent à puteis : idque convenientibus urnis magnæ quantitatis capacibus, ad hoc ſpecialiter ordinatis. Nec ſolum in hoc juvaminis genere, ſed & magnis plauſtris pertrahendis applicantur : quia magna fortitudo eis ineſt in brachiis, ungulis, & lumbis. Sed nec inviſum eſt, ut in pedes erecti, ſaccos vel ligna ad locum deſignatum comportent, aut in portis magnatum pro cuſtodibus, ne noxiæ intrent beſtiæ, deputentur.

Mirum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Mirum tamen ludum dum parvuli ſunt, cum pueris domeſticis impunè exercent.

CAP. XXX.

De Vulpibus, & earum dolis.

SUnt in Septentrionalibus ſylvis vulpes nigræ, candidæ, rubeæ, crucigeræ, in dorſo, alięque cæleſtino colore reſperſæ omnes tamen in eadem malitia atque aſtutia participantes. Nigræ pelles precioſiores cæteris æſtimantur, quia Moſcovitarum Principes frequentius his utuntur. Deinde crucigeræ pelles, hoc eſt, quæ nigra cruce dorſotenus ſunt à natura ſignatæ, propter majorem ornatum, & pellium magnitudinem: quam non niſi in maturiore ætate vulpes conſequitur. Hæque pelles, ut nigræ, magno commercio Moſcovitarum & Ruſſorum, & Tartarorum, appreciantur: quamvis nigræ annexam habent ſuſpicionem, quod atro colore, fumo videlicet picearum tædarum, ſint adulteratæ. Candidæ pelles minoris ſunt reputationis, & coloris cæleſtini, aut aſurini, propter multitudinem, & pilorum caſum: minus enim cutibus adhærentes durant. Attamen qui curioſitati ſtudent, aut utilitati, mixtura diverſarum pellium operimenta arcendi frigoris, pro uſu dormien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tium conficiunt,quia magnum calorem c… inductum conſervant, leveſque ſunt,ſeni… ribus convenientes. Rubeæ vulpes præc… ctis omnibus frequentiores, ubique rep… riuntur, facileque veſtigiis poſt ſe in nivib… relictis, venatorum ſagacitate, & canu… celeritate capiuntur, prout & lepores, ur… cervi,lupi,lynces, propriis veſtigiis ſe ven… toribus produnt, æſtate vero odore canur…

CAP. XXXI.

De doloſo ingenio Vulpium.

VUlpes preſſa fame, frigore, & nivibu… accedendo ædes humanas fingit latr… tum canis, ut confidentius domeſticæ be… ſtiæ eam accedant. Inſuper fingit ſe mo… tuam, ac reſupina flatum attrahit, ling… porrecta. Tunc aves incaute deſcendent… quaſi cadaver comeſturas, aperto ore rap… & vorat. Præterea quando eſurit, nec in… venit quod manducet, rubea terra ſe invol… vit, ut appareat quaſi cruenta: projicien… ſe in terram, retinet flatum: quam viden… tes aves non ſpirantem, linguamque ore e… jectam, mortuam putant. Sed mox ut de… ſcenderint, eas attractas devorat. Prætere… quum videt non poſſe propter aculeos ſu… perari echinum,ſe reſupinat,atque ita mol…

lem…

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

lem corporis partem lancinans enecat. Veſparum etiam quandoque multitudinem cavens, ſimulans ſe abſcondit, extante cauda: circa quam ut illas certatim occupatas, villoque denſo implicitas animadvertit, egreditur, atque ad ſaxum ſive arborem perfricando obterit, ut extinctis deinde paſcatur. Eodem fere commento cancris & piſciculis inſidiatur, ripam oberrans: caudaque in aquam demerſa, illi novitati occurrunt, villiſque obvoluti ilico extrahuntur. Præterea cum pulices habet, faſciculum mollis fœni ore accipit pilis involutum, ſeque paulatim poſterius inchoando in aquam mergit, ac totum corpus; ut pulices aquam fugientes, ad caput aſcendant. Deinde caput immergit, ut in fœnum fugiant: quo facto, fœnum relinquit in aqua, & mox enatat. Præterea cum famem patitur, ludum ſimulat cum lepore: quem ilico rapit & devorat, niſi fuga, ut frequentius fit, ſuam vitam conſervet. Canes etiam quandoque evadit latratu, ſe canem fingens, ſed certius, dum ramo ſe ſuſpendit, canes errare cogit, incerta veſtigia inſequentes. Solet etiam venatorem & canes eludere, dum gregem caprarum intrans unam ex eis occupat, ejus dorſo inſiliens, ut per curſum capræ fugientis propter odioſum

ſeſſorem,citius evadat. Nam&aliȩ capræ
quuntur: quas quum venator turbari tim
canes revocat, ne pereant plures. Ca
quoque in pedica, quandoque morſu
pedem præſcindit, ut vel ſic evadat. Qui
vero fuga nulla patet, ſe mortuam ſimul
ut à pedica extracta fugam arripiat. Pr
terea quum canis eam inſequitur, & aſ
quutam apprehendere nititur, villoſa
caudam ſuam per inſequentis ora trahit:
que canem eludit, donec ſylvarum latebr
ingrediatur. Vidi & ego, in ſcopulis No
vegiæ vulpem inter rupes, immenſa cau
ex aquis plures educere cancros, ac demu
devorare. Idque non rarum eſt ſpectac
lum, quum nulli piſces, ita ut cancri, in
miſſæ rei, præſertim villoſæ, adhærean
etiam aridis piſcibus in aquas ad emollien
dum emiſſis. Qui podagra vexantur,cali
hujus beſtiæ pellicula extracta, atque ped
bus circumligata, ſanantur. Adeps etiam
juſdem animalis,auribus & membris pod
gram patientis adhibita, prodeſt. Pinguedo
ejus torminoſis & omni dolori confer
Cerebro ejus infanti ſæpius dato,nunquam
caducus erit. Et ita hæc & ſimilia pro ſim
plicibus medicinis per experientiam obſer
vant Aquilonares.

CAP

CAP. XXXII.

De ferocia hominum per incantamenta in Lupos converſorum.

IN feſto Nativitatis Chriſti ſub noctem, ſtatuto in loco, quem inter ſe determinatum habent, tanta luporum ex hominibus diverſis in locis habitantibus converſorum copia congregatur, quæ poſtea eadem nocte mira ferocia quum in genus humanum, tum in cætera animalia, quæ feram naturam non habent, ſævit, ut majus detrimentum ab his, iſtius regionis inhabitatores, quam unquam à veris & naturalibus lupis accipiant. Nam uti compertum habetur, ædificia hominum in ſylvis exiſtentium, mira cum atrocitate oppugnant, ipſaſque fores effringere conantur, quo tam homines, quam reliqua animantia ibidem manentia conſumant. Cellaria cerviſiarum ingrediuntur, ac illic aliquot cerviſiæ aut medonis tonnas epotant, ipſaque vaſa vacua in medio cellari unum ſuper aliud elevando collocant: in quo à nativis aut genuinis lupis diſcrepant. Locum vero, ubi forſan illa nocte quieverunt, harum terrarum incolæ fatidicum arbitrantur: quia ſi alicui in eo quid adverſi contigerit, veluti vehicu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

lum obvertatur, atque ipſe nivibus injic- tur, plane ſibi perſuaſum habent, eum i anno morte moriturum, quemadmodu id à multis temporibus per experientia explorarunt. Intra Lituaniam, Samog tiam, ac Curoniam eſt paries quidam, quodam caſtello diruto reliquus: ad hu certo anni tempore aliquot millia eoru conveniunt, ut uniuſcujuſque agilitatem ſaltando explorent: qui hunc pariete tranſilire nequiverint, uti pinguioribus fe evenit, flagellis ab eorum præfectis cædur tur. Denique conſtanter aſſeritur, inte hanc multitudinem etiam iſtius terræ ma gnates, atque ex prima nobilitate viros verſari Hæc igitur metamorphoſeos ra tio, ipſi naturæ maxime contraria, à quo dam hujus veneficii perito, per poculun cerviſiæ propinando (dummodo is qui hui illicito conſortio applicatur, illud acceptet certis verbis adhibitis datur. Poſtea quan- do ſibi conſultum videbitur, hominis idean in cellarium aliquod, aut abditam ſylvam ſe conferendo, in lupi formam totaliter tranſmutare poteſt. Denique hanc juxta placitum poſt aliquot tempus relinquere, atque illam viciſſim aſſumere ſibi integrum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXXIII.

Exempla hominum eorum, qui in lupos converſi ſunt, & contra.

AC ut ad exempla perveniamus. Cum nobilis quidam longum per ſylvam iter faceret, aliquotque ſervilis conditionis ruſticos, hujus veneficii haud ignaros, (quales plerunque iſtis in oris reperiuntur) ſecum ducebat: dies ad veſperam tendebat: tum etiam in ſylva pernoctandum erat, quia in proximo nullum hoſpitium fuit: denique fame ac penuria premebantur. Tandem unus eorum repentinum conſilium proponit, cæteros debere eſſe quietos, nec ullum tumultum, ſi quid viderent, excitare: ſe è longinquo gregem ovium paſcentem conſpicere: curaturum, ut abſque magnis laboribus unam ex his ad cœnam haberent aſſandam. Statim deinde in opacam ſylvam, ne ab aliquo conſpiciatur, ſe confert, ibique formam hominis in lupum transfiguravit. Poſtea in ovium gregem magno impetu irruit, & unam ex eis retro in ſylvam fugiendo diripuit: quam aliquanto poſt in lupi forma ad currum defert. Socii autem hujus prędæ conſcii, talem grato animo ſuſcipiunt, & in curru clam abſcondunt: qui vero in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

lupum ſe transformaverat, ad ſylvam ite-
rum revertitur, humanamque formam rur-
ſus aſſumit. Contigit quoque in Livonia
haud multis ab annis, inter nobilis cujuſ-
dam conjugem atque ſervum ſuum, (quo-
rum illic majorem copiam, quam in ulla
Chriſtianorum regione habent) quod al-
tercarentur, homines in lupos mutari haud
poſſe: prorumpit ergo ille, extemplo ejus
rei exemplum velle oſtendere, dummodo
ſibi facultas concederetur: cellarium ſolus
ingreditur: unde paulo poſt lupi forma in-
dutus egrediens, à canibus per agrum ad
ſylvam tendens effugatur: qui ei oculum
(etſi ſatis acriter ſe defendebat) eruunt.
Poſtera autem die, ad dominam ſuam mo-
noculus redit. Denique recenti adhuc me-
moria compertum relinquitur, quomodo
Dux Pruſſiæ, tali veneficio, parum fidei
adhibens, quendam hujus maleficii exper-
tum, vinculis clauſum, coëgit, ut in lupum
ſe transformaret: quod ita factum eſt.
Hunc tamen, ne hujuſmodi idololatria im-
punita maneret, igne poſtea comburi man-
davit. Talia enim flagitia tam divinæ quam
humanæ leges ſeveriſſime puniunt.

LIBRI XVIII. FINIS.

OLAI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De Avibus,

EPITOME LIBRI XIX.

CAP. I.

De Accipitre, & diverſis ejus ſpeciebus.

IN partibus Aquilonis hujus avis natura generoſior ac fortior, quam in cæteris mundi partibus eſſe cenſetur, maximè propter cœli ſolique rigorem, & abundantiſſimam eſcam volucrum, ſcilicet ſuæ naturæ convenientium, pro ſolido nutrimento. Sanguine enim, corde, ac pectore earum avidius nutritur, magnamque venandi audaciam affectumque ſumit: qui & naturali ſuperbia, ac tyrannide magis quandoque quam neceſſitate ſtimulatur ad raptum, & delectatur in illo. Sunt etiam qui cor tantummodo, latere per roſtrum aperto, devorant: aliquando etiam cerebrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

appetunt, reliqua parte corporis rejecta. Qui venationi ſtudent per accipitres, cancros eis offerunt manducandos: ex quarum eſca mira ſatietate delectantur, avideque volatilia venantur, ut gratam pro exquiſita eſca reſtituant prædam: idque facillime faciunt ob volatus agilitatem; quam ſupra reliqua volatilia habent, pennaſque acutas, quæ ſingulis annis, veteribus abjectis, eis renovantur. Eſtque hujuſmodi naturę, quod avem, quam veſperi prædatur, ungulis ſub pectore ob inducendum calorem ſervat, maneque liberaliter ſine iterata rapina abſolvit.

Cap. II.

Adhuc de natura accipitrum.

DOmeſticus accipiter domino rapinam ſylveſtrem porrigit: unde cor & inteſtina recipit in eſcam Et hi tepidioribus locis plus delectantur, citiuſque carne bovina vel porcina impinguantur, uti gallinacea carne juvene marceſcunt, & veteri temperantur. Ante aucupium commodius in locis non nimium tenebroſis ſervantur, ut alternis diebus producantur. Sed ante omnia cavendum, ne teneris infantulis exitio ſint. Nulla nanque beſtia quantumcunque domeſtica,

meſtica, adeo graſſatur in infantulos, ut ſimiæ,& magni accipitres:qui advolant cunabula, ungulaſque tam fortiter imprimunt oculis & naribus prolium, ut vix evolaturi eximant. Hique ſunt corpore amplo,oculis variis & pellucidis, vultu hilari,groſſis pedibus, longis unguibus,delitioſe comedentes, cunctaſque aves invadentes: quia nullas timent aves, niſi pavonem. immo & lepores,cuniculos, vulpeculas,porcellos,anſeres, grues,anates, & gallos ſylveſtres venantur, præſertim fame & frigore urgente, quando advolant domos humanas: ubi ſubtilibus filis ala permotis, intra januam recluſi capiuntur: tandem longo jejunio domeſticantur fere eodem modo quo falcones. Eſt & aliud genus accipitrum in Septentrionalibus terris,quod domeſticis avibus inſidiatur, ut anſeribus, anatibus, & pullis: hyemeque tempus ſuum cognoſcens, latitat in nidis: audax in parvis, & timidum in magnis. A niſo etiam fugatur, & gallo: tandemque emoritur fame. Niſus rapax, ultra omnium ferarum naturam ſæviens in ſuum genus, prout homo, ibidem in magna multitudine reperitur. Solus frequentius volat, ne in præda ſuſtineat ſodalem. Paſſeres,cæteræque aviculæ ejus inſidias fugientes, quam celerrime ſeſe recipiunt ad rubos ſpinoſos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. III.

De Aquilarum natura, & differentia earumdem.

AQuilam avem nobilem & rapacem, ab acumine viſus ſic dictam, omnibus notam, relinquo. Verum tamen quia in Septentrione maxima multitudo, propter ferarum abundantiam, reperitur, aliquid de earum natura, præmiſſa diſtinctione, præſentibus interponam.

Sex igitur ſunt genera Aquilarum.

Primum Herodius, qui & Girfalcus dicitur, avis inter omnes nobiliſſima, colore cæruleo, ad albedinem tendens, prçterquam in pectore & alis, ubi cœleſtem colorem evidentius imitatur: adeo fortis, ut aquilam rapiat: etiam adeo animoſus, ut ſi in aere poſt quatuor vel quinque grues, vel alias aves, dimiſſus fuerit, non deſinat à præda, donec omnes ad terram ſucceſſive deiiciat, à cane ad hoc edocto rapiendas. Nec revocatus herodius is præ indignatione deſcendit, donec rapiat elapſam. Nec plures generat, quam unum pullum. Secundum genus poſt hos nobilius eſt, quod anſeres, cygnos, cuniculos & lepores præcipue rapit, quando pullos habet. Herodio quantitate minor, colo-

coloris varii, ex albis & cinereis pennis intermixtis candidas pennas habens in breviano..

Tertium, quod truncatis inſidet arboribus, unde denominationem accipit: eſtque cinerei coloris: anates & anſeres venatur, duobus prædictis generibus in quantitate & audacia minus.

Quartum, quod accipit piſces, varium in ventre, album & nigrum in dorſo, & in ſtruma nigras habens maculas: unum pedem habet anſerinum ad natandum, alium ungulis acutum ad rapiendum. Inſidet arboribus ſuper flumina piſcibus inſidians: quorum maxima eſt multitudo in Aquilonaribus aquis.

Quintum genus parvum eſt, variique coloris, ſed ingenio pollens: nam oſſa in ſublimi portata, verſus ſaxum, ut rumpantur, ad medullam exugendam emittit.

Sextum genus candidum, vivens ex venatione leporum, cuniculorum, porcellorum, catellorum, vulpium, & ſimilium, Aquila tantum pullos diligit, ut ſagittarum ictibus ſeſe pro illis interponat, tanquam ſcutum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IV.

De proprietate Aquilarum, & incubatione.

OMne autem genus earum hoc proprium habet, quod pellibus vulpinis & leporinis caſu inventis, vel ab eis extractis, ova fovenda involvunt; nidiſque beneficio caloris ſolaris cubanda reponunt. Non enim continuo cubare poſſunt manentes in nidis: quia ungulæ tantum curvantur, ut rebus prædandis ineptæ reddantur. Curam tamen erga pullos educandos maximam geſtant, piſces, aves, lepores eis in eſcam adferendo. Quod quum conſiderant ſagaces venatores, nidos aſcendunt, anoſque pullorum ligaculo ſtringunt, ut comedendi incurrant impedimentum. Soliciti itaque parentes erga ſobolem ægritudine liberandam, omnia genera ferarum in cœlo, terra, marique recepta, nidis important, ut diverſo medicamine, uno vel altero modo ſuſcepto, ſanentur. Congeritur in hanc rem maxima eſcarum copia: quam aucupes extrahunt, comeduntque, vel vendunt. Nec ſterili quæſtu id accidere ſolet, quum aliquando lepores, gallos ſylveſtres, anſeres, anates, ucios, & piſces mag nos, plurium floreno-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rum æſtimatione inveniunt, inventoſque domeſticis cibis apponunt, vel magno pretio vendunt. Colligitur, aucupem unum quandoque plus duorum pullorum proventu lucrari, quam colonum aliquem prædiis binis. Ne tamen pulli hujuſmodi fame pereant, anum ſolvunt, animæque in famelico corpore pendenti appoſitos cibos permittunt, iterumque reſtringunt, quanto longius id natura concedit. Eſt nanq; aquila adeo generoſi animi, ut pullos proprios non ante dimittat, quam ſibi ipſis enutriendis ſufficiant: nec eis putridas eſcas apponit, ſed recentes. Nobilitate naturæ aquila nedum aliis avibus ſecum permittit paſtum, verum eo deficiente ex eis unam rapit devorandam: unde & pennæ aquilæ, in pharetris, telis, aliis appoſitæ, pennas alitum conſumunt, præcipue anſerinas. Item viſa aquila, cæteræ aves pro eo die tantum terrentur, ut vix famem pulſuræ exeant in prædam.

CAP. V.

De Anate; & genera ejus.

ANas ab aſſiduitate natandi dicta, omnibus nota, tam ſylveſtris quam domeſtica, alioque modo & genere diviſa, hic veniet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

niet annotanda, maxime quod in Septentrionalibus aquis, tanta earum, præſertim ſylveſtrium, copia eſt, ut fere cunctas aquas cooperire videantur. Non enim eas aucupes exturbant, niſi raro: quia anarum carnes frigidæ ſunt, & groſſi nutrimenti: imo verius, quia longe meliores ex ſylveſtri venatione, quam aquatica, habent carnes. Et licet anates diverſi ſint generis, tamen omnes conveniunt in forma roſtri, ſeu oris lati, & figura pedum membranalium ad natandum, colore ſecundum qualitatem regionis ab invicem diſcrepantes. Domeſticæ tamen prope candidæ ſunt univerſæ: ſed ſylveſtres non niſi in tepidis aquis morantur, quarum ſubterraneæ venæ calidam quaſi ſulphuream exhalationem continue ſubminiſtrant. Ne tamen glacie conſtringantur aquæ hujuſmodi, naturæ inſtinctu circulariter & oblique natantes, eas aquas ſervant apertas, tantumque vociferantur, ut ad magnam viarum diſtantiam inde audiantur. Cum vero vehementia frigoris fuerint ſuperatæ, in ſublime ſe elevant, vaſtum mare velut unicum præſidium pro ſecuriſſima ſtatione petentes.

CAP. VI.

De mirabili generatione Anatum Scotiæ.

PRæterea prope Glegornum (teſte Scotorum recentiore hiſtorico) ad duas leucas eſt rupes Baſſenſis, in qua eſt arx inexpugnabilis: circa quam magnarum anatum, (quas Sollendas vocat) piſcibus viventium, eſt mira multitudo: quæ cum anatibus ferinis communibus, aut domeſticis, non ſunt eædem in ſpecie ſpecialiſſima: ſed quia eis in colore & figura perſimiles ſunt, nomine communi anatum congaudent. At diſcriminis cauſa *Sollendæ* vocantur. Hæ anates in vere turmatim à Meridie in rupem de Baſſe quotannis veniunt, & rupem duobus vel tribus diebus circumvolitant: quo in tempore rupem inhabitantes, nullum tumultum faciunt. Tunc nidificare incipiunt, & tota æſtate manent, ac piſcibus vivunt: & incolæ rupis, piſcibus ab illis captis paſcuntur. Aſcendunt enim illarum nidos, ut ſuperius de pullis Aquilæ dictum eſt, & ad libitum piſces accipiant. In capiendis autem piſcibus mirabilis eſt hujus avis induſtria. In fundo maris lynceis oculis piſcem contemplatur: contra quam ſe præcipitat, ſicuti

contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

contra ardeam niſus : quem protinus ore & ungulis extrahit: &, ſi à rupe aliquo alio intervallo diſtet, alio piſce meliore viſo priorem elabi permittit, quatenus poſterius viſum capiat : & ſic ſemper recentiſſimos piſces habent , tota æſtate rupem inhabitantes. Juniores anates aut anſerculos in terra vicina vendunt. Si ex his bis vel ter quis comederit , ſapidiſſimæ apparebunt : aves enim iſtæ pinguiſſimæ ſunt. Earumque pinguedinem artificioſe extrahunt , quia in multis medicaminibus prodeſt : & partes macras vendunt. In fine autumni rupem triduo circumvolant , & poſtea agminatim ad partes Meridionales pro tota hyeme avolant, ut illic vivant in æſtate : quia quando nobis eſt hyems , Meridionalibus eſt æſtas. Diutiſſime hæ anates vivunt : quod per quaſdam ſignaturas incolæ perpenderunt. Triginta aut quadraginta in rupe bellatores harum avium fructus alit , & domino rupis nonnihil vectigalis penditur. Præterea alius Scotorum ſcriptor, qui diligentius rerum ſecreta pertractat , dicit, in Orcadibus ex quodam fructu arboris,cadente in mare, generari anates : qui paululum ſuſceptis alis evolant ad domeſticas , vel ſylveſtres.

CAP.

Cap. VII.

De Anſeribus.

SYlveſtrium domeſticorumque Anſerum mira eſt multitudo in Septentrionalibus regnis, & maxime tempore cubationis, quo Sylveſtres redeunt à Meridionalibus plagis, idque circa initium Aprilis: hique cinerei, nigrique coloris, & rubei roſtri ac pedum ſunt; veluti domeſtici fere omnes candidi & magni reperiuntur. Sylveſtres ſunt in multiplici differentia, videlicet in quantitate, colore, volatu, & origine. Quidam enim aliis ſunt majores, ut cinerei coloris: quidam nigri & cinerei, alte volantes: quidam candidi, nigerrimas pennas in extremitate alarum habentes, & hi altiſſime volant: quidam ex arboribus naſcuntur, ut præcedenti capite de anatibus Scotiæ dictum eſt. Utuntur homines Septentrionales adipe anſerino domeſtico in cibis condiendis loco butyri: etiam in medicinis ad perfrictiones, convulſiones, cæcoſque dolores ſubitos. Hic adeps butyro conjunctus, ſanguinem ſiſtit: eoque ignis ſacer, carbunculus, ulcera linguæ, & labiorum, cutiſque in facie, & gravitas aurium ſanatur. Anſerino adipe utuntur Aquilonares ad rimas labio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

biorum, totiuſque vultus, ortas ex frigore. Iſque adeps melli conjunctus, & morſui canis rabidi adhibitus, ad celerem ſanationem prodeſt. Carnibus anſerinis ſale conditis, ventoque ſiccatis, tam coctis quam crudis, poſt æſtivale ſolſtitium, uti omnium aliorum animalium, utuntur Aquilonares. Sed ante ſolſtitium hyemale augurium ſumunt ex oſſe pectoris anſerini, quam ſæva & quam durabilis erit hyems, hoc ſcilicet modo: Si clarum eſt os carnibus, hyems rigida apparebit. Si ſpiſſum & opacum, nix plurima, hyemſque tepida ſequetur. Anſer tædio longiſſimæ noctis ante diluculum in forti frigore plus ſolito cantat: quia fame & frigore concutitur, etiam in tantum, quod albeſcit roſtrum, & ungues: cujus unicum remedium eſt, paleis uti ſubſtratis. Nec minus intentatis inſidiis aut orto incendio clamat.

Cap. VIII.

De Corvis marinis.

EST quoddam genus corvorum aquaticum, ſive cornices anguillarum appeltum. Hæ aves nigerrimæ ſunt, præter pectus & ventrem: quibus cinereum colorem natura præſcripſit, & incomparabilem, vorandi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

randi aviditatem. Venantur piſces, tardi ſunt volatus, diuque ſub aquis manent, quando ſe immergunt. Habent roſtra dentata, ut falces meſſorum: quibus retinent lubricos piſces, anguillas præſertim: quas adeo guloſe venantur, & vorant, ut eas per alvum, tanquam per canale, egerant vivas. Sunt etiam hæ aves ingratiſſimæ naturæ, quia ſtercoribus egeſtis, cortices ac arborum ramos, ubi habitant, inficiunt, ut ſubito areſcant. Idque ardea facit: quæ æque ac illæ in altis arboribus nidum collocat prope piſcoſas aquas, ut fere omnia genera avium aquaticarum. In vere producunt ova. Eſt & aliud genus corvorum, quod in principio hyemis ſeptem diebus nidificat, & ſeptem diebus pullos cubando producit. Hyemis autem principium intelligitur, quando quarta cæli hyemem facit, cum ſcilicet Sol intrat Tropicum Capricorni hyemalem, uſque ad Arietem. Accedit etiam huic corvo, ingrato avium generi, alia avis aquatica, Morfex dicta, totaliter nigra: quæ ei inſidiatur, roſtrum habens ſerratile, ungues fortes: quibus aquis immerſa, grandes piſces venatur, & edit. Gregatim in arboribus nidificat juxta aquas, pullos piſcibus paſcens. Relinquens nidos, ſi ſentit ſe gravari, novum cibum evomit, alioqui peritura. Hęc ſatu-

ſaturata, alas Sole ſiccandas expandit, diuque aquam cauda percutit, antequam ad volatum elevetur. Sortitur ergo aliud nomen, quod Humuſculus vel Humiduſculus dicatur. In omnibus littoribus Septentrionis tam æſtate quam hyeme hæc avis verſatur.

Cap. IX.

De inimica ave horum corvorum.

Avis eſt Platea dicta, Septentrionalis aquæ incola: quæ acerrimus vindex eſt avium ſe mari mergentium, ut piſcibus veſcantur. Ideoque his inſidiatur hoc modo: Involat in eas, capitaque mordet, & corripit, donec ad ſuum uſum extorqueat prædam: quam mox dimittunt taliter laceſſitæ. Hæc aliquando conchyliis ſe replens, cum teſtis gravari ſe ſentit, calore ventris ſemicoctas eiicit, conchyliaque, & oſtreum quod intus eſt, late exugit & edit. Præterea inter piſces Oceani latos & aculeatos Raja dictus reperitur: qui hominem à canibus marinis natantem ad devorandum raptum & ſuffocatum defendit, nec deſerit donec viderit eum à periculo evaſiſſe. Hic piſcis corvum marinum, ſub undas ſe mergentem, ſæpiſſime ad paſtum rapit, ne etiam in aquis careat ultore ſuæ rapacitatis.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. X.

De Falconibus, & eorum diſtinctione.

AQuilonares montes Falcones generant valde feroces,ſed generoſos,etiam candidos: qui balliſtis incolarum, niſi omnimodam vim in rapiendo fecerint, tanquam aves ſacræ,non impetuntur: alioquin damna facientes, quantumcunque nobiles aut candidi ſint, ſagittas incolarum non evadent. Habitant tamen in rupibus quaſi inacceſſis, viventes ex raptu piſcium: quos ob nimiam multitudinem diminuere non ſufficiunt homines etiam innumerabiles, niſi concurrerit adjutorium rapacium beſtiarum. Adeo natura ludit in rebus, abundantia vel defectu ſagaciſſime temperandis. Abundant etiam ibidem accipitres, & milvi, ac corvi, ob aquaticarum avium ſegnitiem, ac tardum volatum: quia nimium fertilitate fundi ſaginantur.

CAP. XI.

De Hirundinibus ab aquis extractis.

ETſi multarum naturalium rerum ſcriptores memoriæ prodiderunt, hirundines mutare ſtationes, hoc eſt,exurgente le-

vi hyeme repetere terras calidiores: attamen in Septentrionalibus aquis ſæpius caſu piſcatoris extrahuntur hirundines, in modum conglomeratæ màſſæ: quæ ore ad os, & ala ad alam, & pede ad pedem poſt principium autumni ſeſe inter cannas deſcenſuræ colligarunt. Notatum enim eſt, eas eo tempore, ſuaviſſimo completo cantu, taliter deſcendere, & pacifice poſt principium veris inde evolare, atque repetere vetuſtos nidos, vel novos naturali ſolicitudine fabricare. Maſſa autem illa per imperitos adoleſcentes (nam antiqui & experti piſcatores eam remittunt) extracta atque in æſtuaria portata, caloris acceſſu hirundines reſolutæ, volare quidem incipiunt, ſed exiguo tempore durant: quia immatura acceleratione non liberæ ſed captivæ ſunt reductæ. Accidit etiam tempore verno, libere revertentes, nidoſque veteres intrantes, aut novos conſtruentes, ſuperveniente horrida hyeme cum denſo caſu nivium, omnes pariter emori, ut nullæ in tectis, aut fluminum ripis, tota ea æſtate videantur, præter pauciſſimas, tardius à profundioribus aquis aſcendentes, aut aliunde peregrinantes, quæ naturæ beneficio ſobolem reparaturæ, hyeme penitus in Majo ſoluta, advolare cernuntur. Agricolæ enim ex earum nidis ſub-

limius

limius vel depreſſius ædificatis, prognoſticum capiunt, an in vallibus, an in montibus, vel collibus, (propter imbrium incrementum, vel decrementum) ſint ſeminatum. Imo nec bonum omen capiunt incolæ ex tectis, ubi hirundines habitare perhorreſcunt: quia ea culmina caſura creduntur.

Cap. XII.
De avibus ſub nive recluſis.

SUnt in Septentrionalibus terris galli ſylveſtres, quantitate ſimiles phaſianis, licet multo breviore cauda, & abſoluta nigritie in toto corpore, & candentibus aliquot pennis in extremitate alarum & caudarum. Mares rubra & eminenti criſta, fœminæ vero humili ac lata, colore griſeo decorantur. Hæ aves mirabili natura ſuſtinent frigus immenſum in nemoribus, uti anates in aquis. Verum cum nives inſtar collium terræ ſuperficiem ubique cooperiunt, ramoſque arborum diutius deprimunt, & condenſant, certos fructus betulæ arboris (*Gatulo* Italice dictæ) in forma longi piperis vorant & glutiunt indigeſtos: idque tanta aviditate ac quantitate, ut repletum guttur toto corpore majus appareat. Deinde partitis agminibus ſeſe inter medios nivium colles immergunt,

præſertim in Ianuario, Februario, Martio quando nives & turbines, typhones, vel tempeſtates graviſſimæ è nubibus deſcendunt. Cumque coopertæ ſunt, penituſque, ut nulla videatur; conglobatæ, certis hebdomadis cibo in gutture collecto, egeſto ac reſumpto vivunt. Venatorum canibus non produntur: attamen ſagacitate expertorum venatorum ſæpius evenit, ut canibus in odore errantibus, ipſi ſignis deprehenſis maximum numerum vivarum avium comprehendant, extrahantque ad magnum lucrum. Sed id fieri oportebit celeriter: quia audito canum latratu, mox vigore alarum (non ſecus ac agmina apum) erumpunt, & ſe in ſublime efferunt. Quod ſi præſentiunt nivem imminere majorem, prædicto fructu iterum devorato, aliud domicilium captant; inque eo manent uſque ad finem Martii, vel celerioris reſolutionis nivium, Sole Arietem egrediente: tunc enim nivo liquefacta, naturæ inſtinctu (ut multæ aliæ aves) è latebris ſurgunt, ova pulloſque productu-ræ: & hoc in montibus, ubi vepres ſunt, & arbores denſi. Mares & fœminæ viciſſim ova incubant, & uterque pullos obſervat, & præſertim mas ne ab aquila vel vulpe rapiantur.

Cap. XIII.

De venatione earum extra nives.

HÆ aves in maxima turba congregatæ volant, atque in altis arboribus, præſertim betulinis manent: nec deſcendunt, niſi propagationis cauſa, quia in earum arborum ſummitate habent ſufficiens nutrimentum. Et eo viſo, ſcilicet quod ſeſe dilatant per campos, etiam nive repletos, venatores ſive ruſtici, ad quos rura ſpectant, baculis ſeu fuſtibus longitudine VIII. vel X. pedum obliquo ſitu è terra ſupra nives erectis è quorum ſummitate dependet laqueus ad omnem tactum mobilis, venantur hujuſmodi aves: quia in congreſſu naturæ mire ſaltant, uti perdices currunt: & ita incidunt in laqueos, atque pendentes manent. Cumque una funiculo videtur ſuſpenſa, aliæ eam liberaturæ advolant, & ſimilibus laqueis irretiuntur. Eſt etiam alius modus eas capiendi, videlicet ſagittis ſub umbra equorum, ut minus inſidias valeant præcavere, Tempore autem propagationis inceſſabili garrulitate alterutrum ſe ſuperare volentes canunt, mares præſertim, ut longo latoque ſpatio per omnes ſylvas audiantur: ſeque frequentius produnt. Eſt etiam alia avium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſpecies, Bonoſa dicta, carnes habens exterius nigras, interius albas, ſatis delicatas & ſapidas more perdicum, licet ſint magnitudine phaſianorum. Tempore coïtus maſculus hianti ore currit, donec ſpumet: tunc fœmina occurrens ſpumam recipit, indeque videtur concipere & parere ova, atque educere pullos. Carnes vero ſupradictarum avium, ſylveſtrium ſcilicet gallorum, ſunt admodum dulces & temperatæ, ut caponum: & ob id ingenioſe, hyeme ſcilicet laqueis, & æſtate ſagittis capiuntur.

Cap. XIV.

De nivalibus Aviculis.

EST præterea admiranda quarundam avium Aquilonarium natura, quod in ſylvarum ſolitudine ita ſeſe contineant, ut ibi genitæ humanis habitaculis nunquam vel raro appropinquent. Sturnorum magnitudinem & colorem æſtate habent: hyeme vero multiplicatis nivibus ſemper candidæ apparent, veluti cygni. Pedes earum rubei, ut nigrarum ciconiarum: ſed roſtrum croceo colore decorum, breve tamen & acutum. Cibus earum, ut cæterarum avium, vermiculi inter cortices rimoſarum arborum latitantes, vel aridi pinorum, aut abie-

tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tum, aut coryli fructus: quæ etiam ſub aſperrima hyeme vim nutrimenti non amittunt. Sed difficile capiuntur retibus, laqueis, arcubus, aut baliſtis, ob nivium profunditatem, quum pulchriorem colorem habeant quam ſaporem. Ubi vero alites prædictæ concavitates nivium, veluti abditas ſpecus ſortitæ fuerint, eas ingrediuntur, ſeſe balneantes, uti pulvere gallus, vel ſturnus arena: deinde cacumina arborum nivibus oppreſſarum repetunt, tanquam locum naturæ beneficio majorem voluptatem adminiſtraturum, imo & neceſſitatem, ut eminentius præcaveant inſidias importunas accipitrum: quibus viſis ſe in medias nives intrudunt, ut paſſeres contra milvum inter ſpinas, & demum nivibus conſumptis, inter arbores denſas tempore veris. Quando ab albedine in cinereum colorem naturali varietate tranſeunt, vitam degunt placidam, nullum inter rapaces alites accipitre minore ſentientes hoſtem ſeveriorem.

CAP. XV.

De ponderoſis Nivibus, & Culicibus hyemalibus.

HÆcque nivium magna preſſura continue durat, uſque quo Solis aſcenſu &

Auſtrino vento conſumitur. Deinde poſt tantum tamque diuturnum naturæ certamen, redivivo humore arbores incurvatæ, ad priſtinam libertatem & decorum reſurgunt, eo eminentius in ſublime tendentes, quo terra, nivium humore reſoluto, majori fertilitate fuerit impinguata: quod & agricolis pro liberaliori commodo cedit. Reſolutione enim nivium agri fœcundiores redduntur, citiuſque germinant, quam quivis alii agri diligentiſſimo labore præparati. Similiter & prata ac paſcua tantum luxuriant graminum ubertate & diverſitate, ut neceſſarium ſit inde arcere jumenta, ne nimio herbarum eſu crepent, aut debilitentur: imo, ubi prata ſunt, falcibus ſæpe truncare herbas. Accedit præterea aliud naturæ portentum verſus Septentrionem, quomodo in pleriſque locis penes terrarum calida ſpiracula minutuli culices generantur, Auſtroque flante modicum à terra elevantur, & innumerabili agmine ſupra nives turbato volatu moventur; & ſicut nulli ſunt moleſti, ita unico flatu venti Borealis aſperi, veluti hemerobii extinguuntur. Sed tamen rediens Auſter novos producit ex eiſdem cavernis & ſimilibus, ut plurima pars hyemalis etiam culices videat in aëre perſtrepentes. Licet autem flacceſcant arbores ni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vium denſitate, & teneri rami nimio ponſdere more arcuum deprimantur, atque plures arbores pronæ in terram inclinentur: tamen ſub eis, tanquam in opacis locis, frigido vento liberis, habitant diverſæ beſtiæ in maxima ſecuritate. Sed nec ſilendum eſt, itinerantes ſub his incurvatis arboribus, tanquam fornicibus, perficere vias ſuas: leves tamen ictus caſu nivium aliquando ſuſtinere.

Cap. XVI.

De ovis inſularibus diverſarum avium

QUia aquatilibus avibus tutum minimè eſt, ova ponere in terra firma, aut pullos producere longe ab aquis, propter noxias beſtias, vulpeculas ſcilicet & muſtelas: ideo naturæ inſtinctu inſulis (quarum infinitus in Aquilone numerus eſt) & rupibus, fruticum germine denudatis, maximo agmine ac numero diverſi generis cohabitant; nidoſque earum aliquæ in nudo ſilice, aliquæ tortis aridiſque ſtipulis, vel gramine ſicco reponunt, ovaque innumera pariunt: quæ quibuſcunque navigantibus libere cedunt occupanda, ita ut maxima vaſa colligant, & in forum vendenda comportent, aut ſale (corticibus exuta) ad do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

meſticum cibum, non ingratum, long tempore ſervent: bonique ſaporis ſunt, licet à feris accepta. Anas tamen in terr prope aquas aut inſulas educit pullos. Inte eas aves fulica aquatica eſt, nigri coloris, de genere mergorum, anate minor: quæ in mari & circa ſtagna habitat, non vagabunda, ſed permanens in loco ſuæ generationis. Cadaveribus veſcitur piſcium à rapacibus avibus dimiſſorum: præter quos ipſa inſidioſe inter rupes alios venatur: è quibus vice verſa cæteris avibus magna liberalitate eſcam partitur. Tempeſtatibus gaudet, eo quod ludendo ſe ſubmergit, & enatat. Matutino clangore tempeſtatem præſagit.

CAP. XVII.

Adhuc de ovis certarum avium.

IN littoribus Norvegicis etiam ſunt innumerabiles inſulæ, uſque ad ſuppolares terras progredientes: in quibus uti plurimæ aves alibi non reperibiles ſunt, ita & ova producunt innumera: quæ occupantibus cedunt. Sed unum eſt cæteris ſpectaculis mirabilius, quod gallina ex anatum ovis pariter & propriis pullos producens, proprio fœtu ſecum gaudet in fricatione ventris cubatione fatigari: alterum vero aquis ſe immer-

mergentem vocat ad eſcam, qui nec matrem agnoſcit etiam vociferantem.

CAP. XVIII.
De Pavonibus.

IN Oſtrogothia, & Veſtrogothia, ac Suecia, plures generantur Pavones, & maxima diligentia educantur, ita ut primis diebus farina hordeacea in modum pilularum confecta veſcantur: poſtea caſeo recenti è lacte expreſſo, (nam ſerum nocet) deinde xxxv. die evoluto, hordeo ſolido nutriuntur ac ultimo in apertis agris & campis: ubi naturæ inſtinctu ſe ipſos liberius ſuſtentare poſſunt, præcipue ubi vulpes non habeant ad eos acceſſum. Quod autem cæteris avibus diligentius foventur, cauſam præſtat utilitas & pulchritudo pennarum, quam pictores & textores Aquilonarium terrarum in colorum varietate diſtinguenda imitantur, quum magnorum artificum picturæ raro, ob itineris prolixitatem, a remotis terris afferantur.

CAP. XIX.
De avibus ignoti nominis in Lacu albo.

LAcus albus inter Scricfinnos, & Biarmos, ac Moſcovitas, verſus polum Arcticum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cticum ſitus, dominiorum & gentium terminos habet: longus & latus, adeoque piſcoſus, ut quibuſvis piſcatoribus, æſtivo præſertim tempore, exhibeat ſe ſine ſui diminutione liberalem. Quare ad eum multæ gentes accedunt, domeſticam proviſionem ex ejus abundantia facturæ in totum annum. In eo lacu, & penes eum, habitant infinitæ ſpecies avium, continuum garritum fere ſex menſibus ſub clariſſima luce dierum ac noctium, uſque ad grave faſtidium emittentium. Quædamque earum ignoti nominis ſunt, & maximè mollium plumarum, ut incolæ eas venantes, exinde acquirant ingentem quæſtum. Opus enim eſt in his regionibus frigidiſſimis pro arcendo gelu, uti plumis, & mollibus lectis, præcipue pro adventitiis viatoribus, qui talibus aſperitatibus non ſunt aſſueti. Cernuntur hic diverſorum hominum habitus, in navibus (*Strudzar* & *Haapar* dictis) Moſcovitarum ſcilicet Finnorum, & Scricfinnorum, quibus ſtante regionum pace, pacifica eſt compiſcatio ineunda, ut nulli (quod mirum eſt) injuria pro quæſtu ſeu captura piſcium aut avium irrogetur: niſi furto (quod raro accidit propter continuam lucem) aliquid ablatum fuerit, aut falſificatum. Gens enim illa Moſcovitica more Græcorum aſtuta eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& varia in verbis. Videntur etiam aves Onocrotali, ſaccum ſub gutture habentes, ne & deeſſe videatur inexplebilis avis: de qua ſuo loco, ſicuti & corvo, & reliquis, nonnihil fuerat allegatum, Item in hoc lacu infiniti cygni, anates,& anſeres reperiuntur.

CAP. XX.

De Avibus Alle Alle dictis.

EST in hoc lacu quoddam avium genus admodum frequens, imo & in aliis finibus maris Bothnici, ac Suecici, quod tempore æſtivo nunquam intermiſſa voce clamitat, *Alle, Alle*: unde propter hoc ubique ab incolis aves illæ *Alle Alle*, appellantur. In eo nanque lacu propter dulces aquas à calidis fontibus undique ſcaturientes multarum ac magnarum volucrum (prout ante dictum eſt) tanta multitudo reperitur, ut quaſi ſpatioſa littora & flumina cooperire videantur, præcipue corvi marini, ſive cornices anguillarum, morfices ac mergi, anates duarum ſpecierum, & cygni, præterea minuta aquatilia infinita. Hos igitur corvos, & reliquas inexplebiles aves, venatores facilius ob gravem tardumque volatum, duobus vel quatuor cubitis ſuper aquas elevatis, capiunt: eo videlicet modo, quod

in arctis ſcopulis, velut inſularum januis, in utraque ripa haſtis atra retia vel aqueo colore tincta appendunt: quæ trochleis ſurſum deorſumque repente mobilia redduntur, ut agmine magno advolaturas aves, depreſſis ſubitoque levatis in obliquum caſum retibus involvant: quod neceſſario avibus illis evenit, ob gravem tardumque volatum, quem recto & lineari motu ſervant inſtitutum: ita ut paucæ periculum evadant. Etiam anates, aliæque aves, quandoque retibus hujuſmodi ſubiiciuntur. Hæ igitur aves nigræ & pigræ, ſive natantes, ſive volantes, ſemper *Alle Alle* vociferantur, quod Latine ſonat, Omnes, Omnes, etiam quando retibus ſunt incluſæ: quam vocem irriſoriam ſolicitus auceps interpretatur, quod nequaquam omnes habeat in ſua poteſtate, neque unquam per retia quoque ſexcenta ſit habiturus. Sunt & hæ aves maxima multitudine in ſcopulis Sueciæ, & Gothiæ ſuperioris, licet non tanta, ut lacu prædicto, aliiſque fluminibus huic vicinis. Capiuntur etiam aquaticæ aves in vaſculis littoralium arborum, ramis per modum nidorum appenſis: in quæ anates præcipue ſeſe recipiunt, ad producendum ova & pullos, propter vulpeculas, à quibus in terra infeſtationem patiuntur. Item capiuntur & viſco, præſertim parvulæ.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXI.

De Vpupis & aliis avium generibus.

VPupæ quando ad Septentrionales campos ſtato tempore è regionibus alienis adveniunt, veris tempus accedere indicant. Ávis gemitu plena & clamore, ob ovorum aut pullorum cuſtodiam. Vulpes in herbis importuno clamore latitare indicat: ita & canes, ac cæteras beſtias, ab omnibus locis abigendas exclamat. Bellum eis cum hirundinibus ac picis & monedulis eſt. In paludum tuberibus ova ponit, & pullos educit. Domeſticata venando muſcas domum purgat, etiam in murium raptu. Pluviam gemitu indicat: quod & nepæ campeſtres faciunt, cuculi equarum dictæ: quæ tranſverſo volatu, citatoque forti ſonitu, imbres ilico adeſſe præſagiunt. Item nepæ majores longiſſimis roſtris pluviam adeſſe prædicunt: ita & pici arborum. Eſt etiam avis quæ pluvialis dicitur, perdicis magnitudine, variis pennis ornata, croceo, albo, nigroque diſtincta colore: hæc creditur ſolo aëre vivere, licet pinguis ſit, & in ventre ejus nihil inveniatur. Hanc gravibus baculis venantur aucupes, quos altius in aërem ad deterrendum eam jactant, ut ita avem ad ima volantem, & fugientem, acquirant.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. XXII.

De Cuculo, & multiplici genere P[...]corum.

ESt etiam in Aquilonaribus ſylvis opta[...] lætitiæ annunciatrix avis omnibus not[...] Cuculus appellata, circa principium Maji [...] rumpens in vocem ſonoram: quam fere [...] finem menſis Julii continuat. Sed hoc i[...] vaſtis nemoribus, ob inimicas aves, natu- rali odio eam in omnibus moleſtantes, e[...] quod & ipſa (Coccyx Græcè dicta) aliis ſ[...] inſidioſa. Nidum enim proprium non fa- cit, ſed in alienis, palumbi ſcilicet, alaudæ[...] vel paſſeris ſolitarii, ponit ſua ova cubanda[...] & alterius labore producit pullos: qui è te- ſta exeuntes, pnlchritudine, ut educentur [...] provocant nutricem: quæ ſpecie & form[...] impingueſcentis ſobolis gaudens, fœtus ſuo[...] damnat, atque abſumi patitur, donec ab[...] adulterino fœtu evolaturo interimatur: & demum ipſe Coccyx à ſuo genere, videlicet accipitre, dilaniatur. Præterea picorum genera plurima ſunt in Aquilone, magnitudine monedularum aſperrima hyeme in corticibus arborum quærentes victum: quorum aliqui nigerrimi ſunt, rubeam habentes criſtam, aliqui glauci, aliqui virides, aliqui vario colore reſperſi, ſigna aſperioris hyemis venturæ gemitu prænunciantes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS, De Piſcibus,

EPITOME LIBRI XX.

CAP. I.

De triplici Bothnia terræ Septentrionalis, & abundantiſſima ejus piſcatura.

BOthnia, quæ ſinum Gothicum ſive Suecicum ad Septentrionem terminat, latiſſima eſt terra; diviſa in tres magnas provincias, Occidentalem, Aquilonarem, & Orientalem. Qui Aquilonarem incolunt, piſcatu maxime vivunt: non quod agrum ſterilem habeant, ſed quia tanta eſt his copia piſcium optimorum, ut in omnium neceſſariarum rerum permutationem abunde ſufficiat. Suntque in omnibus rebus locupletes: ſiquidem ex Hiſpania ac Luſitania optimum vinum, & ſal ex Anglia, & Flandria pretioſum pannum: ex Germaniæ civitatibus variam domorum ſupellectilem & ornatum,

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

præter domeſticum cultum: ex Suecia & Gothia triticum, ſiliginem, hordeum, & omne genus neceſſarii leguminis illuc navibus advectum, comparant. Omne littus, inſula, ſinus, amnis, rivulus, illic exuberantem piſcium copiam toto anno, maxime tempore æſtivo, quo omnia ibi amœniſſima ſunt, præbet. Inſulæ circa maris littora plurimæ ſunt, & graminibus, maximam recreandi delectationem exhibent. In arboribus avium diverſi generis ſuavis concentus: piſcium mira varietas, ſeſe ſuper undas ludendo efferentium: piſcatorum maximus in omni loco proventus: nulla illic nociva belua in mari, nullum pernicioſum reptile aut formidabile animal prope in terra: nullæ tenebræ tempore totius æſtatis, nullus ardor ſolis: aër ſalubris, & temperatus: omnia ibi jucunda, quieta, & tranquilla. Verum quod magis mirum eſt, in tanta locorum & temporum amœnitate, ac licentia, nullum turpis laſciviæ facinus admittitur: caſtus & verecundus inter homines utriuſque ſexus convictus: nec inceſtus nec fornicatio, nec adulterium fit aut nominatur in illis: tantum enim valet lex Domini immaculata apud ſimplices illos populos, ut ipſorum caſtimoniæ multi in lege divina doctiſſimi cedere videantur.

La-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Labitur ex montibus hujus Aquilonaris Bothniæ (id eſt , fundi maris) undoſus & profundus amnis: qui duobus oſtiis fertur in mare, relicto in medio brevi ſpatio , in quo fundatum eſt oppidum, quod Thorna, id eſt , turrita inſula dicitur : cujus latitudinis elevatio eſt circiter 82. grad. longitud. 42. Eſt autem hoc oppidum in loco plurimum amœno, & commodo ſituatum : nec aliud emporium frequentius in toto tractu ſuppolari,quam eſt hæc Thorna. Ad ipſam enim confluunt Ruſſi albi, Lappones,Biarmi,Bothnienſes, Finni, Sueci, Tavaſti,Helſingi, & complures alii,ex partibus Norvegiæ, per altiſſimos montes, & vaſtas ſolitudines,ac Jemphthiam regionem : & hi omnes , partim oblongis naviculis, incitatiſſimis fluviorum caſibus aptatis , partim curribus domitorum rangiferorum utuntur , partim etiam pandis perticis , quibus conſperſa nivibus juga montium cito ſuperant, celerique allapſu concurrunt, uti in principio hujus voluminis explanatum reperitur.

CAP. II.

De multitudine piſcium hujus emporii.

COmportati piſces diverſarum ſpecierum ex piſcaturis ſuperiorum flumi-

num

num in hunc locum, mercatoribus longinquarum provinciarum rerum commutatione venundantur: & hoc in colligatis faſciculis quingentarum gravium librarum: quod pondus illic eſt uſitatius: & præterea in maximis vaſis ſale conditi piſces, ſeu alio modo ſuavioris ſaporis conciliandi gratia fumigati. Ad hanc inſulam frequentiorem navigationem Holmenſes, Aboenſes, Raugmenſes, & Eregrundenſes, quotannis in maximo capiendo lucro inſtituunt, ac mercimonia non pecuniarum numeratione, (eo quod gens illa nummos non æſtimat) ſed commutatione rerum neceſſariarum, prout libro quarto fuit enarratum, diſtrahunt. Et id quidem fit, quia ad hoc emporium, ob populi ſimplicitatem, ac credulitatem, plerunque à doloſis mercatoribus importata moneta, deprehenſa ſit falſa; vafro præſertim ingenio Moſcovitarum, qui illuc circa æſtivale ſolſtitium (uti ego anno milleſimo quingenteſimo decimonono vidi) in magno numero, navigia in humeris aliquando inter diſtantes aquas portantes, concurrere ſolent. Sed dolus eorum cum detegitur, repentinam illico recipit ultionem.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. III.

De piſcatura Salmonum.

VIx alicubi in tota Europa uberior ſalmonum piſcatura reperitur, quam in Bothnico mari verſus Lappones, è quorum montibus & terris, vaſtiſſima flumina dulcium aquarum deſcendunt: contra quæ pulcherrimo ſpectaculo, quaſi milites micantibus armis, ſub ſolari æſtu adſcendere videntur ſalmones, tanto præſertim agmine, ut ſuperiores montium aquæ prædam reſervent piſcatoribus ſuis. Dicitur nanque ſalmo à ſaltu: caudam enim ore replicat, & reflectit firmiter eam ore tenens, donec ſaltus agilitate locum abruptum conſcendat: ad quem tendens contra fluminis impetum, à propoſito non deſiſtit, quouſque dulcibus aquis (quas avide deſiderat) reficiatur: ac poſtea viciſſim deſiliendo, ad nota domicilia intra cavernoſas rupes revertitur. Gaudet enim alternatim, ſalſis, & dulcibus aquis. Creſcit hic piſcis in longitudine 6. vel 7. pedum, magno prævalens robore, ſed ponderoſus & gravis: omnisque quam habet agilitas, à potentia virtutis ejus eſt potius, quam à levitate corporis. Carnes ejus rubeæ ſunt: quæ licet dulces & gra-

tæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tæ ſint: valde tamen ſatietatem cito manducantibus ingerunt: quod verum, ſi recentes avidius ſumptæ. Dum vero ſale condiuntur, gratiores æſtimantur, ita ut magno pretio ac multitudine emptæ, ad ſuperioris Germaniæ partes uſque, primum navigiis, & demum curribus advehantur. Neque genus hoc piſcium, quantumcunque capiatur, deficere videtur in loco nativo ſuo. Vidi enim ego circa æſtivale ſolſtitium extremis Bothniæ littoribus circa Thornam, adeo magnam eorum multitudinem capi, atque in tanto numero extrahi, ut fortiſſima retia rumperentur. Nititur enim hic piſcis, dum ſentit ſe retibus preſſum, omnibus viribus ſe liberare, caudam ad os applicando, ut circulari ſaltu exiliat: idque, licet tardus ſit, & piger, ob ſuam pinguedinem, celerrime oſtendit. Cor ejus extractum diutius omnium cordibus animalium movetur. In Rheno & Viſtula, ac Duna, vel Dzuma prope Regiam in Livonia, magno pretio comparantur ſalmones: hique fumo querno ad gratiſſimum ſaporem indurantur, prout generaliter fieri ſolet apud omnes aquas Septentrionales. In regionibus autem Oſtrogothorum ac Veſtrogothorum, etiam plurimi capiuntur. Flumina enim illic in pleriſque locis 20. vel 30. pedum altitudi-

ne

ne reperiuntur, maxime penes Veſtrogothos in provincia *VVermelandia* dicta, quæ olim regio titulo decorabatur: ubi lacus dulcium aquarum, centum millibus paſſuum in longitudine, & 40. in latitudine patet, cui nomen *Vener* eſt: in quem 24. magna flumina à montibus Norvegiæ illabuntur, unum ſolum exitum verſus Meridiem habentia: qui *Trolhetta*, id eſt, dæmonum caputium appellatur: In fluminibus illis recentibus in maxima copia ſalmones capiuntur: inque genere ſuo maxima producunt ova, cicerculas vel piſa in quantitate ſuperantia, ac maculas nigras in cute reſperſas habentia cum magno decore Maximus denique horum piſcium, ubicunque capiuntur, quæſtus eſt, & adhibito ingenio capiendi major indies excreſcit.

CAP. IV.

De piſcatura Vitulorum marinorum.

QUia in mari Bothnico & Finnonico maxima vitulorum marinorum, ſive phocarum multitudo reperitur: idcirco naturam ejus, & demum venandi modum quem videram, paucis annectam. Vitulus marinus, qui & *Helcus* Latine dicitur, à ſimilitudine terreſtris vituli ſortitur nomen, ha-

habetque corpus durum & carnoſum, ideoque difficulter interficitur, niſi eliſis temporibus capitis. Vox ejus eſt, ut tauri: quatuor habet pedes, non autem auriculas: quia regimen vitæ ejus & manſio eſt in aqua. Si enim auriculas haberet, multum humorem ſuſciperet, natationemque ſibi in aqua prohiberet. Animal generat completum: parit ut homo omni tempore, ſed maxime cum primis capris. Vitulus marinus pilo veſtitus, averſo coitu, ut canis, invitus adhæret: parit animal in terra more pecudum, nunquam tamen plures geminis fœtus, licet author de natura rerum dicat, tres. Fœtum non ante duodecimum diem à partu in mare producit, ſubinde aſſuefaciens. Ipſis in ſomno mugitus, unde nomen vituli. Accipiunt tamen diſciplinam, voceque pariter & viſu populum ſalutant, incondito fremitu: nomine vocati reſpondent: Nullum animal graviore ſomno premitur. Pinnis, quibus in mari utuntur, humi quoque pedum vice ſerpunt, ſurſum deorſumque claudicantium more ſe moventes. Pelles eorum etiam detractas corpori, ſenſum æquorum retinere traditur, ſemperque æſtu maris recedente inhorreſcere. Dextra pinna vim ſoporiferam, ſomnoſque alliciendi, capiti ſubdita habet. Pavidi fulminum, tutiſſima putant taber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tabernacula è pellibus vitulorum marinorum confecta, eo quod ſolum hoc animal in æquore, ut aquila in æthere, à fulminis ictu immune eſt, & ſecurum. Hoc animal, catulos mammis lactat.

CAP. V.

De modo piſcandi eos, & eorum medicina.

PIſcator mentita pelle nigra, cum longa haſta Ferro hamata, ſuper glacie curvatus jacet, mugituque vitulum vocat. qui mox accedit, putans novam ſuſcipere conjugem, propria interfecta: eſt enim ſuper omnes beluas crudelior uxoricida, ut unam alteri ſuperinducat, donec ab aliqua earum in defenſione fuerit interemptus. verum non conſortem, ſed jaculum, non luxuriam, ſed laqueum invenit, ut occidatur. Nam ſpiculum per haſtam immiſſum, manet in corpore, donec debilitata belua ex ſuſcepto vulnere, per funem attrahatur. Capitur etiam dormiens, præſertim humano mucrone, quia profundiſſimè dormit, ut & alii quidam piſces, de quibus infra de *Roſmaro* dicetur. Canicies, uti homini & equo, ſic quoque vitulo marino accidit: ſenectutique reverentiam juniores ſemper habent. Ubi enim in

ſco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſcopulis 30. vel 40. vel plures dormiendo jacent, tanquam pecorum greges, fideliter notatum eſt, ſenes pariter & juniores ſeorſum dormire: unde & ſeniore in aquas deſcendente, nec unus è toto grege in ſcopulo montano, lato, vel in glaciei parte natante, remanet, niſi pariendi cauſa. Nam ſi mare turbatum in fluctus ſurrexerit, & pilus ſimiliter erectus exurgit: ſi vero mare pacificum fuerit, pilus in planum ſternitur: ſicque maris ſtatus in re inſenſata, & mortua deprehenditur. Bothnici nautæ prognoſticon ſuſcipiunt ex veſtitu proprio, de pellibus hujuſmodi compoſito, an mare tranquillum, & proſpera navigatio ſit ſperanda, vel periculum in mari ſubeundum.

Cap. VI.

Adhuc de virtute hujus beſtiæ.

Item beſtiæ hę adeo animoſæ ſunt, ut audito tonitru, viſoque fulmine ac coruſcatione, gaudentes aſcendant planos monticulos, ſicuti ranæ exultant acceſſu pluviarum. Navigaturi Bothnienſes, ſeu Aquilonares nautæ, verſus Germaniam in aſperrima hyeme, pinguedine hujus beluæ liniunt tabulas navium, ne glacie congelentur ad navis demerſionem. Item pinguedo hæc, *Seeltraan* vul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vulgariter dicta, plurimum valet ad inungendum diverſa genera coriorum, ac pellium, quas alutas appellant: unde caligæ molliores conficiuntur: quemadmodum videtur quomodo in Pruſſia hac pinguedine per aquarum rotas aluta præparatur, atque diſtrahendi gratia in Flandriam, & tandem in Italiam, Galliam ac Germaniam tranſportatur. Tergora etiam bovina, niſi uncta fuerint hac pinguedine, vel ceti, non valent ad conficiendum ocreas viatorum in pluvia, eo quod arcet omnem humiditatem, & diutiſſime conſervat eas: nec mures hac pinguedine calceos vel ocreas unctas rodunt, aut lora equorum ad præſepia ligatorum, ſicuti alia, ſcilicet bovina vel arietina pinguedine uncta. Imo hoc bonum naturaliter ineſt huic corio, ut fulmine non tangatur, ubicunque fuerit alligatum.

CAP. VII.

De perplexitate comedentium carnes hujus Vituli tempore jejunii.

CUm hoc animal carnem habeat, & laridum, more domeſticorum porcorum, nonnulli ſcrupuloſe ſe torquent, ne his ſcilicet interioribus carnibus veſcantur in Quadrageſima, ea ſecuritate, ſicuti lardum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vel pinguedinem, quæ foris eſt, & avul
carnem retinet ſibi conjunctam. Quocirc
rectoribus Eccleſiaſticis hæc cauſa diſcu
tienda committi conſuevit: dumque in u
nam & alteram partem phyſica ration
multa adduci probarique ſolent, nec ſati
concorditer diffiniri, ſimplicioris ingen
viri, multis poſthabitis cauſis, in utranqu
partem prolatis, dicunt, & probant, ex ipſ
vitulo marino ſumendam fore demonſtra-
tionem, hanc videlicet, ut cum partum fe-
cerit in littore, ſi ad ſylvas à venatore com-
pulſa belua fugerit, abſtinendum ejus eſ
erit tempore prohibito: ſi vero ad aquas,
ſecuriſſime ea veſcendum erit. Et ita ſer-
vatur, ut infinitæ hominum multitudines
hac pinguedine utantur in opſoniis ſuis loco
olei: atque ob eam cauſam carnes in maxi-
ma quantitate, veluti latera porcorum, in
vaſa recluduntur. Pinguedo tamen hujus
vituli marini ſolidior, defertur ad amplam
Germaniam.

CAP. VIII.

De Lupis, ſive Luciis.

SUnt lacus dulcium aquarum in montanis
Lapponiæ, 400. miliarium Italicorum
longitudine, latitudine vero 100. & am-
plius:

plius: in quibus tanta eſt luporum aquatilium (quanvis & aliorum piſcium) copia, ut non ſolum alendis hominibus per quatuor ampliſſima Septentrionalia regna ſufficiant, ſed etiam latius, ſale ſoleque ſiccati, navigiis velut lignorum magnæ ſtrues in amplam Germaniam vendendi exportentur. Itidem de lacubus Finlandiæ cenſendum erit. Eſt igitur lupus, piſcis fluviatilis, ore lato, dentibus acutiſſimis, minorum piſcium devorator: cui tamen perca ſquamis & pinnis aſperrimis armata reſiſtit, ut ſibi non prævaleat: tamen ex inſidiis tranſverſam percam, ore compreſſam lupus ipſe minutim lacerat, & deglutit: adeo nullus, etiam armatus piſcis, à voracitate ejus permanet immunis. Veſciturlupus, ſeu lucius, beſtiis venenoſis, ut bufonibus, ranis, & hujuſmodi: nihilominus ægrotantibus conſilio medicorum deputatur inter ſanos cibos. Retibus incluſus facillime evadit, ſi attrahendo retia piſcatores lento utuntur tractu: celerrime etenim retia attracta non evadit. Lupus hic aquatilis nominatur, & ſi fluviales apuas cibumque pro vita ſufficientem habuerit, ſucceſſu temporum ad longitudinem octo pedum evadet: piſcemque fere ad ſui magnitudinem vorat, Nam ubi victum ſubegerit caput primum ore comedit:

dit: quo digeſto, paulatim ſequentia, donec totum conſumat. Pari quoque generi ſuo parcere recuſat, vel ob naturalem crudelitatem, vel quia avidus eſt cibi, rapinæque impatiens. Præterea & propria ſemina perſequitur, ubi induerint formam piſcis, neque ab habentibus ſpinas acutas ac ſquamas aculeatas abſtinet: ſtomachum nanque habet ita gutturi continuatum, quod aliquando ejicit eum, aviditate glutiendi piſcem.

CAP. IX.

De ejuſdem piſcis captura.

FOemina hujus piſcis cum ova ſpargit, multum à loco, ubi morari conſuevit, abſcedit, ibique ova parit, ut filii ſui non ſint ſibi impedimento ad prædam capiendam: idque fit vel naturali crudelitate, vel rapinæ invidia. Capitur multis modis, hamo videlicet lato, ex aurichalco, vel rutilante ære ad hoc fabricato, cui appoſitus eſt piſcis candidi coloris. Item furca ferrea dentata, ſub tenebris ad ignem piceis accenſum: quem quum avide miratur, ferreo furcaque percutitur. Inſuper quando ſub glacie ludit in fine Martii: tunc enim proiicit ova. tantum aquæ ſtrepitum valido capitis motu oſtendit, ut ultro

ultro piſcantibus ſignum ſuæ capturæ demonſtret. Domunculis etiam capitur, ex aſſerculis longis confectis, ac in arundine firmatis: quas ingreſſus graſſatur in quoſlibet piſces devorandos. Proceres gulæ, qui hoſce piſces in piſcinis pro claris hoſpitibus excipiendis, præcipue in Germania, ſervant, plus in eos ſingulo menſe expendunt, quam in equos ad equeſtrem militiam enutriendos. Sexaginta enim lupi magni, menſe uno plures piſces, quos carpiones vocant, aliunde quæſitos, pede humano longiores, piſcinis immiſſos conſumunt, quam alias equi decem in pabulo. Habent etiam nonnulli, nedum pro voluptate, ſed domeſtico uſu fabricatas penes aquarum littora lacunas, ubi piſcium agmen ſub libera captivitate ludentium, & delectatione reficit animos intuentium, & hoſpitibus parat appetitum. Currunt avidi ad manus hominum, & antequam cibi fiant, eſcas expetunt. Paſcit homo delicias ſuas, & dum habet in poteſtate quod capiat, frequenter evenit ut repletus omnia derelinquat. Lupi autem ſale conditi, longo tempore inter caſtrenſes cibos ſervantur. Sed ſiccati Sole, ſale, & vento, longe utiliores ſunt: qui crudi, fuſte vel malleo contuſi, eſcam exhibent convenientem. Sale vero conditi viſcoſitatem ſibi annexam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

etiamnum retinent. Dentes luporum combuſti mediocriter, & in pulverem redacti rupturas equorum ſub ephippio, aſperſi atque membrana cooperti, continuo ſanant.

Cap. X.
De piſcatione per flammas.

Quia ſuperius de furca ferrea dentata, qua lupi aquatiles facilè capiuntur, mentio facta eſt: ideò prima virtus ejus erit hîc oſtendenda: quia ea, ob plures hamos, ſagaces piſcatores in captura luporum ac anguillarum præcipue utuntur, maximumque quæſtum facilitate talium inſtrumentorum aſſequuntur: eo tamen modo, quo in lintribus monoxylis, aut duobus ex lignis confectis, in prora piceis tædis, quoniam tenebræ ſunt, alacriori ſuſcitata flamma, videant lupos & anguillas admirationis cauſa in magna multitudine accedentes, atque eos, ferro hoc hamato transfoſſos, ad uſus ſuos retrahant. Quandoque etiam ſuppoſitis lignis groſſioribus, in natantibus cruſtis glacialibus extructo igne, ſimili ferro, quaſi in navicula ſtarent, acquirunt piſces: qui ita ſtupidi redduntur, ut nullum adeſſe periculum putent. Similiter & frondibus in

navigio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

navigio erectis capiuntur, quibus piſces quieſcendi gratia ſeſe ſubmittunt. Sæpe etiam accidit, ut ſævientibus tonitruis, anguillę tanquam non ſecurę in gurgite, aquas exilire volentes, vel retibus vel hamis, vel caſſibus, ac ligneis ædificiis quadratis perforatiſque, in maximo numero capiantur: Et hinc eſt major incolarum proventus, quando tonante cœlo ab antris excitantur anguillæ, alias difficulter exituræ. Item appenſo ſufficientis ponderis ſaxo, cuneata vaſa lignea perforata, culmis piſorum repleta, & ad fundum uſque demerſa, pro ingreſſuris piſcibus ſervant. Nec fruſtra: alligatis enim funibus extrahuntur ad ſummum uſque repleta. Is modus eſt noviter inventus, & mirè lucroſus. In hyeme latent in limo profundo, ubi ſtagna non congelantur: quæ ſi totaliter glacie conſtricta fuerint, ſimul omnes reſpiraculum ab aëre non habentes, pariter ſuffocatæ moriuntur, prout alias vidi, & infra de glaciali piſcatura dicetur. Diu etiam, ſcilicet ſex diebus, anguillæ extra aquas, præſertim Borea flante, in agris piſis conſitis vivere ſolent: ſed ſabulo, vel cinere ſparſo, inde egredi non poſſunt. Mirè delectantur ſub frumentariis molendinis, ob dulcedinem farinæ minutatim deſcendentis. Maxima anguillarum multitudo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in Aquilonaribus terris reperitur, tam ſal conditarum, quam fumo ſiccatarum; & h. crudæ comeduntur.

CAP. XI.

De æſtiva piſcatione, & aucupio.

DUo præcipue obſervare ſolent providi piſcatores, ut in aurora ante Solis ortum, quando viſus piſcium maxime fallitur, gregatimque cibaria quærunt, cum magno ſilentio piſcari poſſint. Eliguntur ad hoc perficiendum aridi fungi betulini ligni, quos maximos ea regio gignit: qui per vadoſas aquas projiciuntur, ut vagantes aves ſint ſecuriores. Auceps autem magno fungo, uti galea, caput contectus, ac mento tenus ſtagnum ingreſſus, inſidias eis ut ſtruat, ad volucium natantium agmen progreditur: hæ viſo fungo capiti aucupis impoſito, perſuaſum ſibi habentes, unum eſſe ex reliquis natantibus, appropinquantes manu ipſius aucupis intercipiuntur: & ita ſucceſſive plures accedunt, ſimiliter interficiendæ. Nam auceps exerta ſenſim manu, volucrem incautam cæco raptu pedibus prehendit & demerſam ſubtrahit in manticam ad id præparatam. Cæteræ volucres ſua ſponte ſubnataſſe comitem arbitratæ, quærendi victus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cauſa (uti ſolent) nil ſolicitæ, omnes ſuum iter proſequuntur, ut ſic in aucupis & ipſæ manus cadant. Quod autem altera manu amplo caſſe piſcatur, non fruſtra agit: quippe aqua pedibus ejus turbata, piſcium oculos, alioquin debiles, debiliſſimos facit, adeoque incautos reddit, ut ultro in retia tendant. Præterea hamo poſt tergum brachiumque longo fune dimiſſo, non importune piſcatur. Ubique etenim tanta piſcium occurrit multitudo, ut quibuſcunque piſcatoriis inſtrumentis, etiam ſingulis membris applicatis, facillime capiantur, maxime in ſinubus maris, & fluminibus, quo magna ſocietate ſe recipiunt piſces, ut tranquillius, tempeſtatibus liberati, ac ſecuriores degant. Sed nullibi tuti, ubi humano ingenio poterunt deprehendi.

CAP. XII.

Adhuc de ingenioſa piſcatione.

EST & alius modus piſcandi ſonoris inſidiis inventus, quum conſtet, plurimos piſces ſenſum auditus habere, ut ſoni dulcedine rapiantur. Retia tenduntur in longum aquæ vel in tranſverſum, & ante retia ſuper aquas inſtrumentum inſtar arcus, ita ut fluitet ſuper undas: in ſuperiori autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

hujus arcus parte nola ſeu campanula ſuſpenditur. Ob cujus ſonum piſces gregatim adveniunt, tinnitum nolæ mirantes: unde apertis inſidiis capiuntur. Nec pigeat unum referre caſum, quem vidi: Citharœdum videlicet aperto mari cithara acuto ſono canentem, plurimos allexiſſe delphinos. Qui poſtquam ſpatio unius horæ ſonum in tranquilliſſimo mari (ubi nec feſtuca ventis movebatur) audierant, flatu caudaque turbarunt aquas: cumque abiiſſent, ſignum gratitudinis forte monſtrantes, extemplo ſequutæ ſunt tempeſtates tam horrendæ, tamque ſævæ, ut vix vita ex adeo magno periculo liberari potuerit. Quidam etiam piſcatores piſciculos filis alligant vivos, filaque per longum & latum trahunt, ut majores ob prædam & voracitatem graſſantes reti circunveniant. Quidam etiam foſſas faciunt, juxta Fluminis ripas, ut aqua ingrediatur, tabuliſque obſtruunt, ut piſces quietem capturi ibi deliteſcant: qui deinde per inſidias rapiuntur: idque frequentius autumno, quam æſtate contingit, propter ſæviores tempeſtates. Quidam etiam ponunt oblongas cuneataſque ſepes, ex ſaxis ligniſque congeſtas in modum pyramidalem, ad medium fluminis uſque: ne tamen vicinis publi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

publicus piſcium meatus, qui per medium flumen protenditur, venaque regia hujus gentis appellatione nuncupatur, omnino occludatur, atque ſic in orificio pyramidali, ubi naſſa depreſſa ac extenſa manet, comprehendatur.

Cap. XIII.

De glaciali piſcatura.

HIC modus oſtenditur diverſus, qualiter ſub glacie capiuntur piſces, *Borbochæ* dicti, ſeu Lake vulgari gentis idiomate appellati: quos piſcatores ſub tenui glacie viſos, ictu gravis mallei ſtupefactos, ſubtus ſiſtere cogunt, atque ſupinato motu pervertere ventrem, ut glacie perforata eos apprehendant ſemivivos. Et hic modus circa ſolſtitium hyemale frequentius uſu venire ſolet. Eſt & alius modus piſcandi ſub glacie, cæteris communior, per hamos: quibus piſciculi alligati, majores ſui dulcedine invitant ad rapinam, lupos præſertim, qui reliquis piſcibus perhibentur magis inſatiabiles. Mittitur ſubtilis funis 60. vel 100. paſſuum, inter duo foramina longe directeque diſtantia, per noctem integram, ſub glacie cum hamis plurimis dependentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

permanſurus : quem quum piſcatores ſequenti die viciſſim extrahunt, miram piſcium multitudinem conſequuntur : hique piſces varii ſunt, & ut plurimum valde pingues, propter meliorem paſtum, & tutiorem quietem, quam obtinent in frigidis locis, præſertim in lacubus degentes. Maſculi quidem fœminis ſunt pinguiores, præter halecem, ut in fine dicetur.

Cap. XIV.

De piſcatura equeſtrium piſcatorum.

MOdus hic piſcandi ſupra glaciem, in magnis lacubus, & dulcibus aquis, ac ſinubus ſalſi maris, ſingulo quoque anno à menſe Novembri in finem Martii, & amplius, quoties opus fuerit, pro multitudine piſcium capiendorum, obſervatur. Sive enim glacies ſpiſſa, ſive nive cooperta, ſive clara, ſive lubrica, prout frigore conſtricta, apparuerit, aut quomodocunque natura eam produxerit, nunquam deeſt ingenium, aut voluntas publicæ utilitati in neceſſariis rebus fideliter inſerviendi. Ita frigus & æſtum pariter æquo animo tolerant populi Septentrionales. Pro calcanda vero glacie, calceis tabulatis utriſque pedibus congruentibus, ferreæ cuſpides triangulares, æqualiter in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

in glaciem lubricam cuſpidibus verſis alligantur: quo fit, ut ad omnem motum ſolidior figatur greſſus, quemadmodum in firma terra. Si ferrum non adſit, nudis ſotularibus ſine cadendi formidine firmiter gradiuntur piſcatores. In calceis vero corii uncti, nequaquam ſtabiliuntur pedes, propter gelu, quod corium hujuſmodi illico induratum in glacialem lubricitatem convertit: maximè ſi rara nix unius noctis, aut mediæ, ſuper glaciem ſit reſperſa: quia hęc improviſum reddit caſum in momento. Alta vero, ſive ſpiſſa, veſtigiis ſolidiorem inceſſum & curſum permittit. Volentes igitur piſcari ſub glacie, duo magna foramina, latitudine 8. vel 10. pedum, centum & quinquaginta, vel 200. paſſibus à ſe invicem directè diſtantia, aperiunt: inter quæ 30. vel 40. minora foramina, latitudine unius pedis & ſemis, ab utroque latere diſtantia 30. pedum, intermedia conſtituunt: tum per ea à primo grandi foramine immiſſos funes haſtis longis ſub glacie dirigunt, directiſque ad alterum magnum foramen, extremas horum funium partes ſeſſoribus equorum extrahendos committunt: injunguntque, ut eo velocius equos ad trahendum incitent, quo magis retia ad exitum properare videntur, ne piſces captos ſe

ſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſentientes, maxime lupi, impetuoſo ſtrepitu retia frangant, & evadant. Et ſic extrahuntur plerunque pulcherrimo ſpectaculo adeoque grandi multitudine, diverſi generis piſces, ut non libra (cujus uſus ibi non eſt) ſed integris plauſtrorum magnorumque vaſorum menſuris dividantur.

Cap. XV.

De curſu glaciali pro piſcibus, & cur tam ſæpe piſcatura inſtituatur.

ACcidit plerunque, ut in tanta multitudine piſcium, viri juvenes pecuniam non habentes, à piſcatoribus gratiam & favorem obtineant, quo celeritate glacialis curſus, poſita meta longiſſima in lubrica glacie, aliquam piſcium quantitatem, ſtadio completo, aſſequi ſua fortuna valeant. Nec eis negatur, quod honeſte vel laboribus meruerant, vel alia liberalitate eiſdem ſit ultro concedendum. Communiter xx. vel xxx. piſces (qui forte totidem florenos valerent Romæ) proponuntur eiſdem lucrandi. Quod autem tanto labore & induſtria ſub glacie ſit piſcandum, multiplex ratio urget, tempus ſcilicet propagationis piſcium, quorum plura genera in aſperrimo frigore ova emittunt: qui ſocietate plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

res piſces, non naturali amicitia ſibi conjunctos, ſed tanquam ſuorum ovorum devoratores habent. Utilitas etiam, & neceſſitas publica urget, ut de abundantia piſcium populo provideatur: naturaque piſcium exigit: qui niſi glacie perforata reſpiracula ſuſciperent, quotquot in flumine vel ſtagno verſantur, ſubito morerentur. Piſces longi miro modo impinguantur vento Septentrionali, quemadmodum lati aura Meridionali. Neque uno ſolo lacu, ſed fere in omnibus, tempore hyemis fit hæc vel ſimilis piſcatio glacialis, maxime in amplioribus ſtagnis, ut ſunt *Meler*, *Vener*, *&* *Vether*, lacus recentes: tempuſque hi demonſtrant naturali ſua proprietate, quo tuto in eis piſcatio fieri non poſſit. Vether autem præcipue ſuam naturam hominibus, ne ob hoc grave aliquod periculum incurrant, ſignificat: tempore enim reſolutionis glacierum, vehementiſſimo ſtrepitu incipit ebullire, & à fundo commoveri; magnaque violentia rumpi in parvas rimas, vel ſciſſuras, quæ plerunque fiunt in glacie: & has in modico temporis ſpatio valde latas faciens. Licet autem tunc glacies in denſitate etiamnum plus, quam palmas ſex vel ſeptem habeat: tamen cooperante ſuperiore impetu venti, tota in plures particu-

las

las dividitur, ita ut multi pedeſtres vel e
queſtres ſuper ipſam exiſtentes, ſæpius ſub
mergantur, ſi ejus naturam ignorent, au
negligant, celerrime fugiendo ad littus, ſer
vare vitam, vel ſaltem audita & viſa horri
bili glacierum colliſione, majori particula
natanti adhærere, quæ vi ventorum cele-
rius jactatur ad littus.

Cap. XVI.

De mirabili eventu glacialis ſtagni Vether.

Ruricola quidam plauſtrum fœni ex adverſa parte hujus lacus (Italicorum miliarium XVI. in latitudine, longitudine vero LX. habentis) in aliud littus tranſvecturus, audivit crepitum fieri, atque glaciem in rimas exiguas paulatim rumpi. Quocirca intelligens naturam ejus, cito viſcerum inferiorum urgente impetu, illam ruptum iri, ac fuga opus eſſe, ut quam celerrime ſuæ conſuleret saluti: relicto plauſtro fœni, equis citatis velociſſime feſtinavit ad proximum littus. Quod quatuor armati equites retro eum conſtituti videntes, hunc celerrime (quaſi furem, aut latronem, propter eorum acceſſum præ nimio terrore fugientem) velociſſimeque inſequuntur, at-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

que in littore apprehendunt: & cauſa intellecta, quod ob crepitum glaciei mox reſolvendæ, ſecundum experientiam ejus, ac nullum maleficium, aufugiſſet, valde lætati ſunt, ſe præter ſuam intentionem, atque etiam induſtriam, à ſuffocatione liberatos fuiſſe. Unde & ruſticus ille eiſdem in littore demonſtravit, plauſtrum ſuum non in glacie, ſed apertiſſima aqua natare: quod & illis periclitantibus (niſi quam citiſſime aufugiſſent) eveniſſet. Per hunc lacum qualitercunque congelatum, ab Oſtrogothis ad Veſtrogothos, & econtra, ſolet fieri iter. ſed nunquam fortunatum equeſtribus turmis, qui terris illis hoſtilia arma meditantur inferre. Neque etiam in vicino nemore ampliſſimo, *Holveden* vulgariter dicto, felicia auſpicia ſenſerunt, videlicet cum Danica temeritas ibidem ſæpius tentaverit vires ſuas demonſtrare: quæ prima ſepulchra eodem in loco invenit, ne ad ulteriora tormenta procedere opus haberet. Demum hic gregario Danorum militi, Oſtrogothorum exercitus prima ſtipendia ferro numerare conſuevit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. XVII.

De Piſcibus nigri fluminis ad Arcem novam in Finlandia.

ARx eſt in extremis terris Finlandiæ ſup-polaris, regno Sueciæ ſubjecta, Nova arx dicta, eo quod miris ingeniis extructa, arte naturaque munita ſit: nam in rotundo monte collocata eſt, unicum habens introitum & exitum verſus Occidentalem partem: idque per ratem grandibus catenis ferreis alligatam, quæ forti labore ſingulis diebus trochlearum beneficio, ob aquarum impetum, per noctem à cuſtodibus Regis Sueciæ deputatis, vel feudum ibi tenentibus, ad unam partem fluminis attrahitur. Hoc caſtrum præterlabitur vaſtiſſimus fluvius, inſcrutabilis profunditatis, ex albo lacu ortus, ſucceſſiveque deſcendens: à fundo, nigri coloris efficitur, præſertim in circuitu hujus arcis, ubi omnes piſces nigros habet, & generat, non tamen ingrato ſapore exiſtimatos, ut ſunt ſalmones, trutæ, percæ, lupi, & cæteri de genere mollium piſcium. Producit etiam trebium piſcem, æſtate nigrum, ac hyeme candidum, qui (ut Alberto libro XXIV. placet) in Oceano efficitur macer, & cum pedalis ſit, pinguedinem habet quinque digitorum: quæ ſale condita, au-

rum

rum ex aquis, quamvis in profundiſſimas deciderit, extrahit, & de fundo facit fluctuare. Tandem vero nigrum lacum efficit, tranſiens per Viburgum, quemadmodum Nilus nigrum flumen facit, ubi ſe exonerat.

Cap. XVIII.

De portentoſo Citharœdo hujus fluminis.

QUod autem ſuperius cernitur imago inſtar citharœdi modulantis in mediis undis, portentum ſign:t, videlicet, quod arcis præfectus, vel capitaneus in fata ſubito ruet, aut è ſublimibus muris negligens & ſomnolentus cuſtos (caſtrenſi lege) moribundus præcipitabitur. Interea aqua hæc à ſpectris ac monſtris omni tempore apparentibus haud eſt immunis. Audiuntur & cantus tibiarum, & tinnitus cymbalorum, per oram maritimam.

Cap. XIX.

De piſcibus diverſorum generum.

MIram diverſorum piſcium multitudinem circumquaque per Aquilonaria littora inveniri, variæ eorum ac diſſimiles

figuræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

figuræ oſtendunt, quorum uſus, nomina, naturæ, & proprietates, nec apud Philoſophos, nec alias nationes reperiuntur. Ut piſciculi forma, palmam longitudine non excedens, leporinam faciem ac ſpicula in dorſo habens, qui quoſlibet etiam magnos piſces ſolo aſpectu terret, & in fugam convertit. Deinde piſces aculeati dorſi, inſtar ſerræ, qui aſperis illis aculeis, ac pinnis acutis, antrorſum (dum nocere intendunt) admotis, omnes offendunt. Et hi duo tanquam aquarum & piſcium latrones, ubi capiuntur, uti inutiles ob ſpinas & aculeos, & carnem inſipidam, abjiciuntur. Sunt & piſces cornu in capite gerentes antrorſum, ſicuti roſtratæ vel Liburnicæ naves, in ventre ora habentes, macilenti & inſipidi, ob corporis macritudinem, quam incurrunt, alios piſces perſequendo. Piſces prætereà arcuata figura, capitis bubalini ac ſoleæ ferreæ ſimilitudinem habentes: In uſu eſcarum plurimum frequentes, cum in grege electorum piſcium ad cibum capiuntur. Qui vero electiores ex uſitatis aliorum vocabulis reperiuntur, hi ſunt. Araneus piſcis, ſpicula in brachiis habens, quibus appropinquantes percutit: etiam in dorſo ſpinas altas, ſimiliter nocivas. Aniger, bonarum & albarum carnium, rotundus & longus eſt

dul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dulciſque ſaporis. Praſmi piſces pingues ac lati,& longi unius vel duorum pedum. Borbochæ piſces fluviatiles, & in lacubus degentes, breviores anguillis, ſed magnis ventribus: profunda petentes, præterquam in hyeme, quando ſub glacie (ut ſupra dictum eſt) malleo ſtupefacti capiuntur. Carnem habent dulcem, pellem viſcoſam, non ſpiſſam, hepar magnum, rotundum & dulciſſimum. Evoluto duodecimo anno maximus evadit, mutatque nomen, ac Solaris vocatur.

CAP. XX.

De piſcibus ſalſis, ſiccatis & fumigatis.

TRactabimus jam de multiplici genere ſalſorum, ſiccatorum, ac fumo induratorum piſcium, ea præſertim ratione, quod talibus cibis nutriuntur duriſſima illa corpora Septentrionalium: in primis ſiccis piſcibus, ut lupis, mugilibus, praſmis, borbochis, & quos Gothice *Sijck* appellant: qui omnes ut ſtrues lignorum, tum menſura cannarum, ſeu cubitorum, tum ponderum majorum, ut centenariorum, millenariorum, ac eorum quæ vulgari Gothico *Schippunt* appellantur, libramento communius venundantur. Aptandi itaque hi piſces eſui hu-

humano, biduo, forti lixivio, ac uno die pura aqua, ut ad gratam mollitiem redeant, reſolvuntur: deinde cocti, ac ſalſo butyro reſperſi, menſis etiam principum, ut nutrimentum deſiderabile & voluptuoſum, imponuntur. Poſtea diverſi generis recentes piſces cum ſiccis alternato ordine, & feſtivitate, opſoniis interpoſitis eduntur, præſertim in eorum ſympoſiis & ædibus, qui luxum & felicitatem in eſca reponunt. Reliqua hominum turba, cæli rigore ſemper urgetur, ut non quam delicata, ſed quam fortia comedat, curam habeat. Quidem piſces malleis, ex robuſto ligno apparatis, ante decoctionem fuſtigantur: quidem etiam Sole ſaleque ſiccati, crudi tunduntur, ac manducantur: quos *Sijck* vulgari ſermone vocant: ſuntque genere duplici, præſertim in mari Bothnico, in quod influunt maxima flumina ex altiſſimis montibus Norvegianis. Fumati piſces non infimam ſortiuntur æſtimationem, ut ſalmones, praſmi, ſijck, haleces, murænæ, mugiles, & bocčtes, Salmonum tamen genus cæteros omnes præcellit, eo quod vices omnium eſcarum ſua bonitate ſupplet, tum quod ante quemlibet potum eſus, gratum appetitum parat. Eſtque viatoribus grata & parata eſca: crudi enim optimum ſaporem habent.
Idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Idem de harengis aſſis, quas Germani *Bucking* appellant, ſentiendum eſt: quæ ſatis care à Romanis emuntur, & avidiſſime nullo generato faſtidio (præter morem aliorum piſcium) manducantur: navigiis vero Flandrorum per portus Hiſpaniarum in Urbem quotannis, niſi bella impediant, deferuntur. Sunt & Boctes, ac Orches, piſces fumigati, qui in eſum genti Septentrionali conceduntur.

CAP. XXI.

De piſcibus ſale conditis.

SAlitis piſcibus infinita gentium multitudo nutritur. Iidem fere omnes qui vento ſiccantur, aut fumo macerantur, etiam ſale ut longius diutiuſque interni ſapores illæſi permaneant, condiuntur: ac æqua æſtimatione, non libra, (ut dictum eſt) ſed numero decadum, & quantitate, venundantur. Horum maximus & neceſſarius uſus in caſtrorum obſidione, & claſſica pugna, attendi ſolet, quales ſunt, harengæ, anguillæ, praſini, & quos in vulgari lingua *Torſck* appellamus. Si quis vero hujuſmodi corruptos falſificaverit, aut vaſis putridis conſervandos crediderit, graviter à fiſco mulctatus reſtituet pretium acceptum: & tales piſces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

piſces in aquam projiciuntur, vel in publico foro comburuntur. In aquam autem perraro mittuntur, ne forte reliqui piſces boni ſanique, fame urgente, his veſcentes inficiantur. Integri vero piſces infinita multitudine ſigno magiſtratus appoſito validantur, ut in remotas terras pro lucroſo quæſtu in vaſis ad hoc fabricatis exportentur. Et ut omnia juſte recteque fiant, jurati officiales, ſicuti præfecti annonæ, ita & piſcium pelliumque ſcrutatores ac æſtimatores, ſunt deputati.

Cap. XXII.

De Halece ſive Harenga.

HAlec in littoribus Meridionalis Gothię terræ Schoningiæ, veteri jure ad regnum pertinentis, ſub principio autumni in tanta multitudine plerumque capitur, & infinitis in vaſis ſale conditur, exportaturque, ut ſufficiat, in ſalſamentorum genere, majori parti totius Europæ cibandæ. Congregantur enim illic ſuper latas longaſque ripas in domiciliis & t ntoriis, ſpatio duorum menſium, ex omnibus vicinis nationibus diverſæ ſortis mercatores, pretio vel rerum commutatione hujuſmodi halecem ementes, ut navigiis abducant. Evenit plerunque ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ut leviſſimo pretio comparari queat, ex maximo ejus acceſſu, quoniam tam vaſta in multitudine littoribus offertur, quo non ſolum retia piſcantium lacerentur, ſed etiam in agmine illo bipennis vel lancea militaris in medio piſcium immiſſa firmetur: idque Regio fiſco maximum in lucrum cedit. Lex enim gravibus vallata pœnis, mercatoribus hujuſmodi impoſita eſt, ut ante omnia vectigali Regio ſoluto, ad ſua abeuntes ſalvum conductum ſive teſtimonium à Regio præfecto accipiant: duas quidem ob cauſas, tum quod licentia recedendi eis libera conceſſa ſit, tum quod ad propria revertentes, apertis documentis demonſtrare queant, nemini iſto in loco, ubi tam piſcaturam quam mercaturam exercuere, violentiam, injuriam, vel damnum intuliſſe. Capitur & halec, duobus aut tribus milliaribus ab eo loco: ſed degener eſt in ſapore & æſtimatione, ac vilipenditur. Eſt etiam eodem tempore copioſiſſima halecis piſcatura in littoribus Angliæ & Scotiæ; quæ per piſcatores Flandriæ inſtituitur: à quibus poſtea ſortitur nomen, ut Romam ille piſcis delatus, halec Flandrorum appelletur. Non tamen adeo pingue genus eſt piſcium, licet longum & craſſum, ob ſterilem fundum, & paſtum minus uberem, ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

undarum conflictum, quemadmodum h
lec Septentrionale, quod propter gratu
ſaporem ubique in majori pretio habetur.

CAP. XXIII.

De natura Halecis.

CUm unumquodque fere genus piſciu
marinorum habeat ſuum tempus, qu
ſit bonum & delectabile, hoc ab Auguſt
ad finem Octobris copiam ſui præbet: gra
tique ſaporis tum temporis eſſe, cunctis q
eo veſcuntur, notum relinquitur. Recent
captus delicatior videtur: ſalſus autem in
ſus hominum, ultra quam alii piſces (præt
ſalmones) integer durare poteſt. Omniu
fere piſcium ſolus aqua vivit. Ductus ext
aquam, ſtatim expirat, nulla mora inter aë
ris contactum & ejus expirationem, quan
do aqua extrahitur, viſa. Oculi ejus inſta
luminis noctu lucent in mari: imo quo
magis eſt, hujus piſcis maximo motu, & re
flexu vaſti ſui agminis, quaſi fulgura & co
ruſcationes per æquora excitata apparent
fulgura halecis communiter nuncupata. U
bicunque ſuper aquas in mari lumen vide
gregatim adnatat, & hoc aſtu ad ret
ſtatis temporibus allicitur, quaſi paratus a
capiendum, ut juſſu Dei (qui dat eſcam i
tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

tempore opportuno) ad uſum & nutrimentum infinitorum hominum rapiatur. Hyberno tempore in abdito maris ad conſuetum terminum, uſque dum capiatur, ſe abſcondit. Appropinquat etiam littoribus propter contemplandos ignes copioſos, ante tentoria mercatorum accenſos, veluti in militaribus caſtris. Eſt & halec longitudine unius palmæ in mari Bothnico verſus Thornam, quod non minus quam ante dictum, gratiſſimi eſt ſaporis & nutrimenti: atque hoc fere omni tempore capitur, maxime in æſtate & autumno, ac hyeme ſub glacie. Tanta etiam multitudine poſt æquinoctium autumnale capitur, quo funes retium ſcindere oporteat. Hic piſcis non habet inteſtinum niſi jejunum, & ideo in ventre ejus nihil invenitur: tamen propter hoc ſola aqua haud vivit, quemadmodum ſuperius notatum eſt. In hoc genere piſcium fœminæ, vulgi æſtimatione carius emuntur, quia ova earum ſtomachum ſatiant, dum ſtato tempore à piſcibus abſtinendum erit: quod & ſimiliter aliorum piſcium ova, ut ſalmonum, & quos Gothi *Sijck* vocant, faciunt. Denique mas & fœmina eandem afferunt utilitatem, ſale, Sole & vento ſiccati tanquam paratior eſca ad præſentiſſimum uſum. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

halece Schoningiæ *Celtes* loquitur.

Oceanum Codanumque videns, ubi
Scandia dives
Haleces totum mittit piſcoſa per orbem.

Cap. XXIV.

De piſcinis, & ſemine piſcium.

SUnt etiam in Aquilonaribus terris, qui piſcinas pro ſingulari quorundam piſcium quæſtu extructas habent: quas aliquando emiſſis aquis deſiccant, atque piſcibus evacuant, ut nullo penitus relicto eaſdem pro alio genere imponendo evacuatas relinquant: unde & reductis aquis, atque piſcibus impoſitis novis, ſimul exoriuntur ex ſemine priorum piſcium latente in limo, veteris ſpeciei piſces, atque amplius cæteris immiſſis adoleſcere deprehenduntur, Egyptiacis N li piſcibus non diſſimiles, qui poſt annum à ſemine ſparſo, & in limo recedente aqua relicto, acceſſu redeuntis aquæ quaſi infinita multitudine reviviſcunt. Quidam etiam ſemen exenterando piſces receptum, in humido loco per hyemem cuſtodiunt, ut tempore propagationis poſt vernale æquinoctium in aquas haud projiciunt, eo quod à piſcibus famem patientibus,

bus, ob pigritiam quærendi victus, ilico devoraretur, prout plurimi tam malignæ naturæ ſunt, ut vel propter præmiſſam rationem, vel odium proprii germinis augendi, vel luxuriam (ut in terreſtribus animalibus dictum eſt) continuandam, vorent proprium ſemen. Hoc autem tam fertile genus, niſi in tam infinita multitudine inſtar grani papaveris, vel milii, infinito numero de uno piſce emitteretur, non poſſet coaleſcere in aquis ad ſuſtentandam humanam vitam. Cui optime, ſed temperate, natura ſubvenit, ubi ſunt homines voraciores, veluti in terris frigidis, (gelu cito urente, & conſumente) ibi providit de majoribus beluis marinis: ubi vero graciles morantur populi, piſces ordinavit tenuiores.

LIBRI VIGESIMI FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De piſcibus monſtroſis,

EPITOME LIBRI XXI.

PRÆFATIO.

SPectaculum admirabile vaſtu Oceanus in ſuo gurgite cuncti nationibus offert. diverſos partu oſtendit, hoſque non tam magnitudine & comparatione ſyderum mirabiles, quam forma minaces adducit, ut nec cœlo, nec terra, aut ejus viſceribus, aut domeſticis inſtrumentis aliquid abſcondi videatur, quod non adſit in ſua profunditate retentum. In eo namque Oceano tam lato, ſupino, molli ac fertili accremento accipiente ſemina genitalia, ſublimi ſemperque pariente natura, pleraque eſſe monſtrifica reperiuntur: quæ perplexis, & in ſemet aliter atque aliter nunc ſtatu nunc fluctu convolutis, ex ſe ac aliis principiis generare formas videntur, ut quicquid naſcatur in ulla parte naturæ, etiam in mari

eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

eſſe nobis perſuaſum habeamus, & perquam multa, alibi nuſquam reperibilia, ibidem inveniri. Nec ſolum animalium ſimulachra mari ineſſe licet intelligere intuentibus, ſed urnam quoque in eo, gladium, ſerras, equorum capita in parvis cochleis eminere. Præterea ſpongias, urticas, ſtellas, lamias, milvos, monachos, vaccas, lupos, erythinos, ſpondylos, mures, paſſeres, merulas, corvos, ranas, porcos, boves, arietes, equos, aſinos, canes, locuſtas, vitulos, arbores, rotas, cantharos, leones, aquilas, dracones, hirundines, & ſimiles. E quibus quædam beluæ in terram exeunt, paſtæque radices fruticum ac ſatorum remeant: quædam Auſtrali, & quædam Aquilonari vento hauſto impingueſcunt.

Sunt & beluæ in mari quaſi hominis figuram imitantes, lugubres in cantu, ut Nereides: etiam marini homines, toto corpore abſoluta ſimilitudine, qui aſcendere navigia nocturnis temporibus videntur: ſtatimque degravari quas inſederint partes compertum eſt, & ſi diutius permanent, etiam ipſæ naves merguntur. Imo per fidelem Norvegicorum piſcatorum aſſertionem addo, niſi tales capti ilico dimiſſi fuerint, adeo ſæva tempeſtas exurgit, cum horrido planctu ejus generis hominum, ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nonnullorum aliorum monſtrorum ut cœlum ruere videatur: piſcatoreſque viſiſe vix etiam ſummo labore ſuccurrere multo minus piſcibus inſidiari poterunt. Quocirca in tali caſu piſcaria lege cautum eſt, & obſervatur, ut monſtroſi piſces taliter attracti, ſecundum figuræ varietatem ilico abſciſſis hamatis funibus dimittantur.

CAP. I.

De piſcatura periculoſa in Norvegiano Oceano.

PEriculoſa piſcatura in Norvegiano Oceano ob multiplices rationes dicitur, quia in aperto mari longiſſimo tractu à littore committitur. Diris tempeſtatibus ortis, celerrime piſcatores fluctibus obruuntur: tum fluitante mole maxima glacierum diſperguntur: balænarum monſtrorumque pugna in diverſa dividuntur: denique horribili quorundam piſcium ſeu monſtrorum è gurgite extractorum forma, & attractu, in manibus enervantur, ac niſi eos ilico dimiſerint, mota tempeſtate ſuffocantur. Si igitur quidam piſcatorum temerarii, certamine commiſſo cum belua, eam intra navim (cucullati hominis formam habentem) indu-
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

induxerint, mox ululatu & ſtrepitu ſocialium beſtiarum obruti, nec hamos ad capturam piſcium proiicere, nec remis laborare, vixque vela pro fuga arripienda, niſi monſtrum dimiſerint, expandere queunt. Hæc monſtra etſi æque atque piſces electi (ſalpæ communiter dicti) in retibus apparuerint, tanquam inutiles eiiciuntur, ſed electi in navi reſervantur, magnoque venduntur lucro, tum in loco ubi capiuntur, tum in vicinis Regnis, ac ultimis Germaniæ oris, Plura millia piſcatorum in pagis extremæ regionis Norvegiæ habitant, *Andanes*, *Trondanes*, *Duvanes*, *Gamblavick*, *Nyavick* dictis, & aliis circumjacentibus terris apud *VVardahus*, id eſt, caſtrum ſive domum præſidii totius regni. Menſe Februario & Martio, imo & Januario, robuſtis navibus horum locorum incolæ piſcandi gratia à littore in altum vadunt, quantum ſcilicet intra biduum navigando conficere poſſunt, rebus neceſſariis ad victum xx, vel xxx. dierum ſpatio ſecum comportatis. Locus autem ubi frequentius hanc piſcaturam exercere ſolent, inter Norvegiam & Iſlandiam ſitus eſt. Neque piſcatores, dum tempeſtates ſæviunt, in anchoris manent, ſed fluxu refluxuque maris fluitando piſcantur, donec naves ſint undique

 plenæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

plenæ. Sola autem eis ſalus in repetendo littore indicio gnomonis nautici conſiſtit quia per hunc ortis ventis, quo iter ſuum dirigant, agnoſcunt, Eſtque notatum, quotieſcunque extrahuntur è mari monſtroſi piſces leonina vel humana facie, & ſimilibus, quod ſemper diſcordiam & bella in terris portendant.

CAP. II.

De periculo piſcatorum, & qualitate piſcium.

NEc leve periculum illis ipſis piſcatoribus imminet, quando hamis attrahunt maximæ fortitudinis, molis, ac duodecim pedum longitudinis piſces, ut ſunt rhombi, ſquatinæ, & reliqui piſces alati: qui cum apparuerint ab aquis extrahendi, ſæpe piſcatores in mare retrahunt, niſi ſe funibus firmati in navi antea præmuniant, aut mutua ope hoc in labore ſibi invicem ſubveniant. Qui vero felici vento tantis maris periculis ſuperatis, navibus piſcoſis ad littora propria appellunt, piſces extractos purgatoſque, integros vel in partes diviſos, ſalito liquore conſpergunt, Sole, flatibus aſperrimis, frigore, atque aëris rigore ad ſiccandum exponunt: tum in excelſas quaſi lignorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gnorum ſtrues componunt: quas in naves viciſſim collocant, atque ad celeberrimum totius Norvegiæ emporium *Bergen* nuncupatum, pro rerum commutatione aut pretio diſtrahendas exportant. Et hinc verius hoc genus piſcium *Bergerfiſck* vulgari gentis idiomate vocatur, & non *ſtockfiſck*, à fuſte vel baculo, ut mollior ad coquendum fiat pluries fuſtigatus, Non tamen uno eodemque genere hic Bergenſis piſcis, ſed quantitate vel bonitate æſtimatur. Nam aliud eſt genus longioris quantitatis, aſellus dictus: cujus ventres in bicubitales ligulas inſtar funium abſciſſos, & aëre deſiccatos, quaſi longè delicatiores cibos, Aquilonares eligere & vendere ſolent, *Roedſcher* dictos. Similiter & extremas caudas eorum piſcium in magnis vaſis ad quæſtum, ſive delicatam eſcam, reſervant, quas *Spore* Germani vocant. Præterea ex ventre rhomborum etiam fiunt ligulæ cubitales, vel bicubitales, ſed latiores aliis, valde pingues, quas incolæ *Raff* vocant: eiſque pro pane & opſonio utuntur. Fortibus enim hominibus iſte cibus convenit, non delicatis: fere ejus ſaporis eſt, ut ſemen piſcium induratum, Italicè *Bottargi* dictum: ſed illi longe pinguiores. Capitibus horum piſcium loco lignorum pro cibis coquendis utuntur incolę

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Norvegiæ. Capitur etiam in littoribus Norvegiæ, præcipue in ſcopulis Aſloënſibus, quidam piſcis in maxima multitudine, *Makreel* dictus, ſale ſufficienter conditus, optimus, & ſine ſale peſſimus.

CAP. III.

De Piſcibus Iſlandiæ.

EST & alia piſcium diſtinctio & qualitas, qui in Iſlandicis aquis infinita multitudine ab incolis illius loci capiuntur, molliori ſcilicet carne, & longitudine ab iſtis, quos ſupra introduximus, differentes. Præterea aſelli, rhombi, vituli marini, merluſia, Gothice *Torſck* appellata: inter quos balænæ, priſtes, atque alia monſtra marina apparent: quorum indomabili immanitate miræ aquarum turbationes excitantur. Piſces vero electiores ibi capti, ab Italis & Hiſpanis *Marlucz*, in Romam uſque etiam per Hiſpanos aut Luſitanos delati, appellantur. Tempus capturæ eorum eſt in Februario, Martio, & Aprili: piſceſque capti frigidis ventis exſiccantur, ac demum in apertis campis, quaſi lignorum combuſtibilium ſtrues compoſiti, per menſuras longorum cubitorum, ſive cannas Italica menſura, ad plura millia mercatoribus Germanicis diven-

divenduntur, aut pro frumento, cerviſia, panno, & ſimilibus, in rerum commutatione diſtrahuntur. Si vero pondere vendendi ſunt, id ipſum centenario ac millenario numero, & æſtimatione diſtincto, fieri ſolet. Hujuſmodi pondus vernacula eorum lingna *VVaagh* dicitur, veluti apud Gothos, Suecos, & Germanos, *Schippunt* communiter appellatum, (ccc. majoribus libris conſtans) in ponderando obſervatur. Gentis hujus quaſi melior & major proventus eſt in piſcibus, propter quos fiunt maximæ navales pugnæ inter diverſarum nationum mercatores: quia ad hanc inſulam navigaturi mercatores quæſtus cauſa, non aliter ſe inſtruunt, quam ſi aliquod atrox prælium ſubeundum foret. Præterea quum humanus hoſtis ſufficere haud videatur, occurrunt vaſtiſſimæ beluæ inſtar montium in magna multitudine, navigantibus, niſi proſpexerint, periculum illaturæ. Sed his inter alia remedia per clangorem acute ſonantis tubæ ſuccurritur: cujus tinnitum eædem beluæ audiendo, ſufferre minus valentes, ad gurgitem ac maris abyſſum viciſſim aufugiunt, prout infra de phyſetere oſtendetur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. VI.

De mira abundantia butyri Iſlandiæ.

IN eadem præterea inſula Iſlandiæ tanta butyri ſalſi, ob pecudum multitudinem, & paſcuorum ubertatem, reperitur copia, ut non ſufficientibus vaſis aut tonnis, ciſtas vel capſas ex odorifero ligno confectas, triginta vel quadraginta pedum longitudine, quatuor vero vel quinque altitudine, quotannis pluribus in locis repleant, atque in domeſticum uſum, imo & mercatorum commutationem conſervent. Piſcibus enim toſtis, hujuſmodi butyro inunctis, loco panis frequentius utuntur: unde etiam Ichthyophagi appellati. Capſæ autem hujus abundantis butyri, reperiuntur in Abbatia *Helgafiel* gentis idiomate appellata: quæ in butyro & piſcibus ſiccis, quaſi melioribus theſauris, eſt fundata, quemadmodum & duæ Eccleſiæ Cathedrales Scalholdenſis & Hollenſis, una cum nobilium manſionibus plurimis, habentibus ſimilem proventum. Pro potu gens illa utitur exotica cerviſia, è civitatibus Germaniæ maritimis navigio adducta. Præterea ſunt apud eas gentes fontes cerealis liquoris dulcedinem habentes, qui omni earum neceſſitati in bibendo, certa

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

etiam cum delectatione ac ſano ſapore, ſubveniunt. Hi autem Iſlandenſes ſani, jucundi, & liberales ſunt: diu ſine medicina, etiam ſupra centum annos vivunt. Facili cauſa provocantur ad arma ac bella, quæ ſatis crudelia gerunt: denique tam ad pedeſtrem quam equeſtrem expeditionem in omnem eventum cuncta diſpoſita habent.

CAP. V.

De horribilibus monſtris littorum Norvegiæ.

SUnt monſtroſi piſces in littoribus ſeu mari Norvegico, inuſitati nominis, licet reputentur de genere cetorum, qui immanitatem ſuam primo aſpectu oſtendunt, horroremque intuentibus incutiunt, tum in formidinem diutius conſpicientes pariter & ſtuporem vertunt. Horribilis etenim formæ ſunt, capitibus quadratis, undique ſpinoſis, & acutis, ac longis cornibus circundatis, inſtar radicis arboris extirpatæ: decem aut duodecim cubitorum longitudine, colore nigerrimo, prægrandibus oculis: quorum ambitus octo vel decem cubitos excedit: pupilla vero unius cubiti, rubeum & flammeum colorem referens, qui à longe in tenebroſis temporibus inter undas,

veluti ignis accenſus, piſcantibus apparet: pilos ut anſerinas pennas, ſpiſſos & longos, in modum dependentis barbæ; reliquum vero corpus ad magnitudinem capitis) quod quadratum eſt) valde puſillum, cum ultra 14. vel 15. cubitos in longitudine minime habeat. Una harum beluarum plures naves & grandes, fortiſſimis nautis confertas, facillime ſubvertit, aut mergit. Huic admirandæ novitati idoneum teſtimonium perhibet longa ac clariſſima epiſtola Erici *Falchendorff*, Archiep. Nidroſienſis Eccleſiæ, (quæ totius regni Norvegiæ Metropolis eſt) Leoni X circa annum ſalutis 1520. tranſmiſſa: cui epiſtolæ annexum erat alterius cujuſdam monſtri horrendum caput, ſale conditum.

Cap. VI.

De Phyſetere, & ejus in nautas crudelitate.

IN genere Cetorum Phyſeter, ſive priſter; ducenum cubitorum, ſeveram admodum conſecutus eſt naturam: in perniciem enim navigantium plerunque ultra navium antennas ſe extollit, hauſtoſque fiſtulis fluctus ſupra caput collectos ita eructat, ut nimboſa alluvie plerunque naves fortiſſimas de-

pri-

primat, aut maximo periculo navigantes exponat.

Os etiam hæc belua magnum & amplum habet, circulare, veluti muræna, quo eſcam vel aquam ſugit, pondereque ſuo in proram vel puppim injecto & impreſſo, navim deprimit & ſubmergit: quandoque ſola aqua (ut diximus) nocere non contenta, dorſo vel cauda navim, ut minuſculum aliquod vas, crudeliter evertit. Spiſſum & nigrum corium habet in toto corpore, pinnas longas in forma latorum pedum, ac caudam bifurcatam latitudine 15. vel 20. pedum, qua circumventas navium partes vehementius ſtringit. Verum malignitati ejus remedio occurritur oportuno, tuba videlicet militari, ob aſperum acutumque ſonum, quem ferre haud poteſt: & magnis ac immanibus vaſis ſeu doliis ejectis, curſum beluæ impedientibus, ſive pro luſu ei oppoſitis: aut validis tormentis, ſeu bombardis, quarum ſono magis, quam ferreo vel ſaxeo globo terretur, cum globus hujuſmodi, vel aqua vel pinguedine obſtante, vim perdit, vel paululum vulnerat vaſtiſſimum corpus, immenſa pinguedine inſtar valli munitum. Imo & addendum erit, in Norvegiano littore frequentius, tum vetera, tum nova cerni monſtra, maximè

pro-

propter inſcrutabilem aquarum profunditatem. In profundo etiam maris multa piſcium genera ſunt, quæ nunquam, vel rariſſime hominum aſpectibus præſentantur.

CAP: VII.

De pugna Balænæ contra Orcam.

BAlæna, etſi quantitate maxima, centum ſcilicet aut trecentorum pedum longitudine, & vaſtiſſima corporis mole prædita, tamen orcam quantitate minorem, ſed agilitate tam in ſaltu quam aggreſſu crudeliorem, ſibi infeſtam habet. Eſt autem orca ſimilitudine carinæ inverſæ, belua truculenta dentibus, quibus ceu Liburnicarum roſtris ſecreta balænæ, ac vituli ejus corpus lacerat, vel celeriter aculeato dorſo diſcurrit eam agitando, ut in vada littoraque protrudat. Illa vero, ſcilicet balæna, pondere vaſti corporis ad flexum immobilis, ad repugnandum aſtutæ orcæ iners, in fuga unicum præſidium collocat: licet ea fuga infirmior ſit, eo quod ignava belua pondere ſuo onerata, ad vada periculaque evitanda directore indigeat.

CAP,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. VIII.

De multiplici genere Cetorum.

MUltiplex eſt genus Cetorum. quidam enim hirſuti, & hi quatuor jugerum magnitudine: (jugerum vero habet in longitudine pedes 240. in latitudine 120.) quidam planæ pellis: hique ſunt minores, atque in Occidentali ac Septentrionali Oceano capiuntur. Quidam rictum oris habent dentatum, ac longiſſimum, videlicet longitudinis 12. vel 14. pedum, ac dentes ſex, vel octo, vel duodecim pedum. Duo tamen dentes canini cæteris ſunt longiores, ſubtus ſicut cornu, ad modum dentium apri, vel elephantis. Hoc autem genus ceti habet os aptum ad manducandum: oculos adeo amplos, ut ambitus uniuscujuſque 15. homines ſedentes admittat, imo 20 vel amplius, ſecundum beluæ quantitatem. Cornua præterea longitudinis ſex vel ſeptem pedum, 250 ſuper quemlibet oculum habet, cornea duritie, ad rigidam vel placidam, anteriorem vel poſteriorem motionem & ventilationem. Hæc ſimul cohærent ad oculorum protectionem tempore tempeſtuoſo, aut cum alia eum invaſerit belua inimica. Neque mirum, quod tot

cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

cornua, licet ſatis moleſta, habeat, cum inter oculos in fronte ſpatium ſit 15 vel 20 aut amplius pedum. Quantæ autem magnitudinis aut longitudinis coſtæ & oſſa ejus ſint, aut in quem uſum reſervata prodeſſe queant etiam pellis, caro, pinguedo, inferius oſtendetur.

Cap. IX.

De monſtroſo piſci in littore Septentrionalis Angliæ anno MDXXXII *reperto.*

ETſi hæc monſtroſa belua pro portento ab incolis illius regionis habita ſit, atque cum ſtupore ob inſolitam magnitudinem conſpecta: attamen littora Norvegiana inter Bergenſium ac Nidroſienſium ora, quaſi continuum domeſticumque hoſpitem talem beluam habent. Ideoque locum hic inter grandiores maris incolas obtinet, ea relatione, quo vere deſcriptus à quodam nobili Anglicano, ſub hac forma. Projecit in arenam apud Thinemuthum mare noſtrum hoc menſe Auguſto 1532. mortuam beluam molis & magnitudinis ingentis, quæ jam magna ex parte diſcerpta eſt, remanet adhuc tamen, quantum centum fermè ingentia plauſtra vix avehere poterunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

terunt. Ajunt, qui primum beluam viderunt, longitudinis illam fuiſſe 30. ulnarum, hoc eſt, pedum nonaginta: à ventre ad ſpinam dorſi (arenis immerſam) ſpacium eſſe circiter octo vel novem ulnarum: certum non habetur. Nam 27. die Auguſti ipſe ibi affui, fœtente jam belua, ut vix ferri poſſet fœtor. Conjectant, dorſum ipſius ad ſpatium trium ulnarum eſſe in arena immerſum, quandoquidem quotidie alluitur, & operitur fluctibus arenoſis. Rictus oris longitudo ſex ulnarum & dimidiæ: mandibulæ ſeptem ulnas ac mediam continent: circuitus alicubi ulnæ unius & dimidiæ, alicubi minus: omnino ſicut quercus grandis eſt. Triginta coſtas in lateribus habet, magna ex parte longitudinis 21. pedum, circuitu unius pedis & dimidii: tres ventres, veluti vaſtos ſpecus: & triginta guttura, quorum quinque prægrandia ſunt. Habet duas pinnas, utranque quindecim pedum in longitudine: vix poterant decem boves alteram earum abſtrahere. Palato adhærebant quaſi laminæ corneæ, una ex parte piloſæ, qualem jam unam vides, ſupra mille. Non eſt fabula Polydori, ſed res veriſſima, quanvis non omnes unius magnitudinis. Longitudo capitis à principio uſque ad rictum, ſeptem ulnarum. De lingua variatur: major pars con-

cenſet, ſeptem ulnarum fuiſſe longitudine. Ajunt, genitale ei fuiſſe prodigioſæ magnitudinis: membrum (inquam) maſculinum vir quidam cum dilaniaret, ferme ſubmerſus fuiſſet, in ventrem beluæ cadens, niſi coſta arrepta ſe ſuſtentaſſet. Spatium inter oculos ſex ulnas tenebat: oculi & nares tanto corpori valde impares, & quales bobus eſſe ſolent. Cauda biſurcata & ſerrata, latitudine ſeptem ulnarum. In capite duo magna foramina erant, per quæ putatur beluam plurimam aquam, veluti per fiſtulas, ejectaſſe. Nulli denique illi fuere dentes: unde colligitur, non fuiſſe balænam: nam balænis ajunt maximos eſſe dentes, exceptis laminis aliquot corneis, quæ in ore hujus piſcis erant.

CAP. X.

De Xiphia, Monocerote, & Serra.

QUia hæc belua verſatur in Septentrionalibus aquis, merito aliis monſtroſis veniet adjungenda, Eſt enim Xiphias animal nulli alteri ſimile, niſi in aliqua proportione ceto. Caput habet horridum, ut bubo: os profundum valde, veluti barathrum immenſum, quo terret & fugat inſpicientes: oculos horribiles, dorſum cunea-

neatum, vel ad gladii formam elevatum, roſtrum mucronatum. Littora vero Septentrionalia plerunque, veluti latrunculi, ac noxii hoſpites damna ſemper occurrentibus navigia perforando ac ſubmergendo illaturi, ingrediuntur. Monoceros eſt monſtrum marinum, habens in fronte cornu maximum, quo naves obvias penetrare poſſit, ac deſtruere, & hominum multitudinem perdere. Sed in hoc pietas divini numinis navigantibus providit, cum ferox ſit hæc belua, tarditas ſua, quam habet maximam, prævisa, timentibus ejus acceſſum fugam concedit. Serra belua ſimiliter marina eſt, ingens corpore, caput habens criſtatum, durum, ſicut ſerra dentatum: ſubter navibus natans ſecat eaſdem, ut intrante aqua merſis hominibus, eorum cadaveribus ſatietur. Eſt & aliud genus ſerræ, ſe erigens contra velificantes: quod mox 30. vel 40. ſtadiis peractis laſſum deſcendit in mare. Orcarum gladio dorſotenus elevato ſæpe piſcatores vulnerati, deficiunt: ita & loliginum tactu manum retrahunt ſtupefactam.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XI.

De modo piſcandi Cetos & Balænas.

QUia mira aviditate balæna fertur in eſum halecis, & vitulorum marinorum, tanquam piſcium cæteris omnibus pinguiorum: idcirco ſæpius periclitatur in ſcopulis arenoſis, qui maris æſtu, ſive fluxu, atque refluxu, quaſi denudati ab aquis, immerſæ beluæ exitum non concedunt, ut ſe recipiat ad gurgitem propinquiorem: unde tanto cum impetu fortitudine caudæ laborat, quo foſſa ampliſſima relicta, veluti in nido ligata (obſtantibus undique arenis) enatare non poſſit. Hoc cum piſcatoribus innotuerit, turmatim accurrunt, & funibus atque anchoris fortiſſimis (ne æſtus reditu evadat) intra rictum oris, atque capitis ſpiracula, ſeu branchias, beſtiam hanc ligant: magnaque manu multiplicatiſque viribus eam in littus attrahunt, vel ita conſtringunt, ut nulla etiam magna potentia in aquas reſilire valeat. Eoque caſu feliciter arridente, diviſa præda, quiſque regreditur ad alias domeſticas occupationes, donec iterum occurrat ſimillimus, vel alius optatior quæſtus. Saneque in tempeſtatibus contingit, ut aliqua immanis belua vi inimicæ beſtiæ vul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

vulnerata vel fatigata, ſeu cunctis viribus deſtituta, ventorum vi ad littus proiiciatur, præda ut ſit occupantibus eam. Verum ubi dubitatur quod illi redituræ ſint vires, gladiolos, aut grandes acutiſſimoſque tribulos, ſub latus quieſcentis immittunt, ut ſanguine impetuoſo ferri motu effluente, vita deſtituatur. Accidit etiam, & quidem facilius, quod beluam in arena ad objectum Solis profundiſſime dormientem, funibus & anchoris ita firment, ut in prædam venantibus cedat.

Cap. XII.

De mira affectione Balænarum erga fœtum.

BAlænæ branchias non habentes, fiſtulis ſpirant, quod in paucis animalibus invenitur. Fœtus ſuos geſtant cum infirmantur, & invalidi ſunt: & ſi parvi ſunt, eos in ora ſuſcipiunt. Hoc idem imminente tempeſtate faciunt, & poſt tempeſtatem illos evomunt. Quando propter defectum aquæ fœtus impediuntur ne matrem ſequantur, mater aquam ore receptam inſtar fluvii ad eos eiicit, ut ſic inhærentes terræ liberet. Adultos etiam diu comitatur. Adoleſcunt autem celeriter, & decem annis creſcunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XIII.

De ſpermate Ceti, quod Ambra dicitur, & ejus medicinis.

CEtus humanę propagationis more cum Balæna congrediens, ob velocitatem coitus multum ſperma emittit, & reſolvit, atque ſic reſolutum vulva totaliter non admittit. Spargitur ample per mare in diverſis figuris, colorem ceruleum habentibus, magis tamen ad albedinem tendentibus, ſibi invicem conglutinatis: atque à nautis ſolicitè (ut inter navigandum in Oceano ſparſum vidi) colligitur, ut medicis purgandum vendant, qui purgatum *Ambram* vocant: eoque contra guttas & paralyſin, tanquam præcipuo & pretioſiſſimo unguento utuntur. Eſt autem alba, & ſi invenitur coloris gypſei, melior eſt. Sophiſticatur autem cum pulvere ligni aloës, & ſtyrace, muſco, & quibuſdam aliis. Sed hoc agnoſcitur, quia ſophiſticata ad molliciem facilè reducitur tanquam cera, ambra verò integra non ita liqueſcit. Habet virtutem confortandi, valetque contra ſyncopen & epilepſiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. XIV.

De uſu partium Ceti.

CEtis ſeu Balænis è mari piſcatorum arte & magno labore extractis, ſive vi ventorum ac tempeſtatum, aut inimicorum piſcium furia littoribus impulſis, incolæ prædam ſecuribus & aſciis partiuntur, ita ut ex unius balænæ ſive ceti carne, pinguedine, & oſſibus, 250. vel 300. plauſtra repleri poſſint, Carnem & lardum in multis & magnis vaſis, inter cæteros immenſos marinos piſces, ſale condiunt: eiſque pro commoditate & eſca domeſtica utuntur, aliiſque ad eum uſum vendunt in remotas orbis partes deferenda: Pinguedo, vel adeps Ceti, magna eſt in toto corpore, ſed maxima in capite circa cerebri medullam: unde quandoque duodecim lagenæ, quarum quælibet vix ab uno homine portari poteſt, quandoque triginta, vel quadraginta, hujus pinguedinis plenæ, (quælibet Barile Romanum magnitudine ſua ſuperans) per totidem viros fortes vix portatu idoneæ, extrahuntur, eliciunturque. Utilitas verò hujus ſaginæ ea eſt, ut lampadibus infuſa, & aucta ſemper, ad altaria, ſive alia loca ſacra, tam noctu, quam interdiu, continuo lumen admi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

niſtret: privato etiam uſui, ac domeſtico quum in hyeme nulli ibidem dies ſint, plurimum deſerviens. Oſſa præterea ejus minora, defectu lignorum domeſtico foco adaptantur: imo & aliorum piſcium capita. Ex corio denique balænæ fiunt balthea, loculi, tractorii funes pro uſu campanarum, diu durantes: imo partita pelle unius belluæ, quadraginta homines ex ea veſtiri queunt. Nautæ præcipue utuntur ejus pinguedine ad navium tabulas foris inungendas, ne in horrida ſive aſperrima hyeme glaciales aquæ navibus ſubmergendis adhæreant, aut congelentur, quia aquarum conſtrictionem prohibet. Aurigæ etiam neceſſarium ejus uſum ſibi vendicant in rotis curruum perungendis: imo & pellium præparatores, ut etiam ſuperius dictum eſt de pinguedine vitulorum marinorum.

CAP. XV.

De ſtructuris ex oſsibus Cetorum.

FActa mentione quod quam maxima ſint corpora Cetorum, ſive Balænarum, in capite, dentibus, oculis, ore, cute, oſſa locum exigunt ut & ſuam inveniant declarationem: quæ talis eſt. Cum vehementia frigorum in extremis partibus Septentrionis

nis & validæ tempeſtates ibidem, haud ſinant in altum creſcere arbores, è quibus erigi poſſint neceſſariæ ædes: ideo provida natura incolis proſpexit, ut ex ingentiſſimis beluarum coſtis fabricare valeant domos, & reliqua neceſſaria in eiſdem. His enim beluis marinis ad littora tam inimica vi aliarum beſtiarum appulſis, quam venatione hominum frequenti attractis, ut illic incolarum præda fiant, vel putridi conſumantur, certum eſt, ex eis relinqui talia tamque vaſta oſſa, quo ex his integræ habitationes, tum quoad parietes, portas, feneſtras, tecta, ſedilia, tum etiam quoad menſas, confici queant. Hæ enim coſtæ 20,30 aut plurium pedum ſunt: præterea ſpinæ, ſpondyli, atque vaſti capitis bifurcata oſſa, haud parvam in ſe quantitatem habent: quæ omnia artificum induſtria ita ſerris & limis aptantur, ut faber lignarius adhibita ferrea junctura compendioſius nihil extruere poſſit.

CAP. XVI.

De domibus ex erectione integrarum coſtarum.

EXeſis igitur ac diſſolutis carnibus & inteſtinis hujus vaſtiſſimæ beluæ, ſola oſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſa remanent in modum magnæ carinæ : ex quibus demum, imbribus & aëre purgatis viribus hominum ad hoc vocatorum, inſtar domus erigitur : tum induſtria conſtituentis patroni, feneſtris in culmine tecti vel lateribus beluæ collocatis, in plures & commodas habitationes dividitur : januæque fiunt ex corio ejuſdem beluæ, longe prius ad eum aliumque uſum extracto, atque ventorum aſperitate indurato. Separatim etiam intra hanc carinam, quaſi domum erectam, diſtinguuntur cameræ pro porcis & aliis animalibus, more aliarum ædium lignearum: relicto ſemper ſub culmine hujus ſtructuræ loco pro gallis, quaſi horologiis, ut homines nocte (quæ ibidem hyeme continua eſt) ad opus excitentur. Dormientes inter has coſtas non alia inſomnia vident, quam ſi continue in fluctibus marinis laborarent, aut in tempeſtatibus ad naufragium uſque periclitarentur.

CAP. XVIII.

De anchoris dorſo ceti impoſitis.

HAbet etiam cetus ſuper corium ſuum ſuperficiem tanquam ſabulum quod eſt juxta littus maris : unde plerunque elevato dorſo ſuo ſuper undas, à navigantibus nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nihil aliud creditur eſſe quam inſula. Itaque nautæ ad illum appellunt: & ſuper eum deſcendunt, inque ipſum palos figunt, naves alligant, focos pro cibis coquendis accendunt: donec tandem cetus ſentiens ignem, ſeſe in profundum mergat, atque in ejus dorſo manentes, niſi funibus à navi protenſis ſe liberare queant, ſubmergantur. Hic cetus (ut ſuperius de phyſetere & priſte dictum eſt) aliquando fluctus hauſtos ita eructat, quo alluvie nimboſa plerunque claſſem navigantium deprimat: & quum in mari tempeſtas oritur, ſe ſuper fluctus attollit, ut in his commotionibus ac turbinibus naves mergat. Arenas aliquando dorſo ſuſtollit, in quibus ingruente tempeſtate, nautæ terram ſe inveniſſe gaudentes, ac anchoris demiſſis falſa firmitate quieſcunt, ac ignes accenſos belua ſentiens ſubito commota ſe in aquas mergit, hominesque cum navibus, niſi anchoræ rumpantur, in profundum attrahit.

CAP. XVIII.

De Porco monſtroſo Oceani Germanici.

DIctum eſt ſuperius de monſtroſo piſce reperto in littoribus Angliæ, cum cla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ra deſcriptione totius corporis, & ſingulorum membrorum ejus, quod ſcilicet 1532 ibidem viſus ſit, & ab incolis in prædam raptus: nunc autem ad memoriam reducetur monſtroſus ille porcus, qui 1537. poſtea anno, in eodem Germanico Oceano repertus eſt, totuſque in omnibus ſui partibus portentoſus viſus. Habuit enim porcinum caput quartam lunæ partem in occipite, quatuor pedes draconis, duos oculos ab utroque latere in lumbis, tertium in ventre ad umbilicum inclinantem, atque in poſterioribus caudam bifurcatam inſtar uſitati piſcis.

Cap. XIX.

De Roſmaro ſive Morſo Norvegico.

NOrvegicum littus verſus loca ad Septentrionem magis vergentia, maximos ac grandes piſces elephantis magnitudine habet, qui morſi ſeu roſmari vocantur, forſitan ab aſperitate mordendi ſic appellati: quia ſi quem hominem in maris littore viderint, apprehendereque poterunt, in eum celerrime inſiliunt, ac dente lacerant, ut in momento interimant. Roſmari itaque hi piſces, ſive morſi dicuntur, caput habentes bovinæ figuræ, hirſutam pellem, piloſ-

piloſque ſpiſſitudine veluti culmos vel calamos frumenti, late diffluentes. Dentibus ſeſe ad rupium cacumina uſque tanquam per ſcalas elevant, ut rorulento dulcis aquæ gramine veſcantur, ſeſeque volutando mari viciſſim exponunt, niſi interea ſomno profundiſſimo oppreſſi, pendendo in rupibus dormierint: quoniam tunc piſcatores appropinquantes quantocius poterunt, pellem à lardo ſecundum caudam ſolvunt: & in hoc, quod ſolutum eſt, funes fortiſſimos mittunt, eoſque in ſcabroſis rupibus vel propinquis arboribus firmant: ſaxis deinde funda ad caput, ut excitetur, projectis, eum deſcendere cogunt majori parte pellis funibus firmatæ ſpoliatum: unde debilitatus, exanguis ac ſemivivus, redditur in opimam prædam, maxime propter dentes, qui pretioſi ſunt apud Scythas, Moſcos ſcilicet & Ruthenos ac Tartaros, (uti ebur apud Indos) ob duriciem, candorem, & gravitatem: qua de cauſa etiam framearum manubriis artificum excellenti induſtria accedente adaptantur. Et hoc Mechovita quoque Poloniæ hiſtoricus in ſua duplici Sarmatia atteſtatur, & Paulus Jovius poſt eum ex relatione cujuſdam Demetrii, à Magno Duce Moſcovitarum ad Clementem VII. miſſi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XX.

De piſcibus alatis.

INvenitur piſcis in mari Germanico inter Angliam & Norvegiam, qui habet duos pedes & quatuor alas: quæ moventur flexæ ad inferiora ventris & pectoris ſui, ſicut aliarum avium alæ. Sunt autem duæ ante juxta branchias, & duæ poſterius ante caudam, ſuntque alæ membranaceæ, ſpiſſæ quidem valde juxta corpus in parte quæ eſt loco adjutorii brachii, & tenuiores in parte anteriori alæ: & hanc diſpoſitionem habent etiam alæ poſteriores. Branchię autem iſtius piſcis non habent fiſſuram verſus ventrem vel pectus pertingentem: ſed hi piſces habent branchias, quæ terminantur ſuper humeros alarum anteriorum quatuor foraminibus quadratis: ita quo duo ſint propinquiora capiti, & duo propinquiora alæ dextræ: ſimiliterque diſponuntur branchiæ in ſiniſtro latere. Caput autem iſtius piſcis, color, pellis, figura corporis, ac ſapor carnis, eſt fere ſicut piſcis qui raia vocatur. Crura autem ejus ſunt cartilagines ſine junctura, & ſubtus in pedibus habet foveas, ut fortius figatur. Cauda autem

tem ejus non eſt uti raiæ, ſed ſimilis caudæ aliorum piſcium, niſi quod eſt aliquanto longior. Denique ante caudam in loco dorſi, ubi ſtringitur ſolida pars corporis, quæ eſt poſt concavum ventris, habet & pinnam more aliorum piſcium, valde tamen magnam reſpectu ſui corporis. Capitur hic piſcis inter raias & ſquatinas, ut plurimum minus utilis, propter ſteriles carnes, & exiguam pinguedinem: verum difficilime è profundo fune & hamo, ob reſiſtentiam alarum, eruitur, &c. Piſces præterea quidam lati corporis ſunt, qui quatuor pinnas habent, duas in ventre, & duas in dorſo: & hæ pinnæ quibus utuntur, alæ vocantur: quales per omnia ſimiles habent piſces lepores marini dicti; hi enim duas pinnas in ventre habent, & duas directe ſuper eas in latere verſus dorſum. Eſt etiam de ſupradictorum genere ludolutra animal marinum, quatuor habens alas, duas in facie, & duas in dorſo, quibus magna velocitate fertur in omnem quem elegerit voluerit-que locum.

CAP. XXI.

De Polypis.

IN littoribus Norvegiæ Polypus ſive multipes animal eſt, fiſtulam in dorſo habens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

qua mare tranſmittit, eamque modo in dextram partem, modo in ſiniſtram transfert. Cæterum per brachia (velut acetabulis diſperſis) ac denticulatos forcipes, omne quod ſibi appropinquat, involat animal, carens ſanguine. Quicquid comedit, aggregat in cavernis ubi manet: deinde putamina, eroſa carne, egerit, adnatanteſque piſciculos ad ea venatur: teſtas etiam & cruſtas cancrorum reſiduas ejicit. Mutatur color ejus ex lapidis colore cui adhæret, maxime accedente timore ob aſpectum congri inimici ſui. Habet 4 pedes medios magnos, & in totum 8. Parvum corpus, quod pedum magnitudine compenſatur: alioſque adumbratos pedes, ſtrictos, qui vix percipi queunt. His ſe ſuſtentat, movetur, & tuetur, tum etiam apprehendit quicquid à ſe fuerit remotum: ſupinuſque adhæret ſaxis, ut vix amoveri poſſit, niſi re aliqua fœtida admota.

CAP. XXII.

De crudelitate quorundam piſcium, & aliorum benignitate.

HOminem natantem in aquis ſalſis, piſcis genere canicularum marinarum *Boloma* Italice, & *Haafiſck* Norvegice dictus,

ctus, adeo avide turmatimque ex inſidiis adoritur, ut non tantum morſu, ſed pondere etiam in profundum demergat, devoretque teneriora membra, nares videlicet, digitos & genitalia, donec ſuperveniat raia, ut injuriarum vindex, quæ per aquas armata naturalibus pinnis diſcurrit, ac quodam impetu demerſi hominis graſſatores abigit, cumque ut enatet, pro viribus urget: ea quoque eum cuſtodit, quatenus ſpiritu penitus extincto, poſt aliquot dies, dum mare naturaliter ſe purgat, ſurſum feratur. Cernitur illud miſerabile ſpectaculum in Norvegicis oris, quando lavandi gratia homines, exotici videlicet nautæ, periculorum & inſidiarum ignari, è navibus in undas exiliunt. Latitant enim caniculæ, ſive bolomæ hujuſmodi, ſub navibus ad anchoras manentibus, velut aquatici arietes, ut homines rapiant, naturæ malitia ſtimulante. Verumtamen hoc periculum urinatores ſtylis præacutis lineis annexis evitant, quibus arietes marinos & has caniculas interficiunt: quia niſi his perfoſſi fuerint, haud recedunt. Ita ſub aquis cum eis atrox oritur dimicatio. Inguina enim hominum, & calces, omnemque candorem hæ belluæ appetunt. Hujus caniculæ cutis in aſperitate, ad expolienda ligna & oſſa, eandem

dem naturam cum cute raiarum habet

Cap. XXIII.

De ſpongiis.

SPongia, valde multiplicata penes littora Norvegiæ, ejus eſt naturæ, quod conveniat cum cæteris animantibus in motu dilatationis & contractionis. Quædam vero earum immobiles ſunt à ſaxis, & ſi abrumpantur à radicibus, recreſcunt: quædam autem ſunt mobiles de loco ad locum: & hæ in maxima copia in littoribus prædictis reperiuntur. Cibantur limo, piſciculis, & oſtreis. Viventibus idem qui madentibus nigricans color. Adhærent nec parte, nec totæ: interſunt enim fiſtulæ quædam inanes, quaternæ fere aut quinæ, per quas paſci exiſtimantur. Sunt & aliæ, ſed ſuperne concretæ. Et ſubeſſe membrana quædam radicibus earum intelligitur. Vivere conſtat longo tempore.

Cap. XXIV.

De vermibus longiſſimis.

EST præterea in littoribus Norvegicis vermis glauci coloris, longitudine XL cubitorum, & amplius, vix ſpiſſitudinem infantis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

ſantis brachii habens : lineæ modo ita ut ejus progreſſus difficulter percipi queat, per mare ſe tranſmittit, nemini noxius, niſi humanis manibus preſſus : unde contactu tenerrimæ cutis ejus, tangentes digiti intumeſcunt. Vexatus & detentus à cancris, tortuoſum curſum evadendi gratia attentat : ſed fruſtra. Cancer enim bracchiis ſuis quaſi denticulatis forficibus, tum etiam pedibus, ita eum ſtringit, ut non ſecus ac navis anchora demiſſa firmetur. Hunc vermem ſæpius vidi, ab ejus tactu nautarum informatione abſtinens.

CAP. XXV.

De piſce quem Norvegiani Swamfiſck appellant, & aliis quibuſdam monſtris marinis.

VArietas horum piſcium, ſive potius monſtrorum, hic inſerta eſt, ob earum mirabilem formam, ac multifariam naturæ proprietatem, cum littoribus Norvegicis inter alias beluas ſæpius appropinquant, capiunturque propter pinguedinem quam habent copioſam & abundantem. Eam nanque piſcatores, ut carnes, ſupra ignem coquendo expurgant, venduntque ad uſum corii inungendi, aut cauſa luminis in lampadibus,

dibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

dibus, cum tenebræ continuæ fuerint, conſervandi. Occurrit igitur in primis rotunda forma monſtrum, Norvegice *Svvamfiſck* dictum, cæteris omnibus marinis beluis animal guloſius: continua etiam præda vix ſatiatur. Stomachum diſtinctum non habere dicitur: unde quicquid comedit, vertitur in ſui corporis craſſitudinem, ut nihil aliud videri poſſit, quam una maſſa pinguedinis adunata. Dilatatur & extenditur ſupra modum, cumque amplius extendi nequeat, piſces per os facile ejicit, quoniam, ut cæteri piſces, collo caret. Os ejus continuatum eſt ventri. Eſt autem adeo craſſum hoc animal, quo urgente periculo carnem, pinguedinem, & pellem ſuam, uti ericius, ſuper caput reduplicet, & contrahendo ſe caput abſcondat: neque id ſine ſui detrimento facit, quia inimicas beſtias timens, fame urgente ſe non aperit, ſed eſu carnium ſuarum ſuſtentatur, magis eligens in parte conſumi, quam à beluis totaliter deprædandum vorari. Scrutatur tamen ut ſalvetur, ſi periculum eſt ſublatum. Eſt & aliud monſtrum marinum *Cahab* dictum, pedes parvos habens reſpectu magnitudinis corporis ſui: unum tamen longum, quo loco manus utitur in omnibus membris ſuis defendendis: & per ipſum ori ſuo cibum porrigit,
her-

herbaſque eradicat, Habet autem pedes maxime cartilagineos, & formatos ad modum pedis vaccæ, aut vituli. Hoc animal natans in aqua, ſpirat, & cum ſpiritum emittit, ad aërem redit, aquamque ejicit in altum, ut delphini & balænæ. Apparet etiam huic aliud ſimile monſtrum Cerchos, habens cutem teſtaceam, mollem, partim nigram, partim rubeam, fiſſuras duas in pede, quæ tres digitos efficiunt. Pes dexter hujus animalis valde parvus, ſiniſter vero magnus longuſque: & ideo dum ambulat totum corpus fert ſuper ſiniſtrum, & alium poſt ſe trahit: aëre ſereno: bſolutum incedit, commoto autem vento, nubiloque cœlo, applicatur lapidibus, & immotum quieſcit, ac fortiter adhæret, ut vix avelli queat. Natura hæc ſatis admiranda, quæ ſereno tempore ſana, tempeſtuoſo infirma invenitur.

Cap. XVI.

De Vacca, Vitulo, Equo, Lepore, & Mure marino.

MArina Vacca monſtrum eſt magnum, robuſtum, iracundum, & injurioſum, edens partum ſibi ſimilem, ſed non ſupra geminum, unum tamen ſæpius, quem plurimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rimum diligens ſolicite ſecum ducit, quocunque tandem ſe per mare tranſmittit aut in terra greſſus dirigit. Decem menſibus imprægnatur: demum hoc animal aliquando CXXX annis, per caudæ ipſius amputationem, probatum eſt vixiſſe. Vitulus marinus ſuperioribus capitulis pro parte naturæ ſuæ demonſtratus eſt, hoc uno præſenti loco adjecto, quod eo major halecis deprædator inter aquatilia haud inveniatur. Accedit nanque retia, in quibus halec ſecundum branchias vel aliam partem corporis captus retinetur, unumque poſt alium devorat, ut parum remaneat dependens. Equus marinus inter Británniam & Norvegiam ſæpius videtur, caput habens equinum, & hinnitum emittens, pedes autem fiſſos cum ungulis ad ſimilitudinem vaccæ: tam in mari, quam in terra, paſtum quærens. Raro capitur, licet ad magnitudinem bovis deveniat. Caudam denique ut piſcis bifurcatam habet. Mus marinus in terra ſcrobe effoſſa parit ova, & rurſus obruit terra. Triceſimo die refoſſa aperit, fœtumque ad mare producit, primo cæcum, & deinde oculis illuminatum. Lepus marinus varii generis eſſe in Oceano deprehenditur, ſed captus mox, ob ſuſpicionem veneni, quocunque ſaltem indicio lepori conveniat, dimittitur

titur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

titur. Habet autem poſt caput quatuor pinnas : duas, quarum motus eſt ſecundum longitudinem piſcis, & illæ ſunt longæ ſicut aures leporis : & duas, quarum motus eſt à dorſo ſecundum ventris piſcis profunditatem, quibus gravitatem capitis ſui elevat. Hic lepus in mari formidabilis, in terra uti lepuſculus, pavidus timiduſque reperitur.

CAP. XXVII.

De magnitudine Norvegici ſerpentis, & aliorum.

QUi navalibus exercitiis in littoribus Norvegiæ, vel mercaturæ, vel piſcaturæ operam navant, conformi teſtimonio ſtupendam ſane rem aſſerunt, ſerpentem videlicet vaſtę molis ducentorum pedum & amplius longitudine, ac xx pedum ſpiſſitudine, in rupibus & cavernis penes oras maris Bergenſium verſari : qui vitulos, agnos, porcos voraturus, ab antris ſolum lucido noctis tempore in æſtate exit, vel, polypos, locuſtas, & genera marinorum cancrorum ut deglutiat, maria tranſmittit. A collo deinceps dependentes pilos cubitalis longitudinis habet, ſquamaſque acutas, atro colore, & flammeos oculos rutilantes. Hic navigia infeſtat, homineſque ſe in ſublime in-

ſtat

ſtar columnæ erigens rapit, ac devorat: neque id ſine portentoſo ſpectaculo regni inſtante mutatione, evenire ſolet: nempe quod principes in fatum concedent, vel in exilium turbabuntur, aut bellicus tumultus eveſtigio ſubſequetur. Eſt & alius miræ magnitudinis ſerpens in inſula *Moos* dicta, diœceſis Hammerenſis: qui ut cometa orbi reliquo, ſic is regni Norvegiæ mutationem portendit, prout viſus eſt anno MDXXII alte ſuper aquas ſe extollens, atque in modum ſphæræ convolvens. Exiſtimatus eſt hic ſerpens conjectura collecta ex longinquo viſu quinquaginta fuiſſe cubitorum: quem expulſio Regis Chriſtierni, atque gravis prælatorum perſecutio, ſecuta eſt; imo excidium patriæ demonſtravit.

CAP. XXVIII.

De diverſitate ac vario colore ſerpentum.

ARbitrantur plurimi, in ſolis regionibus calidis habitare ſerpentes, ob connatam frigiditatem eiſdem animalibus inhærentem tum quod calore magis multiplicentur, ac citius incrementum ſuſcipiant: ſed revera frigida illa Europæ pars in Septentrione etiam peſſimos habet & nutrit ſerpentes, licet quoad naturam veneni debiliores, quam

ſint

ſint Africani Utcunque ſe habeat hujuſmodi certamen, certum eſt, plures eoſque noxios eſſe ſerpentes in frigidiſſima plaga Septentrionis, terreſtres ſcilicet, qui acrius aquaticos perſequuntur: & hi in terris manent, ac diverſis nutrimentis minutarum herbarum, in quibus acriorem veneni vim cognoſcunt, avidius reficiuntur, maxime in locis montoſis productarum: hique deteriores ſunt in lædendo homines veneno ſuo, quam littorales aut riparii. Serpentes autem jejuni, ſatiatis ſunt crudeliores: ita & irati, ac provocati. Coloribus diverſis diſtinguuntur, nigro ſcilicet, cinereo, arenaceo, candido, rubeo, vario, guttis denique diſtincto. Remediis vero contra ſerpentum venena utuntur Aquilonares, theriaca videlicet Veneta, quæ cæteris omnibus præſtantior reputari ſolet, ab exoticis mercatoribus in maxima quantitate ob quæſtum terris illis importata. Nigri coloris ſerpentes, partim terras inhabitant, partim tubera in paludibus exiſtentia (Gothice *tuvar* dicta,) partim rupes petroſas aquis contiguas. Hi ſerpentes de genere aquaticorum ſunt, atque noxii exiſtunt: inter quos & Berus ſerpens aquaticus locum habet, aſtutus, nequitioſus & lethifer. Serpentes in rupibus morantes plerunque nigri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

gri ſunt, quos vulgari gentis idiomate *Snock* appellant, quamvis etiam ibidem varii in magna multitudine reperiantur. Hi mortalibus in rupibus verſantibus, æſtate præſertim, haud parum moleſti ſunt, cum etiam veneno ſuo ſæpe homines occidant, Antra & cavernas incolentes lacertæ ſunt, & hæ quoque multiplices: ſed non ita noxiæ, ut ſerpentes, attamen cavendæ ſunt. Scytale ſerpens eſt duplicis ſpeciei. Unus admiratione ſuæ pulchritudinis detinet inſpicientes, piger, parnus, & ignei veneni, ita etiam, quo ille, quem lædit, ſtatim moriatur: atque *Slaa* Gothice vocatur. Hic frigidiſſima hyeme pellem deponit, ſicuti ſtupefaciens aſpis, quæ pellem mutat. Hic etiam, veluti alii ſerpentes in hyeme latitantes, ſe recipit in viſcera terræ, à Solis videlicet ingreſſu in Libram, uſque dum Arietis ſignum exeat: intra quem terminum ſi Solis attractu antra exierit, atque calore haud tempeſtivo nimis diu delectatus fuerit, nive geluque antrum conſtringente, moribundus extra illud relinquitur, prout ſuperius de Hirundinibus eſt ſpecificatum. Alius *Amphisbæna* dicitur, eo quod duo capita habeat, unum in loco ſuo, alterum in cauda, currens ex utroque capite tractu corporis circulato. Hic ſolus ſerpentium fri-

frigori ſe committit, primus omnium procedens.

CAP. XXIX.

De habitatione ac manſione Serpentum,

VIdetur (licet raro) mirum ſpectaculum in Aquilone, quomodo profunde ſub radicibus arboris betulinæ manent ſerpentes, quorum multitudo ſuo afflatu calorem in radicibus excitat, ut folia hujus arboris ſemper durante hyeme viridia permaneant Quocirca gens naturæ ſecreta ignorans, arborem ſacram putat, quaſi magnonum mini conſecratam. Hyeme tamen in cavatis arboribus, vel rupibus, ſerpentes latent, pro cibo ſomno utentes: alias in æſtate cibus eorum herbæ, carnes, & aves ſunt: quarum pennas & plumas poſtea evomunt; demum, ſi poſſunt, lac & vinum, vel modicam aquam bibunt.

CAP. XXX.

De pugna paſtorum contra ſerpentes.

SUnt & aſpides in partibus Aquilonaribus ſcabroſa cute, dura ſiccitate, cinereo colore, oculis ſcintillantibus, longitudine

ne trium vel quatuor cubitorum, veneni acumine hominem interficientes ante horas 4. niſi remediis opportunis occurratur, theriaca ſcilicet Veneta, aut allio cum cerevîſia antiqua bibito, aut ſucco fraxini expreſſo, & epoto, aut furfure more emplaſtri appoſito. His remediis pro ſe paſtores, ſed theriaca pro pecoribus inungendis cum ſale in circuitu tumoris utuntur. Nam hi ſerpentes elevati ſuper pectus ad medium cubitum incedunt, venenumque, in magna quantitate, diverſiſſimo colore, in gutture collectum, in reſiſtentem aut obvium hominem expuunt, ac celerrime ſub antra & ſaxa fugiendo ſe recipiunt. Hæc autem ita eſſe, meo ipſius exemplo comprobare queo, quia ante L. annos is caſus in Aroſienſibus pratis mihi accidit, dum more ſcholarium in medio Auguſti collecturus eram grana juniperorũ, quæ tunc primum in Aquilone matureſcunt. Sunt etiam ſerpentes, qui arcuato ſeu rotato curſu velociter moventur, decem pedes ſaltando: & inſuper pugnant, ſtrepitum vehementem inter herbas Sole ſiccatas facientes. Verum benignitate naturæ factum eſt, ut ſonitu prodantur, quando nocituri accurrunt. Venenum autem ſic exputum, in veſtem occurrentis multiplici colore diſtinctum deſcen-

ſcendit, nec anguis, poſteaquam venenum expuendi in hominem ſibi audaciam aſſumpſit, apparet. Sunt etiam domeſtici ſerpentes, ut penates, in Aquilonis extrema plaga reputati, qui lacte vaccino vel ovino nutriti, cum infantibus ſub tectis ludunt, & plerunque in cunis, ut fidi cuſtodes, dormire videntur: quos lædere pro piaculo exiſtimatur. Sed hi ritus reliquiæ ſunt veterum ſuperſtitionum, omnino ſuſcepta Catholica fide interdicti. Si vero fulgure vel domeſtico incendio domus hujuſmodi deletæ, aut peſte graſſante habitatoribus evacuatæ fuerint, remanent ſerpentes in antris exuſtæ domus, tantoq; agmine coaleſcunt, ut difficultatem novo cultori pariant, quo minus tuto cum ipſis cohabitare poſſit. Cernuntur etiam ſerpentes innumerabiles ſub quercubus in æſtatis initio, ducem (cui candida criſta ut corona eminet) tanquam apes ſuum rectorem ſequentes. Creduntur veterum relatione lapidem flatu ſuo gignere, ex aliqua venenata particula eo in loco ubi manent, inter folia producta, vel reperta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. XXXI.

De Thriſſa piſce, nuper etiam in Pruſsia reperto.

QUandoquidem Itali in hunc uſqu diem ſe ſolos frui deliciis piſcis perſua ſum habent, quem communiter Thriſſam noſtræ ætatis Græci corrupte Phriſſam, Romani Laccia appellant: quidam ex eo Clupeam eſſe opinantur, quod id genus piſcium Veneti etiamnum Chiepam nuncupent: talem etiam hoc anno in Pruſſia circa mar (ut vocant) recens, eo in loco, ubi in ſinum Balthicum ſeu Codanum juxta Celtem ſ exonerat, videlicet circa caſtra *Balge* & *Lockſtede*, ad Ducem Pruſſiæ pertinentia in maxima multitudine captum eſſe compertum habetur. Nam horum piſcium quo Pruteni *Porpel* appellant (nomen ante incognitum) piſcator quidam duodecim millia & ſexcentos, ſeu quod idem eſt, ſexagies (uti appellant) mille octingentos menſe Majo intra quatuordecim dies, præter alios piſces, quorum etiam haud parva copia erat cepit. Non eſt igitur quod in poſterum Italia de hoc piſce, tanquam ſibi ſoli à divino numine conceſſo, glorietur, cum idem prorſus genus per Dei benignitatem aliis in oris quoque repertum ſit.

OLA

OLAI MAGNI, GOTHI, ARCHIEPISCOPI UPSALIENSIS,

De Inſectis Animalibus,

EPITOME LIBRI XXII.

CAP. I.

De moleſtiſſimis Culicibus extremi Aquilonis.

EST verſus extremas Septentrionis terras & aquas maxima moleſtia grandiorum culicum, præſertim in punctura, & faſtidioſiſſimo ſono, quando in continua dierum ac noctium luce dormiendum eſt. Verum ad evitandam horum moleſtiam, Aquilonares abſinthio utuntur, aceto peruncto, ac toſto, & fumigato, ut eo gravi odore percepto aufugiant. Simili modo recedunt, quando caput, cæteraque membra, decoctione abſinthii aſperguntur, vel rutæ, aut nigellæ, quum haberi queunt: vel atramento ſutorio, permixto cum junipero uſto & fumigato. Dormientibus autem tentoriolum ex

panno lineo vel cortice confectum neceſſa-
rium eſt, ſub quo, tanquam velament
contra injuriam culicum tuto dormire
ceat, ac nullus omnino ſonoris iſtis inſect
aditus pateat, ne duplici malo, punctura v
delicet, & faſtidioſo ſono, quieſcentes m
leſtentur.

CAP. II.

De remediis fugandi Culices, & Cimices.

PRæterea ut jumenta in paſcuis à cul
cum muſcarumve infeſtatione libe
permaneant, juniperorum rubos ubique
tam in campis, quam ſylvis abundantes, v
pineas arbores, ubi greges paſcuntur, pe
nes radices paſtores incendere ſolent, ſim
liter & juncos odoratos, ac aridas radic
herbæ ſerpentariæ, quoniam horum om
nium fumis mire arcentur. Deinde ad ef
fugandum culices & cimices è domibus, fi
ſuffitus cum minutiſſimis partibus pini, qu
dum ſerratur, in magna multitudine colli
guntur: aut cum nigella: ſimiliter cum
myrto ſicca, & cum ſulphure, & bdellio
ac ſpina fœtida, tum etiam ſtercore vaccino
Item pro eodem malo abigendo, aſperga
tur domus ex decoctione radicis lupinorum

ve

vel nigellæ, vel abſynthii, vel rutæ. Cimices gravis odor rubrarum pellium, quæ à Germanis *Reuſch leder* appellantur, mirifice tollit: hæ autem à Moſcovia per Bulgariam in Italiam & Romam vænales advehuntur: ita & calx viva cum ſulphure mixta eos interficit. Occiduntur præterea cimices mixtura ex oleo, argento vivo, ſale, aceto, & amaro pomo facta, ſimulque contrita, decocta, ac rimis lectorum bis vel ter immiſſa: ſed ſimplicius & frequentius ferventiſſima aqua, quæ intimius penetrat, etiam ſemina vermium noxiorum corrumpente. Quod vero culices tam multi frequenteſque in ſuppolaribus illis terris vagantur, hanc præcipue cauſam habet: quia nulli veſpertiliones, qui hos ſimiliaque inſecta noctu deprædari ſolent, propter continuam dierum & noctium lucem, ibidem manent, neque aliæ lucifugæ ſeu nocturnæ aves: quamvis quædam à natura deputatæ culices ac muſcas in eſcam colligentes reperiantur. Verum ut à putreſcentibus celeriter incrementum accipere apparent, ita & aſpero flatu evaneſcere cito conſueverunt: paſtu nanque deficiente, ad cognatam putredinem paſcendi evolant, atque ibi tabeſcunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Cap. III.

De Apibus, & earum nutrimentis.

REgiones Aquilonares uti in plurimis rebus tam neceſſariis, quam etiam ſuperfluis, in uſum cæterarum nationum communicandis, abundant: ita & ſingulari naturæ benignitate providente, maximam mellis copiam habent, magnamque curam ſemper & ubique circa apes adhibent, ut pura cuſtodia ſerventur, & coaleſcant. Cum autem mella de alveariis exempta ſunt, mos eſt genti, tantum novellis apibus dimittere, quantum eis ſufficere videtur ad hyemalem victum, ſcilicet duas partes: quia in hyeme, ac principio veris, anteaquam flores appareot, ex melle, contritis ficis, & uvis paſſis aliunde quæſitis, maxime vivunt. Sed quia res iſtæ exoticæ ſunt, & raro inveniuntur, mel eis pro eſca præcipue relinquitur: quod etiam minoris, quam prædicta, venditur: quanvis neceſſitate urgente, loco mellis, contuſis fabis, piſis, libis ex papavere confectis, triticea farina mulſo humectata, etiam carnibus pullorum recenter occiſorum, in minutiſſimas partes confractis, nutriantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAP. IV.

De melle, & ejus probatione.

MEllis abundantia magna eſt in Septentrionalibus terris, ut teſtatur Plinius, favos Septentrionales cæteros magnitudine ſuperare: ponitque in exemplis, octo pedum longitudinis viſum favum. Sed revera adhuc longiores in Podoliæ terris Regi Poloniæ ſubjectis reperiuntur: ubi apes, propter paſcuorum ubertatem, odorem ſuavem, florem abundantem, ac ſaporem jucundum, maximas ſiccarum terrarum foveas favis melle plenis replent, ita ut immanes urſi in tales foveas cadentes, ob nimium mel devoratum ſuffocentur. Et hinc eſt, quod tot tantaque navigia Orientalium gentium, ceræ plena, per univerſam Europam diſpergantur: ceram quidem ad finitimas oras emittunt, verum mel pro infinito uſu, præcipue omnigeno potu, vino deficiente, ſibi in magna copia reſervant, prout ſuperius libri XIII. ſatis ſuperque tractatum eſt. Poſt æſtivale igitur ſolſtitium, uti optimum mel (etiam per excellentiam bonum) colligitur, ita & in illis terris ſine fraude dolove in ſua puritate conſervatur: licet ultra mare tranſlatum, inſatiabili mer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

catorum avaritia adulteretur. Mella quæ poſt ſolſtitia colliguntur, adeo ſalubria ſunt ut nedum pro ſano cibo in pane, potu, & eſcarum condimentis uſurpentur, ſed etiam pro electiſſimis medicinis diligenter cuſtodiantur: quandoquidem in Aquilonaribus terris medici rariſſimi ſint, ſed ſalubris aër, eſcarum ſana virtus, & melleus potus, optimam medicinam præſtent Hic quanto vetuſtior eſt à tempore ſuę decoctionis (nempe ſex vel duodecim annorum) tanto efficacior ad multorum morborum remedia adhibitus reperitur.

Cap. V.

De Formicis.

FOrmicas tam alatas, quam ſine alis, in multiplici ſpecie habent terræ aquilonares: quæ majores & alatæ ſunt, in ſolitudinibus ædes ex foliis capillatis pinorum, ac in ſectis pectinum, modo abietum confectas, atque magno altove cumulo congeſtas, inhabitant. Has urſi levandi pruritus gratia in naribus impetuoſe moleſtant, ſed celeriter ab earum domibus recedunt, ne aliquas in ſuum nidum comportent, quæ quandoque ſobole multiplicata, eos à propriis cavernis exturbare poſſent. Præterea in turribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

bus altis Eccleſiarum, regiiſque pomariis, ſua domicilia collocant, ubi aliquando notatæ ſunt eventum abbreviandi imperii Regum portentoſo omine præſagiviſſe, quod videlicet Reges à plebeja multitudine vel occiſi, vel è regno expulſi ſint. Quando autem tale aliquod portentum imminet, tunc tenuiores formicæ injuria majorum excitatæ, arborem, præſertim antiquam pirum, in qua grandiores morantur, infinita multitudine ad injuriam illatam ulciſcendam aſcendunt, præliumque grave in ea committunt: quod nullo modo antea dirimere, licet ab utraque parte plurimæ earum ab arboris frondibus moribundæ ruant, quam majores ſuperarint, earumque manſionibus potitæ ſint, in animo habent. Hoc genus portenti binis in locis, Upſaliæ ſcilicet, & Holmiæ, M.D XXI, notatum eſt contigiſſe, quando Rex Daniæ Chriſtiernus II. ab incolis Sueciæ è regnis Gothorum ac Sueonum expulſus eſt, atque omnibus fortunis ſpoliatus. Tales enim nullius æſtimationis creaturæ per injuriam illatam provocatæ, invictæ pro diverſis generibus detrimentorum acceptis, ad vindictam atrociter ſumendam exiſtunt: neque aliter, quam iratorum numinum prodigioſi nuntii, nihil boni ſuis præliis annuntiantes, reputari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

queunt. Sunt prætcrea formicæ rubeæ, parvæ, urina ſua valde noxium pruritum excitantes: atque hæ ab Aquilonaribus venenatæ appellantur, & in tuberibus pratorum habitant. Verum hoc genus formicarum ab aliis jam enumeratis in laborum aſſiduitate haud diſſimile eſſe videtur: quoniam etiam veſtigia curſus ſui in duro ſilice relinquit.

Cap. VI.

De margaritis, & earum generatione.

NE autem margaritarum delicata materia, poſt deſcriptionem piſcium omiſſa, intacta relinquatur, in primis fatendum eſt, in Aquilonaribus terris quoſdam eſſe amnes gemmiferos: quoniam hi conchas producunt, è quarum teſtis albicantes margaritæ, licet pallidæ propter aërem gelidum, extrahuntur. Aër enim iſte rori admixtus, circa medium menſis Auguſti in concham deſcendit; cauſamque præſtat, ut quantocius margaritæ matureſcant. Hæ autem ita extractæ, in ornatu ac pretio apud Septentrionales habentur, atque ubi debito ordine collocatæ fuerint, pulchritudinem micantem obtinent: quæ illuſtratione mangonum augetur. Et hi quoque ſplendidiores

res Orientis margaritas ſeu uniones maximo numero, præſertim in uſum vel potius abuſum illuſtrium fœminarum, imo communis fortis, mulierum, ad oras Aquilonarium apportant: quæ talibus anquam rarioribus gaudent ornamentis atque iis i-coronis, brachialibus, humeralibus, ac capitum denique tegumentis utuntur. Nulla tamen mulier ibidem quantumcunque illuſtris, viſa eſt unquam margritas; uniones, aut gemmas, propter grave opprobrium evitandum, auribus appoſuiſſe: quaſi non unicuique membro ſuum decorem & venuſtatem abſque aliunde à vermibus viliſſimis mutuato ſplendore, artifex ipſa natura attribuiſſet.

FINIS.

Ordo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

INDEX

Ordo Librorum, & Argumenta capitum Septentrionalis Hiſtoriæ.

EPITOME LIBRI I.

DE ritu gentium, & natura rerum, ac uſu bellandi, populorum Septentrionalium.

Cap.	Argumenta.	Pag.
1	*Biarmiæ deſcriptio.*	1
2	*Finmarchiæ deſcriptio.*	3
3	*Scricfinniæ deſcriptio.*	4
4	*De vehementia venti Circii.*	6
5	*De Septentrionalium ventorum violentia.*	7
6	*Diverſi effectus tonitruum, fulminum, & coruſcationum in locis Septentrionalibus.*	8
7	*De frigoris aſperitate.*	9
8	*De pruinis & caſu nivium.*	10
9	*De nivium & vitrorum varietate.*	12
10	*De caſtellis nivalibus juvenum.*	ibid.
11	*De curſu glaciali equorū pro palliis.*	15
12	*De curſu glaciali hominum pro bravio.*	16

De

13 *De glacialibus hoſpitiis itinerantium.* 18
14 *De tranſitu glaciali inter voragines.* 21
15 *De glacialibus inſtrumentis.* 24
16 *De Bellicis Gothorum obeliſcis, & erectis ſaxis.* 26
17 *De obeliſcis ſepulchralibus.* 29
18 *De ſaxis figuratis, &c.* 31
19 *De Horologiis umbroſis.* 32
20 *De baculis temporum deſignatoribus.* 33
21 *De Alphabeto Gothorum.* 34

LIB. II.

De mira natura rerum Septentrionalium.

CAP. ARGUMENTA. Pag.

1 *De venis ſulphureis, & combuſtione aquarum.* 37
2 *De quorundam montium admirabili natura.* 38
3 *Iſlandiæ, & ejus gentis deſcriptio.* 39
4 *De ſonitu horribili littoralium cavernarum* 40
5 *De rupe Monachi marini.* 43
6 *De rupe Coronata, & multitudine piſcium.* 44
7 *De fluxu & refluxu Oceani.* 46
8 *De Charybdi, & mira natura glacierum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

rum. 44
9 De ſcorteis, ſeu coriariis navibus piratarum Grunlandiæ. 49
10 De inſcrutabili profunditate littorum Norvegiæ. 50
11 De portubus annulorum ferreorum. 51
12 De periculoſo tranſitu montium Scars & Sulæ, inter Sueciam & Norvegiam. 53
13 De ſtatuis viarum in montibus nivoſis. 55
14 De tranſitu tenebroſo. 56
15 De luminibus & tedis piceis. 57
16 De irruptione aquarum ſtagnatarum. 58
17 De tribus famoſis lacubus Gothorum. 60
18 De ſpecubus inſidioſis. 62
19 De excellenti antiquitate Regiæ arcis Veſtrogothorum Aaranes. 63
20 De mirabili horto montis Kindaberg prope prædictam arcem. 67
21 De pulchritudine & ubertate inſulæ Gothorum Elandiæ. 69
22 De famoſiſſima inſula Gothorum, Gothlandia dicta. 72
23 De clypeis principum, montibus Hangœ inſculptis. 75
24 De rupibus galeatis 79

25 De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAPITUM.

25 *De anguſtiis portuum lapidoſorum.* 80

26 *De ſcopulis lapidoſis , & via per Idebenkia periculoſa.* 82

27 *De torrentibus rapidis.* 83

28 *De diverſis formis littoralium ſaxorum.* 85

29 *De ſaxis gigantum, & ſcaturigine fontium.* 87

LIB. III.

De ſuperſtitioſa cultura dæmonum populorum Aquilonarium.

CAP.	ARGUMENT.	Pag.
1	*De ſuperſtitioſa cultura Lituanorum paganorum.*	89
2	*De Suppolarium hominum ſuperſtitioſa cultura.*	91
3	De *tribus diis majoribus Gothorum*	93
4	De *tribus diis minoribus.*	95
5	De *magnifico templo deorum Septentrionalum.*	97
6	*De ſacris & ſacrificiis Gothorum.*	99
7	*De ſuperſtitionibus Gothorum circa tonitrua.*	102
8	De *impugnatione deorum.*	104
9	De *fatalibus ſororibus & nymphis.*	105
10	De *Elvarum , id eſt , ſpectrorum no-*	

cturnæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

æturna chorea. 108
11 De pugna contra Faunos. 109
12 De divinatione. 111
13 De arte magica Erici ventoſi pilei, & aliorum. 114
14 De Magicis mulieribus. 116
15 De magis & maleficis Finnorum. 119
16 De Magicis inſtrumentis Bothniæ. 120
17 De Magis marinis. 123
18 De eiſdem Magis & ſimilibus. 124
19 De Mago ligato. 125
20 De caſtigatione Maleficarum. 127
21 De damnis à dæmonibus datis. 130

LIB. IV.

De bellis, & moribus ſylveſtrium paganorum, ac vicinorum.

Cap. Argument. Pag.

1 De infelici pugna Regis Danorum Regneri. 131
2 De immanitate ſylveſtrium incolarum. 134
3 Adhuc de ſylveſtrium hominum ferocitate. 136
4 De quintuplici lingua Septentrionalium Regnorum. 138
5 De commutationibus mercium ſine num-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nummis. 140
6 *De nundinis glacialibus* 142
7 *De nuptiis Lapponum per ignem & ſilicem.* 145
8 *De choreis luctuoſis.* 146
9 *De exercitiis ſublunaribus.* 148
10 *De navibus, nervis, & radicibus colligatis.* 150
11 *De inſtructione ſagittandi.* 153
12 *De venatione Lapponum.* 155
13 *De tranſitu equorum ſuper montes nivoſos.* 156
14 *De periculoſo tranſitu intra montes.* 158
15 *De lege corvorum nec[illegible]ndorum.* 159
16 *De baptizandis pueris ſylveſtrium incolarum.* 160
17 *De converſione Finlandiæ Septentrionalis, & Orientalis, ac maxima hoſpitalitate.* 161

LIB. V.

De Septentrionalium Gigantibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 *De Gigantibus.* 164
2 *De diverſitate Gigantum & pugilum.* 167
3 *De ſobrietate Gigantum ac pugilum,* 168.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

168. *Starchateri carmen de frugalitate.* 169
4 *De virtutibus fortiſſimi Starchateri.* 172
5 *De patrocinio quod tulit oppreſſis.* 174
6 *Ee exercitiis ejuſdem Starchateri.* 177
7 *De ſumma geſtorum Starchateri.* 180
8 *De maximo & terribili bello Suecorum ac Gothorum, cui Starchaterus præfuit contra Danos.* 183
9 *De morte Starchateri.* 187
10 *De Haldano, aliiſque pugilibus ab eo devictis.* 189
11 *De alio quodam Haldano, & geſtis ejus.* 192
12 *De Olone Vegeto.* 195
13 *De eodem, pro pudicitia victorioſe pugnante.* 197
14 *De Arngrimi, & Arvarodi pugilum geſtis.* 200
15 *De eodem, & præſtigiis Finnorum.* 202
16 *De occiſione Vrſi, & epotatione ſanguinis ejus.* 204
17 *De Regnero Piloſa bracca dicto.* 205
18 *De Alfone pudicitiæ defenſore.* 208
19 *De ſtrategematibus Fridlevi.* 210
20 *De ejuſdem ſtrategematibus per aves.* 211
21 *De pugna Haraldi Regis contra draconem*

conem domeſticum. 212
22 *De pugna Frothonis & Fridlevi contra ſerpentem.* 214
23 *De eodem Fridlevo.* 215
24 *De piratica illuſtrium virginum.* 216

LIB. VI.

De Mineris & Metallis.

CAP. ARGVMENT. Pag.

1 *De mineris, & earum inventione.* 221
2 *De ſitu mineralium venarum.* 222
3 *De modo cavandi metalla.* 223
4 *De diſtinctione mineralium venarum.* 224
5 *De rotis, inſtrumentis, & periculis laboratorum.* 225
6 *De arte & ingenio fabrorum.* 227
7 *De diſtinctione fuſilium metallorum.* 228
8 *Adhuc de eiſdem metallis.* 229
9 *De metallicis dæmonibus.* 230
10 *De fulgure montium metallicorum.* 232
11 *De Aurificibus.* 233
12 *De argenteo ornatu virginum.* 235

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

LIB. VII.

De bellicis inſtrumentis, ritu, cauſa, & cautelis præliandi.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De *artificibus balliſtarum, & telorum.* 237
2 De *ſagittis & telis bellicis,* 238
3 De *ſubita convocatione communitatis ad arma.* 239
4 De *cuſtodia viarum & exploratorum.* 240
5 De *directione multitudinis convocatæ.* 242
6 De *littoralibus præliis.* 244
7 De *fundis lapidum, & igniti ferri.* 245
8 De *veltis Centurionum.* 248
9 De *modo & tempore adducendi veltas.* 249
10 De *ſudibus, telis, & foveis inſidioſis.* 251.
11 De *ſtrategemate Regis Hachonis per frondes.* 252
12 De *hoſtilibus incendiis puniendis.* 255
13 De *eodem periculo amovendo.* 257
14 De *cuſtodia riparum tempore hoſtili circa lacum Meler in ſuperiore Sueſia.* 259

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAPITUM.

LIB. VIII.

De ſtatu Regentium & officiorum, & exercitio militari.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De electione Regis. 262
2 De adoptione illuſtrium per arma. 264
3 De eadem adoptionis forma. 266
4 De militari educatione illuſtrium ac nobilium puerorum. 268
5 De ratione & modo equitandi. 269
6 De electione tironum ad arma. 271
7 De eadem per ritum externum. 272
8 De ritu veteris militiæ Gothorum. 273
9 De reliquis antiquitatibus equeſtrium. 275
10 De militaribus exercitiis & diſciplinis. 276
11 De armis & cautelis equeſtrium. 277
12 De tyrannica ſeveritate, & exactione præfectorum, 278
13 De eiſdem peſſimis præfectis. 280
14 De cauſis perpetuæ diſcordiæ, quam Sueci & Gothi contra Danos gerunt. 283
15 De eiſdem cauſis. 285
16 Adhuc de eiſdem cauſis ex libro vigeſimo quarto Hiſtoriæ Gothicæ Ioannis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

nis Magni Auctoris fratris. 288
17 De *ſeveritate Regis Chriſtierni ſecundi.* 294
18 *Adhuc de ſeveritate ejuſdem Regis.* 297

LIB. IX.

De Bellis campeſtribus.

CAP.	ARGUMENT.	Pag.
1	De *gladiis verſatilibus in rotis.*	300
2	De *curribus falcatis.*	302
3	De *æreis equis ignivomis.*	303
4	De *Septentrionalium Bombardis.*	304
5	De *Bombardis triangularibus.*	305
6	De *Bombardis organicis.*	ibid.
7	De *Bombardis curulibus.*	306
8	De *fundamentis arcium comburendis.*	307.
9	De *crudelitate adulatorum, proditorum, & advenarum, ſæpius in regia civitate Stockolmienſi ſeviſſimè perpetrata.*	309
10	De *origine, & ſitu hujus urbis Regia.*	311.
11	De *ſitu montis Bruncaberg, extra regiam Holmienſem, & præliis in eo factis.*	312
12	De *paſcendis Pecoribus in tectis obſeſſorum*	

rum. 314
13 De aquarum defectu ſublevando. 316
14 De panum defectu ſublevando. 317

LIB. X.

De Bellis navalibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De præliis paluſtribus, & ruptis pontibus. 319
2 De forma & uſu antiquarum navium Septentrionalium. 321
3 De alia ſpecie navium Septentrionalium. 323
4 De mutua ſtrage mercatorum pro portubus Iſlandiæ. 324
5 De punitione rebellium nautarum. 325
6 De equeſtrium natatione. 327
7 De natatione pedeſtrium armatorum, & præſertim pinguium. 329

LIB. XI.

De Bellis glacialibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De duabus arcibus in confiniis Livoniæ & Moſcoviæ ſitis. 331

2 De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

2 De conflictu glaciali. 334
3 De irruptionibus Moſcovitarum ſeu Ruthenorum. 335
4 De ſpecu horriſono, Smellen vulgariter dicto. 337
5 De eodem, 338
6 De prælиis Finnorum contra Moſcos. 339
7 De modo latrocinandi Moſcorum. 340
8 De eodem. 341
9 De modo recipiendorum Oratorum apud Moſcovitas. 343
10 De Italico Oratore crudeliter occiſo. 347
11 De ingeniis negotiatorum Moſcoviæ. 348
12 De diverſis modis præliandi Finnorum. 349
13 Adhuc de eorundem armis, & munimentis. 350.
14 De Præfectis Septentrionalibus Regis Sueciæ. 351.
15 De arcibus violentorum Præſidum comburendis. 353
16 De machinis glacialibus. 355
17 De vehiculis igniferis. 357
18 De Bombardis ac globis evehendis, & modo ſagittandi. 359
19 De eodem, & modo penetrandi ruptu-

ra

ras glacierum. 360
20 De *impedienda aquarum congelatione.* 361
21 De *mœnibus glacialibus.* 363
22 De *glacialibus excubiis, & nocturnis.* 365
23 De *fortunatioribus prœliis matutinis.* 366
24 De *oppugnatione arcium in glacie munitarum.* 367
25 De *oppugnandis navibus inimicorum congelatis.* 369
26 De *pœna inſidelium ſervorum per aquam congelatam inflicta.* 371
27 De *eiſdem pœnis.* 373
28 De *curſu Equorum pro pallio, vel bravio.* 374
29 De *onagris ſeu alcibus in nivoſa glacie currentibus* ibid.
30 De *Rangiferis in nive currentibus.* 375
31 De *ſuffocatione hoſtium in vallibus nivoſis.* 376
32 De *globis nivalibus, ungulis equorum impreſſis.* 378

LIB. XII.

De Structuris Aquilonaribus.

CAP. ARGUMENT. Pag.
1 De *varietate & forma Saxorum.* 380

2 De domibus fabricandis, & earum varia forma. 382
3 De eiſdem. 384
4 De maxima multitudine & magnitune arborum in Septentrionalibus terris. 385
5 Adhuc de arboribus Septentrionis. 387
6 De diverſitate arborum. 388
7 De fructuum qualitate. 389
8 De gummi abietino, ſive reſina, & origine Ambræ ſeu Succini. 391

LIB. XIII.

De Agricultura, & humano victu.

CAP. ARGVMENT. Pag.
1 De diverſitate meſſium colligendarum. 393
2 De Piſtrinis, & coctione Panum. 394
3 De torrendis frugibus duraturis. 395
4 De ritu bibendi Septentrionalium populorum. 396
5 De diverſis modis coquendi ſalis. 397
6 De difficultate advehendi ſalis in Aquilonaria regna. 398
7 De maxima copia butyri. 399
8 De magnitudine & bonitate caſeorum 400

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

9 *De Textoribus.* 403

LIB. XIV.

De variis conditionibus Aquilonarium populorum.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 *De diverſitate habituum.* 406
2 *De pudico virginum ornatu, & rigore pudicitiæ.* 407
3 *De benedictione Catholicorum Regum.* 409
4 *De Equitibus auratis, & eorum juramento.* 412
5 De *nuptiis plebejorum.* 413
6 De *adulterio & adulterorum pœna.* 416

LIB. XV.

De diverſis hominum exercitiis.

CAP. ARGVMENT. Pag.

1 De *puerorum exercitiis.* 417
2 De *ritu fugandæ hyemis, & receptione æſtatis.* 418
3 *Ad idem.* 419
4 De *feſtis Maialibus.* 420
5 De *luſu Aleæ & Schaccorum.* 422

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

6 De chorea gladiatoria, & armifera ſaltatione. ibid.
7 De arcuali chorea. 424
8 De pyrrhica ſaltatione. 425

LIB. XVI.

De Eccleſiaſticis diſciplinis.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De ritu orandi in Eccleſiis. 427
2 De Principum funeribus & ſepulturis.
3 De varietate ægrotantium, morborum, & medicinarum 429

LIB. XVII.

De animalibus domeſticis.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De Arietibus & Agnis. 432
2 De Bobus & Vaccis. 433
3 De Equis Septentrionalibus. 435
4 De Equis præliaribus. ibid.
5 De Felibus ſeu Cattis. 436
6 De Hircis & Capris. 437
7 Quæ munera dantur novis nuptis. 438
8 De Rangiferis. ibid.
9 De utilitate hujus animalis. 439

10 De *curulibus plauſtris Rangiferorum.* 441
11 De *vehiculis hyemalibus Rangiferorum.* 442
12 De *commoditate partium hujus Animalis.* 443

LIB. XVIII.

De Animalibus ſylveſtribus.

CAP. ARGUMENT. Pag.
1 De *Alcibus ſeu Onagris, & captura eorum.* 444
2 De *pugna Alcium contra Lupos.* 445
3 De *Cervis & Damulis.* 446
4 De *Caſtoribus.* 447
5 De *Gulonibus.* 449
6 De *honeſtandis hoſpitibus in harum pellium tegumentis.* 450
7 De *modo venandi Gulones.* 452
8 De *Leporibus.* 453
9 De *Lyncibus & pellibus eorundem,* 455
10 De *Lupis, & ſævitia eorundem.* 456
11 De *multiplici genere Luporum.* 457
12 De *Lutris, & eorum diverſitate, ac pellium falſitate.* 458
13 De *Sciuris.* 459
14 *Adhuc de eodem animali, præſcio fu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

turorum. 460
15 De *Marduris & Zebellis, ac pellibus eorum.* 461
16 De *Hermelinis.* 463
17 De *venatione Hermelinorum.* 465
18 De *natura Taxorum.* 467
19 *Adhuc de eiſdem.* 468
20 De *Vrſis piſcantibus.* 469
21 De *Vrſis ingenioſè interficiendis.* 470
22 D *inſidioſa venatione urſorum.* ibid.
23 De *Erinacei ſive Echini cum Vrſo conflictu.* 472
24 De *occiſione Vrſorum per ferream clavam.* 474
25 De *raptu puellæ, & generatione Vlfonis aſtutiſſimi ac fortiſſimi viri.* 475
26 De *raptu fiſtulantium ſubulcorum.* 477
27 De *chorea Vrſorum Lituanicorum.* ibid.
28 De *agilitate Vrſorum.* 479
29 De *Vrſis volventibus rotas.* 480
30 De *vulpibus, & earum dolis.* 481
31 De *doloſo ingenio vulpium.* 482
32 De *ferocia hominum per incantamenta in Lupos converſorum.* 485
33 *Exempla hominum qui in Lupos converſi ſunt, & contra.* 487

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

CAPITUM.

LIB. XIX.

De Avibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De *Accipitre, & diverſis ejus ſpeciebus.* 489

2 *Adhuc de natura Accipitrum.* 490

3 *De Aquilarum natura & differentia earundem.* 492

4 *De proprietate Aquilarum, & incubatione.* 494

5 *De Anate, & genere ejus.* 495

6 *De mirabili generatione Anatum Scotiæ.* 497

7 *De Anſeribus.* 499

8 *De Corvis marinis.* 500

9 *De inimica ave Corvi.* 502

10 *De Falconibus, & eorum diſtinctione.* 503

11 *De Hirundinibus ab aquis extractis.* ibid.

12 *De Avibus ſub nive recluſis.* 505

13 *De venatione earundem extra nives.* 507

14 *De nivalibus aviculis.* 508

15 *De ponderoſis Nivibus, & Culicibus hyemalibus.* 509

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

16 *De ovis inſularibus diverſarum avium.* 511
17 *Adhuc de ovis certarum avium.* 512
18 *De Pavonibus.* 513
19 *De avibus ignoti nominis in lacu albo,* ibid.
20 De *Avibus Alle Alle dictis.* 515
21 De *Vpupis, & aliis avium generibus.* 517
22 De *Cuculo, & multiplici genere Picorum.* 518

LIB. XX.

De Piſcibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 *De triplici Bothnia terræ Septentrionalis, & abundantiſſima ejus piſcatura.* 519
2 *De multitudine piſcium Thornæ emporii Bothniæ.* 521
3 *De piſcatura Salmonum.* 523
4 *De piſcatura Vitulorum marinorum.* 525
5 *De modo piſcandi eoſdem, & eorum medicina.* 527
6 *De virtute & efficacia vituli marini.* 528

7 De perplexitate comedentium carnes vituli marini tempore jejunii. 529
8 De Lupis, ſive Lucio piſce. 530
9 De ejuſdem piſcis captura. 532
10 De piſcatione per flammas. 534
11 De æſtiva piſcatione & aucupio. 536
12 Adhuc de ingenioſa piſcatione. 537
13 De glaciali piſcatura. 539
14 De piſcatura piſcatorum equeſtrium. 540
15 De curſu glaciali pro piſcibus, & cur tam ſæpè piſcatura inſtituatur. 542
16 De mirabili eventu glacialis ſtagni Veter. 544
17 De piſcibus nigri fluminis ad arcem novam in Finlandia. 546
18 De portentoſo Citharœdo ejuſdem fluminis. 547
19 De Piſcibus diverſorum generum. ibid.
20 De Piſcibus ſalſis, ſiccatis, & fumigatis. 549
21 De Piſcibus ſale conditis. 551
22 De Halece ſive Harenga. 552
23 De natura Halecis. 554
24 De Piſcinis. & ſemine Piſcium. 556

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

LIB. XXI.

De Piſcibus monſtroſis.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 *De piſcatura periculoſa in Norvegiano Oceano.* 560
2 *De periculo Piſcatorum, & qualitate Piſcium.* 562
3 *De Piſcibus Iſlandiæ.* 564
4 *De mira abundantia butyri Iſlandiæ.* 566
5 *De horribilibus monſtris littorum Norvegiæ.* 567
6 *De Phyſetere, & ejus in nautas crudelitate.* 568
7 *De pugna Balænæ contra Orcam.* 570
8 *De multiplici genere Cetorum.* 571
9 *De monſtroſo piſce in littore Septentrionalis Angliæ anno 1532 reperto.* 572
10 *De Xiphia, Monocerote, & Serra.* 574
11 *De modo piſcandi Cetos & Balænas.* 576
12 *De mira affectione Balænarum erga fœtum.* 577
13 *De ſpermate Ceti, quod Ambra dicitur, & ejus medicinis.* 578

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Capitum.

14 *De uſu partium Ceti.* 579
15 *De ſtructuris ex oſſibus Cetorum.* 580
16 *De domibus ex erectione coſtarum Ceti.* 581
17 *De anchoris dorſo Ceti impoſitis.* 582
18 De *Porco monſtroſo Oceani Germanici.* 583
19 De *Roſmaro ſive Morſo Norvegico.* 584
20 De *Piſcibus alatis,* 586
21 De *Polypis.* 587
22 De *crudelitate quorundam piſcium, & aliorum benignitate.* 588
23 De *Spongia piſce.* 590
24 De *vermibus longiſſimis in littoribus Norvegiæ.* ibid.
25 De *Piſce, quem Norvegi Svvamfiſck appellant, & aliis monſtris marinis.* 591
26 De *Vacca, Vitulo, Equo, Lepore, & Mure marino.* 593
27 De *magnitudine Serpentis Norvegici.* 595
28 De *diverſitate & vario colore Serpentum* 596
29 De *habitatione & manſione Serpentum.* 599
30 De *pugna paſtorum contra Serpentes.* ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

31 De *Thriſſa piſce, nuper in Pruſſia reperto.* 602

LIB. XXII.

De Inſectis Animalibus.

CAP. ARGUMENT. Pag.

1 De *moleſtiſſimis Culicibus extremi Aquilonis.* 603

2 De *remediis fugandi Culices & Cimices.* 604

3 De *Apibus, & earum nutrimento.* 606

4 De *Melle, & ejus probatione.* 607

5 De *Formicis.* 608

6 De *Margaritis, & earum generatione.* 610.

FINIS INDICIS CAPITUM.

INDEX RERUM

Inſigniorum quæ in hoc Olai Magni de Gentibus Septentrionalibus libello tractantur.

Prior numerus librum, Poſterior libri caput deſignat.

A.

Aaranes arx regia, 1.17:2.19
Abbas Nydalenſis cum ſeptem monachis ſuſpenditur. 8.18
Abſinthium ſervandis pellibus prodeſt. 18.15
Abietes miræ altitudinis. 4.10
Abietum uſus. 12.4
Accipitres infantum hoſtes. 19.2
Accipitris aquilonaris ferocia. 19.1
Acho Hanſon Veſtrogothus eques auratus. 11.25
Adipis anſerini remedia. 19.7
Adoleſcentes ad principum curias mittuntur. 8.5
Adoptio illuſtrium virorum per arma. 8.2
Adulterii labes, 2.19. punicio. 6.12:14.6
Ædes odoriferæ. 12.9
Ædificia nociva. 12.3

Ædifi-

Ædificiorum diverſitates. 12.2
Æris & Cupri fuſio. 6.7
Ætas hominum Septentrionalium. 4.4
Ætatem legitimam Gothis virtus facit, 8.7
Aër maxime caliginoſus. 1.8:2.6
Agricolæ ex hirundinum nidis omen capiunt. 19.11. mineras argenteas abſcondunt. 6.4
Alce animal. 18.1
Alcium curſus vehementiſſimus. 11.29
Albertus Crantzius Germanorum hiſtoricus. 3.1. Danicarum rerum ſcriptor. 5.8
Albertus Suetiæ rex. 2.22
Albuin rex Longobardiæ. 8.2
Alfo pudicitiæ defenſor, 5,18
Alle alle avis genus. 19.20
Allium cum cerviſia antiqua ebibitum confert morſibus ſerpentum, 21.30
Almerſtech caſtrum. 8.16:9.10
Alphabetum Gothorum. 1.21
Alvaſtra monaſterium. 2.17:12.1
Alvilda virgo verecunda. 5.18. piraticam exercet. 5.24
Ambræ origo. 12.8: 21 13. Ejuſdem medicina. 21.13
Amnes gemmiferi apud Aquilonares. 22.6
Amphisbæna Serpens biceps. 21,28
Anates domeſticæ & ſilveſtres. 19.5
Anatum Scotiæ generatio mirabilis. 19.6
An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Anchoræ arboreæ. 4.10
Anchoræ dorſo ceti impoſitæ. 21.17
Angermania, provincia Septentrionalis. 2.4
Angues virgineæ. 5.17
Anguillæ capiuntur per auditum tonitruum 20. 10
Aniger piſcis. 20. 19
Animalculorum ad famem arcendam ſagacitas. 12.6
Annulorum ferreorum portus. 2.11
Anſeres Septentrionales. 19.7
Apium hiſtoria. 22.2
Apes nutriendi ratio, 22. 3. maximas foveas melle replent. 22. 4
Aquæ nigræ, & in eiſdem piſces nigri. 20.17
Aquarum congelatio quomodo impeditur. 11.20. inveniendarum ratio. 9. 13. ſtagnatarum irruptio. 2.16
Aquis innatandi ars & uſus penes Gothos. 10. 6
Aquilarum genera ſex, 19.3. proprietas & incubatio. 19.4
Aquilonares futurorum præſagi. 3.12
Araneus piſcis. 20, 19
Arbores in extremis Septentrionis humiles. 21.15
Arborum maxima multitudo & magnitudo. 12. 4. diverſitas. 12. 9
Arx magni magiſtri Livoniæ & magni prin-

cipis Moſcovitarum. 11.1
Arces magnatum & nobilium apud Oſtrogothos & Sueones. 1.17. Arces Septentrionales magna ex parte ligneæ. 11.15
Arces violentorum quomodo debellantur. 11. 15.
Arcium fundamenta comburendi ratio. 9.8
Arcuum Septentrionalem vis. 7.2: 8.11
Arenga piſcis. 20.21
Argenti fuſio. 6. 6. uſus multiplex. 6.11
Arietes Gothlandiæ. 17.1
Ariſtæ hexagonæ. 13 1
Arma bellica Finnis interdicta. 11.12. Arma hominum Septentrionalium. 4.4
picata. 2.28
Arngrimus pugil Sueticus. 4.1: 5.2: 5.14. 5.15
Arverodus gigas. 5.2: 5.14.
Arx nova, Finlandiæ arx. 20.17
Aſellus piſcis. 12.2
Aſpides in partibus aquilonaribus. 21.30
Aſtrorum peritiam qua ratione Gothi aſſequebantur. 1.20
Athletæ duodecim in regno Helſingorum, 5.2
Avaritia apud Lappones non regnat. 4.5
Auctor ſub frigore natus & verſatus. 1.7. dira tempeſtate jactatus. 2.26
Aucupium æſtivum. 20.11
Aves

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Aves domeſticæ edicto prohibitæ. 5.20. ſub nive recluſæ. 19.12:19.14
Aviculæ volatu globulos nivium excitantes, 2.13
Auri vis maxima in cupro Suetico. 6.11
Aurificum copia. 6.11
Axungiæ phocarum apud Gothos magna mercatio. 9.1

B.

Baculi cavati pro vagina uſus. 5.12. Baculi temporum deſignatores. 1.20
Baculus tripalmaris cum edicto mittitur. 7.3
Balderus è ſuperum ſemine creatus. 3.9
Balænæ pugna contra orcam. 21.7. piſcandi ratio. 21.11. affectus erga fœtū. 21.12
Baliſtarum artifices. 7.1
Baptiſmus Moſcovitarum. 11.27. ſylveſtrium incolarum. 4.16
Bella hyeme quam æſtate crebriora. 2.15
Bellorum Lappones ignari. 4.5
Bellum toto ſeptennio ante præparatū. 5.8
Beluæ marinæ fugantur ſono cytharæ. 21.3
Benedictio regum Catholicorum. 14.3
Berghen emporium celebre Norvegię 21.2
Berus ſerpens aquaticus. 21.28
Betulæ arboris lacrumæ potabiles. 12.4
Biarmiæ deſcriptio. 1.1
Bibendi ritus apud ſeptentrionales. 13.4: 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

15.8
Biarcho pugil Aquilonaris. 5.16
Biornonis ſomnium. 3.12. Equus ejuſdem, 10.6
Biremium uſus in mari Gothico. 10.3
Birgerus Ierl Stocholmiæ conditor. 9.10
Bleixen defunctorum Deus. 3.6
Boctes piſcis. 20.19
Boloma piſcis. 21.22
Bombardæ curules. 9.7. organicæ. 9.6 ſeptentrionales, 9.4. Triangulares, 9.5.
Bonoſa avis genus, 19.13
Borbocha piſcis, 20.13:20.19
Borcharus, os contumelioſum dictus, 5.11:5.24
Borcholm arx. 2.21
Bornholm inſula. 2.10
Bothnia triplex. 20.1
Bothnienſium ſimplicitas. 4.5
Boves proceri, alti & robuſti. 13.8:17.2
Braviken fretum Norcopiæ. 2.28
S. Brigidæ monaſterium. 2.17
Broderus & Buchi pugiles. 3.11
Bruncaberg montis extra Holmiam ſitus. 9.11
Bruncho regni Suetiæ proditor, 9.11
Bucking halecis genus. 20.20
Butyrum electiſſimum. 2.21. maxima ejuſdem copia. 13.7:21.4

Cal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

C.

Calcaria veterum Gothorum. 8.9
Calcei lignei ferreos ſtylos habentes. 1.15
Calx viva ſulphuri admixta cimices tollit. 22.2
Campanulæ appenduntur equis calcitroſis. 8.8
Campanulæ argenteæ in caudis equorum. 6.11
Canes Finnorum in bellis acres. 11.12
Canes venatici inveſtigant ſilveſtres graſſatores. 11.8
Canis acerrimus. 5.12
Canicula piſcis Norvegicus. 21.22
S. Canutus occiditur. 8.15
Capita piſcium lignorum vice. 21.2
Capitum tegumenta ex anſerum ſeu anatum exuviis. 4.3
Caput urſi infirmum. 18.24
Capræ Septentrionales. 17.6
Capſæ ligneæ ad condendum butyrum triginta pedum longitudinis. 21.4
Caputium Dæmonis, oſtium Vener lacus. 2.18
Carmina magica in bellis. 4.1. Starchateri de vita ſua. 5.7
Carnes crudę caprarum eduntur, 17.6. langiferorum optimæ & ſalubres. 17.12
Carnes urſi edules. 18.24

Caro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Carolus Gothorum rex exulavit ob præfectorum ſuorum tyrannidem. 8.13:11.1
Caſei Scandianæ inſulæ præſtantia. 12.8
Caſimirus Poloniæ rex. 8.13
Caſtella nivalia juvenum. 1.10
Caſtor animal. 18.4
Catillus magus. 3.19
Cattus Suevorum inſigne. 2.23
Cauda pro velo utuntur ſciuri cum natant. 18.14
Caudæ vulpinæ contis alligantur. 8.11
Centurionum veltæ. 7.8
Ceraſa acerba. 12.7
Ceræ maxima copia incendio colliquata, 11.1. per univerſam Europam diſpergitur. 22.4
Ceres dea frugum. 13.2
Cerviſiæ calidæ medicamentum. 6.10:16.2
Cervus volans adoratur. 3.2
Chalybis electiſſimi copia. 6.8
Characteres Gothici. 1.20
Charybdis, & mira natura glacierum. 2.8
Chorea gladiatoria. 15.6. arcualis. 15.7. nocturna Elvarum. 3.10. urſorum Lituanicorum. 18.27
Choreæ luctuoſæ, & quamobrem. 4.8
Chriſtiernus I. Daniæ rex ictu bombardæ quatuor anteriores dentes amiſit. 9.11
Chriſtiernus II. Daniæ rex crudeliſſimus, 6.1.

6.1: 21.27. Stocholmiam obſidet. 8.16
Ejuſdem ſeveritas. 8.17: 8.18. regno pulſus. 7.4. Ejus exercitus ferro ignito fuſus 7.7: 8.13: 4.11. infelicitas. 2.11
Chriſtina Daniæ regina. 11.3
Cimices fugandi remedia. 22.2
Cincturæ argenteæ. 6.11: 8.8
Cineres ſuper glaciem noctu reſperſi, ſecuriſſimam efficiunt præliandi ſtationem, 11.24
Circius ventus exitialis apud Septentrionales, 10.2
Clava pro conto, Gothorum proverbiũ, 3.8
Clavi ferrei apud Aquilonares nulli. 4.10
Clypei ex caſeorum cruſtis. 13.8
Clypei militares argentei. 6.7
Clypei militares pani coquendo apti. 9.14
Clypei principum, montibus Hangæ infixi. 2.23
Cetorum genus multiplex. 21.8. piſcandi ratio. 21.11. ſperma. 21.13, partium uſus, 21.14. ſtructuræ ex oſſibus. 21.15. oſſium ceti compago pro domo erigitur. 21.16
Communitatis ad arma ſubita convocatio. 7.3
Commutationes rerum & mercium abſque nummis, 4.5
Conjugia per ignem & ſilicem ſederantur, 4.7
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

4.7
Continentia conjugalis. 14.2
Cor ſalmonis diutiſſime vivit. 20.3
Coronæ aureæ tres, Sueonum arma. 2.23
Corpora Septentrionalium populorum duriſſima. 20.19
Corporis frigore aduſti remedium. 11.23
Cortices arboris Betulæ ſcribendis literis apti. 1.21
Cortices quercini pro lumine. 2.14
Corvi marini. 19.8
Corvorum necandorum lex. 4.15
Cotes apud Veſtrogothos. 2.28
Craca Norvegiana mulier magica. 3.14
Crudelitas inaudita. 8.15
Cryſtallini lapides apud Veſtrogothos. 2.28
Cuculus avis Septentrionalis. 19.22
Culices infeſti Aquilonaribus. 4.9:22.1. remedia. 22.2
Culices hyemales apud Septentrionales. 19. 15
Cultura ſuperſtitioſa Lituanorum Paganorum. 3.1
Cunabula infantum argentea. 6.11
Cupri & æris fuſio. 6.7
Currendi ratio admiranda, 1.3
Currus falcati. 9.2
Currus rangiferorum uno die triginta miliaria Gothica excurrunt. 17.10

Cur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Curſores temerarii. 1.22
Curſus glacialis pro piſcibus. 20.15
Curſus glacialis equorum. 1.11. hominum pro bravio. 1.12
Curſus equorum pro pallio vel bravio. 11.28
Cytharœdus piſcis. 20.18

D.

Dæmones metallici. 6.2. ſex genera dæmonum. ibid.
Dalecarli invictum pugnatorum genus. 6, 6:7.4
Damna à Dæmonibus data. 3.21
Dani ab Hachone bello ſubacti. 7.11. non ducunt inter vitia & ſordes mentiri & fallere. 8.14
Daniæ regnum parvulæ telluris anguſtiis clauditur. 11.3. regum genus. 18.25
Danorum proceres flammis oppreſſi. 7,12
Defunctorum apud Gothos ſacra memoria. 1.16
Dentes luciorum combuſti rupturas equorum ſub ephippio ſanant. 20.9
Dentes Morſi beluæ marinæ loco eboris, 21.19
Dentes ſciuri præſtigiatoribus ſerviunt. 18.13,
Delphini muſicis melodiis delectantur. 18, 26:20.12

Deus pro virtute pugnantes adjuvat. 5.13
Dian rex Helleſponti. 9.3
Diceneus philoſophus. 3.6
Dies quinque menſium continuus. 1.3:4.9
Dii majores & minores Gothorum tres. 3,3. & 3.4.
Diſa regina excelſi ſpiritus. 4.6
Diſciplina militaris. 8.10
Diſcipuli Starchateri. 5.3
Diſcordiæ cauſæ inter Suecos & Danos, 8. 14: 8.15
Divinationis ſtudium apud Aquilonares. 3. 12. potentia.3.13.ratio, 3.16
Doffrini montes. 2.13: 4.13
Dolabræ ſive ſecures ad glaciem perfindendam. 1.15
Donativum regium Gothorum. 14.4
Domus cuneatæ. 22.2
Domus ex oſſibus ceti conſtructæ. 21.16
Draco domeſticus occiſus. 5.21
Draco Slavorum inſigne. 2.23
Dufflinum Hyberniæ opidum. 5.19
Duna urbs. 5.20
Dux hyemalis & æſtivalis. 15.2
Dyſting nundinarum glacialium locus. 4.6

E.

Ebbo pirata inſignis. 5.10
Educatio militaris nobilium puerorum. 8.4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Egbertus Barmorum rex. 5 15
Eggiaford ſcopulus Norvegiæ. 7.14
Egtherus pugil oppreſſus. 5.10
Elandia Gothorum inſula. 2.21
Elgxnabben portus. 2.24
Elvarum nocturna chorea. 3.10
Enſes ſeptentrionalium. 8.11
Epitaphia pia, 1.17
Equeſtrium arma & cautelæ. 8.11
Equi ærei ignivomi. 9.3
Equi ad natandum inſtructi apud Gothos, 10.6
Equi Septentrionales.17.3. paſcuntur piſcibus & lignis,2.21. præliares. 17.4
Equitandi ratio ac modus. 8.5
Equites aurati & eorum juramentum.14.4
Equorùm greges validiſſimi & ingenioſiſſimi.2.21. curſus pro pallio vel bravio.11 28. tranſitus ſuper montes nivoſos. 4.13
Equus marinus. 21.26
Ergaſtula piſcium oſſibus conſtructa. 4 2
Ericus hauſto Cracæ pulmento ſapientiſſimus & prudentiſſimus evaſit. 3.14
Ericus cognomine Emundus. 3 13
Ericus Gothorum rex Bothnienſes ad Chriſti fidem coegit. 2.23
Erici regis memoria in ſaxis campeſtribus. 2.19. Ejuſdem ars magica. 3.13
Ericus Sueciæ rex, 8 12

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Ericus Falchendorff archiepiſ. Nidroſienſis. 21.5
Eſa filia Olai Vermorum regis. 5.13
Eſus leporinæ carnis gravidis noxius. 18.8
Exercitia militaria.8,10. Exercitia puerorum. 15.1
Exercitia Septentrionalium. 4.4: 4.9

F.

Fabri ingenioſi. 6.6
Falcones aquilonares. 19.10
Falonia provincia, 2.29
Falſitas Lapponibus & Bothnienſibus ignota. 4.5
Farina ad Solem torrefacta in multos annos ſervatur. 13.3
Farinæ uſus ad famem ſublevandam. 9.14
Fatales nymphæ ac ſorores apud Gothos, 3.9
Favi Septentrionales, cæteros magnitudine ſuperant. 22.4
Feles candidi. 17.5
Feneſtræ aquilonarium ædificiorum in tectis. 12.3
Ferrum candens proiicitur fundis. 7.7
Feſta majalia. 15.4
Fidei integritas ſtricto gladio merita. 8.7
Finlandiæ Septentrionalis ad fidem converſio. 4.17
Fin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Finmarchiæ deſcriptio. 1 2. Ejus tempe-
ries. 1.2
Finni vendunt ventos. 3.15
Finnis domi bellare interdictum. 11.12
Finnorum lignipedum in prælio agilitas. 4.1
Finvidia, quæ olim Finnia. 7.2
Floccus Ruſſiæ rex à Starchatero ſuperatus.
5.4
Focus carbonarius in domibus ſuper gla-
ciem. 1.13
Fœminæ pulchræ & ſœcundæ. 4.11. Ve-
natrices. 4.12
Formicæ apud Aquilonares. 22.5
Foveæ inſidioſæ. 7.10
Fratres cucullati 1500. 9.9
Fraudare Lappones neſcii. 4.5
Frenum virginale. 14,2
Frena equorum argentea. 6.11
Fridlevus rex. 3.12
Fridlevi ſtrategemata. 5.19: 5.20: 5.22: 5.23
Frigga Deus major Gothorum. 3.3
Frigora maris Germanici. 1.13
Frigore aduſti ſubſidio ad vitam donantur,
11,23
Frigoris aſperitas. 1.7
Frigus extremum æſtate media. 2.12
Froë Deus minor Gothorum. 3.4
Frotho Danorum rex crudelis & impius,
3.13: 5.22: 8.14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Fructus exotici maxime noxii. 2.20
Fruges ſex hebdomadis matureſcunt. 13.1
Fulgur montium metallicorum. 6.10
Fulica avis aquatica. 19.16
Fulminũ diverſi effectus.1.6.remedia. 20.4
Fundæ haſtatæ.11.12. lapidum & igniti ferri. 7.7
Funera principum. 16.2
Fungus agaricus noctu lucet. 2.14
Furari apud Lappones inſigne piaculum. 4.5

G.

Galeæ Finnorum. 11.13
Galli ſylveſtres ſub nive recluſi. 19.12
Gallinarum pulli, dicti ſcopuli quidam inacceſſibiles Meler lacus. 7.14
Gallinæ ex anatum ovis & propriis pullos producentes. 19.17
Gatulo, arboris betulæ fructus. 19.12
Gedanenſe emporium. 6.12
Genitale monſtri marini, prodigioſæ magnitudinis. 21.9
Geſtiplindus Gothorum rex. 3.14
Gigantes olim in Dania. 5.1
Gigantum ſaxa. 2.29. vis portentoſa. 5.2
Gigantum & pugilum diverſitas, 5.2
Gigantum ſobrietas. 5.3
Gilbertus magus, quaſi alter Prometheus, 3.19

Girfalcus, aquilæ genus. 19.3
Giuritha virgo regii ſtem maris. 5.11: 5.24: 7. 11
Glacialis pugnæ ratio. 5.24: 11.2: 11.24
Glaciales machinæ. 11.16. excubiæ nocturnæ. 11. 22. pœnæ. 11. 27
Glacialia inſtrumenta. 1. 15
Glacierum rupturas penetrandi modus. 11. 19
Glacies admirandæ fortitudinis. 1.14: 11. 2
Gladii Septentrionalium. 7. 2: 8. 11. verſatiles in rotis. 9. 1. nivales equorum ungulis impreſſi. 11. 32
Gormo rex. 3.11. cognomento impius. 3.12
Goſtavus Ericſon, princeps & rex Sueciæ proclamatus. 7. 4: 8. 16
Goſtavus Erici Trolle Filius. 8. 16: 8. 17
Gothi pugnaces. 3. 7. Deos impugnabant, 3.8. in arte ſagittatoria cæteris experto-res. 4. 4. capillos non tondent. 8. 5
Gothia, ferri inops. 8. 8
Gothia 1370. annis prius quam Dania Reges habuit, 5. 1
Gothlandia inſula famoſiſſima Gothorum, 17. 1: 2. 22
Gothorum imagines. 2.23. Studia impia, 3.6. de ſpectris opinio. 3.10. pugna tumultuaria. 7.5. Arma. 8. 8. Equi natandi artibus inſtructi. 10. 6

Gothorum pontificum ut regum æqua poteſtas. 3.7 conſtitutio. 14. 3
Govarus Norvegiæ rex divinandi ſtudio clarus. 3.12
Grimmo pugil. 5.10
Gulo animal. 18.5
Gummi abietinum. 12.8
Gunno latro. 5.12
Gunolmus ferrum ſuis hebetavit carminibus. 5.19
Guthones ſagittarii. 5.8
Guthruna maga mulier. 3.14

H.

Haafiſck piſcis Norvegicus. 21.12
Haapar navigii genus. 4.10:19.19
Habituum diverſitas apud Septentrionales. 14.1
Habitus Septentrionalium. 4.4
Hachonis Suetiæ regis ſtrategema. 7.11
Hadingus Deus minor Gothorum. 3.4
Hadingus Danorum rex. 5.20. ad inferos ductus & reductus. 3.13:3.18
Hagberta mulier magica. 3.14
Haldanus Gothorum pugil. 5.10:5.11
Halecis hiſtoria. 20.21:20.23
Hama Saxoniæ pugil. 5.4
Handuanus Helleſponti rex. 5.20
Hangœ portus. 2.23:5.24
Haquinus rex magus, 3.18:5.8:5.10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Haquonis Daniæ regis crudelitas. 8.15
Haraldus Suetiæ rex. 5.6:5.8:5.11:8.15
Haraldi regis Norvegiæ pugna contra draconē domeſticum 5.21.occiditur. 10.7
Haraldus Hilderan. 5.24.
Harpagines adunco mucrone formatæ.1.15
Hartbenus gigas. 5.2:5.10
Haſtæ Gothorum longiſſimæ. 7.4
Haſtæ Finnorum. 11.12
Haſtis vexillatis Gothi non utuntur. 8.11
Hatherus Starchaterum morte à ſe empta necavit. 5.9
Helcus vitulus marinus. 20.4
Helgeſiel abbatia. 21.4
Helgo Norvegiorum rex. 5.5:8.14
Hella princeps Hybernus. 5.17
Helſingia provincia. 2.29
Helſingi fabri ingenioſi. 6.6
Helſingorum præſtigia ſeu maleficia. 3.16
Henricus pręſul Upſalienſis Finnos ad Chriſti fidem convertit. 4.17
Herinacei cum urſo conflictus. 18.23
Hermelinus. 18.16
Herodius aquilæ genus. 19.3
Herothus rex Sueciæ. 5.17
Hetha fœmina militaris. 5.8
Hiallus & Schatus conſtupratores. 5.13
Hialtho ſanguinem bibit urſinum. 5.16
Hiarmerus Norvegianorum pirata. 5.14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Hielſnabben portus. 2.24
Hildigerus ſeptuaginta pugilum oppreſſor. 5.11
Hirci Septentrionales. 17.6
Hirundines Septentrionales. 19.11
Hithin gigas. 5.22
Hollerus magus pro Deo habitus. 3.17
Holmenſis civitas Sueciæ regia. 2.24, ejus deſcriptio. 9.10
Holveden ſylva. 20.16
Hominum per incantamenta in lupos converſorum ferocia. 18.32:18.33
Hominum ſylveſtrium ferocitas. 4.2:4.3
Hordeum ſpacio 36 dierum à ſemine projecto matureſcit. 13.1
Horologia umbroſa. 1.19
Horvilla, mons Lapponum. 4.14
Hoſpitalis regis fides & clementia. 8.3
Hoſpitia glacialia itinerantium. 1.13
Hoſtes in vallibus nivoſis ſuffocant Septentrionales. 11.31
Hoſtis nunquam procaciter contemnendus. 7.7
Hotherus Sueciæ & Daniæ rex. 3.9:3.11
Huirvillus Hallandiæ princeps. 5 24
Huſaby regia ſedes. 2.19
Hybernorum crudelis commiſeratio. 2.8
Hyemis fugandæ ritus. 15.2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

I.

Iagello Lituanorum princeps. 3.1
Iarmerici regis crudelitas. 8.15
Idenbenckia via periculoſa. 2.26
Jempthia provincia. 2.12
Jerff animal. 18.5
Ignem Lituani coluere. 3.1
Ignes odoriferi. 12.9
Ignis abietini ſtridor. 15.7
Ignis qui ſervari poſſit toto anno. 12.4
Imagines ſanctorum aureæ & argenteæ, 6.11
Immanitas ſylveſtrium incolarum. 4.2
Imperium violentum non diuturnum. 8.1
Incantationibus diris Lappones inimicos adoriuntur. 4.5
Ingellus Daniæ rex. 5.6
Ingolvus pugil Septentrionalis. 1.16
Injurias atroces quam vehementi ſpiritu Gothi vindicare ſoleant. 7.11
Inſulæ innumeræ Aquilonares. 19.16
Inteſtina gulonis citharœdis conferũt. 18.6
Joannes Archiepiſcop. Vpſalienſis occiditur. 9.10
Ioannes Danorum rex. 11.3
Ioannes Magnus cruci à Chriſtierno ſecundo affixus. 8.17
Ioannes Magnus Archiepiſcopus Upſalienſis.

ſis. 1.17: 1.21: 3.3: 4.6: 5.8: 9.11:18. 25: Adriani V. pontificis legatus. 13.6
Ionacopia opidum. 2.17
Iſlandiæ deſcriptio. 2. 3. ejuſdem piſces. 21. 3. butyro abundat. 21.4
Itinerum pericula. 1. 9
Iuniperi legumina & radices loco panis, 12.4
Iuniperornm arbores congelatæ. 1. 14
Iuramentum regum Sueciæ. 14 4
Iuſculum leporis cocti podagricis confert. 18.8
Juſſe Ericſon exactor crudeliſſimus. 8.12

K.

Kalpach capitis tegumentum. 11.9
Karentina Rugiæ urbs. 3.20
Keplinge inſula. 9.9
Ketelberg mons. 2.28

L.

Laboratorum in metallis pericula. 6.10
Lack piſcis. 20.13
Lacus albus. 2.17:4.3:19.19
Lacus ignea ſua virtute quidquid in eo dimittitur coctum vel aduſtum remittens. 1.2
Lacus inſignes Gothorum. 2.16
Lacus in Lapponia ingentes. 02.8

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Lamina ferrea ad coquendum panem igne ſuperimpoſito accommoda. 9.14
Lana Gothlandiæ Romæ in precio. 17.1
Lapides globuli figura formati. 2.28
Lapidis ſymbolum. 8.1
Lappones ichthyophagi. 17.10
Lapponum ſimplicitas. 4.5. caſtimonia. 4.7. dies maxima. 4.9. venatio. 4.12
Laridum ſaginum, 12.6
Laridum duritiem petrarum penetrat. 2.17
Latgerta puella. 5.16
Latomia montis Amaberg, 12.1
Latronum ſpelunca. 2.18
Leckio arx in alta rupe, ubi puteus 200. pedum altitudinis. 2.17
Legati Tartarorum. 11.9
Legatio regis Polonorum ad ducem Moſcoviæ anno 1551. 11.9
Lembi Moſcovitarum humeris impoſiti portantur. 11.7
Lemmar vel Lemmus beſtiola per imbres è cælo decidit. 18.16
Leo coronatus inſigne veterum Gothorum. 2.23
Lepores Septentrionales. 18.8. ſalicibus utuntur ad premendam famem. 12.5
Lepus marinus. 21.26
Lex naturalis quid præſtet mortalibus. 4.17
Lex piſcaria. 21.1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Leges nauticæ. 10. 5
Libertas caro empta. 4. 2
Lincopia opidum. 2. 17
Lincopia natale ſolum Auctoris. 2. 28
Lingua Septentrionalium regnorum quintuplex. 4. 4
Lintres in uſu apud Septentrionales. 10. 3
Linum in extremis regionibus Aquilonaribus non ſeminatur. 4. 9. ubi non creſcat. 13. 9
Littorum Norvegiæ profunditas inſcrutabilis. 2. 10
Lituani tria gentilitatis tempore numina coluerunt. 3. 1
Lodbroch, id eſt, bracca piloſa. 5. 17
Loffoeth charybdis. 2. 7
Longobardi ex Scandiana inſula concedunt in Italiam. 2. 22
Lotherus rex. 8. 14
Lucius piſcis fluviatilis in Lapponia. 20. 8
Ludovicus Hungariæ rex. 8. 4
Ludus petauriſticus. 15. 7
Lula parochia Upſalenſis diœceſis. 2. 6
Lulatreſch lacus ingens & piſculentus. 2. 17
Luminum genus quo Septentrionales utuntur. 2. 15
Lunam adorant Suppolares. 3. 2
Lupi inſectantur Alces. 18. 2. inſidiantur mulieribus prægnantibus. 18. 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Lutra animal. 18. 12
Lychnus Septentrionalium. 4. 9
Lyncis hiſtoria. 18. 9
Lyſe, piſcium pinguedo. 2. 15

M.

Machinæ glaciales. 1. 16
Maga carmine potens. 3. 13
Maga in bovem converſa Prothonem cornibus occidit. 3. 14
Magia à ſuſcepto Chriſtianiſmo Gothis interdicta. 3. 15
Magiæ ars Erici Pilei ventoſi. 3. 13
Magica inſtrumenta Bothniæ. 3. 16
Magi marini. 3. 17
Magnetum montes. 12. 1
Magnificentia mentita. 11. 9
Magnus, Gothorum rex. 3. 7. ejuſdem ſomnium. 3. 12
Magnus, Sueciæ Rex. 2. 22
Makreel piſcis. 21. 2
Magus ligatus. 3. 19
Maleficarum conventus. 2. 21. caſtigationes. 3. 20
Maleficæ Finnorum. 3. 15
Mallei Ferrei Septentrionalium. 8. 11
Mallei Joviales. 3. 7
Manicæ muliebres. 14. 1
Mardurus animal. 18. 15

Mare Cymbricum congelatum. 1.13
Maris Norvegici navigatio periculoſa. 2.8
Margaritæ apud Aquilonares. 22.6
Marlucz piſcis. 21.3
Maſchararum ludus. 15.6
Mathematicorum genus triplex. 5.1
Matrum purgatio poſt partum. 4.7
Matthæus Bartholomievicza Orator Poloniæ regis ad Ducem Moſcoviæ. 11.9
Mechovita Polonorum hiſtoricus. 3.1
Medici apud Aquilonares rari. 22.2
Meler lacus. 2.17. Nundinæ ad eundem 4.6. Ejuſdem riparum cuſtodia. 7.14: 20.15
Mellis abundantia. 22.2. probatio. 22.3. infinitus uſus. 22.4
Menſæ argenteæ. 6.7
Memingus Sylvarum Satyrus. 1.1: 3.12
Mercatores ſe mutua ſtrage afficiunt pro portubus Iſlandiæ. 10.4: 11.14
Mercimonia per commutationem rerum neceſſariarum. 19.2
Mercium abſque nummis commutationes. 4.5
Meſſium colligendarum diverſitas. 13.1
Metalla cavandi modus. 6.3
Metallici dæmones. 6.8. homines imperterriti. 6.5
Metallorum fuſilium diſtinctio. 6.7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Methot Deus minor Gothorum. 3.4
Milites tondebantur olim. 8.9
Miliarium Septentrionalium ad Italica reductio. 4.13
Mineræ argenteæ, cupri ac ferri. 2.17
Mineræ argenteæ abſconduntur ab agricolis. 6.4
Mineræ ferreæ. 6.8
Mineræ probatiores. 6.2
Minerarum inventio. 6.1 : 4.6
Mœnia glacialia. 11.21
Monachi rupes. 2.5
Monoceros monſtrum marinum. 12.10
Monſtra littorum Norvegiæ. 21.5
Mons ignivomus, qui creditur animarum purgatorium. 2.2
Montes Hyberniæ eminentes. 1.4
Montes profundiſſimi unde ſal exhauritur. 13.5
Montium quorundam natura admirabilis. 2.2
Moraſten lapis, 1.18 : 8.1
Morbi Aquilonarium peculiares. 16.3
Morbo mori militibus olim probroſum. 5.9
Morfex avis ſive Humuſculus. 19.8
Mors vita potior. 4.8
Morſus taxi exitialis. 18.19
Mortem ſuam emit Starchaterus. 5.9
Morſus belua marina. 21.19

Moſco-

Moſcovitæ fugientes à Gothis proprias domus comburunt. 9.14. taxantur aſtutia. 19.19. vafricie. 20.2
Moſcovitarum dux appellari vult Cæſar. 11.9
Moſcovitarum irruptiones. 11. 3. Ducis titulus. 11. 6. Latrocinandi modus. 11.7. Inſolentia. 11.8. Baptiſmus. 11.27
Moſtaſtrom pars maris. 2.7
Mugitus horrendus ſub glacie. 11.18
Mulier Anglica auguratrix & malefica. 3.20
Mulieres magicæ. 3.14
Mulierum diverſa à viris exercitia. 13. 8. ornatus. 14.1. prægnantium pericula. 4.11
Mures ex candido ſaccharo album induere colorem. 18.8
Murium quorundam in coitu fœtor peſſimus 18.16. Mus ponticus *ibid.*
Muſtelæ luſus. 18.8

N.

Narvens arx magni Livoniæ magiſtri. 11.1
Natalis Chriſti dies quam religioſe ſervetur apud Gothos & Sueons. 11.26
Naves colligatæ nervis & radicibus. 4. 10, congelatæ quomodo oppugnentur. 11. 25. ſcorteæ piratarum Grunlandiæ. 2.9
Navicula Gepidæ in ſignis uſi. 2.23
Návigia curta lata & non profunda. 4. 10, humeris portantur. 20.2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Navium antiquarum Septentrionalium forma & uſus, 10. 2. diverſæ ſpecies, 10.3
Nautarum rebellium punitio. 10.5
Natatio equeſtris. 10.6. pedeſtrium armatorum. 10.7
Neceſſitas homines fortes inſtruit. 9.12
Negotiatorum Moſcoviæ ingenium. 11.11
Nervi rangiferorum texuntur. 4.9: 4.10
Nervi rangiferorum loco lini. 17.12
Nidroſia Norvegiæ metropolis. 18.20
Nicolaus Holſte præfectus ſanguinarius. 8.13
Nix habens tineas. 2.8
Nives ponderoſæ. 19.15
Nivium caſus & varietas in terris Aquilonaribus. 1.8
Nobilitas Danica. 4. 4. articulos evulgavit contra regem Chriſtiernum. 8.18
Nobilitas mentita. 11.9
Noctes viginti quatuor horarum. 11.22
Nodi magici pro ventorum uſu. 3.15
Nomades. 4.2
Nucium corylinarum abundantia. 12.7
Numeri novenarii ſacra obſervatio. 3.6
Nundinæ glaciales apud Septentrionales. 4.5:4 6
Nuptiæ per ignem & ſilicem. 4.7
Nuptiæ plebejorum apud Septentrionales. 14.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Nuptis novis quæ munera dantur. 17.7
Nymphæ fatales apud Gothos. 3.9

O.

Obeliſci bellici Gothorum. 1.16. ſepulchrales. 1.17
Oblationes ex oſſibus piſcium & animalium. 3.2
Oceani fluxus & refluxus. 2.8
Ocreæ veterum Gothorum. 8.9
Oculorum admiranda acies. 2.14
Oddo Danicus pirata maximus. 3.17
Odium inter Suecos & Moſcovitas. 11.1
Oduin rex Longobardiæ. 8.3
Odhen Deus major Gothorum. 3.3
Oelandia inſula fœcunda. 13.7
Olaus rex Gothorum baptiſatus. 2.19 S. Olaus occiditur. 8.15
Olla maleficarum eſt commune inſtrumentum. 3.14
Olo gigas reges 70 & pugiles 12 peremit. 5.12. interfectus in balneo. 5.13
Omen prodigioſum ex formicis. 22.5
Onager animal. 18.2
Onagrorum curſus. 11.29
Onocrotalus avis. 19.19
Orandi ritus in Eccleſiis 16.1
Orator Italicus crudeliter occiſus à Moſcovitis. 11.10

Ora-

Oratores apud Moſcovitas recipiendi modus. 11.9
Orbem alterum Plinius regiones Septentrionales vocavit. 4.4
Orches piſcis, 20.19
Ornatus Aquilonarium in ſplendore armorum. 2.28
Oſſa Rangiferorum. 17.12
Oſſium cetorum ſtructuræ. 21.15
Oſtenus Sivardi filius. 5.18
Oſtrogothorum caſei. 13.8
Oſura. 12 filios genuit ex Arngrimo. 5.14:5.15
Othinus divinatione clarus. 3.12:3.18
Ova inſularia diverſarum avium. 19.16
Oviken nundinæ ſuper glaciem ad medium Martii. 4.6

P.

Panis appellatio unde dicta. 13.2
Panis pineus. 12.4. ex nucibus corylorum, 12.6
Panes ſubcinericii ex farinæ maſſa de pulearum arborum corticibus. 9.14
Panum defectum ſublevandi ratio. 9.14
Pannum rubrum adorant Suppolares. 3.2
Paſcua fertiliſſima apud Aquilonares. 13.7
Paſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Paſtorum Aquilonarium pugna contra ſerpentes. 21.30
Paulus Jovius carpitur. 11.26
Pavones apud Septentrionales. 19.18
Pecorum paſcendi ratio in tectis obſeſſorum. 9.12
Pecunia quo in loco non negligitur. 20.2
Pelles hermelinæ aut zebellinæ. 4.7. rangiferorum. 17.12. guloninæ. 18.7. vulpium nigrarum precioſæ. 18.30. ſophiſticæ qui deprehendi poſſunt. 18.12. vulpium crucigeræ. 18.30. zebellinæ & mardurinæ. 18.15. hermelinæ. 18.16.
Pellibus pretioſis veſtiuntur Lappones non ornatus ſed neceſſitatis cauſa. 4.4
Pellis urſina pro ſacrificio ſcabellis ſacrorum altarium. 16.1: 18.20
Pellium pretioſarum magna mercatura. 11.11 (18.6
Pellium tegumentis hoſpites honeſtantur.
Pennæ aquilarum alitum pennas conſumunt. 19.4
Petauriſticus ludus. 15.7
Perræ cavantur ardente axungia. 2.17
Petræ marmorei generis apud Veſtrogothos. 2.28
Phaleræ bubulæ. 9.7
Phocarum partus. 20.3. pellium prognoſticon. 20.4
Phy-

Phyſeter ceti genus. 21.6
Phyſiculatores gigantum genus. 5.1
Picis pineæ uſus. 4.10
P corum genera plurima in Aquilone. 19.22
Pienthen lacus. 2.17
Pilarum projectilium ludus. 15.7
Pileati apud Gothos pontifices. 3.7
Pilei ventoſi cognomẽ Erico inditum. 3.13
Pilorum rangiferorum uſus. 17.12
Pinguedo vitulorum marinorum impedit ne aquæ congelentur. 11.20
Pini miræ altitudinis. 4.10
Pinus nauticæ. 12.4
Piratarum pœna. 1.8
Piſcatio per flammas. 20.10. æſtiva piſcatio. 20.11. ingenioſa. 20.12, equeſtris. 20.14. glacialis. 20.13. periculoſa in oceano Norvegico. 12.1
Piſces è p tticis ejecti. 1.5
Piſces alati. 21.20
Piſces nigri in aquis nigris. 20.26
Piſces ſalſi, ſiccati & fumigati. 20.20
Piſces portentoſi bella portendunt. 21.1
Piſces vento ſiccantur. 4.2. ad campanæ ſonum capiuntur. 20.11.
Piſcibus ſaginandis qui venti commodiores. 20.24
Piſcis monſtroſus in littore Septentrionalis Angliæ. 21.9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Piſcinæ aquilonares. 20. 24
Piſcium multitudo. 2.6. ſemen.20.33. capita lignorum vice. 21. 2
Piſcium quorundam crudelitas & benignitas. 21.22
Platea avis Septentrionalis. 19.9
Plauſtra pro domibus. 4.3
Plauſtra curulia rangiferorum. 17.10
Plenilunium, infallibile nundinarum glacialium tempus. 4.6
Pluvialis avis aëre vivens. 19.21
Podagræ ex lepore remedia. 18.8. ex vulpe. 18,31
Polypus piſcis. 21.21
Poma quæ menſe decembri matureſcunt, 12.7
Pontes ad arcem Aaranes. 2.19
Pontes rupti. 10.1
Populi in ſeditionem acti furor implacabilis. 7.9
Porcus monſtroſus Oceani Germanici 21.18
Porpel piſcis. 21.31
Portuum lapidoſorum anguſtiæ. 2.25
Potus è butyro. 13.7
Præfecti Septentrionales regis Suetiæ. 11.14
Præfectorum in bello ſedulitas & prudentia. 7.5. tyrannica ſeveritas. 8,12
tyrannidem Gothi non ferunt. 7,8
Prælia Finnorum contra Moſcos. 11 6.

lit-

littoralia.7.1. matutina. 11.23. palæſtria. 10.1
Præliis excedentium pœna. 11.23
Præliandi apud Finnos modi diverſi. 11.12
Prælium commiſſuri Gothi quidnam faciebant. 3.7
Præſides Septentrionales. 4.3
Præſtigiæ in bello. 5.15
Praſimus piſcis. 20.19
Procorum mores quomodo examinantur. 14. 5
Pudicitia virginum Septentrionalium. 14.2
Puella ab urſo rapta. 18.25
Puellæ teneræ magiam callent. 3.16
Puellarum gigantea vis. 5.2
Pugilum & Gigantum diverſitas. 5.2. ſobrietas. 5.3
Pugiones Septentrionalium. 8.11
Pugna contra Faunos. 3.11
Pugna Frothonis & Fridlevi contra ſerpentem. 5.22
Pugna Gothorum tumultuaria. 7.5
Pugnæ glacialis ratio. 5.24:11.24
Pulices quomodo abjicit vulpes. 18.31
Pugna Haraldi regis contra draconem. 5.21
Pyramines Septentrionales. 1.13
Pyrrhica ſaltatio. 15 7

Q.

Quadriremium uſus in mari Gothico. 10.3
Que-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Quenar, præfecti cur tuum rangiferorum. 17.10
Quercum excidit Borcharus pro clava. 5.11
Quercus incorrupta apud ſeptentrionales ſub aquis durat. 12.5

R.

Raff piſcis pro pane & obſonio. 21.2
Raja piſcis hominum amator. 19.9
Rangifer animal. 17.8. ejus pondus. 4.14 ejus utilitas. 17,9
Rangiferi in nive currentes. 11.30
Rapere aut furari Lappones neſcii, 4.5
Regionum Septentrionalium amplitudo & nomina. 4.4
Regnerus Danorum rex. 2.29: 3.11: 3.13: 3.18. Ejuſdem infelix pugna. 4.1
Regnerus piloſa bracca dictus. 5.17
Regis Sueciæ eligendi ratio. 8.1
Regum Catholicorum benedictio. 14.3
Regum geſta ſaxis inſculpta. 5.1
Regum prudentia & clementia ſervantur regna, & tyrannide diſpereunt. 8, 18
Regno quidam, pietate vir inſigni. 3.13
Religio Gothorum in ſepeliendis corporibus. 11.25
Reling campus in quo Starchaterus ſepultus. 5.9
Res geſtæ altis rupibus inſculptæ. 2.29
Rerum commutatio apud Bothnienſes. 20.2

Rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Rerum commutationes a bſq; nummis 4.5
Reſinæ origo. 12.8
Retho pirata immanis. 5.11
Reuſchleder corium cimices odore ſuo tollit. 22.2
Rhombi piſces. 20.2
Ringo Suetiæ rex. 5.6:15 2
Riparum cuſtodia tempore hoſtili circa lacum Meler. 7.14
Ritus veteris militiæ Gothorum. 8.8
Roedſcher piſcis, 21.2
Roeſt charybdis. 2.7
Roſa gladiatoria. 15.6
Roſmarus belua marina. 21.19
Roſſomaka animal. 18.5
Roſtarus Deus minor Gothorum. 3.4
Roſticphus Deus minor Gothorum. 3.4
Roſtra corvorum occiſorum præſidi exhibentur ad percipiendum conſtitutam mercedem. 4.15
Rotabro locus. 10.1
Rotæ tractoriæ laboratorum. 6.5
Runden lacus. 2.10
Rundiſvalia locus in ſcopulis marinis, 2.10
Rupes coronata. 2.6. galeata. 2.24. monachi marini. 2. 5. ſub aquis latitantes, 2. 25
Ruſila virgo Piraticam exercens. 5.24
Ruthenorum irruptiones. 11.3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

S.

Sacra & Sacrificia Gothorum. 3.
Sacrificiorum genera apud Gothos. 3.
Sagarum conventus. 2. 2
Sagittæ tricuſpidales. 7. 2. ignitæ. 7.
Sagittandi inſtructio. 4. 11: 15.
Sagittarii peritiſſimi. 4. 11: 15.
Sala flumen, ad quod hodie Upſalia. 3.
Salis advehendi ad regna Aquilonaria dif-
ficultas. 13. 6. coquendi modus diverſus
13. 5
Salinæ in Polonia. 13.
Salmonum copia. 2. 16. piſcatura. 20. 3
præſtantia ejuſdem apud Aquilonares
20. 20
Salmoxes Philoſophus. 3.
Salpæ quomodo lixentur. 20. 2
Saltatio armifera. 15. 6. Pyrrhica. 15.
Sampſe inſula. 5. 1
Sanguis gulonis venatoribus pro potu. 18.
Saxa figurata. 1. 18. gigantum. 22. 9. in lo-
cis Septentrionalibus erecta. 1. 16. ſign
Crucis inſignita. 1. 1
Saxo Grammaticus Danorum hiſtoricus
2. 22: 2. 29: 5. 1: 5. 8: 8. 7: 8. 14: 10. 2
10. 7: 15. 1: 18. 25
Saxones Danorum imperio Starchater
ſubjecit. 5.
Saxorum littoralium diverſæ formæ. 2. 2

Schaccorum ludus. 15. 5
Scapulare, virginum ornatus. 14. 2
Scara civitas antiqua Gothorum ſedes. 2. 19
Scarinus rex Gothorum. 2. 19: 2. 29
Scars & Sula montes. 2. 12
Schars mons Lapponum. 4. 14
Schatus & Hiallus conſtupratores. 5. 13
Schena torrens. 6. 12
Sheningia Oſtrogothorum opidum. 2. 27: 6. 12
Schippunt ponderis genus. 20. 20
Schœrbouch morbus. 16. 3
Sciurus animal. 18. 13
Scomma crudele. 11. 10
Scopuli cavendi. 7. 14. lapidoſi. 2. 26
Scricfinniæ deſcriptio. 3
Scutha navigii genus. 4. 10
Scytale ſerpens aquaticus. 21. 28
Scythæ nullo pane vivunt. 4. 3
Secures ad glaciem perfindendam. 1. 15
Sedilia argentea. 6. 7
Seeckpipe fiſtula bicornis. 18. 26
Senũ inter vitulos maximos differẽtia. 20. 4
Sepes denſa pro aggeribus. 7. 6
Septentrionalium regionum amplitudo. 4. 4. in bellis gerendis prudentia. 7. 10. veſtitus. 4. 4
Sepultura Lapponum. 4. 7
Sepulturæ principum. 16. 2

Serpens Norvegicus. 21. 27. ejus diverſitas & color varius. 21. 18
Serpentes innocui pro diis. 3. 1. domeſtici. 21. 30
Serpentum habitatio in Aquilone. 21. 29
Serra belua marina. 21. 10
Servorum infidelium pœna per aquam gelatam inflicta. 11. 26
Sidagerus rex Norvegiæ. 2. 19
Sigarus Danorum rex. 7. 11
Sigfridus Eboracenſis epiſcopus ex Anglia ad regem Olaum miſſus. 2. 19
Sijck piſcis. 20. 20.
Siliginis abundantia. 13. 2
Silſtchena cincturæ genus. 6. 11: 8. 8
Silvæ Lituanis ſacræ. 3. 1
Simiæ infantium hoſtes. 19. 2
Sivaldus cum ſeptem filiis oppreſſus. 5. 10
Sivaldi regis Filii ſeptem, magi. 3. 15
Sivardus rex Gothorum. 5. 18
Sivardus Norvegus natator inſignis. 10. 7
Sivarus Saxonicus à rivali occiſus. 5. 11
Smellen ſpecus horriſonus. 11. 4
Sobrietas gigantum. 5. 3
Sol officit pellibus zebellinis. 16. 15
Solem adorant Suppolares. 3. 2
Solaris piſcis. 20. 19
Solitudines Aquilonis inhabitantium exercitia. 4. 4
Sol-

Sollende anatum genus. 19. 6
Sonitus horribilis littoralium cavernarum. 2. 4 (3. 9
Sorores ac nymphæ fatales apud Gothos.
Soth pugil. 5. 8
Spectacula voluptuoſa ſuper ſtagna. 1. 11
Spectrorum nocturna chorea. 3.10
Specus anguſtæ rupium ac montium. 2, 10 immenſæ profunditatis in lacu Veter. 3. 19. inſidioſi. 2. 19
Spelunca latronum. 2. 18
Sperma ceti. 21. 13
Spongia piſcis. 21. 23
Sponſalia Gothorum. 14, 5
Sponſarum apud Lappones ornamenta. 4. 7
Spore piſcis. 21. 2
Spraagnin retiarium opus. 13. 9
Squamæ lucent in tenebris. 5. 21
Squatina piſcis. 21. 2
Sticla virgo piraticam exercens. 5. 24
Stocfick. 21, 2
Starchaterus gigas. 5. 2. tria ſecula vixit. 5. 3. unus contra novem. 5. 5. à laſcivia remotus. 5. 6. celerrimus curſor. 5. 7. ſepultus in agro Reling. 5. 9. Viſinum interimit. 3. 16
Starchateri de frugalitate carmen. 5. 3. vires. 5. 4. Patrocinium tulit oppreſſis. 5. 5. Exercitia. 5. 6. geſtorum ſumma. 5. 7. mors. 5. 9

Statuæ lapidum excelſorum. 1.17. viarũ. 2.13
Streendor portus. 2.25
Steno Sueciæ rex generoſi animi princeps. 8.16: 11.1: 11.14
Stocholmia Sueciæ emporium. 9.9: 9.10
Strages mutua mercatorum pro portubus Iſlandiæ. 10. 4
Strategema Hagonis Gothorum regis. 7.11
Strategemata per aves. 5.20
Strengenenſes nundinæ. 4. 6
Stridor ignis abietini. 15.7
Structuræ ex oſſibus cetorum. 21.14
Strudzar navis genus. 19.19
Studia Gothorum impia. 3.6
Swamfiſck piſcis. 21.24
Suanto Gothorum & Sueciæ rex. 11. 1
Succini origo. 12.8
Sudercopia opidum Veſtrogothorum. 2.28
Sudes inſidioſæ. 7.10
Suecorum inſignia. 2. 23
Sueno Daniæ rex. 3.12: 7.12: 8.15
Suercherus rex freno occiſus. 2.17
Suecia. 1370. annis priuſquam Dania reges habuit. 5.1
Sula & Scars montes. 2.12
Sula mons Lapponum. 4. 14
Sunamannus martyr. 2.19
Suppolarium hominum ſuperſtitioſa cultura. 3.1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Superſtitiones Gothorum circa tonitrua. 3.7

T.

Tanna gigas à Starchatero victus. 5.4
Taxorum aſtutia.18.18.duplex genus.18.19
Taurus inſignis Cymbrorum. 2.23
Tecta domorum pro paſcuis. 9.12
Tela emiſſa quomodo recuperantur. 4.11
TelaSeptentrionalium gentiũ.7.1:7.2:7.10
Templum deorum Septentrionalium. 3.5
Tengildus Scricfinnorum rex. 5 15
Terra hyeme pervia, æſtate invia. 4. 9
Texturæ ex nervis animalium. 13.9
Theodoricus rex Gothorum. 8.2
Thoes lupi genus. 18.11
Thor Deus major Gothorum. 3.3
Thoraces ex pellibus onagrinis vel alcinis. 3.4
Thoraces Finnorum. 11.13
Thoræ pudicitiæ cuſtodes. 5.17:8.14
Thorilda Regneri noverca crudeliſſima. 3.11
Thorna emporium celebre. 20.1
Thoro pugil. 5.10
Thriſſa piſcis. 21.31
Thyræ regis Angliæ Filiæ ſingularis caſtitas. 14.2
Tibiæ cervinæ pedum plantis affixæ. 1.12
Tinguallia opidum. 2.17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Titulus magni ducis Moſcovitarum. 11.6
Tonitrua Claudiana. 3.7
Tonitruum diverſi effectus. 1.6
Torrentes rapidi. 2.27
Torſck piſcis. 20.20
Traan piſcium pinguedo. 2.15
Tranſitus equorum ſuper montes nivoſos. 4.13. glacialis inter voragines. 1.14 intra montes 4.14. tenebroſus. 2.14
Trebius piſcis æſtate niger, hyeme candidus. 20.10
Tributa Septentrionalium. 4.5
Triremium uſus in mari Gothico. 10.3
Triticum apud Aquilonares fere nullum. 13.2
Trolhetta oſtium Vener lacus. 2.18:20.3
Tubæ ſono beluæ marinæ fugantur. 21.3
Tunicæ fœminarum illuſtrium. 14.1
Tunicellæ militares veterum Gothorum. 8.9.
Turiſmundus Gepidarum rex liberalis. 8.3
Turonis longi ſtatua. 6.12
Tyronum exercitia. 1.10: 8,5: 8.6

V.

Vacca marina. 21.26
Vaccæ paſcuntur putaminibus quercinis. 17.2
Vagnoſtus Deus minor Gothorum. 3.4
Valdemarus rex. 3.12

Vas

Vas ferri continet quingentas libras. 6.8
Vaſche athleta à Starchatero victus. 5.4
Vaſtenum, S. Birgittæ urbs & monaſterium. 8. 18
Vbbo rex conditor Vpſaliæ. 2.29
Vbbo 144 ſagittis perfoſſus interiit. 5. 8
Vehicula hyemalia Rangiferorum. 17. 11. ignifera. 11.17
Vehiculorum forma quædam ut calceorum. 11.30
Vela lanea. 4.10
Velta lignorum congeries. 7.8: 7.9
Vemundus Sivardi filius. 5. 18
Vemundus Sivardi filius. 5. 18
Vena regia piſcium. 20.11
Venæ metallicæ in montibus ut membra in hominibus. 6. 11. pendentes, jacentes, & obliquæ, 6.2. ſulfureæ. 2.1
Venarum mineralium ſitus. 6.2. diſtinctio. 6.4
Venatio cervorum quibus permiſſa. 18.3
Venatio Gothorum & Sueonum, 2. 21. hermelinorum. 18.17. urſorum 18. 22. Lapponum. 4. 12. publica contra lupos, 18.11
Veneficæ cujuſdã deſperata confeſſio. 3.20
Venenorum remedia. 21. 30
Vener lacus 130 miliariũ. 2.17:20.3:20.15
Veneti artifices ſtipendio conducti biremes
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

& triremes ędificarunt apud Gothos. 10. 3
Venti Circii vehementia. 1. 4
Ventis quibus piſces ſaginantur. 21. 24
Ventorum Septentrionalium violentia. 1. 5
Ventus vænalis apud Finnos. 3. 15
Vermis in littoribus Norvegiæ quadraginta cubitorum. 21. 24
Veſpertiliones apud Aquilonares nulli. 22. 2
Veſtitus Septentrionalium. 14. 1
Veſtes ex Taxorum pellibus. 18. 19
Veſtrabort portus Norvegiæ 1. 4
Veſtrogothia caſeorum, equorum boum prædives. 13. 8
Vetbiorga puella bellatrix. 5. 8
Veter lacus. 1. 14: 2. 17: 3. 19. ejuſdem lacus congelati eventus mirabilis. 20. 16
Vffo pugil Septentrionalis. 1. 16
Viarum ſtatuæ. 2. 13
Viburg urbs littoralis. 11. 4
Vicharus Norvegiæ rex à Starchatero jugulatus. 5. 4
Victimas ante & poſt bellum Gothi immolabant. 3. 7
Victorum ferocia & ignavia. 7. 10
Vielfraſs animal. 18. 5
Vinamannus martyr. 3. 19
Virgines contemplantur hoſpitum vultus. 5. 13
Virgines duæ coronatæ Sueonum armis antiqui-

tiquitus. 2. 23
Virgines piraticam exercentes. 5. 24
Virginis pudicæ inſigne. 5. 18
Virginis mons excelſus. 2. 21
Virginũ ornatus argenteus. 6. 11: 6. 12: 14. 2
Virtus Gothis ætatem legitimam facit. 8. 7
Visbycenſium leges, & conſtitutiones nauticæ. 10. 5
Viſingxoe inſula Veter lacus. 3. 19
Viſinus gladiator magus. 3. 16. à Starchatero ſuperatus. 5. 4
Viſna fœmina militaris. 5. 8
Viſtula fluvius. 6. 12
Vitolphus Helſingus hominum excæcator. 3. 16
Vitrorum varietas. 1. 8
Vitulus marinus in fœminam ſuam crudelis. 20. 4. tonitru & fulgure gaudet. 20. 6 an caro ſit vel piſcis. 20. 7. haleces deprædatur. 21. 26
Vituli marini qua arte capiãtur. 18. 28: 20. 4
Ulfonis generatio. 18. 25
Unamannus martyr. 2. 19
Ungulæ Rangiferorum ſpaſmaticis proſunt. 17. 12
Upſalia civitas nundinaria. 4. 6
Upupæ Septentrionales. 19. 21
Urſã in vexillis veteres Gothi habuere. 2. 23
Urſi albi. 4. 15. Vrſi piſcantes. 18. 20. quomodo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

modo ingenioſe interficiuntur. 18. 21. melodiis muſicis delectantur. 18. 26. quomodo cicurentur. 18. 27. rotas volventes. 18. 29. in foveas mellis cadentes ſuffocantur. 22. 4
Urſi ſanguis epotatus. 5. 16
Urſi ſerviunt in elevandis metallis. 6. 5
Urſorum pelles ſummis altaribus Eccleſiarum offeruntur. 18. 20 inſidioſa venatio. 18. 22. pugna contra apros. 18. 23. occiſio per ferream clavam. 18. 24. chorea. 18. 27 agilitas. 18. 28
Vulpes, & earum doli. 18. 30: 18. 31
Vulpium aſtutia. 18. 18
VVaagh maximum pondus. 21. 3

X.

Xiphias monſtri genus in Oceano Septentrionali. 21. 10

Z.

Zeetraan pinguedo vituli marini. 20. 6
Zebellus an malculum. 18. 15
Zenta philoſophus. 3. 6
Zlotababa idolum Lituanorum. 3. 1
Zoroaſtres Perſa magus. 3. 15

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 G 15